

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

Journal of MCU Nakhondhat

P-ISSN: 2586-923X

ปีที่ 10 ฉบับที่ 12 (ธันวาคม 2566)

E-ISSN: 2630-0362

Vol.10 No.12 (December 2023)

❖ วัตถุประสงค์

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการ แก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การจัดการสาธารณะ การศึกษาเชิง ประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ อาทิ วิทยาศาสตร์สุขภาพ หรือ การพยาบาล

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะ ปกปิดรายชื่อ (Double blind) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของ บุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ใน วารสารวิชาการใดมาก่อน

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และมีใช้ความรับผิดชอบของ วารสาร คณะบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

❖ เจ้าของ

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
เลขที่ 3/3 หมู่ที่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000
โทร. 086-4345903 แฟกซ์. 075-340-042 E-mail: suriya.sur@mcu.ac.th

❖ ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต	ที่ปรึกษาอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	ประเทศไทย
พระธรรมวัชรบัณฑิต	อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	ประเทศไทย
พระเทพวัชรจารย์	ผู้อำนวยการสถาบันพระไตรปิฎกศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	ประเทศไทย
พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	ประเทศไทย
พระครูอรุณสุตาลังการ	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

❖ บรรณาธิการบริหาร

บุญญาดา จงละเอียด	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
-------------------	--	-----------

❖ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ธีรวัฒน์ ทองบุญชู	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
-------------------	--	-----------

❖ กองบรรณาธิการ

พระเมธีวชิราภรณ์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช	ประเทศไทย
พระครูโฆสิตวิพัฒนานุกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ครองชัย หัตถา	มหาวิทยาลัยทักษิณ	ประเทศไทย
ประเวศ อินทองปาน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	ประเทศไทย
สืบพงษ์ ธรรมชาติ	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	ประเทศไทย
กันตภณ หนูทองแก้ว	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช	ประเทศไทย
สมบุรณ์ บุญโท	มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น	ประเทศไทย
นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	ประเทศไทย
วาสนา แก้วหล้า	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	ประเทศไทย
ณิศภาพรรณ คูิเศษแสง	มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น	ประเทศไทย
ธนิศร ยืนยง	มหาวิทยาลัยปทุมธานี	ประเทศไทย
ธานี วรภัทร์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์	ประเทศไทย
บุษกร สุขแสน	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	ประเทศไทย
มุกดาวรรณ พลเดช	วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้	ประเทศไทย
อุทัย เอกสะพัง	มหาวิทยาลัยทักษิณ	ประเทศไทย
มะลิวัลย์ โยธารักษ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

☛ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระสาโรจน์ ธมมสโร	วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ	วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี	วัดศาลาไม้ชัย นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
พระบุญญฤทธิ์ ภัททจารี	วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
อนุชิต ปราบพาล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ศักดิ์ดา หารเทศ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ทิพย์วรรณ จันทรา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
อภิรักษ์ คำหารพล	นักวิชาการอิสระ	ประเทศไทย

☛ ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระไกรสร ปิยสีโล	วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
สามเณรศักดิ์นฤณ อาษา	วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ธีรพันธ์ พาโอภาส	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ศุภิสรา ณ สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ศศิธร สงศิริ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ญาณกวี คำศรี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ชาลีสา มาสุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

☛ ฝ่ายกฎหมาย

ฉัตรมาศ วิเศษสินธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	ประเทศไทย
---------------------	-------------------------------	-----------

☛ ออกแบบปก

วินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา	พีเอช ปริ้น & ดีไซน์ ไวนิล สติกเกอร์	ประเทศไทย
------------------------	--------------------------------------	-----------

☛ จัดรูปเล่ม

ธีรพันธ์ พาโอภาส	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
------------------	--	-----------

☛ โรงพิมพ์

ห้างหุ้นส่วนจำกัด กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-466-031, แฟกซ์. 075-446-676

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้ เป็นฉบับที่ 12 ประจำปีพุทธศักราช 2566 วารสารก้าวเข้าสู่ปีที่ 10 ได้รับการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพวารสาร จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้มีมาตรฐานอยู่ในกลุ่มที่ 2 (จนถึง 31 ธันวาคม 2567) เพื่อรักษาคุณภาพของวารสารให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

วารสารมหาจุฬานาครทรรศ ปีที่ 10 ฉบับที่ 12 นี้ประกอบด้วย บทความวิจัย 25 เรื่อง บทความวิชาการ 7 เรื่อง มีบทความที่น่าสนใจ ได้แก่ พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัวยุคสังคมก้มหน้า โดยบทความฉบับนี้กล่าวถึง บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอพฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัวยุคสังคมก้มหน้าที่มาจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งในปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ รวมถึงการสื่อสารที่สะดวกรวดเร็ว ประหยัดเวลา แต่การใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์มากเกินไปอาจส่งผลกระทบต่อทางจริยธรรมและพฤติกรรมของบุคคล เช่น ความรับผิดชอบลดลง การทำกิจกรรมร่วมกันน้อยลง รวมทั้งประสิทธิภาพทางความคิดและสมาธิที่ลดลง ดังนั้น พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดจากสังคมก้มหน้ามาจากการเลียนแบบพฤติกรรมที่เห็นในสื่อออนไลน์ ประกอบด้วย 1) การทำร้ายร่างกาย ได้แก่ การทะเลาะวิวาท การตบตีหรือชกต่อย เพื่อระบายอารมณ์ 2) การล่อลวงละเมิดทางเพศ ได้แก่ การข่มขืน การกระทำอนาจาร กระทำชำเรา 3) ดุด่า/ขู่/บังคับ/ตะคอก เกิดจากการบันดาลโทสะ ยอมรับพฤติกรรมความรุนแรง เช่น ดุกลีปวีติโอที่เกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท การด่าทอผู้อื่นด้วยคำหยาบคายผ่านการไลฟ์สด เป็นต้น 4) การละเลยทอดทิ้ง เกิดจากใช้สื่อออนไลน์จนไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ติดเกมออนไลน์ เล่นการพนันออนไลน์ ทำให้ถูกละเลยความสัมพันธ์จากคนในครอบครัว 5) การกักขัง/หน่วงเหนี่ยว เกิดจากความขัดแย้งในครอบครัว เพราะต่างคนต่างก้มหน้าอยู่กับสื่อออนไลน์ ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดจากสังคมก้มหน้า มีดังนี้ 1) ด้านกายภาพ ได้แก่ สุขภาพร่างกาย มีความเสื่อมก่อนวัยอันควร 2) ด้านสุขภาพจิต ได้แก่ เกิดความเครียด หงุดหงิดง่าย ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ และ 3) ด้านสังคม ได้แก่ ไม่มีความมั่นใจในตนเอง ทำให้ไม่สามารถที่จะใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

กองบรรณาธิการวารสารมหาจุฬานาครทรรศ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอโน้มรับไว้ด้วยความยินดี

สุ.อ.จ.

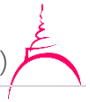
บุญญาดา จงละเอียด

บรรณาธิการ วารสารมหาจุฬานาครทรรศ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ง)
กลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจี้ยน ในมณฑลผู้เจี้ยน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน	1
STRATEGIES FOR ENHANCING TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP IN THE DIGITAL AGE OF FUJIAN UNIVERSITY OF TECHNOLOGY IN FUJIAN PROVINCE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA	
จาง เหมิงเกิง, บูรณจิตร์ แก้วศรีมล, นรินทร์ สุธีนิรันดร์, พชรา เดชโฮม, จิตตวิสุทธิ ภูมิติปัญญา	
แนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาชิงไห่ ในมณฑล เจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน	9
GUIDELINES FOR ENHANCING THE QUALITY OF EDUCATION IN HUMAN RESOURCES OF YUYING VOCATIONAL COLLEGE IN ZHEJIANG PROVINCE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA	
หวาง หมิ่น, นนทณิธิ ดุลยทวีสิทธิ์, นรินทร์ สุธีนิรันดร์, สราวุธ เศรษฐขจร, จิตตวิสุทธิ ภูมิติปัญญา	
การฟังเสียงของลูกค้า เพื่อการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้น พื้นฐานในอนาคต: หลักการ แนวคิดและแนวปฏิบัติ	16
LISTENING TO VOICES OF CUSTOMERS FOR INTERNAL QUALITY ASSURANCE DEVELOPMENT IN FUTURE BASIC EDUCATION: PRINCIPLES, CONCEPTS, AND PRACTICES	
วิสูตร บกสกุล และเอกรินทร์ สังข์ทอง	
พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัวยุคสังคมก้าวหน้า	25
THE VIOLENT BEHAVIOR IN FAMILY THE AGE OF SOCIETY, BOWING	
พระสมุห์ธนาภัทร ธนภุโท (ทิพย์วงษ์), พระครูวุฒิสภาธรรม (สาคร สาครโร), ไพรัตน์ ฉิมหา	
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (SHIPPING) ในจังหวัดสมุทรปราการ	37
FACTORS AFFECTING ENTREPRENEURS DECISION ON USE SHIPPING AGENT IN SAMUT PRAKAN PROVINCE	
ธัญญารัตน์ แสงพราย และชินโสณ วิสิฐนิกิจจา	
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคชานมไต้หวันพร้อมดื่ม	47
MARKETING MIX FACTORS AFFECTING CONSUMPTION BEHAVIOR OF TAIWANESE MILK TEA DRINK	
กมลชนก งามเจริญ และวัชรระ ยี่สุนเทศ	
ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสื่อสารทางการตลาดกับความภักดี ต่อร้านค้าออนไลน์ผ่านช่องทาง สังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก	60
THE RELATIONSHIP BETWEEN MARKETING COMMUNICATION AWARENESS AND LOYALTY TO CALADIUM STORES THROUGH THE ONLINE SOCIAL CHANNEL FACEBOOK	
จุฑารัตน์ พุฒพัฒนศิลป์ และชินโสณ วิสิฐนิกิจจา	

การพัฒนาพันธุ์ฝางเสนโดยการเพาะเมล็ดเพื่อรักษาคุณค่าสมุนไพรไทย DEVELOPMENT OF CAESALPINIA SAPPAN L. VARIETIES BY SEEDING TO PRESERVE THE VALUE OF THAI HERBS ศรารุณี ทับช่วยขวา, ชนาภา ไวยลาพี, กฤษดา ศรีหมตรี, ยิ่งยง เทาประเสริฐ	70
สมเด็จพระครู พลวัตแบบแผนครูช่างสยาม SOMDEJ KRU: THE DYNAMIC OF SIAMESE ART TEACHER TRADITION ประยูทธ ศิริกุล และสุภาวี ศิรินคราภรณ์	81
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครอง ในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี MARKETING MIX FACTORS AFFECTING PARENTS DECIDE TO SEND THEIR CHILDREN TO INTERNATIONAL SCHOOL IN CHONBURI PROVINCE วราภรณ์ พลาวงวรรณ และชินโสณ วัฒนินธิกิจจา	91
การบริหารจัดการองค์การที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสินสาขางานกิจการสาขา ภาค 14 ORGANIZATIONAL MANAGEMENT AFFECTS PERCEIVED CAREER SUCCESS OF GOVERNMENT SAVINGS BANK EMPLOYEES, BRANCH AFFAIRS DEPARTMENT, REGION 14 วันวิสา วิเชียรพราย และนพพร รัตนบุรี	101
นโยบายสถานศึกษาปลอดภัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 THE SAFE SCHOOL POLICIES THAT AFFECT THE DEVELOPMENT OF A WHITE SCHOOL UNDER THE OFFICE OF SA KAEU PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA DISTRICT 1 มารุต ฤทธิ์ฉ่ำ, อธิกร วรบำรุงกุล, เรืองวิทย์ นิลโคตร	109
ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณธรรม และความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 VISIONARY LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING MORALITY AND TRANSPARENCY IN SCHOOL OPERATIONS UNDER CHANTHABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1 มณีนรัตน์ จันทรา, เรืองวิทย์ นิลโคตร, วัยวุฒิ บุญลอย	120
กลวิธีการแปลคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ: กรณีศึกษา เรื่อง “แก้วจอมแก่น” ฉบับภาษาไทย และฉบับแปลภาษาอังกฤษ STRATEGIES FOR TRANSLATING CULTURAL WORDS FROM THAI TO ENGLISH: A CASE STUDY OF “KAEW THE PLAYFUL” พรชัย พรวิริยะกิจ, ยิ่งยศ จิตจักร, สุนิจ ผลภักดี	130
พื้นที่แห่งการเรียนรู้เชิงพุทธโดยชุมชนเป็นฐานในพื้นที่เขตเมือง: บริบทตลาดน้ำขวัญ - เรียม กรุงเทพมหานคร COMMUNITY - BASED BUDDHIST LEARNING SPACES IN URBAN AREAS: CONTEXT OF KWAN - RIAM FLOATING MARKET, BANKOK พระมหาพรหม ภูผา	141

การโฆษณาแฝงบนยูทูปไทยและญี่ปุ่น: จุดสมดุลของการขายสินค้าและการให้ข้อมูล การรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม 151

PRODUCT PLACEMENT ADVERTISING ON THAI AND JAPANESE YOUTUBE: THE BALANCE BETWEEN SELLING PRODUCTS AND PROVIDING INFORMATION, SOCIAL AND ENVIRONMENTAL RESPONSIBILITY

วรวรรณ องค์กรุทธิรักษา

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 163

THE COMPETENCY OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE DIGITAL AGE EFFECTING THE ACADEMIC AFFAIRS ADMINISTRATION IN PRIMARY SCHOOL UNDER SAKAEO PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ชัชฎาภรณ์ แหวนเงิน, วิญญู บุญลอย, เรืองวิชัย นิลโคตร

กลยุทธ์การจัดการการตลาดของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต่นบุญทวี บ้านทุ่งม่านเหนือ ตำบลบ้านเป้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 173

MARKETING MANAGEMENT STRATEGY OF THE BOONTAWEE RICE CRACKER AGRICULTURAL PROCESSING COMMUNITY ENTERPRISE, BAN THUNG MAN NUEA, BAN PAO SUBDISTRICT, MUEANG DISTRICT, LAMPANG PROVINCE

พิมพ์พร เทพปิตดา

ข้อต่อสู้ของรัฐเรื่องการกระทำของนักลงทุนต่างชาติที่ขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนใน อนุญาโตตุลาการระหว่างรัฐกับนักลงทุน 185

ILLEGALITY OF INVESTMENTS AS A HOST - STATE 'S DEFENCE IN INVESTOR - STATE ARBITRATION

ต้นสกุลวงศ์ เพ็ชรฉกรรจ์

ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 197

DEVELOPING LIFE AND CAREER SKILLS FOR STUDENTS IN THE 21ST CENTURY

ณฤทธิ จิงสมาน

แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำผางประทีปแบบปิ่นมื่อ กรณีศึกษา: บ้านสันกลาง ตำบลบ่อแฮ้ว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 209

GUIDELINES FOR PRESERVING LOCAL WISDOM IN MAKING HAND - CRAFTED LANTERNS CASE STUDY: BAN SAN KLANG, BO HAEU SUBDISTRICT, MUEANG DISTRICT, LAMPANG PROVINCE

จินตนา จันเรือน และสุวิทย์ นามบุญเรือง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงาน บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด 220

FACTORS AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF WORK DEPARTMENT HEADS OF CAPRIC (THAILAND) CO., LTD

วนิดา มะละอะ และชินโสณ วิสิฐนิธิกิจ

การบริหารทรัพยากรบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด 228

HUMAN RESOURCE MANAGEMENT THAT AFFECTS WORK EFFICIENCY OF PERSONNEL OF CAPRIC THAILAND CO., LTD

วรัญญา กันปี และชินโสณ วิสิฐนิธิกิจ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของกลุ่มวัยทำงานใน เขตกรุงเทพมหานคร	237
MARKETING MIX FACTORS THAT AFFECT THE DECISION TO PURCHASE SKIN CARE PRODUCTS AMONG WORKING AGE GROUPS IN BANGKOK	
มนัญญา อินชานาญ และวัชรระ ยี่สุนเทศ	
ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษา โดยใช้ทฤษฎีระบบกับการดำเนินงานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1	247
THE RELATIONSHIP BETWEEN SCHOOL ADMINISTRATIONS USING SYSTEM THEORY AND THE STUDENT CARE SYSTEM IN SCHOOLS UNDER CHANTHABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1	
กาญจนา เขียวหวาน, อธิรัฐ วรบำรุงกุล, วิษณุ บุญลอย	
ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานในสถานการณ์ COVID - 19 ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเกาะสมุย	259
FACTORS ASSOCIATION TO BURNOUT SYNDROME IN COVID - 19 OF NURSE KOH SAMUI HOSPITAL	
จิราภรณ์ ลิ้มนิจสรกุล	
ประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์: แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลตะเคียน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา	271
MISFORTUNE FLOATING TRADITION: GUIDELINES FOR CULTURAL TOURISM PROMOTION IN TAKIYA SUBDISTRICT, RANOT DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE	
สุดา เรืองศรี, สุธิรา ชัยรักษา, อธิวัฒน์ ช่างสาน	
รูปแบบการพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์ออมทรัพย์	281
PERSONNEL DEVELOPMENT MODEL OF SAVINGS COOPERATIVE	
ธานี ก่อบุญ	
แนวทางการสร้างกระบวนการออกแบบสร้างสรรค์ เพื่อเสริมสร้างเจตคติด้านความยั่งยืน	293
GUIDELINES FOR CREATING A CREATIVE DESIGN PROCESS TO ENHANCE SUSTAINABLE ATTITUDES	
มนัสกรีนย์ คุ่มวิจิรัตน์ และขจรศักดิ์ นาคปาน	
ผลทางชีวภาพของสารสกัด เบตา กลูแคน และการใช้ประโยชน์ ในทางการแพทย์	304
BIOLOGICAL EFFECTS OF BETA GLUCAN EXTRACTED AND MEDICAL USE	
ปาไลดา ชำนาญหม่อ	
ผลของโปรแกรมการอบรมการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้และการให้คำปรึกษา เรื่องการเลิกบุหรี่ ในแกนนำนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยเชียงราย	314
THE EFFECTS OF POTENTIAL DEVELOPMENT ON KNOWLEDGE AND COUNSELLING SKILLS ON SMOKING CESSATION TRAINING PROGRAM AMONG NURSING STUDENT LEADERS CHIANG RAI COLLEGE	
นภกร อิตุพร, อรรถชัย ธนะคำมา, สาวิตรี จีระยา, ทรงวุฒิ สังข์บุญ	
การประเมินพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียน ประถมศึกษา	323
AN EVALUATION OF SOCIAL MEDIA USE BEHAVIORS AND SOCIAL MEDIA LITERACY OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS	
เจือใจ โพธิ์ศรีทอง, นลินี ณ นคร, สวรรณ์ จักรระโท	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	ณ

กลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล
ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจี้ยน ในมณฑลผู้เจี้ยน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน*

STRATEGIES FOR ENHANCING TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP
IN THE DIGITAL AGE OF FUJIAN UNIVERSITY OF TECHNOLOGY
IN FUJIAN PROVINCE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

จาง เหวินเกิง, บุรณจิตร แก้วศรีมล, นีรันตร์ สุธีนิรันตร์, พัชรา เดชโฮม, จิตตวิสุทธิ์ วิมุตติปัญญา*

Gang Reangerng, Buranajit Kawsrimol, Niran Suteeniran, Pachara Dechome, Jittawisut Wimuttipanya

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: jittawisut.wi@bsru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในยุคดิจิทัล 2) เพื่อประเมินคุณลักษณะกลยุทธ์ ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล 3) เพื่อศึกษากลยุทธ์ ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจี้ยน ในมณฑลผู้เจี้ยน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านของการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการที่จะสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการที่จะกระตุ้นทางปัญญา 4) ด้านการที่จะคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจี้ยน ในมณฑลผู้เจี้ยน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหาร และอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจี้ยน ในมณฑลผู้เจี้ยน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยการสุ่มแบบเจาะจง รวมทั้งสิ้น 226 คน ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจี้ยน ในมณฑลผู้เจี้ยน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการที่จะกระตุ้นทางปัญญา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านของการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ส่วนด้านการที่จะคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งการบริหารจัดการองค์กรที่เป็นเลิศจะต้องมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์รอบรู้การเปลี่ยนแปลงในบริบทของสังคมโลกแห่งอนาคตมีการจัดทำแผนปฏิบัติงานที่ครอบคลุมตัวชี้วัดอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ

คำสำคัญ: กลยุทธ์, การเสริมสร้าง, ภาวะผู้นำ, การเปลี่ยนแปลง, ยุคดิจิทัล

Abstract

The purpose of this research is 1) To study the transformational leadership in the digital age of Fujian University of Technology in Fujian Province. People's Republic of China 2) To assess the strategic characteristics of transformative leadership in the digital age of universities of technology. Fujian in Fujian Province People's Republic of China 3) To study the strategy of fostering

* Received December 4, 2023; Revised December 23, 2023; Accepted December 24, 2023

transformational leadership in the digital era of Fujian University of Technology in Fujian Province. People's Republic of China in 4 aspects, consisting of 1) the aspect of having an ideological influence 2) aspects to inspire 3) Aspects to stimulate intellectual 4) The aspect that will take into account the individuality of the research population is Fujian University of Technology in Fujian Province, People's Republic of China. The samples used in this study were administrators and lecturers at Fujian University of Technology in Fujian Province. People's Republic of China By random sampling, there were 226 people in total. The results showed that Strategies for Enhancing Transformational Leadership in the Digital Age of Fujian University of Technology in Fujian Province People's Republic of China, overall, all 4 aspects were at a high level when considering each aspect. had the highest mean, followed by the aspect of ideological influence. As for the aspect that takes into account the individual has the lowest average. The management of an excellent organization requires visionary leaders. Aware of changes in the context of the future global society, there is a systematic and quality action plan that covers indicators.

Keywords: Strategies, Empowering, Leadership, Transformational, Digital Era

บทนำ

โลกาภิวัตน์ (Globalization) เป็นยุคที่มีการเจริญเติบโตการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคม และวัฒนธรรม เป็นผลให้วัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มีผลกระทบ อย่างรวดเร็ว มีการเปลี่ยนแปลงทุกภาคส่วน มีความเท่าเทียมทางเพศมากยิ่งขึ้นทั่วโลก (หวาง ขาว และหลิว หยิง, 2019) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถเห็นได้จากผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้ร่วมงานและผู้ตาม ทำให้ผู้ร่วมงานและผู้ตามมองเห็นตนเองและมองงานในแง่บวกหรือกระบวนทัศน์ใหม่ ๆ ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในเรื่องวิสัยทัศน์ และภารกิจของทีมและองค์กร (Bennis, W., 1984) พัฒนาศาสนาความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตามไปสู่ระดับความสามารถที่สูงขึ้น และมีศักยภาพมากขึ้น ผู้นำจะชักนำให้ผู้ร่วมงานและผู้ตามมองไกลเกินกว่าความสนใจของตนเองเฉพาะตนไปสู่อุดมการณ์ที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ การทำให้เป็นจริง ในตัวเอง และความเป็นอยู่ที่ดีทั้งของตนเองและของผู้อื่น รวมทั้งขององค์กรและสังคม ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะประกอบด้วย การสร้างบารมี การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นให้ใช้ปัญญา (Bovee, C. L. et al, 1993) และการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จะเห็นได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเป็นสิ่งสำหรับสังคมไทยที่ต้องได้รับการพัฒนาให้พ้นจากภาวะวิกฤตให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และช่วยพัฒนาสังคมได้ อีกทั้งมีความเป็นสากลเหมาะสมกับยุคปัจจุบัน (Bass, B.M., & B.J. Avolio, 1994) นอกจากนี้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติ และสมมติฐานของสมาชิก ในองค์กร สร้างความผูกพันในการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ และกลยุทธ์ที่สำคัญขององค์กร (Burns, J. M., 1978) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวข้องกับอิทธิพลของผู้นำที่มีต่อผู้ตาม แต่อิทธิพลนั้นเป็นการให้อำนาจแก่ผู้ตามให้กลับกลายมาเป็นผู้นำ และผู้ที่เปลี่ยนแปลงหน่วยงานในกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงองค์กร ดังนั้น ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงได้รับการมองว่าเป็นกระบวนการที่ เป็นองค์รวม และเกี่ยวข้องกับการดำเนินการของผู้นำในระดับต่าง ๆ ในหน่วยย่อยขององค์กร (Muchinsky, P.M., 1997)

การเรียนรู้ในยุคดิจิทัลนั้นมีสภาพเปลี่ยนแปลงไปจากการเรียนรู้ในยุคที่ผ่านมาอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากมีเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย เข้ามาช่วยอำนวยความสะดวก ผู้เรียนจึงสามารถรับข้อมูลข่าวสารได้ครั้งละเป็นจำนวนมาก จากหลากหลายช่องทาง การเรียนรู้ถูกเปิดกว้าง ไม่จำกัดกรอบ อีกต่อไปผู้เรียนสามารถเรียนได้อย่างอิสระตามความต้องการของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นที่ไหน หรือเมื่อไหร่ก็ตามการเรียนรู้จึงเกิดขึ้นได้อย่างก้าวกระโดด

บทบาทของครูในศตวรรษที่ 21 หรือครูในยุคดิจิทัลว่า ต้องทำหน้าที่เป็นครูฝึก หรือ “คุณอำนวย” การเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ต่าง ๆ ครูต้องรู้จักการทำงานเป็นทีม (Chell, J., 2001) เรียนรู้ร่วมกับกลุ่มเพื่อนร่วมงาน สร้างเครือข่ายกลุ่มสังคมแห่งการเรียนรู้ หรือที่เรียกว่า Professional Learning Community (PLC) และพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ได้แก่ ทักษะทางปัญหา ทักษะทางสังคม และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (ทีศนา แคมมณี, 2557) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการศึกษาดังกล่าวทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาบริษัท วิศวกรรมก่อสร้าง ห้างสรรพสินค้า จำกัด ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (Covey, Stephen R., 2004)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
2. เพื่อประเมินคุณลักษณะกลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
3. เพื่อศึกษากลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และอาจารย์ประจำการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยการสุ่มแบบเจาะจง รวมทั้งสิ้น 226 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ ได้แก่ อธิการบดีหรือรองอธิการบดี ผู้บริหาร และอาจารย์ประจำการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน รวมทั้งสิ้น 23 คน

กลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ

กลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ ในมหาวิทยาลัย และผู้ที่มีบทบาทหลักของกลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล จำนวน 23 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ยึดกรอบแนวคิดการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในยุคดิจิทัลของ (Bass, B.M., & B.J. Avolio, 1994) พิจารณาได้จากองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1) ด้านของการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการที่จะสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการที่จะกระตุ้นทางปัญญา 4) ด้านการที่จะคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล แบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 สอบถามกลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 12 ข้อ ด้านการที่จะสร้างแรงบันดาลใจ 11 ข้อ ด้านการที่จะกระตุ้นทางปัญญา 10 ข้อ ด้านการที่จะคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 11 ข้อ รวม 44 ข้อ ลักษณะ ของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 สอบถามการประเมินคุณลักษณะกลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์กลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาเป็นกลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
2. นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา กลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
3. สร้างแบบสอบถามของ (Bass, B.M., & B.J. Avolio, 1994) พิจารณาได้จากองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ
 - 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการที่จะสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการที่จะกระตุ้นทางปัญญา 4) ด้านการที่จะคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล แล้วนำฉบับร่างเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาคุณวุฒิเพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุง ให้ถูกต้องเหมาะสม ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหาของแต่ละข้อคำถามได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC, Index of Objective Congruence) มีค่าเท่ากับ 1.00
5. ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเป็นฉบับสมบูรณ์
6. นำแบบสอบถามที่มีการปรับปรุง แก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้กับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ความเชื่อมั่น 0.915
7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเชื่อมั่น ไปใช้กับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 23 คน โดยกลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักของกลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมเครื่องมือ ในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ไปขอความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อแจกแบบสอบถามให้แก่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 226 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามด้วยตนเองจำนวน 226 ฉบับ เก็บคืนได้ จำนวน 226 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยกลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล กับผู้บริหาร และอาจารย์ประจำการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยได้จัดเก็บและรวบรวมข้อมูลจาก จำนวน 226 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา นำเสนอในรูปของจำนวน และร้อยละ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 242 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 64.16 และเป็นเพศชาย จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 35.84 ส่วนใหญ่มีวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 62.39 และปริญญาตรี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 37.61

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน นำเสนอในรูปของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า กลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการที่จะกระตุ้นทางปัญญา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.81$) รองลงมา คือ ด้านของการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{X} = 3.80$) ส่วนด้านการที่จะคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.73$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การประเมินคุณลักษณะกลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่า ผลการประเมินคุณลักษณะกลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสามารถวางแผนการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.06$) รองลงมา คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรเห็นถึงความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สามารถช่วยให้เอาชนะอุปสรรคได้ ($\bar{X} = 4.00$) ส่วนผู้บริหารสามารถรับฟังปัญหา ทั้งเรื่องปฏิบัติงานและเรื่องส่วนตัว โดยติดตามช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาอย่างใกล้ชิด มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.84$)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์กลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

โดยกลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ ในวิทยาลัย และผู้ที่มีบทบาทหลักในกลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล จำนวน 23 คน โดยใช้วิธีจัดสัมมนาโดยมีผล ดังนี้ ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน สามารถวางแผนการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม สนับสนุนให้บุคลากรเห็นถึงความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สามารถช่วยให้เอาชนะอุปสรรคได้ ผู้บริหารทำงานโดยยึดหลักความถูกต้องพื้นฐานความเป็นจริง ส่งเสริมให้บุคลากรรู้สึกว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งท้าทายและเป็นโอกาสที่ดีที่จะแก้ปัญหาร่วมกัน ส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้ที่มองโลกในแง่ดี และคิดแง่บวกอยู่เสมอ ส่งเสริมให้บุคลากรมีความเสียสละ และทุ่มเทในการทำงาน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ผู้บริหารสามารถกระตุ้นความพยายามของบุคลากรให้หาแนวทางใหม่ ๆ มาแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้บุคลากรมองเห็นเป้าหมายในการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน ส่งเสริมให้บุคลากรทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน

อภิปรายผล

การวิจัยกลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ในมณฑลผู้เจี้ยน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งกลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการที่จะกระตุ้นทางปัญญา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านของการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ส่วนด้านการที่จะคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ในมณฑลผู้เจี้ยน ส่งเสริมให้บุคลากรรู้สึกว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นสิ่งท้าทายและเป็นโอกาสที่ดีที่จะแก้ปัญหาร่วมกันสามารถกระตุ้นความพยายามของบุคลากร ให้หาแนวทางใหม่ ๆ มาแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถวางแผนการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมทำงานโดยยึดหลักความถูกต้องพื้นฐานความเป็นจริง ส่งเสริมให้บุคลากรมีความเสียสละและทุ่มเท ผู้บริหารสามารถทำความเข้าใจกับบุคลากรในทุกปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม สามารถกระตุ้นให้บุคลากรตั้งคำถามต่อค่านิยมของตนเอง เพื่อให้บุคลากรตระหนัก เข้าใจ และแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ (Stogdill, R. M., 1974) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงความริเริ่มและดำรงไว้ซึ่งโครงสร้างของความคาดหวังและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของกลุ่มบุคคล ที่มีบทบาทสำคัญที่จะต้องมีการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม

ผลการประเมินคุณลักษณะกลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ในมณฑลผู้เจี้ยน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสามารถวางแผนการแก้ไขปัญหา ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรเห็นถึงความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สามารถช่วยให้เอาชนะอุปสรรคได้ ส่วนผู้บริหารสามารถรับฟังปัญหา ทั้งเรื่องปฏิบัติงานและเรื่องส่วนตัว โดยติดตามช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาอย่างใกล้ชิด มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ในมณฑลผู้เจี้ยน สามารถวางแผนการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม สนับสนุนให้บุคลากรเห็นถึงความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สามารถช่วยให้เอาชนะอุปสรรคได้ ส่งเสริมให้บุคลากรมีความเสียสละและทุ่มเทในการทำงาน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้ที่มองโลกในแง่ดี และคิดแง่บวกอยู่เสมอ สามารถกระตุ้นความพยายามของบุคลากรให้หาแนวทางใหม่ ๆ มาแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับแนวคิดของ (Koontz, H., & Weihrich, H., 1988) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการในการใช้อิทธิพลต่อผู้อื่น เพื่อให้เขาเหล่านั้นใช้ความพยายามอย่างที่สุด อย่างสมัครใจและอย่างกระตือรือร้น เพื่อให้ได้ผลที่ต้องการ บรรลุเป้าหมายของกลุ่มในเชิงอุดมคติแล้วการที่ผู้นำใช้อิทธิพลเพื่อให้ผู้ตามทำงานด้วยความเต็มใจเพียงอย่างเดียว ยังไม่เพียงพอแต่ควรพัฒนาให้ผู้ตามมีความเต็มใจทำงานด้วยความกระตือรือร้นและมีความเชื่อมั่น

กลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล โดยใช้วิธีจัดสัมมนาโดยมีผล ดังนี้ ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ในมณฑลผู้เจี้ยน สามารถวางแผนการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม สนับสนุนให้บุคลากรเห็นถึงความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สามารถช่วยให้เอาชนะอุปสรรคได้ ผู้บริหารทำงานโดยยึดหลักความถูกต้องพื้นฐานความเป็นจริง ส่งเสริมให้บุคลากรรู้สึกว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ท้าทายและเป็นโอกาสที่ดีที่จะแก้ปัญหาร่วมกัน ส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้ที่มองโลกในแง่ดี และคิดแง่บวกอยู่เสมอ ส่งเสริมให้บุคลากรมีความเสียสละ และทุ่มเทในการทำงาน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ผู้บริหารสามารถกระตุ้นความพยายามของบุคลากรให้หาแนวทางใหม่ ๆ มาแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้บุคลากรมองเห็นเป้าหมายในการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน ส่งเสริมให้บุคลากรทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ (Anderson, R. E., & Dexter, S. L., 2005) ผู้นำในยุคดิจิทัลเป็นการวิเคราะห์อิทธิพลของคุณลักษณะผู้นำและโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ ข้อค้นพบที่มี

ความสำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่ง คือ แม้โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีจะมีความสำคัญต่อประสิทธิผลการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน แต่คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารยังมีความจำเป็นมากกว่าจึงบ่งชี้อย่างชัดเจนถึงคุณลักษณะผู้นำที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ในการบริหารจัดการเทคโนโลยีในสถานศึกษามากกว่าการลงทุนทางโครงสร้างพื้นฐาน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ็ญ ในมณฑลผู้เจ็ญ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนประกอบด้วย 1) ด้านของการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ็ญ ควรจะส่งเสริมให้บุคลากรมีทัศนคติ อุดมการณ์ที่สร้างความสามัคคีกันเพื่อการพัฒนาคุณภาพของมหาวิทยาลัยให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างยั่งยืน 2) ด้านการที่จะสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ็ญ ควรจะสนับสนุนให้บุคลากรมีการค้นหา และสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานด้วยตนเองเพื่อให้การทำงานเป็นไปด้วยความสุข 3) ด้านการที่จะกระตุ้นทางปัญญา ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ็ญ ควรจะส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาทักษะในแบบที่ตนเองไม่ถนัด เพื่อเกิดการกระตุ้นในการค้นหาทักษะความรู้ใหม่ ๆ 4) ด้านการที่จะคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ผู้เจ็ญ ควรจะส่งเสริมให้บุคลากรมีความรักใคร่สามัคคีกันเห็นใจในความแตกต่างของแต่ละบุคคล และเข้าใจในความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล 5) ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ็ญ ในมณฑลผู้เจ็ญ ควรจะมีการศึกษารูปแบบกลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ็ญ ในมณฑลผู้เจ็ญ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่มีการกำหนดขนาดขององค์การที่แน่นอน ที่จะต้องกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานในอนาคต และต้องมีการกำหนดมีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ที่จะนำการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งใหม่ ๆ ทั้งภายนอก และภายในโดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในอนาคตขององค์การในการนำ กระบวนการเข้าไปส่งเสริมกลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างเป็นรูปธรรม 6) ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ็ญ ในมณฑลผู้เจ็ญ ควรมีการวิจัยการศึกษากลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ็ญ ในมณฑลผู้เจ็ญ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน อย่างต่อเนื่องในองค์การรูปแบบอื่น ๆ เช่น ในหน่วยงานอื่น ๆ และพัฒนาทุกสถานศึกษาให้นำการจัดการความเป็นผู้นำกลยุทธ์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล และต้องการนำพาองค์การสู่ความเป็นเลิศ และความยั่งยืนได้

เอกสารอ้างอิง

- ทิตนา แคมมณี. (2557). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- หวาง ชาว และหลิว หยิง. (2019). การจัดการสมัยใหม่. ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยหมินของจีน.
- Anderson, R. E., & Dexter, S. L. (2005). School technology leadership: Incidence and impact. New York: McGraw-Hill.
- Bass, B.M., & B.J. Avolio. (1994). Transformational Leadership Development. Pola Alto. California: Consulting Psychologists Press.
- Bennis, W. (1984). Leadership. New York: Harper and Row.
- Bovee, C. L. et al. (1993). Management. New York: McGraw-Hill.
- Burns, J. M. (1978). Leadership. New York: Harper and Row.

- Chell, J. (2001). *Introducing Principal to the Role of Instructional Leadership: A Summary of Master's Project*. New York: McGraw - Hill.
- Covey, Stephen R. (2004). *The 7th Habit: From Effectiveness to Greatness*. New York: Simon & Schuster.
- Koontz, H., & Weihrich, H. (1988). *Management*. (9th ed). New York: McGraw-Hill.
- Muchinsky, P.M. (1997). *Psychology Applied to Work An Introduction to Industrial and Organizational Psychology*. (5 th ed). California: Brooks/Cole.
- Stogdill, R. M. (1974). *Handbook of leadership*. New York: Free Press.

แนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ ของวิทยาลัยอาชีวะหุ้ยอิง ในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน*

GUIDELINES FOR ENHANCING THE QUALITY OF EDUCATION IN HUMAN RESOURCES OF YUYING VOCATIONAL COLLEGEIN ZHEJIANG PROVINCE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

หวาง หมิ่น, นนทณธิ ดุลยทวิสิทธ์, นิรันดร์ สุธีนิรันดร์, สรายุทธ์ เศรษฐขจร, จิตติวิสุทธิ์ วิมุตติปัญญา*

Wang Ming, Nonatee Dulayataweesit, Niran Suteeniran, Sarayut Setkajorn, Jittawisut Wimuttipanya

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: jittawisut.wi@bsru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ 2) เพื่อประเมินคุณลักษณะแนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ 3) เพื่อศึกษาแนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยอาชีวะหุ้ยอิง ในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ใน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านผู้บริหารและนโยบาย 2) ด้านบริหารจัดการ 3) ด้านบุคลากร 4) ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน 5) ด้านวัฒนธรรมองค์กร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ วิทยาลัยอาชีวะหุ้ยอิง ในมณฑลเจ้อเจียงประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และอาจารย์ประจำการ วิทยาลัยอาชีวะหุ้ยอิง ในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยการสุ่มแบบเจาะจง รวมทั้งสิ้น 201 คน ผลการวิจัย พบว่า แนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยอาชีวะหุ้ยอิง ในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีการส่งเสริมเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของสถานศึกษา มีนโยบายที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหารให้การสนับสนุน และเอื้ออำนวยให้บุคลากรปฏิบัติงานประกันคุณภาพ ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม สามารถวางแผนในการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และส่งเสริมให้มีการสร้างค่านิยมที่ดีในการทำงาน สนับสนุนการดำเนินงานที่สร้างสรรค์สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ได้กำหนดไว้ และบุคลากรมีความสุขในการทำงาน

คำสำคัญ: แนวทาง, เสริมสร้าง, คุณภาพการศึกษา, ทรัพยากรมนุษย์

Abstract

The purpose of study on 1) To study the enhancement of education quality in human resources of Yuying Vocational College in Zhejiang Province. People's Republic of China 2) To assess the characteristics of the guidelines for enhancing the quality of education in human resources. Of Yuying Vocational College in Zhejiang Province People's Republic of China

* Received December 5, 2023; Revised December 24, 2023; Accepted December 25, 2023

3) To study the guidelines for enhancing the quality of education in human resources of Yuying Vocational College in Zhejiang Province. People's Republic of China were included 5 following aspects: 1) Management and policy 2) Management 3) Personnel 4) Resources and support 5) Organizational culture. The research population was Yuying Vocational College in Zhejiang Province, People's Republic of China. The samples used in this study were executives and full-time teachers. Yuying Vocational College in Zhejiang Province, China By specific random sampling, total of 201 people. The research results showed that the guidelines for enhancing the quality of education in human resources of Yuying Vocational College in Zhejiang Province People's Republic of China Opportunities are encouraged for personnel to participate in the policy formulation of educational institutes. There is a policy that is consistent with the direction of educational institute development. Executive Support and facilitating personnel to perform quality assurance work Management encourages teamwork. Able to plan appropriate use of various resources and encourage the creation of good values in the workplace It supports creative operations that can be managed effectively. Meet the objectives of the educational institution that has been set. and personnel are happy to work.

Keywords: Guidelines, Enhancing, Quality of Education, Human Resources

บทนำ

ปัจจุบันโลกกำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากรของชาติให้ได้รับความรู้ ความสามารถและมีคุณภาพอย่างทั่วถึงนับเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดความอยู่รอดของประเทศ ซึ่งการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองตลอดชีวิต ตั้งแต่การวางรากฐานการพัฒนาของชีวิตเมื่อแรกเกิด การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถต่าง ๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข และการศึกษาเป็นกระบวนการให้ การรับ และการสร้างประสบการณ์ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติโดยสร้างจิตสำนึก เพิ่มพูนทักษะปลูกฝังค่านิยม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของสังคมไทย (ปรัชญา เวสารัชช, 2545) การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจน คือ การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม ค่านิยมและปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบให้บรรลุถึงเป้าหมาย คือ มาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด และร่วมรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้น (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2560) การประกันคุณภาพการศึกษาที่เป็นกระบวนการบริหารเพื่อให้ได้คุณภาพ ผู้เรียนเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดจนเป็นที่เชื่อถือศรัทธาและยอมรับของสังคมก็ย่อมจะแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมีระบบประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเด่นชัด และเมื่อพิจารณาตามสาระบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในหมวดที่ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ย่อมจะเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา กล่าวคือ ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาโดยมุ่งหวังให้สถานศึกษาดำเนินการตามจุดมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ และให้มีการจัดทำข้อเสนอแนะ การปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัด เมื่อพบว่า

ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดและเป็นกลไกการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนเกิดความมั่นใจในระบบการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นระบบที่มีการดำเนินการโดยบุคลากรในสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดควบคู่กับการดำเนินการตรวจสอบและประเมินผลจากหน่วยงานภายนอก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการศึกษาดังกล่าวทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาวิทยาลัยอาชีวศึกษาให้ดียิ่งในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
2. เพื่อประเมินคุณลักษณะแนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
3. เพื่อศึกษาแนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ วิทยาลัยอาชีวศึกษาในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และอาจารย์ประจำการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยการสุ่มแบบเจาะจง รวมทั้งสิ้น 201 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ ได้แก่ อธิการบดีหรือรองอธิการบดี ผู้บริหาร และอาจารย์ประจำการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาในมณฑลเจ้อเจียง รวมทั้งสิ้น 21 คน

กลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ

กลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ ในวิทยาลัย และผู้ที่มีบทบาทหลักของคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์จำนวน 21 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ยึดกรอบแนวคิดคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ของ (Adam, J.A., 1990) พิจารณาได้จากองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) ด้านผู้บริหารและนโยบาย 2) ด้านบริหารการจัดการ 3) ด้านบุคลากร 4) ด้านทรัพยากร และสิ่งสนับสนุน 5) ด้านวัฒนธรรมองค์กร แบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษามีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 สอบถามแนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ด้านผู้บริหารและนโยบาย 11 ข้อ ด้านบริหาร

การจัดการ 12 ข้อ ด้านบุคลากร 10 ข้อ ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน 11 ข้อ ด้านวัฒนธรรมองค์กร 10 ข้อ รวม 54 ข้อ ลักษณะ ของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 สอบถามการประเมินคุณลักษณะแนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในมณฑลเจ้อเจียง

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์แนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

2. นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา แนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

3. สร้างแบบสอบถาม Adam, J.A. (1990) พิจารณาได้จากองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) ด้านผู้บริหารและนโยบาย 2) ด้านบริหารการจัดการ 3) ด้านบุคลากร 4) ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน 5) ด้านวัฒนธรรมองค์กร แล้วนำฉบับร่างเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุง ให้ถูกต้องเหมาะสม ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหาของแต่ละข้อคำถามได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC, Index of Objective Congruence) มีค่าเท่ากับ 1.00

5. ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเป็นฉบับสมบูรณ์

6. นำแบบสอบถามที่มีการปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้กับวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ความเชื่อมั่น 0.952

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเชื่อมั่น ไปใช้กับวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 21 คน โดยกลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในมณฑลเจ้อเจียง ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมเครื่องมือ ในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ไปขอความร่วมมือจากวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อแจกแบบสอบถามให้แก่ วิทยาลัยอาชีวศึกษา ในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 201 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามด้วยตนเองจำนวน 201 ฉบับ เก็บคืนได้ จำนวน 201 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

ผลการวิจัย

การวิจัยศึกษาแนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยในหัวข้อต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาการเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยอาชีวะหุยัง ในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

แนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยอาชีวะหุยัง ในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งแนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษา ในทรัพยากรมนุษย์โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทรัพยากร และสิ่งสนับสนุน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านบริหารการจัดการ ส่วนด้านบุคลากร และด้านวัฒนธรรมองค์กร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตอนที่ 2 ศึกษาประเมินคุณลักษณะแนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยอาชีวะหุยัง ในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ผลการประเมินคุณลักษณะแนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ ของวิทยาลัยอาชีวะหุยัง ในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสนับสนุนให้มีการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้มีอาคารและสถานที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานและการจัดกิจกรรม ส่วนท่านมีความเข้าใจ เห็นความสำคัญ และมีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตอนที่ 3 ศึกษาแนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยอาชีวะหุยัง ในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

โดยกลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ ในวิทยาลัย และผู้ที่มีบทบาทหลักในแนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์จำนวน 21 คน โดยใช้วิธีจัดสัมมนาโดยมีผล ดังนี้ ผู้บริหารของวิทยาลัยอาชีวะหุยัง ในมณฑลเจ้อเจียง มีการส่งเสริมเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของสถานศึกษา มีนโยบายที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหารให้การสนับสนุน และเอื้ออำนวยให้บุคลากรปฏิบัติงานประกันคุณภาพ ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม สามารถวางแผนในการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารสามารถให้คำปรึกษาได้อย่างดีส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เห็นความสำคัญ และมีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพ ผู้บริหารสนับสนุนให้มีการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้มีอาคารและสถานที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานและการจัดกิจกรรม ผู้บริหารสามารถวางแผนการดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการสร้างค่านิยมที่ดีในการทำงาน สนับสนุนการดำเนินงานที่สร้างสรรค์สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ได้กำหนดไว้ และบุคลากรมีความสุขในการทำงาน

อภิปรายผล

แนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยอาชีวะหุยัง ในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งแนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทรัพยากร และสิ่งสนับสนุน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านบริหารการจัดการ ส่วนด้านบุคลากร และด้านวัฒนธรรมองค์กร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวะหุยัง ในมณฑลเจ้อเจียง เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของสถานศึกษา มีนโยบายที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา ให้การสนับสนุน และเอื้ออำนวยให้บุคลากรปฏิบัติงานประกันคุณภาพส่งเสริมให้มีการทำงานร่วมกันเป็นทีมสามารถวางแผนในการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอสนับสนุนให้มีการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการปฏิบัติงานสนับสนุนการดำเนินงานที่สร้างสรรค์ และผู้บริหารเป็นที่ปรึกษาที่ดี ให้คำแนะนำในการทำงานได้

อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับแนวคิดของ Harvey, D. & Bowin, R.B อาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาคุณภาพ หรือ การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาเป็นการดำเนินการทั่วทั้งองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ (Harvey, D. & Bowin, R.B., 1996) สอดคล้องกับแนวคิดของ Lasswell, H.D. & Abraham K. ได้กล่าวไว้ว่า การกำหนดทิศทางในการขับเคลื่อนองค์กรโดยมีความสำคัญของนโยบายว่า ช่วยให้ผู้บริหารทราบว่าทำอะไร ทำอย่างไรและใช้ปัจจัยชนิดใดบ้างนโยบายจะช่วยให้ผู้บริหารปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้อย่างมั่นใจ (Lasswell, H.D. & Abraham K., 1970) สอดคล้องกับแนวคิดของ Harvey, D. & Bowin, R.B. ได้กล่าวไว้ว่า บริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการของกิจกรรมที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในองค์กรโดยไม่ได้ทำเองการบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำสิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ กล่าวคือ ผู้บริหารไม่ใช่เป็นผู้ปฏิบัติแต่เป็นผู้ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานจนสำเร็จตามจุดหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว (Harvey, D. & Bowin, R.B., 1996) สอดคล้องกับแนวคิดของ McClelland, & David C. กล่าวไว้ว่า การบริหารที่สามารถเป็นทั้งศิลป์ ศาสตร์ และวิชาชีพ โดยทั้งสิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องกำหนดสมรรถนะของบุคลากรในการทำงานเพื่อองค์กร รวมถึงความชัดเจนของบทบาทหน้าที่และการยอมรับของบุคลากรเกี่ยวกับงานที่ได้รับหมาย (McClelland, & David C., 1978) ได้กำหนดประสิทธิผลขององค์กร ประกอบด้วย ความสนใจ เจตคติ ความสามารถในการปฏิบัติงาน ความต้องการ และทักษะความชำนาญ โดย Gilley, J. W. et al. ได้กล่าวไว้ว่า บุคลากรเป็นตัวกลางในการนำกิจกรรมที่มีการกำหนดและวางรูปแบบอย่างมีระบบมาใช้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และความสามารถในการทำงานร่วมกันเป็นทีมและการแบ่งปันประสบการณ์ซึ่ง การที่บุคคลรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ การได้รับการยอมรับ รู้สึกมีคุณค่าในตนเอง (Gilley, J. W. et al., 2002) สอดคล้องกับแนวคิดของ Harvey, D. & Bowin, R.B วัฒนธรรมองค์กร เป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่บุคคลในองค์กรนั้นปฏิบัติเหมือน ๆ กัน เป็นเอกลักษณ์เฉพาะองค์กรนั้น ๆ และ Harvey and Bowin ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารทรัพยากรบุคคลและการบริหารงานบุคคลมีส่วนที่เหมือนกันบุคลากรมีความสุขในการทำงาน (Harvey, D. & Bowin, R.B., 1996) สอดคล้องกับแนวคิดของ มู ได้ศึกษาความต้องการความสำเร็จ โดยใช้ทฤษฎีของ McClelland เนื่องจากเป็นความต้องการที่มีลักษณะเฉพาะ จากการทดสอบเรียกว่า Thematic Apperception Test หรือ TAT โดยการอธิบายรูปภาพตัวอย่าง อย่างซึ่งบุคคลที่ต้องการความสำเร็จ (Achievement oriented) (McClelland, & David C., 1978)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ประกอบด้วย ด้านผู้บริหารและนโยบาย ผู้บริหารของวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในมณฑลเจ้อเจียง ควรจะส่งเสริมให้บุคลากรมีการแสดงออกในความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานโยบายของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความเข้าใจในนโยบายที่มี และสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ด้านบริหารการจัดการ ผู้บริหารของวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในมณฑลเจ้อเจียง ควรจะสนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล ด้านบุคลากร ผู้บริหารของวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในมณฑลเจ้อเจียง ควรจะส่งเสริมให้มีการเข้ารับการฝึกอบรมพัฒนาทักษะกระบวนการในการดำเนินงานของแต่ละบุคคลตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มศักยภาพ ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน ผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในมณฑลเจ้อเจียง ควรจะส่งเสริมให้มีการสรรหาทรัพยากรที่มีคุณค่าจากภายนอก มาผสมผสานกับทรัพยากรเดิมที่มีอยู่เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าของทรัพยากรต่าง ๆ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ผู้บริหารของวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในมณฑลเจ้อเจียง ควรจะส่งเสริมมีความรักความสามัคคีภายในสถานศึกษา มีความเท่าเทียมซึ่งกันและกัน ร่วมกันทำงานเป็นทีมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงาน โดยผู้บริหารของวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในมณฑลเจ้อเจียง ควรจะมีการศึกษารูปแบบแนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากร

มนุษย์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่มีการกำหนดขนาดขององค์การที่แน่นอน ที่จะต้องกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานในอนาคต และต้องมีการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ที่จะนำการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งใหม่ ๆ ทั้งภายนอก และภายในโดยให้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในอนาคตขององค์การ ในการนำ กระบวนการเข้าไปส่งเสริมตามแนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างเป็นรูปธรรมและผู้บริหารของวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในมณฑลเจ้อเจียงควรมีการวิจัยการศึกษาแนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน อย่างต่อเนื่องในองค์การรูปแบบอื่น ๆ เช่น ในหน่วยงานอื่น ๆ และพัฒนาทุกสถานศึกษาให้ดำเนินการจัดการความเป็นผู้นำในคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์และต้องการนำพาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ และความยั่งยืนได้ ทั้งนี้ผู้บริหารของวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในมณฑลเจ้อเจียงควรมีการนำผลวิจัยการศึกษาแนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ไปพัฒนาจัดทำเป็นคู่มือการศึกษาแนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในมณฑลเจ้อเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และให้สามารถนำแนวทางเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในทรัพยากรมนุษย์เข้าไปประยุกต์ตามบริบทขององค์กรนั้นได้

เอกสารอ้างอิง

- ปรัชญา เวสารัชช์. (2545). หลักการจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). รายงานการวิเคราะห์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาให้รองรับการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2560). แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัยระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Adam, J.A. (1990). Human Memory. New York: McGraw - Hill Books.
- Gilley, J. W. et al. (2002). Principles of HRD (2nd Ed.). Cambridge, MA : Perseus Publishing.
- Harvey, D. & Bowin, R.B. (1996). Human resource management : An experiment approach. New Jersey: Prentice Hall.
- Lasswell, H.D. & Abraham K. (1970). Power and Society. New Haven: Yale University press.
- McClelland, & David C. (1978). Managing motivation to expand human freedom. American Psychologist, 33(3), 201-210.

การฟังเสียงของลูกค้า เพื่อการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคต: หลักการ แนวคิดและแนวปฏิบัติ*
LISTENING TO VOICES OF CUSTOMERS FOR INTERNAL QUALITY ASSURANCE
DEVELOPMENT IN FUTURE BASIC EDUCATION: PRINCIPLES, CONCEPTS,
AND PRACTICES

วิสูตร บกสกุล* และเอกรินทร์ สังข์ทอง

Visut Bocskull and Ekkarin Sungtong

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปัตตานี ประเทศไทย

Faculty of Education, Prince of Songkla University, Pattani Campus, Pattani, Thailand

*Corresponding author E-mail: visutssss@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการฟังเสียงของลูกค้า เพื่อการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคต โดยเป็นการนำหลักการและแนวคิดการรับฟังลูกค้า (Customer Listening) ของเกนธ์รางวัล Malcolm Baldrige และแนวดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 มาเป็นเกณฑ์สำคัญในการพัฒนาระบบการจัดการคุณภาพสถานศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งสามารถดำเนินการตามแนวปฏิบัติเป็นขั้นตอนสำคัญ ดังนี้ 1) ความต้องการของลูกค้า (Customer needs) คือ คำอธิบายในคำพูดของลูกค้า ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องนำมากำหนดมาตรฐานการศึกษา เป้าหมายหลักสูตรสถานศึกษา การบริหารและการจัดการหรือบริการ การจัดการเรียนการสอนของครู การพัฒนาด้านคุณภาพเด็ก 2) โครงสร้างตามลำดับชั้น (Hierarchical Structure) คือ การวิเคราะห์ความต้องการและการนำความต้องการของลูกค้า ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง มาจัดหมวดหมู่โครงสร้างตามลำดับความสำคัญ นำมาวางแผนเพื่อการพัฒนาเชิงกลยุทธ์ (Strategic Needs) 3) การจัดลำดับความสำคัญ (Priorities) เป็นขั้นที่ต้องพิจารณาถึงลำดับความสำคัญ ความต้องการของลูกค้า ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องแต่ละกลุ่ม มีลำดับความสำคัญและความต้องการแตกต่างกัน 4) การรับรู้ถึงประสิทธิภาพของลูกค้า (Customer Perceptions of Performance) เป็นการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา รวมทั้งติดตามผลการดำเนินงาน ตอบสนองความต้องการได้ดีเพียงใดหรือเป็นไปตามมาตรฐานและค่าเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ และเป็นข้อมูลที่ใช้ในการทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา และเพื่อการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์การตลาดและพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องต่อไป ดังนั้น การนำเสียงของลูกค้ามาปรับใช้ ผู้เขียนเชื่อว่าจะสามารถเป็นแนวทางใหม่ของการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาของไทยสู่ความเป็นเลิศในอนาคตได้

คำสำคัญ: การรับฟังเสียงของลูกค้า, การประกันภายใน, มัลคอม บัลดริจ, การจัดการคุณภาพ

* Received December 5, 2023; Revised December 19, 2023; Accepted December 23, 2023

Abstract

This academic article aims to present a framework for customer listening to improve the quality assurance system within basic education institutions in the future. The study integrates principles and concepts of customer Listening from the Malcolm Baldrige Award criteria and the internal quality assurance procedures outlined in the Ministry of Education's regulations in 2018. These criteria serve as crucial benchmarks for developing the educational institution's quality management system. The suggested approach includes the following key steps 1) Customer Needs Analysis: Identify and standardize the educational requirements, main goals of the curriculum, management and services, teacher's instructional management, and child quality development based on the spoken words of customers, parents, and stakeholders. 2) Hierarchical Structure: Implement a hierarchical structure by categorizing and prioritizing customer, parent, and stakeholder requirements according to their significance. Develop a strategic plan based on these strategic needs. 3) Prioritization: Consider the prioritization of each group's needs and requirements, recognizing that priorities may differ among customers, parents, and stakeholders. 4) Customer Perceptions of Performance: Evaluate the efficiency of customer perceptions of educational performance within the institution. This includes assessing the outcomes, tracking operational performance, and determining whether the institution meets established standards and objectives. This information is crucial for self-assessment reports, strategic marketing decisions, and continuous quality development of the institution. By adapting customer feedback, the author believes it can pave the way for a novel approach to internal quality development within Thai educational institutions, steering them towards excellence in the future.

Keywords: Voice Of the Customer, Internal Quality Assurance, Malcolm Baldrige, Quality Management

บทนำ

ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของ เทคโนโลยี การแข่งขัน สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ เศรษฐกิจ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ทำให้องค์กรต่าง ๆ ได้รับความกระทบอย่างเลี่ยงไม่ได้ (Rimita, K. N., 2019) นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเชิงบวกในการจัดการกลยุทธ์สำหรับความยั่งยืนขององค์กร ความพร้อมทางธุรกิจ ซึ่งการที่เราอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในลักษณะที่มีความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความซับซ้อน (Complexity) และความคลุมเครือ (Ambiguity) แสดงถึงอันตรายจาก VUCA ในบริบทที่ผู้นำและองค์กรจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องมองสภาพปัจจุบันและคาดการณ์การดำเนินงานในอนาคต (Pearse, N. j., 2017)

เสียงของลูกค้า (Voice of Customer) เป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญในการวางแผนพัฒนาระบบการจัดการคุณภาพ เพื่อให้องค์กรเติบโตปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ และประสบผลสำเร็จในอนาคต ซึ่งเรื่องนี้ฟิลลิป คอตเลอร์ บิดาแห่งการตลาดยุคใหม่ได้กล่าวในงาน World Marketing Summit Asia 2019 ว่า “ความท้าทายของธุรกิจในปัจจุบัน กลยุทธ์ในการจัดการการตลาดต้องเปลี่ยนไป หัวใจสำคัญ คือ ต้องทำให้ลูกค้ามีความสุข เกิดความพึงพอใจที่จะบอกต่อให้กับคนอื่น ๆ” (The Standard, 2019) ทั้งยังมีความสำคัญกับการกำหนดทิศทางและวางแผนการรับมือกับเหตุการณ์อย่างตรงจุด ซึ่งที่ผ่านมา แนวทางการใช้ความเป็นเลิศที่มุ่งเน้นลูกค้า (Customer-Focused Excellence) นี้ ได้ถูกนำมาใช้งานประสบผลสำเร็จทั่วโลก โดยมีหลักคิดที่ว่า “คุณภาพขึ้นอยู่กับ

กับลูกค้า” เพราะเสียงของลูกค้าเป็นกระบวนการสำคัญต่อผลผลิตและคุณภาพของผลิตภัณฑ์และบริการ ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพจะสามารถเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดและสร้างผลกำไรได้ (Gaskin, S.P. et al., 2010)

การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์โดยนำเสียงของลูกค้า (Voice of Customer) มาเป็นเกณฑ์สำคัญในการจัดการคุณภาพโดยรวมขององค์กร (Total Quality Management : TQM) นี้ เป็นแนวคิดหลักของเกณฑ์รางวัล Malcolm Baldrige (Nist, 2023) ซึ่งการรับฟังเสียงของลูกค้า เป็นการพัฒนารูปแบบการนำเสียงของลูกค้า มาจัดลำดับชั้นของความต้องการ และกำหนดลำดับความสำคัญ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสาะหาสารสนเทศที่มีคุณค่าจากลูกค้าและนำไปใช้ในการดำเนินการพัฒนาแผนกลยุทธ์ กำหนดเป้าประสงค์เพื่อต้องการให้ลูกค้าเกิดความผูกพันและตอบสนองได้ตรงตามความต้องการ รวมไปถึงการให้บริการที่เหนือความคาดหวังของลูกค้า เพื่อองค์กรจะเติบโตอย่างได้เปรียบและมีเสถียรภาพทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ, 2566) จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนจึงนำเสนอ หลักการ แนวคิด และแนวปฏิบัติ ของการฟังเสียงลูกค้ามาเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่สามารถนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางสำคัญในการพัฒนาองค์กรให้มีคุณภาพที่สามารถรับมือกับสภาพการณ์ปัจจุบันและในอนาคตได้

เสียงของลูกค้า (Voice of Customer)

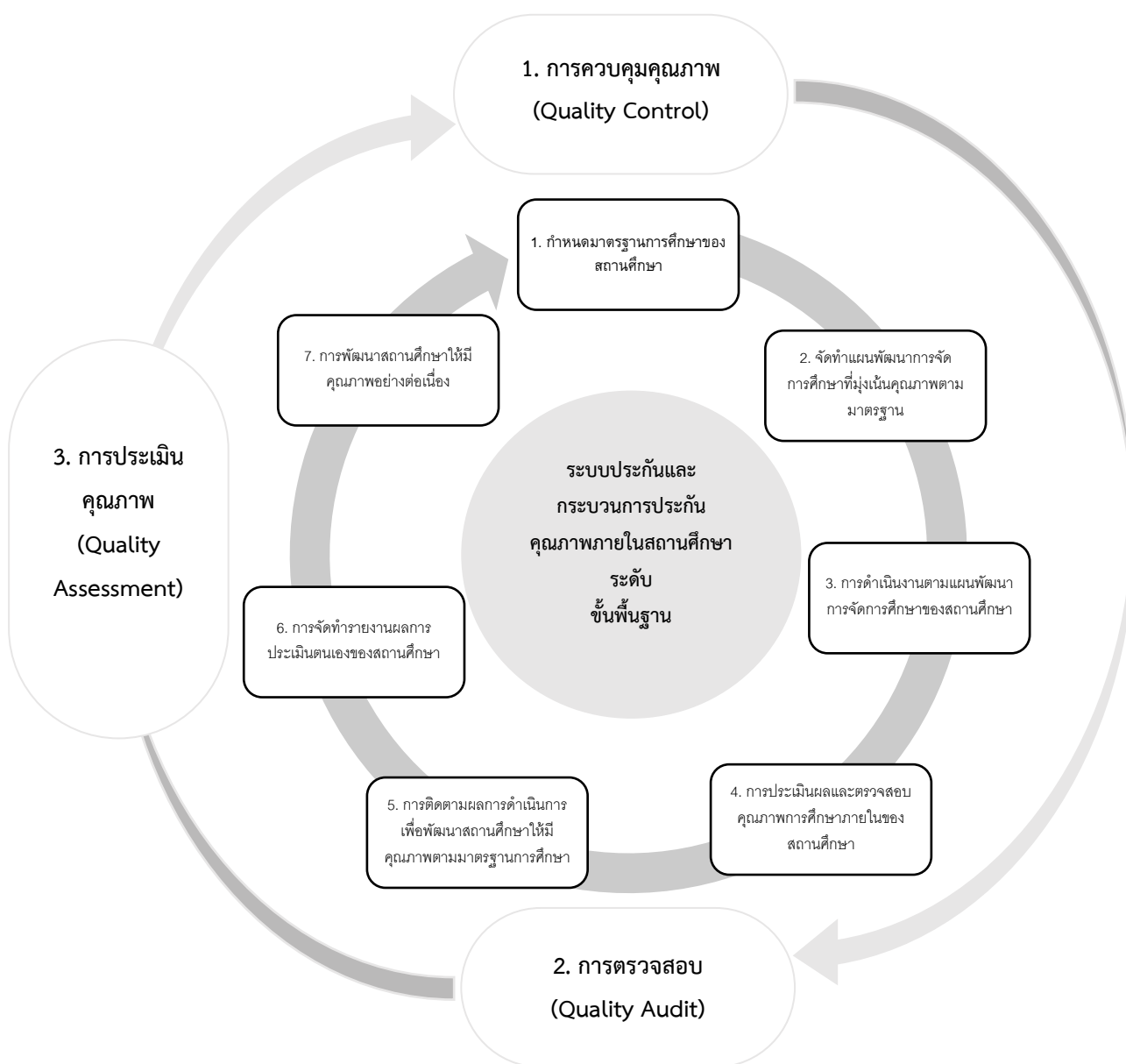
นิยามของ The Voice of the Customer (VOC) เป็นคำที่ใช้ในธุรกิจเพื่ออธิบายกระบวนการเก็บข้อมูลความต้องการของลูกค้า และเป็นเทคนิคการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ที่จัดกลุ่มความจำเป็นและความต้องการของลูกค้า โดยละเอียด ซึ่งจัดเป็นโครงสร้างตามลำดับชั้น จากนั้นจัดลำดับความสำคัญในแง่ของความสัมพันธ์และความพึงพอใจกับทางเลือกที่ดีในปัจจุบัน (Gaskin, S.P. et al., 2010) Akella et al. ให้ความหมายว่า เสียงของลูกค้า คือ เสียงที่จะถูกบันทึกผ่านจุดเชื่อมต่อในหลายวิธีการ เช่น แบบสำรวจ, การร้องเรียนการรับประกัน, โซเชียลมีเดีย, และอื่น ๆ คำพูดของลูกค้าจะถูกรวบรวมผ่านจุดเชื่อมต่อเหล่านี้เพื่อกระตุ้นให้ลูกค้าสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี ดังนั้นเสียงของลูกค้า (VOC) สามารถนิยามสั้น ๆ ว่า “ความพยายามใด ๆ ในส่วนของลูกค้าเพื่อสื่อสารกับผู้ให้บริการในระหว่างกระบวนการสร้างคุณค่าร่วมกัน” ดังนั้น การรับฟังเสียงของลูกค้าเป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการบริหารงานตลาดและสร้างความผูกพันของลูกค้ากับองค์กรในยุคปัจจุบัน (Akella, K., et al., 2017)

ความสำคัญของเสียงของลูกค้าและการรับฟังเสียงของลูกค้า

การนำเสียงของลูกค้า (Voice of Customer) เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญและไม่สามารถมองข้ามได้ องค์กรควรรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง และลูกค้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อเข้าใจความต้องการและสร้างมูลค่าและประสบการณ์การบริการที่ดีขึ้น การรับฟังความคิดเห็นและเสียงของลูกค้าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาระบบคุณภาพและทำให้องค์กรเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพในสภาวะการแข่งขันสูงเช่นนี้ อย่างไรก็ตาม องค์กรควรปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (The story Thailand, 2020) เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การใช้เสียงของลูกค้า (Voice of Customer) มาปรับใช้กับระบบการบริหารจัดการต่าง ๆ เพื่อเกิดความผูกพันและความร่วมมือที่มีคุณค่าและเป็นไปอย่างยั่งยืน ดังนั้นความสำคัญของการรับฟังความคิดเห็นและเสียงของลูกค้า คือ หนึ่งในศูนย์กลางในการปรับรูปแบบเปลี่ยนแปลงขององค์กรในปัจจุบัน เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงความต้องการและความคาดหวังของลูกค้าในสถานการณ์เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2560)

ความเชื่อมโยงของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและการรับฟังเสียงของลูกค้า

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการประเมินและติดตามคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มี 3 กระบวนการ คือ ควบคุมคุณภาพ เพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษา และสร้างแผนพัฒนาคุณภาพ ตรวจสอบ เพื่อยืนยันเป้าหมายและประเมินคุณภาพทำให้สอดคล้องกับมาตรฐาน และประเมินคุณภาพเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษา (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2563) ซึ่งการพัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษาจำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานและเป้าหมายความสำเร็จที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาและมีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา กำหนดระยะเวลาการดำเนินการ การจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งสามารถสรุปเป็นระบบและกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในชั้นพื้นฐานดังภาพที่ 1 (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2563)

ภาพที่ 1 ระบบและกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน

หากวิเคราะห์แนวโน้มผลการจัดการการศึกษาของไทยที่ถดถอยลง ไม่อาจปฏิเสธไม่ได้ว่าส่วนหนึ่งมาจากแนวทางและกระบวนการการประกันคุณภาพในสถานศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งมีสิ่งที่ควรพิจารณาปรับปรุงในหลาย ๆ ด้าน ยกตัวอย่างเช่น ความไวต่อสถานการณ์กับการต่อกรกับกระแสโลกที่ผันผวน รวมถึงการได้ข้อมูลเชิงลึกจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้ปกครอง นำมารวบรวมและวิเคราะห์เพื่อการจัดการสู่ความเป็นเลิศตรงกับความต้องการอย่างแท้จริงเพื่อสร้างความเชื่อมั่นกับชุมชน ผู้เขียนคิดว่าการใช้กระบวนการการฟังเสียงลูกค้า มาปรับปรุงพัฒนาให้เกิดภายในองค์กร จะเป็นแนวทางใหม่ที่จะมาเติมเต็มสิ่งที่ขาดหายไป เพราะกระบวนการการฟังเสียงลูกค้า เป็นวิธีการที่เน้นการมีผลลัพธ์สำคัญซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับการจัดการคุณภาพการศึกษา อีกทั้งการฟังเสียงลูกค้ายังเป็นสิ่งที่ง่ายต่อสร้างความเข้าใจให้ทีมงานขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ที่วางไว้ และตอบโต้โดยตรงกับความต้องการของลูกค้าหรือผู้เกี่ยวข้อง ส่งผลให้การดำเนินการจัดการศึกษาในสถานศึกษาปรับตัวได้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่มีประโยชน์อย่างมากสำหรับการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาในอนาคต (Gaskin, S.P. et al., 2010)

แนวทางการนำเสียงของลูกค้า (Voice Of Customers) มาพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐานในอนาคต

“การฟังเสียงลูกค้า” (Voice of Customer) เป็นแนวคิดที่สำคัญในการบริหารคุณภาพในองค์กรตามรางวัล MBNQA ที่ได้นำมาประยุกต์ใช้ในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในไทย เป็นการรับฟังและเข้าใจความต้องการของลูกค้า ช่วยปรับแผนการดำเนินงานในอนาคต สร้างกลยุทธ์ที่เข้ากันได้ สร้างสื่อสารระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง และสร้างเครื่องมือที่ชัดเจนเพื่อวางแผนและเรียนรู้ นำสู่การพัฒนาองค์กรให้เป็นเลิศ การฟังเสียงลูกค้าช่วยสร้างความเข้าใจร่วมและความพึงพอใจให้กับลูกค้า ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง (Gaskin, S.P. et al., 2010) ทั้งนี้การนำเสียงลูกค้ามาใช้ต้องคำนึงองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความต้องการของลูกค้า ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง (Customer Needs) 2) โครงสร้างตามลำดับชั้น (Hierarchical Structure) 3) ลำดับความสำคัญ (Priorities) 4) การรับรู้ถึงประสิทธิภาพของลูกค้า (Customer Perceptions of Performance) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ความต้องการของลูกค้า (Customer needs) คือ คำอธิบายในคำพูดของลูกค้า ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องเอง จะเป็นประโยชน์ที่จะเติมเต็มในมาตรฐานการศึกษา เป้าหมาย หลักสูตรสถานศึกษา การบริหาร และการจัดการหรือบริการ การจัดการเรียนการสอนของครู และมีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาหลักสูตรและการตลาด แผนปฏิบัติการประจำปี การพัฒนาด้านคุณภาพเด็ก สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ เป็นต้น (สำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ, 2562)

2. โครงสร้างตามลำดับชั้น (Hierarchical Structure) เป็นขั้นที่เมื่อเราทราบความต้องการของลูกค้า ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องกลุ่มตัวอย่างแล้ว ขึ้นต่อไปที่ต้องดำเนินการ คือ การจัดโครงสร้างตามลำดับชั้น (Hierarchical Structure) คือ เป็นการวิเคราะห์ความต้องการและการนำความต้องการของลูกค้า ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มาจัดหมวดหมู่โครงสร้างตามลำดับความสำคัญ หรือจะเรียกให้เข้าใจง่าย ๆ คือ “การจัดกลุ่มความต้องการของลูกค้า” ซึ่งข้อมูลที่ได้ต้องเป็นความต้องการของลูกค้าเป็นส่วนใหญ่ และความต้องการย่อย ๆ สามารถมาจัดกลุ่มความต้องการที่คล้าย ๆ กัน (Set of Tactical Needs) เมื่อได้จัดกลุ่มความต้องการของลูกค้าแล้ว ต่อจากนั้นนำมาวางแผนเพื่อการพัฒนาเชิงกลยุทธ์ (Strategic Needs) ในด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาหมายถึงการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน โดยนำมาใช้วางแผนกลยุทธ์ แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา การจัดโครงการหรือกิจกรรมพร้อมทั้งระบุความผิดชอบโครงสร้างการบริหารงาน 4 ฝ่ายในสถานศึกษาและสามารถมาดำเนินการวางแผนปฏิบัติรายปีได้ต่อไป

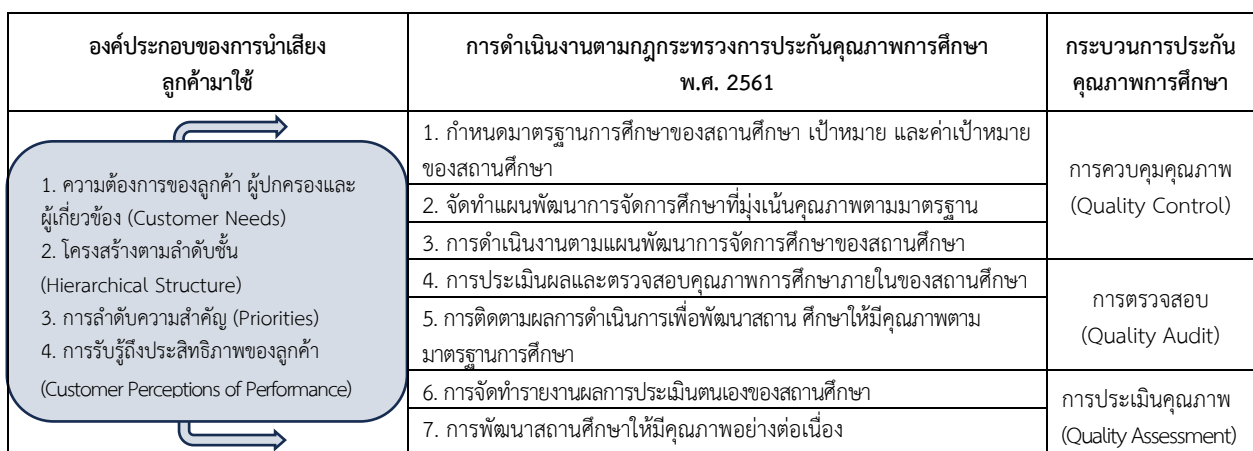
3. การจัดลำดับความสำคัญ (Priorities) เป็นขั้นที่ต้องพิจารณาถึงลำดับความสำคัญ ความต้องการของลูกค้า ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องกลุ่มตัวอย่างบางรายมีลำดับความสำคัญของลูกค้าสูงกว่าความต้องการอื่น ๆ การตัดสินใจการจัดลำดับความสำคัญเหล่านี้ต้องผสมผสานเรื่องต้นทุน งบประมาณและความเป็นไปได้ในการตอบสนองความต้องการเชิงกลยุทธ์ ซึ่งในแผนปฏิบัติการสถานศึกษาจะต้องจัดลำดับให้ชัดเจนว่า ความต้องการของลูกค้า ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องเหล่านั้นดำเนินการเมื่อไร อย่างไร และให้คำนึงถึงความสอดคล้องกับกลยุทธ์ของสถานศึกษาด้านใด โดยทั่วไปในงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจะแบ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการบริหารและการจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยเช่นกัน

4. การรับรู้ถึงประสิทธิภาพของลูกค้า ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง (Customer Perceptions of Performance) เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี ขั้นตอนนี้เป็นการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา รวมทั้งติดตามผลการดำเนินงาน เป็นขั้นที่ต้องการรับรู้ถึงเสียงของลูกค้าได้ตอบสนองความต้องการลูกค้าได้ดีที่สุด ตอบสนองความต้องการเหล่านั้นได้ดีเพียงใดเป็นไปตามมาตรฐานและค่าเป้าหมายที่สถานศึกษาวางไว้หรือไม่ และเมื่อเทียบเคียง (Benchmarks) กับคู่แข่งผลการดำเนินงานมีช่องว่างระหว่างมาตรฐานด้านคุณภาพของสถานศึกษาของเรา มากน้อยแค่ไหน ข้อมูลเหล่านี้มักได้มาจากแบบสอบถามซึ่งผู้ตอบแต่ละคนให้คะแนนค่าเป้าหมายแต่ละตัวที่ต่างกันออกไปและเป็นข้อมูลเพิ่มเติมในการทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา และเพื่อการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์การตลาด และเพื่อการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพในอนาคต จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดให้สอดคล้องกับเสียงของลูกค้า (Voice of Customer) เป็นเสมือนเข็มทิศที่ช่วยนำทางให้สถานศึกษา เกิดการปรับปรุงวิธีการดำเนินการในแผนกลยุทธ์ในอนาคต 3-5 ปีได้ และผลการดำเนินการในแผนปฏิบัติการสถานศึกษาประจำปีให้เป็นที่ยอมรับและตรงกับความต้องการของผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง

กระบวนการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐานโดยเสียงของลูกค้า

กระบวนการเพื่อพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้เสียงของลูกค้า (Voice of Customer) มีเป้าหมายเพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้าและตอบสนองความต้องการ (Needs) ความคาดหวัง (Expectations) รวมทั้งทำให้ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเหนือกว่าความคาดหวัง (Beyond Expectations) ต่อผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถแบ่งขั้นตอนกระบวนการพัฒนาไว้ดังภาพที่ 2

องค์ประกอบของการนำเสียงลูกค้ามาใช้	การดำเนินงานตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561	กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา
 1. ความต้องการของลูกค้า ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง (Customer Needs) 2. โครงสร้างตามลำดับชั้น (Hierarchical Structure) 3. การลำดับความสำคัญ (Priorities) 4. การรับรู้ถึงประสิทธิภาพของลูกค้า (Customer Perceptions of Performance)	1. กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เป้าหมาย และค่าเป้าหมายของสถานศึกษา	การควบคุมคุณภาพ (Quality Control)
	2. จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพตามมาตรฐาน	
	3. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	
	4. การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา	การตรวจสอบ (Quality Audit)
	5. การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถาน ศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	
	6. การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา	การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment)
	7. การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง	

ภาพที่ 2 กรอบแนวทางการใช้ข้อมูลเสียงของลูกค้า (Voice of Customer) เพื่อการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐานตามกรอบแนวคิด มัลคอล์ม บัลดริจ (Malcolm Baldrige)

กระบวนการเพื่อพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้เสียงของลูกค้า (Voice of Customer) มีแนวปฏิบัติโดยเริ่มดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ความต้องการของลูกค้า (Customer needs) ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อใช้เป็นแนวทางการรวบรวม การเสาะหาสารสนเทศที่มีคุณค่าที่สามารถนำไปใช้ดำเนินการในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ โดยวิธีการในการรับฟังเสียงของลูกค้าสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่สำคัญ (Focus group) การสัมภาษณ์ผู้ปกครองและกลุ่มตัวอย่างผู้เกี่ยวข้องทั้งในอดีต ปัจจุบันและในอนาคต การทำแบบสอบถามความคิดเห็นของลูกค้า ข้อมูลการตอบคำถาม ข้อร้องเรียน ข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละช่องทาง รวมทั้งทิศทางนโยบายวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และกรรมการสถานศึกษารวบรวม วิเคราะห์และสรุปผลเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญ โดยสถานศึกษาจำเป็นต้องสร้างทีมที่รับผิดชอบและสนับสนุนด้านลูกค้า (VOC Team) โดยตรง 2) โครงสร้างตามลำดับชั้น (Hierarchical Structure) คือ “การจัดกลุ่มความต้องการของลูกค้า” เป็นขั้นตอนที่ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นความต้องการของลูกค้าเป็นส่วนใหญ่และข้อมูลความต้องการย่อย ๆ นำมาเป็นแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยระบุตามขั้นตอน ดังนี้ 2.1) กำหนดมาตรฐานการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับความต้องการหรือความคาดหวังที่เป็นเสียงส่วนใหญ่ จากนั้นกำหนดเป็นค่าเป้าหมายความสำเร็จ รวมทั้งการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากร กรรมการบริหารโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้อง 2.2) การจัดลำดับความสำคัญ (Priorities) เป็นขั้นที่ต้องพิจารณาถึงลำดับความสำคัญความต้องการของลูกค้า ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องซึ่งกระบวนการการตัดสินใจการจัดลำดับความสำคัญเหล่านี้ต้องผสมผสานเรื่องต้นทุน งบประมาณและความเป็นไปได้ในการตอบสนองความต้องการเชิงกลยุทธ์ 2.3) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพตามมาตรฐาน มีการแต่งตั้งคณะทำงาน ซึ่งควรประกอบด้วยคณะบุคคลหลายฝ่ายทั้งในและนอกสถานศึกษา เช่น ผู้บริหาร คณะครู ผู้แทนผู้ปกครอง ชุมชน เป็นต้น โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ หรือ Focus Group และสรุปโครงสร้างตามลำดับชั้น (Hierarchical Structure) นำมากำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ ตัวชี้วัดความสำเร็จ กิจกรรมโครงการ กำหนดแผนการดำเนินงาน และแผนการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นการนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยใช้เสียงของลูกค้าที่กำหนดไว้สู่การปฏิบัติ สามารถแบ่งได้เป็น 2 หัวข้อ คือ 3.1) การจัดทำแผนปฏิบัติประจำปี และ 3.2) การประเมินจัดเก็บและรายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี ในขั้นการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี จำเป็นต้องศึกษาและวิเคราะห์แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาโดยใช้เสียงลูกค้า และต้องมีความสอดคล้องกันกับเป้าหมายประจำปีการศึกษา สิ่งที่สำคัญ คือ การนำเอากลยุทธ์ มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และเป้าหมายที่เป็นเสียงของลูกค้า ที่ได้มาจากการวิเคราะห์ สรุปประเด็นข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญ มาใช้ในการดำเนินการโครงการ กิจกรรมในแผนปฏิบัติการประจำปี 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นการประเมินผลและตรวจสอบการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาและเป้าหมายที่เป็นเสียงของลูกค้าที่ประกาศไว้ ซึ่งเป็นกลไกควบคุม ตรวจสอบ มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยวิธีการประเมินแนวใหม่ ได้แก่ การประเมินแบบองค์รวม (Holistic Assessment) ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Judgment) หลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence Based) และคณะกรรมการในระดับเดียวกัน (Peer Review) โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้ 4.1) การเตรียมความพร้อมของบุคลากร 4.2) แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาเพื่อให้ผลมีประสิทธิภาพและเชื่อถือได้ ควรเชิญบุคคลภายนอก เช่น ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการบริหารโรงเรียนมาร่วมเป็นคณะกรรมการประเมิน 4.3) ขั้นการดำเนินงาน มีขั้นตอนเป็นข้อย่อย ๆ เช่น กำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายการประเมิน วิธีการประเมิน จัดทำเครื่องมือ วางแผนและดำเนินการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปและรายงานผล ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพภายใน วิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อนำข้อมูลไปใช้

วางแผนพัฒนาต่อไป 5) การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา เป็นกลไกติดตามผลลัพธ์ซึ่งสามารถแบ่งการติดตามผลได้ 2 ส่วน ดังนี้ 5.1) ผลจากการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและเป้าหมายที่เป็นเสียงของลูกค้าที่ประกาศไว้ และ 5.2) ผลการประเมินตามการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรม โดยในการติดตามผลจากการประเมินดังกล่าวนี้ ควรดำเนินการเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา โดยแนวทางการติดตามควรดำเนินการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบและคณะกรรมการติดตามผล มีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานและแผนการติดตาม การสร้างเครื่องมือ การวางแผนแก้ไขอุปสรรคเพื่อบรรลุตามมาตรฐานการศึกษา และการจัดทำรายงานการติดตามผล และในขั้นตอนสุดท้าย การรับรู้ถึงประสิทธิภาพของลูกค้า (Customer Perceptions of Performance) ขั้นตอนนี้เป็นการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา รวมทั้งติดตามผลการดำเนินงาน เป็นขั้นที่ต้องการรับรู้ถึงเสียงของลูกค้าโดยตอบสนองความต้องการลูกค้าได้ดีที่สุด ตอบสนองความต้องการเหล่านั้นได้ดีเพียงใดเป็นไปตามมาตรฐานและค่าเป้าหมายที่สถานศึกษาวางไว้หรือไม่ 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report: SAR) เป็นผลลัพธ์ที่มาจากผลการดำเนินงานตลอดปีการศึกษา ทั้งการดำเนินงานตามมาตรฐานและการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติรายปีที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นโดยผ่านกระบวนการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพสูงขึ้น 7) การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เป็นการนำผลการประเมินจากการรายงานคุณภาพภายในที่สะท้อนถึงคุณภาพผู้เรียน การบริหารและการจัดการด้านประสิทธิภาพของครูผู้สอน และผลของการดำเนินการที่ตอบสนองความต้องการและความคาดหวังและเสียงของลูกค้าได้ดีเพียงใดเป็นไปตามมาตรฐานและค่าเป้าหมายที่สถานศึกษาวางไว้หรือไม่ สภาพความสำเร็จเหล่านี้เป็นข้อมูลสำคัญที่นำมาใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้เกิดวงจรพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อไป

สรุป

สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมและการเป็นโลกยุคดิจิทัลนี้ ส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาต้องเผชิญกับโลกแห่ง VUCA World (Volatility, Uncertainty, Complexity, Ambiguity) ซึ่งในสภาวะการณ์เช่นนี้ สถานศึกษาจำเป็นต้องมีการพัฒนาแผนกลยุทธ์ การกำหนดเป้าประสงค์ โดยการนำเสียงลูกค้าเข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการจัดการคุณภาพ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ตรงตามความต้องการและการให้บริการที่เหนือความคาดหวังแก่ผู้เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง ชุมชน ได้ทันทั่วถึง ดังนั้น การนำเสียงลูกค้า (Voice of Customer) มาใช้เพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะนำพาสถานศึกษาให้เติบโตอย่างได้เปรียบและมีเสถียรภาพที่ยั่งยืนทั้งในปัจจุบันและอนาคต ผู้เขียนคาดหวังว่าการนำเสนอ หลักการ แนวคิดและแนวปฏิบัติการฟังเสียงของลูกค้าเพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคตนี้ จะสามารถใช้เป็นแนวทางและเป็นเครื่องมือสำหรับการดำเนินการของสถานศึกษา ให้เป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ ตามหลักคิดที่ว่า “คุณภาพขึ้นอยู่กับลูกค้า” (Customer-Focused Excellence) เพราะเสียงของลูกค้าเป็นสิ่งที่ตัดสินผลการดำเนินการและคุณภาพของสถานศึกษาและบริการ

เอกสารอ้างอิง

- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2560). Voice of Customer- VOC Customer Insight (วิธีการรับฟังเสียงลูกค้าเพื่อค้นหา Customer Insight). เรียกใช้เมื่อ 30 มีนาคม 2566 จาก <https://www.ryt9.com/s/prg/2625254>
- สำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ. (2562). เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตะวันออก จำกัด (มหาชน).
- สำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ. (2566). เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตะวันออก จำกัด (มหาชน).
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2563). แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดเอ็น.เอ.รัตนะเทรตตั้ง.
- Akella, K., et al. (2017). Gain Customer Insights Using NLP Techniques. *SAE International Journal of Materials and Manufacturing*, 10(3), 333–337.
- Gaskin, S.P. et al. (2010). Voice of the Customer. *Wiley International Encyclopedia*. Retrieved March 7, 2023, from <https://doi.org/10.1002/9781444316568.wiem05020>
- Nist. (2023). Core Values and Concepts Baldrige performance excellence program. Retrieved March 7, 2023, from <https://www.nist.gov/baldrige/core-values-and-concepts>
- Pearse, N. j. (2017). *Visionary Leadership in a Turbulent World : Thriving in the New VUCA Context*. Bingley: Emerald Publishing Limited.
- Rimita, K. N. (2019). *Leader Readiness in a Volatile, Uncertain, Complex, and Ambiguous (VUCA) Business*. Walden University USA: ProQuest LLC.
- The Standard. (2019). Philip Kotler, the father of modern marketing, points out A business must have the potential to create Society is not just "profit". Retrieved March 7, 2023, from <https://thestandard.co/world-marketing-summit-asia-2019/>
- The story Thailand. (2020). Revealing the idea of 3 organizations using strategies to listen to the voices of employees and customers With Qualtrics solutions. เรียกใช้เมื่อ 4 August 2023 จาก <https://www.thestorythailand.com/24/08/2020/5030/>

พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัวยุคสังคมก้มหน้า***THE VIOLENT BEHAVIOR IN FAMILY THE AGE OF SOCIETY, BOWING****พระสมุห์ธณภัทร ธนภโท (ทิพย์วงศ์)*, พระครูวุฒิสากธรรม (สาคร สาครโร), ไพรัตน์ ฉิมหาด**

Phrasamu Thanapat Dhanabhaddo (Tipwong), Phrakru Wutthisakorntham (Sakorn Sakaro), Pairat Chimhad

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Doctor of Buddhist Studies Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: thanapat5919@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอพฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัวยุคสังคมก้มหน้าที่มาจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งในปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ รวมถึงการสื่อสารที่สะดวกรวดเร็ว ประหยัดเวลา แต่การใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์มากเกินไปอาจส่งผลกระทบต่อทางจริยธรรมและพฤติกรรมของบุคคล เช่น ความรับผิดชอบลดลง การทำกิจกรรมร่วมกันน้อยลง รวมทั้งประสิทธิภาพทางความคิดและสมาธิที่ลดลง ดังนั้น พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดจากสังคมก้มหน้า มาจากการเลียนแบบพฤติกรรมที่เห็นในสื่อออนไลน์ ประกอบด้วย 1) การทำร้ายร่างกาย ได้แก่ การทะเลาะวิวาท การตบตีหรือชกต่อย เพื่อระบายอารมณ์ 2) การล่วงละเมิดทางเพศ ได้แก่ การข่มขืน การกระทำอนาจาร กระทำชำเรา 3) ดุด่า/ขู่/บังคับ/ตะคอก เกิดจากการบันดาลโทสะ ยอมรับพฤติกรรมความรุนแรง เช่น ดูคลิปวิดีโอเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท การด่าทอผู้อื่นด้วยคำหยาบคายผ่านการไลฟ์สด เป็นต้น 4) การละเลยทอดทิ้ง เกิดจากใช้สื่อออนไลน์จนไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ติดเกมออนไลน์ เล่นการพนันออนไลน์ ทำให้ถูกละเลยความสัมพันธ์จากคนในครอบครัว 5) การกักขัง/หน่วงเหนี่ยว เกิดจากความขัดแย้งในครอบครัว เพราะต่างคนต่างก้มหน้าอยู่กับสังคมออนไลน์ ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดจากสังคมก้มหน้า มีดังนี้ 1) ด้านกายภาพ ได้แก่ สุขภาพร่างกาย มีความเสื่อมก่อนวัยอันควร 2) ด้านสุขภาพจิต ได้แก่ เกิดความเครียด หงุดหงิดง่าย ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ และ 3) ด้านสังคม ได้แก่ ไม่มีความมั่นใจในตนเอง ทำให้ไม่สามารถที่จะใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

คำสำคัญ: พฤติกรรมความรุนแรง, ครอบครัว, สังคมก้มหน้า**Abstract**

This article aims to present violent behavior in the family in the era of society that bows down to the face that comes from social media use currently, social media plays an important role in learning and creating new knowledge, including fast and convenient communication, saving time, but using social network services too much. It may have an impact on the ethics and behavior of individuals, such as decreased responsibility. Doing activities together is less, including decreased cognitive efficiency and concentration. Therefore, violent behavior in the family that occurs from a society that bows its head It comes from imitating behavior seen in online media,

* Received November 22, 2023; Revised December 4, 2023; Accepted December 4, 2023

consisting of 1) physical harm, including fighting, hitting or punching to vent emotions. 2) Sexual harassment, including rape, indecent acts, sexual assault 3) Scolding/threatening/forcing/shouting, caused by anger accepting violent behavior, such as watching video clips related to quarrels. Cursing others with vulgar words through live broadcasts, etc. 4) Neglect and abandonment. Caused by using online media to the point of being unable to control it, such as being addicted to online games, gambling online, causing neglect of relationships by family members. 5) Detention/detention. It was caused by conflict in the family because everyone was keeping their heads down in online society. which are the consequences of violent behavior in Families that arise from a society that bows its head are as follows: 1) Physical aspect, including physical health. there is premature deterioration. 2) Mental health, including being stressed, easily irritated, unable to control emotions, and 3) Social, including not having self-confidence. Makes it impossible to live a normal and happy life in society.

Keywords: Violent behavior, Family, Solving Social

บทนำ

นวัตกรรมและเทคโนโลยี ก่อให้เกิดการพัฒนาด้านการสื่อสารเพื่อสร้างเปลี่ยนแปลงต่อการดำรงชีวิต และผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เกิดจากการรับรู้คุณค่าทางเทคโนโลยีอันมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์อย่างมากมาย ในขณะที่การรับรู้เกี่ยวกับสื่อสารบนระบบสังคมออนไลน์มีหลากหลายช่องทางมากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการใช้งานผ่านสมาร์ทโฟน เมื่อมีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องจึงทำให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างสะดวกและรวดเร็ว เป็นจุดดึงดูดความสนใจให้อยู่กับหน้าจอโทรศัพท์มากขึ้น จนกลายเป็นที่มาของคำว่า “สังคมก้มหน้า” คือ พฤติกรรมของคนที่ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารผ่านระบบสมาร์ทโฟน เป็นเครื่องมือที่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตอยู่ตลอดเวลา ทำให้หันต่อเหตุการณ์ข่าวสารบ้านเมือง เป็นประโยชน์ต่อการทำธุรกิจต่าง ๆ ผ่านระบบออนไลน์ การประชาสัมพันธ์งานต่าง ๆ จึงเป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับผู้ใช้เป็นประจำ แต่ย่อมมีโทษเช่นเดียวกัน ได้แก่ โรคตาแพ้แสง นิ้วล็อก รวมถึงการใช้พฤติกรรมความรุนแรงกับบุคคลรอบข้าง ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมา (อภิวรรณ ศิรินนันทนา, 2561)

ดังนั้น เมื่อโลกเข้าสู่ยุคอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้มีการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ แบบไร้สาย จึงเป็นพื้นที่เชื่อมต่อความเป็นส่วนตัวให้กลายเป็นพื้นที่สาธารณะมากขึ้น ซึ่งการมีอยู่ของพื้นที่ที่ปรากฏบนระบบอินเทอร์เน็ต ผู้คนมักจะใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นพื้นที่ในการสร้างพื้นที่สาธารณะอย่างอิสระเสรี ซึ่งตามหลักการแล้ว สื่อไม่ได้เป็นเพียงแต่การสร้างพื้นที่สาธารณะ แต่ช่วยสนับสนุนให้พื้นที่ที่มีการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลร่วมกันของกลุ่มคนที่หลากหลายทั้งเชื้อชาติ เพศ อายุ และสามารถใช้อสื่อเป็นเครื่องมือรายงานและแจ้งให้สาธารณชนทราบถึงเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการเปลี่ยนจากการสื่อสารทางเดียวมาเป็นการสื่อสารสองทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อสังคมออนไลน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้ใช้เข้าถึงสะดวก รับทราบข่าวสารต่าง ๆ ได้ตลอดเวลา (พระมหาพิพัฒพงศ์ วงษ์ชาติ, 2565)

จากสถานการณ์ที่เราเห็นร่วมกันในขณะนี้ จะเห็นได้ว่า สังคมก้มหน้ากำลังระบาดไปทั่วโลก เนื่องจากคนในปัจจุบัน ไม่ว่าจะขึ้นรถ เดินบนถนน รับประทานอาหาร หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ก็ยังพูดคุยสื่อสารผ่านหน้าจอ สี่เหลี่ยม พฤติกรรมเหล่านี้ นำมาซึ่งปัญหาสุขภาพจิตอย่างคาดไม่ถึง ผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ เช่น ไม่ค่อยรู้เรื่องภายนอก ไม่คุยหรือปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง มีภาวะซึมเศร้า หมกมุ่นอยู่แต่ในโลกแห่งความฝันของตัวเอง (พระครูใบฎีกา ศักดิ์ดนัย เนตรพระ, 2562)

ด้วยความเป็นมาและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว จึงได้นำเสนอพฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดจากสังคมก้มหน้า อันเนื่องมาจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ประกอบด้วย อิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน พฤติกรรมสังคมก้มหน้า พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว เพื่อเป็นการสะท้อนปัญหาครอบครัวในสังคมไทยยุคสังคมออนไลน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลกระทบต่อร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา

อิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน

สื่อสังคมออนไลน์นับว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำรงชีวิตของบุคคลทุกเพศทุกวัย เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ อีกทั้งสื่อสังคมออนไลน์และโซเชียลมีเดียยังมีบทบาทในการสร้างสรรค์และก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่หลากหลาย สามารถอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็ว ได้สะดวกมากขึ้น นับได้ว่าสื่อสังคมออนไลน์และโซเชียลมีเดียมีอิทธิพลและเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่อยู่ร่วมกันจำเป็นต้องสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ทักษะ ทักษะ ความเชื่อ การติดต่อซึ่งกันและกัน โดยมีส่วนช่วยพัฒนาชีวิตของมนุษย์ให้สะดวกสบายมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสาร การแบ่งปันความรู้ รสนิยม ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมหรือองค์ความรู้ใหม่ ๆ ล้วนจำเป็นต้องใช้โซเชียลมีเดียและสื่อสังคมออนไลน์ในการเชื่อมต่อทั้งสิ้นและรับข้อมูลข่าวสารนั้น ๆ เป็นเรื่องที่ปฏิเสธไม่ได้ว่าสื่อสังคมออนไลน์และโซเชียลมีเดียมีความจำเป็นและสำคัญ ต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ (ประวิตร จันทร์อัป, 2561)

ในโลกยุคปัจจุบัน เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการติดต่อเชื่อมโยงเครือข่ายมากมายหลายด้าน ซึ่งมีผลกระทบต่อผู้คนในสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม การศึกษา หรือสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้คนส่วนใหญ่ไม่สามารถที่จะปรับตัวและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วนี้ได้ ทำให้มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์จากการใช้เครื่องมือสื่อสารที่ปรากฏอยู่บนหน้าจอและเกิดปัญหาทางด้านจริยธรรมมากขึ้น (ปณิตตา อินทรักษา, 2562) ดังนั้น การใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์มากจนเกินความพอดีนั้น ก่อให้เกิดผลกระทบหรือปัญหาต่อบุคคลในด้านต่าง ๆ เช่น พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อหน้าที่ลดน้อยลง ไม่ได้ทำกิจกรรมยามว่างร่วมกัน ประสิทธิภาพทางความคิดและสมาธิที่สั้นลง รวมถึงการมีพฤติกรรมต่อต้าน ก้าวร้าว ไม่พอใจมากขึ้น เพราะหมกมุ่นกับสิ่งที่ปรากฏอยู่บนหน้าจอ (อเนก สุวรรณบัณฑิต, 2561)

จากข้อมูลของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้ดำเนินการสำรวจพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่า กิจกรรมออนไลน์มีแนวโน้มต่อการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร การดูหนัง ฟังเพลง การซื้อขายของผ่านระบบออนไลน์ การทำธุรกรรมทางการเงิน รวมถึงการอ่านข่าว โพสต์ข้อความ บทความ หนังสือ ฉะนั้น ในปัจจุบัน ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีช่องทางเลือกในการค้นหาข้อมูลหรือการติดต่อสื่อสารมากขึ้น เนื่องจากสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) มีการพัฒนาระบบแบบก้าวกระโดดเป็นอย่างมากเมื่อเทียบกับในอดีต ส่งผลให้พฤติกรรมการค้นหาข้อมูลหรือการติดต่อสื่อสารเปลี่ยนแปลงไป (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2565) สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ในขณะที่ข้อมูลของ Google พบว่า คน Gen Z เกือบ 40 % ชอบค้นหาข้อมูลบน TikTok และ Instagram มากกว่า Google Search และ Google Maps อีกทั้งในปี 2021 ได้มีการสำรวจ Gen Z และ Gen Y ในสหรัฐอเมริกา พบว่า 56 % ของ Gen Y และ 67 % ของ Gen Z ที่ไม่เคยใช้อีเมลในการติดต่อกับเพื่อนและครอบครัว และ 31% ของกลุ่มคนรุ่นใหม่เหล่านี้ ได้ระบุว่า มีกว่า 1,000 อีเมล ที่ไม่ได้มีการเปิดอ่านเช่นเดียวกันกับกิจกรรมการดาวน์โหลดซอฟต์แวร์ เพลง ละคร เกม เพื่อเก็บไว้ดูย้อนหลัง ในอนาคตอาจจะไม่มีอีกแล้วเพราะถูกแทนที่ด้วย Streaming ที่สามารถดูได้แบบ Real-Time และดูย้อนหลังได้ผ่านแพลตฟอร์มนั้น ๆ (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2565)

พฤติกรรมสังคมก้มหน้า

ที่มาของคำว่า “สังคมก้มหน้า”

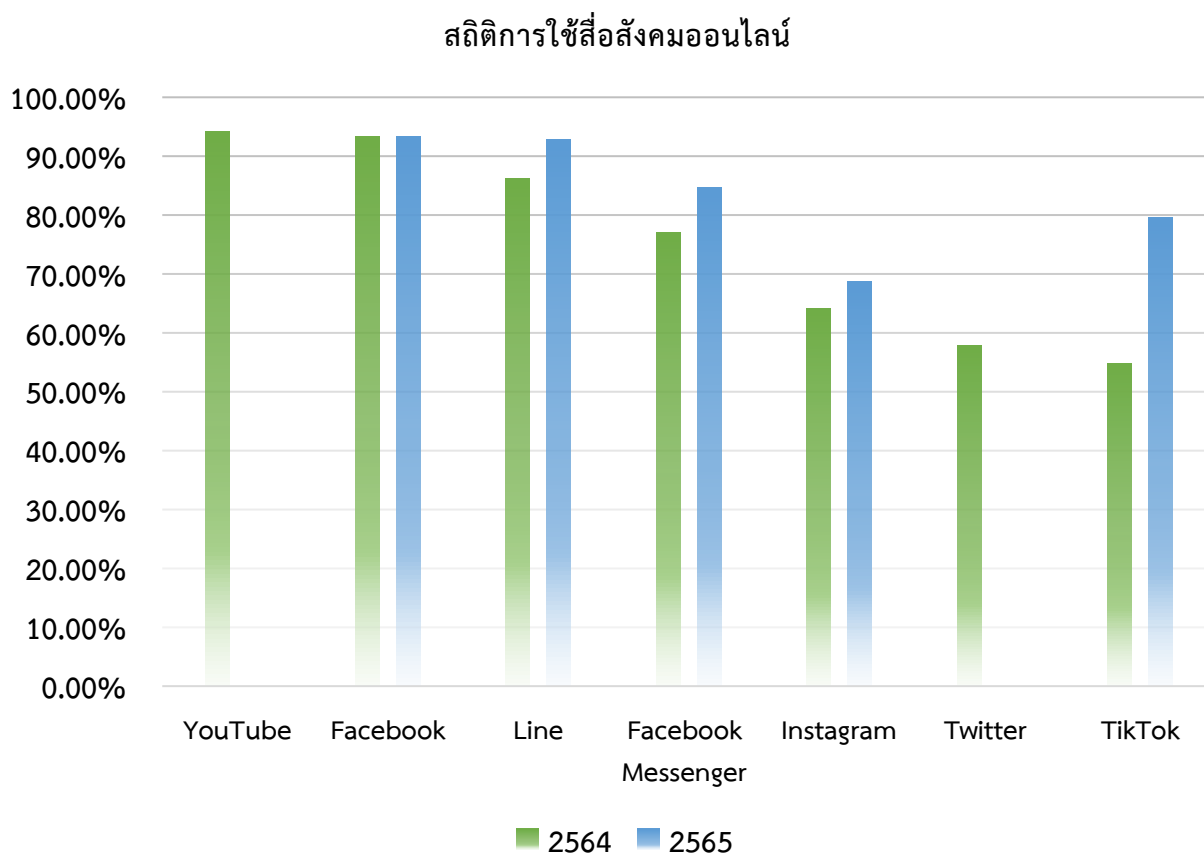
สังคมก้มหน้า เป็นศัพท์ใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมเมื่อประมาณ 5-10 ปีที่ผ่านมา อันเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่มีการมุ่งพัฒนาภายใต้ระบบทุนนิยม รวมไปถึงกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้มนุษย์เกิดความสัมพันธ์รูปแบบใหม่ซึ่งเป็นจุดกำเนิดของคำว่า “สังคมก้มหน้า” (อภิวรรณ ศิรินนทนา, 2561)

ความหมายของสังคมก้มหน้า

สังคมก้มหน้า หมายถึง การที่คนกลุ่มหนึ่งอยู่ในสังคมหรือมีการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน โดยคนกลุ่มนี้พกพาอุปกรณ์ ที่เรียกว่า สมาร์ทโฟน (Smart Phone) หรือแท็บเล็ต (Tablet) ที่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตอยู่ตลอดเวลาซึ่งบุคคลที่อยู่ในสังคมนี้มักทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่น ๆ เช่น การรับประทานอาหารร่วมกัน นั่งดื่มกาแฟร่วมกัน คุยกันเล็กน้อยเมื่อพบกัน แล้วหยิบสมาร์ทโฟนหรือแท็บเล็ต (Tablet) ออกมาโดยไม่สนใจคนรอบข้างหรือสิ่งรอบตัวมีลักษณะเป็นต่างคนต่างอยู่ ซึ่งเข้าสู่โลกของตัวเองผ่านทางเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์ (Social Network) เช่น อินสตาแกรม (Instagram) เฟซบุ๊ก (Facebook) ยูทูบ (YouTube) เป็นต้นแต่การกิจกรรมที่ทำอยู่ด้วยยังดำเนินไปตามปกติ เช่น คุยเรื่องเดียวกันแต่ไม่มองหน้ากันเพราะสายตามองสมาร์ทโฟน (Smart Phone) หรือ

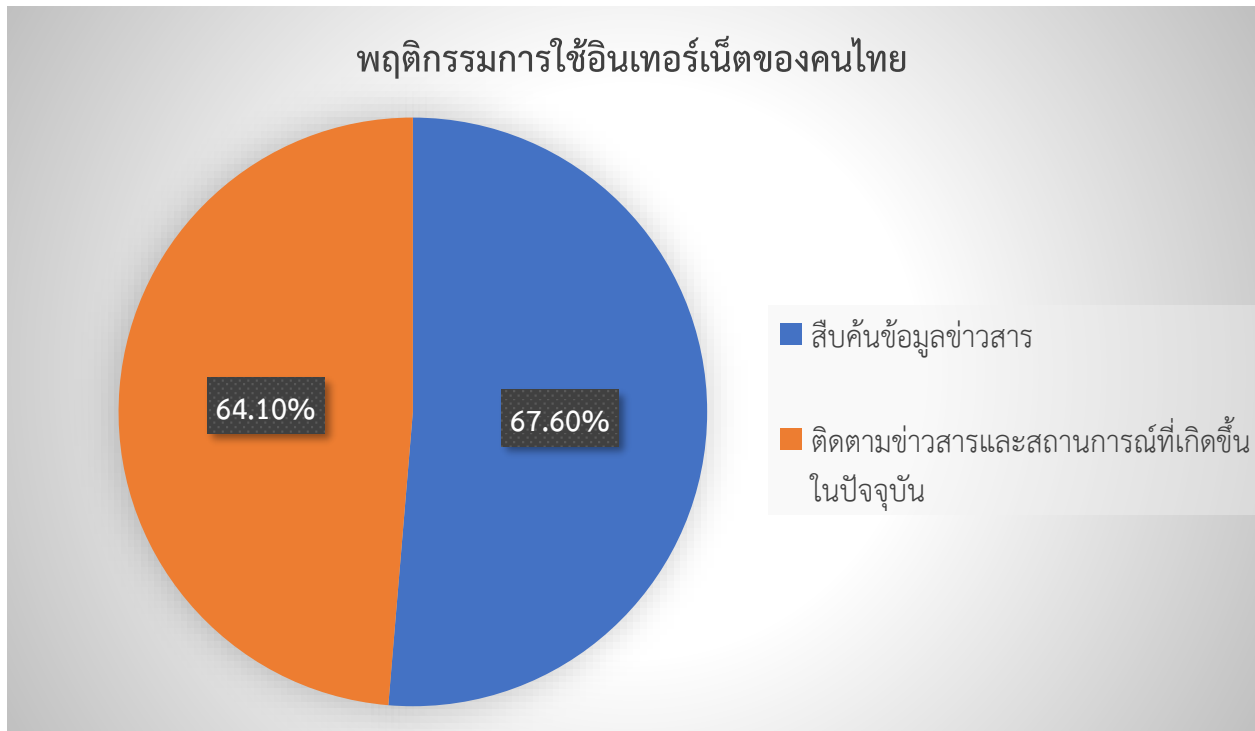
แท็บเล็ต (Tablet) โดยมีลักษณะปากพูด หูฟัง อาจมีการโต้ตอบบ้างเป็นบางครั้งและรู้เรื่องบ้างไม่รู้เรื่องบ้างแต่ก็
สามารถร่วมกิจกรรมต่อไปได้อย่างไม่มีปัญหา (อภิวรรณ ศิรินนทนา, 2561)

จากข้อมูล Digital 2022 Thailand พบว่า ปี 2564 มีผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) มากที่สุด
5 อันดับ คือ YouTube (94.2 %) รองลงมา คือ Facebook (93.3%) Line (86.2 %) Facebook Messenger (77.1 %)
Instagram (64.2 %) Twitter (57.8 %) ส่วน TikTok อยู่อันดับ 6 มีผู้ใช้เพียง (54.8 %) และในปี 2565 พบว่า
มีผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) มากที่สุด 5 อันดับ คือ Facebook (93.3 %) รองลงมา คือ Line (92.8 %)
Facebook Messenger (84.7 %) TikTok (79.6 %) Instagram (68.7 %) (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์,
2565) แสดงได้จากแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 สถิติการใช้สื่อสังคมออนไลน์

นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย นิยมใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการสืบค้นข้อมูลข่าวสาร
(67.6%) ติดตามข่าวสารและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน (64.1 %) เมื่อพิจารณาถึงเหตุผลที่ใช้สื่อสังคม
ออนไลน์ (Social Media) พบว่า ใช้ในการอ่านข่าวหรือเรื่องราวใหม่ ๆ จึงนับได้ว่า พฤติกรรมของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต
ได้เปลี่ยนไปอย่างมาก ทั้งการอ่านโพสต์ ข่าว บทความ หนังสือ (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์,
2565) แสดงได้จากแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 3 พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทย

เพราะฉะนั้น กล่าวโดยสรุปได้ว่า สังคมก้มหน้า หมายถึง พฤติกรรมของคนที่ใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร โดยอาศัยสมาร์ทโฟนเป็นตัวหลักในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตตลอดเวลา มีการหมกมุ่นจดจ่ออยู่กับการติดต่อสื่อสารอยู่ตลอดเวลาจนกระทั่งรู้สึกว่าการใช้สมาร์ทโฟนเป็นปัจจัยที่ 5 ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตซึ่งจะขาดเสียมิได้และกลายเป็นบุคคลที่มีโลกส่วนตัวสูง ขาดความกระตือรือร้นในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างโดยไม่ได้มีความสนใจที่จะมองหน้าหรือสบตาผู้คนที่อยู่รอบข้างแม้ว่าจะทำกิจกรรมร่วมกันก็ตาม แต่ไม่ได้ใส่ใจหรือติดตามทำความเข้าใจเนื้อหาในการสนทนาอย่างจริงจังจนเกิดความสัมพันธ์ที่ห่างเหินจากคนรอบข้างและถอยห่างจากโลกแห่งความเป็นจริงจนในบางครั้งแยกไม่ออกระหว่างโลกแห่งความเป็นจริงกับโลกเสมือนจริง

จากข้อมูล ปี 2565 พบว่า คนไทยใช้เวลาในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเฉลี่ยอยู่ที่ 7 ชั่วโมง 4 นาที ต่อวันซึ่งผลการสำรวจ พบว่า เจนเนอเรชันที่ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด คือ Gen Y (ช่วงอายุ 22-41 ปี) อยู่ที่ 8 ชั่วโมง 55 นาที ต่อวัน ในขณะที่ Gen Z (อายุน้อยกว่า 22 ปี) ซึ่งเคยเป็นเจนเนอเรชันที่ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุดในปี 2564 แต่ในปี นี้ Gen Z ใช้อินเทอร์เน็ตน้อยกว่า Gen Y โดยใช้เวลาในการออนไลน์อยู่ที่ 8 ชั่วโมง 24 นาที ต่อวัน (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2565)

องค์ประกอบของสังคมก้มหน้า

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่อยู่ภายใต้กรอบของคำว่า “สังคมก้มหน้า” ซึ่งมีอยู่หลายองค์ประกอบ โดยกลุ่มคนส่วนใหญ่จะเริ่มแสดงออกทางท่าทางและการซึมเศร้าอันเนื่องมาจากพฤติกรรมสังคมก้มหน้าโดยไม่รู้ตัว ซึ่ง Gregoire ได้อธิบายถึง อาการที่บ่งชี้ว่าสมาร์ทโฟนทำให้เกิดความเครียดสามารถสรุปได้ 5 องค์ประกอบ (อภิวรรณ ศิรินันทนา, 2561) ดังนี้

1. รู้สึกว่าต้องตอบโดยด่วนหรือตอบทันที หมายถึง ขณะที่ทำอะไรบางอย่างหากมีเสียงสัญญาณการแจ้งเตือนดังขึ้นจะทิ้งทุกอย่างที่ทำและหันไปสนใจกับสมาร์ทโฟน (Smart Phone) ทันทีแม้ว่าไม่ได้ตั้งใจก็ตาม
2. คิดไปเองว่าโทรศัพท์มีเสียงดังหรือเสียงเตือน อาการแบบนี้เป็นสัญญาณที่บ่งบอกว่ากำลังเสพติดเทคโนโลยี

3. กลัวถูกเพื่อนลืม (FOMO หรือ Fear to Miss Out) หมายถึง เมื่อโพสต์ (Post) รูปภาพหรือสถานะต่าง ๆ หลังจากนั้นเพียงไม่กี่นาทีก็เข้ามาตรวจสอบมีใครเห็นหรือมีใครกดไลค์ (Like) บ้าง แต่ถ้าไม่มีใครกดไลค์ (Like) ก็เกิดอาการกังวลนั้นแสดงถึงเป็นอาการของโรค FOMO คือ อาการกลัวถูกทิ้งหรือถูกลืมจากเพื่อน สังคมหรือโซเชียลเน็ตเวิร์กทั้งหลาย

4. ใช้สมาร์ทโฟนโดยไม่สนใจคนรอบข้าง หมายถึง ในขณะที่ทำกิจกรรมกับเพื่อนหรือครอบครัวก็มีการใช้สมาร์ทโฟนจนกระทั่งไม่ทราบว่าในกลุ่มมีการสนทนาอะไรกันหรือบางครั้งก็หันหน้ามองและพยักหน้าเพื่อบอกให้ทราบว่ายังฟังอยู่และก็กลับใส่ใจหน้าจอของสมาร์ทโฟนอีกครั้ง ที่สำคัญจะทำให้สูญเสียบรรยากาศ ในการทำกิจกรรมร่วมกัน

5. รู้สึกกังวลเมื่อห่างจากสมาร์ทโฟน หมายถึง พยายามจะนำโทรศัพท์วางไว้ใกล้มือตลอดเวลาแม้กระทั่งขณะนอน เข้าห้องน้ำ หรือบนโต๊ะอาหาร

เพราะฉะนั้น สังคมก้มหน้า หมายถึง ผู้ที่มีลักษณะ ดังนี้ 1) การเสพติดสมาร์ทโฟน คือ การใช้ สมาร์ทโฟนมากเกินไปจนความจำเป็น กล่าวคือ มีการใช้สมาร์ทโฟนในทุกกิจกรรมของชีวิตและหากขาดสมาร์ทโฟนหรือไม่ได้ใช้ จะมีความกระวนกระวายเหมือนขาดสิ่งสำคัญไปและทำให้การดำรงชีวิตไม่มีความสุข 2) การใช้สมาร์ทโฟนจนทำให้ความสัมพันธ์ถูกรบกวน โดยที่มีความกระตือรือร้นและเอาใจใส่กับความสัมพันธกับคนรอบข้างแบบตัวต่อตัวน้อยลง และ 3) การใช้สมาร์ทโฟนทำให้เกิดความสับสนในตัวเอง คือ ตัวตนในโลกออนไลน์ไม่สอดคล้องกับตัวตนที่แท้จริงจนบางครั้งสับสนในตัวตนที่แท้จริงของตัวเอง

พฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว

ความหมายของความรุนแรงในครอบครัว

ความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่มุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายทั้งด้านร่างกายและจิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือใช้อำนาจที่ปราศจากความเป็นธรรม โดยให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยมิชอบ ซึ่งยังไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท สามารถจำแนกความหมายได้ 2 ด้าน (ธีรวิทย์ นิลเพชร, 2561) ดังนี้

1. ความหมายด้านสังคมวิทยาและจิตวิทยา ได้ให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการในการใช้ความรุนแรงเพื่อให้สำเร็จตามความประสงค์ของผู้กระทำในการให้ได้มาซึ่งอำนาจและควบคุมบุคคลในครอบครัวหรือบังคับให้บุคคลในครอบครัวยอมรับในอำนาจของตน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าว หากไม่ได้รับการแทรกแซงและควบคุมอย่างเหมาะสม ก็เกิดขึ้นซ้ำและขยายความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

2. ความหมายด้านกฎหมาย ได้ให้ความหมายที่เน้นเป็นลักษณะของความผิด โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้นิยามความหมายของความรุนแรงในครอบครัว ว่า หมายถึง การกระทำใด ๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือการกระทำโดยเจตนา ในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว (ธีรวิทย์ นิลเพชร, 2561)

เพราะฉะนั้น บุคคลผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ เด็กและเยาวชนตั้งแต่แรกเกิด จนอายุไม่เกิน 18 ปี สตรี ได้แก่ แม่บ้าน หญิงวัยทำงาน และผู้สูงอายุทั้งเพศชายและหญิงตลอดจนบุคคลอื่น ๆ เช่น ผู้พิการหรือทุพพลภาพ จะเห็นได้ว่า ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาสากลที่เกิดขึ้นใน ทุกสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมแบบดั้งเดิมหรือสังคมยุคใหม่สามารถเกิดขึ้นได้ทุกระดับการศึกษา อย่างไรก็ตามผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากปัญหาความรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงที่เป็นภรรยาและบุตรหรือเด็กเนื่องจากเป็นผู้ที่อ่อนแอกว่า (รัฐวิชัย อริยพัชร์พล และ พัสสรณ์ วรภัทร์ธรรมา, 2563)

จึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมความรุนแรงที่เกิดจากสังคมก้มหน้า ได้แก่ 1) การทำร้ายร่างกาย เกิดจากเลียนแบบความรุนแรงจากสื่อออนไลน์ เช่น การเล่นเกม เมื่อเล่นไม่ชนะ มักจะมีอารมณ์ร้อนและทำร้ายร่างกายคนใน

ครอบครัวอยู่ตลอดเวลา 2) พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ประกอบด้วย การกระทำชำเรา อนาคต ล่อลวง ช่มชู้ เกิดจากการดูและเลียนแบบตามสื่อลามก 3) ดุด่า/ขู่/บังคับ/ตะคอก เกิดจากการบันดาลโทสะ ยอมรับ พฤติกรรมความรุนแรง เช่น ดุคิลิบัติโอที่เกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท การด่าทอผู้อื่นด้วยคำหยาบคายผ่านการไลฟ์ สด เป็นต้น 4) การละเลยทอดทิ้ง เกิดจากใช้สื่อออนไลน์จนไม่สามารถควบคุมได้ คือ ไม่รู้จักเวลาในการเข้าใช้งาน ที่เหมาะสม เช่น ติดเกมออนไลน์ เล่นการพนันออนไลน์ คุยกับเพื่อนหรือคนที่รู้จักผ่านแชต ทำให้ถูกละเลย ความสัมพันธ์จากคนในครอบครัวหรือไม่มีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างเลย 5) การกักขัง/หน่วงเหนี่ยว เกิดจากความ บาดหมางระหว่างสมาชิกในครอบครัว เนื่องจากต่างคนต่างก้มหน้าอยู่กับสังคมออนไลน์ เมื่อไม่ได้ในสิ่งที่ตนเอง ต้องการ มักจะแสดงอำนาจกับคนที่ด้อยกว่าตัวเอง ให้ผู้อื่นกลัว จนไม่กล้าออกไปสู่สังคมข้างนอก จากข้อมูลของ กรมกิจการสตรีและครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จำแนกลักษณะปัญหา ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และครอบครัว ที่เข้ารับบริการของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2564) ตามตารางที่ได้แสดง ดังนี้

ตารางที่ 1 พฤติกรรมความรุนแรงที่เกิดจากสังคมก้มหน้า

ลักษณะความรุนแรง	จำนวนเหตุการณ์ (ครั้ง)	จำนวนผู้ให้บริการ (ราย)	จำนวนผู้ถูกกระทำซ้ำ (ราย)
1. ทำร้ายร่างกาย	748	715	84
2. กระทำชำเรา	28	28	6
3. อนาคต	7	7	-
4. ล่อลวง	3	3	3
5. ช่มชู้	27	24	3
6. ดุด่า/ขู่/บังคับ/ตะคอก	4	3	-
7. ละเลยทอดทิ้ง	68	67	8
8. กักขัง/หน่วงเหนี่ยว	1	1	-
9. อื่น ๆ	114	111	1
รวม	1,000	959	105

จากข้อมูลตารางนี้ แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมความรุนแรงที่เกิดจากสังคมก้มหน้าที่มีความรุนแรงมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การทำร้ายร่างกาย จำนวน 748 เหตุการณ์ คิดเป็นร้อยละ 74.80 รองลงมา คือ การละเลยทอดทิ้ง จำนวน 68 เหตุการณ์ คิดเป็นร้อยละ 6.80 และการกระทำชำเรา จำนวน 28 เหตุการณ์ คิดเป็นร้อยละ 2.80 (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2564) แสดงได้จากแผนภูมิต่อไปนี้

พฤติกรรมความรุนแรงที่เกิดจากสังคมก้มหน้าที่มีความรุนแรงมากที่สุด 3 อันดับแรก

ภาพที่ 4 พฤติกรรมความรุนแรงที่เกิดจากสังคมก้มหน้าที่มีความรุนแรงมากที่สุด 3 อันดับแรก

สาเหตุของพฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงในสังคมไทย ได้แก่ การทำร้ายร่างกาย การล่วงละเมิดทางเพศ การดูหมิ่นเพื่อทำร้ายจิตใจ การถูกทอดทิ้งจากคนในครอบครัว ซึ่งจากการศึกษาวิจัยของรัฐวิทย์ อริยพัชย์พล และ พงษ์สรณ์ วรภัทร์ธระกุล ได้สรุปความรุนแรงในครอบครัวไว้ 3 สาเหตุ ดังนี้

1. สาเหตุทางด้านกายภาพ เนื่องจากลักษณะโครงสร้างของครอบครัว คือ การที่ผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว มีอำนาจและอิทธิพลในการครอบงำมากที่สุด ซึ่งแสดงพฤติกรรมการใช้กำลังทำร้ายร่างกาย ทำให้เกิดบาดแผลทางร่างกายปรากฏขึ้น สาเหตุของความรุนแรงในครอบครัวด้านกายภาพ ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวอยู่ในภาวะตกต่ำ ทำให้เกิดความเครียด ไม่สามารถควบคุมสติได้ คนในครอบครัวจึงเป็นที่ยระบายความเครียด อาจนำไปสู่ครอบครัวที่แตกแยกในที่สุด (รัฐวิทย์ อริยพัชย์พล และ พงษ์สรณ์ วรภัทร์ธระกุล, 2563)

2. สาเหตุทางด้านการล่วงละเมิดทางเพศ ได้แก่ การล่วงละเมิดต่อเนื้อตัวร่างกาย ซึ่งอาจจะรวมไปถึงการล่วงละเมิดในเพศสภาพที่สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ทุกช่วงวัย แต่ส่วนใหญ่มักพบในเด็กและเยาวชนที่กำลังเติบโตเข้าไปอยู่ในสังคม (รัฐวิทย์ อริยพัชย์พล และ พงษ์สรณ์ วรภัทร์ธระกุล, 2563) ประกอบกับเลียนแบบพฤติกรรมอนาจารตามสื่อสังคมออนไลน์ที่ปรากฏบนเครื่องมือสื่อสารในชีวิตประจำวันด้วยแล้ว โอกาสที่เด็กและเยาวชนจะถูกล่วงละเมิดทางเพศจากคนในครอบครัวมีสูงมาก

3. สาเหตุทางด้านจิตใจ ได้แก่ การดูด้วยคำหยาบคายจากคนในครอบครัว ซึ่งมาจากการเลียนแบบตามสื่อสังคมออนไลน์ ในสังคมปัจจุบันมองว่า เป็นลักษณะของการใช้อำนาจ หรือบางครั้งเกิดการดูหมิ่น แต่อีกฝ่ายกลับเงียบ ไม่ได้ตอบ ไม่สื่อสารตอบกลับไป นับว่าเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวได้เช่นเดียวกัน (รัฐวิทย์ อริยพัชย์พล และ พงษ์สรณ์ วรภัทร์ธระกุล, 2563)

ผลกระทบของพฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัวจากสังคมก้มหน้า

จากข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2566 (ไตรมาส 1) พบว่า ประชาชนอายุ 6 ปีขึ้นไปใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 57.5 ล้านคน (ร้อยละ 87.6) ใช้โทรศัพท์มือถือจำนวน 62.2 ล้านคน (ร้อยละ 94.7) และมีโทรศัพท์มือถือ 57.6 ล้านคน (ร้อยละ 87.7) เมื่อพิจารณาถึงการใช้อินเทอร์เน็ตแต่ละกลุ่มอายุ พบว่า ประชาชนกลุ่มอายุ 15 - 24 ปี ใช้อินเทอร์เน็ตสูงที่สุด คือ ร้อยละ 99.1 รองลงมา คือ ประชาชนกลุ่มอายุ 25 - 39 ปี ร้อยละ 98.3 ส่วนประชาชน กลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป มีการใช้อินเทอร์เน็ตต่ำที่สุด ร้อยละ 55.9 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การเข้าถึงสังคมออนไลน์ผ่านโทรศัพท์มือถือและอินเทอร์เน็ต ทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวลดน้อยลง เมื่อเสพติดความรุนแรงหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่ปรากฏตามสื่อ นำไปสู่การเลียนแบบตาม เช่น ทำร้ายร่างกาย ทะเลาะวิวาท การล่วงละเมิดทางเพศ เป็นต้น ผลกระทบที่ตามมา คือ ครอบครัวแตกแยก เยาวชนมีพฤติกรรมเสี่ยงมากขึ้น รวมไปถึงการมีพัฒนาการทางสมองที่ช้าลง โลกส่วนตัวสูง และไม่สามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

ดังนั้น ผลกระทบของความรุนแรงในครอบครัวจากสังคมก้มหน้า จึงสรุปได้ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านกายภาพ ได้แก่ การมีสุขภาพไม่แข็งแรงและเสื่อมลงก่อนวัยอันควร คือ มีสายตาที่สั้นลง ปวดศีรษะมีนศีรษะง่าย พักผ่อนไม่เป็นเวลา รวมทั้งการมีสภาพทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ทำให้เกิดความเครียด ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ใช้คนในครอบครัวเป็นระบายอารมณ์ด้วยการทำร้ายร่างกาย

2. ด้านจิตใจ ทำให้เกิดอาการซึมเศร้าโดยไม่ทราบสาเหตุ ไม่สามารถควบคุมสภาพจิตใจของตนเองได้ มีความหงุดหงิด กังวลใจกับเรื่องเล็กน้อย นำไปสู่การทะเลาะวิวาทกับคนในครอบครัว ความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวลดน้อยลงมีความเบื่อหน่ายต่อเหตุการณ์ในชีวิตได้ง่าย

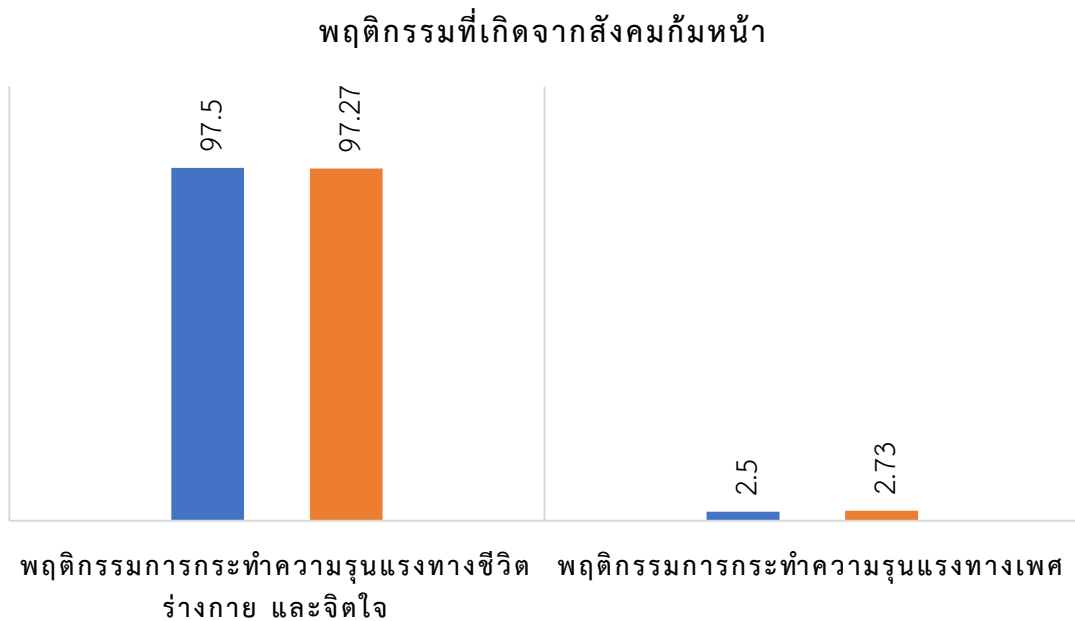

3. ด้านสังคม ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้เป็นคนขี้อิจฉา ไม่พอใจในสิ่งที่ตนเองมี ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ ได้แก่ การถ่ายเซลฟี่เพื่อไปมีส่วนร่วมในสังคมออนไลน์ พร้อมทั้งมีความคาดหวังให้มีคนเข้ามาดูหรือแสดงความคิดเห็น ถ้าหากไม่เป็นไปตามนั้น คือ สัญญาณที่บ่งบอกถึงการขาดความมั่นใจในตนเอง รวมถึงการรู้ไม่เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ เช่น การพูดคุยกับคนแปลกหน้าผ่านโปรแกรมแชท ทำให้เกิดการล่วงละเมิดทางเพศและการถูกข่มขู่คุกคามทางเพศ ไม่สามารถที่จะใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข (รัฐวิชัย อริยพัชญ์พล และ พงศ์สรณ์ วรภัทร์ ธีระกุล, 2563)

จากงานวิจัยของธัญญมาศ สังข์นาค และ สุภาภรณ์ คำเรืองฤทธิ์ เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพและการเลี้ยงดูของครอบครัวกับการติดสโมรโฟนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 พบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการติดสโมรโฟน โดยนักเรียนที่มีสัมพันธภาพแบบธรรมดาและไม่ดีกับครอบครัว มีโอกาสจะติดสโมรโฟนมากกว่านักเรียนที่มีสัมพันธภาพที่ดีต่อครอบครัว เมื่อใส่ใจกับการใช้สโมรโฟนอันเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่ต้องมีติดตัวอยู่ตลอดเวลา ทำให้พูดคุยกับคนในครอบครัวน้อยลงมีความรู้สึกแปลกแยกออกจากครอบครัว แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวที่เลียนแบบจากการเล่นเกมออนไลน์ สูญเสียความรับผิดชอบขั้นพื้นฐานของตนเอง (ธัญญมาศ สังข์นาค และ สุภาภรณ์ คำเรืองฤทธิ์, 2564)

ดังนั้น สังคมก้มหน้าสร้างช่องว่างในครอบครัว ทำให้เด็กถูกละเมิดมากขึ้น นอกจากนี้ โซเชียลมีเดียยังมีอันตรายทั้งทางตรงและทางอ้อมทางตรงเกิดจากการที่เด็กสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการทราบ ในวัยที่ยังไม่ควรล่วงรู้และไม่สามารถแยกแยะว่า มีความเหมาะสมกับวัยหรือไม่ ดังว่าพฤติกรรมไม่เหมาะสมทางเพศที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ ส่วนภัยแฝงที่มาจากการใช้โซเชียลมีเดีย เช่น การไปเล่นเกมบ้านเพื่อน อาจจะทำให้เกิดพฤติกรรมไม่เหมาะสม จากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์และอ่อนตึงสา ปรากฏการณ์แม่วัยใส พบในเด็กอายุต่ำสุด 8 ขวบ นอกจากพฤติกรรมทางเพศอันเกิดจากเลียนแบบสื่อที่ได้เสพแล้วเด็ก ๆ ยังอาจถูกล่วงละเมิดโดยผู้ใหญ่ในบ้านอาจเป็นญาติเพื่อนหรือเด็กที่โตกว่า การถูกละเมิดไม่ว่าจะเป็นเด็กหญิงหรือเด็กชายเพราะปัจจุบันสภาพเพศทางสังคมมีความแปรปรวนอย่างมาก (อภิวรรณ ศรินันทนา, 2561)

สรุปได้ว่า พฤติกรรมที่เกิดจากสังคมก้มหน้า ได้แก่ 1) พฤติกรรมการกระทำความรุนแรงทางชีวิต ร่างกาย และจิตใจ ประกอบด้วย การแสดงความก้าวร้าวที่เลียนแบบจากการเล่นเกมออนไลน์ การดูไลฟ์สดที่แสดงถึงความรุนแรง เช่น คนตบตีกัน คนชกต่อยกัน เป็นต้น การทำร้ายร่างกายคนในครอบครัว เนื่องจากความเครียด หงุดหงิดที่ไม่ได้ในสิ่งที่ตนเองคาดหวังไว้ เช่น ไม่มีคนเข้ามาอ่านการโพสต์ของตนเอง ไม่มีคนกดไลค์แสดงความรู้สึกที่รูปของตนเอง เป็นต้น การขาดความรักความอบอุ่นในครอบครัว เนื่องจากต่างคนต่างสนใจอยู่กับสื่อสังคมออนไลน์ จนไม่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันกับคนในครอบครัว 2) พฤติกรรมการกระทำความรุนแรงทางเพศ ประกอบด้วย การพูดคุยกับคนแปลกหน้าผ่านโปรแกรมแชท ทำให้เกิดการล่วงละเมิดทางเพศและการถูกข่มขู่คุกคามทางเพศ ได้แก่ ข่มขืน กระทำชำเรา อนาจาร รวมถึงการค้าประเวณี ซึ่งนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์และตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ไม่สามารถที่จะใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข จากข้อมูลสถิติจำนวนคดี จำแนกตามประเภทข้อหา จำนวนคดีแยกตามอายุและเพศผู้กระทำความผิด และจำนวนคดีแยกตามอายุและเพศผู้ถูกกระทำของสำนักงานอัยการทั่วประเทศ ประจำปี 2564 สำนวจโดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2564) ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 5 พฤติกรรมที่เกิดจากสังคมก้มหน้า

สรุป

สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ และในการสื่อสารที่รวดเร็ว แต่การใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์มากเกินไปอาจส่งผลกระทบทางจริยธรรมและพฤติกรรมของบุคคล โดยทำให้ลดความรับผิดชอบ ทำกิจกรรมร่วมกันน้อยลง และมีประสิทธิภาพทางความคิดและสมาธิที่ลดลง เป็นต้น ดังนั้น "สังคมก้มหน้า" เป็นศัพท์ใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยมีต้นกำเนิดมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ โดยที่คนกลุ่มหนึ่งจะมีการใช้สมาร์ตโฟนหรือแท็บเล็ตเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตอยู่ตลอดเวลาและมักทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่น ๆ โดยกิจกรรมในสังคมนี้ ยังดำเนินไปตามปกติแต่คนมักมองสมาร์ตโฟนหรือแท็บเล็ตมากกว่าการมองหน้าสิ่งรอบตัวหรือคนรอบข้าง และเข้าสู่โลกของตัวเองผ่านทางเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์ เช่น อินสตาแกรม, เฟซบุ๊ก, และยูทูบ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคนสามารถร่วมกิจกรรมต่อไปได้อย่างไม่มีปัญหา มีความรู้เรื่องบ้างไม่รู้เรื่องบ้าง และบางครั้งมีการโต้ตอบด้วยการมองสมาร์ตโฟนหรือแท็บเล็ตอย่างมากว่าการโต้ตอบกันโดยตรงผ่านสายตา หู และปาก พฤติกรรมเหล่านี้เป็นพฤติกรรมสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีและสื่อสารในสังคมปัจจุบัน อันมีผลกระทบต่อการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ของบุคคลในสังคมที่เกิดความสัมพันธ์รูปแบบใหม่ ๆ ขึ้นพฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดจากสังคมก้มหน้ามาจากการเลียนแบบพฤติกรรมที่เห็นในสื่อออนไลน์ ตั้งแต่การทำร้ายร่างกายจนถึงพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งการดูคำหรือขู่เชือด นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมอื่น ๆ เช่น การละเลยทอดทิ้งหรือการกักขังผู้อื่น เพราะการเล่นสื่อออนไลน์ทั้งวันทั้งคืน ทำให้ละเลยความสัมพันธ์ในครอบครัวหรือไม่มีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างเลย นับเป็นประการหนึ่งที่สำคัญในการเสียหายทั้งทางจิตใจและกายของบุคคลในปัจจุบัน ฉะนั้น ผลกระทบของความรุนแรงในครอบครัวจากสังคมก้มหน้า มีผลกระทบอย่างมากต่อด้านกายภาพ ซึ่งส่วนใหญ่จะทำให้ร่างกายไม่แข็งแรง อาทิเช่น มีสายตาที่สั้นลง ปวดศีรษะ มีศีรษะง่าย และพักผ่อนไม่เป็นเวลา ร่างกายเสื่อมลงก่อนวัยอันควร นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อด้านสุขภาพจิต ทำให้เกิดความเครียด ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ และระบายอารมณ์ด้วยการทำร้ายร่างกาย ส่งผลให้เกิดความเสื่อมลงของสภาพทางจิตใจอีกด้วย นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อสังคม ทำให้เกิดความขี้อิจฉา ไม่พอใจในสิ่งที่ตนเองมี และมีความไม่มั่นใจในตนเอง และไม่สามารถที่จะใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ดังนั้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความรุนแรงในครอบครัว ส่งผลกระทบอย่างมากต่อด้านของชีวิตทั้งด้านกายภาพ จิตใจ และสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2564). รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัวสำหรับการรายงานตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ประจำปี 2564. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- ธัญญมาศ สังข์นาค และ สุภาภรณ์ คำเรืองฤทธิ์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพและการเลี้ยงดูของครอบครัวกับการติดสมาร์ตโฟนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 13(25), 49-60.
- ธีรภูมิ นิลเพชร. (2561). ความรุนแรงในครอบครัว: การวิเคราะห์สาเหตุและการป้องกันปัญหาในสังคมไทย. วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 24(2), 1-19.
- ประวิตร จันทร์อับ. (2561). พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และผลกระทบต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดพิษณุโลก. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ปณิตตา อินทรักษา. (2562). การจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อสังคมออนไลน์. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 21(4), 357-365.
- พระครูใบฎีกา ศักดิ์ดนัย เนตรพระ. (2562). สังคมก้มหน้า กับสติ-สัมปชัญญะ. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 12(4), 1512-1522.
- พระมหาพิพัฒพงศ์ วงษ์ชาลี. (2565). สื่อสังคมออนไลน์กับพื้นที่สาธารณะของประชาธิปไตยแบบร่วมไตร่ตรอง. วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 23(1), 347-356.
- รัฐวิทย์ อริยพัชณ์พล และ พงษ์สรณ์ วรภัทร์ธะกุล. (2563). การแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวของไทย. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5(4), 321-335.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2565). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2565. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). การสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2566 (ไตรมาส 1). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- อนnek สุวรรณบัณฑิต. (2561). ภูมิคุ้มกันเชิงสังคมในสังคมก้มหน้า. วารสารมนุษยสังคมสาร (มสส.), 16 (1), 25-40.
- อภิวรรณ ศิรินนทนา. (2561). สมาร์ทโฟนกับสังคมก้มหน้า. วารสารนวัตกรรมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน, 1(1), 55-71.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (SHIPPING) ในจังหวัดสมุทรปราการ*

FACTORS AFFECTING ENTREPRENEURS DECISION ON USE SHIPPING AGENT IN SAMUT PRAKAN PROVINCE

ธัญญารัตน์ แสงพราย* และชินโสณ วิสิฐนิธิกิจจา

Thanyarat Saengpray and Chinnaso Visitnitikitja

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Graduate School, Kasem Bundit University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: thanya11jane@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ในจังหวัดสมุทรปราการ 2) การตัดสินใจการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ในจังหวัดสมุทรปราการ 3) เปรียบเทียบการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ในจังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามข้อมูลสถานประกอบการ 4) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ในจังหวัดสมุทรปราการ ประชากรในการศึกษา คือ ผู้ที่ทำงานในสถานประกอบการนำเข้าสินค้า และเดินพิธีการฯ ผ่านกรมศุลกากรในจังหวัดสมุทรปราการ เลือกตัวอย่างจำนวน 400 ราย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา ประมวลผลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละและค่าเฉลี่ย t-test การวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F-test , (One-way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสำคัญมาก การตัดสินใจอยู่ในระดับความเห็นด้วยมาก สถานประกอบการที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจใช้บริการไม่แตกต่างกัน ด้านผลิตภัณฑ์/บริการ ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านลักษณะทางกายภาพ ส่งผลต่อการตัดสินใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการให้บริการที่เป็นระบบของกระบวนการพิธีการศุลกากร ความถูกต้องในการดำเนินงาน การจัดการด้านความปลอดภัยในการจัดเก็บ และการสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรให้เป็นที่รู้จัก รวมถึงการพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้มีความเชี่ยวชาญในการให้บริการเฉพาะด้านในการผ่านพิธีการศุลกากร เพื่อเป็นทางเลือกแรกสำหรับการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping)

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมการตลาด, การตัดสินใจใช้บริการ, ตัวแทนออกสินค้า

Abstract

This study aimed to investigate and analyze several key aspects, including 1) Marketing Mix Factors on use shipping agent in Samut Prakan province. 2) Decision-Making on use shipping agent in Samut Prakan province. 3) Comparative Decision-Making on use shipping agent in Samut Prakan province based on establishment information 4) The impact of Marketing Mix Factors on

* Received December 4, 2023; Revised December 18, 2023; Accepted December 23, 2023

the decision to engage a shipping agent in Samut Prakan province. The study focused on individuals employed in import-related businesses and the Customs clearance process within Samut Prakan Province, Thailand. A total of 400 participants were surveyed using a questionnaire as the primary research instrument. Data analysis included percentage calculations, mean values, t-tests, F-tests (One-way ANOVA), and Multiple Regression Analysis. The results indicated that, on average, respondents had a significantly favorable opinion regarding marketing mix factors. Additionally, respondents generally strongly agreed with decision-making processes. Interestingly, the research found that differences in establishment information did not significantly influence the decision to engage a shipping agent in Samut Prakan Province. However, factors related to Product Process/Services and Physical Evidence exhibited a statistically significant impact at the .05 significance level. This conclusion discussion and finding for the entrepreneurs, indicates that should be emphasizing the importance of customs clearance process by systematically and accurately, Storage safety management. And create cooperate image to be know and valuable includes manpower and business development to be expert and professional with customs service efficiency to be the one and the first choice for customer decision on use shipping agent.

Keywords: Marketing Mix Factors, Decision Making, Shipping Agent

บทนำ

บทบาทหน้าที่ของบริษัทตัวแทนออกสินค้า หรือผู้ประกอบการธุรกิจชิปปิ้ง (Shipping) ผู้ทำหน้าที่ด้านเอกสาร ผ่านพิธีการศุลกากร ไม่ว่าจะเป็นบริษัทเรือเดินทะเล หรือบริษัทขนส่งทางเครื่องบิน เพื่อนำเข้า หรือส่งออกสินค้าไปต่างประเทศ รวมถึงการจัดหาบริการ ไปรับสินค้าจากโกดังลูกค้านำไปเข้าสู่คอนเทนเนอร์ และรถหัวลากตู้ฯ ไปถึงท่าเรือ หรือสนามบิน ตัวแทนออกสินค้า เป็นคำที่คนทั่วไปไม่ค่อยรู้จัก แต่ถ้าหากกล่าวถึง ชิปปิ้ง (Shipping) ย่อมเป็นที่รู้จักกันดี นั่นคือ บุคคลหรือบริษัทที่ประกอบวิชาชีพ ในการเป็นผู้ติดต่อกับกรมศุลกากร แทนผู้ประกอบการนำเข้า หรือส่งออกสินค้า ระบบโลจิสติกส์เข้ามามีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่ง กับวงจรธุรกิจ ดังนั้นระบบโลจิสติกส์จึงครอบคลุมหลายหน่วยงาน ทั้งนี้ เริ่มตั้งแต่การจัดหาแหล่งวัตถุดิบ การส่งวัตถุดิบ การรับวัตถุดิบ การจัดเก็บวัตถุดิบ การผลิต การจัดเก็บสินค้าสำเร็จรูป การขนถ่ายและขนส่งสินค้าสำเร็จรูปไปยังลูกค้าปลายทาง เนื่องจากการแข่งขัน ในปัจจุบันค่อนข้างสูง ดังนั้น หากหน่วยงาน หรือบริษัทตัวแทนออกสินค้า (Shipping) สามารถบริหารจัดการระบบโลจิสติกส์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดก็ย่อมได้เปรียบทางการแข่งขันสูงเช่นกัน (วิดา สังขิต, 2558)

แนวคิดเรื่องการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ การขนส่งสินค้าระหว่างประเทศมีความสำคัญยิ่ง สำหรับการค้าระหว่างประเทศ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้าจากประเทศผู้ขายไปยังประเทศผู้ซื้อ โดยเฉพาะผู้ประกอบการส่งออก ให้ความสำคัญในเรื่องการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศเป็นลำดับต้น ๆ ของกระบวนการดำเนินธุรกิจซึ่งสอดคล้องกับการขนส่งสินค้าเพื่อการค้าระหว่างประเทศ (พิสิฐ รวีวรรณ และคณะ, 2564)

ปัจจุบันการนำเข้า-ส่งออกเป็นธุรกิจที่มีการแข่งขันกันสูง ผู้ประกอบการนำเข้า-ส่งออก มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) จึงอาจเกิดการแข่งขันที่สูงขึ้น ของบริษัทตัวแทนออกสินค้า (Shipping) และมีบริษัทรายใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นจำนวนมาก ฉะนั้นปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ผู้ประกอบการที่นำเข้า-ส่งออก สินค้า จึงจำเป็นต้องทำการจ้างบริษัทตัวแทนออกสินค้า (Shipping) มาทำหน้าที่ติดต่อประสานงานตามหน้าที่ของแผนกนำเข้าและส่งออก

ทั้งนี้ ตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ในประเทศไทยมีเป็นจำนวนมาก จากข้อมูลสมาคมชิปปิงในประเทศไทย ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิก รวมประมาณ 950 บริษัท ที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ซึ่งแต่ละบริษัทก็มีบริการที่แตกต่างกัน เช่น ราคา ค่าใช้จ่ายในการบริการ วิธีการส่งมอบสินค้าตามสถานที่ลูกค้ากำหนด เวลาในการส่งมอบสินค้าที่ตรงต่อเวลากรณีที่ต้องการสินค้าเร่งด่วน การรักษาสภาพสินค้า ไม่ให้มีความเสียหาย การทำตามใบขนที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือพิกัดของกรมศุลกากร การชำระภาษีที่ไม่มีการผิดกฎระเบียบของกรมศุลกากร (นิสาชล ปานจันดี, 2557)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษาสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ในจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากปัจจัยส่วนประสมการตลาด การตัดสินใจ เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ เพื่อให้ผู้ใช้บริการมาใช้บริการเพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ในจังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ในจังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ในจังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามข้อมูลสถานประกอบการ
4. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ในจังหวัดสมุทรปราการ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ คือ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้ที่ทำงานในสถานประกอบการนำเข้า-ส่งออก ในจังหวัดสมุทรปราการ เลือกตัวอย่างจำนวน 400 คน การศึกษาในครั้งนี้ ใช้การ คำนวณหากลุ่มตัวอย่าง (Sample size) แบบไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ของ Cochran (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ในการคำนวณ จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 คน ทั้งนี้ เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นในการตอบแบบสอบถาม ข้อมูลไม่สมบูรณ์ครบถ้วนทางผู้ศึกษา จึงได้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 400 คน การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับ กลุ่มที่จะศึกษา จำนวน 40 คน โดยการนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) หาความเชื่อมั่นรวมโดยใช้วิธีของ Cronbach (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549) เพื่อให้เกิดความชัดเจนของข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.70 เพื่อแสดงว่า แบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเพียงพอ โดยใช้ Program SPSS ในการคำนวณหาค่า Reliability ใช้คำสั่ง Analyze Scale Reliability Analysis ซึ่งผลการทดสอบได้ค่าความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.982 สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการอธิบายผลประกอบการและอธิบายความ ในลักษณะพรรณนา

1. ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ในจังหวัดสมุทรปราการ อาศัยทฤษฎี ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix 7 Ps) ของ Kotler & Keller ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์/บริการ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place/Channel Distribution) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) พนักงานให้บริการ (People) กระบวนการให้บริการ (Process) และ ลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) และ ทฤษฎีการตัดสินใจ ของ Kotler & Keller ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ความต้องการได้รับการกระตุ้นหรือการรับรู้ถึงความต้องการ (Need arousal or Problem recognition) การค้นหาข้อมูล

(Information search) การประเมินทางเลือกในการตัดสินใจ (Evaluation of alternatives) การตัดสินใจซื้อ (Purchase decision) พฤติกรรมภายหลังการซื้อ (Post purchase behavior) (Kotler & Keller, K., 2016)

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ ผู้ที่ทำงานในสถานประกอบการนำเข้าสินค้า และเดินพิธีการฯ ผ่านกรมศุลกากรในจังหวัดสมุทรปราการ ที่เข้ามาใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) แบบเจาะจงจำนวน 400 ราย

ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายน 2565 ถึง กุมภาพันธ์ 2566

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องรวมทั้งหลักการ และวิธีการสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัยตลอดจนกำหนดกรอบแนวความคิดการวิจัย โดยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2 ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร บทความและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม กำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถามให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย

2.3 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามฉบับร่าง นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อนำไปปรับปรุงในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ ทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้เสนอแนะ

2.4 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการตรวจสอบอีกครั้งแล้วนำมาแก้ไขให้สมบูรณ์ ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้ว ทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 40 คน

2.6 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการศึกษาวิจัยไปทำการทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability)

การหาความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

$$\text{โดยใช้สูตร } IOC = \sum \frac{R}{N}$$

เมื่อ	IOC	หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence)
	R	หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ค่า	+1	หมายถึง ข้อคำถามสามารถนำไปวัดได้ อย่างแน่นอน
ค่า	0	หมายถึง ไม่แน่ใจว่าจะวัดได้
และ	-1	หมายถึง ข้อคำถามไม่สามารถนำไปวัดได้ อย่างแน่นอน
	N	หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 มาใช้เป็นข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ซึ่งได้ตรวจสอบแบบสอบถามแล้ว เห็นว่าแบบสอบถามทุกข้อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความเที่ยงตรงของเนื้อหา ครอบคลุมในแต่ละด้าน และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาค่า Validity โดยใช้ IOC ซึ่งจะต้องไม่ต่ำกว่า 0.5 ในแต่ละข้อผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้

ตรวจสอบ และนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผลการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรงใช้ได้โดยมีค่า IOC เท่ากับ 0.907

การหาความเชื่อมั่น(Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบ(Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษา จำนวน 40 คน โดยการนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) หาความเชื่อมั่นรวม วิธีของ Cochran เพื่อให้เกิดความชัดเจนของข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.70 (Cronbach, L. , 1984); (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549) เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเพียงพอ โดยใช้ Program SPSS ในการคำนวณหาค่า Reliability ใช้คำสั่ง Analyze Scale Reliability Analysis ซึ่งผลการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.982

3. การเก็บข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ชุด กำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่ พฤศจิกายน 2565 ถึง กุมภาพันธ์ 2566 ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มเป้าหมาย และรับกลับคืนมาด้วยตนเอง ดำเนินการตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ ครบถ้วน และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติที่ใช้ประกอบด้วย

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่ออธิบายข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม และตัวแปรต่าง ๆ

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ t-test การวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F-test, (One-way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis

4.3 วิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2548)

ผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ในจังหวัดสมุทรปราการ ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลสถานประกอบการ

ประเภทสถานประกอบการ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ทำงานในบริษัทจำกัด	187	47
ผู้ทำงานในบริษัทมหาชนจำกัด	129	32
ผู้ทำงานในห้างหุ้นส่วนจำกัด	84	21
รวม	400	100
อายุสถานประกอบการ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ทำงานอยู่ในสถานประกอบการที่มีอายุ มากกว่า 20 ปีขึ้นไป	156	39
ผู้ทำงานอยู่ในสถานประกอบการที่มีอายุระหว่าง 11-20 ปี	146	36.5
ผู้ทำงานอยู่ในสถานประกอบการที่มีอายุต่ำกว่า 11 ปี	98	24.5
รวม	400	100
จำนวนการจ้างงาน	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ทำงานอยู่ในสถานประกอบการที่มีจำนวนการจ้างงาน มากกว่า 100 คน	218	54.5
ผู้ทำงานอยู่ในสถานประกอบการที่มีจำนวน 51-100 คน	114	28.5
ผู้ทำงานอยู่ในสถานประกอบการที่มีจำนวน น้อยกว่า 51 คน	68	17
รวม	400	100

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลสถานประกอบการ (ต่อ)

ผู้มีอำนาจตัดสินใจซื้อ	จำนวน	ร้อยละ
กรรมการผู้จัดการ	119	29.8
เจ้าของบริษัท	98	24.4
ผู้จัดการแผนก	87	21.7
ฝ่ายจัดซื้อจัดหา	63	15.8
อื่น ๆ	33	8.3
รวม	400	100

จากตารางที่ 1 พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้ทำงานในบริษัทจำกัด จำนวน 187 ราย คิดเป็นร้อยละ 47 รองลงมา เป็นผู้ทำงานในบริษัทมหาชนจำกัด จำนวน 129 ราย คิดเป็น ร้อยละ 32 และผู้ทำงานในห้างหุ้นส่วนจำกัด จำนวน 84 ราย คิดเป็นร้อยละ 21 ผู้ที่ทำงานอยู่ในสถานประกอบการที่มีอายุ มากกว่า 20 ปีขึ้นไป มากที่สุด จำนวน 156 ราย คิดเป็นร้อยละ 39 รองลงมา ผู้ที่ทำงานอยู่ในสถานประกอบการที่มีอายุระหว่าง 11-20 ปี จำนวน 146 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.5 และผู้ที่ทำงานอยู่ในสถานประกอบการที่มีอายุต่ำกว่า 11 ปี จำนวน 98 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.5 มีจำนวนการจ้างงาน มากกว่า 100 คน มากที่สุด จำนวน 218 ราย คิดเป็นร้อยละ 54.5 รองลงมา เป็นผู้ที่ทำงานอยู่ในสถานประกอบการที่มีจำนวน 51-100 คน จำนวน 114 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.5 และผู้ที่ทำงานอยู่ในสถานประกอบการที่มีจำนวน น้อยกว่า 51 คน จำนวน 68 ราย คิดเป็นร้อยละ 17 ผู้มีอำนาจตัดสินใจซื้อที่ทำงานอยู่ในสถานประกอบการจำแนกได้เป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจซื้อ กรรมการผู้จัดการมากที่สุด จำนวน 119 ราย คิดเป็นร้อยละ 29.8 รองลงมา เป็นผู้จัดการแผนก จำนวน 98 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.4 เจ้าของบริษัท จำนวน 87 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.7 ฝ่ายจัดซื้อจัดหา จำนวน 63 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.8 และอื่น ๆ จำนวน 33 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ปัจจัยทางด้านพนักงานให้บริการ (People)	4.19	0.842	สำคัญมาก
ปัจจัยทางด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence)	4.18	0.848	สำคัญมาก
ปัจจัยทางด้านผลิตภัณฑ์/บริการ (Product)	4.14	0.944	สำคัญมาก
ปัจจัยทางด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)	4.12	0.948	สำคัญมาก
ปัจจัยทางด้านกระบวนการให้บริการ (Process)	4.11	0.908	สำคัญมาก
ปัจจัยทางด้านราคา (Price)	4.10	0.905	สำคัญมาก
ปัจจัยทางการส่งเสริมการตลาด (Promotion)	4.05	0.978	สำคัญมาก

จากตารางที่ 2 พบว่า มีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X} = 4.12$) และเมื่อพิจารณาถึงรายด้าน มีระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมาก 7 รายการ ประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านพนักงานให้บริการ (People) ($\bar{X} = 4.19$) ปัจจัยทางด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ($\bar{X} = 4.18$) ปัจจัยทางด้านผลิตภัณฑ์/บริการ (Product) ($\bar{X} = 4.14$) ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ($\bar{X} = 4.12$) ปัจจัยทางด้านกระบวนการให้บริการ (Process) ($\bar{X} = 4.11$) ปัจจัยทางด้านราคา (Price) ($\bar{X} = 4.10$) และปัจจัยทางการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ($\bar{X} = 4.05$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านการตัดสินใจ

การตัดสินใจ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ความต้องการได้รับการกระตุ้นหรือการรับรู้ถึงความต้องการ	4.18	0.892	เห็นด้วยมาก
การตัดสินใจ	4.12	0.901	เห็นด้วยมาก
การประเมินทางเลือกในการตัดสินใจ	4.11	0.880	เห็นด้วยมาก
พฤติกรรมหลังการซื้อ	4.07	0.868	เห็นด้วยมาก
การค้นหาข้อมูล	4.03	0.910	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า มีระดับความคิดเห็นต่อข้อมูลการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ในจังหวัดสมุทรปราการ ตามข้อมูลการตัดสินใจ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.10$) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 5 รายการ ประกอบด้วย ความต้องการได้รับการกระตุ้นหรือการรับรู้ถึงความต้องการ ($\bar{X} = 4.18$) การตัดสินใจซื้อ ($\bar{X} = 4.12$) การประเมินทางเลือกในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.11$) พฤติกรรมหลังการซื้อ ($\bar{X} = .07$) และการค้นหาข้อมูล ($\bar{X} = 4.03$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ในจังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามข้อมูลสถานประกอบการ

การตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า จำแนกตามข้อมูลสถานประกอบการ	Sum of Squares	Df	Mean Mean	F	Sig	ผลการทดสอบ
ประเภทสถานประกอบการ	202.978	399	0.813	594	0.552	ไม่แตกต่าง
อายุสถานประกอบการ	194.482	399	1.000	1.052	0.350	ไม่แตกต่าง
จำนวนการจ้างงาน	194.482	399	1.152	1.366	0.256	ไม่แตกต่าง
ผู้มีอำนาจตัดสินใจซื้อ	202.978	399	1.36	1.693	0.151	ไม่แตกต่าง

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของสถานประกอบการที่แตกต่างกันมีผล ต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า กระบวนการ การตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ในจังหวัดสมุทรปราการ มีค่า Sig มากกว่านัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานหลัก H_0 แสดงว่า จำนวนการจ้างงานแตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจใช้ บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ในจังหวัดสมุทรปราการที่ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ใน จังหวัดสมุทรปราการ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	B	Std. Error	Beta	t	Sz	ผลการทดสอบ
(Constant)	.444	.107		4.158	.000**	ส่งผล
ด้านผลิตภัณฑ์/บริการ	.112	.038	.127	2.952	.003**	ส่งผล
ด้านราคา	.070	.045	.078	1.574	.116	ไม่ส่งผล
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	-.037	.050	-.041	-.742	.459	ไม่ส่งผล
ด้านการส่งเสริมการตลาด	.024	.040	.029	.605	.546	ไม่ส่งผล
ด้านพนักงานให้บริการ	.072	.0049	.074	1.463	.144	ไม่ส่งผล
ด้านกระบวนการให้บริการ	.357	.045	.411	7.934	.000**	ส่งผล
ด้านลักษณะทางกายภาพ	.285	.044	.296	6.430	.000**	ส่งผล

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2-tailed)

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์/บริการ ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านลักษณะทางกายภาพ มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ในจังหวัดสมุทรปราการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการศึกษาข้อมูลระดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ในจังหวัดสมุทรปราการ โดยมีประเด็นอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ในจังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านลักษณะทางกายภาพ จากการศึกษาข้อมูล พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ตามที่ศึกษางานวิจัยของ นิสาชล ปานจันดี เรื่องปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกใช้บริการตัวแทนออกสินค้า ของโรงงานในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนครจังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก (นิสาชล ปานจันดี, 2557) และศึกษางานวิจัยของ กลยุทธ สงวนทรัพย์ เรื่อง คุณลักษณะขององค์การและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรม การใช้ตัวแทนออกของผู้นำเข้าส่งออกในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (กลยุทธ สงวนทรัพย์, 2560) พบว่า ลูกคามีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับความสำคัญมาก และศึกษางานวิจัยของ มณีรัตน์ เกษร เรื่อง ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนนำเข้าส่งออก (มณีรัตน์ เกษร, 2564) จากการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับสำคัญมาก

ด้านผลิตภัณฑ์ จากการศึกษาพบว่า ด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับความสำคัญมาก ประเด็นที่อยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด คือ การให้บริการในด้านการผ่านพิธีการศุลกากร ตามที่ศึกษางานวิจัยของ สุภาภรณ์ ส่องแสง เรื่อง ความพึงพอใจต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริษัทรับจัดการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร (สุภาภรณ์ ส่องแสง, 2560) พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์โดยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก

ด้านราคา จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านราคาอยู่ในระดับความสำคัญมาก ประเด็นที่อยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด คือ มีการให้ Credit ในการชำระค่าบริการ ตามที่ศึกษางานวิจัยของ นภัสกร จันทอง และชินโสณ วิสิฐนิจิกิจา เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้า ภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ (นภัสกร จันทอง และชินโสณ วิสิฐนิจิกิจา, 2565) พบว่า ปัจจัยด้านราคาโดยรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการจัดจำหน่ายอยู่ในระดับความสำคัญมาก ประเด็นที่อยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด คือ สามารถเช็คข้อมูลบริการผ่านทางเว็บไซต์ เช่น สถานะของสินค้าและสถานะของการส่งของ ตามที่ศึกษางานวิจัยของ ปรียานุช ศิริไพบุลย์ทรัพย์ เรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ Kerry Express ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ปรียานุช ศิริไพบุลย์ทรัพย์, 2560) พบว่า ปัจจัยด้านการจัดจำหน่ายโดยรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก

ด้านการส่งเสริมการตลาด จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับสำคัญจากประเด็นที่อยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด คือ การลงโฆษณาผ่านช่องทาง Online ต่าง ๆ สำหรับผู้ที่สนใจ นำเข้า-ส่งออกสินค้านานาชาติ ตามที่ศึกษางานวิจัยของ สุภาภรณ์ ส่องแสง เรื่องความพึงพอใจต่อปัจจัยส่วนประสม

การตลาดบริการที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการบริหารจัดการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร (สุภาภรณ์ ส่องแสง, 2560) พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก

ด้านบุคลากร จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านบุคลากรอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่อยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด คือ มีเจ้าหน้าที่คอยให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการผ่านศุลกากร ตามที่ศึกษางานวิจัยของ ฤทธิ์เจตน์ รินแก้วกาญจน์ เรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) และปัจจัยด้านการให้บริการที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการคลินิกการแพทย์แผนจีนหัวเฉียว (ฤทธิ์เจตน์ รินแก้วกาญจน์, 2561) พบว่า ปัจจัยด้านบุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก

ด้านกระบวนการให้บริการ จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการอยู่ในระดับสำคัญมาก ประเด็นที่อยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด คือ ขั้นตอนในการติดต่อขอใช้บริการสะดวกไม่ซับซ้อนต่อผู้ใช้บริการ ตามที่ศึกษางานวิจัยของ ฤทธิ์เจตน์ รินแก้วกาญจน์ เรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด(7Ps) และปัจจัยด้านการให้บริการที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการคลินิกการแพทย์แผนจีนหัวเฉียว (ฤทธิ์เจตน์ รินแก้วกาญจน์, 2561) พบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการโดยรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก

ด้านลักษณะทางกายภาพ จากการศึกษาปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพอยู่ในระดับสำคัญมาก ประเด็นที่อยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด คือ การจัดบริเวณสถานที่ที่เหมาะสมในการจัดเก็บ และนำส่งสินค้าถึงลูกค้า มีความเหมาะสมตามที่ศึกษางานวิจัยของ ทศพร มะหะหมัด และคณะ เรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสรวายน้ำในประเทศไทย (ทศพร มะหะหมัด และคณะ, 2564) พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ โดยรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาข้อมูลระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ในภาพรวมของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับสำคัญมาก และภาพรวมของข้อมูลการตัดสินใจใช้บริการ อยู่ในระดับความเห็นด้วยมากเช่นเดียวกัน และในส่วนข้อมูลสถานประกอบการที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ในจังหวัดสมุทรปราการ ที่ไม่แตกต่างกัน ผู้ศึกษาขอเสนอแนะจากผลการศึกษาผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการให้บริการที่เป็นระบบของกระบวนการพิธีการศุลกากร ความถูกต้องในการดำเนินงาน การจัดการด้านความปลอดภัยในการจัดเก็บ และการสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรให้เป็นที่รู้จัก รวมถึงการพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้มีความเชี่ยวชาญในการให้บริการเฉพาะด้านในการผ่านพิธีการศุลกากร เพื่อเป็นทางเลือกแรกสำหรับการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping)

เอกสารอ้างอิง

- กลยุทธิ์ สงวนทรัพย์. (2560). คุณลักษณะขององค์การและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ตัวแทนออกของของผู้นำเข้าส่งออกในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการตลาด. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2548). การวิเคราะห์สถิติ : สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2549). สถิติสำหรับงานวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 2) . กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ทศพร มะหะหมัด และคณะ. (2564). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสรวายน้ำในประเทศไทย. ใน รายงานการวิจัยบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

- นภัสกร จันทอง และชินโสณ วิสิฐนิธิกิจ. (2565). เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าภายในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ. ใน รายงานการวิจัยบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- นิสาชล ปานจันดี. (2557). ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกใช้บริการตัวแทนออกสินค้าของโรงงานในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปรียานุช ศิริไพบูลย์ทรัพย์. (2560). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ Kerry Express ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิสิฐ รวีวรรณ และคณะ. (2564). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของบริษัทขนส่งระหว่างประเทศ: การศึกษาเชิงประจักษ์ในจังหวัดหนองคาย นครพนม และมุกดาหาร. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, 11(2), 328-335.
- มณีนรัตน์ เกษร. (2564). ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนนำเข้าส่งออก. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- ฤทธิ์เจตน์ รินแก้วกาญจน์. (2561). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) และปัจจัยด้านการให้บริการที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการคลินิกการแพทย์แผนจีนหัวเฉียว. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยสยาม.
- วิดา สังข์ชาติ. (2558). การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้าสำเร็จรูป กรณีศึกษาโรงงานผลิตกระดาษเคลือบซิลิโคน. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุภาภรณ์ ส่องแสง. (2560). ความพึงพอใจต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการรับจัดการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Cronbach, L. . (1984). Essential of Psychology and Education. New York: Mc-Graw Hill.
- Kotler & Keller, K. (2016). Marketing Management. (15th global Ed). London: Pearson Education Limited.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคชานมไต้หวันพร้อมดื่ม*

MARKETING MIX FACTORS AFFECTING CONSUMPTION BEHAVIOR OF
TAIWANESE MILK TEA DRINK

กมลชนก งามเจริญ* และวัชร ย์สุนเทศ

Kamolchanok Ngamcharoen and Watchara Yeesoontes

คณะบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Master of Business Administration, Kasem Bundit University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: gustkamol@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 2) พฤติกรรมการบริโภค 3) เปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล และ 4) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคชานมไต้หวันพร้อมดื่ม เป็นวิจัยเชิงปริมาณใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม การคำนวณหา กลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ของ W.G. Cochran และเลือกกลุ่มตัวอย่าง 400 ราย จากลูกค้าชานมไต้หวันพร้อมดื่ม และนำข้อมูลที่รวบรวมได้ประมวลผลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) การทดสอบสมมติฐานสถิติที่ใช้ คือ Chi-square และ Multiple Regression Analysis ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 21 - 30 ปี สถานภาพโสด การศึกษาปริญญาตรี อาชีพนักศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท บริโภคชานมไต้หวันพร้อมดื่มเพราะสะดวกต่อการบริโภค เลือกซื้อที่ร้านชานมไต้หวันตามแหล่งชุมชน ระดับความหวานปกติ ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจต่อการบริโภค คือ โฆษณาทางสื่อออนไลน์ บริโภคเป็นบางโอกาสที่ต้องการบริโภค เลือกบริโภคมากที่สุดในวันเสาร์ เวลา 11.30 น. - 14.00 น. สัปดาห์ละ 1 - 2 ครั้ง ราคาเฉลี่ยต่อครั้ง 46 บาท ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีพฤติกรรมการบริโภคในทุก ๆ ด้านแตกต่างกัน ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมากและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านราคามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการบริโภคชานมไต้หวันพร้อมดื่ม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ข้อเสนอแนะ ควรควบคุมรสชาติและการผลิตให้ได้มาตรฐาน ใช้บรรจุภัณฑ์เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตั้งราคาเหมาะสม แสดงราคาชัดเจน ควรเพิ่มช่องทางจำหน่ายรวมทั้งขยายช่องทางออนไลน์ ส่งเสริมการขาย และควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, พฤติกรรมผู้บริโภค, ชานมไต้หวันพร้อมดื่ม

Abstract

The purposes of this study were as follows: 1) Marketing mix factors. 2) Behavior's consumption. 3) Compare behavior's consumption by classified according to personal information. and 4) Marketing mix factors that affect behavior's consumption of Taiwanese Milk Tea Drink. The study It is a quantitative research tool using a questionnaire. Calculated by W.G. Cochran's formula and a sample of 400 Taiwanese Milk Tea Drink customers was selected and the collected data was processed using percentage and mean statistics. The statistical hypothesis testing used is

* Received December 7, 2023; Revised December 20, 2023; Accepted December 24, 2023

Chi-square and Multiple Regression Analysis. The results of the study found that most were female, aged 21 - 30 years, single status, bachelor's degree, occupation, students. and the average monthly income is less than 10,000 baht. Consume Taiwanese Milk Tea Drink because convenient of consumption, choose Taiwanese Milk Tea Drink at a Taiwanese milk tea shop. According to community sources which the level of sweetness is normal, a what that influence the decision to consume Taiwanese Milk Tea Drink is Online Advertising. Consume only on some occasions when they want to consume. The day to buy the most Taiwanese Milk Tea Drink is Saturday from 11:30 a.m. - 2:00 p.m., 1 - 2 times per week. Average consumption value per time 46 baht. Consumption behavior classified according to personal information. It was found that people with different average monthly incomes had different consumption behaviors in every aspect. The overall of marketing mix factors was high significance level and marketing mix factors in terms of price It influences behavior's consuming Taiwanese Milk Tea Drink at the statistical significance level of 0.05. It was recommended that the taste and production should be controlled to meet standards, packaging good for environmentally, determine the price appropriate and show the price clearly. Should increase distribution channels. Including expanding online, promote sales. There should be public relations through various media continuously.

Keywords: Marketing Mix Factors, Consumer Behavior, Taiwanese Milk Tea Drink

บทนำ

ในปัจจุบันมีร้านชาไข่มุกที่อยู่ในประเทศไทยอย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะเป็นร้านชาไข่มุกของต่างประเทศที่ขยายสาขาเข้ามาในประเทศไทยโดยราคาขายต่อแก้วเริ่มต้นตั้งแต่ 50 บาท ไปจนถึง 150 บาท หรือร้านของไทยมีมากกว่า 100 ร้านที่เกิดขึ้น โดยราคาต่อแก้วราคาเริ่มต้นตั้งแต่ 19 บาท ไปจนถึง 100 บาท (เอสเอ็มอีอีจรรย์ยะ, 2561) ชาไข่มุกเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2531 โดย Lin Hsiu Hui (ผู้จัดการฝ่ายพัฒนาผลิตภัณฑ์) ของร้าน Chun Shui Tang Teahouse ในระหว่างการประชุมหารือเรื่องการคิดค้นสูตรชาไข่มุกได้เทชนมหวานที่ชื่อว่า ชนมเพิ่นเหียน (Fen Yuan) มีลักษณะคล้ายขนมโมจิของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งทำมาจากแป้งมันสำปะหลัง คล้ายกับไข่มุกแต่ไม่เหนียวเหมือนไข่มุกลงไปในชา ทุกคนในห้องประชุมต่างให้ความสนใจ จึงทำออกมาขายและเป็นที่มาของ “ชาไข่มุก” เครื่องดื่มเมนูชาไข่มุกได้ทำยอดขายถล่มทลาย แข่งหน้าทุกเมนูที่เคยมีมาในร้าน และกลายเป็น กระแสไปทั่วประเทศได้หัววันในช่วงปี พ.ศ. 2533 เครื่องดื่มชาไข่มุกเป็นที่นิยมมากในเอเชียตะวันออก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก่อนที่จะกระจายไปยังประเทศอื่น ๆ และประเทศไทย (ธัญยนิชา ฉ่ำพิพัฒน์, 2564)

ชาไข่มุกได้เข้ามามีอิทธิพลในประเทศไทยช่วงปี พ.ศ. 2544 จึงทำให้เป็นที่รู้จัก และได้รับความนิยมอย่างมากในหมู่วัยรุ่น จนกระทั่งเกิดเป็นกระแสเครื่องดื่มแฟชั่น แต่ด้วยข้อจำกัดทางรสชาติที่ยังไม่หลากหลายจึงทำให้กระแสเริ่มเบาบาง จนกระทั่งประมาณ พ.ศ. 2554 ธุรกิจชาไข่มุกเริ่มกลับมาคึกคัก เติบโตอีกครั้ง เนื่องจากเริ่มมีเมนูและเม็ดไข่มุกสามารถใส่เครื่องดื่มได้หลากหลายมากขึ้น ไม่จำกัดแค่ชาและชาผลไม้เท่านั้น แต่เริ่มมีชาไทย ชาเขียว กาแฟ และโกโก้ ร่วมกับบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามมากขึ้น ทำให้ชาไข่มุกกลับมาฟื้นคืนชีพอีกครั้ง (ไพรัชญ์ไทย, 2564) ในช่วงปี พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นกระแสที่ได้รับการตอบรับที่ดีกว่าเดิม โดยปัจจัยสำคัญที่ช่วยหนุนให้ตลาดชาไข่มุกกลับมาเติบโตอีกครั้ง คือ กระแสความนิยมของชาไข่มุกในประเทศไทยได้หัววันเริ่มแพร่สะพัดหลังจากประเทศไต้หวันได้ใช้นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยไม่ต้องขอวีซ่ารวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ชาไข่มุกเป็นเครื่องดื่มประจำชาติ ส่งผลให้เกิดกระแสนิยมไปยังต่างประเทศ ทำให้

นักลงทุน ผู้ประกอบการชาวมุสลิมร้านใหญ่ต่าง ๆ ตัดสินใจมาลงทุนทำการค้าในต่างประเทศมากขึ้น ซึ่งรวมถึงการขยายธุรกิจมายังประเทศไทยด้วย (สุภาพร พิจิตรชุมพล และพัชรหทัย จารุทวีผลนุกุล, 2563)

การกลับมาของชาวมุสลิมในประเทศไทยครั้งนี้ได้มีการขยายกลุ่มลูกค้าเป้าหมายไปสู่วัยทำงาน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนจุดยืนจากเครื่องดื่มแพชชั่นมาสู่เครื่องดื่มในชีวิตประจำวันเช่นเดียวกับกาแฟ ทำให้ชาวมุสลิมได้รับความนิยมจากผู้บริโภคในวงกว้างมากยิ่งขึ้นโดยเกิดกระแสชาวมุสลิมในสังคม โดยเฉพาะในโซเชียลเน็ตเวิร์กต่าง ๆ จนกลายเป็นกระแสนิยมของวัยรุ่นและวัยทำงานในขณะนี้ (วาสนา เทียงกระโทก และวอนชนก ไชยสุนทร, 2562)

จากข้อมูลข้างต้นผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่จัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด รวมทั้งศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคชาวมุสลิมได้หันพร้อมดื่มเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้ประกอบการในการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการจำหน่ายชาวมุสลิมได้หันพร้อมดื่มให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการบริโภคชาวมุสลิมได้หันพร้อมดื่ม
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคชาวมุสลิมได้หันพร้อมดื่ม
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้บริโภคชาวมุสลิมได้หันพร้อมดื่มจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคชาวมุสลิมได้หันพร้อมดื่ม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคชาวมุสลิมได้หันพร้อมดื่ม โดยใช้ วิธีวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม การคำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ของ W.G. Cochran (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ในการคำนวณ จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 คน แต่ทั้งนี้ เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นในการตอบแบบสอบถามจึงได้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 400 คน ได้แก่ ลูกค้าชาวมุสลิมได้หันพร้อมดื่ม และนำข้อมูลที่รวบรวมได้ประมวลผลโดยใช้ค่าสถิติค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) การทดสอบสมมติฐานสถิติที่ใช้ คือ Chi-square และ Multiple Regression Analysis ในการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคชาวมุสลิมได้หันพร้อมดื่ม

1. ขอบเขต

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้บริโภคชาวมุสลิมได้หันพร้อมดื่ม เลือกตัวอย่างจำนวน 400 ราย การศึกษาในครั้งนี้ ใช้การคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง (Sample size) แบบไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ของ W.G. Cochran ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

1.2 ด้านเนื้อหา การศึกษาเรื่องการศึกษาเป็นผู้บริโภคชาวมุสลิมได้หันพร้อมดื่ม โดยอาศัยทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด(Marketing Mix 4 Ps) ของ Kotler & Keller ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) และทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค (6W1H) ของ Kotler & Keller (Kotler & Keller, K., 2016)

1.3 ด้านระยะเวลา ศึกษาระหว่างวันที่ พฤศจิกายน 2565 ถึง กุมภาพันธ์ 2566

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.1 ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องรวมทั้งหลักการ และวิธีการสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัยตลอดจนกำหนดกรอบแนวความคิดการวิจัย โดยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2 ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร บทความและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม กำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถามให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย

2.3 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามฉบับร่าง นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อนำไปปรับปรุงในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ ทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้เสนอแนะ

2.4 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการตรวจสอบอีกครั้งแล้วนำมาแก้ไขให้สมบูรณ์ ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้ว ทดลองใช้ (Try - out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 40 คน

2.6 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการศึกษาวิจัยไปทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability)

การหาค่าความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

โดยใช้สูตร

$$IOC = \sum \frac{R}{N}$$

เมื่อ	IOC	หมายถึง	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of congruence)
	R	หมายถึง	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
โดยค่า	+1	หมายถึง	ข้อคำถามสามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน
ค่า	0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าจะวัดได้
และ	-1	หมายถึง	ข้อคำถาม ไม่สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน
	N	หมายถึง	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 มาใช้เป็นข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ซึ่งได้ตรวจสอบแบบสอบถามแล้ว เห็นว่าแบบสอบถามทุกข้อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความเที่ยงตรงของเนื้อหา ครอบคลุมในแต่ละด้าน และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาค่า Validity โดยใช้ IOC ซึ่งจะต้องไม่ต่ำกว่า 0.5 ในแต่ละข้อผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบและนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผลการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรงอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดโดยมีค่า IOC เท่ากับ .876

การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษา จำนวน 40 คน โดยการนำไ่วเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) หาความเชื่อมั่นรวม โดยใช้วิธีของ Cronbach (กัลยา วาณิชยบัญชา, 2548) เพื่อให้เกิดความชัดเจนของข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.70 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเพียงพอ โดยใช้ Program SPSS ในการคำนวณหาค่า Reliability ใช้คำสั่ง Analyze Scale Reliability Analysis ซึ่งผลการทดสอบได้ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .795 (Cronbach, L. Joseph., 1984)

3. การเก็บข้อมูล คือ ข้อมูลปฐมภูมิจึงรวบรวมจากการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งตำรา เอกสาร และผลการศึกษาวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลทุติยภูมิที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มเป้าหมายและรับกลับคืนมาด้วยตนเอง จำนวน 400 ชุด โดยกำหนดระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ พฤศจิกายน 2565 - กุมภาพันธ์ 2566

ดำเนินการตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ ครบถ้วน และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่ออธิบายข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและตัวแปรต่าง ๆ

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ Chi-square และ Multiple Regression Analysis ในการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคขนมได้ห้วนพร้อมดื่ม

ผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการบริโภคขนมได้ห้วนพร้อมดื่มแสดงผล ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงถึงสัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	109	27.30
	หญิง	275	68.80
	เพศทางเลือก	16	4
	รวม	400	100
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	54	13.50
	21 - 30 ปี	287	71.80
	31 - 40 ปี	47	11.85
	มากกว่า 40 ปีขึ้นไป	12	3
	รวม	400	100
สถานภาพครอบครัว	โสด	332	83
	สมรส	66	16.50
	แยกกันอยู่	2	0.50
	รวม	400	100
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	74	18.50
	ปริญญาตรี	290	72.50
	สูงกว่าปริญญาตรี	36	9
	รวม	400	100
อาชีพ	นิสิต/นักศึกษา	160	40
	รับจ้าง/พนักงานบริษัทเอกชน	145	36.30
	ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	35	8.80
	ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ	60	15
	รวม	400	100
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ต่ำกว่า 10,000 บาท	125	31.30
	ระหว่าง 10,001 - 15,000 บาท	107	26.80
	ระหว่าง 15,001 - 20,000 บาท	80	20
	ระหว่าง 20,001 - 25,000 บาท	26	6.50
	มากกว่า 25,000 บาท	62	15.50
	รวม	400	100

จากตารางที่ 1 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีทั้งสิ้น 400 คน จำแนกเป็นเพศหญิง จำนวน 275 คน คิดเป็นร้อยละ 68.80 เพศชาย จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 27.30 และเพศทางเลือก จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4 ตามลำดับ

จำแนกได้เป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี มากที่สุด จำนวน 287 คน คิดเป็นร้อยละ 71.80 รองลงมา ผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.50 ผู้ที่มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 11.85 และผู้ที่มีอายุมากกว่า 40 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3 ตามลำดับ

จำแนกได้เป็นผู้ที่มีสถานภาพโสดมากที่สุด จำนวน 332 คน คิดเป็นร้อยละ 83 รองลงมาผู้ที่มีสถานภาพสมรส จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 16.50 และผู้ที่มีสถานภาพแยกกันอยู่ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50

จำแนกได้เป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 290 คน คิดเป็นร้อยละ 72.50 รองลงมา ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 18.50 และผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9 ตามลำดับ

จำแนกได้เป็นผู้ที่มีอาชีพ นิสิต/นักศึกษา มากที่สุด จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมา ผู้ที่มีอาชีพ รับจ้าง/พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.30 ผู้ที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15 และผู้ที่มีอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 8.80 ตามลำดับ

จำแนกได้เป็นผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท มากที่สุด จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 31.30 รองลงมา ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001 - 15,000 บาท จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 26.80 ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 15,001 - 20,000 บาท จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 25,000 บาท จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 และผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 20,001 - 25,000 บาท จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50 ตามลำดับ

2. พฤติกรรมการบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่ม

ตารางที่ 2 แสดงถึงสัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามพฤติกรรมการบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่ม

พฤติกรรมการบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่ม		จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เหตุผลที่เลือกบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่ม	ราคาถูก	55	13.80
	ซื้อตามกระแสนิยม	57	14.20
	สะดวกต่อการบริโภค	193	48.30
	มั่นใจในคุณภาพ	95	23.80
	Total	400	100
สถานที่ที่เลือกซื้อชาวมได้หวันพร้อมดื่ม	ร้านชาวมได้หวันแหล่งชุมชน	146	36.50
	ห้างสรรพสินค้า	123	30.80
	ร้านชาวมได้หวันออนไลน์	46	11.50
	ร้านสะดวกซื้อ	85	21.30
	Total	400	100
ระดับความหวานของชาวมได้หวันพร้อมดื่มที่บริโภค	50% (หวานน้อยมาก)	89	22.30
	75% (หวานน้อย)	143	35.80
	100% (หวานปกติ)	156	39
	หวานมากกว่าปกติ	12	3
	Total	400	100

ตารางที่ 2 แสดงถึงสัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามพฤติกรรมการบริโภคชาวมได้วันพร้อมดื่ม (ต่อ)

ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคชาวมได้วันพร้อมดื่มมากที่สุด	สื่อออนไลน์ เช่น Facebook, IG	171	42.80
	Influencer	28	7
	เพื่อน	136	34
	บุคคลในครอบครัว	65	16.30
	Total	400	100
เลือกบริโภคชาวมได้วันพร้อมดื่มมากที่สุดโอกาสใดมากที่สุด	บริโภคทั่วไปเป็นประจำ	115	28.70
	ลดราคา	46	11.50
	บริโภคบางโอกาสที่ต้องการ	239	59.80
	Total	400	100
วันที่ซื้อชาวมได้วันพร้อมดื่มมากที่สุด	วันจันทร์	57	14.20
	วันอังคาร	6	1.5
	วันพุธ	21	5.30
	วันพฤหัสบดี	4	1
	วันศุกร์	46	11.50
	วันเสาร์	141	35.30
	วันอาทิตย์	125	31.30
	Total	400	100
ช่วงเวลาที่เลือกบริโภคชาวมได้วันพร้อมดื่ม	เวลา 08.00 น. - 11.00 น.	44	11
	เวลา 11.30 น. - 14.00 น.	189	47.30
	เวลา 14.30 น. - 17.00 น.	134	33
	หลังเวลา 17.00 น. เป็นต้นไป	33	8.30
	Total	400	100
ความถี่ในการบริโภคชาวมได้วันพร้อมดื่มในแต่ละสัปดาห์	บริโภคน้อยกว่า 1 ครั้ง/สัปดาห์	129	32.30
	บริโภค 1 - 2 ครั้ง/สัปดาห์	192	48
	บริโภค 3 - 4 ครั้ง/สัปดาห์	55	13.80
	บริโภคมากกว่า 5 ครั้ง/สัปดาห์	24	6
	Total	400	100

ตารางที่ 2 แสดงถึงสัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามพฤติกรรมการบริโภคชาวมได้วันพร้อมดื่มพบว่า พฤติกรรมการบริโภคชาวมได้วันพร้อมดื่มของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เลือกบริโภคชาวมได้วันพร้อมดื่มเพราะ สะดวกต่อการบริโภค สถานที่ที่เลือกซื้อชาวมได้วันพร้อมดื่ม คือ ร้านชาวมได้วันตามแหล่งชุมชน ระดับความหวานของชาวมได้วันพร้อมดื่มที่บริโภค คือ ระดับความหวานปกติ ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคชาวมได้วันพร้อมดื่ม คือ โฆษณาทางสื่อออนไลน์ โอกาสที่เลือกบริโภคชาวมได้วันพร้อมดื่มมากที่สุด คือ บริโภคเป็นบางโอกาสที่ต้องการบริโภค วันที่ซื้อชาวมได้วันพร้อมดื่มมากที่สุด คือ วันเสาร์ ช่วงเวลาที่เลือกบริโภคชาวมได้วันพร้อมดื่ม คือ ช่วงเวลา 11.30 น. - 14.00 น. ความถี่ในการบริโภคชาวมได้วันพร้อมดื่มมากที่สุดแต่ละสัปดาห์ คือ ไม่เกินสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ราคาชาวมได้วันพร้อมดื่มที่เลือกบริโภคเฉลี่ยในแต่ละครั้ง คือ 46 บาท

3. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกขานมได้หวันพร้อมดื่ม

ตารางที่ 3 แสดงผลวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมการเลือกบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่ม

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมการเลือกบริโภค ขานมได้หวันพร้อมดื่ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
ด้านผลิตภัณฑ์	4.43	.57	มาก
ด้านราคา	4.45	.53	มาก
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.35	.69	มาก
ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.05	.86	มาก
รวม	17.28	2.65	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงผลวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมการเลือกบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่ม พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่มภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก ($\bar{X} = 4.32$) ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาดโดยมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านผลิตภัณฑ์ จากการศึกษาข้อมูล พบว่า ระดับความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ โดยค่าเฉลี่ยรวมระดับความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับสำคัญมาก ($\bar{X} = 4.43$) มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด 2 รายการ ประกอบด้วย กระบวนการทำชาที่มีความสดใหม่ สะอาด และไม่มีสิ่งแปลกปลอมในเครื่องดื่ม ($\bar{X} = 4.58$) กลิ่นของชาที่มีความหอมเด่นเป็นเอกลักษณ์ ($\bar{X} = 4.53$) และระดับความสำคัญอยู่ในระดับสำคัญมาก 2 รายการ คือ มีตัวเลือกในการบริโภคตรงตามที่ต้องการ ($\bar{X} = 4.36$) และขานมได้หวันพร้อมดื่มมีความเข้มข้นมากกว่าขานมได้หวันที่ขายทั่วไป ($\bar{X} = 4.25$) ตามลำดับ

ด้านราคา จากการศึกษาข้อมูล พบว่า ระดับความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดด้านราคา โดยค่าเฉลี่ยรวมระดับความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดด้านราคาอยู่ในระดับสำคัญมาก ($\bar{X} = 4.45$) มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด 1 รายการ ประกอบด้วย มีการแสดงราคาชัดเจน ($\bar{X} = 4.60$) ระดับความสำคัญอยู่ในระดับสำคัญมาก 3 รายการ คือ ราคาเหมาะสมกับคุณภาพของขานมได้หวันพร้อมดื่ม ($\bar{X} = 4.47$) ราคาเหมาะสมกับปริมาณของขานมได้หวันพร้อมดื่ม ($\bar{X} = 4.46$) และความคุ้มค่าเมื่อเทียบกับขานมได้หวันทั่วไป ($\bar{X} = 4.41$) ตามลำดับ

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย จากการศึกษาข้อมูล พบว่า ระดับความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่าย โดยค่าเฉลี่ยรวมระดับความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่ายอยู่ในระดับสำคัญมาก ($\bar{X} = 4.35$) มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด 4 รายการ ประกอบด้วย มีจำหน่ายในห้างสรรพสินค้า และมีจำหน่ายในร้านสะดวกซื้อ ผู้บริโภคให้ความสำคัญเท่ากัน ($\bar{X} = 4.36$) และช่องทางจำหน่ายที่ได้รับความนิยมเท่ากันลำดับรองลงมา คือ มีจำหน่ายในแหล่งชุมชน และมีจำหน่ายทางออนไลน์ มีบริการส่ง ($\bar{X} = 4.32$) ตามลำดับ

ด้านการส่งเสริมการตลาด จากการศึกษาข้อมูล พบว่า ระดับความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด โดยค่าเฉลี่ยรวมระดับความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับสำคัญมาก ($\bar{X} = 4.05$) มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด 4 รายการ ประกอบด้วย มีการให้ของแถมหรือได้ส่วนลดเมื่อซื้อในปริมาณที่มาก ($\bar{X} = 4.08$) รองลงมา คือ มีการโฆษณาให้รู้จักขานมได้หวัน เช่น ทางโทรทัศน์ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.06$) การรีวิวจากอินฟลูเอนเซอร์และผู้ที่เคยได้บริโภค ($\bar{X} = 4.05$) และมีการจัดกิจกรรมให้ลูกค้ามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ โดยแจกเมนูพิเศษเป็นของสมนาคุณ ($\bar{X} = 4.03$) ตามลำดับ

4. เปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่มจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
ตารางที่ 4 เปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่มจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

พฤติกรรมการบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่ม	ข้อมูลส่วนบุคคล					
	เพศ	อายุ	สถานภาพทางครอบครัว	ระดับการศึกษา	อาชีพ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
เหตุผลที่เลือกบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่ม	ไม่แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง
สถานที่ที่เลือกซื้อขานมได้หวันพร้อมดื่ม	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	แตกต่าง
ระดับความหวานของขานมได้หวันพร้อมดื่มที่บริโภค	ไม่แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง
ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่มมากที่สุด	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง
เลือกบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่มมากที่สุดโอกาสใดมากที่สุด	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง
วันที่ซื้อขานมได้หวันพร้อมดื่มมากที่สุด	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง
ช่วงเวลาที่เลือกบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่ม	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง
ความถี่ในการบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่มในแต่ละสัปดาห์	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง

จากตารางที่ 4 เปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่มจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า

ด้านเพศ จากการศึกษาพบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีเพศที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่มในด้านผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่ม ด้านโอกาสที่เลือกบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่ม ด้านวันที่ซื้อขานมได้หวันพร้อมดื่มมากที่สุด ด้านช่วงเวลาที่เลือกบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่ม และด้านความถี่ในการบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่มมากที่สุดแต่ละสัปดาห์ แตกต่างกัน ส่วนเพศแตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่มด้านเหตุผลที่เลือกบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่ม สถานที่ที่เลือกซื้อขานมได้หวันพร้อมดื่ม และด้านระดับความหวานของขานมได้หวันพร้อมดื่มที่บริโภค ไม่แตกต่างกัน

ด้านอายุ จากการศึกษาพบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีอายุแตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่มด้านเหตุผลที่เลือกบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่ม ด้านระดับความหวานของขานมได้หวันพร้อมดื่มที่บริโภค ด้านวันที่ซื้อขานมได้หวันพร้อมดื่มมากที่สุด ด้านช่วงเวลาที่เลือกบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่ม ด้านความถี่ในการบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่มมากที่สุดแต่ละสัปดาห์ และด้านผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่ม แตกต่างกัน ส่วนอายุที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่มใน ด้านสถานที่ที่เลือกซื้อขานมได้หวันพร้อมดื่ม และด้านโอกาสที่เลือกบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่ม ไม่แตกต่างกัน

ด้านระดับการศึกษา จากการศึกษาพบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่ม ด้านสถานที่ที่เลือกซื้อชาวมได้หวันพร้อมดื่ม ด้านผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่มมากที่สุด ด้านวันที่ซื้อชาวมได้หวันพร้อมดื่มมากที่สุด ด้านช่วงเวลา que เลือกบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่ม ด้านความถี่ในการบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่มมากแต่ละสัปดาห์ แตกต่างกัน ส่วนระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่มในด้านระดับความหวานของชาวมได้หวันพร้อมดื่มที่บริโภค และด้านโอกาสที่เลือกบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่ม ไม่แตกต่างกัน

ด้านอาชีพ จากการศึกษาพบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีอาชีพแตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่ม ในด้านเหตุผลที่เลือกบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่ม ด้านเหตุผลที่เลือกบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่ม ด้านระดับความหวานของชาวมได้หวันพร้อมดื่มที่บริโภค ด้านผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่มมากที่สุด ด้านโอกาสที่เลือกบริโภคบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่มมากที่สุด ด้านวันที่ซื้อชาวมได้หวันพร้อมดื่มมากที่สุด ด้านช่วงเวลา que เลือกบริโภคบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่ม และด้านความถี่ในการบริโภคบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่มมากแต่ละสัปดาห์ แตกต่างกัน ส่วนอาชีพแตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่มในด้านสถานที่ที่เลือกซื้อชาวมได้หวันพร้อมดื่ม ไม่แตกต่างกัน

ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จากการศึกษาพบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีรายได้เฉลี่ยแตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่มด้านเหตุผลที่เลือกบริโภคบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่ม ด้านสถานที่ที่เลือกซื้อชาวมได้หวันพร้อมดื่ม ด้านระดับความหวานของชาวมได้หวันพร้อมดื่มที่บริโภค ด้านผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่มมากที่สุด ด้านโอกาสที่เลือกบริโภคบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่มมากที่สุด ด้านวันที่ซื้อชาวมได้หวันพร้อมดื่มมากที่สุด ด้านช่วงเวลา que เลือกบริโภคบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่ม ด้านความถี่ในการบริโภคบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่มมากแต่ละสัปดาห์ แตกต่างกัน

5. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่ม

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่ม

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		
	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	43.405	9.350		4.642	.000*
ด้านผลิตภัณฑ์	1.151	1.749	.033	.658	.511
ด้านราคา	3.258	1.383	.118	2.356	.019*
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	-1.259	2.101	-.038	-.599	.549
ด้านการส่งเสริมการตลาด	.068	1.519	.003	.045	.964

*มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่ม พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่มที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่องพฤติกรรมการบริโภคชาวมได้หวันพร้อมดื่ม ผู้ศึกษามีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายผล ดังนี้

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้าน ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place/Channel Distribution) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ค่าเฉลี่ยรวมระดับความสำคัญอยู่ในระดับสำคัญมาก อีกทั้งยังมีการศึกษาของ หทัยทัต มณีชาติ เรื่อง พฤติกรรมการบริโภคและความพึงพอใจต่อปัจจัย

ส่วนประสมทางการตลาดขานมไข่มุก กรณีศึกษา Tiger Sugar พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อส่วนประสมการตลาดของขานมไข่มุก Tiger Sugar โดยรวมทั้งด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมาก (หทัยทัต มณีชาติ, 2562) นอกจากนี้การศึกษาของนาวัน ทองหล่อและคณะ เรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการบริโภคขานมไข่มุกของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า เมื่อพิจารณาระดับความคิดเห็นของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (นาวัน ทองหล่อและคณะ, 2565)

ข้อมูลส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่มแตกต่างกัน อีกทั้งการศึกษาของ จันติมา จันทรเอียด เรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและพฤติกรรมของผู้บริโภคขานมไข่มุก ในเขตเทศบาลเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ และรายได้ต่อเดือน ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อขานมไข่มุกของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (จันติมา จันทรเอียด, 2564)

ข้อมูลส่วนบุคคลด้าน อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่มแตกต่างกัน ดังตัวอย่างงานวิจัยของ วิภาวดี ธรรมนพรัตน์ และ ภริภัทร ภักศิริ เรื่องส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อขานมไข่มุกแบรนด์หมีฟันไฟในเขตอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้บริโภคที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านอายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อขานมไข่มุกแบรนด์หมีฟันไฟ ในอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 (วิภาวดี ธรรมนพรัตน์ และภริภัทร ภักศิริ, 2563)

ข้อมูลส่วนบุคคลด้านการศึกษา อาชีพ และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการบริโภคขานมได้หวันพร้อมดื่มแตกต่างกัน ตามที่การศึกษาของ หทัยทัต มณีชาติ ได้วิจัยเรื่องพฤติกรรมการบริโภคและความพึงพอใจต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดขานมไข่มุก กรณีศึกษา Tiger Sugar ที่พบว่า ผู้บริโภคที่มีลักษณะทางประชากรด้านการศึกษา อาชีพ และรายได้ส่วนต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความบ่อยครั้งในการบริโภคขานมไข่มุก Tiger Sugar แตกต่างกัน และผู้บริโภคที่มีการศึกษา อาชีพ และ รายได้ส่วนต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีค่าใช้จ่ายต่อครั้งในการบริโภคขานมไข่มุก Tiger Sugar แตกต่างกัน (หทัยทัต มณีชาติ, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 Model องค์ความรู้

จากการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคชาวมัธยมได้หวั่นพร้อมดื่ม พบว่า กลุ่มผู้บริโภคส่วนใหญ่มีอายุ 21 - 30 ปี สามารถนำผลการวิจัยมาพัฒนาธุรกิจได้โดยการปรับปรุงในด้านผลิตภัณฑ์โดยการปรับรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่เป็นแบบขวด หรือกระป๋อง ให้เป็นแบบแก้วพร้อมดื่มเพื่อตอบสนองต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคในด้านความสะดวกในการดื่ม และทำให้ผู้บริโภคเข้าถึงผลิตภัณฑ์ได้ง่าย โดยการขยายช่องทางการจัดจำหน่ายไปยังบริเวณพื้นที่มหาวิทยาลัย หรือบริเวณใกล้เคียงมหาวิทยาลัยเพื่อให้ธุรกิจสามารถเพิ่มยอดขายในช่วงวันจันทร์ถึงวันศุกร์ได้มากขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาระดับความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของชาวมัธยมได้หวั่นพร้อมดื่มในภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก ($\bar{X} = 4.32$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด โดยการเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้บริโภคชาวมัธยมได้หวั่นพร้อมดื่ม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลที่มีผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีพฤติกรรมผู้บริโภคชาวมัธยมได้หวั่นพร้อมดื่มแตกต่างกัน และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคชาวมัธยมได้หวั่นพร้อมดื่ม พบว่า พฤติกรรมผู้บริโภคชาวมัธยมได้หวั่นพร้อมดื่ม พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านราคา ($\text{Sig} = .019$) ส่งผลต่อพฤติกรรมในการบริโภคชาวมัธยมได้หวั่นพร้อมดื่ม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จากผลการศึกษาผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้ประกอบการดังต่อไปนี้ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ ควรควบคุมรสชาติให้ได้มาตรฐาน สดใหม่ สะอาด และมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค เลือกใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพ สามารถควบคุมมาตรฐานการผลิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ใช้บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับประเภทของเครื่องดื่ม และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ 2) ด้านราคาควรตั้งราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และขนาดบรรจุให้ผู้บริโภครู้สึกถึงความคุ้มค่า และแสดงราคาที่ชัดเจน 3) ด้านการจัดจำหน่าย ควรจำหน่ายในแหล่งชุมชน ห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อ ให้ผู้บริโภคหาซื้อได้ง่าย รวมทั้งขยายช่องทางการขายและฐานลูกค้าทางออนไลน์ 4) ด้านการส่งเสริมการตลาดควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายด้วยการสะสมยอดการซื้อ หรือมีการให้ส่วนลดเมื่อซื้อในปริมาณมาก การทำบัตรสมาชิกเพื่อรับของสมนาคุณในโอกาสพิเศษต่าง ๆ เป็นต้น รวมทั้งมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2548). การวิเคราะห์สถิติ : สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2549). สถิติสำหรับงานวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- จันทิมา จันทรเอียด. (2564). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและพฤติกรรมของผู้บริโภคชาวมัธยม ในเขตเทศบาลเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา. เรียกใช้เมื่อ 20 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://so10.tci-thaijo.org/index.php/taatj/article/view/345>
- ธัญนิษา ฉ่ำพิพัฒน์. (2564). การตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มชาวมัธยมในเขตจังหวัดนนทบุรี. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นาวัน ทองหล่อ และคณะ. (2565). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการบริโภคชาวมัธยมของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ไพบรณีย์ไทย. (2564). ระวัง!!! “ชาวมัธยม” กินทุกวัน เสี่ยงเป็น 4 โรคภัย. เรียกใช้เมื่อ 20 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://www.thailandpostmart.com/reviews/1015>

- วาสนา เทียงกระโทก และวอนชนก ไชยสุนทร. (2562). ส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคชาสมุนไพรสมุนไพรต่างประเภของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารการบริหารและจัดการ, 9(2), 181-194.
- วิภาวดี ธรรมนพรัตน์ และภริภัทร ภักดิ์ศรี. (2563). ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อชาสมุนไพรสมุนไพรในเขตอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุภาพร พิจิตรชุมพล และพัชรหทัย จารุทวีผลนุกุล. (2563). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภคที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มชาสมุนไพรสมุนไพร ความของผู้บริโภคในเซ็นทรัล พลาซ่า เวสต์เกต. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- หทัยทัต มณีชาติ. (2562). พฤติกรรมการบริโภคและความพึงพอใจต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดชาสมุนไพรสมุนไพร Tiger Sugar กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสื่อสารองค์กร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอสเอ็มอีอัจฉริยะ. (2561). แฟรนไชส์ Chinchu ชาสมุนไพรสมุนไพร ดักเองไม่อันแค่ 30 บาท. เรียกใช้เมื่อ 20 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://smartsme.co.th/content/110133>
- Cronbach, L. Joseph. (1984). Essential of Psychology and Education. New York: Mc-Graw Hill.
- Kotler & Keller, K. (2016). Marketing Management. (15th global Ed). London, England: Pearson Education Limited.

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสื่อสารทางการตลาดกับความภักดี
ต่อร้านค้าออนไลน์ผ่านช่องทางสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก*

THE RELATIONSHIP BETWEEN MARKETING COMMUNICATION AWARENESS
AND LOYALTY TO CALADIUM STORES THROUGH
THE ONLINE SOCIAL CHANNEL FACEBOOK

จุฑารัตน์ พุ่มพัฒนศิลป์* และชินโสณ วิสิษฐนิธิกิจจา

Jutharat Phupattanasilp and Chinnaso Visitnitikitja

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Business Administration, Kasem Bundit University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: j.phupatt@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การรับรู้การสื่อสารทางการตลาดกลุ่มออนไลน์ผ่านช่องทางสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก กลุ่มออนไลน์ต่างแรร์ไอเทม ไทยแลนด์ Caladium 2) เปรียบเทียบความภักดีต่อร้านค้าออนไลน์ผ่านช่องทางสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กตามข้อมูลส่วนบุคคล 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสื่อสารทางการตลาดกับความภักดีต่อร้านค้าออนไลน์ผ่านช่องทางสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก เป็นวิจัยเชิงปริมาณใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม โดยเลือกแบบเจาะจงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ราย ที่อยู่ในกลุ่มออนไลน์ต่างแรร์ไอเทม ไทยแลนด์ Caladium วิเคราะห์สถิติด้วยข้อมูล ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t - test F - test, (One - way ANOVA) และ Correlation Analysis ผลการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุต่ำกว่า 20 ปี หรือเทียบเท่า อาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท ความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยต่อวัน 10 ครั้งขึ้นไป ระดับความสำคัญด้านการรับรู้การสื่อสารทางการตลาด ซึ่งเป็นตัวแปรต้น ภาพรวมค่าเฉลี่ยในระดับสำคัญปานกลางระดับความคิดเห็นต่อความภักดีร้านค้า โดยใช้ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดในภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางระดับความคิดเห็นต่อความภักดีร้านค้าในด้านการสื่อสารการตลาดในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ผลจากการทดสอบสมมติฐาน การรับรู้การสื่อสารโดยใช้พนักงาน และการส่งเสริมการขาย มีอิทธิพลต่อความภักดีร้านค้า อย่างมีนัยสำคัญ ข้อเสนอแนะการศึกษา การโพสต์การไลฟ์หรือถ่ายทอดสดกำหนดการที่แน่นอน เวลา 30 - 60 นาที วิดีโอรูปภาพคมชัดธรรมชาติ การไลฟ์สดผ่านเฟซบุ๊กใช้คำและน้ำเสียงที่สุภาพ สัญญาณอินเทอร์เน็ตต้องเสถียร นำเสนอการสื่อสารที่แปลกใหม่ สร้างเอกลักษณ์/ภาพจำให้กับลูกค้า

คำสำคัญ: การรับรู้การสื่อสารทางการตลาด, ความภักดีต่อร้านค้าออนไลน์, ช่องทางสังคมออนไลน์, เฟซบุ๊ก

Abstract

The objectives of the study were 1) Marketing Communications Awareness Caladium Group through Facebook social channel. 2) To compare a Loyalty to Caladium stores through the

* Received December 7, 2023; Revised December 23, 2023; Accepted December 25, 2023

Facebook social channel, classified according to personal information. 3) The relationship between marketing perception and loyalty to Caladium stores through the online social channel Facebook. The population in this case study is in Thailand, and the study on Caladium is quantitative research. Tools such as a questionnaire will be utilized, with a specific sample group of 400 people. Statistical analysis will involve data examination, percentage, mean and Standard Determination, as well as t-test, f - test, (One - way ANOVA), and Correlation Analysis. The study's results found that the majority were male under 20 years old, with students having an average monthly income of 10,000 baht. Frequency of internet access is 10 more times per day, The importance of marketing and marketing level of importance of awareness of marketing communications is primary variable Overall, the average value was at a moderate level of importance. The level of opinion on store loyalty using marketing mix theory. Overall, the average value was at a moderate level. The level of opinion Regarding store loyalty in marketing communications in the overall picture was at the level of "highly agree". Results from hypothesis testing Perception of communication using employees and promotion Influence store loyalty significantly. Educational suggestions: Posting, liking or live broadcasting, fixed schedule, time 30 - 60 minutes, video, sharp, natural images. Live broadcasting via Facebook uses polite language and the staff's tone of voice and the internet signal must be stable. Presenting new communications Create a unique identity/image for customers.

Keywords: Marketing Communication, Loyalty to Caladium Stores, Online Social Channels, Facebook Live.

บทนำ

เมื่อเกิดวิกฤติการณ์โควิด 19 สร้างปัญหาในการดำรงชีวิต การเรียน การเดินทางโดยรถโดยสารสาธารณะ การทำงาน ฯลฯ ต้องปรับตัว ตั้งแต่การอยู่ในบ้าน การออกนอกบ้าน หน่วยงานให้บริการประชาชนก็ปรับตัว เช่น ร้านอาหาร ศูนย์การค้า ร้านค้า ธนาคาร ฯลฯ ต้องเว้นระยะห่าง (Social distancing) การตรวจคัดกรอง การบันทึกการเข้าออก (Check in) เปลี่ยนแปลงปรับปรุงรูปแบบการบริการไปจากเดิม เป็นโอกาส ที่ทำให้ผู้คน หน่วยงาน โรงเรียน เปลี่ยนแปลงมาใช้ดิจิทัลได้เร็วขึ้น มีการใช้บริการรูปแบบใหม่ ๆ เช่น การเรียนการสอนออนไลน์ การเรียนที่บ้าน การทำงานที่บ้าน การซื้อขายของออนไลน์ การประชุมออนไลน์ การทำงานรูปแบบใหม่ ที่ลดการเดินทางเพิ่มประสิทธิภาพ การใช้เวลาได้ดีขึ้นมีความสะดวก และที่สำคัญสามารถเปลี่ยนวิธีการทำงานมาสู่การใช้ดิจิทัลได้เร็วขึ้น มีการใช้เอกสารสิ่งพิมพ์ในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลกว้างขวาง การบริการในภาครัฐก็ปรับเปลี่ยนไปมากอย่างเห็นได้ชัด (สำนักบริการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2564) ปัจจุบันเฟซบุ๊กเป็นมากกว่าเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ ได้มีการปรับรูปแบบและเป็นผู้นำและพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี มีลูกเล่นที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้งานบนสื่อเฟซบุ๊ก ปัจจุบันได้พัฒนาในรูปแบบการถ่ายทอดสดผ่านทางเฟซบุ๊ก (Facebook Live) เป็นตัวช่วยยกระดับการสื่อสารที่มากขึ้น ทั้งผู้ใช้งานด้วยกันเอง รวมไปถึงธุรกิจต่าง ๆ ที่ให้บริการในเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างเฟซบุ๊ก ไลฟ์ (Facebook Live) เป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อสังคมซึ่งสามารถทำการ “ถ่ายทอดสด เรื่องราวต่าง ๆ ผ่านไลฟ์” เป็นการร่วมชมการถ่ายทอดสดไปพร้อม ๆ กัน โดยผู้ติดตามสามารถชมการถ่ายทอดสดและแสดงความคิดเห็น พูดโต้ตอบผ่านการแพร่ภาพถ่ายทอดสดนั้นได้ด้วยและยังสามารถบันทึกคลิปเก็บไว้หรือลบออกได้ (ปัญญาสลิษา เจริญพูล, 2561) พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา (ม.ค. - มี.ค. 2564) ใน 13 กลุ่มสินค้า และพบว่า คนไทยมีมูลค่าการใช้จ่ายสูงถึง

75,000 ล้านบาทต่อเดือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 45.05 จากที่เคยสำรวจช่วงเดือนพฤศจิกายน 2563 ที่มีมูลค่า 52,000 ล้านบาทต่อเดือน และในจำนวนนี้มีการซื้อออนไลน์เพิ่มขึ้นร้อยละ 68.97 จากการสำรวจครั้งก่อนซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคในช่วงสถานการณ์โควิด 19 ที่ผู้คนหันมาซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์กันมากขึ้น (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2564)

กระแสความนิยมในการปลูกต้นไม้ทำให้ความต้องการซื้อของตลาดต้นไม้เพิ่มสูงขึ้น แต่สิ่งที่ทำให้ธุรกิจต้นไม้เติบโตได้ คือ การปรับตัวและโมเดลธุรกิจที่สร้างสรรค์ เพราะผู้บริโภคในปัจจุบันให้ความสำคัญในการคำนึงถึงเหตุปัจจัยหลายอย่างของผลิตภัณฑ์มากขึ้นกว่าในอดีต โดยคำนึงถึงข้อมูลต่าง ๆ ของตัวสินค้า ราคาของผลิตภัณฑ์ รวมถึงคำนึงถึงข้อเสนอ ส่วนลด และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการตลาดต้นไม้ในปัจจุบันไม่ได้ขายแค่ต้นไม้ แต่ขาย “รสนิยม” พร้อมการบริการธุรกิจต้นไม้ไม่ใช่แค่การขายต้นไม้เพื่อปลูกแต่กลายเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงรสนิยมของผู้ปลูก เหมือนกับของสะสมอื่น ๆ โดยการพัฒนาเพิ่มช่องทางการขาย เหมาะสมกับคนที่มีเวลาน้อย คนที่อยู่ไกลจากแหล่งจำหน่ายต้นไม้ และได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ คือ คณะอนุกรรมการบริหารจัดการกลุ่มสินค้ากล้วยไม้ ไม้ดอกไม้ประดับ ครั้งที่ 2/2563 ได้ร่วมกันพิจารณาแนวทางช่วยเหลือเพิ่มช่องทางตลาดใหม่ คือ การจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินการโครงการส่งเสริมตลาดออนไลน์ร่วมกับลาซาด้า และร่วมมือกับ 24 Shopping และไปรษณีย์ไทยบนแพลตฟอร์ม จัดทำเว็บไซต์ www.ตลาดเกษตรกรออนไลน์.com (ดวงสมร หรั่งช้าง, 2564)

โดยการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้การสื่อสารทางการตลาดกับความภักดีต่อร้านค้าบนสื่อผ่านช่องทางสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก พบว่า ในการนำเสนอเนื้อหาและข้อมูลผ่านเฟซบุ๊กมีความสัมพันธ์ 2 ด้าน คือ ด้านการเรียนรู้การสื่อสารทางการตลาด ด้านความภักดีต่อร้านค้าบนสื่อ ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันออกไปจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษา ความสัมพันธ์ด้านการสื่อสารทางการตลาดที่มีผลต่อความภักดีร้านค้า เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางให้กับผู้ประกอบการและร้านค้านำไปใช้เป็นแนวทางในการสื่อสารผ่านช่องทางสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเข้าถึง กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และเกิดความภักดีต่อร้านค้า ใช้สื่อออนไลน์เฟซบุ๊กได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงธุรกิจตนเองได้ ซึ่งส่งผลดีในด้านการประหยัคงบประมาณในการโฆษณาประชาสัมพันธ์มากขึ้น และสามารถเผยแพร่ข่าวสารได้รวดเร็วมากขึ้น ซึ่งจะมีผลดีต่อการส่งเสริมการเรียนรู้การสื่อสารผ่านช่องทางสังคมออนไลน์มากขึ้นต่อไป (ปิญญ์สลิดา เจริญพูล, 2561)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเรียนรู้การสื่อสารทางการตลาดกลุ่มบนสื่อผ่านช่องทางสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก
2. เพื่อเปรียบเทียบความภักดีต่อร้านค้าบนสื่อ ผ่านช่องทางสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้การสื่อสารทางการตลาดกับความภักดีต่อร้านค้าบนสื่อผ่านช่องทางสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก

วิธีดำเนินการวิจัย

การทำวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้การสื่อสารทางการตลาดกับความภักดีต่อร้านค้าบนสื่อผ่านช่องทางสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้คือเป็นแบบสอบถาม โดยเลือกแบบเจาะจงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ราย ได้แก่ ผู้ใช้ช่องทางสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก วิเคราะห์สถิติด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t - test, F - test (One - way ANOVA) และ Correlation Analysis

1. ขอบเขตการศึกษา

1.1 ด้านเนื้อหา การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้การสื่อสารทางการตลาดกับความภักดีต่อร้านค้าบนสื่อผ่านช่องทางสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก อาศัยทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดของ (Schiffman, L. G.,

& Kanuk, L. L., 2004) เป็นตัวแปรต้น ซึ่งมีขั้นตอนส่วนประสมทางการตลาดประกอบไปด้วย ด้านการโฆษณา ด้านการให้การสนับสนุน ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการส่งเสริมการขาย ด้านการขายโดยใช้พนักงานขาย และ ใช้ทฤษฎีความภักดีต่อร้านค้าเป็นตัวแปรตาม ประกอบด้วย การตัดสินใจซื้อซ้ำ การผูกพันระยะยาว การแนะนำ บอกต่อให้ลูกค้า

1.2 ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ จากกลุ่มบอนสีต่างแรร์ไอเทม ไทยแลนด์ Caladium โดยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 400 ราย

1.3 ด้านระยะเวลาในการศึกษา เริ่มต้นเดือน พฤศจิกายน 2565 - กุมภาพันธ์ 2566

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.1 ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องรวมทั้งหลักการ และวิธีการสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัยตลอดจนกำหนดกรอบแนวความคิดการวิจัย โดยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2 ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร บทความและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม กำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถามให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย

2.3 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามฉบับร่าง นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอขออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อนำไปปรับปรุงในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ ทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้เสนอแนะ

2.4 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการตรวจสอบอีกครั้งแล้วนำมาแก้ไขให้สมบูรณ์ ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้ว ทดลองใช้ (Try - out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 40 คน

2.6 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการศึกษาวิจัยไปทำการทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) การหาความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้สูตร

$$IOC = \sum \frac{R}{N}$$

เมื่อ	IOC	หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence)
	R	หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดย
ค่า	+1	หมายถึง ข้อคำถามสามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน
	0	หมายถึง ไม่แน่ใจว่าจะวัดได้
และ	-1	หมายถึง ข้อคำถามไม่สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน
	N	หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ผู้ศึกษาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 มาใช้เป็นข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ซึ่งได้ตรวจสอบแบบสอบถามแล้ว เห็นว่าแบบสอบถามทุกข้อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความเที่ยงตรงของเนื้อหา ครอบคลุมในแต่ละด้าน และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาค่า Validity โดยใช้ IOC ซึ่งจะต้องไม่ต่ำกว่า 0.5 ในแต่ละข้อผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญได้

ตรวจสอบ และนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผลการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรงใช้ได้โดยมีค่า IOC เท่ากับ .941

การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษาจำนวน 40 คน โดยการนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) หาความเชื่อมั่นรวม โดยใช้วิธีของ (Cronbach, L., 1984); (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546) เพื่อให้เกิดความชัดเจนของข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.70 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเพียงพอ โดยใช้ Program SPSS ในการคำนวณหาค่า Reliability ใช้คำสั่ง Analyze Scale Reliability Analysis ซึ่งผลการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .946

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มบอนสีต่างแรร์ไอเทม ไทยแลนด์ Caladium และรับกลับคืนมาด้วยตนเอง ดำเนินการตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ ครบถ้วน และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติที่ใช้ประกอบด้วย

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่ออธิบายข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและตัวแปรต่าง ๆ

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ t - test F - test (One - way ANOVA) และ Correlation Analysis

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการรับรู้การสื่อสารทางการตลาดกลุ่มบอนสีผ่านช่องทางสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กแสดงผล ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงถึงสัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	291	70.3
	หญิง	119	29.8
	รวม	400	100
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี หรือเทียบเท่า	174	43.5
	21 - 30 ปี	76	19.0
	31 - 40 ปี	75	18.8
	41 - 50 ปี	64	16.0
	มากกว่า 50 ปี ขึ้นไป	11	2.8
	รวม	400	100
อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	181	45.2
	ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ	78	19.5
	รับจ้าง/พนักงานบริษัทเอกชน	71	17.8
	ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	56	14.0
	แม่บ้าน/พ่อบ้าน	14	3.5
	รวม	400	100

ตารางที่ 1 แสดงถึงสัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน (ราย)	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ต่ำกว่า 10,000 บาท	178	44.5
	ระหว่าง 10001 - 20000 บาท	66	16.5
	ระหว่าง 20001 - 30000 บาท	93	23.3
	ระหว่าง 30001 - 40000 บาท	63	15.8
	รวม	400	100
ความถี่ที่ใช้ อินเทอร์เน็ต โดยเฉลี่ยต่อวัน	จำนวน 1 - 3 ครั้ง	108	27.0
	จำนวน 4 - 6 ครั้ง	78	19.5
	จำนวน 7 - 9 ครั้ง	87	21.7
	จำนวน 10 ครั้งขึ้นไป	127	31.8
	รวม	400	100

จากตารางที่ 1 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีทั้งสิ้น 400 คน จำแนกได้เป็นเพศชาย จำนวน 291 คน คิดเป็นร้อยละ 70.3 และเป็นเพศหญิง จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 29.8 ตามลำดับ

จำแนกได้เป็นผู้ที่มีอายุ 20 ปีหรือเทียบเท่า จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 43.5 รองลงมาผู้ที่มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19.00 ผู้ที่มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 18.8 ผู้ที่มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0 ผู้ที่มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ตามลำดับ

จำแนกได้เป็นผู้ที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 45.2 รองลงมา ผู้ที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 ผู้ที่มีอาชีพรับจ้าง/พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 17.8 ผู้ที่มีอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 ผู้ที่มีอาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้าน จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5 ตามลำดับ

จำแนกได้เป็นผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท มากที่สุด จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.5 รองลงมา ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 23.3 ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 30,001 - 40,000 บาท จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 ตามลำดับ

จำแนกความถี่ที่ใช้ใช้อินเทอร์เน็ตต่อวัน 10 ครั้งขึ้นไป จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 ผู้ที่ใช้ใช้อินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ยต่อวัน ระหว่าง 1 - 3 ครั้ง จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 ผู้ที่ใช้ใช้อินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ยต่อวัน ระหว่าง 7 - 9 ครั้ง จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.7 ผู้ที่ใช้ใช้อินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ยต่อวัน ระหว่าง 4 - 6 ครั้ง จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 ตามลำดับ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้การสื่อสารทางการตลาดกลุ่มบอนสีผ่านช่องทางสังคมออนไลน์เพชบุรี

ตารางที่ 2 แสดงผลการรับรู้การสื่อสารการตลาด

รูปแบบการรับรู้การสื่อสาร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
ด้านการส่งเสริมการขาย	3.58	3.322	มาก
ด้านการสื่อสารโดยใช้พนักงาน	3.54	3.322	มาก
ด้านการประชาสัมพันธ์	3.45	3.322	ปานกลาง
ด้านการโฆษณา	3.29	3.322	ปานกลาง
ด้านการให้การสนับสนุน	2.74	3.322	ปานกลาง
รวม	16.6	16.61	มาก

จากตารางที่ 2 จากการศึกษาข้อมูล พบว่า ระดับความสำคัญของการรับรู้การสื่อสารทางการตลาดของแต่ละด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญปานกลาง ($\bar{X} = 3.322$) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความสำคัญอยู่ในระดับความสำคัญมาก 2 รายการ ประกอบด้วย ด้านการส่งเสริมการขาย ($\bar{X} = 3.58$) ด้านการสื่อสารโดยใช้พนักงานขาย ($\bar{X} = 3.54$) อยู่ในระดับความสำคัญปานกลาง 3 รายการ ประกอบด้วย ด้านการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.45$) ด้านการโฆษณา ($\bar{X} = 3.39$) และด้านการให้การสนับสนุน ($\bar{X} = 2.74$) ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบภาพรวมภักดีต่อร้านค้าบนสื่อผ่านช่องทางสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบภาพรวมความภักดีต่อร้านค้า

ความภักดีต่อร้านค้า	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเห็นด้วย
ความภักดีต่อผลิตภัณฑ์บนสื่อด้านการแนะนำบอกต่อ	3.74	3.73	มาก
ความภักดีต่อผลิตภัณฑ์บนสื่อด้านความผูกพันระยะยาว	3.63	3.62	มาก
ความภักดีต่อผลิตภัณฑ์บนสื่อด้านการตัดสินใจซื้อซ้ำ	2.63	2.63	ปานกลาง
รวม	10	9.98	มาก

จากตารางที่ 3 จากการศึกษาข้อมูล พบว่า ระดับความสำคัญของความภักดีต่อผลิตภัณฑ์บนสื่อแต่ละด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญปานกลาง ($\bar{X} = 3.336$) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความสำคัญอยู่ในระดับความสำคัญมาก 2 รายการ ประกอบด้วย ความภักดีต่อผลิตภัณฑ์บนสื่อด้านการแนะนำบอกต่อ ($\bar{X} = 3.74$) ความภักดีต่อผลิตภัณฑ์ด้านการมีความผูกพันระยะยาว ($\bar{X} = 3.63$) อยู่ในระดับความสำคัญปานกลาง 1 รายการ ประกอบด้วย ความภักดีต่อผลิตภัณฑ์บนสื่อด้านการตัดสินใจซื้อซ้ำ ($\bar{X} = 2.63$) ตามลำดับ

4. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสื่อสารทางการตลาดกับความภักดีต่อร้านค้าบนสื่อผ่านช่องทางสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสื่อสารทางการตลาดกับความภักดีต่อร้านค้าบนสื่อผ่านช่องทางสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก

การรับรู้การสื่อสารทางการตลาดกลุ่มบนสื่อผ่านช่องทางสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก	ความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการใช้บริการ		
	r	ระดับความสัมพันธ์	ลำดับ
ด้านการโฆษณา	.404**	มีความสัมพันธ์ปานกลาง	3
ด้านการให้การสนับสนุน	.948**	มีความสัมพันธ์สูงมาก	1
ด้านการประชาสัมพันธ์	.888**	มีความสัมพันธ์สูงมาก	2
ด้านการส่งเสริมการขาย	.197**	มีความสัมพันธ์น้อยมาก	5
ด้านการสื่อสารโดยใช้พนักงาน	.278**	มีความสัมพันธ์น้อย	4
ภาพรวมเฉลี่ย	.967**	มีความสัมพันธ์สูงมาก	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2-tailed)

จากตารางที่ 4 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสื่อสารทางการตลาดกลุ่มบนสื่อผ่านช่องทางสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กกับความภักดีต่อร้านค้า ภาพรวมเฉลี่ยมีความสัมพันธ์ระดับสูงมากทิศทางเดียวกัน ($r = .967$)

ผลการวิเคราะห์ พบว่า การรับรู้การสื่อสารทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับความภักดีต่อร้านค้าของผู้ที่ซื้อบนสื่อผ่านช่องทางสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก พบว่า การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสื่อสารทางการตลาดกลุ่มบนสื่อผ่านช่องทางสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กกับความภักดีต่อร้านค้า ภาพรวมเฉลี่ยมีความสัมพันธ์ระดับสูงมากทิศทางเดียวกัน

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสื่อสารทางการตลาดกับความภักดีต่อร้านค้าออนไลน์ผ่านช่องทางสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก ผู้ศึกษามีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

ความสัมพันธ์ด้านการรับรู้การสื่อสารด้านการตลาดด้านประชาสัมพันธ์ การสื่อสารโดยใช้พนักงาน โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรสุธี เหล่าสี ศึกษาเรื่อง: การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจใช้บริการสินค้าเครื่องสำอางค์ ยี่ห้อ (มหาชน) จังหวัดกาญจนบุรี โดยการใช้บริการสินค้าเครื่องสำอางค์ ยี่ห้อ (มหาชน) จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญปานกลางด้านการให้บริการของพนักงาน (อรสุธี เหล่าสี, 2558)

ความสัมพันธ์ด้านการรับรู้การสื่อสารทางการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์เฟซบุ๊กที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า ด้านการส่งเสริมการขาย โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐธิดา โกกนุด และกิตติ แก้วเขียว ศึกษาเรื่อง: การตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางค์และไม้อวบน้ำออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการส่งเสริมการตลาด ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางค์และไม้อวบน้ำออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านการส่งเสริมการตลาด ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อไม่แตกต่างกัน (ณัฐธิดา โกกนุด และกิตติ แก้วเขียว, 2561)

ความสัมพันธ์ด้านการสื่อสารโดยใช้พนักงาน (ผ่านช่องทางเฟซบุ๊ก) ในภาพรวม โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Surirat, S. et al. ให้มีความสำคัญกับผู้ให้บริการข้อมูลในเพจผลิตภัณฑ์บ่อน้ำพุร้อนที่เรียกว่า “แอตมิน” มีการสื่อสารเพื่อชี้แจงปัญหาและข้อสงสัยของแฟนเพจได้อย่างชัดเจน ครบถ้วน ซึ่งตามแนวคิดของ Armstrong & Kotler การส่งเสริมการขายเป็นการกระตุ้นโดยพนักงานขาย (Sales Force Promotion) ในภาพรวมพนักงานขายมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์เพิ่มขึ้นตามไปด้วย (Serirat, S. et al., 2017)

ความสัมพันธ์ด้านความภักดีต่อร้านค้า พบว่า ด้านการตัดสินใจซื้อซ้ำ ด้านความผูกพันระยะยาว ด้านการแนะนำบอกต่อ ในภาพรวมความภักดีโดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุบิน พุทโสม ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของความเสี่ยงในการซื้อสินค้าออนไลน์ ความพึงพอใจในการซื้อสินค้าออนไลน์และความภักดีในการซื้อสินค้าออนไลน์ที่มีผลต่อการซื้อสินค้าออนไลน์ซ้ำ พบว่า ผู้ซื้อสินค้าออนไลน์มีความพึงพอใจและความภักดีต่อการซื้อสินค้าออนไลน์ โดยในระยะยาวผู้ซื้อสินค้าจะมีความภักดีและมีการซื้อซ้ำอย่างต่อเนื่อง และมุ่งรักษาความภักดีเพื่อให้ลูกค้าตอบสนองอย่างต่อเนื่องโดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการอย่างละเอียดครบถ้วน (สุบิน พุทโสม, 2564)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสื่อสารทางการตลาดกับความภักดีต่อร้านค้าออนไลน์ผ่านช่องทางสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.322$) โดยใช้ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ด้านโฆษณา ด้านการให้การสนับสนุน ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการส่งเสริมการขาย และด้านการขายโดยใช้พนักงาน โดยการเปรียบเทียบความภักดีต่อร้านค้าจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลผู้ที่เข้าใช้อินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ยต่อวัน 10 ครั้งขึ้นไป แตกต่างกันและความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสื่อสารทางการตลาดกับความภักดีต่อร้านค้าภาพรวมเฉลี่ยมีความสัมพันธ์ระดับสูงมากทิศทางเดียวกัน ($r = .967$) จากผลการศึกษา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการธุรกิจผ่านช่องทางสังคมออนไลน์และใช้เป็นข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคตได้หลาย ๆ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสื่อสารกับความภักดีต่อร้านค้า ที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าออนไลน์ ดังนี้ 1) การเก็บข้อมูลจากผู้ที่เคยซื้อ/

ผู้มีประสบการณ์ซื้อต้นไม้ออนไลน์ มีขอบเขตที่กว้างแม้จะเป็นกลุ่มเจาะจง กลุ่มบอนสีต่างแรร์ไอเทม ไทยแลนด์ Caladium มีจำนวนสมาชิกมากถึง 1.4 แสนคน ซึ่งมีจำนวนมากเพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูล แต่การวิจัยมีขอบเขตที่กว้างเนื่องจากไม่ได้เจาะจงผู้ที่มีประสบการณ์ซื้อต้นไม้จากร้านเดิมมากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป อาจส่งผลต่อความเที่ยงและความเชื่อมั่นของข้อความภักดีต่อร้านค้าที่พบข้อมูล ดังนั้น งานวิจัยในอนาคตควรเก็บข้อมูลจากผู้ที่มีประสบการณ์ซื้อต้นไม้ออนไลน์จากร้านเดิมเพื่อศึกษาความภักดีต่อร้านค้า ส่งแบบสอบถามโดยตรงหรือร้านค้าต้นไม้ขนาดเล็กในขอบเขตที่มีลักษณะเฉพาะมากขึ้น 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ คือ ผู้อยู่ในกลุ่มที่ซื้อขายบอนสีออนไลน์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักเรียน/นักศึกษาและมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่ยังไม่มีงานทำและยังไม่มีรายได้ และยังมีปัจจัยที่มีอิทธิพลอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้ออนไลน์ ดังนั้น การวิจัยในอนาคตควรเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคลที่อยู่ในวัยทำงานและมีรายได้เท่ากับ หรือ มากกว่า 15,000 บาท ซึ่งจะทำให้ข้อมูลที่ได้รับความน่าเชื่อถือและมีความเที่ยงในการแปลผลการวิจัย 3) ตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 3 ตัวแปร คือ การตัดสินใจซื้อซ้ำ การผูกพันระยะยาว การแนะนำบอกต่อให้กับลูกค้า ดังนั้น งานวิจัยครั้งต่อไปควรต้องนำตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจมีอิทธิพลในภาพรวมต่อความภักดี เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ที่ต้องนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์กับการทำธุรกิจต้นไม้ออนไลน์และประยุกต์ใช้กับการซื้อขายออนไลน์ในอนาคต (Online shopping buying behavior) การรับรู้ถึงประโยชน์ของการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ (Perceived benefits online shopping) 4) การโพสต์ การไลฟ์หรือถ่ายทอดสดกำหนดการที่แน่นอน เวลา 30 - 60 นาที วิดีโอ รูปภาพคมชัด ใช้คำที่สุภาพ เสียงที่สุภาพ สัญญาณอินเทอร์เน็ตต้องเสถียร นำเสนอด้วยวิธีการที่แปลกใหม่ สร้างเอกลักษณ์ให้กับร้านค้าและสร้างภาพจำให้กับร้านค้าหรือธุรกิจต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2546). การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร.
- ณัฐธาดา โกกนุต และกิตติ แก้วเขียว. (2561). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการบริการและปัจจัยทางจิตวิทยาที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อไม้ดอกไม้ประดับของลูกค้าในอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร. วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม, 9(1), 118-128.
- ดวงสมร หรั่งช้าง. (2564). ทศนคติ ผู้มีอิทธิพลทางสังคม และส่วนประสมทางการตลาด ที่ส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจซื้อต้นไม้ของประชาชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ปิญญ์สลิษา เจริญพูล. (2561). รูปแบบและวิธีการถ่ายทอดสดผ่านเฟซบุ๊กของร้านขายสินค้าแฟชั่นออนไลน์. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า. (2564). ผลสำรวจความคิดเห็นประชาชน 2564 การซื้อของออนไลน์ ช่วง COVID-19. เรียกใช้เมื่อ 10 ตุลาคม 2565 จาก <http://www.tpsoc.moc.go.th/th/node/11098>
- สำนักบริการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2564). ชีวิตวิถีใหม่และความฉลาดทางดิจิทัล 2564 เทคโนโลยีดิจิทัลกับชีวิตวิถีใหม่. เรียกใช้เมื่อ 17 ธันวาคม 2566 จาก <https://learningdq-dc.ku.ac.th/course/?c=2&l=2>
- สุบิน พุทโสม. (2564). อิทธิพลของความเสี่ยงในการซื้อสินค้าออนไลน์ ความพึงพอใจในการซื้อสินค้าออนไลน์ และความภักดีในการซื้อสินค้าออนไลน์ที่ส่งผลกระทบต่อ การซื้อสินค้าออนไลน์ซ้ำ. วารสารวิชาการ, 27(2), 57-73.
- อรุณี เหล่าปาสี. (2558). การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจใช้บริการสินค้า ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) จังหวัดกาญจนบุรี. วารสารวิชาการ, 8(2), 1906-3431.

- Cronbach, L. (1984). *Essential of Psychology and Education*. New York: Mc-Graw Hill.
- Schiffman, L. G., & Kanuk, L. L. (2004). *Consumer behavior* (8th ed.). Upper Saddle River: N.J. Pearson/Prentice Hall.
- Serirat, S. et al. (2017). *Marketing management in the new era: (Marketing Management) revised edition* New. Bangkok: Diamond in Business World.

การพัฒนาพันธุ์ฝางเสนโดยการเพาะเมล็ดเพื่อรักษาคุณค่าสมุนไพรไทย*

DEVELOPMENT OF CAESALPINIA SAPPAN L. VARIETIES BY SEEDING TO PRESERVE THE VALUE OF THAI HERBS

ศราวดี ทับช่วยขวา*, ชนาภา ไวยลาพี, กฤษดา ศรีหมตรี, ยิ่งยง เทาประเสริฐ

Sarawut Thapchuaikhwa, Chanapa Wailapee, Kritsada Srihomtree, Yingyong Taoprasert

หลักสูตรธุรกิจสมุนไพร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เชียงราย ประเทศไทย

Herbal Business Institute, Chiang Rai Rajabhat University, Chiang Rai, Thailand

*Corresponding author E-mail: sarawut.thap@cru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการเพาะเมล็ดฝางเสนให้ได้ต้นกล้าที่สมบูรณ์แข็งแรง โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ ใช้เครื่องมือ ได้แก่ แบบบันทึก สังเกตการณ์ และใช้เทคนิค AIC โดยเลือกแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ต้นกล้าฝางเสนที่เพาะจากเมล็ด วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติค่าความถี่ ร้อยละ พรรณนาและสรุปภาพรวม ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน 1) การเตรียมเมล็ดพันธุ์ พบว่า ต้องเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์จากต้นแม่พันธุ์ฝางเสน โดยเลือกเก็บฝักแก่ที่มีสีน้ำตาล ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน - และคัดแยกเมล็ดที่สมบูรณ์ คือ เมล็ดที่มีลักษณะเด่น สีน้ำตาลอ่อน ไม่มีแมลงกัดแทะ ไม่มีเชื้อรา ไม่ฝ่อลีบ จากการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ทั้งหมด 15 กิโลกรัม สามารถวิเคราะห์ได้ว่าฝักแก่น้ำหนัก 1 กิโลกรัม มีจำนวนฝักประมาณ 100 ฝัก มีเมล็ดประมาณ 300 เมล็ด โดยแต่ละฝักมีเมล็ด 2 - 4 เมล็ด และ 2) การเพาะเมล็ด พบว่า เมื่อนำเมล็ดฝางเสนที่คัดแยกแล้วลงเพาะในถุงเพาะกล้าที่เตรียมไว้ รดน้ำวันละ 2 ครั้ง เมื่อครบ 15 วันหลังหยอดมีอัตราการงอก 100% ใช้ระยะเวลาอนุบาลต้นกล้า 6 เดือนจนมีความสูงประมาณ 40 - 60 เซนติเมตร จึงพร้อมสำหรับการนำไปปลูกต่อไป สะท้อนให้เห็นว่าการเพาะจากเมล็ดที่สมบูรณ์ มีคุณภาพ จะส่งผลต่ออัตราการงอกของต้นพันธุ์ ซึ่งข้อดีของการเพาะด้วยเมล็ด คือ ต้นกล้าพันธุ์ที่มีระบบรากแก้วที่สมบูรณ์ เป็นวิธีที่ทำได้ง่ายและได้ปริมาณมาก จากผลศึกษานี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการผลิตวัตถุดิบสมุนไพรฝางเสนตั้งแต่การเตรียมเมล็ดพันธุ์รวมทั้งการเพาะขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดจนได้ต้นกล้าที่สมบูรณ์

คำสำคัญ: การพัฒนา, ฝางเสน, เพาะเมล็ด, คุณค่า, สมุนไพร

Abstract

This research article aims to study on the Caesalpinia Sappan L. propagation process by seeds to get healthy seedlings. Using operational research methods Use questionnaires, observation tools, and use AIC techniques by selecting specific methods. The sample group includes Sappan seedlings grown from seed. Analyzed using frequency statistics, percentages, descriptions and overall summaries. The results of the study are divided into 2 parts. 1) Seed preparation: It was found that seeds must be harvested from the mother plant. Brown pods were

* Received December 5, 2023; Revised December 22, 2023; Accepted December 25, 2023

picked up and collected during February-April. Sort out only the perfect seeds, light brown without insect bites, no moldy fibers and no atrophy. From a total of 15 kilograms of seeds harvested, it can be determined that a mature pod weighing 1 kilogram has approximately 100 pods containing approximately 300 seeds, with each pod containing 2 - 4 seeds. and 2) seeding, it was found that when the separated Sappan seeds were planted in prepared nursery bags and watered twice a day. It was found that the seed germination rate was 100% completely after 15 days of sowing. The advantages of cultivating Sappan by seeds are a complete taproot system of seedling, easy method with a large amount productions. The results of this study can be used as a guideline for starting the development of Sappan raw material production from seed preparation and seed propagation until complete seedlings. Using a nursery period of 6 months, the seedlings have a height of approximately 40 - 60 cm, which is ready for further planting. It reflects that planting from perfect, quality seeds will affect the germination rate of the seedlings. The advantages of cultivating Sappan by seeds are a complete taproot system of seedling, easy method with a large amount productions. The results of this study can be used as a guideline for starting the development of Sappan raw material production from seed preparation and seed propagation until complete seedlings.

Keywords: Development, Propagation, Seeding, Value, Herb

บทนำ

ประเทศไทย มีชื่อเสียงในด้านมรดกทางวัฒนธรรมอันมั่งคั่งและภูมิทัศน์ที่น่าทึ่ง เป็นประเทศที่กักเก็บสมบัติล้ำค่าที่นอกเหนือไปจากความงามอันน่าหลงใหล เป็นดินแดนที่อุดมด้วยทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ รวมถึงพืชสมุนไพรนานาชนิด ทรัพยากรเหล่านี้ไม่เพียงแต่มีส่วนสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญในด้านสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนอีกด้วย การแพทย์แผนไทยเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมที่มีการใช้พืชสมุนไพรในการรักษาโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ความสำคัญของพืชสมุนไพรเหล่านี้มีมากกว่าคุณค่าทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ มีส่วนสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศเนื่องจากการเก็บเกี่ยว แปรรูป และส่งออกเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ความต้องการสมุนไพรไทยทั้งในประเทศและต่างประเทศมีเพิ่มขึ้นเนื่องจากประสิทธิภาพที่ได้รับการพิสูจน์แล้วและแหล่งที่มาจากธรรมชาติ สิ่งนี้ได้สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจสำหรับชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเพาะปลูกและการค้าทรัพยากรอันมีค่าเหล่านี้ ในขณะที่โลกยังคงตระหนักถึงคุณค่าของการเยียวยาทางธรรมชาติและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ของพืชสมุนไพรของประเทศไทยจึงเป็นข้อพิสูจน์ ถึงเครื่องบูชาอันอุดมของมัน ความมุ่งมั่นของประเทศในแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืนและการอนุรักษ์มรดกทางธรรมชาติทำให้มั่นใจได้ว่าทรัพยากรอันมีค่าเหล่านี้จะมีอยู่อย่างต่อเนื่องสำหรับคนรุ่นต่อ ๆ ไป (ราชกิจจานุเบกษา, 2558)

ฝางเสนเป็นพืชสมุนไพรที่มีลักษณะเฉพาะ และมีการใช้ประโยชน์อย่างหลากหลายโดยเฉพาะแก่นไม้สีแดง เป็นสินค้าจากสยามเป็นที่รู้จักแพร่หลายมาไม่น้อยกว่าสามศตวรรษ ตามบันทึกของมองซิเออร์ เดอ ลาลูแบร์ เอกอัครราชทูตฝรั่งเศสที่เข้ามาทูลพระราชาสนเจริญสัมพันธไมตรีในสมัยอยุธยา ว่าในสยามมีฝางเสนที่นับว่าดีกว่าของที่อื่น ๆ (สันต์ ท. โกมลบุตร, 2557) และฝางเสนยังเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องบรรณาการที่ส่งไปถวายจักรพรรดิเฉียนหลง ในปี พ.ศ. 2324 จำนวนถึง 10,000 หาบ (วุฒิชัย มูลศิลป์, 2558)

ประโยชน์ทางยาของฝางเสน แก่นฝางเสนเป็นตัวยาสีแดงเข้ม รสขื่นขมฝาด สรรพคุณ บำรุงโลหิต แก้ปวดพิการ ขับหนอง แก้ท้องร่วง แก้ธาตุพิการ แก้ก้อน แก้โลหิตออกทางทวารหนักและเบา ขับโลหิตระดูสตรี (เสี่ยม พงษ์บุญรอด, 2522) ตามหลักฐานทางการแพทย์โบราณของไทยพบแก่นฝางมีการใช้เป็นยามาอย่างยาวนาน โดยเป็นส่วนประกอบของตัวยาในตำราพระโอสถพระนารายณ์ ซึ่งเป็นตำราจากยุคกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย (สำนักคุ้มครองภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย, 2555) นอกจากนั้นในตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวง รัชกาลที่ 5 พบมีการใช้ฝางเสนเป็นส่วนประกอบในตำรับยาใน 12 คัมภีร์ ได้แก่ คัมภีร์ปฐมจินดา คัมภีร์กษัย คัมภีร์ธาตุวิงค์ คัมภีร์มูฉาปักขันทิกา คัมภีร์โรคนิทาน คัมภีร์อภัยสันตา คัมภีร์มรณญาณสูตร คัมภีร์อุทรโรค คัมภีร์ชวดาร คัมภีร์มหาโชตรัต คัมภีร์สรรพคุณ และพระตำรับแผนผิศาจ โดยมีส่วนที่ใช้เป็นส่วนประกอบของตำรับยา 4 ส่วน ได้แก่ แก่น เปลือกต้น ราก ใบ รวมแล้ว 49 ตำรับ เช่น ยาบำรุงโลหิตให้โลหิตงามใช้ส่วนแก่น ยาทิพย์สุพรรณิการ์ใช้ส่วนเปลือกต้น ยาสุวรรณธราใช้ส่วนราก (กรมศิลปากร, 2542) ยาแก้สมองศีรษะแตกพิการให้ตามืดหูตึงใช้ส่วนใบ (กรมศิลปากร, 2542) ในตำราพระโอสถพระนารายณ์ มีการกล่าวถึงตัวยาที่นำมาใช้แก้ความผิดปกติของอาโปธาตุหรือธาตุน้ำ ซึ่งใช้เครื่องยา(ตัวยา) 2 สิ่ง คือ เปลือกมะขามป้อมและฝางเสน ใช้ปริมาณเท่ากัน นำมาต้มน้ำ 4 ส่วน ให้เหลือ 1 ส่วน กินแก้ความผิดปกติของธาตุน้ำหมายถึงการแก้อาการท้องเสียนั่นเอง (มูลนิธิสุขภาพไทย, 2562)

ปัจจุบันแก่นฝางยังคงเป็นสมุนไพรที่ถูกใช้เป็นส่วนประกอบของยารักษาโรคอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะส่วนประกอบของตำรับยาแผนไทยในบัญชียาหลักแห่งชาติ จำนวน 6 ตำรับ ได้แก่ ยาหอมทิพย์โอสถ ยาหอมอินทจักร ยาสตรีหลังคลอด ยาประสะจันทน์แดง ยาบำรุงโลหิต ยาผสมโคคลาน (ราชกิจจานุเบกษา, 2566) ซึ่งเป็นผลมาจากนโยบายการส่งเสริมการแพทย์แผนไทยและสมุนไพรไทย อีกทั้งยังเป็น 1 ในไม่มีค่า 58 ชนิด (ราชกิจจานุเบกษา, 2558) ซึ่งเป็นไม้ยืนต้นที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสามารถใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจเพื่อกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินสามารถนำมาค้ำประกันเงินกู้ได้โดยไม้ 58 ชนิด นั้นนอกจากสามารถใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจได้แล้วยังสามารถขึ้นทะเบียนสวนป่าได้อีกด้วย ทั้งนี้ ต้องมีความสูงมากกว่าหรือเท่ากับ 1.3 เมตร ขึ้นไป (กรมป่าไม้, 2557) อีกทั้งยังมีการส่งเสริมการพัฒนากลุ่มเกษตรกร หรือวิสาหกิจชุมชน ในการปลูก ขยายพันธุ์ รวบรวมแปรรูปวัตถุดิบสมุนไพรเบื้องต้นที่ได้ตามมาตรฐาน GAP (Good Agricultural Practices) ให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดซึ่งมีมูลค่าทางเศรษฐกิจ (คณะกรรมการนโยบายสมุนไพรแห่งชาติ, 2566) ส่งผลให้อัตราการใช้สมุนไพรของประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้น แต่ในด้านการส่งเสริมการพัฒนากลุ่มเกษตรกรกลับมีการดำเนินการที่จำกัด จึงเป็นการเก็บหาผลผลิตจากธรรมชาติเป็นหลัก ในขณะที่การขยายพันธุ์ของฝางเสนตามธรรมชาติมาจากเมล็ดร่วงหล่นจากต้นซึ่งมักจะไม่ถูกดินกลบจึงมีอัตราการงอกต่ำและแห้งตายสูง

จากปัญหาดังกล่าวจึงนำมาสู่การพัฒนาพันธุ์ฝางเสนโดยการเพาะเมล็ดเพื่อรักษาคุณค่าสมุนไพรไทย โดยศึกษาแนวทางการเพาะขยายพันธุ์ฝางเสนให้ได้ต้นกล้าที่สมบูรณ์แข็งแรง ซึ่งเป็นต้นน้ำในการพัฒนาการผลิตวัตถุดิบสมุนไพรที่มีคุณภาพสอดคล้องกับนโยบายและแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย และยังสามารถเป็นแนวทางในการส่งเสริมการปลูกฝางเสนในชุมชนเพื่อสร้างรายได้ ซึ่งจะทำให้เห็นว่าการใช้สมุนไพรในการแพทย์แผนไทยไม่เพียงแต่เน้นความสำคัญทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังรวมถึงบทบาทในการส่งเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการเพาะขยายพันธุ์ฝางเสนให้ได้ต้นกล้าที่สมบูรณ์แข็งแรงและมีคุณภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ประชากรที่มีจำนวนจำกัด (Finite population)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

2.1.1. ต้นแม่พันธุ์ฝางเสน (Caesalpinia Sappan L.) จำนวน 15 ต้น

2.1.2. ฝักฝางเสน จำนวน 15 กิโลกรัม

2.1.3 จำนวนถุงเพาะกล้าพันธุ์ฝางเสน จำนวน 300 ถุง

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ ต้นแม่พันธุ์ฝางเสน ในพื้นที่วิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ทำการคัดเลือกโดยเลือกต้นแม่พันธุ์ที่ติดผล จำนวน 15 ต้น แล้วเก็บรวบรวมเมล็ดพันธุ์ฝางเสน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม น้ำหนักรวม 15 กิโลกรัม และการเพาะกล้าพันธุ์ฝางเสน จำนวน 3 ชุด ชุดละ 100 ถุง

3. เครื่องมือที่ใช้

3.1 แบบบันทึกจำนวนเมล็ดฝางเสนที่ได้จากการกะเทาะเปลือก

3.2 แบบบันทึกการเจริญเติบโตของต้นกล้า

3.3 แบบบันทึกความสูงของต้นกล้า

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

รวบรวมข้อมูลจำนวนเมล็ดฝางเสนที่ได้จากการกะเทาะเปลือก การเจริญเติบโตของต้นกล้า และความสูงของต้นกล้า เพื่อทำการเปรียบเทียบและวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูลผลการเก็บเมล็ดพันธุ์ฝางเสน การเจริญเติบโตของต้นกล้า และความสูงของต้นกล้า

6. ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาพันธุ์ฝางเสน โดยการเพาะเมล็ดเพื่อรักษาคุณค่าสมุนไพรไทย เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมเมล็ดพันธุ์

1. ต้นแม่พันธุ์ฝางเสน ผู้วิจัยใช้ต้นแม่พันธุ์ที่อยู่ในฟาร์มสาธิตเกษตรของวิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ซึ่งเป็นฝางเสนสายพันธุ์ที่ได้รับความนิยมจากหมอพื้นบ้านล้านนา ที่มาร่วมทำการสังคายนาองค์ความรู้หมอเมือง เพื่อพัฒนาระบบและตำราอ้างอิงของการแพทย์พื้นบ้านล้านนา ในช่วงปี พ.ศ. 2542 - 2543 ณ วิทยาลัยการแพทย์ฯ ซึ่งเป็นต้นพันธุ์ที่มีอายุตั้งแต่ 5 - 20 ปี มีความสูง 4 - 5 เมตร จำนวน 15 ต้น สามารถแบ่งเป็นต้นแม่พันธุ์ ตามช่วงอายุ 5 - 10 ปี จำนวน 10 ต้น เส้นรอบวงเฉลี่ยอยู่ที่ 24.6 เซนติเมตร อายุ 11 - 15 ปี จำนวน 3 ต้น เส้นรอบวงเฉลี่ยอยู่ที่ 27.5 เซนติเมตร และอายุ 16 - 20 ปี จำนวน 2 ต้น เส้นรอบวงเฉลี่ยอยู่ที่ 36.5 เซนติเมตร

2. เก็บฝักสีน้ำตาลจากต้นแม่พันธุ์ ที่ปราศจากศัตรูพืช เช่น เพลี้ย เป็นต้น ด้วยการใช้ตะขอกเกี่ยวขั้วฝัก แล้วตัดขั้วฝักด้วยกรรไกรตัดกิ่ง การเก็บฝักฝางเสนทำในช่วงฤดูร้อนตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์-เมษายน ซึ่งเป็นช่วงที่ฝักแก่เริ่มแห้งและแตก โดยแบ่งการเก็บเกี่ยวฝักออกเป็น 3 รอบ รอบที่ 1 เก็บในเดือนกุมภาพันธ์ รอบที่ 2 เก็บในเดือนมีนาคม และรอบที่ 3 เก็บในเดือนเมษายน จากต้นแม่พันธุ์เดียวกัน รวบรวมฝักชั่งน้ำหนัก จำนวน 3 ชุด ชุดละ 5 กิโลกรัม

ภาพที่ 1 แสดงฝักแก่พร้อมเก็บเกี่ยว

3. นำฝักมากะเทาะเปลือกออกเอาเฉพาะเมล็ดที่สมบูรณ์ (เมล็ดที่มีลักษณะเต่ง สีน้ำตาลอ่อน ไม่มีแมลงกัดแทะ ไม่มีเชื้อรา ไม่ฝ่อลีบ)

ภาพที่ 2 แสดงการกะเทาะเปลือกฝักฝางเสนเพื่อเก็บเมล็ด

4. ชั่งน้ำหนักเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ใส่ถุงซิปล็อค เพื่อป้องกันไม่ให้อากาศสามารถเข้าไปได้ และเพื่อป้องกันความชื้นภายในตู้เย็น

5. นำเมล็ดฝางเสนแช่เย็นในตู้แช่ที่อุณหภูมิ 8 - 12 องศาเซลเซียส เพื่อเก็บรักษาสภาพเมล็ดพันธุ์ระหว่างรอการเพาะปลูก

ขั้นตอนที่ 2 การเพาะเมล็ด

1. เตรียมวัสดุเพาะ ประกอบด้วย ดิน 1 ส่วน : แกลบดำ 1 ส่วน : แกลบดิบ 1 ส่วน : ปุ๋ยคอก ½ ส่วน คลุกเคล้าให้เข้ากัน โดยคุณสมบัติของวัสดุเพาะมีดังนี้ 1) ดิน เป็นดินร่วน 2) แกลบดำหรือซีเถ้าแกลบ มีฤทธิ์เป็นด่าง มีโพแทสเซียมสูง อุ่นน้ำได้ดี และน้ำหนักเบา 3) แกลบ เพิ่มความร่วนซุยของดินทำให้มีออกซิเจนในดินและทำให้ดินไม่แน่นเกินไป และ 4) ปุ๋ยคอก ช่วยใช้ดินมีสภาพร่วนซุย ดินโปร่ง เพิ่มธาตุไนโตรเจนและฟอสฟอรัสให้กับพืช

ภาพที่ 3 แสดงการเตรียมวัสดุเพาะ

2. กรอกวัสดุเพาะลงในถุงเพาะกล้า ขนาด 4x12 นิ้ว จำนวน 3 ชุด ชุดละ 100 ถุง จัดเรียงไว้ในพื้นที่โล่ง แดดรำไรครึ่งวัน

ภาพที่ 4 แสดงการบรรจุวัสดุเพาะกล้าพันธุ์ฝางเสน

3. นำเมล็ดฝางเสนลงเพาะในถุงที่เตรียมไว้ ถุงละ 2 เมล็ด โดยฝังลงแนวนอนลึก 1 นิ้ว ห่างกัน 1 นิ้ว
 4. รดน้ำพอชุ่มทุกวัน วันละ 2 ครั้ง เช้า - เย็น ต่อเนื่องเป็นเวลา 15 วัน ระวังอย่าให้เปียกและน้ำท่วมขัง
- ขั้นตอนที่ 3 การติดตามผล**

1. ติดตามการงอกของเมล็ดฝางเสนทุกวัน ในช่วงระยะ 15 วันแรก ของการเพาะเมล็ด
 2. ภายหลังจาก 15 วันแรก รดน้ำต่อเนื่องทุกวัน วันละ 1 ครั้ง ในช่วงเช้า
 3. วัดความสูงของต้นกล้า จากโคนต้นถึงปลายยอด ทุก 2 เดือน แล้วบันทึกจนครบ 6 เดือน
- หมายเหตุ: กำจัดวัชพืชที่เจริญเติบโตในถุงเพาะกล้า ด้วยการถอนออกด้วยมือ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาพันธุ์ฝางเสนโดยการเพาะเมล็ดเพื่อรักษาคุณค่าสมุนไพรไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเพาะเมล็ดฝางเสนให้ได้ต้นกล้าที่สมบูรณ์แข็งแรง โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การเตรียมเมล็ดพันธุ์และการเพาะเมล็ด ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. การเตรียมเมล็ดพันธุ์ฝางเสน

จากการเก็บเกี่ยวฝักฝางเสนทั้ง 3 รอบ ในระยะเวลา 3 เดือน รอบละ 5 กิโลกรัม และทำการกะเพาะเปลือกเพื่อนำเก็บเมล็ดพันธุ์ พบว่า สามารถคัดแยกเมล็ดพันธุ์ฝางเสนออกได้เป็น 2 ชนิด คือ 1) เมล็ดสมบูรณ์ คือ เมล็ดที่มีลักษณะ เต่ง สีน้ำตาลอ่อน ไม่มีแมลงกัดแทะ ไม่มีเชื้อรา ไม่ฝ่อลีบ 2) เมล็ดไม่สมบูรณ์ คือ เมล็ดที่มีลักษณะฝ่อลีบ ไม่เต่ง มีร่องรอยการกัดแทะของแมลง มีเชื้อราปะปนอยู่ ดังภาพที่ 5 โดยผลการเก็บเมล็ดพันธุ์พบว่า จำนวนฝักในแต่ละชุดมีจำนวน 552 ฝัก 472 ฝัก และ 489 ฝัก ตามลำดับ เมื่อทำการคัดแยกเฉพาะเมล็ดสมบูรณ์ พบว่า ได้เมล็ดทั้งสิ้นจำนวน 4,503 เมล็ด แบ่งเป็น ชุดที่ 1 จำนวน 1,660 เมล็ด มีน้ำหนักรวม 1.20 กิโลกรัม ชุดที่ 2 จำนวน 1,313 เมล็ด มีน้ำหนักรวม 0.80 กิโลกรัม และชุดที่ 3 จำนวน 1,530 เมล็ด มีน้ำหนักรวม 1 กิโลกรัม และจากข้อมูลการคัดแยกเมล็ดพันธุ์ทั้ง 3 ชุด พบว่า โดยเฉลี่ยฝักฝางเสนในแต่ละชุด จะมีเมล็ดอยู่ประมาณ 3 เมล็ด เฉลี่ยในฝักแก่น้ำหนัก 1 กิโลกรัม มีจำนวนฝักประมาณ 100 ฝัก มีจำนวนเมล็ดประมาณ 300 เมล็ด (ตารางที่ 1)

(ก)

(ข)

ภาพที่ 5 ฝักฝางเสนที่มีเมล็ดสมบูรณ์ (ก) และฝักฝางเสนที่ไม่มีเมล็ดสมบูรณ์ (ข)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนเมล็ดฝางเสนสมบูรณ์ที่ได้จากการกะเทาะเปลือก

เมล็ดชุดที่	จำนวนฝักที่จำแนกตามจำนวนเมล็ด					รวมฝัก	รวมเมล็ด	น้ำหนักรวม ของเมล็ด (Kg)
	1 เมล็ด	2 เมล็ด	3 เมล็ด	4 เมล็ด	5 เมล็ด			
ชุดที่ 1	41	120	207	162	22	552	1,660	1.20
ชุดที่ 2	75	112	149	113	23	472	1,313	0.80
ชุดที่ 3	42	81	166	172	28	489	1,530	1.00

2. การเพาะเมล็ดพันธุ์

2.1 การเจริญเติบโตของต้นกล้าในช่วง 15 วันแรก

จากการนำเมล็ดพันธุ์ที่ได้มาทำการเพาะ โดยแบ่งเป็น 3 ชุด ชุดละ 100 ถู ถูละ 2 เมล็ด พบว่า หลังจากหยอดเมล็ดลงถูละ 5 วันแรก ทำการสำรวจ พบว่า เริ่มมีรากแทงออกมาจากเมล็ด แต่ยังไม่ขึ้นหรือ ใบโผล่พื้นดินขึ้นมา หลังหยอด 10 วัน มีการผลิยอดอ่อน ชุดที่ 1 จำนวน 83 ถู ชุดที่ 2 จำนวน 74 ถู และ ชุดที่ 3 จำนวน 80 ถู หลังหยอด 15 วัน มีการผลิใบแก่ทุกถูล ทั้ง 3 ชุด สามารถวิเคราะห์ได้ว่าในช่วง 5 วันแรก ยังไม่มีการผลิยอดโผล่พื้นดิน ช่วง 10 วัน มีการผลิยอดพื้นดินคิดเป็น 79 % ช่วง 15 วัน มีการผลิใบแก่ทุกถูล คิดเป็น 100% (ตารางที่ 2)

ภาพที่ 6 ต้นกล้าพันธุ์ฝางเสนอายุ 15 วัน

ตารางที่ 2 แสดงการเจริญเติบโตของต้นกล้าในช่วง 5 วัน 10 วัน และ 15 วัน

เมล็ดชุดที่	การเจริญเติบโตในแต่ละช่วง		
	5 วัน (งอกพื้นดิน)	10 วัน (ผลิยอดอ่อน)	15 วัน (ผลิใบแท้)
ชุดที่ 1	0 ถู	83 ถู	100 ถู
ชุดที่ 2	0 ถู	74 ถู	100 ถู
ชุดที่ 3	0 ถู	80 ถู	100 ถู
อัตราการงอก	0 %	79 %	100 %

2.2 ความสูงของต้นกล้าในแต่ละช่วงเวลา

หลังจากต้นกล้ามีการผลิใบแท้ ผู้ศึกษามีการติดตามผลโดยทำการวัดความสูงของต้นกล้าทุก 2 เดือน และทำการบันทึกผล พบว่า ในช่วง 2 เดือน ต้นกล้าที่ต่ำที่สุดอยู่ที่ 10 เซนติเมตร สูงที่สุดที่ 17 เซนติเมตร ในช่วง 4 เดือน ต้นกล้าที่ต่ำที่สุดอยู่ที่ 24 เซนติเมตร สูงที่สุดที่ 40 เซนติเมตร ช่วง 6 เดือน ต่ำที่สุดอยู่ที่ 43 เซนติเมตร สูงที่สุด 70 เซนติเมตร (ตารางที่ 3)

ภาพที่ 7 ภาพต้นกล้าฝางเสนอายุ 2 เดือน อายุ 4 เดือนและอายุ 6 เดือน ตามลำดับจากซ้ายไปขวา

ตารางที่ 3 แสดงความสูงของต้นกล้าในช่วง 2 เดือน 4 เดือนและ 6 เดือน

ระยะเวลา (เดือน)	ความสูงของต้นกล้า (CM)					
	ชุดที่ 1		ชุดที่ 2		ชุดที่ 3	
	Min	Max	Min	Max	Min	Max
2 เดือน	11	16	10	17	10	15
4 เดือน	25	40	24	40	25	40
6 เดือน	49	60	43	64	45	70

ภาพที่ 8 ภาพลักษณะรากแก้วของต้นกล้าอายุ 6 เดือน

นอกจากนี้ผู้ศึกษายังได้ทำการตรวจสอบลักษณะรากแก้วของต้นกล้าพันธุ์ในช่วงอายุ 6 เดือน พบว่า มีรากแก้วยาวจนถึงก้นถุงเพาะกล้าสังเกตพบปลายรากเริ่มชด ซึ่งมีรากแก้วยาว 15 - 20 เซนติเมตร มีรากแขนง และรากฝอยมีจำนวนมากแน่นทั่วทั้งถุงเพาะกล้า และไม่พบเชื้อราและการเน่าของระบบราก

จากการศึกษากระบวนการเพาะขยายพันธุ์ฝางเสนด้วยวิธีการเพาะเมล็ด โดยเริ่มตั้งแต่การคัดเลือกต้นพันธุ์และระยะเวลาในการเก็บเกี่ยวฝัก สูงประมาณ 4 - 5 เมตร ปราศจากศัตรูพืช และเก็บเกี่ยวฝักในฤดูร้อนเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน โดยแบ่งการเก็บเกี่ยวฝัก เดือนละ 1 รอบ รวมเป็น 3 รอบ รอบละ 5 กิโลกรัม ทำการคัดเมล็ดพันธุ์จากฝักแก่ ผลการเก็บเมล็ดพันธุ์ พบว่า มีจำนวนฝักทั้งสิ้น 1,513 ฝัก แบ่งเป็น 552 ฝัก 472 ฝัก และ 489 ฝัก ตามลำดับ ทำการกะเทาะเปลือกฝักแก่ เพื่อเก็บเมล็ดพันธุ์โดยคัดเลือกเมล็ดพันธุ์สมบูรณ์ที่มีลักษณะเต่ง สีน้ำตาลอ่อน ไม่มีแมลงกัดแทะ ไม่มีเชื้อรา ไม่ฝ่อลีบ พบว่า ได้เมล็ดทั้งสิ้น จำนวน 4,503 เมล็ด แบ่งเป็นชุดที่ 1 จำนวน 1,660 เมล็ด มีน้ำหนักรวม 1.2 กิโลกรัม ชุดที่ 2 จำนวน 1,313 เมล็ด มีน้ำหนักรวม 0.8 กิโลกรัม และชุดที่ 3 จำนวน 1,530 เมล็ด มีน้ำหนักรวม 1 กิโลกรัม สามารถวิเคราะห์ได้ว่าในในฝักแก่น้ำหนัก 1 กิโลกรัม มีจำนวนฝักประมาณ 100 ฝัก มีจำนวนเมล็ดประมาณ 300 เมล็ด โดยในแต่ละฝักมีเมล็ดเฉลี่ย 2 - 4 เมล็ดและใน 1 เมล็ดมีน้ำหนักเฉลี่ย 1.50 กรัม เมื่อนำเมล็ดพันธุ์ที่คัดเลือกมาทำการเพาะ โดยในขั้นตอนนี้ต้องให้ความสำคัญตั้งแต่การเลือกวัสดุเพาะ ที่ส่งผลต่ออัตราการรอดของกล้าพันธุ์ โดยเลือกใช้ดินร่วนที่มีคุณสมบัติ มีการระบายน้ำ และถ่ายเทอากาศดี แกลบดำที่มีฤทธิ์เป็นด่าง มีโพแทสเซียมสูง อุ่นน้ำได้ดี น้ำหนักเบา และปุ๋ยคอกที่มีคุณสมบัติช่วยให้ดินมีสภาพร่วนซุย ดินโปร่ง เพิ่มธาตุไนโตรเจนและฟอสฟอรัสให้กับพืช และทำการติดตามการเจริญเติบโตและบันทึกผลทุก 5, 10 และ 15 วัน พบว่า ในช่วง 5 วันแรก ยังไม่มีการผลิยอดโผล่พ้นดิน ช่วง 10 วัน มีการผลิยอดพ้นดินคิดเป็น 79 % และช่วง 15 วัน มีการผลิใบแก่ทุกถุง คิดเป็น 100% หลังจากต้นกล้าผลิใบแล้วมีการติดตามต่อเนื่องด้วยการวัดความสูงต้นกล้าทุก 2 เดือน ติดต่อกัน 6 เดือน พบว่า กล้าพันธุ์ที่อยู่ในช่วงเดือนที่ 5 - 6 จะมีความสูงอยู่ที่ 50 - 70 เซนติเมตร ซึ่งสามารถนำไปปลูกได้ ข้อดีของการเพาะฝางเสนด้วยเมล็ด ได้แก่ ต้นกล้าพันธุ์ที่ได้มีระบบรากแก้วที่สมบูรณ์ ที่ทำหน้าที่เป็นเสาหลักรองรับส่วนอื่น ๆ ของพืชให้ทรงตัวอยู่ได้ และยังเป็นวิธีที่ทำได้ง่ายและได้ปริมาณมาก

อภิปรายผล

จากการศึกษาการพัฒนาพันธุ์ฝางเสนโดยการเพาะเมล็ดเพื่อรักษาคุณค่าสมุนไพรไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเพาะเมล็ดฝางเสนให้ได้ต้นกล้าที่สมบูรณ์แข็งแรง โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การเตรียมเมล็ดพันธุ์และการเพาะเมล็ด ซึ่งจากการศึกษาสามารถสรุปได้ ดังนี้

การเตรียมเมล็ดพันธุ์ เริ่มตั้งแต่การเลือกต้นแม่พันธุ์ฝางเสนที่อายุตั้งแต่ 5 - 20 ปี เลือกเก็บฝักแก่ที่มีสีน้ำตาล และเก็บในช่วงฤดูร้อนในเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน ด้วยการใช้ตะขอกเกี่ยวฝักแก่จากกิ่ง แล้วจึงตัดหัวฝักด้วยการไถตัดกิ่ง โดยแบ่งรอบการเก็บ เดือนละ 1 รอบ รวมเป็น 3 รอบ รอบละ 5 กิโลกรัม และนำมากะเทาะฝักคัดเลือกเอาเฉพาะเมล็ดที่สมบูรณ์ คือ เมล็ดที่มีลักษณะเต่ง สีน้ำตาลอ่อน ไม่มีแมลงกัดแทะ ไม่มีเชื้อรา ไม่ฝ่อลีบ ซึ่งจากฝักฝางเสน จำนวน 15 กิโลกรัม นี้ประกอบไปด้วยฝักฝางเสน จำนวน 1,513 ฝัก เมื่อทำการเก็บเกี่ยวเอาเฉพาะเมล็ดที่สมบูรณ์ พบว่า มีเมล็ดที่สมบูรณ์จำนวน 4,503 เมล็ด และหนัก 3.00 กิโลกรัม ซึ่งในแต่ละฝักมีเมล็ดอยู่ภายใน 1 - 5 เมล็ด ทำการจัดเก็บเมล็ดที่คัดแยกแล้วใส่ในถุงซิปล็อค และนำไปแช่เย็นในตู้แช่ที่อุณหภูมิ 8 - 12 องศาเซลเซียส เพื่อเก็บรักษาสภาพเมล็ดพันธุ์ระหว่างรอการเพาะปลูก (กรมป่าไม้, 2557)

การเพาะเมล็ดจากเมล็ดที่คัดแยก ทำการเพาะ โดยแบ่งเป็น 3 ชุด ชุดละ 100 ถุง โดยเลือกวัสดุเพาะที่เป็นดินร่วน แกลบดำ ซึ่งระบายน้ำและถ่ายเทอากาศได้ดี และปุ๋ยคอกที่ช่วยเพิ่มความร่วนซุยของดินและเพิ่มธาตุไนโตรเจนและฟอสฟอรัสให้แก่พืช ซึ่งมีผลต่ออัตราการรอดของกล้าพันธุ์ ทำการหยอดเมล็ดลงในถุงเพาะ

ฤดูละ 2 เมล็ดและรดน้ำพุ่มทุกวัน วันละ 2 ครั้ง เช้า - เย็น ต่อเนื่องเป็นเวลา 15 วัน จากการติดตามผล พบว่า หลังจากหยอดเมล็ดประมาณ 5 - 10 วันจะเริ่มมีการผลิยอดอ่อนโผล่พ้นดินประมาณ 79 % ของเมล็ดทั้งหมดที่ทำการเพาะ เมื่อครบ 15 วัน จะมีการผลิใบแก่ทุกกิ่ง คิดเป็น 100% เมื่อดำเนินการมีอายุประมาณ 5 - 6 จะมีความสูงอยู่ที่ 50 - 70 เซนติเมตร ซึ่งสามารถนำไปปลูกได้ และจากเมล็ดพันธุ์ที่ทำการเก็บจากทั้ง 3 เดือน มีอัตราการงอกเท่ากัน คือ 100 %

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การเพาะขยายพันธุ์ฝางเสนด้วยวิธีการเพาะเมล็ด เพื่อให้ได้ต้นพันธุ์ฝางเสนที่สมบูรณ์แข็งแรงและได้พันธุ์ดีครอบคลุมกระบวนการตั้งแต่การเตรียมเมล็ดพันธุ์ และการเพาะเมล็ด ซึ่งจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่าจากกระบวนการเก็บเมล็ดพันธุ์ที่มีการคัดเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ส่งผลทำให้มีอัตราการงอกสูง ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่ง ที่ช่วยให้สามารถเพาะขยายพันธุ์ฝางที่ได้ต้นกล้าพันธุ์ที่มีคุณภาพ ผลการศึกษานี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการศึกษาวิชาชีวการแพทย์แผนไทย สาขาเภสัชกรรมไทย สำหรับเป็นแนวทางในการเพาะขยายพันธุ์พืชสมุนไพรอันเป็นต้นน้ำของยาไทยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการผลิตวัตถุดิบสมุนไพรที่มีคุณภาพโดยเริ่มตั้งแต่ต้นกล้าที่สมบูรณ์แข็งแรงสำหรับการปลูกลงในแปลงต่อไป นอกจากนี้ประชาชนทั่วไปสามารถนำไปเป็นแนวทางในการสร้างรายได้ทั้งจากการเก็บเกี่ยวและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์รวมทั้งต้นกล้าฝางเสน ซึ่งเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับนโยบายและแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ที่มุ่งเน้นการพัฒนาสมุนไพรทั้งส่วนต้นน้ำว่าด้วยการผลิตวัตถุดิบสมุนไพรตลอดจนปลายน้ำที่ว่าด้วยการส่งเสริมการใช้สมุนไพรเป็นทางเลือกในการดูแลสุขภาพ ในอีกด้านหนึ่งยังเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพรในแหล่งธรรมชาติมิให้เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์จากการใช้ประโยชน์แต่เพียงด้านเดียว ข้อเสนอแนะในการผลิตวัตถุดิบสมุนไพรฝางเสนการวิจัยนี้เป็นเพียงกระบวนการแรกโดยการจะได้มาซึ่งวัตถุดิบสมุนไพรที่มีคุณภาพยังต้องมีการควบคุมในกระบวนการ การปลูกดูแล การเก็บเกี่ยวและการแปรรูป ซึ่งยังต้องมีการวิจัยต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความฉบับนี้สามารถสำเร็จลงได้ทมิผู้วิจัยขอขอบพระคุณวิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ที่สนับสนุนงบประมาณในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กรมป่าไม้. (2557). ไม้เศรษฐกิจ 58 ชนิด. เรียกใช้เมื่อ 27 มีนาคม 2565 จาก <https://www.forest.go.th>
- กรมศิลปากร. (2542). ตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวง เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- กรมศิลปากร. (2542). ตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวง เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- คณะกรรมการนโยบายสมุนไพรแห่งชาติ. (2566). แผนปฏิบัติการด้านสมุนไพรแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2566 - 2570 (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัท เปเปอร์รี่ จำกัด.
- มูลนิธิสุขภาพไทย. (2562). ฝางเสน บำรุงโลหิตให้สตรี บำรุงร่างกาย แก่กระหายน้ำ. เรียกใช้เมื่อ 30 พฤษภาคม 2565 จาก <https://www.thaihof.org>
- ราชกิจจานุเบกษา. (2558). พระราชบัญญัติสวนป่า (ฉบับที่ 2) เล่ม 132 ตอนที่ 44 ก (26 พฤษภาคม 2558).
- ราชกิจจานุเบกษา. (2558). พระราชบัญญัติสวนป่า (ฉบับที่ 2). เล่ม 132 ตอนที่ 44 ก หน้า 1 (26 พฤษภาคม 2558).
- ราชกิจจานุเบกษา. (2566). ประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ เรื่องบัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ. 2566. เล่ม 130 ตอนพิเศษ 126 ง (30 กันยายน 2566).

- วุฒิชัย มูลศิลป์. (2558). ไม่จิ้มก้อง ไทยยุคความสัมพันธ์กับจีน สมัยรัชกาลที่ 4 - 5. วารสารราชบัณฑิตสภา, 40(3), 85-86.
- สันต์ ท. โกมลบุตร. (2557). จดหมายเหตุ ลา ลูแบร์ ราชอาณาจักรสยาม. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ศรีปัญญา.
- สำนักคุ้มครองภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย. (2555). คัมภีร์ธาตุพระนารายณ์ฉบับโบราณ (ตำราพระโอสถพระนารายณ์). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- เสีี่ยม พงษ์บุญรอด. (2522). ไม้เทศเมทองไทย สรรพคุณยาเทศและยาไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรุงธน.

สมเด็จพระครู พลวัตแบบแผนครูช่างสยาม*

SOMDEJ KRU: THE DYNAMIC OF SIAMESE ART TEACHER TRADITION

ประยุทธ์ ศิริกุล* และสุภาวี ศิรินคารภรณ์

Prayut Sirikul and Supavee Sirinnakaraporn

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: tsirikul2415@gmail.com

บทคัดย่อ

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ หรือเหล่าบรรดาช่างทั้งหลายต่างถวายพระสมัญญานามพระองค์ว่า สมเด็จพระครูผู้เป็นศิลปิน ที่สร้างสรรค์ผลงานภายใต้ปัจจัยทางสังคมในยุคสมัย การเปลี่ยนผ่านของสยามสู่ระเบียบโลกอย่างใหม่ที่ยุโรปเป็นศูนย์กลางอำนาจการพัฒนาความคิดและการสร้างสรรค์งานศิลปะของสมเด็จพระครูเป็นแบบแผนรูปแบบใหม่กับวงการศิลปกรรมไทยด้วยลักษณะของจิตรกรรมสู่การสร้างคุณค่าใหม่บนพื้นฐานของไทยประเพณีทำให้เกิดปรากฏการณ์ด้านความคิดเรื่องศิลปะเรื่องทักษะและความงามเปลี่ยนแปลงไปกลับกลายเป็นการแสดงออกทางศิลปะที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมและสังคมเป็นศิลปะที่เกิดการผสมผสานข้ามศาสตร์ข้ามทักษะเชิงช่างแสดงออกด้วยสื่อบูรณาการหรือเรียกว่าศิลปะสื่อผสมยุคแรกเริ่มของวงการศิลปะไทยเป็นพลวัตที่เกิดขึ้นทั้งโลกตะวันตกและตะวันออกแตกแขนงไปสู่ทุก ๆ ด้านของศิลปกรรมไทย โดยเฉพาะด้านงานประณีตศิลป์ผ่านผลงานทรงออกแบบตาลปัตร และพัทธรองพระราชพิธีที่ทำให้เห็นถึงการออกแบบที่สื่อความหมายอุปมาอุปไมยการทดลองวัสดุ และการประกอบสร้างด้วยรูปแบบที่มีพัฒนาการตามยุคสมัยและกลายเป็นอิทธิพลทางความคิดต่อศิลปินและช่างฝีมือในยุค ต่อมาที่ปฏิบัติตามแนวทางของสมเด็จพระครูจนถึงปัจจุบันด้วยการรักษารอยต่อของภูมิปัญญาจากอดีตสู่ปัจจุบัน และปรับเพื่ออนาคตด้วยการผสมผสานศาสตร์ของวัฒนธรรมอันแตกต่างให้เป็นหนึ่งเดียว ทั้งสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ให้สมดุลแบบแผนครูช่างสยามอย่าง “สมเด็จพระครู” จึงเป็นพลวัตที่สอดคล้องไปกับประวัติศาสตร์ทำให้เห็นถึงปรากฏการณ์และลูกหลานของการก่อร่างสร้างศิลปะประจำชาติในปัจจุบันและอนาคตโดยแท้จริง

คำสำคัญ: สมเด็จพระครู, พลวัต, ไทยร่วมสมัย, แบบแผนครูช่าง, ระเบียบโลกใหม่

Abstract

Prince Narisara Nuvadtivongs, or Somdej Kru as called by numerous craftsmen, was an artist who created works under social factors during Siam's transitional period to the new world order in which Europe was the center of power. The development of Somdej Kru's ideas and his artistic creations is a new model for the Thai art sphere. This is due to the characteristics of his initiative mindset to create new values based on Thai traditions that caused a phenomenal change in the idea about art, skills, and beauty. As a result, it brought about an artistic expression that was related to cultures and societies; an art that combines science and technical skills of

* Received December 13, 2023; Revised December 23, 2023; Accepted December 26, 2023

craftsmanship, which was expressed through integrated media, as known as the mixed media in the early period of Thai art. This is the dynamic that occurred in both the Western and Eastern worlds, branching out into every aspect of Thai art, especially in fine art through the design of talipot fans and royal ceremonial fans, revealing the design that conveys metaphors, material experiments, and construction in the style that evolved through times. This became a conceptual influence on artists and craftsmen in the next era who followed Somdet Kru's guidelines until the present by maintaining the boundaries of wisdom from the past to the present; and adjusting for the future by combining things from different cultures into one, be it societies, cultures, economies, and technologies. Consequently, the balanced tradition of a Siamese teacher like "Somdej Kru" was constituted. Thus, this is a dynamic that is consistent with history, showing the phenomenon and avenues of national art formation at present and in the future.

Keywords: Somdej Kru, Dynamic, Thai Contemporary, The Tradition of Art Teacher, New World Order

บทนำ

“...คนที่เกิดมามีหน้าที่เป็นกรณียกิจอยู่ 3 ประการ คือ มีหน้าที่ต่ออดีต ต่อปัจจุบัน และต่ออนาคต ต่อเนื่องกันไป สิ่งใดที่อดีตทำไว้ให้เป็นมรดก ปัจจุบันซึ่งเป็นผู้รับมรดกที่จะต้องรักษาไว้ให้จงดี และมีสิ่งปัจจุบันที่ทำไว้ดีแล้วเข้าไปผนวกบวกเติมกับของในอดีตเพื่อมอบให้เป็นมรดกแก่อนาคตได้ต่อไป ดีกว่าจะให้อดีตตำหนิได้ว่า ปัจจุบันซึ่งกลายเป็นอดีตไปแล้ว ไม่ได้ทำอะไรที่เป็นคุณความดีงามเหลือทิ้งไว้ให้เป็นมรดกตกทอดแก่อนาคตเพื่อได้สืบทอดกันไปไม่ขาดสายขาดตอนกลางคัน...” (พระยาอนุমানราชชน, 2506)

หนึ่งในโลกทัศน์ต่อสังคมในทางสร้างสรรค์ศิลปวิทยาการ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างแท้จริงของบรมครูช่างสยาม จากพระดำรัส ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ที่ทรงเคยตรัสประทานไว้กับพระยาอนุমানราชชน (ยง เสฐียรโกเศศ) เป็นสมมุติฐานทางความคิดที่ยอมรับกันทั่วไปในหมู่นักวิชาการ ช่างฝีมือและผู้สนใจทางศิลปะ มโนทัศน์และผลงานทรงออกแบบผีพระหัตถ์ถือเป็นตัวแทนของพลวัตรแบบแผนครูช่างสยามที่สำคัญของงานศิลปกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เนื่องจากทรงเป็นผู้นำเอากระบวนแบบจากศิลปะไทยประเพณีมาสร้างสรรค์ด้วยหลักวิชาศิลปะตะวันตกได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมกับทรงสอดแทรกปรัชญา ศาสนประวัติศาสตร์และความคิดริเริ่มลงในผลงานของพระองค์เสมอ เป็นจุดเริ่มต้นแนวความคิดและความเป็นมาของหลักการปฏิรูปศิลปกรรมไทยร่วมสมัยของรัตนโกสินทร์ยุคที่ 2 ที่ได้แตกแขนงไปสู่งานศิลปกรรมในทุกด้านของศิลปกรรมไทย กับการรักษารอยต่อของภูมิปัญญาจากอดีต ปัจจุบัน อนาคต พร้อมผสานศาสตร์ของวัฒนธรรมอันแตกต่างให้สมดุลเป็นหนึ่งเดียว ที่เศรษฐกิจ วัฒนธรรม เทคโนโลยีและสังคมมาบรรจบกัน ดังจะสังเกตได้จากปรากฏการณ์ที่พบเห็นและเป็นกระแสในปัจจุบันกับการนำเอาวัฒนธรรมมาเป็นส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์และพัฒนาสังคมทั่วโลก

กฎแห่งเปิดประตูสยาม

ณ จุดเริ่มต้นเวลาความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองกับการล่าอาณานิคม เพื่ออ้างความชอบธรรมต่อสิทธิอาณาเขตในดินแดนประเทศที่สยบยอมผ่านทางการทูต การค้า หรือแม้กระทั่งการทำสงคราม การขยายอาณาเขตจากโลกตะวันตกไม่ได้สร้างเพียงความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเศรษฐกิจเพียงเท่านั้น แต่ก่อให้เกิดผลกระทบในทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไปทั่วโลก สยามอันเป็นศูนย์กลางการเดินทางและค้าขายก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงกระแสของโลกในยุคล่าอาณานิคมช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ได้ “ในเมื่อต่อต้านไม่ได้ ก็เข้าร่วมเสียดีกว่า” ในยุคนั้นนั้นเรา

มักให้ความสนใจในการคุกคามต่อเอกราชและความอยู่รอดบนสิทธิอาณาเขตของสยาม แต่อีกมุมหนึ่งที่เปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาล คือ การปรับตัวน้อมรับกับแรงปะทะทางศิลปวัฒนธรรม อันส่งผลหลายประการต่อ กระแสนุวัติและระบอบที่มีมาแต่เดิมของชนชั้นนำและผู้คนในขณะนั้น และสิ่งที่เป็นประจักษ์พยานที่เด่นชัดมากที่สุดในการนี้ คือ “สนธิสัญญาเบาริง” ระหว่างอังกฤษกับสยามจึงเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2398 (ค.ศ. 1855) ประกอบด้วยข้อตกลง 21 ข้อ เนื้อหาของสัญญาเป็นความเข้าใจทางพระราชไมตรีและการกำหนดระเบียบใหม่ทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การค้าเสรี การจัดเก็บภาษี สิทธิสภาพนอกอาณาเขต และสิทธิมนุษยชน (ไกรฤกษ์ นานา, 2555) การเกิดขึ้นของสนธิสัญญานี้เป็นสนธิสัญญาพลิกแผ่นดิน ถือเป็น “กุญแจเปิดประตูสู่สยาม” ที่ทิ้งมรดกในการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมไว้จนถึงปัจจุบันขณะนี้และยังสามารถส่งต่อไปได้จนถึงอนาคต

ภาพที่ 1 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้เซอร์จอห์น เบาริง อัครราชทูตอังกฤษ เข้าเฝ้า (ภาพจิตรกรรมเทิดพระเกียรติยศแด่พระบรมราชจักรีวงศ์ วาดโดย นคร หุราพันธ์ ปัจจุบันแขวนอยู่ภายในอาคารรัฐสภา) (ไกรฤกษ์ นานา, 2564)

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงเป็นบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์จากการที่สยามได้รับอิทธิพลกระแสวัฒนธรรมจากอารยประเทศ ในแถบภาคพื้นยุโรปและทรงอยู่ร่วมสมัยกับการเปลี่ยนแปลง การปรับตัวและน้อมรับกับแรงปะทะทางวัฒนธรรมตั้งแต่ทรงพระเยาว์ จึงเป็นการศึกษาที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เพื่อให้สามารถเข้าถึงแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานทรงออกแบบทางศิลปะของพระองค์ที่ได้พัฒนาควบคู่ไปกับกระแสบริบททางสังคม อันเกิดการปะทะทางวัฒนธรรมเพื่อนำวงการศิลปะสยามพัฒนาประเทศเข้าสู่อารยธรรมสากล

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ พระนามเดิม พระองค์เจ้าจิตรเจริญ ทรงเป็นอัจฉริยศิลปินแห่งสยามประเทศ ทรงรอบรู้และทรงมีพระปรีชาสามารถในทางศิลปกรรมแทบทุกแขนง ทั้งจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม มัณฑนศิลป์ ประณีตศิลป์ ดุริยางคศิลป์ ตลอดจนโบราณคดี ประวัติศาสตร์ วรรณคดี อักษรศาสตร์ และนิรุกติศาสตร์ โดยทรงใช้หลักการของศิลปะที่บ่มเพาะจากความสนพระทัย การศึกษาและการทรงงานของพระองค์เข้าผสานเป็นส่วนหนึ่งของทุกแขนง ดังผลงานต่าง ๆ ของพระองค์ท่านได้ปรากฏให้ชาวสยามรุ่นหลังได้ชื่นชมในความงดงาม ความไพเราะ และเป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ให้ได้ศึกษาค้นคว้าหาความ

รู้อยู่ในปัจจุบัน พระปรีชาสามารถในเชิงศิลปะของพระองค์ท่านนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงกับทรงมีพระราชหัตถเลขาวิจารณ์ไว้อย่างลึกซึ้ง เมื่อได้ทอดพระเนตรสถาปัตยกรรมพระอุโบสถวัดเบญจมบพิตร ที่สมเด็จพระครูทรงออกแบบและควบคุมการก่อสร้างจนแล้วเสร็จว่า “งามนัก... ฉันไม่ได้นึกจะยอเลยแต่อดไม่ได้ ว่า เธอเป็นผู้นั่งอยู่ในหัวใจของพระองค์เสียแล้ว ในเรื่องทำดีเช่นนี้” (ม.ร.ว. โต จิตรพงศ์, 2493) บรรดาพระบรมวงศานุวงศ์ทั้งหลายทั้งปวง ต่างถวายสมัญญนามอย่างชื่นชมยกย่องว่า พระองค์เป็น “นายช่างใหญ่แห่งกรุงสยาม” สถาปนิกและช่างศิลป์ต่าง ๆ ผู้เป็นศิษย์เรียกพระองค์ท่านว่า “สมเด็จพระครู”

ภาพที่ 2 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ หรือ “สมเด็จครู” (สมเด็จครู, 2564)

ผลงานของพระองค์เป็นที่ประจักษ์ในสุนทรียะแห่งความงามและเป็นแบบแผนของช่างฝีมือศิลปกรรมไทยร่วมสมัย และได้รับการยกย่องว่าเป็นผลงานการสร้างสรรค์ที่ปฏิรูปงานศิลปกรรมของไทยให้ผสมผสานกับศิลปกรรมตะวันตกจนถือเป็นต้นกำเนิดของศิลปกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ยุคที่ 2 ที่พัฒนาขึ้นจากศิลปกรรมในแบบประเพณีและคลี่คลายพัฒนาการจนถึงปัจจุบัน สมมติฐานทางความคิดและผลงานฝีพระหัตถ์จึงเป็นสิ่งที่ควรศึกษา เพราะเป็นเครื่องแสดงถึงแนวการสร้างสรรค์และวิธีการปฏิรูปรูปแบบทางด้านศิลปกรรมและเห็นถึงพลวัตแบบแผนของครูช่างสยามแบบร่วมสมัย

สมเด็จครูกับพลวัตระเบียบโลกใหม่

สมเด็จครูถือเป็นบุคคลสำคัญแห่งยุคสมัยของการเปลี่ยนผ่านที่สยามในขณะนั้นกำลังค่อย ๆ ปรับตัวและค้นหาทางเพื่อยังคงความเป็นไทยผ่านรสนิยมและศิลปะของชนชาติ ประเด็นสำคัญที่อาจส่งผลกระทบต่อแนวคิดของเรื่องการปรับตัวของสยามสู่ระเบียบโลกใหม่ ด้วยข้อมูลตามทัศนะของ ธงชัย วินิจจะกูล จากบทความที่นำเสนอเรื่องภาวะอย่างไรหนอ ที่เรียกว่า “ศิริไลซ์” เมื่อชนชั้นนำสยามสมัยรัชกาลที่ 5 แสวงหาสถานะของตนเองผ่านการเดินทางและพิพิธภัณฑทั้งในและต่างประเทศ จากทุนสนับสนุนการวิจัยจาก John Simon Guggenheim Fellowship เมื่อปี 1995 และ The Graduate School, University of Wisconsin - Madison บทความนี้ นำเสนอในการประชุมสัมมนาของสยามสมาคมเนื่องในโอกาสครบรอบ 100 ปี ของการเสด็จประพาสยุโรปครั้งแรกของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 บทความดังกล่าวได้ตั้งข้อสังเกตอีกด้านที่ควรนำมา

พิจารณาร่วมกันในเรื่องปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อแนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานทรงออกแบบทางศิลปะในสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ จากบทความนี้นำเสนอประเด็นสำคัญในการไขว่คว้าต้องการความ “ศิวิไลซ์” เป็นความพยายามของชนชั้นนำในการปรับอัตลักษณ์ของตนเองเพื่อให้บรรลุสถานะสูงสุดภายใต้สำนึกกาลเทศะและระเบียบโลกใหม่ในความรู้ของสยามเองในขณะนั้นที่มียุโรปเป็นศูนย์กลาง

ภาพที่ 3 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงฉายร่วมกับพระราชโอรสที่ทรงศึกษาวิชาการอยู่ในยุโรป เมื่อคราวเสด็จประพาสยุโรปครั้งที่ 1 พ.ศ. 2440 (ศิลปวัฒนธรรม, 2564)

หลักฐานประการหนึ่งที่ได้สอดคล้องกับการปรับตัวสู่ระเบียบโลกอย่างใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ทรงพระราชทานการศึกษาแก่พระราชโอรสเพื่อเรียนรู้ให้เท่าทันโลกยุคใหม่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงดำเนินตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับฝรั่งที่ว่า “การงานสิ่งใดของเขาที่คิดควรจะเรียนเอาไว้ก็ให้เขาอย่างเขา” โดยมีพระราชดำรัสว่า “เราทั้งหลายต้องพยายามที่จะเอาเยี่ยงอย่างความดีมาแต่ที่อื่น ๆ” ความดีของฝรั่งนั้นพระราชทานไว้ว่า “เป็นฝักฝ่ายข้างความเจริญของยุโรป คือ ความรู้แลความคิดทั้งความเพียรซึ่งประกอบโลกธาตุให้เป็นผลดีขึ้น ความรู้ในประเทศยุโรปไม่ใช่แต่เวลาที่กำลังที่เดินขึ้นสู่ความเจริญ มันกำลังเดินโคดโคตมซึ่งจะเดินตามยาก นี่เป็นส่วนข้างฝักดีของประเทศยุโรป” ทรงตักเตือนนักเรียนไทยในต่างประเทศว่า “ให้พึงนึกในใจไว้ว่าเราไม่ได้มาเรียนจะเป็นฝรั่ง เราเรียนเพื่อจะเป็นคนไทยที่มีความรู้เสมอด้วยฝรั่ง” (ศิลปวัฒนธรรม, 2564)

จากทัศนะดังกล่าวทำให้ พบว่า บริบททางสังคมต่อระเบียบโลกใหม่นี้ได้ส่งผลต่อแนวความคิดการสร้างสรรค์ผลงานทรงออกแบบของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อไม่ให้ศิลปะแบบไทยประเพณีที่มีมาแต่เดิมสูญสิ้นไปพร้อมกับกระแสนิยมของชนชั้นนำที่กำลังแปรเปลี่ยนไปเพราะต้องการคำว่า “ความมีอารยะ”

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโลกทัศน์ต่อศิลปวิทยาการ

นับตั้งแต่ศิลปะแบบยุโรปได้ค่อย ๆ ปรากฏเข้ามาในเมืองไทยพร้อมการชุด การค้า การเมือง และระบอบใหม่ที่น่าประหลาดใจ คือ ความมีอารยธรรม กระแสนี้เริ่มตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ต่อเนื่องเข้าสู่รัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา จนก่อให้เกิดการปรับปรุงแนวทางและรูปแบบศิลปวิทยาการให้ผสมผสานร่วมกับหลักวิชาทางศิลปะของตะวันตก เพื่อสร้างความเท่าทันกลุ่มประเทศจักรวรรดินิยมตามแนวทางอย่างตะวันตก การทรงงานด้านศิลปะและ

การออกแบบของพระองค์ทรงบุกเบิกวงการศิลปกรรมไทยแทบทุกแขนงทำให้เห็นว่าบริบททางสังคม การเมือง ชนชั้นนำ เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ค่านิยมของช่างสยามแปรเปลี่ยนและปรับตัวเพื่อความสดใหม่และมีชีวิตชีวาในการแสดงออกทางความคิดและนำเสนอผลงานของตนเองให้เป็นที่ยอมรับว่าทันสมัย องค์ความรู้ที่มาพร้อมกับการเปิดประเทศและเทคโนโลยีจากยุโรปที่นำเข้ามา กลักลับกลายเป็นอีกหนึ่งตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ผลงานของครูช่างโบราณที่มีมาแต่เดิมและค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนสู่รสนิยมใหม่ทางศิลปะ ตามการพัฒนาของเทคโนโลยีเช่น การถ่ายภาพ ภาพเขียน สิ่งของเครื่องใช้ที่นำเข้าจากยุโรป สิ่งตีพิมพ์ซึ่งกำลังริเริ่มมีขึ้นในสังคมสยามและข่าวสารจากอีกซีกโลกที่เป็นการเปิดโลกและมุมมองใหม่ของชาวสยามโดยเฉพาะชนชั้นนำในขณะนั้นประการแรกที่สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีมีปฏิกิริยาเพื่อให้ศิลปะของชาติไม่ถูกกลืนกลายเป็นอื่นทั้งหมด คือ การต้องพัฒนาทางความคิดและศิลปะวัตถุให้เจริญในสายตาชาวตะวันตกจึงเกิดวิธีการและแบบแผนจากการศึกษา และเรียนรู้ด้วยพระองค์เอง จนกลักลับกลายเป็นองค์ความรู้的全新ใหม่ด้วยการผสมผสาน แลกเปลี่ยน เพื่อสร้างให้เกิดดุลยภาพระหว่างศิลปะไทยและตะวันตก แนวทางการออกแบบที่ทรงนิยมสร้างสรรค์ผลงานให้มีความแปลกตา และต้องตอบสนองต่อการใช้งานที่คุ้มค่า สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงคำนึงถึงแบบแผนที่เป็นหลักคิดและแนวทางเพื่อให้ช่างฝีมือแขนงต่าง ๆ ได้ยึดถือ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีได้ทรงแสดงแนวความคิดต่อการฝึกฝนและสร้างสรรค์ผลงานเป็นเหมือนแบบแผนของครูช่างสยามและเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ศิลปะไทยรูปแบบใหม่ในขณะนั้น ที่แฝงด้วยวิถีคิดจากการทรงงานและสื่อให้เห็นถึงความท้าทายของการปรับตัวและน้อมรับต่อการสร้างสรรค์และการปฏิบัติตนของช่างฝีมือในสถานการณ์ของประเทศที่เปลี่ยนไปตามตัวอย่างในพระวินิจฉัยของพระองค์ดังนี้

“...คำที่ว่า “ช่างฝีมือดี” นั้นผิด ที่แท้เป็นความคิดดี ความคิดนำมือช่างไป ช่างที่ดีนั้นต้องได้เห็นมากจึงจะเป็นช่างดีได้ด้วย มีความรู้สึกกว้างออกไป...” สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ (ม.จ.ดวงจิตร์ จิตรพงศ์, 2521)

“คนเขาถือกันว่าฉันเป็นช่างดี แต่จะถูกหรือไม่นั้นไม่ทราบ ตัวเองก็ตัดสินใจไม่ได้ จะนับว่าเป็นศิลปินหรือไม่ใช้ก็ไม่แน่ แม้คำศิลป์ ก็กลายเป็นเปลือยกายไปได้ จึงจะใช้ด้วยคำไทยว่า “ช่าง” ซึ่งยังไม่มีเปลี่ยนแปลง ช่างดีนั้นพูดกันว่าฝีมือดี แต่ไม่จริงมิได้ ฝีมือจะใช้อะไรก็ได้ ต้องว่าความคิดดี คือ ความคิดนำมือไป อันความคิดของพวกช่างนั้นไม่มีที่สุด แต่เห็นว่าจะต้องทรงองค์คุณเหล่านี้เป็นที่ตั้ง” (สมเด็จพระเจ้า, 2564)

ข้อ 1 ต้องดูมาก

ข้อ 2 จะทำอะไรต้องนึกเอง จะจำเขามาทำ (คือ กอปปี้) นั้นไม่ควร เพราะจะดีไม่ได้ ถ้าหากคิดคนที่คิดเดิม เขาก็เอาดีไปกินเสีย ช่างที่ดีก็ไม่ใช่ว่าจะกินเขาแต่ไหน ถ้าหากจะเปรียบแล้ว ก็คือ กินของที่เขาทำแล้วเข้าไปแล้วแตกเป็นเหงื่อออกมา นี่เองจัดว่าเป็นความคิด

ข้อ 3 ความคิดของช่างที่ดีไม่ใช่ดีไปเสมอ ลางทีก็เสีย แต่ต้องจำไว้ว่าเสียแล้วเป็นครู คือ ไม่ทำอีก คำโบราณก็มีอยู่ว่า “โรคเป็นครูหมอ” “งานเป็นครูช่าง” คำนี้เป็นถูกที่สุด

ข้อ 4 เขาให้ทำอะไรต้องทำโดยไม่คิดถึงผล นั่นเองจะเป็นประโยชน์แก่ตัวเราที่ได้ฝึกทำงาน

ข้อ 5 จะทำอะไรต้องเดาน้อยที่สุด ที่ว่าเดาน้อยนั้นก็ต้องดู แต่จะดูก็ต้องเลือก คือ ถ้าจะทำของประจำบ้านเราจะต้องดูของในบ้านเรา จะดูแบบสำเร็จที่เขาทำมานั้นจะหลง ว่าอย่างง่าย ๆ จังไทยกับจังหวังรูปร่างก็ไม่เหมือนกัน เว้นแต่จะทำของในต่างประเทศจึงควรดูแบบสำเร็จซึ่งเขาทำมา แต่จะรับรองว่าถูกก็ไม่ได้ ลางอย่างก็จะมีผิด ลางอย่างก็จะมีผิด นึกได้เท่านั้นแต่คงจะมีอีกมาก หากเพียงเท่านั้นก็จะช่วยช่างให้ดีขึ้นได้มากแล้ว (สมเด็จพระเจ้า, 2564)

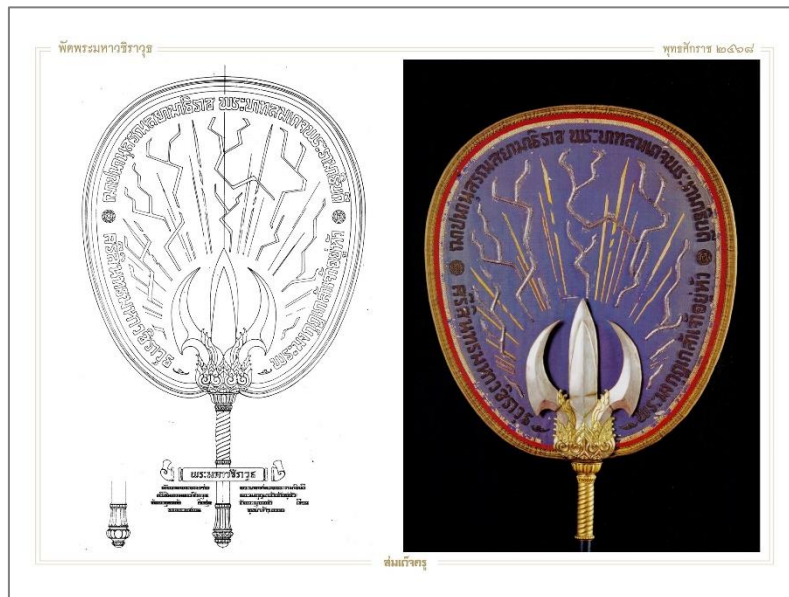
จากโลกทัศน์ของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทำให้เห็นถึงกรอบวิธีการสร้างสรรค์ที่มุ่งเน้นวิถีคิดโดยมีความคิดดีเป็นที่ตั้งมาเป็นลำดับแรกและการฝึกฝนปฏิบัติงานจริงให้ชำนาญ การเพิ่มเติมค้นหาความรู้ใหม่โดยไม่ปิดกั้นองค์ความรู้ในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับงานของตนจนสามารถถลั่นกรองออกมาเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนได้ โดยมุ่งเน้นที่ความคิด ความดี

เป็นตัวนำฝีมือของผู้สร้างสรรค์เป็นสำคัญ คือ “ใช้ความคิด นำมือไป” เพื่อการแสดงออกโดยมีเป้าหมายในการยกระดับจิตใจผู้ชมเป็นสำคัญ

สมเด็จพระร่วมสมัยไทยใหม่

การสร้างสรรค์ผลงานทรงออกแบบทางด้านศิลปกรรม ของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ เป็นปรากฏการณ์ของการปฏิรูปศิลปกรรมไทยสู่ความร่วมมือ เพื่อก้าวตามให้ทันกระแสโลกใหม่เพียงประการเดียว แต่เป็นวิถีทางเพื่อการรักษาเอกราชทางวัฒนธรรมที่พระองค์ทรงเข้าใจและเข้าถึงการเคลื่อนไหวเป็นพลวัต ซึ่งเป็นธรรมชาติของวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถยังคงอยู่ในแต่ละช่วงเวลาอย่างเหมาะสม ในขณะที่กระแสความต้องการความมีชีวิตชีวาของชาติได้ครอบคลุมไปทั่วโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 19 การปฏิรูปทางศิลปกรรมไทยของสมเด็จพระทรงนำกระแสสุนทรียะอย่างตะวันตกเข้ามาผสมผสานด้วยการผสมอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่ได้รับมาใช้โดยการลอกเลียนแบบอย่างตะวันตกหรือยกเอาแนวความคิดมาใช้โดยตรงไปตรงมา แต่เป็นการรับเอาแนวคิดจากโลกตะวันตกเข้ามาอย่างประนีประนอม ดัด ปรับ ตัดต่อและตีความ สื่อความหมายใหม่ตามที่คนไทยเข้าใจ และมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแนวคิดนั้นเพื่อให้สามารถดำรงอยู่อย่างมีชีวิตชีวาในสังคมวัฒนธรรมไทย

ผลงานเชิงประจักษ์ที่แสดงแนวความคิดในการออกแบบงานประณีตศิลป์ในฝีพระหัตถ์ ที่มีความเด่นชัดในการทดลองแนวความคิดและวัสดุในการออกแบบเพื่อสร้างสุนทรียะและรสนิยมใหม่จนเกิดเป็นปรากฏการณ์สำคัญต่องานศิลปะเชิงช่างฝีมือดังเช่น การปักประดับบนสิ่งทอนับเป็นแบบอย่างของงานประณีตศิลป์ชั้นเยี่ยมประเภทหนึ่งของสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ที่เคยรุ่งเรืองถึงขีดสูงสุดทั้งด้านการออกแบบลวดลายและเทคนิคการปักประดับขั้นสูงกับการกล่าวดลอสที่แหวกขนบเพื่อสร้างสิ่งใหม่ข้ามพ้นจากขนบดั้งเดิม ปรากฏการณ์เหล่านี้สามารถพบได้ชัดเจนผ่านผลงานการออกแบบงานประเภทประณีตศิลป์ในฝีพระหัตถ์สมเด็จพระ ผู้ทรงออกแบบผลงานการปักประดับบนสิ่งทอผ่านงานประณีตศิลป์ที่เรียกว่า “ตาลปัตร” พัดรองพระราชพิธี ซึ่งนอกเหนือไปจากบทบาทการใช้งานทางพระพุทธศาสนาแล้ว “ตาลปัตร” มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้นเมื่อเราลองวิเคราะห์ด้วยมุมมองของการออกแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการออกแบบกราฟิกลวดลาย ภูมิปัญญาการประกอบสร้างโดยเฉพาะการปักบนสิ่งทอที่ครูช่างในอดีตได้สร้างกระบวนการการเรียนรู้แบบเชิงช่างหลากหลายสาขารวมเป็นหนึ่งเดียว แสดงถึงกระบวนการที่ค้นพบเปลี่ยนแปลงไปจากงานแนวประเพณีเดิมที่มุ่งเน้นสร้างงาม คติ สัญลักษณ์เพื่อเพิ่มพูนความยิ่งใหญ่ของพระมหากษัตริย์ศาสนาหรือความเชื่อแบบเก่า และที่มาขององค์ประกอบเหล่านั้นเป็นการออกแบบบนพื้นฐานของเหตุและผลตามหลักวิธีคิดแบบตะวันตกเป็นสำคัญ ด้วยวิธีการออกแบบของสมเด็จพระ ที่สอดคล้องกับลวดลายภาพสัญลักษณ์ การสื่อความหมายอุปมาอุปไมย วัสดุ เทคนิคการประกอบสร้าง การปักประดับบนสิ่งทอ การใช้งานที่มุ่งเน้นการสื่อสารต่อสายตาผู้พบเห็นที่สามารถเล่าเรื่องราวของช่วงเวลา สถานที่ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจนกระทั่งตัวตนผู้เป็นเจ้าของพัดเหล่านั้นพร้อมมีความงามแปลกตาเป็นลักษณะผลงานสื่อผสม หรือ Mix Media Art ยุคแรกเริ่ม ส่งผลให้งานของพระองค์กลายเป็นแบบแผนครูช่างสยามที่ส่งต่อแนวทางและแรงบันดาลใจจนถึงปัจจุบันเช่นผลงานทรงออกแบบพัดรองพระราชพิธีบางส่วน ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4 พัดพระมหาวชิราวุธ (สมเด็จพระจุ, 2562ข)

พัดรองที่ระลึกพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีลักษณะเป็นพัดหน้านางพื้นสีน้ำเงินแก่ หมายถึงสี่ประจำวันพระบรมราชสมภพ คือ วันเสาร์ (ในรัชกาลนั้นทรงใช้ทั้งสีดำ สีม่วง และสีน้ำเงินเป็นสี่ประจำวันพระบรมราชสมภพ) นมพัดโลหะหล่อเป็นรูปพระมหาวชิราวุธ พื้นพัดปักดินเป็นรัศมี หมายถึง พระปรมาภิไธย “มหาวชิราวุธ” คอพัดโลหะออกแบบเป็นลายเกลียวสมมติว่าเป็นด้ามของพระมหาวชิราวุธ ขอบพัดปักชื่องานว่า “ฉาปนานุสรณสยามาธิราช พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว” ทั้งนี้ ด้วยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงออกแบบและหม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ กฤดากรทรงลงเส้น บริเวณดอกจอกขอบพัดทั้งสองด้านจึงมีการแทรกตราประจำพระองค์และประจำองค์ของทั้งสองลงไปด้วย กล่าวคือ ด้านซ้ายเป็นตรา น. เทียนสิน ตราประจำพระองค์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ส่วนด้านขวาเป็นอักษร อ. ของหม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ กฤดากร (สมเด็จพระจุ, 2562ก)

ภาพที่ 5 พัดพระบรมศพ (สมเด็จพระจุ, 2562ข)

พัทธรองที่ระลึกพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัตนโกสินทรศก 129 เป็นพัดหน้านางพื้นสีดำ ปักลายคล้ายน้ำไหล ซึ่งสันนิษฐานว่า หมายถึง น้ำตาของราษฎร กลางพัดปักดินเป็นพระปรมาภิไธยย่อ จ.ป.ร. ภายใต้พระจุลมงกุฏ ในทรงพระบรมโกศ ประดิษฐานบนพระแท่นประกอบเกรินทั้งสองด้าน ขอบพัดมีธรรมคาถาอักษรขอมภาษาบาลีว่า ทูลลโภปริสาชณโณ โสสพพตชยติ ยตลโสชยติอิโร ตกุลสุขเมธติ แปลว่า บุรุษอาชาไนยหาได้ยาก เพราะบุรุษอาชาไนยนั้นย่อมไม่เกิดในที่ทั่วไป บุรุษอาชาไนยนั้นเป็นนักปราชญ์ ย่อมเกิดในตระกูลใด ตระกูลนั้น ย่อมถึงความสุข (สมเด็จพระครู, 2562ก)

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ คือ จุดเริ่มต้นของการแสวงหาเอกลักษณ์ การอยู่ร่วมกันสร้างวัฒนธรรมที่อยู่ระหว่างช่วงเวลาการปะทะกันของวัฒนธรรมดั้งเดิมและกระแสสมัยใหม่ ซึ่งเป็นอีกจุดเริ่มต้นของความหลากหลาย การข้ามพ้นทางวัฒนธรรมได้ส่งอิทธิพลเชื่อมโยงและถ่ายทอดเข้าหากันจากช่วงเวลาหนึ่งไปสู่อีกช่วงเวลาหนึ่ง จากวัฒนธรรมหนึ่งไปสู่อีกวัฒนธรรมหนึ่ง การถ่ายทอดเข้าหากันนั้นมีลักษณะเกิดเป็นภาพซ้อนและมีพลวัตอย่างไม่ขาดสายในสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจเป็นปฏิกิริยาและการรวมขอมที่ก้าวหน้ามากพอสมควรเพื่อก้าวให้ทันโลก การพัฒนาความคิดและการสร้างสรรค์งานศิลปะของสมเด็จพระครูซึ่งเป็นแบบแผนอย่างใหม่กับวงการศิลปกรรมของไทย ผลักดันให้เกิดการสร้างเสรีภาพและสร้างสรรค์สุนทรียะหน้าใหม่ตามทัศนะของพระองค์ที่สามารถสะท้อนเสรีภาพทางความคิดต่อการเรียนรู้ และสร้างสรรค์ผลงานดังเห็นจากการที่พระองค์ทรงกล่าวไว้ว่า

“ถ้าทำสิ่งใดโดยยึดหลักที่ครูสอนไว้แต่อย่างเดียว ไม่คิดปรับปรุงให้ดีขึ้น วิชานั้นก็เรียนตามลำดับ หากรู้จักปรับปรุงแก้ไขให้ถูกหลักวิธีจะทำให้ดีขึ้น แต่การคิดดัดแปลงแก้ไขนี้ต้องศึกษาให้รู้จริงเสียก่อน จึงจะดัดแปลงแก้ไข มิฉะนั้นจะทำให้สิ่งนั้นเสียหาย ทั้งนี้เพราะเหตุการณ์และความนิยมของคนย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย การจะคิดถึงความนิยมของคนสมัยใหม่ไปหาของเก่าที่มันยาก จำเป็นต้องดึงของเก่าที่มีคุณค่าลงมาหาคนสมัยใหม่ในโอกาสที่เหมาะสม...” (เสถียร ดวงจันทร์ทิพย์, 2552)

สรุป

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงอุทิศเวลาตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์ให้แก่การสร้างสรรค์งาน “ช่าง” ทุกสาขา คนทั้งปวงจึงถวายพระสมัญญานามว่า “นายช่างใหญ่แห่งกรุงสยาม” แล้วเทิดทูนพระองค์ว่าเป็น “สมเด็จพระครู” ของงาน “ช่าง” ทั้งปวง สมดังสร้อยพระนามตามจารึกในพระสุพรรณบัฏตอนหนึ่งว่า “สรรพศิลปสิทธิวิทยาธร สุจริตกรศุภโกศล ประพนธ์ปรีชาชาญโบราณคดี สังคิตวาทีตวิวิจิตรณ” หมายถึง “ทรงดำรงไว้ซึ่งความสำเร็จและความรอบรู้ในสรรพศิลปะ ทรงเป็นจิตรกรผู้เก่งกาจสามารถจัดเจนเป็นเลิศ ทรงปรีชาชาญในการประพันธ์แลในโบราณคดี ทรงจัดวิธีแห่งดนตรีการฟ้อนรำ ขับร้องและทำนองเพลง” ทรงมีผลงานทรงออกแบบพระหัตถ์ที่ได้รับการยกย่องให้เป็นตัวแทนของพลวัตแบบแผนของครูช่างสยามที่สำคัญของงานศิลปกรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ จากการทรงเป็นผู้นำเอากระบวนแบบจากศิลปะไทยประเพณีมาสร้างสรรค์ด้วยหลักวิชาศิลปะตะวันตกได้อย่างมีประสิทธิภาพพร้อมกับสอดแทรกปรัชญา ผสมผสานประวัติศาสตร์และความคิดริเริ่มใหม่ลงในผลงานของพระองค์เสมอจึงเป็นจุดเริ่มต้นของแนวความคิดและความเป็นมาของหลักการปฏิรูปศิลปกรรมไทยของกรุงรัตนโกสินทร์อย่างแท้จริง ที่แตกแขนงไปสู่งานศิลปกรรมในทุก ๆ ด้านของศิลปกรรมไทย ไปพร้อมกับการรักษารอยต่อของภูมิปัญญาจากอดีต ปัจจุบัน สู่อนาคต ผสานศาสตร์ของวัฒนธรรมอันแตกต่างให้เป็นหนึ่งเดียว ทั้งสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีให้สมดุลกัน แบบแผนครูช่างสยามอย่าง “สมเด็จพระครู” คือ พลวัตที่ทำให้เห็นถึงปรากฏการณ์ของการก่อร่างสร้างอัตลักษณ์ของชาติ โดยวิธีการผสานองค์ความรู้และบูรณาการศาสตร์หลายแขนงให้เป็นหนึ่งเดียว พร้อมแผ่ขยายของ “ความดี” การออกแบบของสมเด็จพระครู สร้างด้วยคุณลักษณะของความดีเป็นที่ตั้ง ส่งผลให้เกิดเป็นความจริง ที่มีความงามเป็นผลต่อเนื่องกัน

ตามลำดับและมีประสิทธิภาพในการยกระดับจิตใจผู้ชมเป็นสำคัญ สังคมไทยมิได้ไร้รากเหง้า แต่เราไม่รู้จักตนเอง จึงไม่รู้จักและไม่เคารพรากเหง้าเก่าแก่ที่เป็นขุมคลัง “ความรู้” มหาศาล “สมเด็จพระครู” ทรงเป็นประจักษ์รากเหง้า อันทรงคุณค่าและสำคัญยิ่งแห่งหนึ่งของสังคมไทย ถ้าเราไม่รู้จักและไม่เคารพพระองค์ท่านให้ถ่องแท้แล้ว เมื่อไรเราจะรู้จักตัวเอง

เอกสารอ้างอิง

- ไกรฤกษ์ นานา. (2555). เบื้องหลังสัญญาเบาริงและประวัติศาสตร์ของ Sir John Bowring. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- _____. (2564). จากสนธิสัญญา “นานกิง” สู่ “เบาริง” วิเทศบายสมัย ร.4 สยามรู้ทันอังกฤษ. เรียกใช้เมื่อ 20 กันยายน 2564 จาก https://www.silpa-mag.com/history/article_41054
- พระยาอนุমানราชชน. (2506). สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงบันทึกเรื่องความรู้ต่าง ๆ ประทาน พระยาอนุমানราชชน เล่ม 1. พระนครศรีอยุธยา: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- ม.จ.ดวงจิต จิตรพงศ์. (2521). ชุมชนมณฑลคอนและบตร้อง. กรุงเทพมหานคร: ศิวพร.
- ม.ร.ว. โต จิตรพงศ์. (2493). พระประวัติและผีพระหัตถ์ของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์. กรุงเทพมหานคร: พระจันทร์.
- ศิลปวัฒนธรรม. (2564). เราไม่ได้มาเรียนจะเป็นฝรั่ง... พระราชดำรัสในรัชกาลที่ 5 กับ การเป็นคนไทยรู้เสมอฝรั่ง. เรียกใช้เมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://www.silpa-mag.com/history/article_12765
- สมเด็จพระครู. (2562ก). พัดพระมหาวชิราวุธ. เรียกใช้เมื่อ 27 มิถุนายน 2565 จาก <https://shorturl.asia/9C8Ds>
- _____. (2562ข). พัดพระบรมศพ. เรียกใช้เมื่อ 27 มิถุนายน 2565 จาก <https://shorturl.asia/0jPk2>
- _____. (2564). คนเขาถือ. เรียกใช้เมื่อ 6 ธันวาคม 2565 จาก <https://shorturl.asia/GtSKE>
- _____. (2564). อภิรัฐา ในเหตุการณ์ ปฏิวัติสยาม. เรียกใช้เมื่อ 27 มิถุนายน 2565 จาก <https://shorturl.asia/WdnZr>
- เสถียร ดวงจันทร์ทิพย์. (2552). เพลงดนตรี: จากสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยาอนริศฯ ถึง พระยาอนุमानราชชน. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นครปฐม: วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

**ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครอง
ในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี***
**MARKETING MIX FACTORS AFFECTING PARENTS DECIDE TO SEND THEIR CHILDREN
TO INTERNATIONAL SCHOOL IN CHONBURI PROVINCE**

วราภรณ์ พलगวรรณ* และชินโสณ วิสิฐนิกิจจา

Waraporn Plangwan and Chinnaso Visitnitikitja

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Graduate School, Kasem Bundit University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: fernwplangwan@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี 2) เพื่อศึกษาการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี 3) เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล 4) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี เป็นวิจัยเชิงปริมาณใช้เครื่องมือแบบสอบถาม เลือกตัวอย่าง จำนวน 400 ราย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา ประมวลผลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละและค่าเฉลี่ย t - test การวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F - test , (One - way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis เลือกตัวอย่างจำนวน 400 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 41 - 50 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพเจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 500,001 บาท มีจำนวนบุตรหลาน 1 คน ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และการตัดสินใจของผู้ปกครองภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ข้อมูลส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และจำนวนบุตรหลาน ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองที่แตกต่างกัน ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านลักษณะทางกายภาพ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา ด้านการกระบวนการให้บริการและด้านการส่งเสริมการขาย มีการแจ้งผลการเรียนให้ผู้ปกครองทราบระหว่างเรียน มีการจัดกิจกรรมมอบทุนการศึกษาและรางวัลต่าง ๆ ให้กับนักเรียน และส่วนลดค่าธรรมเนียมการศึกษา หากลงทะเบียนพร้อมกันหลายคน เพื่อสร้างความเชื่อถือและความมั่นใจต่อลูกค้า

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, การตัดสินใจ, โรงเรียนนานาชาติจังหวัดชลบุรี

* Received December 19, 2023; Revised December 29, 2023; Accepted December 30, 2023

Abstract

The objective of this study aimed to 1) to study the marketing mix factors of parents' decide to send their children to international school in Chonburi province, 2) to study the parents' decision to send their children to study international school in Chonburi province, 3) to compare the parents' decision to send their children to study international school in Chonburi province, and 4) to study the marketing mix factors affecting parents decide to send their children to international school in Chonburi province. It is a quantitative research tool using a questionnaire. A sample of 400 people was selected using questionnaires as a study tool. Statistics used were percentage, average, T - test, F - test (One - way ANOVA), and multiple regression analysis. Findings indicated that most respondents were male, aged 41-50 years, bachelor's degree, self-employed/business owner, average monthly income of 500,001 baht or more, number of children of 1 child. The overall picture of the opinions on marketing mix factors and the parents' decision to send their children to study international school in Chonburi province was at the highest level. Personal differences in gender, age, level of education, occupation, family wages and number of child/children did affect the parents' decision had different effects on the parents' decision differently. Marketing mix factors aspect such as physical appearance, products, marketing promotions, prices, personnel, operation process, and distribution channels influenced parents' decision to send their children to study international school in Chonburi province with a statistically significant at the .05 level. Study suggestions, Process and Promotion Communication by employee's knowledge was, Academic results are notified to parents during class. There are activities to award scholarships and various awards for students and discounts on tuition fees If many people register at the same time to build trust and confidence among customers.

Keywords: Marketing Mix Factors, Decision - Making, International School in Chonburi Province

บทนำ

สภาวะการณ์สังคมปัจจุบัน การจัดการศึกษาในประเทศไทยมีวิวัฒนาการและเติบโตอย่างมากขึ้น โดยกระแสการเปิดเสรีของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าเป็นการลงทุนที่เป็นประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในรูปแบบธุรกิจการศึกษานานาชาติในระยะยาว ในปี พ.ศ. 2562 ธุรกิจโรงเรียนนานาชาติเอกชนในประเทศไทยมีมูลค่าตลาดถึง 60,000 ล้านบาท และคาดว่าจะเติบโตขึ้นอีกปีละกว่าร้อยละ 12 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) การเข้ามาของโรงเรียนนานาชาติเอกชนทำให้ตลาดการศึกษาของประเทศเปิดกว้างมากขึ้น และกำลังการเติบโตพัฒนาแข่งขันที่ค่อนข้างอย่างรวดเร็วในการก่อตั้งสถานศึกษาใหม่ ๆ เป็นจำนวนมากต่อเนื่องนับตั้งแต่ปีการศึกษา 2558 ถึง 2562 โดยในปีการศึกษา 2558 มีโรงเรียนนานาชาติ จำนวน 161 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2562 ได้เพิ่มขึ้นถึง 207 โรงเรียน โดยเพิ่มขึ้นทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและในเขตภูมิภาคตามจำนวนโรงเรียนนานาชาติที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ปีการศึกษา 2558 - 2560) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) อย่างไรก็ตามในรายงานฉบับใหม่นี้ พบว่า ด้วยผลกระทบจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ที่ระบาดอย่างรุนแรงใน พ.ศ. 2563 - พ.ศ. 2564 ทำให้ใน พ.ศ. 2564 จำนวนโรงเรียนเอกชนนานาชาติได้ลดลงเล็กน้อยอยู่ที่ 222 โรงเรียนตามจำนวนโรงเรียนนานาชาติที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ปีการศึกษา 2560 - 2564) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) ให้ประเทศต่าง ๆ ได้ประกาศปิดสถานศึกษาเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไปทั่วโลก

ธุรกิจโรงเรียนนานาชาติมีแนวโน้มขยายออกสู่ภูมิภาคมากขึ้น โดยเฉพาะจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ศูนย์กลางอุตสาหกรรมสำคัญในภูมิภาค และโครงการระเบียงเศรษฐกิจพิเศษในภาคตะวันออก (จังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา) ที่จะมีนักลงทุนจากต่างชาติเข้าไปทำงานและอาศัยในบริเวณใกล้เคียงอีกเป็นจำนวนมาก (สำนักพัฒนาและส่งเสริมธุรกิจบริการ, 2561) จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรีที่เป็นสมาชิก อยู่ในสมาคมโรงเรียนนานาชาติแห่งประเทศไทยในปี 2565 มีทั้งหมด 6 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนนานาชาติภาค ตะวันออก (ISE) ได้รับอนุญาตเปิดทำการในปีการศึกษา 2537 โรงเรียนนานาชาติรีเจ้นท์ พัทยา (Regents Pattaya) ได้รับอนุญาตเปิดทำการในปีการศึกษา 2538 โรงเรียนนานาชาติชลบุรี (ISC) ได้รับอนุญาตเปิดทำการในปี การศึกษา 2551 โรงเรียนสมาคมไทย-ญี่ปุ่น ศรีราชา (TJAS) ได้รับอนุญาตเปิดทำการในปีการศึกษา 2552 โรงเรียนนานาชาติมุลตรีภักดี (Mooltripakdee) ได้รับอนุญาตเปิดทำการในปีการศึกษา 2553 โรงเรียนนานาชาติ รักบี้ (Rugby School Thailand) ได้รับอนุญาตเปิดทำการในปีการศึกษา 2560 ทำให้โรงเรียนนานาชาติกลายเป็น ธุรกิจทางการศึกษาที่น่าสนใจและน่าจับตาม (สมาคมโรงเรียนนานาชาติแห่งประเทศไทย, 2565)

การวิเคราะห์ของกลุ่มนักลงทุนในธุรกิจโรงเรียนนานาชาติ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้โรงเรียนนานาชาติใน ประเทศไทยเป็นที่ต้องการของตลาดเพิ่มขึ้น มี 7 ประเด็น ได้แก่ 1) คุณภาพหลักสูตร ต้องได้รับมาตรฐานทั้งไทย และต่างชาติ 2) มีความร่วมมือกับโรงเรียนในต่างประเทศที่ได้รับความนิยม 3) ทำเลที่ตั้งของโรงเรียน ต้องสะดวก ต่อการเดินทาง 4) ครูผู้สอนต้องเป็นครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นผู้ถ่ายทอดและพร้อมช่วยเหลือนักเรียนใน ทุกเรื่อง 5) เทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการเรียนการสอน 6) สภาพแวดล้อม อุปกรณ์การเรียนการสอน และ 7) จุดเด่น ของการจัดการเรียนการสอนที่ต้องมีจุดเด่นเฉพาะ (รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2562 - 2564, ธันวาคม 2564) จุดเด่นของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยประการหนึ่ง คือ โรงเรียนนานาชาติยังคงปลูกฝังในเรื่องของความ เป็นไทย วัฒนธรรมไทย และแต่ละโรงเรียนก็จะมีสัดส่วนของนักเรียนไทยโดยประมาณ 50% ของจำนวนนักเรียน ทั้งหมด และขึ้นอยู่กับเขตพื้นที่ตั้งของสถานศึกษา นักเรียนต่างชาติจะมีเชื้อชาติที่หลากหลาย อาทิเช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลี อังกฤษ อเมริกา และสัญชาติอื่น ๆ เป็นต้น อีกทั้งบุคลากรที่ทำงานในโรงเรียน เช่น ครู ผู้ช่วยครู พี่เลี้ยงเด็ก เล็ก โดยเรียกว่า ฝ่ายการศึกษา (Academic) ฝ่ายสนับสนุนการศึกษา (Administration) โดยจะแบ่งเป็นแผนก เช่น แผนกการตลาด แผนกจัดซื้อ แผนกการเงิน แผนกเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) แผนกทรัพยากรมนุษย์ (HR) แผนก ซ่อมบำรุง (Maintenance) แผนกบริการ (Service) แผนกต้อนรับ (Receptionist) แผนกฝ่ายรับสมัครนักเรียน (Admissions) ที่เป็นทั้งคนไทยและชาวต่างชาติ แบ่งสัดส่วนคนไทยออกเป็นอย่างน้อยร้อยละ 60% จากบุคลากร ฆาต่างชาติทั้งหมด โดยบุคลากรในโรงเรียนนานาชาติจะมีหน้าที่สนับสนุนงานวิชาการและการบริการต่าง ๆ ในโรงเรียน

จากความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี เพื่อนำข้อมูล ที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการวางแผนการตลาดของโรงเรียนนานาชาติให้สามารถตอบสนองความต้องการของ ผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียน นานาชาติ จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้า ศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี เป็นการศึกษาแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้ คือ เป็นแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ขอบเขตการศึกษา

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี โดยอาศัยทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดของ ฟิลิป คอตเลอร์ (Philip Kotler) ซึ่งประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ด้านส่งเสริมการตลาด (Promotion) ด้านบุคลากร (People) ด้านกระบวนการให้บริการ (Process) และด้านลักษณะทางกายภาพ และทฤษฎีการตัดสินใจ ของ ฟิลิป คอตเลอร์ (Philip Kotler) ของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ถึงปัญหา/ความต้องการ (Problem Recognition) การค้นหาข้อมูล (Information Search) การประเมินผลทางเลือก (Evaluation of Alternatives) การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) และพฤติกรรมภายหลังการซื้อ (Post Purchase Behavior)

1.2 ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี จำนวน 400 ราย จากโรงเรียน 6 แห่ง ในชลบุรี

1.3 ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา เริ่มต้นเดือน พฤศจิกายน 2565 - กุมภาพันธ์ 2566

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.1 ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องรวมทั้งหลักการ และวิธีการสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัยตลอดจนกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2 ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร บทความและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม กำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถามให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย

2.3 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามฉบับร่าง นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อนำไปปรับปรุงในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ ทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้เสนอแนะ

2.4 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการตรวจสอบอีกครั้งแล้วนำมาแก้ไขให้สมบูรณ์ ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้ว ทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 40 คน

2.6 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการศึกษาวิจัยไปทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability)

การหาค่าความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

โดยใช้สูตร		$IOC = \sum \frac{R}{N}$
เมื่อ	IOC	หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of congruence)
	R	หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
โดยค่า	+1	หมายถึง ข้อคำถามสามารถนำไปใช้ได้อย่างแน่นอน
ค่า	0	หมายถึง ไม่แน่ใจว่าจะใช้ได้
และ	-1	หมายถึง ข้อคำถาม ไม่สามารถนำไปใช้ได้แน่นอน
	N	หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 มาใช้เป็นข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ซึ่งได้ตรวจสอบแบบสอบถามแล้ว เห็นว่าแบบสอบถามทุกข้อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความเที่ยงตรงของเนื้อหา ครอบคลุมในแต่ละด้าน และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาค่า Validity โดยใช้ IOC ซึ่งจะต้อไม่ต่ำกว่า 0.5 ในแต่ละข้อผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบ และนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผลการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรงใช้ได้โดยมีค่า IOC เท่ากับ .852

การหาความเชื่อมั่น(Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบ(Prettest) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษา จำนวน 40 คน โดยการนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) หาความเชื่อมั่นรวม โดยใช้วิธีของ Cronbach เพื่อให้เกิดความชัดเจนของข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.70 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเพียงพอ โดยใช้ Program SPSS ในการคำนวณหาค่า Reliability ใช้คำสั่ง Analyze Scale Reliability Analysis ซึ่งผลการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .930

3. การเก็บข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มเป้าหมาย และรับกลับคืนมาด้วยตนเอง ดำเนินการตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ ครบถ้วน และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติที่ใช้ประกอบด้วย

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่ออธิบายข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม และตัวแปรต่าง ๆ

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ t - test การวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F - test, (One - way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis

4.3 วิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริการตัวแทนออกสินค้า (Shipping) ด้วยการวิเคราะห์ การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2548)

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษปรากฏว่า

1. ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 41 - 50 ระดับ

การศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพเจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว รายได้เฉลี่ยรวมของครอบครัวต่อเดือนมากกว่า 500,001 บาท และจำนวนบุตรหลาน 1 คน ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

2. ผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี แสดงผลดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
ด้านบุคคล (People)	4.70	3.194	มากที่สุด
ด้านผลิตภัณฑ์/บริการ (Product)	4.62	2.558	มากที่สุด
ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence)	4.62	3.249	มากที่สุด
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)	4.56	2.591	มากที่สุด
ด้านราคา (Price)	4.50	2.861	มาก
ด้านกระบวนการให้บริการ (Process)	4.45	2.936	มาก
ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)	4.41	2.858	มาก
รวม	31.86	20.25	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า มีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี โดยมีค่าเฉลี่ยภาพรวม อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ ด้านบุคคล ($\bar{X} = 4.70$) ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.62$) ด้านลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X} = 4.62$) และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X} = 4.56$) รองลงมา คือ ด้านราคา ($\bar{X} = 4.50$) และด้านกระบวนการให้บริการ ($\bar{X} = 4.45$) ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ($\bar{X} = 4.41$) ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี แสดงผลดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านการตัดสินใจ

การตัดสินใจของผู้ปกครอง	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ	4.71	1.413	มากที่สุด
ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ	4.62	2.872	มากที่สุด
ด้านการประเมินทางเลือกในการตัดสินใจ	4.61	3.211	มากที่สุด
ด้านการตัดสินใจซื้อ	4.59	2.278	มากที่สุด
การค้นหาข้อมูล	4.19	1.594	มาก
รวม	22.72	11.368	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการศึกษาเปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี โดยมีค่าเฉลี่ยภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ ($\bar{X} = 4.71$) และด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ ($\bar{X} = 4.62$) รองลงมา คือ ด้านการประเมินผลทางเลือก ($\bar{X} = 4.61$) และด้านการตัดสินใจซื้อ ($\bar{X} = 4.59$) ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ด้านการค้นหาข้อมูล ($\bar{X} = 4.19$) ตามลำดับ

4. ผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี แสดงผลดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	B	Std. Error	Beta	t	Sig	ผลการทดสอบ
(Constant)	.130	.248		.524	.601	
ด้านผลิตภัณฑ์	.241	.050	.137	4.843	.000**	มีอิทธิพล
ด้านราคา	.017	.044	.012	.377	.706	ไม่มีอิทธิพล
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	.135	.050	.092	2.692	.007**	มีอิทธิพล
ด้านส่งเสริมการตลาด	.302	.055	.168	5.450	.000**	มีอิทธิพล
ด้านบุคลากร	.548	.054	.392	10.217	.000**	มีอิทธิพล
ด้านกระบวนการ	.339	.048	.192	7.115	.000**	มีอิทธิพล
ด้านลักษณะทางกายภาพ	.242	.043	.162	5.613	.000**	มีอิทธิพล

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (2 - tailed)

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และจากการพิจารณารายด้านในการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า ด้านราคาไม่มีผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี

อภิปรายผล

จากการศึกษาข้อมูลระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี โดยมีประเด็นอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

ด้านปัจจัยส่วนประสมการตลาด ผลวิจัยพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ตามที่ศึกษา งานวิจัยของ ชีมาร์ ยัมม่ง เรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกโรงเรียนนานาชาติให้กับบุตรหลาน กรณีศึกษา โรงเรียนนานาชาติแพน - เอเชีย พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านบุคคล และด้านลักษณะทางกายภาพ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกโรงเรียนนานาชาติให้กับบุตรหลาน กรณีศึกษา โรงเรียนนานาชาติแพน - เอเชีย อยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด (ชีมาร์ ยัมม่ง, 2564) อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ชนินทร์ แสงดี เรื่องปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนนานาชาติ กรณีศึกษา โรงเรียนนานาชาติโครสเบอร์ กรุงเทพฯ (ชนินทร์ แสงดี, 2561) พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ปัจจัยด้านสถานที่ตั้งและสภาพแวดล้อม ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนนานาชาติ กรณีศึกษา โรงเรียนนานาชาติโครสเบอร์ อยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด

1. ด้านผลิตภัณฑ์ จากการศึกษาพบว่า ด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ตามที่ศึกษา งานวิจัยของ ชนินทร์ แสงดี เรื่องปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนนานาชาติ กรณีศึกษา โรงเรียนนานาชาติโครสเบอร์ กรุงเทพฯ (ชนินทร์ แสงดี, 2561) พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ด้านผลิตภัณฑ์ ได้แก่ โรงเรียนได้รับการประกันคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานสากลที่มีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือได้ อยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด

2. ด้านราคา จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านราคาอยู่ในระดับความสำคัญมาก ตามที่ศึกษางานวิจัยของ ปาณิกา กาญจนหงส์ เรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติอเมริกันแปซิฟิก (ปาณิกา กาญจนหงส์, 2560) พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านราคา ได้แก่ ค่าธรรมเนียมการศึกษา ค่าจองสิทธิ์การเรียน ค่าเสื้อผ้า ค่าหนังสือและอุปกรณ์การเรียน ค่าอาหารกลางวัน อยู่ในระดับสำคัญมาก

3. ด้านการจัดจำหน่าย จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการจัดจำหน่ายอยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด ตามที่ศึกษางานวิจัยของชนินทร์ แสงดี เรื่องปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนนานาชาติกรณีศึกษา โรงเรียนนานาชาติโครสเบอร์รี่ กรุงเทพฯ (ชนินทร์ แสงดี, 2561) พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ได้แก่ โรงเรียนมีสถานที่ตั้งหาง่าย ตั้งอยู่ใจกลางเมือง และสามารถเข้าถึงได้ทั้งทางรถยนต์และทางเรือ โรงเรียนตั้งอยู่ในทำเลที่ปลอดภัยจากมลพิษรอบด้าน โรงเรียนจัดพื้นที่บริเวณต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม โรงเรียนจัดให้มีระบบรักษาความปลอดภัยแก่นักเรียน เช่น เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย และการให้นักเรียน ผู้ปกครองและบุคลากรแขวนบัตรประจำตัวเพื่อผ่านเข้าออกบริเวณโรงเรียน โรงเรียนใช้สื่ออุปกรณ์ในการเรียนการสอนที่ทันสมัย โรงเรียนมีสนามกีฬากลางแจ้ง สระว่ายน้ำ และสนามกีฬาในร่ม เพียงพอและเหมาะสมต่อการเรียนการสอนและทำกิจกรรม โรงเรียนมีโรงอาหารที่สะอาดและถูกต้องตามหลักสุขอนามัยที่ดี และโรงเรียนมีการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ปกครอง เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน อยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับสำคัญมาก ตามที่ได้ศึกษางานวิจัยของ ตามที่ศึกษางานวิจัยของ กันตรัตน์ สุจิตวนิช เรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนสองภาษาเอกชน A ของผู้ปกครองสำหรับบุตรหลานในจังหวัดปทุมธานี (กันตรัตน์ สุจิตวนิช, 2563) พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านการส่งเสริมการตลาด ได้แก่ โรงเรียนมอบสิทธิในการลดหย่อนค่าแรกเข้าและค่าเล่าเรียนให้แก่ผู้ปกครองตามเงื่อนไขต่าง ๆ โรงเรียนมีโควตาในการเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยให้แก่ นักเรียน โรงเรียนมีการแจ้งข้อมูลของนักเรียนให้ผู้ปกครองรับทราบอย่างสม่ำเสมอ โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน โรงเรียนมีการจัดอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนให้ผู้ปกครองรับทราบ และช่องทางการติดต่อระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองมีความสะดวกและรวดเร็ว อยู่ในระดับสำคัญมาก

5. ด้านบุคคล จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด ตามที่ได้ศึกษางานวิจัยของ พรสินี ศรีวิเศษ เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองนักเรียนในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ ในระดับปฐมวัย (พรสินี ศรีวิเศษ, 2560) พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านบุคคล ได้แก่ ครูเป็นบุคลากรที่สำคัญและครูผู้สอนนั้นเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่มากด้วยประสบการณ์ มีความมุ่งมั่นในการสอน มีคุณสมบัติเหมาะสมในการสอนทางด้านวิชาการ และทางโรงเรียนได้มีการจัดอบรมเตรียมบุคลากรก่อนการเปิดการเรียนการสอนในทุกภาคเรียน ส่งครูไปฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทักษะ และเทคนิคในการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ โดยผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าครูทั้งคนไทยและชาวต่างชาติมีประสบการณ์ในการเรียนการสอนในการถ่ายทอดความรู้ มีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาไทยได้เป็นอย่างดี ย่อมส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในเรื่องความน่าเชื่อถือ และความไว้วางใจที่มีต่อโรงเรียน อยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด

6. ด้านกระบวนการให้บริการ จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการอยู่ในระดับสำคัญมาก ตามที่ได้ศึกษางานวิจัยของ กันตรัตน์ สุจิตวนิช เรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนสองภาษาเอกชน A ของผู้ปกครองสำหรับบุตรหลานในจังหวัดปทุมธานี (กันตรัตน์ สุจิตวนิช, 2563) พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านกระบวนการให้บริการ ได้แก่ โรงเรียนมีการวางแผนในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ โรงเรียนมีกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ดี โรงเรียนมีระเบียบแบบแผนในการรับสมัครนักเรียน โรงเรียนมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ โรงเรียนมีการดูแลเอาใจใส่นักเรียนที่ดี และโรงเรียนมีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปกครอง และแก้ปัญหาอย่างมีระบบ อยู่ในระดับสำคัญมาก

7. ด้านลักษณะทางกายภาพ จากการศึกษาปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพอยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด ตามที่ได้ศึกษางานวิจัยของ ปาณิกา กาญจนหงส์ เรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติอเมริกันแปซิฟิก (ปาณิกา กาญจนหงส์, 2560) พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านลักษณะทางกายภาพ ได้แก่ ห้องเรียนมีจำนวนเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน ห้องน้ำ มีเพียงพอต่อความต้องการ อยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด

8. ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ด้านเพศ ด้านอายุ ด้านระดับการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน และจำนวนบุตรหลาน ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี ที่แตกต่างกัน ตามที่ได้ศึกษางานวิจัยของ ปาณิกา กาญจนหงส์ เรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติอเมริกันแปซิฟิก (ปาณิกา กาญจนหงส์, 2560) พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ด้านเพศ อายุ อาชีพ รายได้รวมของครอบครัว (เฉลี่ยต่อเดือน) มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติอเมริกันแปซิฟิก อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ชนินทร์ แสงดี เรื่องปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนนานาชาติ กรณีศึกษา โรงเรียนนานาชาติไอส์เบอรี กรุงเทพฯ (ชนินทร์ แสงดี, 2561) พบว่า จำนวนบุตรหลานในปกครองที่รับภาระเลี้ยงดูทั้งหมดมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนนานาชาติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาข้อมูลระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี พบว่า ในภาพรวมของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด และภาพรวมของข้อมูลการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับความเห็นด้วยมากที่สุด ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ด้านเพศ ด้านอายุ ด้านระดับการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และจำนวนบุตรหลาน ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี ที่แตกต่างกัน ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี ของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา ดังนี้ ทางโรงเรียนควรจัดมีการเรียนการสอนกิจกรรมนอกหลักสูตรให้นักเรียน เช่น ดนตรี ขี่ม้า การแสดง ดนตรี และนักศึกษาวิชาทหาร และรวมทั้งมีการเรียนการสอนเพิ่มเติมในภาษาที่สาม เช่น จีน เยอรมัน ญี่ปุ่น สเปน ฝรั่งเศส ควรให้ความสำคัญเพิ่มช่องทางการผ่อนชำระ ค่าธรรมเนียมการศึกษา เช่น บัตรเครดิต มีการจัดรถบริการรับส่งนักเรียน เพื่อเพิ่มช่องทางการบริการและมีความสะดวกสบายในการเดินทางสำหรับนักเรียนในแต่ละวัน ส่งเสริมจัดกิจกรรมมอบทุนการศึกษาและรางวัลต่าง ๆ (เช่น รางวัลเรียนดี ความสามารถพิเศษ) ให้กับนักเรียน และส่วนลดค่าธรรมเนียม

การศึกษา หากลงทะเบียนพร้อมกันหลายคน พร้อมทั้งจัดหาผู้บริหารงานผู้ที่มีชื่อเสียงเพื่อเป็นจุดแข็งให้กับโรงเรียน พร้อมทั้งมีประสบการณ์ความสามารถในการบริหารการศึกษา มีการแจ้งผลการเรียนให้ผู้ปกครองทราบระหว่างเรียน และการประชุมผู้ปกครองระหว่างปีการศึกษา ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติจังหวัดชลบุรี เพื่อให้โรงเรียนทราบถึงข้อมูลเชิงลึกที่ตรงกับความต้องการของผู้ปกครองเป็นแนวทางในการพัฒนาและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันกับโรงเรียนในพื้นที่เดียวกัน รวมทั้งกำหนดแผนกลยุทธ์ในการบริหารงาน และเป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในอนาคตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2561 (Education in Thailand 2018). (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด .
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2562 - 2564 (Education in Thailand 2019 - 2021). (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- กันตรัตน์ สุจิตวนิช. (2563). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนสองภาษาเอกชน A ของผู้ปกครองสำหรับบุตรหลานในจังหวัดปทุมธานี. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2548). การวิเคราะห์สถิติ : สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนินทร์ แสงดี. (2561). ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนนานาชาติ กรณีศึกษาโรงเรียนนานาชาติโซर्सเบอรี. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชิมาร์ ยัมมวง. (2564). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกโรงเรียนนานาชาติให้กับบุตรหลาน กรณีศึกษา โรงเรียนนานาชาติแพน – เอเชีย. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการตลาด. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปาณิกา กาญจนหงส์. (2560). จัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติอเมริกันแปซิฟิก. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- พรสินี ศรีวิเศษ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองนักเรียนในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนนานาชาติสิงคโปร์กรุงเทพฯ ในระดับปฐมวัย. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการตลาด. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมาคมโรงเรียนนานาชาติแห่งประเทศไทย. (2565). โรงเรียนสมาชิก ISAT. เรียกใช้เมื่อ 3 มีนาคม 2565 จาก <https://www.isat.or.th/member-school>
- สำนักพัฒนาและส่งเสริมธุรกิจบริการ. (2561). ธุรกิจบริการการศึกษานานาชาติ. เรียกใช้เมื่อ 3 มีนาคม 2565 จาก https://www.ditp.go.th/contents_attach/210415/210415.pdf

การบริหารจัดการองค์การที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพ ของพนักงานธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14*

ORGANIZATIONAL MANAGEMENT AFFECTS PERCEIVED CAREER SUCCESS OF GOVERNMENT SAVINGS BANK EMPLOYEES, BRANCH AFFAIRS DEPARTMENT, REGION 14

วันวิสา วิเชียรพราย* และนภาพร รัตนบุรี

Wanwisa Wichenplaiy and Nawaporn Rattanaburi

คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

Faculty of Business Administration and Information Technology, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi,
Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

*Corresponding author E-mail: 264380322012-st@rmutsb.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นของการบริหารจัดการองค์การของธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14 2) ศึกษาระดับความคิดเห็นของการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14 3) ศึกษาการบริหารจัดการองค์การที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14 งานวิจัยนี้เป็นเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานธนาคารออมสินในระดับปฏิบัติการ สายงานกิจการสาขา ภาค 14 จำนวน 297 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression) ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความสำคัญของการบริหารจัดการองค์การของธนาคารออมสิน อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ระดับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสินอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) การบริหารจัดการองค์การของธนาคารออมสิน สามารถสร้างสมการพยากรณ์การรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14 ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้ $Z(Y) = 0.324(X5) + 0.226(X6) + 0.194(X2)$ คือ การบริหารจัดการองค์การของธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14 จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการประสานงาน (X5) ด้านการควบคุม (X6) และด้านการจัดองค์การ (X2) ส่งผลกระทบบนด้านบวก ต่อการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14 ร้อยละ 60.10 และมีค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ 0.14972 ซึ่งส่งผลกระทบบนด้านบวก ต่อการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การบริหารจัดการองค์การ, การรับรู้ความสำเร็จในอาชีพ, ธนาคารออมสิน

* Received December 18, 2023; Revised December 26, 2023; Accepted December 27, 2023

Abstract

The research article had 3 objectives. 1) Study the opinion level of the Government Savings Bank organizational management, branch affairs division, region 14. 2) Study the level of career success perceptions of Government Savings Bank employees, branch affairs division, region 14. 3) Study organizational management affects career success perceptions of the Government Savings Bank employees, branch affairs division, region 14. This research was quantitative. The sample consisted of Government Savings Bank employees, branch affairs division, region 14, 297 people. The researcher collected data by questionnaire. Analyze data from frequency, percentage, mean, and Multiple Linear Regression. The research found: 1) The importance of Government Savings Bank organizational management at the highest level. 2) The highest level of career success perceptions of the Government Savings Bank employees. 3) Government Savings Bank Organization Management Able to create equations for forecasting career success perceptions of employees of the Government Savings Bank. Branch Affairs Division, Region 14 in terms of standard scores are as follows: $Z(Y) = 0.324(X5) + 0.226(X6) + 0.194(X2)$, which is the organizational management of the Government Savings Bank. Branch Affairs Division 14 in 3 areas, including coordination (X5), control (X6), and organization (X2). positive impact to recognize the success in the career of employees of the Government Savings Bank Branch Operations Division, Region 14, 60.10 percent and the standard deviation of the forecast was 0.14972, which had a positive impact. To recognize the success in the career of employees of the Government Savings Bank Branch Affairs Division, Region 14, with a statistical significance of 0.05.

Keywords: Organization Management, Careers Success Perceptions, Government Savings Bank

บทนำ

สถานการณ์โลกในปัจจุบันกำลังประสบวิกฤตครั้งใหญ่จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-2019 ที่ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจท่องเที่ยว ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจค้าปลีก ธุรกิจยานยนต์ ฯลฯ รวมไปถึงธุรกิจทางการเงินอย่างธนาคารก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน เนื่องจากธนาคารมีรายได้หลักมาจากการเรียกเก็บดอกเบี้ย ซึ่งรายได้ในส่วนนี้ของธนาคารถูกกระทบด้วยหลาย ๆ ปัจจัย ทั้งการปรับตัวลดอัตราดอกเบี้ยลง การลดลงของความต้องการสินเชื่อ อีกทั้งลูกหนี้ของธนาคารไม่ว่าจะเป็นภาคประชาชนหรือภาคธุรกิจมีความสามารถในการชำระหนี้ลดลง สินเชื่อที่ธนาคารปล่อยกู้จึงมีคุณภาพที่ด้อยลง (นริศ สถาผลเดชา, 2563) อีกทั้งจากสถานการณ์โรคระบาดและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ส่งผลให้ผู้ประกอบการในทุกภาคส่วนต้องปรับตัวเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สถาบันการเงินต่าง ๆ โดยสถาบันการเงินได้มีการปรับกลยุทธ์ในการดำเนินงานผ่านวิธีการนำหลักการตลาด การขายและการบริการเข้ามาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการบริหารการจัดการ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป ดังนั้น สถาบันการเงินต้องมีการปรับกระบวนการทำงานโดยหาแนวทางและวิถีทางเพื่อสร้างความประทับใจและดึงดูดให้ประชาชนมาใช้บริการกับสถาบันการเงินนั้น ๆ เพิ่มสูงขึ้น (จิรนนท์ ทุมวัน, 2560)

ธนาคารออมสินเป็นสถาบันการเงินของรัฐที่ให้บริการทางการเงินอย่างครบวงจร ธนาคารออมสินจึงต้องมีกลยุทธ์การบริหารจัดการองค์การให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน มีการปรับกลยุทธ์รวมถึงประยุกต์ใช้หลักการในการบริหารจัดการที่ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การจัดสรรและบริหารบุคลากร การสั่งการบังคับบัญชา การประสานงานและการควบคุม การบริหารจัดการองค์การนอกจากจะเป็นการจัดระบบของงานแล้ว ยังรวมไปถึงการจัดระบบของคนหรือตำแหน่งงานด้วย (Henri, F., 1916) โดยในปี พ.ศ. 2563 สายงานกิจการสาขา ภาค 14 ได้รับรางวัลการบริหารงานบุคคลในระดับดีเด่นจากผู้อำนวยการธนาคารออมสิน เนื่องจากการบริหารจัดการองค์การอย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรดำเนินงานในองค์การสามารถบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีกลยุทธ์การบริหารจัดการองค์การอย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน หากมีการบริหารจัดการองค์การที่ดีแล้วนั้นพนักงานก็จะรับรู้ได้ถึงความสำเร็จในอาชีพ ซึ่งความสำเร็จในอาชีพ (Koontz, H., 1993) ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนให้พนักงานเกิดแรงผลักดันในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จทั้งในรูปของชื่อเสียงเกียรติยศหน้าที่การงาน รายได้ ผลกำไร รวมทั้งความสุขที่เกิดขึ้นจากการทำงาน (พชร สุลักษณ์อนวัช, 2559)

จากที่กล่าวมาในข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการองค์การ และการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพที่สามารถขับเคลื่อนให้พนักงานปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ ทำให้องค์การเกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระดับความคิดเห็นของการบริหารจัดการองค์การของธนาคารออมสิน รวมถึงศึกษาการบริหารจัดการองค์การที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมาก ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาพนักงานและปรับใช้ในการบริหารจัดการองค์การให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของการบริหารจัดการองค์การของธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14
2. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14
3. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการองค์การที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการองค์การที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14 มีวิธีการในการศึกษา ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ พนักงานธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14 จำนวน 477 คน โดยมีสาขาภายใต้การกำกับดูแลทั้งหมด 6 เขต จำนวน 60 สาขา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานธนาคารออมสินในระดับปฏิบัติการไม่รวมระดับผู้บริหาร ซึ่งในแต่ละสาขาจะมีผู้บริหารจำนวน 3 คน มีทั้งหมด 60 สาขา รวมผู้บริหารทั้งสิ้น 180 คน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเมื่อหักผู้บริหารออกแล้วจะมีจำนวนพนักงานระดับปฏิบัติการทั้งสิ้น 297 คน โดยเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงของข้อมูลทั้งหมด 6 เขต 60 สาขา เนื่องจากเป็นตัวแทนประชากรที่มีความเหมาะสมต่อการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวความคิดการบริหารจัดการองค์การ และการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพ (Gattiker, U. E., & Larwood, L., 1986) มีโครงสร้างแบบสอบถามประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์การของพนักงานธนาคารออมสิน สาขางานกิจการสาขา ภาค 14

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน สาขางานกิจการสาขา ภาค 14

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การหาความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งจะต้องไม่ต่ำกว่า 0.5 ในแต่ละข้อผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบและนำมาปรับปรุงแก้ไข

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Tryout) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษา จำนวน 30 คน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการคำนวณหาค่า Reliability ใช้คำสั่ง Analyze Scale Reliability Analysis ของแบบสอบถามด้วยวิธีการตรวจสอบความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Method) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549) โดยแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่น 0.91

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การศึกษามีความสมบูรณ์ได้มีวิธีการดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้ การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยใช้แบบสอบถามผ่านช่องทาง Google Form ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 297 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ เพศ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และอายุการทำงาน โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของการบริหารจัดการองค์การของธนาคารออมสินสาขางานกิจการสาขา ภาค 14 โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสินสาขางานกิจการสาขา ภาค 14 โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์การที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน สาขางานกิจการสาขา ภาค 14 ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ Multiple Regression Analysis

ผลการวิจัย

การบริหารจัดการองค์การที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน สาขางานกิจการสาขา ภาค 14 มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลการบริหารจัดการองค์การของธนาคารออมสิน สาขางานกิจการสาขา ภาค 14

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลการบริหารจัดการองค์การของธนาคารออมสิน

การบริหารจัดการองค์การ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
1. ด้านการวางแผน	4.90	0.24	มากที่สุด
2. ด้านการจัดองค์การ	4.90	0.24	มากที่สุด
3. ด้านการจัดสรรและบริหารบุคลากร	4.91	0.25	มากที่สุด
4. ด้านการสั่งการบังคับบัญชา	4.92	0.23	มากที่สุด
5. ด้านการประสานงาน	4.93	0.23	มากที่สุด
6. ด้านการควบคุม	4.94	0.21	มากที่สุด
รวม	4.91	0.20	มากที่สุด

ระดับความสำคัญของการบริหารจัดการองค์การของธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.20) เมื่อแยกพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการควบคุม มีระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.21) ด้านการประสานงาน มีระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.93$, S.D. = 0.23) ด้านการสั่งการบังคับบัญชา มีระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.23) ด้านการจัดสรรและบริหารบุคลากร มีระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.25) ด้านการวางแผน มีระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.24) และด้านการจัดองค์การ มีระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.24) ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์การรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขาภาค 14
ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลการวิเคราะห์การรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน

การรับรู้ความสำเร็จในอาชีพ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการรับรู้
1. ด้านบทบาทการทำงาน	4.88	0.27	มากที่สุด
2. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	4.90	0.26	มากที่สุด
3. ด้านการเงิน	4.90	0.31	มากที่สุด
4. ด้านความก้าวหน้าในการเลื่อนตำแหน่ง	4.92	0.24	มากที่สุด
รวม	4.90	0.24	มากที่สุด

ระดับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.24) เมื่อแยกพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความก้าวหน้าในการเลื่อนตำแหน่ง มีระดับการรับรู้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.24) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีระดับการรับรู้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.26) ด้านการเงิน มีระดับการรับรู้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.31) และด้านบทบาทการทำงาน มีระดับการรับรู้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.27) ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาการบริหารจัดการองค์การที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14 พบว่า ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐาน สามารถสมการพยากรณ์การรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14 ในรูปสมการคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$Y = 0.209 + 0.331(X_5) + 0.261(X_6) + 0.192(X_2)$$

และสามารถสร้างสมการพยากรณ์การรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14 ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Z(Y) = 0.324(X_5) + 0.226(X_6) + 0.194(X_2)$$

ผลการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ คือ การบริหารจัดการองค์การของธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14 จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการประสานงาน (X_5) ด้านการควบคุม

(X_6) และด้านการจัดการ (X₂) ส่งผลกระทบบนด้านบวก ต่อการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14 ร้อยละ 60.10 ($R^2_{adj} = 0.601$) และมีค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ 0.14972

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่องการบริหารจัดการองค์การที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. ระดับความสำคัญของการบริหารจัดการองค์การของธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$ S.D. = 0.20) แสดงให้เห็นว่าธนาคารออมสินมีนโยบายการบริหารจัดการธนาคารอย่างมีประสิทธิภาพให้ความสำคัญในทุกมิติการบริหาร และมีการบริหารทรัพยากรบุคคลภายในองค์กรได้เป็นอย่างดี พนักงานของธนาคารจึงได้สะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการบริหารจัดการองค์การออกมาในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยเป็นไปตามแนวคิดของ วาริพร ชูศรี ที่กล่าวว่า การบริหารจัดการองค์การเป็นชุดของหน้าที่ที่ช่วยในการกำหนดทิศทางในการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ภายในองค์กร ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุเป้าหมายตามที่ได้วางไว้ (วาริพร ชูศรี, 2560) แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรณัฐ ศิริจันทร์ ได้ทำการศึกษา เรื่องอิทธิพลของบุคลิกภาพและการบริหารจัดการที่มีต่อความผูกพันอันนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานของพนักงานในกลุ่มโรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ ในนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความสำเร็จในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ธีรณัฐ ศิริจันทร์, 2560)

2. ระดับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$ S.D. = 0.24) โดยมีสาเหตุมาจากการบริหารทรัพยากรบุคคลของธนาคารออมสินที่ยึดตามหลักธรรมาภิบาลอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการเลื่อนตำแหน่งจะมีการสอบแข่งขันอย่างยุติธรรม และมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการเข้าสู่ตำแหน่งต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม พนักงานสามารถวางแผนการพัฒนาตนเองได้อย่างชัดเจน แสดงให้เห็นว่าธนาคารออมสินมีการสร้างการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพให้กับพนักงานตามแนวคิดของ Gattiker, U. E., & Larwood, L. ที่นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยอย่างครบถ้วนทั้ง 4 ด้าน (Gattiker, U. E., & Larwood, L., 1986) สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤติยา จันทรอ่อน ที่ศึกษา เรื่องบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ เชี่ยวชาญ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต่างชาติแห่งหนึ่ง และพบว่า การรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต่างชาติแห่งหนึ่งอยู่ในระดับสูง (กฤติยา จันทรอ่อน, 2562)

3. การบริหารจัดการองค์การของธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14 จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการประสานงาน ด้านการควบคุม และด้านการจัดการ ส่งผลกระทบบนด้านบวก ต่อการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14 แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพที่ดีในการบริหารทั้ง 3 ด้าน เนื่องจากธนาคารออมสินมีการบริหารงานแบบองค์การภาครัฐมีการจัดโครงสร้างองค์การและสายงานการบังคับบัญชาที่ชัดเจน บุคลากรทุกคนมีความชัดเจนในอำนาจและหน้าที่ที่ตนเองมีและต้องยึดถือปฏิบัติ ด้วยเหตุนี้เองแนวโน้มของข้อมูลจึงไปในทิศทางเดียวกันกับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงมล เนตรสวัสดิ์ ที่พบว่า ปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร ด้านความภูมิใจและเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครมากที่สุด

การบริหารจัดการองค์การของธนาคารออมสินฯ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดสรรและบริหารบุคลากร ด้านการสั่งการบังคับบัญชาไม่ส่งผลกระทบบนด้านบวกต่อการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14 โดยจากการศึกษิตงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถเปรียบเทียบผลการวิจัย ได้ดังนี้

ด้านการวางแผน พบว่า ด้านการวางแผนไม่ส่งผลกระทบต่อการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14 ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงมล เนตรสวัสดิ์ ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยการรับรู้บรรยากาศองค์กร ความผูกพันต่อองค์กร และสมรรถนะหลักที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีเหตุผลจากความยืดหยุ่นในการวางแผนการบริหารงานขององค์กรที่มีความแตกต่างกัน โดยธนาคารออมสินเป็นหน่วยงานที่ยังคงรูปแบบการวางแผนปฏิบัติงานแบบรวมศูนย์ บุคลากรไม่มีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นหรือกำหนดกรอบระยะเวลาต่าง ๆ มากนัก และธนาคารออมสินยังต้องรับการตอบสนองนโยบายจากภาครัฐที่อาจส่งผลกระทบต่อบุคลากรในระดับปฏิบัติงานที่ต้องปฏิบัติงานเพิ่มเติมจากแผนที่วางไว้อีกด้วย (ดวงมล เนตรสวัสดิ์, 2558)

ด้านการจัดสรรและบริหารบุคลากร พบว่า ด้านการจัดสรรและบริหารบุคลากร ด้านการสั่งการบังคับบัญชาไม่ส่งผลกระทบต่อการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน สายงานกิจการสาขา ภาค 14 ไม่สอดคล้องกับ วรุฒม์ เอมะบุตร ที่พบว่า บุคลากรจะรับรู้ความสำเร็จในอาชีพว่าตนเองมีโอกาสได้รับการเลื่อนตำแหน่งและมีความรู้สึกพึงพอใจกับตำแหน่งที่ได้รับ โดยมีสาเหตุมาจากการบริหารบุคลากรของธนาคารออมสินที่ยึดถือการบริหารแบบระบบราชการ คือ บุคลากรที่จะสามารถเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นได้นั้นจำเป็นต้องมีประสบการณ์ทำงานประกอบด้วย บุคลากรจึงมีมุมมองความสำเร็จในอาชีพตามอายุงานของตนเองด้วย (วรุฒม์ เอมะบุตร, 2557)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ระดับความสำคัญของการบริหารจัดการองค์การของธนาคารออมสิน อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น จึงควรรักษามาตรฐานการบริหารงานในภาพรวมให้คงเดิม เพื่อให้พนักงานใหม่ พนักงานเก่าสามารถปรับตัวเข้ากับระบบบริหารของทางธนาคารได้อย่างเท่าเทียมกัน พนักงานธนาคารออมสินมีระดับการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น ธนาคารออมสินหรือผู้บริหารกิจการที่เป็นลักษณะธนาคารของภาครัฐจึงควรประยุกต์ใช้แนวทางการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในลักษณะการจัดทำเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพให้ชัดเจน เพื่อส่งเสริมขวัญกำลังใจให้กับพนักงาน การบริหารจัดการองค์การของธนาคารออมสิน ด้านการประสานงาน ด้านการควบคุม และด้านการจัดองค์การส่งผลกระทบต่อการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานธนาคารออมสิน ผู้บริหารธนาคารควรดำเนินการตามแนวทาง ดังนี้ 1) วางแนวทางการประสานงานภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ พนักงานมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างเท่าเทียมและทั่วถึงทุกคน 2) การวางแผนควบคุมการทำงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้พนักงานจะเกิดความรู้สึกเท่าเทียม และยุติธรรม 3) การวางแผนการบริหารอย่างยืดหยุ่น และมีการปรับปรุงระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้พนักงานสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างอิสระมากขึ้น 4) ประยุกต์ใช้แนวทางการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในลักษณะการจัดทำเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพให้ชัดเจน เพื่อส่งเสริมขวัญกำลังใจให้กับพนักงาน ในส่วนการทำการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาวิจัยโดยใช้ความสำคัญของการบริหารจัดการองค์การเป็นตัวแปรอิสระ และใช้ตัวแปรตามอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อองค์การเช่นเดียวกัน เช่น การคงอยู่ของพนักงาน ประสิทธิภาพการดำเนินงาน เป็นต้น การศึกษาความต้องการการฝึกอบรม หรือการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับบุคลากรภายในองค์กร เพื่อให้ธนาคารออมสินสามารถจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลากรได้อย่างตรงตามความต้องการ และทันสมัยต่อเหตุการณ์ และการเปลี่ยนพื้นที่ในการศึกษา เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการวิจัยเนื่องจากบริบทการปฏิบัติงาน แนวทางการบริหารของผู้บริหารในแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน เพื่อใช้ข้อมูลจากผลการวิจัยสะท้อนต่อผู้บริหารให้มีการปรับปรุงการบริหารทรัพยากรบุคคลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤติยา จันทร์อ่อน. (2562). บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ เชาว์อารมณ์ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต่างชาติแห่งหนึ่ง. วารสารบัณฑิตศึกษา, 16(74), 112-124.
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2549). สถิติสำหรับงานวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรนนท์ ทุมวัน. (2560). องค์ประกอบคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานธนาคารออมสิน ภาค 11. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ดวงกมล เนตรสวัสดิ์. (2558). ปัจจัยการรับรู้ บรรยากาศองค์กร ความผูกพันต่อองค์กร และสมรรถนะหลักที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ธีรณัฐ ศิริจันท. (2560). อิทธิพลของบุคลิกภาพและการบริหารจัดการของหัวหน้างานที่มีต่อความยึดมั่นผูกพันในงานนำไปสู่ความก้าวหน้าในการทำงานของพนักงานในกลุ่มโรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้จังหวัดชลบุรี. วารสารการจัดการธุรกิจ, 7(2), 56-61.
- นริศ สถาผลเดชา. (2563). นโยบายทางการเงิน. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2566 จาก https://thestandard.co/author/narit_s/?page=3
- พชร สลักษณ์อนวัช. (2559). ความสำเร็จในอาชีพ เชาว์อารมณ์ และความพึงพอใจในชีวิต โดยมีความภาคภูมิใจในตนเองเป็นตัวแปรสื่อ ของพนักงานระดับปฏิบัติการกรณีศึกษา: บริษัทโทรคมนาคมแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร. ใน สารนิพนธ์ ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรุตม์ เอมะบุตร. (2557). คุณภาพชีวิตในการทำงานและการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานธนาคารกสิกรไทย. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วาริพร ชุศรี. (2560). แนวทางการบริหารจัดการของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าทรงนกเขา OTOP ระดับ 5 ดาว เพื่อการเข้าสู่ตลาดอาเซียน กรณีศึกษากลุ่มผู้ผลิตบ้านหัวดินเหนียว หมู่ที่ 8 อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา. วารสารการจัดการสมัยใหม่, 15(2), 46-54.
- Gattiker, U. E., & Larwood, L. (1986). Subjective Career Success: A Study of Managers and Support Personnel. *Journal of Business and Psychology*, 1(2), 78-94.
- Henri, F. (1916). *General and industrial management*. London: Sir Isaac Pitman and Son.
- Koontz, H. (1993). *Management*. Auckland: Mc Graw-Hill.

นโยบายสถานศึกษาปลอดภัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1*

THE SAFE SCHOOL POLICIES THAT AFFECT THE DEVELOPMENT OF A WHITE SCHOOL UNDER THE OFFICE OF SA KAO PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA DISTRICT 1

มารุต ฤทธิฉำ*, อธิกร วรบำรุงกุล, เรืองวิทย์ นิลโคตร

Marut Ritcham, Theerangkoon Warabamrunkul, Reongwit Nilkote

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ประเทศไทย

Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: krurut@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษานโยบายสถานศึกษาปลอดภัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 2) เพื่อศึกษาการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาวสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายสถานศึกษาปลอดภัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว และ 4) เพื่อศึกษานโยบายสถานศึกษาปลอดภัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว งานวิจัยนี้เป็นแบบเชิงปริมาณ เครื่องมือและเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ที่ใช้เป็นแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 จำนวน 310 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) นโยบายสถานศึกษาปลอดภัยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.51 2) การพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.52 3) ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายสถานศึกษาปลอดภัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 มีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงข้ามระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) นโยบายสถานศึกษาปลอดภัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว พบว่า นโยบายสถานศึกษาปลอดภัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาวมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ เท่ากับ .853 และมีอำนาจพยากรณ์ เท่ากับ .728 ส่งผลต่อนโยบายสถานศึกษาปลอดภัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาวได้ร้อยละ 72.80 เขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ $\hat{Y} = -.010 + .851 (X_2) + .811 (X_3)$ และสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z}_y = .880 (X_2) + .893 (X_3)$

คำสำคัญ: นโยบายสถานศึกษาปลอดภัย, ผู้บริหารสถานศึกษา, สถานศึกษาสีขาว

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the safe school policies that affect the development under the office of sa kao primary education service area district 1, 2) to study

* Received December 19, 2023; Revised December 28, 2023; Accepted December 28, 2023

white school under the office of sa kaeo primary education service area district 1, and 3) To study the relationship between the safe school policies that. with the development under the office towards the office of sa kaeo primary education service area district 1, and 4) To create the safe school policies that affect affects the development under the office of sa kaeo primary education service area district 1. This research is quantitative. Tools and collect data from samples using questionnaires. The sample group consisted of 310 teacher civil servants. The data were analyzed by mean, standard deviation, Pearson correlation and multiple regression analysis. The results showed that 1) The overall skills of the safe school policies that affect the development under the office was at a high level with an average of 4.51. 2) The overall academic administration towards white school under the office was at a high level with an average of 4.52. 3) The safe school policies that affect the development and white school under the office towards school excellence had a high positive relationship with statistical significance at the .05 level, with a multiple correlation coefficient of .853 and a predictive power of .728 .There is 72.80 percent of academic administration towards excellence, can be written as a forecasting equation The forecasting equation in raw score format = $-.010 + .851 (X_2) + .811 (X_3)$ and the forecasting equation in standard score format $\hat{Z}_y = .880 (X_2) + .893 (X_3)$

Keywords: Safety School Policy, Administrators, White Schools

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน มีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งปัญหายาเสพติด อบายมุขต่าง ๆ การสูบบุหรี่ การบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ สื่อลามกอนาจาร การพนัน การทะเลาะวิวาท ซึ่งสาเหตุสำคัญมาจากปัญหาครอบครัว ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เป็น อบายมุข สิ่งชั่วร้าย และการใช้ความรุนแรงในสังคม ส่งผลกระทบต่อเด็ก เยาวชน จนกลายเป็นปัญหาทางสังคม สถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาเด็ก เยาวชน ให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย มีความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ห่างไกลยาเสพติด อบายมุขต่าง ๆ สื่อลามกอนาจาร การพนัน การทะเลาะวิวาท ซึ่งเป็นภัยคุกคามต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน สถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือ เยียวยาเด็ก และเยาวชน ขับเคลื่อนนโยบายสถานศึกษา ดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยจากยาเสพติดและอบายมุข โดยเริ่มจากกิจกรรมห้องเรียนสีขาวและพัฒนาสู่โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยจากยาเสพติดและอบายมุข ภายใต้ยุทธศาสตร์ 5 มาตรการ ได้แก่ มาตรการด้านการป้องกัน มาตรการด้านการค้นหา มาตรการด้านการรักษา มาตรการด้านการเฝ้าระวัง มาตรการด้านการบริหารจัดการ และกลยุทธ์ 4 ต้อง 2 ไม่ โดย 4 ต้อง คือ ต้องมี ยุทธศาสตร์ ต้องมีแผนงาน ต้องมีระบบข้อมูล ต้องมีเครือข่าย และ 2 ไม่ คือ ไม่ปกปิดข้อมูล ไม่ให้นักเรียนออก โดยบูรณาการความร่วมมือและประสานงานของผู้บริหาร ครู อาจารย์ นักเรียนแกนนำ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนที่เข้มแข็ง ต่อเนื่อง และยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) ด้านการขับเคลื่อนและดำเนินงาน กระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทด้านความมั่นคง และแผนการศึกษาแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง ภายใต้กรอบมาตรการสำคัญ อาทิเช่น มาตรการสร้างการรับรู้และการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา มาตรการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา มาตรการเสริมสร้างความเข้มแข็งในสถานศึกษา และมาตรการอำนวยการ (กองส่งเสริมและพัฒนการบริหารการศึกษาในภูมิภาค, 2564)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 เป็นหน่วยงานภายใต้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการซึ่งต้องรับผิดชอบภารกิจการขับเคลื่อนโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เชื่อมโยงกับนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับชาติ โดยวิสัยทัศน์ขององค์กรมุ่งให้ความสำคัญกับผู้เรียนคิดเป็น สื่อสารได้ คงอัตลักษณ์ความเป็นไทย การมีพันธกิจและกลยุทธ์ที่จะส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบ Active learning ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เสริมสร้างอัตลักษณ์ มีสมรรถนะทั้งวิชาการ อาชีพ และทักษะชีวิต (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1, 2565) และจากสภาพบริบทของพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 นั้นพบว่า เป็นพื้นที่บริเวณใกล้เคียงที่มีลักษณะภูมิประเทศที่ติดกับชายแดน มีการค้าขายยาเสพติด และอบายมุขผิดกฎหมาย มาก ส่งผลให้เด็กและเยาวชนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม การขับเคลื่อนให้สถานศึกษาดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยจากยาเสพติดและอบายมุข เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ซึ่งเป็นรากฐานในการนำนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ไปสู่การปฏิบัติจริง กับการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู อาจารย์ เด็ก และเยาวชน ทั้งในและนอกสถานศึกษา ให้มีมาตรการในการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน การป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง

จากความสำคัญและที่มาของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจนโยบายสถานศึกษาปลอดภัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยคาดหวังว่า ผลการศึกษาจะเป็นแนวทางส่งเสริม ผลักดันสถานศึกษาดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยจากยาเสพติดและอบายมุขต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบายสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายสถานศึกษาปลอดภัย ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1
4. เพื่อศึกษานโยบายสถานศึกษาปลอดภัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,660 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1, 2565)
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ปีการศึกษา 2564 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหากลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V., & Morgan, D. W., 1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 310 คน ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้อำเภอที่ตั้งของสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม
3. ด้านเนื้อหา ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยว และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับนโยบายสถานศึกษาปลอดภัย

4. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีการดำเนินการ คือ 4.1) ใช้แบบสอบถามซึ่งผ่านการตรวจสอบและประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา สถิติสำหรับการวิจัย การเรียนรู้ ด้านภาษาและวิจัยทางการศึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมเนื้อหา 4.2) ผู้วิจัยได้นำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง หรือ IOC ตั้งแต่ 0.58 ถึง 0.92 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) 4.3) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J., 1990) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.99 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ และ 4.4) จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) แบบสอบถามนโยบายสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 และ 3) แบบสอบถามการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, R., 1993)

ด้านการเก็บข้อมูลการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน (checklist) ระยะที่ 2 ส่งเครื่องมือรวบรวมข้อมูลไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 310 ฉบับ พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ให้สถานศึกษาส่งเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลให้กับข้าราชการครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบแบบสอบถามและรวบรวมไว้ โดยผู้วิจัยกำหนดวันในการรับเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการเก็บเครื่องมือรวบรวมข้อมูลกลับคืน และระยะที่ 3 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนและมีความสมบูรณ์ครบ 310 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ การทดสอบความสัมพันธ์แบบสหสัมพันธ์ (Correlation Matrix) โดยรูปแบบ Panel วิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Model) และอธิบายความสัมพันธ์ด้วยสมการได้ (ปกรณ์ ประจันบาน, 2555) ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ } \hat{Y} = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 + \dots + b_pX_p$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน } \hat{Z}_y = \beta_1Z_1 + \beta_2Z_2 + \dots + \beta_kZ_k$$

ผลการวิจัย

ผลการศึกษา พบว่า

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษานโยบายสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานนโยบายสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

ที่	นโยบายสถานศึกษาปลอดภัย	ระดับนโยบายของผู้บริหาร			
		n = 310			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1	ด้านการป้องกัน	4.56	0.52	มากที่สุด	1
2	ด้านการปลูกฝัง	4.51	0.56	มากที่สุด	2
3	ด้านการปราบปราม	4.47	0.58	มาก	3
รวม		4.51	0.53	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานนโยบายสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.51 มีส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.53 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการป้องกัน ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.56 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.52 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการปราบปรามมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.47 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.58 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 การพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

ที่	การพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว	ระดับการพัฒนาของผู้บริหาร			
		n = 310			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1	ด้านการค้นหา	4.49	0.59	มาก	3
2	ด้านการรักษา	4.49	0.60	มาก	4
3	ด้านการเฝ้าระวัง	4.54	0.57	มากที่สุด	2
4	ด้านการบริหารจัดการ	4.56	0.57	มากที่สุด	1
รวม		4.52	0.56	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.52 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.56 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.56 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.57 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการรักษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.49 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.60 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายสถานศึกษาปลอดภัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างนโยบายสถานศึกษาปลอดภัยและการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X	Y
X ₁	1				
X ₂	.880**	1			
X ₃	.850**	.893**	1		
X	.750**	.769**	.790**	1	
Y	.804**	.809**	.836**	.853**	1

**p< .01

จากตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างนโยบายสถานศึกษาปลอดภัยและการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วัตถุประสงค์ที่ 4 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ของนโยบายสถานศึกษาปลอดภัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ปรากฏผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างนโยบายสถานศึกษาปลอดภัยกับการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

	Model	b	S.E.	β	t	Sig
1.	(Constant)	.464	.142		3.265	.001
	นโยบายสถานศึกษาปลอดภัย	.898	.031	.853	28.720	.000
2.	(Constant)	.851	.129		6.623	.000
	การพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว	.811	.028	.853	28.720	.000
Model 1: R = .853 ^a , R ² = .728, Adjust R ² = .727, S.E. _{est} = .27659, F = 824.837 Sig. = .000						
Model 2: R = .853 ^a , R ² = .728, Adjust R ² = .727, S.E. _{est} = .29119, F = 824.837 Sig. = .000						

จากตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างนโยบายสถานศึกษาปลอดภัยกับการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า มีปัจจัยด้านการปลูกฝัง (X₂) และด้านการปราบปราม (X₃) สามารถพยากรณ์ได้ว่า เป็นด้านที่มีผลต่อนโยบายสถานศึกษาปลอดภัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (R) เท่ากับ .853 และมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยหรืออำนาจพยากรณ์ (R²) เท่ากับ .728 ส่งผลต่อนโยบายสถานศึกษาปลอดภัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว ได้ร้อยละ 72.80 ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกรูปแบบที่ 2 เนื่องจากมีปัจจัยที่ส่งผลต่อนโยบายสถานศึกษาปลอดภัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาวมากกว่ามาเขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$\begin{aligned}\hat{Y} &= a + b_1X_2 + b_5X_3 \\ &= -.010 + .851(X_2) + .811(X_3)\end{aligned}$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_y = .880(X_2) + .893(X_3)$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการนโยบายสถานศึกษาในด้านการป้องกัน (X₁) ด้านการปลูกฝัง (X₂) และด้านการปราบปราม (X₃) ส่งผลต่อการบริหารงานการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาวของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อองค์กร

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า นโยบายสถานศึกษาปลอดภัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 มีพันธกิจที่มุ่งเน้นการดำเนินการตามมาตรฐานสถานศึกษาปลอดภัย มุ่งเน้นความปลอดภัยต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างยิ่งย่น มีการมาตรการที่เข้มงวด ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดระบบการดำเนินงาน 3 มาตรการ ตามโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติด คือ มาตรการป้องกัน มาตรการปลูกฝัง และมาตรการปราบปราม ผสมผสานกับกิจกรรมส่งเสริมต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ปลอดภัยอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การศึกษาของ ศศิวรรณ เรืองอำพันธุ์ ได้ศึกษาเรื่องปัจจัย

ส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติด และอบายมุขของนักเรียน โรงเรียนสมุทรสาครบูรณะ จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า โรงเรียนมีนโยบายสถานศึกษาปลอดภัยระดับการมีส่วนร่วมในโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุขของนักเรียนโรงเรียนสมุทรสาครบูรณะ จังหวัดสมุทรสาคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โรงเรียนมีการดำเนินการตามกลยุทธ์ในการจัดการศึกษาตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี ดำรงตนให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม และสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนรู้ครบถ้วนตามหลักสูตร อีกทั้งยังดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข เพื่อป้องกันไม่ให้นักเรียนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด อบายมุข สิ่งที่เป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน (ศศิวรรณ เรื่องอำพันรุ้ง, 2561) และนอกจากนี้การศึกษาของ บุญทวี บุญให้ และวีรพล กุลบุตร ได้ศึกษาศึกษาสถานศึกษาปลอดภัยตามกรอบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้ง 4 โรงเรียน ในเขตเทศบาลเมืองหัวหินมีความพร้อมในการเป็นสถานศึกษาปลอดภัย มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ ทั้ง 6 ด้าน โดยมีปัจจัยสนับสนุนการเป็นสถานศึกษาปลอดภัย มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ ข้อเสนอยุทธศาสตร์พร้อมแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัย ตามกรอบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ สามารถสรุปได้ 3 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ที่ 1 การเตรียมความพร้อมในการเป็นสถานศึกษาปลอดภัย ยุทธศาสตร์ที่ 2 การกำหนดเป้าหมายและแผนงาน ยุทธศาสตร์ที่ 3 กลไกสำคัญในการขับเคลื่อน (บุญทวี บุญให้ และวีรพล กุลบุตร, 2563) สามารถอภิปรายได้ว่านโยบายสถานศึกษาปลอดภัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว ผู้บริหารต้องมีกลยุทธ์ในการนำนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไปสู่การปฏิบัติจริง จัดทำแผนปฏิบัติการครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย และการมีส่วนร่วมของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาต้องการดำเนินงานตามโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยปลอดภัยอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดและมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 มีเป้าหมายในการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาวปลอดภัย เสพติดและอบายมุขอย่างจริงจัง มีการจัดทำโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันเสริมสร้างทักษะชีวิตให้นักเรียนห่างไกลจากยาเสพติด มีการจัดกิจกรรมห้องเรียนสีขาว การประกาศนโยบายตามยุทธศาสตร์โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข และได้มีการขับเคลื่อนงานตามแผนงานจริงและลงสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน นอกจากนี้การศึกษาของ ยุทธนา สัมฤทธิ์ผ่องได้ศึกษาเรื่องรายงานการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัย เสพติดและอบายมุข โรงเรียนบ้านภูมินิยมนพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผลการวิจัย ผลการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัย เสพติดและอบายมุขของโรงเรียนบ้านภูมินิยมนพัฒนา ตามความคิดเห็นของคณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก และมีการจัดทำแนวทางการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาวอย่างชัดเจน (ยุทธนา สัมฤทธิ์ผ่อง, 2560) และนอกจากนี้การศึกษาของ ทอมป์สัน (Thompson) ได้ทำการวิจัย การประเมินผลของโครงการการป้องกันการติดยาเสพติดในโรงเรียนชนบทของรัฐมินเนโซต้าตอนใต้ พบว่า การพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาวต้องมีการให้ความรู้กับกลุ่มผู้เรียน ให้มีความรู้ ความเข้าใจของโทษด้วยตนเอง มีการกำหนดลงในแผนหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างชัดเจน มีการดำเนินงานตามแผนงานและได้ผล คือ ผู้เรียนมีความเข้าใจและไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขมากขึ้น ทอมป์สัน (Thompson, D.D., 1995) อภิปรายได้ว่าการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการบริหารจัดการกระบวนการและขั้นตอนของการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาวอย่างชัดเจนมีการวางแผนในการดำเนินการป้องกันการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาด้วย เช่น การจัดกิจกรรมต่าง ๆ

ให้กับผู้เรียน กิจกรรมห้องเรียนสีขาว กิจกรรมการเรียนการสอนทักษะชีวิตและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ การเล่นเกมดนตรีกีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม เป็นต้น อีกทั้งต้องมีการสำรวจสภาพการใช้สารยาเสพติด มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา การเยี่ยมบ้าน การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นต้น

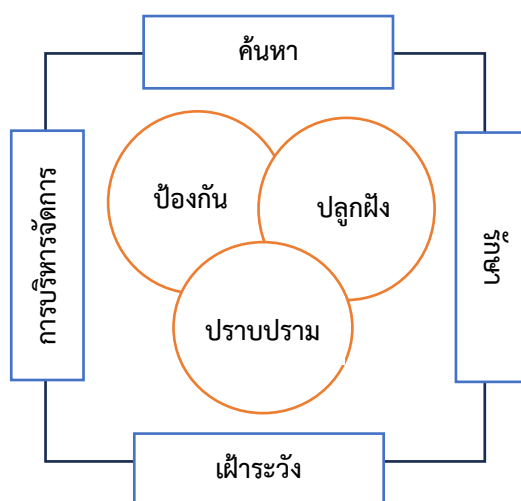
วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า นโยบายสถานศึกษาปลอดภัยมีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงข้ามกับการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว อยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่สำคัญตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุข รวมถึงสำนักงานเขตพื้นที่ฯ ได้มีการบูรณาการแผนงานร่วมกับทุกภาคส่วนและระดมทรัพยากรจากทุกหน่วยงานในการจัดทำองค์ความรู้และประสานงานเป็นกลไกขับเคลื่อนงานในสถานศึกษา ซึ่งส่งผลให้สถานศึกษาสามารถควบคุมการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษาและปัจจัยเสี่ยงรอบสถานศึกษาได้ นอกจากนี้การศึกษาของ สมาพร ลีภัยรัตน์ได้ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุขโรงเรียนอนุบาลเมืองอุทัยธานี ผลการประเมินด้านบริบท มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยผู้บริหารสถานศึกษาได้เล็งเห็นความสำคัญโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุขอย่างจริงจัง นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติโดยแต่งตั้งผู้รับผิดชอบคณะทำงาน มอบนโยบาย จัดทำแผนปฏิบัติงาน จัดกิจกรรมส่งเสริม ติดตาม ประเมินผล สรุปรายงานเสนอตามลำดับ พร้อมทั้งเสนอแนะปัญหาและอุปสรรคเพื่อนำไปสู่การแก้ไขโครงการห้องเรียนสีขาวให้มีความเข้มแข็งและต่อเนื่อง มอบหมายให้อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะครู มีภาระหน้าที่ในการขับเคลื่อนกิจกรรมให้ความรู้แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา และให้คำปรึกษา แนะนำในการดำเนินงานห้องเรียนสีขาว บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ เฝ้าระวังสอดส่องดูแลรับทราบปัญหา นำเสนอผู้บริหารให้รับทราบ เพื่อนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขอย่างเป็นระบบในสถานศึกษาทั่วไป (สมาพร ลีภัยรัตน์, 2563) นอกจากนี้การศึกษาของ กัญญารัตน์ นามวิเศษ ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุขแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุขแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีองค์ประกอบ 7 ส่วน ได้แก่ นโยบายภาครัฐ กระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาสีขาว หลักการทฤษฎีกรอบสถานศึกษาสีขาว ตัวชี้วัดความสำเร็จ ผู้มีส่วนร่วม และปัจจัยสู่ความสำเร็จ โดยใช้กระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติ ขั้นตรวจสอบ และขั้นสะท้อนผล ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความเหมาะสมของรูปแบบ (กัญญารัตน์ นามวิเศษ, 2562) อภิปรายได้ว่า นโยบายสถานศึกษาปลอดภัยมีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงข้ามกับการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว นั่นคือ ผู้บริหารมีการดำเนินงานนโยบายสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนตามมาตรการ แนวทางหรือกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่มุ่งเพื่อสร้างความปลอดภัยให้นักเรียนโรงเรียนดำเนินงานทุกวิถีทางที่ทำให้เด็กปลอดภัยเมื่อดำเนินชีวิตในโรงเรียน มีการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทางสังคมที่ปลอดภัย มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความปลอดภัยของนักเรียน

วัตถุประสงค์ที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า เป็นไปตามสมมติฐานของงานวิจัย คือ นโยบายสถานศึกษาปลอดภัยมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 และบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ 2 ด้าน คือ ด้านการปราบปรามและด้านการรักษา เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 มุ่งเน้นการสร้างความปลอดภัยให้นักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน การพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้ประสบความสำเร็จตามเป้าประสงค์ ขึ้นอยู่กับความสุขและการมีชีวิตที่ปลอดภัยทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สามารถป้องกันหรือได้รับการป้องกันตนเอง

จากปัจจัยเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ มีความรู้ ความเข้าใจ จิตสำนึก และเจตคติที่ดี และมีทักษะในการป้องกันภัย สามารถหรือได้รับการแก้ไขปัญหาคือ ช่วยเหลือ เยียวยา พิ้นฟู และดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย นอกจากนี้ การศึกษาของ อีรพงษ์ ชูพันธ์ และกาญจน์ เรืองมนตรีได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานศึกษา สีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่าสภาพปัจจุบัน การดำเนินงานสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (อีรพงษ์ ชูพันธ์ และ กาญจน์ เรืองมนตรี, 2563) และนอกจากนี้การศึกษาของ กัญญารัตน์ นามวิเศษได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหาร จัดการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยและอบายมุขแบบมีส่วนร่วม พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษา สีขาวปลอดภัยและอบายมุขแบบมีส่วนร่วม มีองค์ประกอบ 7 ส่วน ได้แก่ นโยบายภาครัฐ กระบวนการ บริหารจัดการสถานศึกษาสีขาว หลักการทฤษฎีกรอบสถานศึกษาสีขาว ตัวชี้วัดความสำเร็จ ผู้มีส่วนร่วม และปัจจัย สำคัญความสำเร็จ โดยใช้กระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติ ขั้นตรวจสอบ และขั้นสะท้อนผล ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด (กัญญารัตน์ นามวิเศษ, 2562) อภิปรายได้ ว่านโยบายสถานศึกษาปลอดภัยนั้นส่งผลต่อการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการดำเนินการ ตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยมุ่งเน้นให้เกิดความปลอดภัยต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่าง ยั่งยืน โดยเน้นมาตรการที่เข้มงวดในมาตรการ ด้านการป้องกัน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา อุปสรรค หรือความไม่ ปลอดภัย ต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยการสร้างมาตรการป้องกันจากปัจจัยเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ทั้งในและนอกสถานศึกษา ด้านการปลูกฝัง การดำเนินการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ จิตสำนึก และเจตคติที่ดีและการสร้างเสริมประสบการณ์เพื่อให้เกิดทักษะในการป้องกันภัยให้แก่แก่นักเรียน ครู และบุคลากร ทางการศึกษา และด้านการปราบปราม มีดำเนินการจัดการแก้ไขปัญหา การช่วยเหลือ เยียวยา พิ้นฟู และดำเนินการ ตามขั้นตอนของกฎหมาย อภิปรายได้ว่านโยบายสถานศึกษาปลอดภัย มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเป็นสถานศึกษา สีขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 เป็นไปตามสมมติฐานของการศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่า นโยบายสถานศึกษาปลอดภัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว ควรประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ คือ การค้นหา การรักษา การเฝ้าระวัง และบริหารจัดการ และกลไกจัดการ ที่สำคัญที่ต้องดำเนินคู่ขนานกัน คือ การป้องกัน การปลูกฝัง และการปราบปรามไปพร้อม ๆ กันให้หมุนเวียน และ สนับสนุนกันและกัน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่จากผลการศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษานโยบายสถานศึกษาปลอดภัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการดำเนินการตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยมุ่งเน้นให้เกิดความปลอดภัยต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างยั่งยืน โดยเน้นมาตรการที่เข้มงวดในมาตรการ ด้านการป้องกัน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา อุบัติเหตุ หรือความไม่ปลอดภัย ต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยการสร้างมาตรการป้องกันจากปัจจัยเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นทั้งในและนอกสถานศึกษา ด้านการปลูกฝัง การดำเนินการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ จิตสำนึก และเจตคติที่ดี และการสร้างเสริมประสบการณ์เพื่อให้เกิดทักษะในการป้องกันภัยให้แก่ นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา และด้านการปราบปราม มีดำเนินการจัดการแก้ไขปัญหา การช่วยเหลือ เยียวยา พ้นฟู และดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย ข้อเสนอแนะจากการศึกษา จากผลการวิจัยที่ พบว่า ผู้บริหารหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษาสามารถนำผลวิจัยเกี่ยวกับ นโยบายสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ด้านการป้องกันซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ไปประยุกต์ใช้ในนโยบายสถานศึกษาปลอดภัย ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในสถานศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาให้มีคุณภาพมากขึ้น สำหรับด้านการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า ผู้บริหารหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในหน่วยงานการศึกษา ควรนำผลวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาว ด้านการรักษา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ไปวางแผนในการเปิดโอกาสให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงได้ปรึกษา ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว มีการติดตาม ประเมินผล และรายงานผล เพื่อช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในส่วน ข้อเสนอแนะในการการศึกษารั้งต่อไป ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบในการสถานศึกษาสีขาวที่สอดคล้อง จัดทำรูปแบบและแนวทางสำหรับวางแผนรับมือความเสี่ยงอย่างเป็นรูปธรรม ควรมีพัฒนาการวิจัยเชิงนโยบายด้านสถานศึกษาปลอดภัยเพื่อศึกษาแนวทางมาประยุกต์ใช้บริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

เอกสารอ้างอิง

- กองส่งเสริมและพัฒนากาการบริหารการศึกษาในภูมิภาค. (2564). คู่มือดำเนินการ โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยปลอดยาเสพติดและอบายมุข ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2564. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กัญญรัตน์ นามวิเศษ. (2562). รูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข แบบมีส่วนร่วม. วารสารวิชาการ การจัดการเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 6(1), 17-28.
- ธีรพงษ์ ชูพันธุ์ และกาญจน์ เรืองมนตรี. (2563). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยปลอดยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ, 8(32), 263-273.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญทวี บุญให้ และวีรพล กุลบุตร. (2563). การศึกษาเพื่อจัดทำข้อเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาสถานศึกษา ปลอดภัยตามกรอบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไข อุบัติเหตุ : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย, 16(1), 62-74.
- ปรกรณ์ ประจันบาน. (2555). สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัยและประเมิน. (พิมพ์ครั้งที่ 4). พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์.

- ยุทธนา สัมฤทธิ์ผ่อง. (2560). รายงานการประเมินโครงการ การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนบ้านภูมินิมิตพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3. สุรินทร์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3.
- ศศิวรรณ เรืองอำพันธุ์. (2561). ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติด และอบายมุขของนักเรียนโรงเรียนสมุทรสาครบูรณะ จังหวัดสมุทรสาคร. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สมาพร ลีภัยรัตน์. (2563). การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนอนุบาลเมืองอุทัยธานี. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 6(2), 169-183.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. (2565). แนวทางการดำเนินงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. เรียกใช้เมื่อ 12 พฤษภาคม 2566 จาก <https://www.sk1edu.go>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. 5th ed. New York: Harper.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1993). *A Technique for the Measurement of Attitude*. Chicago: Rand Mc Nally.
- Thompson, D.D. (1995). Evaluation the effects of project dave in rural southeast. Minnesota school. Retrieved July 14 , 2023, from <https://escholarshare.drake.edu/items/dd4048c0-11fa-441b-a7e4-46cca79ad663/full>

ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณธรรม
และความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1*

VISIONARY LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING MORALITY AND
TRANSPARENCY IN SCHOOL OPERATIONS UNDER CHANTHABURI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

มนีรัตน์ จันทรา*, เรืองวิชัย นิลโคตร, วัยวุฒิ บุญลอย

Maneerat Chanttra, Reongwit Nilkote, Waiwoot Boonloy

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ประเทศไทย

Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: maneerat1409@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 2) ศึกษาคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และ 4) สร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำการเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างจำนวน 310 คน และได้รับแบบสอบถามคืนและมีความสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 100 วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) 2) ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการทำงานด้านคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.51$) 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ภาวะผู้นำการเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา มีผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ เท่ากับ .846 และอำนาจพยากรณ์ เท่ากับ .715 ส่งผลต่อคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานร้อยละ 71.50 สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ $\hat{Y} = -.010 + .678 (X_1) + .315 (X_5)$ และสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z}_y = .589 (X_1) + .279 (X_5)$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์, ผู้บริหารสถานศึกษา, คุณธรรมและความโปร่งใส

* Received December 5, 2023; Revised December 18, 2023; Accepted December 22, 2023

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the visionary leadership of school administrators 2) to study the integrity and transparency in the operation of educational institutions 3) to study the relationship between the visionary leadership of school administrators and the integrity and transparency in the operation of educational institutions and 4) to create equations to predict the visionary leadership of school administrators that affect the integrity and transparency in the operation of educational institutions. It is quantitative research. The tool is a questionnaire with a sample of 310 people, analyzed by mean, standard deviation. Pearson's correlation and multiple regression analysis. The results showed that 1) the overall leadership of the executive vision was high ($\bar{X} = 4.29$), 2) the effectiveness of the school in working on integrity and transparency in the operation of the school as a whole was at a high level. ($\bar{X} = 4.51$), 3) the relationship between visionary leadership of school administrators and morality and transparency in school operations. and 4) the visionary leadership of school administrators impacted the integrity and transparency of school operations. The tool is a questionnaire. The sample consisted of 310 people by random sampling with proportional stratification. (Proportional Stratified Random Sampling) obtained using a proportional stratified random sampling method. The research instrument is a 5-level rating scale, divided into 3 parts, namely, part 1, a general information questionnaire of the respondents. Part 2 is a questionnaire to study the visionary leadership of educational institution administrators that affects morality and transparency in the operations of educational institutions. And Part 3 is a measurement to evaluate morality and transparency in the operations of educational institutions. According to the assessment measure of morality and transparency in the operations of government agencies, the researcher sent data collection tools to 310 sample educational institutions and received the questionnaires back and were complete. Calculated as 100 percent. The multiple correlation coefficient was .846 and the forecasting power was .715, affecting operational integrity and transparency by 71.50%, the forecast equation in raw score format $\hat{Y} = -.010 + .678 (X_1) + .315 (X_5)$ and the forecast equation in the form of a standardized score $\hat{Z}_y = .589 (X_1) + .279 (X_5)$

Keywords: Visionary leadership, School Administrators, Morality and Transparency in schools

บทนำ

จากการกำหนดทิศทาง การพัฒนาประเทศ ในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ที่มุ่งพัฒนาให้คนไทยมีทักษะ และคุณลักษณะ ที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาเปิดโอกาส ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาประเทศ การศึกษาจึงนับว่ามีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศชาติ ให้มีคุณภาพเหมาะสม ซึ่งหัวใจของการศึกษา คือ ผู้บริหาร คุณภาพและประสิทธิผลของการศึกษาจะสัมพันธ์ และแปรผันไปตามความสามารถของผู้บริหาร หากผู้บริหารเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ทำหน้าที่ในการนำองค์กร กระตุ้น จูงใจ ให้ผู้ตามมีพฤติกรรมไปในทิศทางเดียวกัน เป็นไปตามแผนกลยุทธ์ขององค์กร

ย่อมช่วยนำพาองค์การประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมายและเป็นที่ยอมรับ ตรงข้ามนั้นถ้าหากผู้บริหารในองค์การเป็นบุคคลที่ด้อยความสามารถ ย่อมทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาขาดขวัญกำลังใจ จึงนำไปสู่ผลการบริหารงานที่องค์การไม่พึงประสงค์ ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ไม่มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน (ภารดี อนันต์นาวิ, 2553)

ในปัจจุบันเพื่อเป็นการส่งเสริมความพร้อมในการปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ ยกระดับการบริหารจัดการให้เป็นไปตามหลัก ธรรมาภิบาล สร้างความโปร่งใสในการดำเนินงาน ปลอดจากการทุจริตและให้ความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีมาตรฐาน จึงจำเป็นต้องมีการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงาน โดยมีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ได้พัฒนาเครื่องมือที่ใช้สำหรับการประเมินเชิงบวกเป็นเครื่องมือเพื่อการสร้างความตระหนักให้กับองค์กรรัฐ ให้มีการดำเนินงานโดยยึดมั่นในความโปร่งใสมีคุณธรรม และเป็นมาตรการป้องกันการทุจริต เรียกว่า การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) (วรภัทร ภูเจริญ, 2547)

จากการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 79 โรงเรียน สรุปผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา ผลการประเมินในภาพรวมการดำเนินงานอยู่ในระดับ B โดยมีสถานศึกษาได้คะแนนการประเมินผลการดำเนินงานอยู่ในระดับ AA จำนวน 7 แห่ง ระดับ A จำนวน 35 แห่ง ระดับ B จำนวน 20 แห่ง ระดับ C จำนวน 8 แห่ง ระดับ D จำนวน 7 แห่ง และระดับ F จำนวน 2 (จรัส อติวิทยากรณ์, 2554)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 เพื่อใช้สำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ให้พัฒนาเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
2. เพื่อศึกษาคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำการเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 1,524 คน (โรงเรียนประถมศึกษาจันทบุรี, 2565)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ในปีการศึกษา 2565 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเทียบหากลุ่มตัวอย่างของ เกรจซีและมอร์แกน จากประชากร จำนวน 1,524 คน (โรงเรียนประถมศึกษาจันทบุรี, 2565) ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 310 คน ได้โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนของครูผู้สอนแต่ละสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

3. ด้านเนื้อหา ได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทักษะของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา

4. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ใช้แบบสอบถามซึ่งผ่านการตรวจสอบและประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านการบริหารการศึกษา ด้านคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาและด้านวิจัย จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง หรือ IOC มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.60 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา ทั้งฉบับเท่ากับ .98 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ของผู้บริหารของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และตอนที่ 3 แบบสอบถามคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

5. ด้านการเก็บข้อมูลการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน (checklist) ระยะที่ 2 ส่งเครื่องมือรวบรวมข้อมูลไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 310 ฉบับ พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ให้สถานศึกษาส่งเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลให้กับข้าราชการครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตอบแบบสอบถามและรวบรวมเอาไว้ โดยผู้วิจัยกำหนดวันในการรับเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการเก็บเครื่องมือรวบรวมข้อมูลกลับคืน และระยะที่ 3 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนและมีความสมบูรณ์ครบ 310 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

6. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ การทดสอบความสัมพันธ์แบบสหสัมพันธ์ (Correlation Matrix) โดยรูปแบบ Panel และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Simple Regression Model) และอธิบายความสัมพันธ์ด้วยสมการได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 + \dots + b_pX_p$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_y = \beta_1Z_1 + \beta_2Z_2 + \dots + \beta_kZ_k$$

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีผลการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

ที่	ภาวะผู้นำแบบวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1	ระดับทักษะของผู้บริหาร			
		n = 310			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1.	การเสริมพลังอำนาจ	4.21	0.93	มาก	5
2.	การสร้างวิสัยทัศน์	4.26	0.86	มาก	4
3.	การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์	4.32	0.88	มาก	2
4.	การเผยแพร่วิสัยทัศน์	4.33	0.82	มาก	1
5.	การเป็นแบบอย่างที่ดี	4.31	0.92	มาก	3
รวม		4.28	0.88	มาก	

จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.88 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ค่าเฉลี่ยเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.88 รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.88 และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการเสริมพลังอำนาจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.93

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษาคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณธรรม และความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

ที่	การทำงานด้านคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1	ระดับทักษะของผู้บริหาร			
		n = 310			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1.	การปฏิบัติหน้าที่	4.61	0.74	มากที่สุด	1
2.	การใช้งบประมาณ	4.43	0.85	มาก	8
3.	การใช้อำนาจ	4.37	0.87	มาก	9
4.	การใช้ทรัพย์สินของราชการ	4.54	0.81	มากที่สุด	4
5.	การแก้ไขปัญหาการทุจริต	4.49	0.78	มาก	6
6.	คุณภาพการดำเนินงาน	4.48	0.81	มาก	7
7.	ประสิทธิภาพการสื่อสาร	4.56	0.77	มากที่สุด	2
8.	การปรับปรุงระบบการทำงาน	4.56	0.81	มากที่สุด	3
9.	การเปิดเผยข้อมูล	4.28	0.78	มากที่สุด	10
10.	การป้องกันการทุจริต	4.53	0.78	มากที่สุด	5
รวม		4.51	0.79	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ระดับอยู่ในระดับมาก

ที่สุด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.79 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 4 ข้อและอยู่ในระดับมากที่สุด 6 ข้อ โดย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.74 รองลงมา คือ ด้านประสิทธิภาพการสื่อสาร ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.77 และด้านการปรับปรุงระบบการทำงาน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.81 และน้อยที่สุด คือ ด้านการเปิดเผยข้อมูล ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.78

วัตถุประสงค์ที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

ตัวแปร	X	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	Y
X	1						
X ₁	.958**	1					
X ₂	.975**	.941**	1				
X ₃	.974**	.919**	.946**	1			
X ₄	.972**	.896**	.925**	.942**	1		
X ₅	.957**	.882**	.905**	.905**	.938**	1	
Y	.835**	.835**	.816**	.795**	.794**	.799**	1

**p< .01

จากตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วัตถุประสงค์ที่ 4 ผลการสร้างสมการภาวะผู้นำการเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปรากฏผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) ของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

ตัวแปร	b	S.E.	β	t	P
ค่าคงที่ (constant)	1.432	0.124		11.534**	0.000
ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา (X)	0.719	0.029	0.823	25.218**	0.000
ค่าคงที่ (a) = 0.075					
R = 0.823 ^a , R ² = 0.677, Adjusted R ² = 0.676, S.E. _{est} = 0.37665, F = 653.957, Sig. = .000					

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 การวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย (Simple Linear Regression) ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (R) เท่ากับ 0.823 ค่ากำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (R^2) เท่ากับ 0.677 สามารถร่วมกันพยากรณ์ คุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาได้ร้อยละ 67.70 และสามารถนำมาเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ } \hat{Y} = 1.432 + 0.719 (X)$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน } \hat{Z}_y = 0.823 + 0.719 (X)$$

จากสมการพยากรณ์แสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา (X) เปลี่ยนไป 1 หน่วย ส่งผลต่อคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา (Y) เปลี่ยนไปที่ 0.719 หน่วย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.88 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ค่าเฉลี่ยเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.88 รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.88 และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการเสริมพลังอำนาจ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.93 ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ สุพรรณิ บุญหนัก และคณะ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ของผู้บริหารกับความมีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโดยรวมและรายได้อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้ คือ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ (สุพรรณิ บุญหนัก และคณะ, 2562) และอีกทั้งยังมีการศึกษาของ นพรินทร์ สุบินรัตน์ และพิมพ์อร สดเอี่ยม ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ประสิทธิผลของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r = .695$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (นพรินทร์ สุบินรัตน์ และพิมพ์อร สดเอี่ยม, 2561)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษาคุณธรรมและความโปร่งใส ในการดำเนินงานของสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ระดับอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.79 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ข้อและอยู่ในระดับมากที่สุด 6 ข้อ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.74

รองลงมา คือ ด้านประสิทธิภาพการสื่อสาร ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.77 และด้านการปรับปรุงระบบการทำงาน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.81 และน้อยที่สุดคือด้านการเปิดเผยข้อมูล ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.78 ตามแนวคิดของ ชรินทร์นั ผังดี และคณะ ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารสถานศึกษาด้วยหลักธรรมาภิบาล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า ระบบการบริหารหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย หลักการ 10 ประการ คือ หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อ/สามารถตรวจสอบได้ หลักเปิดเผย/โปร่งใส หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ หลักการกระจายอำนาจ และหลักคุณธรรม/จริยธรรม (ชรินทร์นั ผังดี และคณะ, 2562) และการศึกษาของ ผจญ อหันทะ และคณะ ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า แนวทางในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล คือ หลักนิติธรรมการบริหารงานต้องดำเนินการตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับให้เคร่งครัดด้วยความเมตตา หลักคุณธรรมต้องยึดหลักของความเมตตาธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติ หลักความโปร่งใสต้องดำเนินการด้วยความโปร่งใสด้วยชี้แจงเหตุผล ด้วยความตรงไปตรงมาสามารถตรวจสอบ หลักการมีส่วนร่วมควรปรึกษาหารือในการดำเนินการ ทุกคนมีส่วนร่วมเสนอแนะ หลักความรับผิดชอบต่อ/มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตนเอง ชอบด้วยกฎหมายโดยความบริสุทธิ์ใจ และหลักความคุ้มค่า บุคลากรต้องคำนึงถึงการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับด้วยความรับผิดชอบต่อ/ประหยัดให้เกิดความคุ้มค่า (ผจญ อหันทะ และคณะ, 2559)

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกทั้งยังมีการศึกษาของ จาตุรงค์ ยตะโคตร และคณะ ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ (X1) ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ (X2) และด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (X3) มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (จาตุรงค์ ยตะโคตร และคณะ, 2564) นอกจากนี้การศึกษาของ รุ่งนภา เฮลเสน และพูลสุข หิงคานนท์ ได้ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การโรงเรียนคริสเตียนสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับบรรยากาศในองค์กรของโรงเรียนคริสเตียน สังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย เขตจังหวัดเชียงราย - เชียงใหม่ในภาพรวม มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกในระดับมาก ($r = .87$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 (รุ่งนภา เฮลเสน และพูลสุข หิงคานนท์, 2563)

วัตถุประสงค์ที่ 4 ผลการศึกษาภาวะผู้นำการเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของเอชรา ฮามี และคณะ ได้ศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างเชิงผลภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส ผลการศึกษาพบว่า โมเดลเชิงประจักษ์ โดยมี ค่า $X^2/df = 2.72$, $GFI = .99$, $AGFI = .96$, $RMR = .00$ และ $RMSEA = .05$ ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรบรรยากาศองค์การและตัวแปรความคิดสร้างสรรค์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางมาตรฐาน เท่ากับ .60 และ .65 ตามลำดับ และตัวแปรภาวะ

ผู้นำเชิงวิสัยทัศน์มีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรพลังอำนาจของครูและตัวแปร ความคิดสร้างสรรค์โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางมาตรฐาน เท่ากับ 67 และ .57 ตามลำดับ และพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์มีอิทธิพลรวมต่อตัวแปรบรรยากาศองค์การและตัวแปรความคิดสร้างสรรค์โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางมาตรฐาน เท่ากับ .81 และ .65 ตามลำดับ และสอดคล้องกับสุพรรณิ บุญหนัก และคณะ ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับความมีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาตัวแปรที่มีค่าสัมพัทธ์ในแต่ละด้านของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ (X3) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (Y) ในระดับสูง (สุพรรณิ บุญหนัก และคณะ, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเสนอแนะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อวิสัยทัศน์ และควรร่วมระดมความคิดภายในองค์กรในการกำหนดวิสัย การนำวิสัยทัศน์มาประยุกต์ใช้กับการทำงาน เพื่อให้ครูและบุคลากรเห็นภาพวิสัยทัศน์ชัดเจน เชื่อมั่นว่าเปลี่ยนแปลงสำเร็จแล้วสถานศึกษาจะดีกว่าที่เป็นอยู่เดิม รวมถึงมีการพูดคุยถึงข้อวิตกกังวลของครูและบุคลากรที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงด้วยความจริงใจ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด จึงเสนอแนะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้ศักยภาพที่ตนมีให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพขององค์กร ทั้งนี้ ผู้บริหารต้องรู้จักปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม การทำงานจากระบบการควบคุมมาเป็นระบบการสนับสนุน ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการทำงานด้านคุณธรรมและความโปร่งใสด้านการใช้อำนาจ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด จึงเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรพัฒนารูปแบบ การบังคับบัญชาให้เป็นแบบกัลยาณมิตรเน้นการมีส่วนร่วม และเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นจากผู้ใต้บังคับบัญชาเพิ่มมากขึ้น ไม่เลือกปฏิบัติหรือการเอื้อประโยชน์ให้กลุ่มหรือพวกพ้อง ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการส่งเสริมคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา จากปัจจัยอื่น ๆ เพื่อนำไปใช้ปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับสถานศึกษาแต่ละแห่งและเขตพื้นที่การศึกษาที่มีความแตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- จรัส อติวิทยาภรณ์. (2554). หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- จาตุรงค์ ยตะโคตร และคณะ. (2564). ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 15(3), 16-31.
- ชรินรัตน์ แผงดี และคณะ. (2562). การพัฒนาระบบการบริหารสถานศึกษาด้วยหลักธรรมาภิบาล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, 21(1), 48-59.
- นพรินทร์ สุบินรัตน์ และพิมพ์อร สดเอี่ยม. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วารสารอินทิลักษณ์ศึกษสาร, 13(3), 67-82.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ผจญ อหันทะ และคณะ. (2559). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนของรัฐในเขตเมือง จังหวัดขอนแก่น. วารสารธรรมทรรศน์, 15(3), 93-101.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2553). หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ชลบุรี: มนต์รี.
- รุ่งนภา เฮลเสตน และพูลสุข หิงคานนท์. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับ บรรยากาศองค์การโรงเรียนคริสเตียนสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่. วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ, 14(4), 76-82.
- โรงเรียนประถมศึกษาจันทบุรี. (2565). โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. เรียกใช้เมื่อ 14 กันยายน 2565 จาก https://www.chan1.net/chan1_school.php.
- วรภัทร ภูเจริญ. (2547). บริหารงาน บริหารใจ. กรุงเทพมหานคร: อริยชน.
- สุพรรณิ บุญหนัก และคณะ. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับความมี ประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. วารสารบัณฑิต, 16 (74), 191-204.

กลวิธีการแปลคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ:
กรณีศึกษา เรื่อง “แก้วจอมแก่น” ฉบับภาษาไทย และฉบับแปลภาษาอังกฤษ*

STRATEGIES FOR TRANSLATING CULTURAL WORDS FROM THAI TO ENGLISH:
A CASE STUDY OF “KAEW THE PLAYFUL”

พรชัย พรวิริยะกิจ*, ยิ่งยศ จิตจักร, สุนิจ ผลภักดี

Pornchai Pornwiryakit, Yingyot Jitjak, Sunit Phonpakdee

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ชลบุรี ประเทศไทย

Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajamangala University of Technology Tawan - Ok, Chonburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: ajarnpornchai@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการแปลคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษอันเนื่องมาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมผ่านวรรณกรรมเรื่อง “แก้วจอมแก่น” ฉบับภาษาไทย และ “Kaew the Playful” ฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษตามกรอบทฤษฎีของโมนา เบอเกอร์ในระดับคำ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาคำร้อยละของกลวิธีการแปลประเภทต่าง ๆ ที่ปรากฏในฉบับแปล ผลการศึกษาพบว่า 1) กลุ่มคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมมีจำนวน 7 กลุ่ม คือ 1) คำที่ใช้เรียกประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม และกิจกรรมทางศาสนา 2) คำที่ใช้เรียกการเล่น/กิจกรรม 3) คำที่ใช้เรียกสถานที่ 4) คำที่ใช้เรียกของกิน 5) คำที่ใช้เรียกวัตถุ 6) คำที่ใช้เรียกสิ่งแวดล้อม และ 7) คำที่ใช้เรียกบุคคล/ความสัมพันธ์ และ 2) กลวิธีการแปลที่พบในการศึกษามี 1) การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับ หรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 48.66 2) การแปลโดยใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย คิดเป็นร้อยละ 23.57 3) การแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 12.01 4) การแปลแบบการถอดความโดยใช้คำที่มีความหมายสัมพันธ์กับต้นฉบับ คิดเป็นร้อยละ 9.90 และ 5) การแปลโดยการละ คิดเป็นร้อยละ 3.76 และ 6) การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายเชิงอารมณ์น้อยกว่าคำในภาษาต้นฉบับ คิดเป็นร้อยละ 2.10 ตามลำดับ สำหรับกลวิธีการแปลโดยการถอดความ โดยใช้คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับและการแปล โดยการอธิบายความไม่ปรากฏการใช้กลวิธีดังกล่าวในการศึกษาครั้งนี้

คำสำคัญ: การแปล, คำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรม, ระดับคำ, กลวิธีการแปล

Abstract

This research aimed to investigate strategies for word-level translation of cultural words from Thai to English in the Thai version of "Kaew Chom Kaen" and the English version of "Kaew, the Playful" according to Mona Baker's theory. Percentage was then used to analyze the translation strategies which appeared in the English version book. The findings showed 1) the groups of cultural words were classified into 7 groups including 1) words for traditions, beliefs,

* Received December 10, 2023; Revised December 27, 2023; Accepted December 29, 2023

values, and religious activities, 2) words for Thai traditional games or cultural activities, 3) words for places, 4) words for eatable things, 5) words for objects, 6) words related to environment, and 7) words related to people or relationship and 2) strategies for translating cultural words from Thai to English revealed as follows: 1) translation by a more general word (48.66%); 2) translation using a loan word or loan word plus explanation (23.57%); 3) translation by cultural substitution (12.01%); 4) translation by paraphrasing using related words (9.90%); 5) translation by omission (3.76%); and 6) Translation by a more neutral/less expressive word (2.10%) respectively. Translation by paraphrasing using unrelated words and translation by Illustration were not found in this study.

Keywords: Translation, Cultural Words, Word Level, Translation Strategies

บทนำ

“การแปล” มีบทบาทสำคัญอย่างมากในกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มคนที่ใช้ภาษาและมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เนื่องจากการแปลเป็นกระบวนการถ่ายทอดความหมายจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง โดยอาศัยศาสตร์แห่งการแปลและศิลปะในการถ่ายทอดความหมายผ่านตัวอักษร ให้ภาษาที่แปลออกมานั้นยังคงความหมายเดิมตามภาษาต้นฉบับ (Source Language) ดังที่ Catford, J. C. ให้คำนิยามของคำ Translation เอาไว้ว่า “การแปล เป็นกระบวนการที่กระทำต่อภาษา กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่เอาถ้อยความที่เขียนด้วยภาษาหนึ่งไปแทนที่ถ้อยความที่เขียนด้วยอีกภาษาหนึ่ง” (Catford, J. C., 1967) ดังนั้น “การแปล” จึงถือว่าเป็นเครื่องมือสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (Cross Cultural Communicative Devices) อย่างหนึ่ง (Somsin, P., 2020) ที่ช่วยให้การติดต่อสื่อสารระหว่างกลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตโลกทัศน์ ขนบธรรมเนียมประเพณีและภาษาที่ต่างกันดำเนินไปได้ด้วยดี ส่งผลให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้ในเรื่องของวัฒนธรรมที่แตกต่าง อันก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น อีกทั้งการแปลยังทำให้การถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น ทว่า “การแปล” มิใช่เป็นเพียงการนำคำในภาษาหนึ่งมาแทนที่คำในอีกภาษาหนึ่งเท่านั้น แต่การแปลยังเป็นการนำเสนอความหมายหรือความคิดในแง่มุมต่าง ๆ จากวัฒนธรรมต้นทาง (Source - Oriented) ไปสู่วัฒนธรรมปลายทาง (Target Oriented) อีกด้วย นักภาษาศาสตร์หลายท่าน เช่น (Nida, 1964) และนิวมาร์ค มีความเห็นว่าไม่มีคำใดในภาษาสองภาษาจากต่างวัฒนธรรมมีความหมายเหมือนกันอย่างแท้จริง

ด้วยเหตุนี้ การแปลที่เกี่ยวกับความแตกต่างทางวัฒนธรรม จึงมีความยุ่งยากและซับซ้อนเนื่องจากมีภูมิหลังที่แฝงอยู่ในตัวภาษา ดังเช่น การแปลต้นฉบับจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ เมื่อต้องแปลวัตถุสิ่งของหรือกิจกรรมใดที่ไม่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาอังกฤษ ย่อมเป็นการยากที่จะค้นหาคำศัพท์ที่ใช้เรียกหรือวลีที่แสดงความหมายนั้นในภาษาอังกฤษ เพราะคำศัพท์จะสะท้อนวัฒนธรรมเฉพาะของแต่ละชาติแต่ละภาษายกตัวอย่างเช่น การแปลคำว่า ไหว้/กราบถวายบังคม กริยาดังกล่าวนอกจากจะแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมในการทักทายการลาหรือแสดงความเคารพแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นฐานะของบุคคลตามระดับชั้นทางสังคมไทยอีกด้วย จึงกล่าวได้ว่าการแปลใดที่มีความเกี่ยวข้องทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ผู้แปล ซึ่งเปรียบเสมือนผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรม เลือกใช้กลวิธีการแปลที่สามารถถ่ายทอดความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชนชาติหนึ่งให้ไปปรากฏอยู่ในอีกชนชาติหนึ่งซึ่งไม่มีเอกลักษณ์นั้น เมื่อได้อ่านแล้วเกิดความซาบซึ้งและเข้าใจได้อย่างถ่องแท้ ด้วยเหตุนี้การแปลจึงเป็นศาสตร์และศิลป์ ซึ่งผู้แปลต้องมีความเชี่ยวชาญหรือทักษะในการเลือกคำให้เหมาะสมถูกต้องตามหลักของภาษาวัฒนธรรมและสามารถถ่ายทอดข้อความออกมาได้ถูกต้องตรงตามความหมาย ลีลาการใช้ภาษาและรูปแบบของต้นฉบับ ซึ่งหมายความว่าผู้แปลต้องรู้ภาษาทั้งสองเป็นอย่างดี และด้วยความสำคัญของการแปลกับวัฒนธรรม

ข้างต้น จึงนำไปสู่การศึกษาและวิเคราะห์กลวิธีการแปลสำหรับงานวรรณกรรมที่มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรม เพราะความงามด้านวรรณศิลป์ และการใช้ภาษานั้นไม่สามารถแยกออกจากกันได้เป็นส่วนเสริมซึ่งกันและกัน (อรองค์ ชาติ, 2560) อีกทั้งความสำคัญของวัฒนธรรมและวรรณกรรม คือ การบันทึกความรู้ ความคิด ประสบการณ์ของมนุษย์ที่สืบทอดและสร้างความเชื่อมต่อของสังคมจนเป็นเหมือน “กระจก” ที่สะท้อนให้เห็นภาพชีวิตความเป็นอยู่ สังคมวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนทฤษฎี ความเชื่อของผู้คนในสังคมวรรณกรรมเป็นผลิตผลของสังคมและมีอิทธิพลต่อสังคม นักเขียนเป็นบุคคลในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคม ซึ่งกำหนดแนวคิดโลกทัศน์ของนักเขียน ขณะเดียวกัน วรรณกรรมและนักเขียนก็มีอิทธิพล กำหนดความเป็นไปได้ในสังคมหรือเปลี่ยนแปลงสังคม วรรณกรรมที่ดี มีคุณค่า ย่อมสามารถสร้างสรรค์ ขึ้นมาเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทางที่ดีขึ้นจะช่วยให้พัฒนาเด็กและเยาวชน ให้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดี ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและพัฒนาสังคม การศึกษาภาษาและวรรณศิลป์ผ่านวรรณกรรมจึงเป็นการมองสังคมและสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมที่มีคุณค่า โดยสามารถชี้ให้เห็นความแตกต่างจากวรรณกรรมที่ด้อยคุณค่า เพื่อนำเสนอความรู้ความเข้าใจกลับไปยังคนในสังคมซึ่งจะทำให้แยกแยะระดับคุณค่าของวรรณกรรมและเลือกสรรสิ่งที่ควรค่าแก่การอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (ชุติมา สัจจานันท์ และคณะ, 2543)

การแปลคำทางวัฒนธรรม จึงมักก่อให้เกิดปัญหาในการถ่ายทอดตัวสารจากวัฒนธรรมต้นฉบับไปสู่อีกวัฒนธรรมหนึ่งที่แตกต่างออกไป เช่น ผู้แปลอาจประสบปัญหาในการหาคำปลายทางมาเทียบเคียงคำทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในนวนิยายต้นฉบับซึ่งปัญหาที่หนักที่สุดสำหรับผู้แปล คือ การแปลสิ่งที่ไม่เป็นที่รู้จักหรือปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปล เมื่อวัตถุดิบของหรือกิจกรรมใด ๆ ไม่เป็นที่รู้จักหรือไม่เคยมีปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาปลายทางใด ๆ ก็มักจะไม่มีคำที่ใช้เรียกหรือวลีที่ใช้แสดงความหมายนั้นในภาษานั้น ๆ (วรพัสร์ ชาติกุล, 2560) เมื่อทำงานแปล ผู้แปลนั้นไม่เพียงแต่จะต้องพิจารณาเทียบเคียงระหว่างภาษาต้นฉบับหรือภาษาส่งสาร และภาษาปลายทางหรือภาษาปลายทางเท่านั้น แต่ยังต้องพิจารณาวัฒนธรรมของทั้งสองภาษาอีกด้วย เหตุที่ไม่มีสิ่งนั้น ๆ และคำแสดงความหมายนั้น ๆ ในอีกภาษาหนึ่งก็อาจเนื่องมาจากความแตกต่างทางสภาพภูมิศาสตร์ขนบธรรมเนียม ประเพณี ปรัชญา และความเชื่อ วิถีชีวิต และอื่น ๆ (สุพรรณิ ปันมณี, 2552)

สำหรับวรรณกรรมเรื่อง “แก้วจอมแก่น” เป็นบทพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยใช้นามแฝงว่า “แวนแก้ว” และได้รับการแปลเป็นฉบับภาษาอังกฤษ โดย สุมาลี บำรุงสุข โดยใช้ชื่อว่า “Kaew, the Playful” โดยเนื้อหาของวรรณกรรมเรื่องนี้เป็น การกล่าวถึงเรื่องราวชีวิตการผจญภัยของ “แก้ว” และเพื่อน ๆ ซึ่งเป็นเด็กที่มาจากครอบครัวชนชั้นกลาง ประกอบไปด้วยเรื่องราวจำนวน 23 บท ในการแต่ละบทจะบอกเล่าเรื่องราววิกรรมต่าง ๆ ของแก้วกับพี่น้องและเพื่อน ๆ ทำให้ผู้อ่านได้เห็นวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและวิถีชีวิตที่งดงามของคนไทยในแทบจะทุกด้าน เช่น การเคารพผู้อาวุโส การเชื่อฟังพ่อแม่ ครูอาจารย์ การไหว้ การขอบคุณ การรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จอเพื่อนมนุษย์และสัตว์เลี้ยง จึงทำให้วรรณกรรมเรื่องนี้เป็นวรรณกรรมที่ดีเรื่องหนึ่งที่เชิดชูและรักษาวัฒนธรรมไทยไว้เป็นอย่างดี เป็นเรื่องอ่านที่เหมาะสมแก่การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมไทยอย่างแท้จริง (ทวีศักดิ์ ปันทอง, 2559) จากความน่าสนใจของวรรณกรรมเรื่องนี้ ผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาในประเด็นของการแปลคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง “แก้วจอมแก่น” โดย “แวนแก้ว” และ เรื่อง “Kaew, the Playful” ฉบับแปลเป็นฉบับภาษาอังกฤษ โดย สุมาลี บำรุงสุข โดยศึกษาตามทฤษฎีการแปลของ (Mona, B., 1997)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากลวิธีการแปลคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษอันเนื่องมาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมผ่านวรรณกรรม เรื่อง “แก้วจอมแก่น” ฉบับภาษาไทยและ “Kaew the Playful” ฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษ ตามกรอบทฤษฎีของ โมนา เบเกอร์ ในระดับคำ

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บข้อมูล ข้อมูลที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ คือ วรรณกรรมเรื่อง “แก้วจอมแก่น” ฉบับภาษาไทย และ “Kaew, the Playful” ฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษ โดยเลือกศึกษาเฉพาะคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมตามแนวทางการจัดกลุ่มของ (พรชัย พรวิริยะกิจ, 2555); (อิศรา งามศรี, 2560) จำนวน 7 กลุ่ม คือ

1. คำที่ใช้เรียกประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม และกิจกรรมทางศาสนา
2. คำที่ใช้เรียกการละเล่น/กิจกรรม
3. คำที่ใช้เรียกสถานที่
4. คำที่ใช้เรียกของกิน
5. คำที่ใช้เรียกวัตถุ
6. คำที่ใช้เรียกสิ่งแวดล้อม
7. คำที่ใช้เรียกบุคคล/ความสัมพันธ์

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลของคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมมาวิเคราะห์กลวิธีการแปลความหมายจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษได้ตามแนวทางของ (Mona, B., 1997) จำนวน 8 กลวิธี ดังนี้

1. การใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป
2. การใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายเชิงอารมณ์น้อยกว่าภาษาต้นฉบับ
3. การใช้การแทนที่ทางวัฒนธรรม
4. การใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย
5. การถอดความโดยใช้คำที่มีความเกี่ยวข้องกับต้นฉบับ
6. การถอดความโดยใช้คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ
7. การแปลโดยการละ
8. การแปลโดยการอธิบายความ

การสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์คำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมแต่ละประเภทและกลวิธีการแปลความหมายของคำศัพท์ทางวัฒนธรรมมารายงานผลเป็นจำนวนตัวเลขและคำร้อยละจากนั้นเขียนสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1. จำนวนกลุ่มคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมจากต้นฉบับเรื่อง “แก้วจอมแก่น” โดยพบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 666 คำ และจำแนกตามกลุ่มของคำศัพท์ที่พบ จำนวน 7 กลุ่ม ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมที่ปรากฏในต้นฉบับเรื่อง “แก้วจอมแก่น” ตามกลุ่มต่าง ๆ

ประเภทคำที่สะท้อนวัฒนธรรม	จำนวนคำ	ร้อยละ
1. คำที่ใช้เรียกประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม และกิจกรรมทางศาสนา	47	7.06
2. คำที่ใช้เรียกการละเล่น/กิจกรรม	23	3.45
3. คำที่ใช้เรียกสถานที่	35	5.26
4. คำที่ใช้เรียกของกิน	23	3.45
5. คำที่ใช้เรียกวัตถุ	140	21.02
6. คำที่ใช้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	54	8.11
7. คำที่ใช้เรียกบุคคล/ความสัมพันธ์	344	51.65
รวม	666	100

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมเรื่อง “แก้วจอมแก่น” ปรากฏคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมจำนวนทั้งสิ้น 666 คำ โดยเรียงตามจำนวนคำที่ปรากฏในกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

1. คำที่ใช้เรียกบุคคล/ความสัมพันธ์ จำนวน 344 คำ คิดเป็นร้อยละ 51.65 ประกอบด้วย
 - คำที่แสดงความสัมพันธ์ทางครอบครัว
 - คำเรียกญาติ
 - คำเรียกผู้ที่มีอาวุโสมากกว่า
2. คำที่ใช้เรียกวัตถุ จำนวน 140 คำ คิดเป็นร้อยละ 21.02 ประกอบด้วย
 - คำเรียกเครื่องใช้ภายในครัวเรือน
 - คำเรียกเวชภัณฑ์
 - คำเรียกเคมีภัณฑ์
 - คำเรียกเครื่องปรุงรสชาติ
 - คำเรียกเครื่องเรือน
 - คำเรียกของประดับตกแต่ง
 - คำเรียกเครื่องดนตรีไทย
 - คำเรียกเครื่องใช้ต่าง ๆ
3. คำที่ใช้เรียกเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 54 คำ คิดเป็นร้อยละ 8.11 ประกอบด้วย
 - คำเรียกพืช
 - คำเรียกสัตว์
 - คำเรียกปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ
4. คำที่ใช้เรียกประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม และกิจกรรมทางศาสนา จำนวน 47 คำ คิดเป็นร้อยละ 7.05 ประกอบด้วย
 - คำเรียกประเพณีไทย
 - คำเรียกกิจกรรมทางศาสนา
 - คำเรียกเกี่ยวกับความเชื่อภูตผีหรือวิญญาณ
 - คำเรียกปรากฏการณ์ที่เกี่ยวกับความเชื่อของคนไทย
 - คำเรียกเกี่ยวกับงานวรรณคดี/งานวรรณกรรม
5. คำที่ใช้เรียกสถานที่ จำนวน 35 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.26 ประกอบด้วย
 - คำเรียกสถานที่ทางธรรมชาติ
 - คำเรียกสถานที่ราชการ
 - คำเรียกหน่วยงาน
 - คำเรียกสถานที่อยู่อาศัย
6. คำที่ใช้เรียกการเล่น/กิจกรรม จำนวน 23 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.45 ประกอบด้วย
 - คำเรียกการเล่นพื้นบ้านไทย
 - คำเรียกกิจกรรมทางกีฬาและการออกกำลังกาย
 - คำเรียกกิจกรรมนันทนาการ
7. คำที่ใช้เรียกของกิน จำนวน 23 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.45 ประกอบด้วย
 - คำเรียกอาหารคาว
 - คำเรียกอาหารหวาน

- คำเรียกออาหารว่างไทย
- คำเรียกผลิตภัณฑ์เบเกอรี่
- คำเรียกขนมกินเล่น

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า จำนวนกลุ่มคำศัพท์ที่พบมากที่สุดในการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่ม คำที่ใช้เรียกบุคคล/ความสัมพันธ์ มีจำนวนคำที่พบทั้งสิ้น 344 คำ คิดเป็นร้อยละ 51.65 รองลงมา คือ กลุ่มคำที่ใช้เรียกวัตถุ มีจำนวนคำที่พบทั้งสิ้น 140 คำ คิดเป็นร้อยละ 21.02 ลำดับถัดมา คือ กลุ่มคำที่ใช้เรียกเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีจำนวนคำที่พบทั้งสิ้น 54 คำ คิดเป็นร้อยละ 8.11 ถัดมา คือ กลุ่มคำที่ใช้เรียกประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมและกิจกรรมทางศาสนา มีจำนวนคำที่พบทั้งสิ้น 47 คำ คิดเป็นร้อยละ 7.05 ถัดมา คือ กลุ่มคำที่ใช้เรียกสถานที่ มีจำนวนคำที่พบทั้งสิ้น 35 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.26 และกลุ่มคำที่ พบว่า มีจำนวนคำเท่ากัน คือ กลุ่มคำที่ใช้เรียกการละเล่น/กิจกรรมและกลุ่มคำที่ใช้เรียกของกิน มีจำนวนคำที่พบทั้งสิ้น 23 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.45

2. กลวิธีการแปลคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมจากต้นฉบับเรื่อง “แก้วจอมแก่น” และ “Kaew, the Playful” ฉบับแปลภาษาอังกฤษ แสดงในตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 กลวิธีการแปลคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมที่ปรากฏในต้นฉบับเรื่อง “แก้วจอมแก่น” และ “Kaew, the Playful” ฉบับแปลภาษาอังกฤษ

ประเภทกลวิธีการแปล	คำที่ใช้เรียกประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม และกิจกรรมทางศาสนา	คำที่ใช้เรียกการละเล่น/กิจกรรมทางกีฬา หรือการต่อสู้	คำที่ใช้เรียกสถานที่	คำที่ใช้เรียกของกิน	คำที่ใช้เรียกวัตถุ	คำที่ใช้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	คำที่ใช้เรียกบุคคล/ความสัมพันธ์	รวม	ร้อยละ
1. การแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่า คำในภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป	15	11	14	13	94	40	137	324	48.66
2. การแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายเชิงอารมณ์น้อยกว่าคำในภาษาต้นฉบับ	0	1	0	0	2	3	8	14	2.10
3. การแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม	9	4	11	5	21	1	29	80	12.01
4. การแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย	12	2	4	2	7	10	120	157	23.57
5. การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ	11	5	5	3	14	0	28	66	9.90
6. การแปลโดยการถอดความโดยการใช้คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ	0	0	0	0	0	0	0	0	0.00
7. การแปลโดยการละ	0	0	1	0	2	0	22	25	3.76
8. การแปลโดยการอธิบายความ	0	0	0	0	0	0	0	0	0.00
รวม	47	23	35	23	140	54	344	666	100

จากตารางที่ 2 พบว่า กลวิธีการแปลคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมจากต้นฉบับเรื่อง “แก้วจอมแก่น” และ “Kaew, the Playful” โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ตามลำดับ คือ 1) การแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 48.66 2) การแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย คิดเป็นร้อยละ 23.57 3) การแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 12.01 4) การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความความสัมพันธ์กับต้นฉบับ คิดเป็นร้อยละ 9.90 และ 5) การแปลโดยการละ คิดเป็นร้อยละ 3.76 และ 6) การแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายเชิงอารมณ์น้อยกว่าคำในภาษาต้นฉบับ คิดเป็นร้อยละ 2.10 ตามลำดับ

สำหรับกลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยการใช้คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับและการแปลโดยการอธิบายความ ไม่ปรากฏการใช้กลวิธีดังกล่าวในการศึกษาครั้งนี้

อภิปรายผล

สำหรับการจัดกลุ่มคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมในงานวิจัยนี้แบ่งการจัดกลุ่ม โดยการศึกษาเอกสารต้นฉบับเรื่อง “แก้วจอมแก่น” ว่ามีเนื้อหาทางวัฒนธรรมอย่างไรและจากการศึกษางานของ (พรชัย พรวิริยะกิจ, 2555); (อิศรา งามศรี, 2560) ร่วมกันเพื่อนำมาเป็นแนวทางการจัดกลุ่มประเภทของคำทางวัฒนธรรมในงานวิจัยนี้ ซึ่งแบ่งกลุ่มคำทางวัฒนธรรมออกเป็น 7 กลุ่ม โดยประเภทของคำศัพท์ที่พบมากที่สุดในงานวิจัยนี้ คือ คำศัพท์เกี่ยวกับบุคคล/ความสัมพันธ์และหากเราพิจารณาการจำแนกกลุ่มคำศัพท์ในงานวิจัยนี้เป็นไปตามแนวทางการจัดกลุ่มคำทางวัฒนธรรมของไนต้า ได้จำแนกคำทางวัฒนธรรมออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางนิเวศ วัตถุ สังคม ศาสนาและภาษาและสำหรับทฤษฎีของโมนา เบเกอร์ นำมาใช้เพื่อศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมเช่นเดียวกับแนวทางการศึกษาของ (กนกพร ลายสนธิ เสรีกุล และคณะ, 2562); (กัญชลิกา ตรีกลางตอน และคณะ, 2565) เป็นต้น

สำหรับกลวิธีการแปลที่พบมากที่สุดจากการศึกษาในงานวิจัยนี้ คือ กลวิธีการแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป (Translation by a more general word) สอดคล้องกับ กนกพร ลายสนธิ เสรีกุล และคณะ ศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมในระดับคำที่ (กนกพร ลายสนธิ เสรีกุล และคณะ, 2562) พบว่า กลวิธีการแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป เป็นกลวิธีการแปลที่มีการใช้มากที่สุดเนื่องจากการแปลด้วยกลวิธีดังกล่าวนี้เป็นกลวิธีการแปล เพื่อสื่อสารภาษาฉบับแปลถึงผู้อ่านที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาถึงแม้ว่าจะเป็นคำศัพท์เฉพาะในภาษาไทย (Putsomsoo, P., 2017) ซึ่งความแตกต่างด้านภาษาของภาษาต้นทางและภาษาปลายทางนี้อาจทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับคำและความหมายจึงเป็นหน้าที่ของผู้แปลที่จะเลือกหาคำที่เหมาะสม เพื่อมาปรับใช้ให้เข้ากับเนื้อเรื่องและบริบท ทางวัฒนธรรมของภาษาปลายทางให้มากที่สุด (สิริกร ผลผลาหาร และนครเทพ ทิพย์สุภราชบุรี, 2560)

ตัวอย่างที่ 1

ต้นฉบับ : “ยายแก้วเป็นคนดัน เห็นอยู่ชัด ๆ เจ้าแม่แก้วเจ้าข้าเอ๋ย” (แว่นแก้ว, 2557)

ฉบับแปล : “Clearly, it’s Kaew who pushed the glass. Hey, here’s Kaew, the Goddess,” (WaenKaew, 2014)

จากตัวอย่างข้างต้น พบว่า ผู้แปลเลือกใช้การแปลความหมายของคำว่า “เจ้าแม่” ว่า “Goddess” เพราะเป็นที่รู้จักกันดีอยู่แล้วในต่างวัฒนธรรม โดยคำว่า “เจ้าแม่” หมายถึง “ น. เทพารักษ์ผู้หญิงที่ถือว่าศักดิ์สิทธิ์จะให้ความคุ้มครองรักษาได้” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2557) ส่วนความหมายของคำว่า “Goddess” หมายถึง “a female god” (Hornby, A. S. et al., 2010)

การแปลโดยวิธีการแปล โดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย (Translation by a loan word or loan word plus explanation) นั้นเป็นอีกหนึ่งในกลวิธีการแปลที่ถูกนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาการแปลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยผู้แปลนำกลวิธีการแปลนี้มาใช้ในการแปลคำศัพท์เมื่อไม่สามารถหาคำที่เทียบเคียงในภาษาแปลได้ บางครั้งการแปลด้วยวิธีการดังกล่าวก็สามารถทำให้ผู้อ่านที่อยู่ต่างวัฒนธรรมเกิดความเข้าใจในความหมายของตัวคำศัพท์นั้น ๆ เองได้ชัดเจนมากกว่าซึ่งจะเป็นการแปลเพื่อรักษาความหมายของต้นฉบับไว้ (กัญชลิกา ตรีกลางดอน และคณะ, 2565); (กนกพร ลายสนธิเสรีกุล และคณะ, 2562)

ตัวอย่างที่ 2

ต้นฉบับ : “กระบี่กระบองเป็นการเล่นของไทยแท้ ๆ” (แว่นแก้ว, 2557)

ฉบับแปล : “Krabi krabong or a sword play has been a Thai sport” (WaenKaew, 2014)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการแปลโดยใช้คำทับศัพท์ของคำว่า “กระบี่กระบอง” ว่า “Krabi krabong” และเพิ่มคำอธิบายต่อท้าย ว่า “a sword play” ซึ่งหมายถึง การละเล่นชนิดหนึ่ง ต่อสู้กันด้วยกระบี่กระบอง ทำให้คำวัฒนธรรมคำนี้สามารถสื่อความได้ตรงตามต้นฉบับ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2557)

สำหรับกลวิธีการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม (Translation by cultural substitution) เป็นอีกกลวิธีการแปลที่พบมากเป็นอันดับสามในการศึกษาครั้งนี้ โดยการแปลรูปแบบนี้เป็นการแปลที่ต้องนำคำหรือสำนวนในภาษาปลายทางไปเทียบเคียงกับสิ่งที่มีคุณลักษณะที่ใกล้เคียงกับคำนั้น ๆ ในภาษาต้นทางมาแทนที่ความหมายกัน (กัญชลิกา ตรีกลางดอน และคณะ, 2565) เพื่อช่วยให้สิ่งที่ต้องการถ่ายทอดความหมายในภาษาปลายทางนั้นมีความเข้าใจง่ายขึ้นและเป็นสิ่งที่น่าคุ้นเคยกับผู้อ่านในภาษาเป้าหมายด้วย (Angelina, Y. et al., 2020)

ตัวอย่างที่ 3

ต้นฉบับ : “ให้ล้างโองน้ำทุกใบให้สะอาด แล้วกลิ้งไปตั้งรอไว้ที่ปากทรงน้ำ” (แว่นแก้ว, 2557)

ฉบับแปล : “- to wash all the big jars and then roll and line them up underneath”

(WaenKaew, 2014)

จากตัวอย่างข้างต้น พบว่า ผู้แปลเลือกใช้การแปลความหมายของคำว่า “โองน้ำ” ว่า “big jars” เป็นการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรมในรูปแบบหนึ่ง กล่าวคือ โองน้ำ เป็นสิ่งที่ปรากฏในวัฒนธรรมไทย การจะแปลความหมายคำนี้ให้กับผู้อ่านที่อยู่ในต่างวัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องยาก ดังนั้น ผู้แปลจึงเลือกใช้การแปลโดยการนำเอาสิ่งที่ปรากฏอยู่แล้วในวัฒนธรรมปลายทางนั้น คือ “jar” มาแทนที่คำดังกล่าวและใส่คำขยาย คือ “big” เพื่อบอกขนาดของภาชนะนี้ว่ามีขนาดใหญ่ โดยคำว่า “โอง” หมายถึง “ น. ภาชนะสำหรับขังน้ำ ก้นสอบเล็กน้อย ปากกว้าง มีขนาดแตกต่างกัน ” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2557) ส่วนความหมายของคำว่า “jar” หมายถึง “a round glass container, with a lid used for storing food especially jam, honey, etc.” (Hornby, A. S. et al., 2010)

กลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความความสัมพันธ์กับต้นฉบับ (Translation by Paraphrasing using related words) เป็นกลวิธีการแปลที่ถูกนำมาใช้รองลงมาจากกลวิธีการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรมในการศึกษาครั้งนี้เพราะเป็นการแก้ไขปัญหาโดยการเลือกใช้การอธิบายความใหม่ที่มีความคล้ายคลึงกับความหมายในภาษาต้นทางแต่มีรูปแบบการใช้ที่แตกต่างไปจากเดิมเท่านั้น (กัญชลิกา ตรีกลางดอน และคณะ, 2565)

ตัวอย่างที่ 4

ต้นฉบับ : “เขียนอักษร ก ไก่ ข ไข่ ถึง ฮ นกฮูก” (แว่นแก้ว, 2557)

ฉบับแปล : “write letters of the alphabet starting from the first letter to the last one”

(WaenKaew, 2014)

ผู้แปลเลือกใช้การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความความสัมพันธ์กับต้นฉบับเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ง่ายขึ้นกับผู้อ่านที่อยู่ต่างวัฒนธรรมและไม่รู้จักพยัญชนะไทย

สำหรับกลวิธีการแปลโดยการละ (Translation by omission) ที่ปรากฏในการศึกษาครั้งนี้เป็นการละความที่ไม่ได้ส่งผลต่อความหมายในภาษาฉบับปลายทางเพราะการแปลแบบละความนั้นสามารถทำได้ในกรณีที่คำทางวัฒนธรรมนั้นไม่ได้มีความสำคัญกับบริบทมากและหากละคำนั้นไปแล้วก็ไม่ได้ทำให้เสียรรถรสหรือสีสันของเนื้อเรื่องและบริบทโดยรอบยังสามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายที่ผู้เขียนภาษาต้นทางต้องการจะถ่ายทอดได้ (กัญชลิศา ตรีกกลางดอน และคณะ, 2565)

ตัวอย่างที่ 5

ต้นฉบับ : “แก้วคิดว่า เราปลูกต้นไม้ดอกเอาไว้ แล้วเอา “น้ำมัน” รดทุกวัน ไม่รดด้วยน้ำในคูหรือน้ำก๊อกธรรมดา ๆ ต้นไม้ก็เลยตาย” (แว่นแก้ว, 2557)

ฉบับแปล : “We grew flowers but instead of watering them, we wrapped the flowers with pampers, so they all died” (WaenKaew, 2014)

จากตัวอย่างข้างต้น พบว่า เป็นการแปลโดยการละความหมายขอคำว่า “น้ำในคูหรือน้ำก๊อกธรรมดา” แต่นั่นก็ไม่ได้กระทบกับความหมายโดยรวม ยังสามารถสื่อความได้

การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายเชิงอารมณ์น้อยกว่าคำในภาษาต้นฉบับ (Translation by a more neutral/less expressive word) เป็นกลวิธีการแปลที่พบน้อยที่สุดในการศึกษาครั้งนี้เพราะเป็นการแปลที่ไม่เป็นการสื่ออารมณ์มากเท่ากับความหมายในภาษาต้นทาง (กัญชลิศา ตรีกกลางดอน และคณะ, 2565)

ตัวอย่างที่ 6

ต้นฉบับ : “ไปเอาหูกยามาจากไหนกัน แผลนี้ลึกหน่อย” (แว่นแก้ว, 2557)

ฉบับแปล : “Where did you get that bottle? Oh! This wound is too deep.” (WaenKaew, 2014)

จากตัวอย่างข้างต้น พบว่า เป็นการแปลโดยใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางไม่สื่ออารมณ์เท่ากับต้นฉบับมากเท่ากับความหมายในภาษาต้นทางเพียงใช้คำว่า “bottle” แทนความหมายของคำว่า “หูกยา”

สำหรับกลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ (Translation by paraphrasing using unrelated words) และการแปลโดยการอธิบายความ (Translation by illustration) ไม่ปรากฏการใช้กลวิธีดังกล่าวในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องด้วยเพราะการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับนั้น จะเกิดขึ้นเมื่อไม่สามารถหาคำศัพท์ในภาษาปลายทางได้และเมื่อคำเหล่านั้นมีความซับซ้อนทางความหมายจึงเลือกใช้เพียงการเรียบเรียงความใหม่บนพื้นฐานของคำที่เป็นที่ป็นรู้จักโดยทั่วไปมาทดแทนเท่านั้น (Angelina, Y. et al., 2020) ส่วนการแปลโดยการอธิบายความ (Translation by illustration) เป็นกลวิธีการแปลโดยใช้ภาพประกอบนั้นไม่พบในการศึกษาครั้งนี้เป็นเพราะการแปลด้วยวิธีการนี้ในการแปลนิยายหรือวรรณกรรมจะส่งผลให้เกิดความไม่ต่อเนื่องหากผู้อ่านฉบับแปลต้องเปิดกลับไปมาเพื่อดูภาพประกอบรวมกับการทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง (อริสา งามศรี, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลจากการศึกษาในครั้งนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่ากลวิธีการแปลคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมที่ปรากฏในหนังสือเรื่อง “แก้วจอมแก่น” และ “Kaew, the Playful” ฉบับภาษาอังกฤษตามทฤษฎีการแปลของ (Mona, B., 1997) นั้น พบกลวิธีการแปล จำนวน 5 กลวิธี คือ 1) การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป 2) การแปลโดยใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย 3) การแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม 4) การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ 5) การแปลโดยการละ คิดเป็นร้อยละ 3.76 และการแปลโดยใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายเชิงอารมณ์น้อยกว่าคำในภาษาต้นฉบับ คิดเป็นร้อยละ 2.10 ตามลำดับ ตามลำดับ ส่วนกลวิธีการแปลที่ไม่พบใน

งานวิจัยนี้ คือ 1) กลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับและ 2) การแปลโดยการอธิบายความสำหรับประเด็นการศึกษาในครั้งนี้เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาการแปลเชิงวัฒนธรรมที่จะนำไปสู่ในประเด็นที่น่าสนใจอื่น ๆ เช่น การแปลเชิงวัฒนธรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา หรือเกี่ยวกับศิลปะและจิตกรรมไทย รวมถึงการท่องเที่ยวไทยเชิงประวัติศาสตร์เนื่องด้วยมีนักท่องเที่ยวหรือผู้อ่านจำนวนมากไม่น้อยที่สนใจเรื่องราวประเภทนี้

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร ลายสนิทเสรีกุล และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การปรับบทแปลและกลวิธีการแปลของสันตสิริจากวรรณกรรมเรื่อง “ทาสประเพณี. ใน งานประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี 2562. (26 เมษายน 2562).
- กัญชลิลา ตรีกลางดอน และคณะ. (2565). กลวิธีการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อถ่ายทอดคำทางวัฒนธรรมไทย. วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 8(1), 51-70.
- ชุติมา สัจจานันท์ และคณะ. (2543). การพัฒนาเกณฑ์การประเมินค่าวรรณกรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันภาษาไทย.
- ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง. (2559). “บทวิจารณ์หนังสือ จาก “แก้วจอมแก่น” ถึง “แก้วจอมขน” : วรรณกรรมที่อ่านได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่”. วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์, 34(2), 131-150.
- พรชัย พรวิริยะกิจ. (2555). กลวิธีการแปลวรรณกรรมเยาวชน: กรณีศึกษา ความสุขของกะทิ. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2557). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วราพัชร ชาลีกุล. (2560). กลวิธีการแปลคำทางวัฒนธรรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ กรณีศึกษาเรื่อง ของจันดารา แต่งโดยอุษณา เพลิงธรรม. ใน สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการแปลภาษาอังกฤษและภาษาไทย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- แว่นแก้ว. (2557). แก้วจอมแก่น. (พิมพ์ครั้งที่ 40). กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- สิริกร ผลผลาหาร และนครเทพ ทิพย์สุราษฎร์. (2560). การศึกษาเชิงวิเคราะห์การปรับบทแปลและวิธีการแปลวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “เจ้าหญิงน้อย”. ใน รายงานสืบเนื่องจากการประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุพรรณิ ปิ่นมณี. (2552). การแปลขั้นสูง (Advanced Translation). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อติศา งามศรี. (2560). กลวิธีการแปลคำและวลีทางวัฒนธรรมที่พบในบทแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ กรณีศึกษาเรื่อง "ครูบ้านนอก" โดย คำหมาน คนโค. ใน สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการแปลภาษาอังกฤษและภาษาไทย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรองค์ ชาคร. (2560). กลวิธีการแปลวรรณกรรม. วารสารห้องสมุด, 61(2), 93-109.
- Angelina, Y. et al. (2020). AN ANALYSIS OF TRANSLATION STRATEGIES TOWARD CULTURAL TERMS IN “AND THEN THERE WERE NONE” NOVEL. ELSA JOURNAL, 1(1), (November 2020), 29-38.
- Catford, J. C. (1967). A Linguistic Theory of Translation. Oxford: Pergamon Press.
- Hornby, A. S. et al. (2010). Oxford advanced learner's dictionary (8th edition). Oxford: Oxford University Press.

- Mona, B. (1997). *In Other Words: A Course book on Translation*. New York: Routledge.
- Nida. (1964). *The Theory and Practice of Translation*. Netherlands: E.J. Brill.
- Putsomsoo, P. (2017). A Thai-English Translation Analysis of the Children Literature “Kaew, the Playful”. In *The Thesis of Master degree of Education in English*. Taksin University.
- Somsin, P. (2020). Translation Strategies at Word Level Applied by 4th-Year English Majors, Rangsit Universit. In *RSU International Research Conference 2020*.
- WaenKaew. (2014). *Kaew the playful*. Bangkok: Nanmeebooks Publications.

พื้นที่แห่งการเรียนรู้เชิงพุทธโดยชุมชนเป็นฐานในพื้นที่เขตเมือง:

บริบทตลาดน้ำขวัญ - เรียม กรุงเทพมหานคร*

COMMUNITY - BASED BUDDHIST LEARNING SPACES IN URBAN AREAS:

CONTEXT OF KWAN - RIAM FLOATING MARKET, BANKOK

พระมหาวรวิ ภูผา

Phramaha Worawut Phupha

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

*Corresponding author E-mail: drummer428ru@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์นำเสนอพื้นที่แห่งการเรียนรู้แก่สังคมมุ่งศึกษาพื้นที่แห่งการเรียนรู้เชิงพุทธในพื้นที่ชุมชนเมืองบริบทของตลาดน้ำขวัญ - เรียม ในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาสะท้อนว่าพื้นที่แห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ คือ สถานที่ที่พื้นที่ชุมชนเขตเมืองมาช่วยกันพัฒนาขึ้น และส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา โดยใช้ต้นทุนพระพุทธรูปและบริบทของชุมชนเป็นพื้นฐานหลัก ในการพัฒนาและยกระดับการเรียนรู้เชิงพุทธโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นพื้นที่ที่ส่งสมต้นทุนทางสังคมและกลายเป็นแห่งเรียนรู้ให้กับสมาชิกในชุมชนมีโอกาสศึกษาและปฏิบัติธรรมพุทธศาสนาได้ในบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความสงบและเรียบง่าย ตลาดน้ำขวัญ - เรียม มีกิจกรรม ได้แก่ การพัฒนาทางจิตใจ การเผยแพร่ความรู้ทางธรรมของผู้ที่สนใจในพุทธศาสนา การทำบุญ และการฝึกปฏิบัติธรรม ด้านการท่องเที่ยว ตลาดน้ำขวัญเรียมยังเป็นพื้นที่ส่งเสริมเศรษฐกิจให้กับชุมชนระดับฐานรากที่เกิดจากความต้องการของชุมชน เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยว สร้างสังคมและวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบใหม่ และสนับสนุนการอยู่อาศัยและการบริโภคในชุมชนโดยบูรณาการการเรียนรู้เชิงพุทธ นอกจากนี้พบว่า บริบทตลาดน้ำขวัญ - เรียม สะท้อนมิติของการเรียนรู้ตามหลักอนุตรียะ 6 คือ การเกิดภาวะอันเยี่ยมหรือสิ่งที่ยอดเยี่ยม ประกอบด้วย 1) ทัสสนานุตรียะ คือ การเห็นอันเยี่ยม 2) สวнанุตรียะ คือ การฟังอันเยี่ยม 3) ลาภานุตรียะ คือ การได้อันเยี่ยม 4) ลิกขานุตรียะ คือ การศึกษาอันเยี่ยม 5) ปาริจยิยานุตรียะ คือ การบำเรออันเยี่ยม และ 6) อนุสสทานุตรียะ คือ การระลึกอันเยี่ยม

คำสำคัญ: พื้นที่แห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ, ตลาดน้ำขวัญ - เรียม, ชุมชนเป็นฐานตามแนวพุทธ, ชุมชนเขตเมือง

Abstract

This article aims to present learning spaces to society, aiming to study Buddhist learning spaces in urban areas in the context of Kwan-Riam Floating Market in Bangkok. The results of the study reflect that Buddhist learning spaces are places where urban communities come together to develop and promote learning about Buddhist principles by using the cost of Buddhism and the context of the community as the main basis for development and uplifting. Community - based

* Received December 5, 2023; Revised December 21, 2023; Accepted 23/12/2023

Buddhist learning is a space that accumulates social costs and becomes a learning center for community members to have the opportunity to study and practice Buddhism in an atmosphere full of peace and simplicity. Kwan - Riam Floating Market offers activities such as mental development, dissemination of Dhamma knowledge by those interested in Buddhism, philanthropy, and meditation practice. In terms of tourism, Kwan-Riam Floating Market is an economic promotion area for foundational communities that stem from the needs of the community, promoting tourism, creating a new learning society and culture, and supporting living and consumption in the community by integrating Buddhist learning. In addition, it was found that the Kwan-Riam floating market context reflects the dimension of learning according to the principle of 6 which is the occurrence of excellent conditions or excellent things, consisting of 1) Tasananuttriya is excellent sighting, 2) Suananuttriya is excellent listening, 3) Lapanuttriya is excellent learning, 4) Sikkanuttriya is excellent education, 5) Parijriyanuttriya is excellent service, and 6) Anustananuttriya is excellent remembrance.

Keywords: Learning Space, Kwan - Riam Floating Market, Community is Based on Buddhist Principles, Urban Community

บทนำ

กระแสการพัฒนาที่เป็นไปอย่างก้าวกระโดด ได้ส่งผลให้สังคมในโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วรอบด้าน ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือ ทำให้ความเจริญทางด้านวัตถุอันเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกสบายให้แก่มนุษย์มากขึ้น วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตอันดีงามของสังคมถูกเบียดเบียนไปสู่รูปแบบใหม่ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเรียนรู้ รวมถึงการปฏิสัมพันธ์เชิงสังคมที่เปลี่ยนไปจากเดิม สภาพการณ์ดังกล่าวหากปล่อยให้เป็นสภาพเช่นนี้ ก็จะมีผลกระทบเกิดขึ้นเป็นประจำโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน และรวมถึงประชาชนต่าง ๆ ที่อยู่ในวังวนกระแสของการพัฒนาดังกล่าวด้วย การดำเนินชีวิตรวมถึงการเรียนรู้ต้องมีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงไป ความสำคัญทางการศึกษากับการปรับตัวได้ปรากฏตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทยไว้ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และได้กำหนดเป็นคตินโยบายประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ทั้งนี้ เพื่อสนองตอบต่อผลประโยชน์แห่งชาติ อันได้แก่ การมีเอกราช อธิปไตย การดำรงอยู่อย่างมั่นคง และยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุขเป็นปึกแผ่น มีความมั่นคง และในข้อ 4.3 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งได้มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้องมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สามและอนุรักษภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรมผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง การจัดการศึกษาในยุคใหม่จะต้องมีได้มีเป้าหมายเพียงการเตรียมคนเข้าสู่โลกแห่งการทำงานอาชีพเท่านั้น แต่การจัดการศึกษาจะต้องมีเป้าหมายที่สูงกว่านั้น เพราะการที่มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายทั้งด้านความเชื่อ ระบบคิด เผ่าพันธุ์ และที่สำคัญการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีลักษณะ Dynamic, Complex และ Inter - connected อย่างเป็นอยู่ในปัจจุบันและจะเป็นมากยิ่งขึ้นในอนาคต (อุทัย ดุลยเกษม, 2560)

การศึกษาเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงจึงต้องมีการบูรณาการในทุกมิติอย่างรอบด้านและเป็นไปเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี

บริบทปัจจุบันกรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย และมีจำนวนประชากรที่หนาแน่นที่สุดเป็นเมืองหลักที่เป็นศูนย์กลางการปกครองระดับประเทศครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยอาณาเขตแบ่งออกเป็น 2 ผัง คือ เขตพระนครและเขตธนบุรี มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านกลาง มีพื้นที่ทั้งหมด 1,568.737 ตารางกิโลเมตร ในด้านการปกครอง กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการท้องถิ่น มีฐานะเป็นเมืองหลวงของประเทศ มีมติการจัดการศึกษาแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2562 - 2565 ได้มุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี เก่ง เป็นที่หนึ่งในอาเซียน มีความรักชาติ มีคุณภาพชีวิตและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานคร, 2561)

นอกจากนี้แล้วมีนโยบาย “เพิ่มพื้นที่การเรียนรู้” โดยมุ่งพัฒนาพื้นที่เรียนรู้และสร้างเป้าหมายร่วมกับชุมชน โดยมีปลายทางที่สำคัญ คือ นักเรียนต้องเข้าถึงการเรียนรู้ได้ทุกที่ ทั้งในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกห้องเรียน ผลักดันให้ชุมชนเป็นพื้นที่เรียนรู้ร่วมกันทั้งของนักเรียน นักศึกษา บัณฑิตจบใหม่ และประชาชนทั่วไป (สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (วสศ.), 2565) ซึ่งฐานคิดดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาวิถีพุทธ กล่าวคือ พระพุทธศาสนาเห็นว่าการศึกษาคือการพัฒนาคนซึ่งจะตั้งอยู่บนฐานความรู้เข้าใจและแนวคิดที่ยั่งยืน มนุษย์ร่วมอยู่ในระบบความสัมพันธ์ของธรรมชาติที่โยงถึงกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ให้มนุษย์เจริญก้าวหน้าไปในความดีงาม ความสามารถและความเป็นอิสระ โดยอยู่ดีมีสุขด้วยกันอย่างเกื้อกูลกับเพื่อนมนุษย์และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เป็นการบูรณาการไตรสิกขาให้เกิดการพัฒนา (ภาวนา) ครบทั้ง 4 ประการ เป็นการศึกษาที่เป็นระบบแห่งบูรณาการ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2559) อาจกล่าวได้ว่า พระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับพื้นที่แห่งการเรียนรู้ โดยเน้นการสร้างพื้นที่ที่เป็นมิตรและมุ่งศึกษาพัฒนาตนเอง การส่งเสริมการเรียนรู้และความเข้าใจในเรื่องธรรมชาติและความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และชีวิตประจำวันและการอยู่ร่วมกันในสังคม

ต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทยเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้บุคคลได้เกิดการศึกษา ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การดำเนินชีวิตตั้งแต่เกิดจนตายซึ่งจะรวมถึงการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่จะต้องเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตทางด้านสังคม สิ่งแวดล้อม ศาสนา เศรษฐกิจ และการเมืองเพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ สามารถปรับตัวกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้ทุกช่วงชีวิต การศึกษาจึงมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นเพราะปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและซับซ้อน ต้องมีการปรับตัวและสร้างองค์ความรู้จากบริบทสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจุบันให้ได้มากที่สุด (จินตนา สุจิตานนท์, 2556)

บทความนี้มุ่งนำเสนอพื้นที่แห่งการเรียนรู้เชิงพุทธโดยชุมชนเป็นฐานในพื้นที่เขตเมือง : บริบทตลาดน้ำ ขวัญ - เรียม กรุงเทพมหานคร ซึ่งโดยบริบทแล้วเป็นศูนย์กลางความเจริญของประเทศ ทั้งมิติการศึกษา เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การเกิดขึ้นของตลาดน้ำเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้แบบใหม่ที่ผสมผสานระหว่างทุนทางสังคม และการจัดการแบบใหม่ ผลการนำเสนอมุ่งเพื่อให้เป็นสารสนเทศและองค์ความรู้ในการพัฒนาพื้นที่แห่งการเรียนรู้ในบริบทที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการศึกษาให้เกิดขึ้นกับทุกเพศวัย อีกทั้งเป็นการบูรณาการต้นทุนทางสังคมที่ดึงมาสู่การเรียนรู้และการสืบสานให้เกิดความยั่งยืนตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอีกด้วย

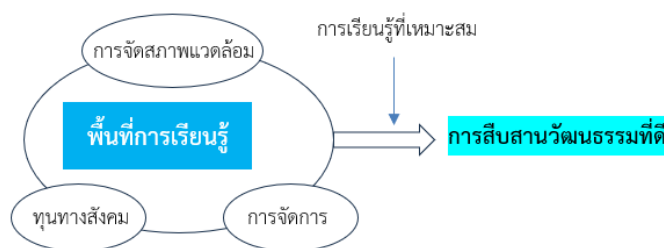
พื้นที่แห่งการเรียนรู้ : แนวคิดพื้นฐานและการเชื่อมกับการเรียนรู้เชิงพุทธ

สืบเนื่องจากแนวคิดการพัฒนาการศึกษาในปัจจุบันที่ทุกองคาพยพจะต้องมุ่งพัฒนาศักยภาพพลเมืองของประเทศให้มีชีวิตที่ดีในอนาคตซึ่งต้องมุ่งประเด็นที่สำคัญ คือ การสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาและเสาะหาทักษะที่ต้องการสำหรับการดำรงชีวิตในอนาคตซึ่งจะต้องสอดคล้องกับบริบทและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ

พื้นที่ (วิจารณ์ พานิช และปิยาภรณ์ มัณฑะจิตร, 2563) พื้นที่แห่งการเรียนรู้ (Learning Space) เป็นแนวคิดที่พัฒนามาพร้อมกับยุคของการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นยุคของ VUCA World ที่มีความเป็นไปอย่างผันผวน คลุมเครือ และไม่แน่นอนที่ชัดเจน จนยากที่ศาสตร์หรือองค์ความรู้ในสถานการณ์ปัจจุบันจะพยากรณ์หรือคาดเดาได้ การเสริมสร้าง “การเรียนรู้” จะเป็นความหวังหรือเป็น “ทักษะ” (Skills) ที่สำคัญในการที่จะแก้ปัญหามากมายของปัจเจกบุคคลให้เกิดความพร้อมและรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ได้อย่างเท่าทัน (ไทยรัฐออนไลน์, 2566) สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้พัฒนาข้อเสนอระบบการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคตในปี 2040 ว่าการเรียนรู้แบบใหม่จะต้องเป็นการเรียนรู้แบบย้อนกลับเนื้อหาเป็นฐานไปสู่ผลลัพธ์เป็นฐาน การเรียนรู้จากโลกกว้างด้วยระบบนิเวศการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียนเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง และครูเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) พื้นที่แห่งการเรียนรู้มีความเชื่อมโยงอย่างยิ่งกับคำว่า “ระบบนิเวศการเรียนรู้” (Learning Ecosystem) โดยเชื่อมั่นต่อองค์ประกอบของพื้นที่เรียนรู้ที่มุ่งเชื่อมต่อพื้นที่การเรียนรู้ระหว่างการศึกษา การเติบโตควบคู่ไปกับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี และวัฒนธรรม และมีความเชื่อมโยงกับทฤษฎีด้านการเรียนรู้ “คอนสตรัคติวิสต์” (Constructivist Theory) และแนวคิด “การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่หลากหลาย” (Active learning) ซึ่งเชื่อว่าผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงหรือสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์และลงมือปฏิบัติท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอส.), 2566) แนวคิดพื้นที่แห่งการเรียนรู้เชื่อมโยงกับคำว่า “การเรียนรู้” ซึ่งตามความหมายแล้วการเรียนรู้มีขอบเขตครอบคลุม 2 ประการ คือ การเรียนรู้ในความหมายของ “กระบวนการเรียนรู้” ซึ่งหมายถึง การดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนหรือการใช้วิธีการต่าง ๆ ที่ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ และในความหมายของ “ผลการเรียนรู้” หมายถึงความรู้ ความเข้าใจ ในสาระต่าง ๆ ความสามารถในการกระทำ การใช้ทักษะกระบวนการต่าง ๆ รวมทั้งความรู้สึกรู้สึกหรือเจตคติอันเป็นผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้หรือการใช้วิธีการเรียนรู้ (ทิสนา แคมมณี และคณะ, 2545) การเรียนรู้เป็นการปรับความรู้ และทักษะเดิมให้เข้ากับความรู้ใหม่ หรือเป็นการสร้างความรู้หรือทักษะใหม่อันเป็นผลจากการมีผลมาจากประสบการณ์หรือการฝึกหัดที่มีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน ผลที่ได้จากการเปลี่ยนแปลง คือ ความรู้ และทักษะใหม่ (Arends, R. I., 2009)

ประวัติศาสตร์และพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้สะท้อนให้เห็นว่าได้น้อมรับพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางหลักในการจรรโลงสังคมไทย และพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการศึกษาเรียนรู้โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่ามนุษย์สามารถฝึกฝนและพัฒนาตนเองได้ การศึกษาที่แท้จริง คือ การรู้ความจริงของธรรมดแล้วพัฒนาคนบนฐานของธรรมชาติ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2559) ระบบการศึกษาที่สมบูรณ์จะต้องมีองค์ประกอบพร้อมทั้งศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งเรียกว่า “ไตรสิกขา” และก่อนจะถึงไตรสิกขาจะต้องมีองค์ประกอบอื่น ๆ ช่วยในการฝึกอบรม ทั้งที่เป็นองค์ประกอบทางสังคม และองค์ประกอบภายในบุคคล คือ 1) กัลยาณมิตร เป็นองค์ ประกอบภายนอก ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดี และ 2) โยนิโสมนสิการเป็นองค์ประกอบภายใน ซึ่งควบคู่ไปกับองค์ประกอบภายนอก ได้แก่ การใช้ความคิดถูกวิธี คือ คิดสืบสาวให้ถึงต้นตอ ตามหลักความสัมพันธ์แห่งองค์ประกอบและเหตุปัจจัยต่าง ๆ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2559) สรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีจะเป็นปัจจัยเอื้อที่สำคัญต่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะสังคมไทย ซึ่งมีต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมมาอย่างยาวนาน การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีและเหมาะสม จะเป็นแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมที่ดีให้กับสังคม ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงการเชื่อมโยงการจัดการพื้นที่การเรียนรู้

การเรียนรู้แบบชุมชนเป็นฐาน

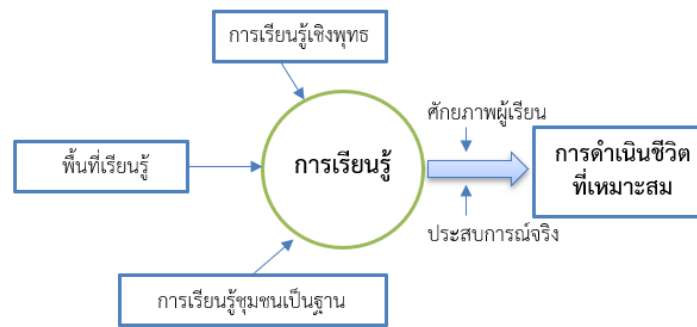
บนฐานคิดพื้นฐานที่เชื่อว่าการศึกษาคือพื้นฐานและกลไกที่สำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การเรียนรู้จะเกิดขึ้นหากพลเมืองได้รับประสบการณ์จากการหาความรู้ การดำเนินชีวิตท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางการศึกษาและสังคมวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเกิดประสบการณ์ใหม่ ๆ และสามารถนำย้อนกลับมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตหรือที่ส่งสอนมาในชุมชน แนวทางดังกล่าวจะเป็นการเสริมสร้างความรู้ ศีลธรรม คุณค่า และความเข้าใจต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นสำหรับชีวิตเพื่อให้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่มีความเข้าใจต่อวัฒนธรรมและแนวคิดต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อสังคมของตนเองและของชาติอื่น ๆ ตลอดจนการเข้าใจถึงกฎต่าง ๆ ตามธรรมชาติ พร้อมทั้งมีทักษะอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ และการสื่อสาร การเรียนรู้แบบชุมชนเป็นฐานถูกพัฒนาขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ทวีปแอฟริกาและภูมิภาคเอเชียในระยะเวลาต่อมา เป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากการเรียนรู้โดยการบริการสังคม (Service Learning: SL) มุ่งถึงการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ โดยผู้เรียนรู้เป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน และเป็นไปตามความต้องการของชุมชนที่ทำการศึกษารวบรวมพื้นที่เพื่อหาประสบการณ์ (Flecky, K., 2011) ฐานคิดที่สำคัญ คือ การเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการลงมือกระทำ (Active Process) ซึ่งเป็นแนวคิดที่มาจากทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) โดยเชื่อว่าความรู้จะถูกสร้างขึ้นด้วยตัวผู้เรียนเองโดยใช้ข้อมูลที่ได้รับมาใหม่ร่วมกับข้อมูลหรือความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว (สมาลี ชัยเจริญ, 2557) กลไกสำคัญของกระบวนการการเรียนรู้ชุมชนเป็นฐาน คือ “พื้นที่ดำเนินการ” (action space) ให้ผู้ที่ลงพื้นที่เพื่อศึกษาได้มีโอกาสทำสิ่งใหม่ ๆ ที่มีคุณค่า แล้วเรียนรู้คุณค่านั้น ทั้งนี้ด้วยสัมผัสของตนเอง และด้วยการเข้าร่วม “พื้นที่เรียนรู้คุณค่า” (learning space) ซึ่งการเรียนรู้คุณค่าที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ คือ การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม (วิจารณ์ พานิช, 2561)

ตามแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ชุมชนเป็นฐาน ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ คือ 1) การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ (Concrete Experience: CE) กล่าวคือ การเรียนรู้ที่แท้จริงจะต้องเริ่มเมื่อผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ได้สัมผัสถึงแก่นแท้ขององค์ความรู้นั้น เช่น การลงพื้นที่ชุมชน การได้สนทนา การได้ตอบโต้ปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชน เป็นต้น 2) การสะท้อนกลับการเรียนรู้ (Reflective Observation : RO) เป็นกระบวนการการสะท้อนคิด (Reflection) การเรียนรู้ชุมชนเป็นฐาน การปฏิสัมพันธ์และสื่อสารระหว่างกลุ่มผู้ลงพื้นที่หรือการสะท้อนกลับผ่านกระบวนการกลุ่ม (Dialogue/Discussion) จะเป็นการเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ 3) การสรุปองค์ความรู้ (Abstract Conceptualization : AC) บนวิถีการดำเนินชีวิตจริง การได้ลงพื้นที่จริงและเกิดประสบการณ์จริงจะเป็นการสร้างบทเรียนแบบเชิงประจักษ์ (Tacit knowledge) การถ่ายทอดที่เป็นลักษณะสื่อสารออกจากตนเองผ่านภาพถ่าย รายงาน หรือการสื่อสารผ่านสื่อสาธารณะอย่างสื่อออนไลน์ต่าง ๆ จะเกิดเป็นความรู้เชิงชัดแจ้ง (Explicit knowledge) และขั้นตอนสุดท้าย 4) การประยุกต์ใช้ความรู้ (Active Experimentation : AE) การลงพื้นที่เรียนรู้จะสามารถ

เสริมสร้างความรู้จริงสำหรับการดำเนินชีวิตได้ เช่น ความสามารถในการอธิบายเชื่อมโยงกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยว หรือแม้แต่การซื้อขายสินค้าที่จำเป็นตามความต้องการได้

ดังการนำเสนอฐานคิดข้างต้น สรุปได้ว่า แนวคิดพื้นที่แห่งการเรียนรู้ การเรียนรู้เชิงพุทธ และการเรียนรู้ชุมชนเป็นฐาน เป็นแนวคิดที่เชื่อมโยงกันและกัน โดยมีจุดมุ่งหมายหลัก คือ การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนรู้หรือปัจเจกบุคคลให้เกิดประสบการณ์จริงและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 สรุปการเชื่อมโยงการเรียนรู้ตามแนวคิดและทฤษฎี

ตลาดน้ำขวัญ - เรียม : พื้นที่แห่งการเรียนรู้ในพื้นที่เขตเมือง

บริบทและพัฒนาการของตลาด

สภาพบริบทปัจจุบันตลาดน้ำขวัญ - เรียม เป็นตลาดน้ำกลางกรุงริมคลองแสนแสบตรงวัดบำเพ็ญเหนือ (เสรีไทย 60) และวัดบางเพ็งใต้ (รามคำแหง 187) แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่ขานเมืองฝั่งตะวันออกของกรุงเทพมหานคร ด้านการคมนาคมสามารถเดินทางเข้าถึงทางรถยนต์จากซอยเสรีไทย 60 และซอยรามคำแหง 187 เพื่อเข้าเยี่ยมชมและท่องเที่ยวได้ เป็นตลาดและแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นไม่นาน การเกิดขึ้นของตลาดน้ำและเป็นที่รับรู้ของสังคมไทยและนักท่องเที่ยว โดยทั่วไปเกิดขึ้นหลังสถานการณ์น้ำท่วมกรุงเทพมหานคร ในปี 2554 ทหารส่งกำลังไปช่วยสกัดมวลน้ำยักษ์ที่กำลังจะเข้าท่วม “นิคมบางชัน” และได้มาตั้งหน่วย ณ วัดบำเพ็ญเหนือ เพื่อยันน้ำไม่ให้ท่วมนิคมบางชัน และเป็นการป้องกันไม่ให้น้ำป่าไปเข้าไปในเขตพื้นที่เขตบางกะปิ หลังเหตุการณ์เข้าสู่สภาวะการปกติ คุณชาวลิต เมธยะประภาส และบริษัทครอบครัวขนส่งซึ่งเป็นกลุ่มธุรกิจที่ได้รับอนุญาตให้สัมปทานการเดินเรือโดยสารคลองแสนแสบมีแนวคิดในการสร้างตลาดน้ำขวัญ - เรียม โดยได้มีการหารือกับส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด วางแผนการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชนในพื้นที่โดยรอบ สร้างแหล่งท่องเที่ยวริมน้ำในคลองแสนแสบ โดยอาศัยประสบการณ์ของครอบครัวได้ใช้เวลาก่อนชีวิตอยู่กับการเดินเรือมาออกแบบและใช้ “ฉากทัศน์” ของคลองแสนแสบเป็นการสร้างตลาด ขวัญ - เรียม มาเป็นจุดขายในการสร้างเป็นตลาดน้ำ และได้มีเปิดตัวอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2555 รูปแบบของการจัดการได้ถือเอาต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นของพื้นที่ คือ “ตำนานขวัญ - เรียม” จากการอ้างอิงนวนิยายและตัวละครเอกในเรื่อง “แผลเก่า” ในปี พ.ศ. 2479 ประพันธ์โดยไม้ เมืองเดิม (ก้าน พึ่งบุญ ณ อยุธยา : 16 มิถุนายน พ.ศ. 2448 - 4 มีนาคม พ.ศ. 2485) เป็นเรื่องราวของความรักที่เกิดขึ้นในพื้นที่คลองแสนแสบ ความรักของชายหนุ่ม “ชื่อขวัญ” และสาวชนบท “ชื่อเรียม” เป็นเรื่องราวจากบทประพันธ์ได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นชุมชนและวัฒนธรรมพื้นถิ่นในพื้นที่คลองแสนแสบในอดีตที่ยังเป็นสังคมเกษตรกรรมในพื้นที่ราบลุ่มภาคกลาง เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตริมน้ำถึงคนรุ่นหลัง กำลังทหารที่มาช่วยปักหลัก การเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำขวัญ - เรียม นอกจากเพื่อการท่องเที่ยวแล้วยังเป็นการศึกษากับบรรยากาศย้อนรอยอดีตจากตำนาน

เพื่อรำลึกถึงอดีต (Nostalgia) ตามบทประพันธ์นวนิยายและเรื่องราวผ่านนิทรรศการที่ทางตลาดน้ำที่ได้จัดเตรียมไว้ให้ได้ศึกษา

กิจกรรม แหล่งเรียนรู้ และการเรียนรู้

ตลาดน้ำขวัญ - เรียม จะเปิดในวันเสาร์ อาทิตย์ และวันนักขัตฤกษ์ โดยเริ่มตั้งแต่เวลา 7.00 - 18.00 น. กิจกรรมของตลาดน้ำขวัญ - เรียม เป็นการบูรณาการทั้งกิจกรรมการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาซึ่งอาศัยบริบทของพื้นที่ที่มีวัดทั้งสองฝั่งของตลาดปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญ และกิจกรรมที่สะท้อนถึงวิถีพัฒนาธรรมของชุมชนในอดีตและปัจจุบัน กิจกรรมหลัก ๆ มีดังนี้

1. **การตักบาตรทางเรือ** การบิณฑบาตทางเรือหรือการบิณฑบาตทางน้ำ มีชื่อเรียกว่า “นาวาภิกขาจาร” เป็นการบิณฑบาตที่เป็นขนบธรรมเนียมของคนไทยภาคกลางตอนล่าง ซึ่งบริบทมีสภาพเป็นพื้นที่ลุ่มน้ำชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานริมน้ำ การตักบาตรทางน้ำ โดยเป็นส่วนสำคัญในชีวิตประจำวันทั้งทางกายภาพ และจิตวิญญาณของชุมชนในภูมิภาควัฒนธรรมไทย ในปัจจุบันจะมีการตักบาตรทางน้ำน้อย ตลาดน้ำขวัญ - เรียม จะมีตักบาตรทางเรือเพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้ทำบุญโดยจะมีพระสงฆ์มารับบาตรในตอนเช้า

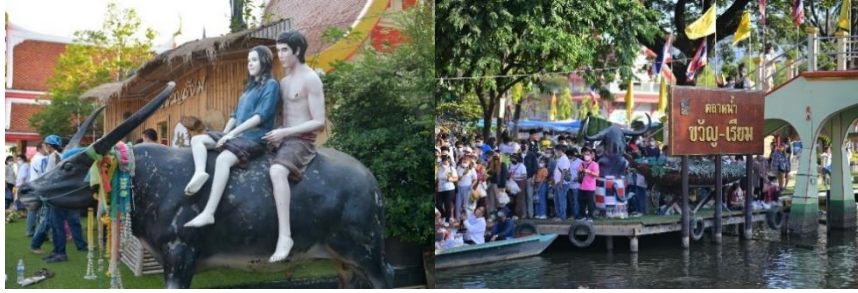
2. **กิจกรรมทำบุญเสริมสิริมงคลกับชีวิต** เป็นกิจกรรมทางศาสนาที่วัดบำเพ็ญเหนือและวัดบางเพ็งใต้ได้จัดเตรียมเพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้ทำบุญตามโอกาสและความศรัทธาของตนเอง ได้แก่ การทำบุญถวายสังฆทาน การใส่ชีวิตโคกระบือ การปิดทองพระพุทธรูปสำคัญ ๆ ของประเทศไทย เช่น พระพุทธชินราชจำลอง พระพุทธโสธรจำลอง หลวงพ่อวัดไร่จิง เป็นต้น เพื่อรองรับศรัทธาของพุทธศาสนิกชนที่มาท่องเที่ยวและมาทำบุญ

3. **กิจกรรมทำบุญสะเดาะเคราะห์** เป็นกิจกรรมสืบเนื่องการทำบุญ เป็นความเชื่อของชาวไทยที่สืบทอดสืบทอดกันมาเชื่อว่าจะสามารถส่งเสริมดวงชะตาให้ดีขึ้นมั่งคั่งไปถึงการต่ออายุ หรือแก้ไขสิ่งเลวร้ายให้กลายเป็นดี การเริ่มทำบุญตั้งแต่ต้นปีก็จะเพิ่มดวง เสริมส่งาราศีให้ชีวิตมีความสุขและประสบความสำเร็จตลอดทั้งปีและตลอดไป ซึ่งตลาดน้ำขวัญ - เรียมและบริเวณวัดจะมีสถานที่ทำบุญปล่อยปลา สัตว์น้ำ ตามกำลังวันเกิดเสริมบารมี การทำบุญใส่ชีวิตโคกระบือ เป็นต้น

4. **ศาลและรูปประติมากรรมขวัญ - เรียม** เป็นเสมือนสัญลักษณ์ของตลาดน้ำขวัญ - เรียม ตามบทประพันธ์เรื่อง “แผลเก่า” ของไม้ เมืองเดิม นอกจากจะเป็นสัญลักษณ์ของวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนในอดีตในพื้นที่คลองแสนแสบ ประเพณีริมน้ำของชุมชนในยุคเก่า ความสงบ และวิถีดั้งเดิม นอกจากนี้ยังเป็นสัญลักษณ์ของความรักของคนหนุ่มสาวที่ยึดมั่นต่อคำสัญญารักที่มีต่อกัน

5. **สะพานสติ** เป็นสะพานที่ถูกจำลองกระดูกงูของเรือมาทำเป็นสะพานหลักระหว่างสองฝั่งคลองและเป็นจุดท่องเที่ยวและสถานที่ดึงดูดความสนใจของประชาชนที่เดินทางมาทำบุญและท่องเที่ยวในพื้นที่ จุดเด่นของสะพานสติ คือ เป็นจุดเชื่อมชุมชนสองฝั่ง คือ วัดบำเพ็ญเหนือและวัดบางเพ็งใต้ และมีคติธรรมสำหรับเตือนสติว่า “ขึ้นบันได สะพานนี้ เจตนาสร้าง มิให้เสมอกัน ให้ท่านผู้เจริญ ก้าวย่าง อย่างมีสติ พิจารณา ลมหายใจ ตามวิถี อานาปานสติ ถาวนา เทอญ” สะพานสตินี้ยังสะท้อนถึงวิถีทางพุทธศาสนา คือ สื่อของการเรียนรู้ธรรมอย่างเรียบง่าย

นอกจากกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น ตลาดน้ำขวัญ - เรียม ยังสะท้อนถึงมีกิจกรรมที่รองรับการท่องเที่ยวและการเรียนรู้ เช่น การล่องเรือชมวิถีชีวิตชุมชนริมคลอง การแสดงโชว์รำไทยของนักเรียนที่สะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ การจำหน่ายสินค้าฝั่งวัดบางเพ็งใต้ซึ่งเป็นตลาดเก่าแบบตลาดร้อยปี มีร้านกาแฟ ร้านถ่ายรูปโบราณ นอกจากนั้นยังมีสวนแสดงสัตว์เลี้ยงเพื่อรองรับความบันเทิงและการพักผ่อนให้กับนักท่องเที่ยว ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 รูปปั้นขวัญ - เรียม สัญลักษณ์ที่มาตลาดและบรรยากาศตลาดน้ำ

ปัจจัยความสำเร็จสู่การเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้สาธารณะ

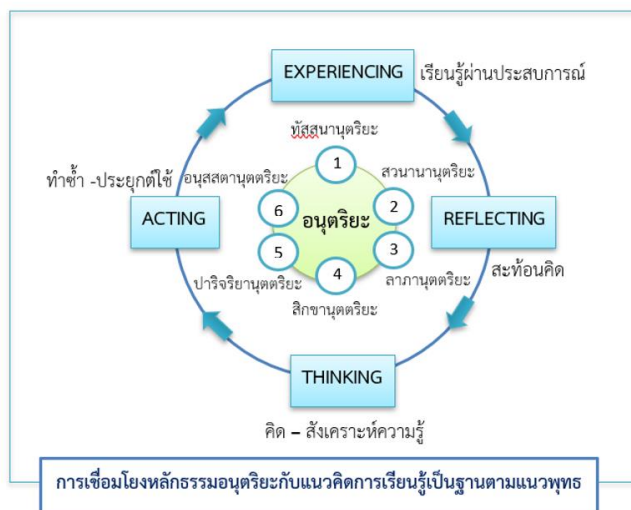
จากการศึกษาพบว่า ตลาดน้ำขวัญ - เรียม เป็นตลาดแห่งใหม่ ที่ตั้งอยู่ในศูนย์กลางความเจริญของประเทศไทย และเป็นที่ยอมรับจนถึงปัจจุบัน ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่นำมาสู่การเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้สาธารณะสะท้อนให้เห็นมิติต่าง ๆ ได้ ดังนี้ 1) ต้นทุนทางบริบทของชุมชน โดยสภาพพื้นที่ที่ตั้งอยู่ริมคลองแสนแสบซึ่งเป็นคลองประวัติศาสตร์ของกรุงเทพมหานครมาอย่างยาวนานจนถึงปัจจุบันที่ยังคงมีอิทธิพลต่อวิถีการดำเนินชีวิต เช่น การคมนาคมสัญจรทางน้ำของประชาชนในโซนตะวันออกของกรุงเทพมหานคร แหล่งท่องเที่ยวชุมชน ศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่น เป็นต้น 2) ตำนานขวัญ - เรียม จากบทประพันธ์ไม้ เมืองเดิม โดยเฉพาะการเป็นอมตะนิยามที่ฝังอยู่ในความทรงจำและการสะท้อนถึงบริบทและสถานที่ต่าง ๆ ที่มีอยู่จริงยังการสร้างแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาท่องเที่ยว 3) ต้นทุนทางศาสนา “บวร” และการเป็นศูนย์กลางของชุมชน ความเป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนาของชุมชนในพื้นที่ทั้งวัดบำเพ็ญเหนือและวัดบางเพ็งใต้เป็นส่วนหนึ่งที่สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนได้เข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งนอกจากจะท่องเที่ยวแล้วยังเป็นการทำบุญไปพร้อม ๆ กัน 4) การบริหารจัดการที่ตอบสนองความต้องการของคนปัจจุบัน จุดเริ่มต้นและการบริหารจัดการแบบมีอาชีพเข้าใจถึงความต้องการตลอดของคุณชาวลิต เมธยะประภาส และบริษัทครอบครัวขนส่ง รวมถึง การประสานงานกับส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดส่งผลให้การดำเนินการประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนได้ 5) การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะสื่อใหม่ ๆ ที่สามารถสื่อสารได้อย่างรวดเร็ว ประกอบกับการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องส่งผลให้ข้อมูลแพร่หลายและส่งเสริมให้เกิดการเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ และ 6) การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ เป็นการประสานและการสร้างการมีส่วนร่วมทั้งบ้าน วัด โรงเรียน ภาคเอกชน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนให้เกิดความยั่งยืน

การเรียนรู้แบบชุมชนเป็นฐานตามแนวพุทธ : สังเคราะห์มิติอนุตรริยะ 6

การเรียนรู้ตามวิถีพุทธเป็นการเรียนรู้ที่มุ่ง “ประสบการณ์จริง” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบชุมชนเป็นฐานมุ่งถึงการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์เช่นเดียวกัน ประชาชนหรือผู้ศึกษาจะต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน และเป็นไปตามความต้องการของชุมชนที่ทำการศึกษาหรือลงพื้นที่เพื่อหาประสบการณ์ ความสำคัญของหลักธรรม อนุตรริยะ 6 กับการเรียนรู้แบบชุมชน เป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) เป็นกระบวนการเรียนรู้ครอบคลุมทั้ง 4 ขั้น (Experiential Learning Cycle: ELT Cycle) กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่สะท้อนถึงการนำตัวเองเข้าไปอยู่ในประสบการณ์หรือสถานการณ์ใหม่ และการตีความประสบการณ์ใหม่ (Concrete Experience) เกิดวงจรการทบทวนตกผลึกความคิด ความรู้สึก และอารมณ์ผ่านการตั้งคำถาม (Reflective Observation of the New Experience) เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์เฉพาะตน (Abstract Conceptualization) และเกิดความคิดกับบริบทในรูปแบบเฉพาะตน เพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ (Active Experimentation) ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวกับหลัก “อนุตรริยะ 6” ประการ

(พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2559) คือ 1) ทัสสนานุตรริยะ (supreme sight) เป็นการเห็นอันเยี่ยม ได้แก่ การเห็นพระตถาคต และตถาคตสาวก รวมถึงสิ่งทั้งหลายที่จะให้เกิดความเจริญงอกงามแห่งจิตใจ 2) สวานานุตรริยะ (supreme hearing) เป็นการฟังอันเยี่ยม ได้แก่ การสดับธรรมของพระตถาคต และตถาคตสาวก 3) ลาภานุตรริยะ (supreme gain) เป็นการได้อันเยี่ยม ได้แก่ การได้ศรัทธาในพระตถาคตและตถาคตสาวก หรือการได้อริยทรัพย์ 4) สิกขานุตรริยะ (supreme training) เป็นการศึกษาอันเยี่ยม ได้แก่ การฝึกอบรมในอริศีล อริจิต และอริปัญญา 5) ปาริจริยานุตรริยะ (supreme service or ministry) เป็นการบำเรออันเยี่ยม ได้แก่ การบำรุงรับใช้พระตถาคต และตถาคตสาวก และ 6) อนุสสทานุตรริยะ (supreme memory) เป็นการระลึกอันเยี่ยม ได้แก่ การระลึกถึงพระตถาคตและตถาคตสาวก กล่าวโดยสรุป ความรู้ทางพุทธศาสนาจะเกิดจากการได้เห็น การได้ฟัง การได้ลงมือมีมือ การศึกษา การช่วยรับใช้และการรำลึกในระดับเบื้องต้น คือ การเพิ่มศักยภาพ และในระดับที่สูงที่สุด คือ การเป็นไปเพื่อความบริสุทธิ์ล่งพ้นโสกะปริเวชะ ดับสูญทุกข์โทมนัส เพื่อการบรรลุธรรม และทำให้แจ้งซึ่งนิพพาน

การเรียนรู้เชิงพุทธบริบทของตลาดน้ำขวัญเรียมได้สะท้อนให้เห็นมิติของการเรียนรู้ตามแนวทางอนุดรียะ 6 ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แสดงการเชื่อมโยงแนวคิดการเรียนรู้เป็นฐานตามแนวพุทธ

จากแผนภาพที่ 3 แสดงให้เห็นสะท้อนให้เห็นว่าการเรียนรู้เชิงพุทธโดยใช้ชุมชนเป็นฐานตามบริบทของตลาดน้ำขวัญ - เรียม เกิดจากเป็นพื้นที่ที่ส่งเสริมสนับสนุนทางสังคมและกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับประชาชนได้เกิดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้แล้วยังเป็นพื้นที่ส่งเสริมเศรษฐกิจให้กับชุมชน การส่งเสริมการท่องเที่ยว และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

สรุป

สังคมและวัฒนธรรมไทยมีความเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่อยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมไทยมาอย่างยาวนาน บทความนี้ได้แสดงให้เห็นถึงพื้นที่แห่งการเรียนรู้เชิงพุทธโดยชุมชนเป็นฐานในพื้นที่ชุมชนเมืองบริบทของตลาดน้ำขวัญ - เรียม ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีมิติของความเป็นเมืองที่มีพลวัตสูง การเรียนรู้เชิงพุทธโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นพื้นที่ที่ส่งเสริมสนับสนุนทางสังคมและกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับสมาชิกในชุมชนมีโอกาสศึกษาและปฏิบัติธรรมพุทธศาสนาได้ในบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความสงบและเรียบง่าย กิจกรรมต่าง ๆ ในมิติของการเรียนรู้เชิงพุทธบริบทของตลาดน้ำขวัญ - เรียม ได้สะท้อนให้เห็นมิติของการเรียนรู้ตามแนวทางอนุดรียะ 6 คือ การเกิดภาวะอันเยี่ยมหรือสิ่งที่ยอดเยี่ยม ประกอบด้วย 1) ทัสสนานุตรริยะ คือ การเห็นอันเยี่ยม 2) สวานานุตรริยะ คือ การฟังอันเยี่ยม

3) ลากานุตตริยะ คือ การได้อันเยี่ยม 4) สิกขานุตตริยะ คือ การศึกษาอันเยี่ยม 5) ปาจริยานุตตริยะ คือ การบำเรออันเยี่ยม และ 6) อนุสสถานุตตริยะ คือ การระลึกอันเยี่ยม ทั้งหมดเป็นฐานคิดเชิงผลลัพธ์หรือประสบการณ์จากการเรียนรู้ ได้แก่ การเห็นอันเยี่ยม การฟังอันเยี่ยม การได้อันเยี่ยม การศึกษาอันเยี่ยม การบำเรออันเยี่ยม และการระลึกอันเยี่ยม และสอดคล้องกับทฤษฎีทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) ซึ่งเป็นฐานคิดพื้นฐานของพื้นที่แห่งการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา สุจจันท์. (2556). การศึกษาและการพัฒนาชุมชนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ทิตนา แคมมณี และคณะ. (2545). กระบวนการเรียนรู้ ความหมาย แนวทางการพัฒนา และปัญหาข้อใจ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2566). Learning Space - พื้นที่เรียนรู้ เต็มวันว่าง ลดเวลาเสี่ยง เพื่ออนาคตเด็กและเยาวชนไทย. เรียกใช้เมื่อ 2 สิงหาคม 2566 จาก <https://www.thairath.co.th/news/society/2682633>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2559). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 34). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต).
- มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอส.). (2566). Learning ให้ Loving: “5 พื้นที่เรียนรู้” ทางเลือกทดลองของการศึกษา นอกห้อง. เรียกใช้เมื่อ 2 สิงหาคม 2566 จาก https://thaivolunteer.org/learningtoloving_space/
- วิจารณ์ พานิช. (2561). มหาวิทยาลัยหุ้นส่วนสังคมที่สหราชอาณาจักร บทบาทของมหาวิทยาลัย: การมีส่วนร่วมสาธารณะในสหราชอาณาจักร. กรุงเทพมหานคร: สถาบันคลังสมองแห่งชาติ.
- วิจารณ์ พานิช และปิยาภรณ์ มั่นตะจิตร์. (2563). การศึกษาคุณภาพสู่ระดับโลก. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (วสศ.). (2565). 30 นโยบายเรียนดี ของผู้ว่าฯ ชัชชาติ ปักธงลดความเหลื่อมล้ำ ลดภาระครู - ผู้ปกครอง ปั่นโรงเรียนคุณภาพ. เรียกใช้เมื่อ 2 สิงหาคม 2566 จาก <https://research.eef.or.th/30-study-policy-chadchart/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). ข้อเสนอระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต ในปี 2040. กรุงเทพมหานคร: กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานคร. (2561). แผนพัฒนาการศึกษากรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2562 - 2565. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สุมาลี ชัยเจริญ. (2557). การออกแบบการสอน หลักการ ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อุทัย ดุลยเกษม. (2560). กรองความคิดด้านการศึกษาตลอดชีวิตในสังคมไทยยุค 4.0. นครปฐม: ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Arends, R. I. (2009). Learning to teach. 8th ed. New York: McGraw - Hill.
- Flecky, K. (2011). Foundations of service-learning Jones and Bartlett. Retrieved June 28, 2023, from https://samples.jbpub.com/9780763759582/59582_ch01_final.pdf

การโฆษณาแฝงบนยูทูบไทยและญี่ปุ่น: จุดสมดุลของการขายสินค้า และการให้ข้อมูล การรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม*

PRODUCT PLACEMENT ADVERTISING ON THAI AND JAPANESE YOUTUBE: THE BALANCE BETWEEN SELLING PRODUCTS AND PROVIDING INFORMATION, SOCIAL AND ENVIRONMENTAL RESPONSIBILITY

วรวรรณ องค์กรรักษา

Worawan Ongkrutraksa

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Communication Arts, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: worawan.o@chula.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจแนวทางการโฆษณาแฝงในยูทูบของไทยและญี่ปุ่น 2) สำรวจการโฆษณาแฝงในยูทูบในประเทศ เรื่องจุดสมดุลของการขายสินค้าและการให้ข้อมูล การรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์เจาะลึกผู้เกี่ยวข้องกับการโฆษณาหรือยูทูบเบอร์ จำนวน 4 คน (ชาวไทย 2 คน ชาวญี่ปุ่น 2 คน) ผ่านการคัดเลือกบุคคลแบบเฉพาะเจาะจงที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านโฆษณา และเป็นผู้นำเสนอเนื้อหาในยูทูบได้อย่างน่าสนใจ และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยูทูบเบอร์ ผลวิจัยพบว่าโฆษณาแฝงบนยูทูบในไทยและญี่ปุ่นถูกใช้เป็นเครื่องมือในการโฆษณามากขึ้นแต่ความแตกต่างของทั้ง 2 ประเทศที่เห็นได้ชัดจนกว่า ประเทศญี่ปุ่นยังคงให้ความสำคัญกับสื่อโทรทัศน์มากกว่าสื่อออนไลน์ ในการเลือกรับสินค้าเพื่อโฆษณา พบว่า ชาวไทยเห็นว่าขึ้นอยู่กับรูปแบบการนำเสนอของยูทูบเบอร์ ส่วนชาวญี่ปุ่นมีมุมมอง เรื่องความน่าเชื่อถือและงบประมาณ รูปแบบโฆษณาที่ได้ผลที่สุดในความคิดของชาวไทยคนที่ 1 การโฆษณาแบบเปรียบเทียบสินค้า ชาวไทยคนที่ 2 การโฆษณาที่สามารถกดข้ามได้ การโฆษณาแบบสอดแทรกกับเนื้อหาของช่องตรงกับความคิดของชาวญี่ปุ่น ทั้งชาวไทยและญี่ปุ่นมีเห็นตรงกันว่าโฆษณาแฝงที่ดีที่สุด คือ การสอดแทรกไปกับเนื้อหาของคลิปวิดีโอ โดยไม่พยายามขายสินค้ามากเกินไป เพราะอาจสร้างความรำคาญให้กับผู้บริโภค และเห็นว่าจุดสมดุลของการขายสินค้าและการให้ข้อมูล คือ ควรขายสินค้าและให้ข้อมูลที่เหมาะสม โดยนำเสนอเนื้อหาที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งจำเป็นยิ่งในสังคมที่กำลังเผชิญกับปัญหามลพิษสภาพแวดล้อม

คำสำคัญ: การโฆษณาแฝง, ยูทูบเบอร์, ชาวไทยและญี่ปุ่น, ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

Abstract

This research's objectives are 1) to explore product placement advertising on YouTube in Thailand and Japan 2) to explore product placement advertising on YouTube and the balance between selling products and providing information, as well as social and environmental responsibility. This study used qualitative method, an in - depth interviews with a total of 4

* Received December 12, 2023; Revised December 26, 2023; Accepted December 27, 2023

samples (2 Thai and 2 Japanese samples). Through the selection of specific people with advertising expertise, who present content on YouTube in an interesting way and have knowledge or understanding of YouTube. The research found that product placement on YouTube in Thailand and Japan are increasingly being used as an advertising tool. But the differences between the two countries are clear: Japan still places more emphasis on television than on online media. In choosing to receive products for advertising, it was found that the Thai interviewee thought that it depends on the YouTuber's presentation style, or lifestyle. The Japanese have a viewpoint on reliability and budget. The most effective form of advertising in the minds of the first Thai interviewee is product comparison advertising. The second Thai interviewee is advertisements that can be skipped and product placement, which corresponds to the thoughts of Japanese. Both Thais and Japanese agree that the best type of advertising is to blend in with the content of the video clip without trying to sell too much because it may cause annoyance to consumers. The balance between selling products and providing information should be selling products and providing appropriate information. Presenting content in a socially responsible manner is essential in a society that is facing environmental pollution problems.

Keywords: Product Placement, YouTuber, Thai and Japanese, Social and Environmental Responsibility

บทนำ

จากรายงาน Global Digital Report 2021 โดย Hootsuite และ We are Social พบว่า ยูทูปเป็นแพลตฟอร์มที่คนไทยใช้งานมากที่สุด เป็นอันดับ 1 ร้อยละ 94.2 มากกว่าเว็บไซต์เฟซบุ๊กที่มียอดการใช้งานอยู่ที่ร้อยละ 93.3 สอดคล้องกับพฤติกรรมการเสพเนื้อหาออนไลน์ของคนไทย ซึ่งผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตให้ความสนใจเกี่ยวกับการรับชมวิดีโอออนไลน์มา เป็นอันดับ 1 รองลงมา คือ ดนตรี และการรับชมวิดีโอ ซึ่งเป็นเนื้อหาที่รับชมผ่านทางยูทูปทั้งสิ้น อีกทั้งยัง พบว่า คนไทยยอมเสียเงินบนดิจิทัลมีเดียอย่างยูทูปมากที่สุดประมาณ 63,617 ล้านบาท โดยส่วนใหญ่จ่ายให้กับวิดีโอเกมต่าง ๆ รองลงมาเป็นการจ่ายให้วิดีโอ Streaming ต่าง ๆ (O.T.K., 2023) อย่างไรก็ตาม ในการโฆษณาสินค้าและบริการบนยูทูปอย่างมีประสิทธิภาพในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นั้น สิ่งที่สำคัญต้องคำนึงถึง คือ รูปแบบในการนำเสนอสินค้า ยิ่งประเทศที่มีวัฒนธรรมและสังคมแตกต่างกัน การสื่อสารไปยังผู้บริโภคก็ย่อมแตกต่างกัน โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่นที่เป็นประเทศที่มีผู้เข้าใช้เว็บไซต์ยูทูปจำนวนมากจนอยู่ในอันดับต้น ๆ ของโลก (Sproutsocial., 2022) โดยผู้บริโภคชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่สนใจเนื้อหาเกี่ยวกับด้านความบันเทิง โดยเฉพาะในเรื่อง คนและบล็อก เกม เพลง และกีฬา (Japantoday., 2021) จึงเป็นประเทศที่น่าสนใจในการศึกษาการโฆษณาบนยูทูปและการทำโฆษณาของญี่ปุ่น ซึ่งใหญ่กว่าในประเทศไทยมากนัก อีกทั้งการทำโฆษณาของไทยนั้นมักจะได้รับอิทธิพลมาจากโฆษณาที่ดำเนินการโดยตัวแทนหรือเอเจนซีของตะวันตก ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นนั้นมียุทธศาสตร์โฆษณาที่นำโดยบริษัทของญี่ปุ่นเอง ซึ่งความโดดเด่นของโฆษณาญี่ปุ่น คือ ความแตกต่างในด้านวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่ออุตสาหกรรมโฆษณา และการทำให้ผู้บริโภคทั่วโลกรู้สึกว่าคุณค่าของประเทศญี่ปุ่นนั้นพิเศษกว่าสินค้าอื่น ๆ ซึ่งความโดดเด่นนี้กลับไม่ปรากฏในอุตสาหกรรมโฆษณาของประเทศไทย (Pongsapitaksanti, P., 2010) ในขณะที่ประเทศไทยปัจจุบันกลุ่มลูกค้ากลายเป็นผู้ผลิตโฆษณา และเนื้อหาที่ได้รับความนิยมส่วนใหญ่ไม่ได้มาจากองค์กรหรือเจ้าของแบรนด์ แบรนด์จึงไม่จำเป็นต้องเสียเงินเพื่อซื้อสื่อโฆษณาเหมือนในอดีต (ธนพล ทรัพย์สมบูรณ์, 2560)

จากข้อมูลข้างต้น เพื่อเป็นการต่อยอดงานวิจัยในอดีตและค้นหาข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน รวมทั้งเติมเต็มในส่วนที่งานในอดีตยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงมุ่งหวังที่จะสำรวจว่าผู้สร้างโฆษณา มีการเลือกนำเสนอเนื้อหาอย่างไร มีมุมมองต่อการโฆษณาแฝงในยูทูบอย่างไร เป็นการต่อยอดและขยายผลจากงานวิจัยที่ผ่านมา โดยผลวิจัยสามารถเสริมคุณภาพของการใช้โฆษณาแฝงในปัจจุบันทั้งของประเทศไทยและญี่ปุ่น และเป็นการเพิ่มองค์ความรู้และการให้ข้อมูลกับนิสิต นักศึกษา และประชาชนผู้ที่มีความสนใจเรื่องการโฆษณาแฝงกับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมของประเทศไทยและญี่ปุ่น โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจแนวทางการโฆษณาแฝงในยูทูบของประเทศไทยและญี่ปุ่น
2. เพื่อสำรวจประเด็นเรื่องจุดสมดุลของการขายสินค้าและการให้ข้อมูล การรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในโฆษณาแฝงในยูทูบของประเทศไทยและญี่ปุ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In - Depth Interview) โดยทำการสัมภาษณ์เจาะลึกผ่านช่องทางออนไลน์ ในช่วงปี พ.ศ. 2565

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยทำเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างต้องเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตโฆษณาหรือผู้ผลิตรายการคลิ่ววิดีโอ (ยูทูบเบอร์) ซึ่งเป็นผู้นำเสนอเนื้อหาภายในยูทูบได้อย่างน่าสนใจและมีความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการโฆษณาในยูทูบในประเทศไทยและญี่ปุ่น จำนวนทั้งสิ้น 4 คน (ชาวญี่ปุ่น 2 คน และชาวไทย 2 คน) โดยกลุ่มตัวอย่างมีรายละเอียด ดังนี้

ชาวญี่ปุ่น

1. ผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมโฆษณาและอินเทอร์เน็ต เพศชาย อายุประมาณ 50 ปี
2. ผู้ที่ทำงานอยู่ในบริษัทผลิตโฆษณา ชื่นชอบภาพยนตร์ ยูทูบเบอร์ นำเสนอเกี่ยวกับภาพยนตร์ เพศชาย อายุประมาณ 26 ปี

ชาวไทย

1. ผู้ทำงานส่งเสริมธุรกิจในประเทศไทย มีช่องยูทูบเบอร์นำเสนอเกี่ยวกับการส่งเสริมผู้ประกอบการในประเทศไทย เพศชาย อายุประมาณ 26 ปี
2. ผู้เชี่ยวชาญโฆษณาดิจิทัล ทำงานอยู่ในบริษัทผลิตโฆษณา เพศชาย อายุประมาณ 30 ปี

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยฉบับนี้ คือ คำถามที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอสินค้าแบบโฆษณาแฝงผ่านเนื้อหาของวิดีโอ เป็นคำถามประเภทคำถามปลายเปิด (Open question) โดยให้ออกาสให้ผู้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นเพื่อเก็บรายละเอียดของข้อมูลที่ได้รับ โดยการตั้งคำถามนั้นมาจากกรอบแนวคิดของ Russell (Ongkrutraksa, W., 2022) รายละเอียดของคำถามมี ดังนี้

1. แนวทางการโฆษณาแฝงบนยูทูบประเทศไทยและญี่ปุ่นเป็นอย่างไร (ปรับคำถามตามประเทศของผู้ให้สัมภาษณ์)
2. ส่วนใหญ่สินค้าที่คุณรับฝากผ่านคลิ่ววิดีโอ คือ สินค้าประเภทอะไร มีเกณฑ์ตัดสินใจแบบใด เพราะอะไร
3. รูปแบบการโฆษณาทั่วไปบนวิดีโอบนยูทูบแบบใดที่คุณคิดว่าเป็นการโฆษณาที่ได้ผลมากที่สุด แต่ละแบบมีข้อดี ข้อเสียอย่างไร แบบไหนดีที่สุด

4. คุณทำการโฆษณาแฝงสินค้าหรือไม่ เพราะเหตุใด ถ้าทำ ๆ แบบใด (แบบต่าง ๆ เช่น การนำสินค้ามาประกอบฉากเท่านั้น การให้สินค้าเป็นส่วนหนึ่งของเกม หรือ การนำสินค้าเป็นส่วนเนื้อหาหลัก) เพราะเหตุใด มีเกณฑ์ในการทำหรือไม่ อย่างไร มีข้อห้ามหรือข้อระวัง หรือไม่ อย่างไร แบบใดที่ได้ผลมากที่สุด หรือมีแบบอื่น ๆ ใดที่ได้ผลดีหรือไม่

5. คุณคิดว่ายูทูปเบอร์ควรมีความรับผิดชอบต่อสังคม หรือมีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในคลิปวิดีโอในการโฆษณาสินค้าหรือไม่ อย่างไร

6. คุณคิดว่าจุดสมดุลของการขายสินค้าและการให้ข้อมูลอยู่ตรงไหน มีแนวทางอย่างไรไม่ให้ผู้ดูเกิดความรำคาญ

หลังจากได้คำถามสำหรับการสัมภาษณ์เจาะลึกแล้ว ผู้วิจัยนำเครื่องมือวิจัย คือ คำถามไปให้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาว่าเหมาะสมและตรงตามวัตถุประสงค์ และได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในคน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2565 โดยมีการแปลเป็นภาษาญี่ปุ่นโดยผู้ทรงคุณวุฒิชาวไทยและญี่ปุ่นรวม 2 ท่านสำหรับกลุ่มตัวอย่างชาวญี่ปุ่น การสัมภาษณ์เจาะลึกกับยูทูปเบอร์หรือผู้เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจะดำเนินการติดตามเนื้อหาช่องและการนำเสนอของยูทูปเบอร์ ก่อนจะติดต่อสอบถามว่าท่านใดสะดวกในการให้สัมภาษณ์ หลังจากนั้นจะทำการนัดสัมภาษณ์และขออนุญาตบันทึกการสัมภาษณ์ เพื่อเก็บข้อมูลต่อไปและไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้ถูกสัมภาษณ์ โดยกระบวนการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างนี้ ผู้วิจัยได้ติดต่อขอความร่วมมือจากการพบปะโดยตรงและ/หรือผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูลดังกล่าว

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยได้รับผลจากการสัมภาษณ์เจาะลึกแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลมาสรุปผลแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive analysis) และใช้การสังเคราะห์เนื้อหา(Content analysis) เพื่อเชื่อมโยงเป็นร้อยแก้วในการสรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลวิจัยพบว่า โฆษณาแฝงบนยูทูปในไทยและญี่ปุ่นถูกใช้เป็นเครื่องมือในการโฆษณามากยิ่งขึ้น โดยรูปแบบที่ได้ผลดี คือ การโฆษณาที่ไม่ยาวจนเกินไป และสอดคล้องไปกับเนื้อหาของคลิปวิดีโอ แต่ความแตกต่างของทั้ง 2 ประเทศ ที่เห็นได้ชัดเจนนว่า ประเทศญี่ปุ่นยังคงให้ความสำคัญกับสื่อโทรทัศน์มากกว่าสื่อออนไลน์ แต่ในอนาคตอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงต้องติดตามในส่วนนี้ต่อไป ในการเลือกรับสินค้าเพื่อโฆษณา พบว่า ชาวไทยเห็นว่าขึ้นอยู่กับรูปแบบการนำเสนอของยูทูปเบอร์หรือ ที่เรียกว่า ไลฟ์สไตล์ ส่วนชาวญี่ปุ่นมีมุมมองเรื่องความน่าเชื่อถือและงบประมาณ

รูปแบบโฆษณาที่ได้ผลที่สุดในความคิดของชาวไทยคนที่ 1 คือ การโฆษณาแบบเปรียบเทียบสินค้า ขณะที่ชาวไทยคนที่ 2 คือ การโฆษณาที่สามารถกดข้ามได้ดีที่สุดและอีกแบบหนึ่ง คือ การโฆษณาแบบสอดคล้องไปกับเนื้อหาของช่อง ซึ่งตรงกับความคิดของชาวญี่ปุ่นคนที่ 2 ในขณะที่ชาวญี่ปุ่นคนที่ 1 มองในแง่ความยินยอมของผู้ชมที่ชมยูทูปเบอร์ที่มีผู้ติดตามจำนวนมากและการโฆษณาแบบสั้น ๆ

ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทยและชาวญี่ปุ่นมีความคิดเห็นตรงกันว่า การโฆษณาแฝงที่เลือกใช้และดีที่สุด คือ การสอดคล้องไปกับเนื้อหาของคลิปวิดีโอ โดยไม่พยายามขายสินค้ามากจนเกินไป เพราะอาจสร้างความรำคาญให้กับผู้บริโภค และบางครั้งการเลือกบอกผู้ชมโดยตรงกับการได้รับการสนับสนุนจากแบรนด์ย่อมได้รับผลตอบแทนที่ดี เพราะผู้ชมในปัจจุบันสามารถดูออกได้ว่ายูทูปเบอร์กำลังโฆษณาสินค้าอยู่หรือไม่

จุดสมดุลของการขายสินค้าและการให้ข้อมูล คือ ควรขายสินค้าและให้ข้อมูลไม่มากหรือน้อยจนเกินไป ผู้รับชมจะรู้สึกได้ หรือการโฆษณาแบบ 2 ใน 3 ของเนื้อหาเป็นการสมดุลที่ดีที่สุด โดยการนำเสนอเนื้อหาอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและรักษาสีสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งในสังคมที่กำลังเผชิญกับปัญหามลพิษสภาพแวดล้อม

อภิปรายผล

1. แนวทางการโฆษณาแฝงบนยูทูปประเทศไทยและญี่ปุ่น

ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทย ทั้ง 2 คน มีคำตอบที่คล้ายกัน ชาวไทยคนที่ 1 กล่าวว่า การสื่อสารการตลาดในยูทูปของประเทศไทยมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาสั้น ๆ ที่แบรนด์ผลิตขึ้นเองหรือแบบสอดแทรกไปกับเนื้อหาของยูทูปเบอร์ ตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทยคนที่ 1 กล่าวว่า

“ยูทูปได้รับความนิยมสูงมากในประเทศไทย และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในทุกปี ทั้งจากคนในเมืองและคนต่างจังหวัด ซึ่งจะดูได้จากจำนวนยอดวิวของคลิปวิดีโอใหม่ ๆ”

ซึ่งผลการสัมภาษณ์ข้างต้นของชาวไทยคนที่ 1 สอดคล้องกับผลรายงานของผู้ใช้งานยูทูปมากกว่า 2 พันล้านคนต่อเดือน (Relevantaudien., 2023) และสถิติล่าสุดพีเจอร์ Shorts วิดีโอสั้นแนวตั้งของยูทูปพบว่า มีคนเข้าชมคลิปแบบสั้น (Shorts) แล้ว 3 หมื่นล้านวิว แสดงให้เห็นว่าผู้ชมเริ่มนิยมคลิปวิดีโอแบบสั้น ๆ (Anantnakarakul, S., 2013) ส่วนชาวไทยคนที่ 2 กล่าวเพิ่มเติมว่า ยูทูปส่วนใหญ่เป็นคลิปวิดีโอแบบสั้น ๆ มีการสอดแทรกสินค้าลงไปเนื้อหา แต่ให้คำตอบในทันทีที่กำลังดูอะไรอยู่หรือขายอะไร

ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวญี่ปุ่น

ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวญี่ปุ่น ทั้ง 2 คน มีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านการสื่อสารการตลาดในยูทูป ชาวญี่ปุ่นคนที่ 1 มีมุมมองว่า โฆษณาทางยูทูปนั้นไม่สามารถทดแทนหรือเข้ามาแทนโฆษณาทางโทรทัศน์ได้ เพราะจำนวนยูทูปเบอร์ที่มากขึ้นทำให้คนดูน้อยลงและมีสื่ออื่น ๆ ให้เลือกรับชม ตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวญี่ปุ่นคนที่ 1 กล่าวว่า

“แนวทางการสื่อสารการตลาดบนยูทูปมีประสิทธิภาพ โดยขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการใช้ แต่ไม่ได้คิดว่าจะมีประสิทธิภาพในด้านอื่น ๆ หรือมาแทนที่โฆษณาทางโทรทัศน์ได้ หรือได้ผลตามที่ต้องการ เพราะเป้าหมายของโฆษณาผ่านยูทูปไม่ได้มีขึ้นเพื่อทดแทนโฆษณาทางโทรทัศน์”

ซึ่งสอดคล้องกับรายงานผลการลงทุนในการทำโฆษณาว่า สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อเดียวที่โฆษณาลงทุนในการโฆษณามากที่สุด เนื่องจากสื่อโทรทัศน์ในประเทศญี่ปุ่นถือว่าเป็นสื่อที่แข็งแกร่งที่สุด และเข้าถึงผู้คนได้มากที่สุด ถึงแม้จะมีสื่อออนไลน์เข้ามามีบทบาทมากขึ้น (Yamada, M., 2022) ส่วนชาวญี่ปุ่นคนที่ 2 มีมุมมองตรงกันข้ามกับชาวญี่ปุ่นคนที่ 1 ว่า ยูทูปเป็นช่องทางที่ดี สามารถเลือกกลุ่มเป้าหมายได้ต่างกับโฆษณาผ่านโทรทัศน์ ทั้งมีประสิทธิภาพและสะดวกกว่า ในขณะที่ประเทศไทยสื่อออนไลน์นั้นมีความแข็งแกร่ง สอดคล้องกับผลรายงานที่กล่าวว่า จำนวนชั่วโมงของเนื้อหาที่ถูกอัปโหลดบนยูทูปเพิ่มขึ้นมากถึงร้อยละ 50 เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 20 บุคคลในวงการโทรทัศน์ โปรดักชั่นเฮาส์ ค่ายเพลง ศิลปิน และครีเอเตอร์ทั่วประเทศเริ่มเข้ามาใช้งานยูทูปมากยิ่งขึ้น ยูทูปสำหรับประเทศไทยจึงเป็นตลาดรองรับได้อย่างดีสำหรับการสื่อสารการตลาด (Deller, R. A., & Murphy, K., 2020)

2. สินค้าส่วนใหญ่ที่เลือกรับฝากผ่านคลิปวิดีโอ คือ สินค้าประเภทอะไร มีเกณฑ์ตัดสินใจแบบใด เพราะอะไร

ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทยคนที่ 1 ให้สัมภาษณ์ว่า

“สำหรับเกณฑ์การตัดสินใจจะเป็นเรื่องของดีไซน์เหมาะสมกับสไตล์ที่ตนเองสนใจเป็นหลัก สำหรับอินฟลูเอนเซอร์ก็มีผลด้วยในการตัดสินใจเลือก เพราะชื่นชมคนที่ชอบแบบเดียวกัน”

สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวรรณ องค์กรธุรกิจ จากผลการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ผลิตรายการคลิปวิดีโอพบว่า การโฆษณาแฝงที่สินค้าเข้ากับเนื้อหาของช่องตนเอง ส่วนชาวไทยคนที่ 2 ก็เช่นกันเป็นโฆษณาที่ตรงกับเนื้อหาของช่องตนเอง (วรวรรณ องค์กรธุรกิจ, 2564)

ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวญี่ปุ่น ทั้ง 2 คนมีมุมมองที่แตกต่างกัน ชาวญี่ปุ่นคนที่ 1 มองว่า การเลือกรับสินค้าโฆษณาผ่านทางยูทูปเบอร์ไม่มีความน่าเชื่อถือ และโทรทัศน์มีความน่าเชื่อถือมากกว่า เพราะใช้ต้นทุนสูงกว่าในการโฆษณา มีความน่าเชื่อถือกว่า โดยกล่าวว่า

“เมื่อพิจารณาการโฆษณาทางยูทูบจะ พบว่า มีเกณฑ์ในการคัดกรองที่หละหลวมมาก เมื่อเทียบกับโฆษณาทางโทรทัศน์ ยกตัวอย่างเช่น ในปัจจุบันมักจะเห็นโฆษณาหลอกหลวง โฆษณาผลิตภัณฑ์ไม่น่าเชื่อถือ และไม่ มีหลักฐานทางการแพทย์หรือทางวิทยาศาสตร์สนับสนุน เป็นต้น”

เนื่องจากมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์มีอายุ 50 ปี สอดคล้องกับรายงานว่ายูทูบเบอร์ อาจจะได้เป็นที่ ยอมรับสำหรับทุกคน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ 30 - 40 ปีขึ้นไป ที่ไม่เข้าใจ และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของ ยูทูบเบอร์บางคน ทำให้มุมมองที่มีต่อยูทูบเบอร์แย่ลง (ผู้จัดการออนไลน์, 2566) อีกทั้งมีมุมมองว่าโฆษณาทาง โทรทัศน์และทางยูทูบในประเทศในการเผยแพร่เนื้อหาเหมือนกัน (Kemp, S., 2023) ในขณะที่ชาวญี่ปุ่นคนที่ 2 มองว่า การเลือกรับสินค้าขึ้นอยู่กับงบประมาณในการโฆษณาของสินค้า โดยยูทูบทำให้ผู้บริโภคเข้าใจเกี่ยวกับสินค้า กว่าเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกสินค้าของผู้บริโภคนั้นเป็นสิ่งที่ไม่แน่ชัด

3. รูปแบบการโฆษณาทั่วไปบนวิดีโอบนยูทูบแบบใดที่ได้ผลมากที่สุด

ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทย คนที่ 1 มองว่าการโฆษณาแบบเปรียบเทียบเป็นสิ่งที่ได้ผลที่สุด เพราะข้อดี ก็คือ ทำให้ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจซื้อดีข้อเสียของสินค้าได้ด้วยตนเอง แต่ข้อเสีย คือ แปรนดในประเทศไทย ไม่สามารถโฆษณากล่าวถึงคู่แข่งได้ สอดคล้องกับแนวคิดในด้านทัศนคติต่อโฆษณาออนไลน์ว่า การให้ข้อมูล คือ การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และน่าสนใจ ผู้บริโภคจะสร้างทัศนคติที่ดีต่อโฆษณาออนไลน์ โดยโฆษณาสามารถให้ ข้อมูลที่ทันสมัยเกี่ยวกับสินค้าที่ขายในตลาด ให้แหล่งข้อมูลที่มีคุณค่าและเหมาะสม และสามารถช่วยให้ผู้บริโภค สามารถเปรียบเทียบสินค้ากับแบรนด์คู่แข่งได้ (Ramadhani, S. et al., 2020)

ส่วนชาวไทยคนที่ 2 มองว่าการโฆษณาที่สามารถกดข้ามได้ดีที่สุด โดยการนำเสนอโฆษณาให้น่าดึงดูด ภายใน 5 วินาทีก่อนผู้รับชมจะกดข้าม และอีกแบบหนึ่ง คือ การโฆษณาแฝงแบบสอดแทรกไปกับเนื้อหาของช่อง ซึ่งส่งผลดีเพราะไม่มีการจำกัดเวลา และทำได้หลากหลายวิธี เป็นการส่งเสริมหรือกระตุ้นให้เกิดการรับรู้แบรนด์ได้ มากกว่าการกล่าวถึงแบรนด์ทันที โดยกล่าวว่า

“อีกรูปแบบหนึ่งที่ไม่ได้โฆษณาผ่านระบบของยูทูบ คือ การสอดแทรก Product เข้าไปในวิดีโอของตนเอง ยกตัวอย่างเช่น ยูทูบเบอร์ อาจจะทำเนื้อหา คลิปวิดีโอของช่องตัวเองตามปกติ แต่เนื้อหานั้นก็จะเชื่อมโยงไปยัง สินค้าอีกอันหนึ่งที่เข้ามาเป็นคู่ค้าด้วย”

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Karrh, McKee และ Pardun การโฆษณาสินค้ากลมกลืนไปกับเนื้อหาโปรแกรม ซึ่งการโฆษณาแบบนี้สามารถสร้างทัศนคติเชิงบวกให้กับสินค้าได้ เนื่องจากผู้รับชมรู้สึกคล้อยตามเป็นธรรมชาติ โดยการนำเสนอสินค้ากลมกลืนไปกับเนื้อหานี้จะต้องมีลักษณะที่เหมาะสมและเข้ากับเนื้อเรื่องที่กำลังนำเสนอ (Karrh, J., et al., 2003)

ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวญี่ปุ่น ทั้ง 2 คนมีความคิดเห็นแตกต่างกันชาวญี่ปุ่นคนที่ 1 มีมุมมองว่า ช่องยูทูบเบอร์ที่มีคนติดตามจำนวนมาก ผู้รับชมยินดีจะรับชมโฆษณา แต่การจะผลิตเนื้อหานั้น ต้องคำนึงถึงว่าผู้รับชมจะกดข้าม ต้องถ่ายทอดเนื้อหาให้ได้ภายใน 3 วินาที โดยกล่าวว่า

“สิ่งสำคัญในการเผยแพร่โฆษณาต้องมีระยะเวลาสั้น ๆ ภายใน 5 วินาที หรือ 15 วินาที และตั้งแต่ค่าแบบ กดข้ามโฆษณาไม่ได้ ทว่ายูทูบเบอร์สามารถเลือกได้เองว่าจะกำหนดให้ข้ามได้หรือไม่ได้ ช่องยูทูบเบอร์ที่มีผู้ติดตาม จำนวนมากและได้รับความนิยม ผู้ชมยินดีจะรอดูโฆษณาแบบนี้”

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mironova ที่พบว่า ยูทูบเบอร์ที่ได้รับความนิยมจำนวนมากเท่านั้นที่จะสามารถ เรียกสร้างความสนใจและความรู้สึกสงสารของผู้ชมได้ รวมไปถึงเนื้อหาคลิปวิดีโอของยูทูบเบอร์ที่ดึงดูดความสนใจ ของผู้ชมและยึดเหนี่ยวให้ผู้ชมยึดติดกับช่อง ส่งผลให้ผู้ชมยอมที่จะรับชมโฆษณาในช่องยูทูบ (Mironova, E., 2016)

ชาวญี่ปุ่นคนที่ 2 มีมุมมองว่า รูปแบบโฆษณาที่ได้ผลที่สุด คือ การโฆษณาที่ไม่ถึงจนเกินไป สอดแทรกไป กับเนื้อหา และไม่สร้างเนื้อหาคลิปวิดีโอที่เหมือนโฆษณาจนเกินไป จะทำให้ผู้รับชมเลือกจะกดข้ามไปกล่าวไว้ ดังนี้

“ไม่ล่งบ่ยหรือถึจนเกินไป สอดแทรกไปกับเนื้อหาของยูทูปเบอร์ ซึ่งส่วนใหญ่ยูทูปเบอร์ ก็คือ คนทั่วไป อย่งไรก็ตาม หากคุณสร้างวิดีโอมากเกินไป มันจะดูเหมือนโฆษณาและผู้ชมจะเล็กลง”

เนื่องจากการโฆษณาที่ถึจนเกินไป หรือการสร้างสรรคเนื้อหาที่เหมือนโฆษณาจนเกินไป สอดคล้องกับ งานวิจัยของ วรวรรณ องค์ครุฑรักษา ที่พบว่า ไม่ควรโฆษณามากจนเกินไปเพราะจะสร้างความรำคาญให้กับ ผู้ติดตามช่อง (วรวรรณ องค์ครุฑรักษา, 2562) และงานวิจัยของ Karrh, J., et al. การโฆษณาสินค้ากลมกลืนไป กับเนื้อหาโปรแกรม สามารถสร้างทัศนคติเชิงบวกให้กับสินค้าได้ (Karrh, J., et al., 2003)

รูปแบบโฆษณาที่ได้ผลที่สุดในความคิดของผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทยคนที่ 1 คือ การโฆษณาแบบเปรียบเทียบ สินค้า แต่การโฆษณาแบบนี้ เป็นวิธีที่ไม่ถูกต้องในด้านจริยธรรมการโฆษณาสินค้า เนื่องจากเป็นวิธีการโฆษณา เปรียบเทียบสินค้าอื่นว่าตนเองดีกว่าคู่แข่ง (ชัยญพัชญ์ วงษ์วิวัฒน์, 2562) ในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทยคนที่ 2 กล่าวว่า การโฆษณาที่สามารถดข้ามได้ดีที่สุด แต่การใช้วิธีนี้ก็จะส่งผลเสียได้ หากนำเสนอไม่ถูกวิธี เนื่องจากการกดข้ามโฆษณาก็เหมือนกับการเพิ่มโอกาสให้กับผู้ชมไม่รับชม ยกตัวอย่างเช่น ผู้ใช้งานในขณะที่กำลังรับชม ะไรบางอย่าง เพราะโฆษณาจะขึ้นมาขัดจังหวะขณะรับชมคลิปวิดีโอ ผู้ชมจึงเลือกที่จะกดข้ามหรือหลีกเลี่ยงคลิป วิดีโอดังกล่าว เป็นต้น (Raharjo, T. W., 2019) และอีกแบบหนึ่ง คือ การโฆษณาแฝงแบบสอดแทรกไปกับเนื้อหา ของช่อง ซึ่งตรงกับความคิดของผู้ให้สัมภาษณ์ชาวญี่ปุ่นคนที่ 2 ในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวญี่ปุ่นคนที่ 1 มองในแง่บวกของความยินยอมของผู้ชมที่จะรับชมยูทูปเบอร์ที่มีผู้ติดตามจำนวนมาก และการโฆษณาที่มีระยะเวลาใน การนำเสนอแบบสั้น ๆ

4. การเลือกใช้โฆษณาแฝง

ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทยคนที่ 1 มีมุมมองต่อการเลือกใช้โฆษณาแฝงสอดแทรกไปกับเนื้อหา เป็นวิธีที่ประสบความสำเร็จ และแจ้งผู้ชมคลิปวิดีโอชัดเจนว่านี่ คือ สปอนเซอร์ ใช้ความจริงใจ ไม่พยายามขายสินค้าจนเกินไป โดยกล่าวไว้ว่า

“การโฆษณาแฝงแบบเป็นส่วนหนึ่งกับเนื้อหาของช่องยูทูปเบอร์ โดยให้ทางอินฟลูเอนเซอร์ผสมผสานไลฟ์ สไตล์ของตนเองเข้าไปด้วย และแจ้งให้ผู้ชมฟังกันชัด ๆ ว่านี่ คือ สปอนเซอร์ แต่เป็นสปอนเซอร์ที่เต็มใจใช้งานจริง ใช้ความจริงใจ ไม่ยัดเยียดการขายจนผู้บริโภคเกิดความรู้สึกไม่ดีต่อแบรนด์”

โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mironova พบว่า ผู้ชมส่วนใหญ่เข้าใจได้ดีว่ายูทูปเบอร์ได้รับการว่าจ้างเพื่อนำเสนอสินค้า (Mironova, E., 2016) เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ Ongkrutraksa, W. ที่พบว่า การโฆษณาแฝง ผ่านการแคสเกม ผู้ชมรู้ว่า นักแคสเกมถูกว่าจ้างให้พูดถึงหรือใช้สินค้าในคลิป (Ongkrutraksa, W., 2022) และ งานวิจัยของ Ramadhani, S. et al. สร้างโฆษณาที่มากจนเกินไปอาจจะสร้างความรำคาญให้กับผู้ติดตามช่อง เมื่อสร้างความรำคาญให้กับผู้ชมย่อมก่อให้เกิดทัศนคติทางลบต่อยูทูปเบอร์หรือต่อสินค้าได้ (Ramadhani, S. et al., 2020) ส่วนชาวไทยคนที่ 2 มองว่า ใช้การโฆษณาแฝงแบบตอบปัญหาผู้บริโภคดีที่สุด

ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวญี่ปุ่น ทั้ง 2 คน มีมุมมองที่ตรงกันและตรงกับผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทยคนที่ 1 คือ ชาวญี่ปุ่นคนที่ 1 มีมุมมองว่า การโฆษณาแฝงไปกับเนื้อหา เข้าถึงได้มากที่สุดและมีประสิทธิภาพมากที่สุด และ ชาวญี่ปุ่นคนที่ 2 มีมุมมองว่า การโฆษณาแฝงแบบไม่จงใจขายสินค้า ไม่มุ่งเน้นขายสินค้าดีที่สุด

ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทยและชาวญี่ปุ่นมีความคิดเห็นตรงกันว่า การโฆษณาแฝงที่เลือกใช้และดีที่สุด คือ การสอดแทรกไปกับเนื้อหาของคลิปวิดีโอ โดยไม่พยายามขายสินค้ามากจนเกินไป เพราะอาจสร้างความรำคาญให้กับผู้บริโภค และบางครั้งการเลือกบอกผู้ชมโดยตรงกับการได้รับการสนับสนุนจากแบรนด์ ย่อมได้รับผลตอบแทนที่ดี เพราะผู้ชมในปัจจุบันสามารถดูออกได้ว่ายูทูปเบอร์กำลังโฆษณาสินค้าอยู่หรือไม่ ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทยคนที่ 2 มองว่า การทำคลิปวิดีโอแบบตอบคำถามใช้ได้ผลดี เนื่องจากกลุ่มผู้ชมของยูทูปเบอร์ช่องนี้เป็นกลุ่มที่ต้องการได้ คำตอบที่ตนเองต้องการกับธุรกิจจากผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทยคนที่ 2

5. ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในคลิปวิดีโอยูทูบเบอร์

ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทย ทั้ง 2 คน มีความคิดไปในทิศทางเดียวกัน คือ ยูทูบเบอร์ควรมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เพราะปัจจุบันคนอยู่กับสื่อออนไลน์เยอะ ยูทูบสามารถช่วยให้คนตระหนักรู้ และประพฤติปฏิบัติมากกว่าหากสร้างค่านิยมแบบผิดอาจจะส่งผลกระทบต่อทั้งผู้บริโภคและแบรนด์ที่จ้างทำการโฆษณา โดยผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทยคนที่ 1 กล่าวไว้ว่า

“ยูทูบเบอร์ควรและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพราะการที่ยูทูบเบอร์ทำคอนเทนต์ในลักษณะที่ผิดต่อศีลธรรม หรือสร้างค่านิยมที่ไม่ดีต่อผู้บริโภคโดยที่มีแบรนด์เป็นคนสนับสนุน อาจส่งผลกระทบต่อแบรนด์และเกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงลบได้”

ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทยคนที่ 2 มีแนวคิดไปในรูปแบบเดียวกัน ในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวญี่ปุ่น ทั้ง 2 คน มีความคิดแตกต่างกัน ชาวญี่ปุ่นคนที่ 1 มีมุมมองว่า การรับผิดชอบต่อสังคมหรือสิ่งแวดล้อมขึ้นอยู่กับจรรยาบรรณของผู้จัดทำ อีกทั้งยูทูบไม่ได้ครอบคลุมดูแลเนื้อหาบางอย่างในการนำเสนอได้ อาจทำให้เกิดปัญหาภายหลัง เช่น ความเชื่อ และศาสนา เป็นต้น ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวไว้ว่า

“ขึ้นอยู่กับจรรยาบรรณของผู้จัดทำ (คุณธรรม และจริยธรรม) เพราะ “มนุษย์มักทำผิดพลาดเสมอ” แม้ว่าเราจะเข้าใจว่าตนเองต้องรับผิดชอบต่อสังคม แต่ความผิดพลาดก็ยังเกิดขึ้นได้ในแต่ละวัน เพราะเป็นไปได้ที่ยูทูบอาจจะไม่ครอบคลุม”

ชาวญี่ปุ่นคนที่ 2 คิดว่าต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยแบ่งความรับผิดชอบต่อสังคมออกเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 หากผู้ใช้ยูทูบชอบผลิตภัณฑ์เป็นการส่วนตัวและต้องการเผยแพร่ ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อสังคมมากนัก รูปแบบที่ 2 ถ้าหากเป็นความชอบส่วนตัวไม่ต้องรับผิดชอบต่อสังคม และควรอยู่ภายใต้การดูแลของเอเจนซีในการโฆษณา เพราะปลอดภัยมากกว่า

จากผลการสัมภาษณ์ของชาวไทยและญี่ปุ่น พบว่า มีความคิดไปในทิศทางเดียวกันในเรื่องของการรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม แต่มีความแตกต่างกันในเรื่องของรายละเอียด ชาวไทยมีมุมมองว่า เพราะการที่ยูทูบเบอร์สร้างเนื้อหาในลักษณะที่ผิดต่อศีลธรรม หรือสร้างค่านิยมที่ไม่ดีต่อผู้บริโภคโดยที่มีแบรนด์เป็นผู้สนับสนุน อาจส่งผลกระทบต่อแบรนด์และเกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงลบได้ นอกจากนี้ยูทูบยังสามารถให้ผู้รับชมเกิดความตระหนักรู้ จนอาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมผู้รับชมให้ปฏิบัติตามได้ สอดคล้องกับสำนักข่าว ThaiPBS ที่กล่าวเอาไว้ว่า ยูทูบเบอร์จำเป็นต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม เพราะถือว่าเป็นสื่อหนึ่งและเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง และเป็นบุคคลที่ผู้ชมของตนเองให้ความนับถือ และสิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ชาวญี่ปุ่น คือ ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยยูทูบเบอร์อยู่ภายใต้เอเจนซีจะดีกว่า เพราะถ้าเป็นบุคคลธรรมดาที่ไม่ได้ผลประโยชน์ใด ๆ แต่ต้องการโพสรีวิวนั้นของตัวเองเท่านั้น รู้สึกว่าตนเองไม่ต้องรับผิดชอบต่อสังคม (Thai PBS., 2018) อย่างไรก็ตาม ในงานวิจัยของ Gerhards กล่าวว่า ยูทูบควรมีผู้ดูแลควบคุมเนื้อหาคลิปวิดีโอของการโฆษณาแฝง เพราะยูทูบเบอร์บางบุคคลอาจไม่ได้ให้ความสำคัญกับการโฆษณาอย่างถูกต้อง (Gerhards, C., 2019)

ในส่วนของการสร้างความตระหนักรู้ให้กับผู้ชมในเรื่องของการรักษาสิ่งแวดล้อม ประเทศไทยตั้งแต่ปี 2562 - 2566 พบว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ชาวไทยให้ความสนใจสูงที่สุด โดยเฉพาะปัญหามลพิษทางอากาศได้กลายเป็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อสุขภาพที่ร้ายแรงในประเทศไทย (Springnews., 2023) ในขณะที่ญี่ปุ่นก็เผชิญกับปัญหาในด้านขยะจากอุตสาหกรรมในประเทศ (Bangkokbiznews., 2019) ดังนั้น ยูทูบเบอร์สามารถเป็นบุคคลที่สร้างความตระหนักรู้ และช่วยรณรงค์ให้กับผู้ชมช่องยูทูบของตนเองได้ เช่น ยูทูบเบอร์ที่ชื่อ Ankur Shah ที่ทำการสื่อสารเนื้อหาเกี่ยวกับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และให้ผู้ชมในช่องตระหนักถึงความสำคัญของธรรมชาติ โดยใช้ยูทูบเป็นช่องทางสื่อสาร (Globalcitizen., 2022)

6.จุดสมดุลของการขายสินค้า

ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทย คนที่ 1 กล่าวว่า ความสมดุลในการขายสินค้าและข้อมูลขึ้นอยู่กับยูทูปเบอร์ว่าต้องการนำเสนอแบบใด โดยกำหนดให้เหมาะสมตามไลฟ์สไตล์ของตนเอง ซึ่งกล่าวเอาไว้ในบทสัมภาษณ์ว่า

“การขายสินค้าแบบ ร้อยละ 50 ของเนื้อหา หรือ ร้อยละ 20 ของเนื้อหาทั้งหมด ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะของยูทูปเบอร์ของแต่ละคนที่ทำคอนเทนต์สไตล์ของตนเอง สัดส่วนที่เหมาะสมจะเปลี่ยนแปลงไปตามเส้นทแยงมุมของยูทูปเบอร์ที่สามารถส่งมอบความจริงใจและข้อมูลสินค้าให้ตรงกับสไตล์ของแต่ละคน”

ชาวไทยคนที่ 2 กล่าวว่า ไม่ควรขายตรงตั้งแต่แรก หรือเน้นย้ำว่านี่ คือ สินค้าที่ต้องการจะขายมากเกินไป ทำให้ผู้บริโภครู้สึกถูกยัดเยียด จึงควรกำหนดขอบเขตเวลาในการเผยแพร่ ทำการสื่อสารหลายแบบ ซึ่งในบทสัมภาษณ์กล่าวไว้ว่า

“การสร้างความแตกต่าง หรือความตั้งใจในการขายสินค้าและให้ข้อมูลโดยไม่คำนึงถึงการขายมากเกินไป จะช่วยให้เนื้อหาเหล่านั้นเข้าถึงผู้บริโภคได้มากขึ้น โดยไม่ยัดเยียดจนเกินไป”

ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวญี่ปุ่น ทั้ง 2 คน มีมุมมองในทิศทางเดียวกับชาวไทยว่า ควรขายสินค้าและให้ข้อมูลไม่มากหรือน้อยจนเกินไป ผู้รับชมจะรู้สึกได้ หรือการโฆษณาแบบ 2 ใน 3 ของเนื้อหา เป็นการสมดุลที่ดีที่สุด โดยผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 กล่าวว่า “เวลาให้ข้อมูลควรเป็น 2 ต่อ 3 เป็นความสมดุลที่ดี” ส่วนชาวญี่ปุ่นคนที่ 1 กล่าวว่า

“การจะเข้าใจความต้องการผู้รับชมทั้งหมดย่อมเป็นไปไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับยูทูปเบอร์ AI จึงจำเป็นต้องเข้าใจความคิดและคุณค่าของผู้ชมแต่ละคนแบบเรียลไทม์”

จุดสมดุลของผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทยของการขายสินค้าในยูทูปขึ้นอยู่กับลักษณะของยูทูปเบอร์ของแต่ละคนที่ทำคอนเทนต์สไตล์ของตนเองว่าจะกำหนดให้มีความยาวหรือสั้นแค่ไหน ตามเนื้อหาและตอบสนองผู้ชมของตนเองและต้องไม่คำนึงถึงการขายเกินไปอย่างเช่นผู้ให้สัมภาษณ์ชาวญี่ปุ่นในหัวข้อการเลือกใช้โฆษณาแฝง “การโฆษณาแฝงแบบไม่จงใจขายสินค้า ไม่มุ่งเน้นขายสินค้าดีที่สุด” เป็นต้น ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวญี่ปุ่นคนที่ 2 กล่าวว่า สัดส่วน 2 ต่อ 3 ถือว่าเป็นความสมดุลที่ดี อย่างไรก็ตามส่วนความยาวและความสั้นของเนื้อหา ในงานวิจัยของ Cihangir และ Çoklar พบว่า การให้การศึกษาโดยใช้ยูทูป พบว่า มีการรับชมยูทูปด้านการศึกษาในแต่ละวันน้อยกว่า 3 ชั่วโมง ส่งผลให้ผู้ชมรู้สึกเนื้อหาที่น่าเบื่อหน่าย เพราะวิธีการนำเสนอ และเนื้อหาของคลิปวิดีโอที่ยาวเกินไป รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ จนทำให้รู้สึกไม่อยากจะรับชมเนื้อหาคลิปวิดีโอที่ต่อเนื่อง (Cihangir, H. H., & Çoklar, A. N., 2021) ในขณะที่ Anantnakarakul พบว่า คลิปวิดีโอที่มีเนื้อหายาวเป็นอีกหนึ่งสังคมที่คนติดตามรับชมมากขึ้น แม้ว่าคลิปวิดีโอจะมีความยาวเกิน 1 ชั่วโมง โดยกลุ่มนี้จะเป็นเนื้อหาเพื่อการเรียนรู้เท่านั้น หรือแนวไลฟ์สไตล์ก็สามารถทำรูปแบบนี้ได้ สรุปได้ว่า ความยาวหรือสั้นของคลิปวิดีโอขึ้นอยู่กับรูปแบบของเนื้อหาและวิธีการนำเสนอว่าเหมาะสมกับแบบใดกับรูปแบบไลฟ์สไตล์ของยูทูปเบอร์ (Anantnakarakul, S., 2013)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการสัมภาษณ์เจาะลึก มุมมองของการโฆษณาผ่านยูทูประหว่างไทยและญี่ปุ่นนั้นแตกต่างกัน ในมุมมองของผู้เชี่ยวชาญชาวญี่ปุ่นยังมีความไม่เชื่อถือน้อยต่อยูทูป แต่ให้ความสำคัญกับการโฆษณาผ่านโทรทัศน์มากกว่า ในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทยมีมุมมองว่า โฆษณาบนยูทูปในประเทศไทยได้รับความนิยม และการนำเสนอเนื้อหาที่ได้ผลมากที่สุด คือ การนำเสนอโฆษณาสอดแทรกไปกับเนื้อหาของช่องยูทูปเบอร์ และชาวญี่ปุ่นผู้ให้สัมภาษณ์มีมุมมองว่า การโฆษณาไม่ควรมุ่งเน้นขายสินค้าเพียงอย่างเดียวและถึงจนเกินไป ซึ่งเป็นจุดสมดุลในการทำการโฆษณา เพื่อไม่ให้เกิดทัศนคติเชิงลบกับตัวผู้ชม อีกทั้งยูทูปเบอร์ควรมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้นภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมของทั้งประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ทั้งนี้

จากผลวิจัยข้างต้นสามารถนำมาประยุกต์เชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่องสามัคคีสื่อสาร หรือ Harmonic Communications เป็นการสื่อสารแบบสอดคล้องเสมือนกับการเล่นดนตรี หากบุคคลใดในวงเล่นดนตรีเพี้ยน ย่อมขาดความไพเราะ และส่งผลให้ผู้ฟังไม่เกิดอารมณ์ร่วม โดยการสร้างให้ผู้บริโภคเกิดความภักตินั้นไม่ใช่แค่การรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กรเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงองค์ประกอบ 3 สิ่ง ที่กลมกลืนไปด้วยกัน ได้แก่ 1) ความยั่งยืนของทุกคนและทุกสิ่งที่เกี่ยวข้อง (Sustainability) ยูทูบเบอร์ควรนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้อง ไม่หลอกลวงผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยนำเสนอเนื้อหาที่คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ยูทูบเบอร์สามารถใช้การนำเสนอเนื้อหาเพื่อสร้างค่านิยมที่ถูกต้อง จะช่วยให้ผู้คนในสังคมตระหนักรู้และร่วมช่วยเหลือในการรับผิดชอบต่อสังคมและรักษาสิ่งแวดล้อม 2) ความรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) เนื้อหาของคลิปวิดีโอของยูทูบเบอร์ควรขายสินค้าและให้ข้อมูลไม่มากหรือน้อยจนเกินไป เนื่องจากปัจจุบัน ผู้ชมมีความรู้เท่าทันสื่อมากขึ้น ดังนั้น ผู้รับชมจะรู้สึกได้ว่าเป็นการขายสินค้ามากเกินไป การโฆษณาอาจสร้างความรำคาญกับผู้ชมจนเกิดการหลีกเลี่ยงที่จะรับชมโฆษณาดังกล่าว 3) อิสรภาพในการสื่อสารที่ไม่ก่อปัญหาแก่ส่วนที่เกี่ยวข้อง (Freedom of Expression with Empathy) จุดสมดุลของการโฆษณาขายสินค้าและการให้ข้อมูลอยู่ที่ลักษณะของยูทูบเบอร์ของแต่ละคนที่ทำคอนเทนต์สไตล์ของตนเอง มีอิสรภาพที่จะทำตามเนื้อหาและตอบสนองผู้ชมของตนเอง และต้องไม่คำนึงถึงการขายเกินไป ข้อเสนอแนะ 1) สามารถศึกษาเพิ่มเติมในด้านปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมหรือสภาพแวดล้อมภายในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นส่งผลต่อการรับชมและรูปแบบการโฆษณาอย่างไร 2) สามารถศึกษาเพิ่มเติมรูปแบบโฆษณาแฝงในยูทูบมีประสิทธิภาพต่อผู้ชมกลุ่มไหนมากที่สุด และมีการนำเสนอสินค้าประเทศใดมากที่สุด

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของผลการศึกษาวิจัยโครงการ “เรื่องการสื่อสารการตลาดในยูทูบและอิทธิพลที่มีต่อพฤติกรรมผู้บริโภคชาวไทยและชาวญี่ปุ่น” ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการศึกษาโครงการจากกองทุนวิจัยคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ 2565

เอกสารอ้างอิง

- ชัยญพัชญ์ วงษ์วิวัฒน์. (2562). รูปแบบการสื่อสารกลยุทธ์และจริยธรรมการตลาดผู้ทรงอิทธิพลออนไลน์ในประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 20 กันยายน 2566 จาก <https://repository.nida.ac.th/handle/662723737/5150>
- ธนพล ทรัพย์สมบูรณ์. (2560). Digital Marketing ปฏิวัติการตลาด - การสื่อสาร เมื่อทุกอย่างต้องมาจาก “ผู้บริโภค” ไม่ใช่จาก “แบรนด์”. เรียกใช้เมื่อ 20 ธันวาคม 2566 จาก <https://www.marketingoops.com/news/agency/digital-marketing-ydm-thailand/>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2566). ยูทูบเบอร์ คือ อาชีพหลักสมัยนี้? เรื่องที่คนญี่ปุ่นไม่เข้าใจความคิดคนเจน Z. เรียกใช้เมื่อ 20 กันยายน 2566 จาก <https://mgronline.com/japan/detail/9660000046470>
- วรวรรณ องค์กรธุรกิจ. (2562). การสื่อสารการตลาดในยูทูบและอิทธิพลที่มีต่อพฤติกรรมผู้บริโภค. ใน รายงานการวิจัย. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2564). การสื่อสารการตลาดในคลิปวิดีโอเล่นเกมในยูทูบและอิทธิพลที่มีต่อพฤติกรรมผู้บริโภค. วารสารการประชาสัมพันธ์และการโฆษณา, 14(1), 1-11.
- Anantnakarakul, S. (2013). Share the list of top 10 Thai YouTubers Who's the hottest in 2023?! Primal Digital Agency. Retrieved August 17, 2023, from <https://www.primal.co.th/th/marketing/top-10-thai-youtubers/>

- Bangkokbiznews. (2019). Environmental conservation in Japan The "bioplastic" is growing. Bangkokbiznews. Retrieved August 17, 2023, from <https://www.bangkokbiznews.com/business/848943>
- Cihangir, H. H., & Çoklar, A. N. (2021). Using YouTube as an Education Environment: Examining Follower Views. *International Technology and Education Journal*, 5(1), 50-60.
- Deller, R. A., & Murphy, K. (2020). "Zoella Hasn't Really Written a Book, She's Written a Cheque": Mainstream Media Presentations of YouTube celebrities. *European Journal of Cultural Studies*, 23(1), 112-132.
- Gerhards, C. (2019). Product placement on YouTube: An explorative study on YouTube creators' experiences with advertisers. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*, 25(3), 516-533.
- Globalcitizen. (2022). This Environmental Scientist's YouTube Channel Maps a Hopeful Future. Global Citizen. Retrieved August 17, 2023, from <https://www.globalcitizen.org/en/content/ankur-shah-environment-youtube/>
- Japantoday. (2021). Top Japanese YouTube channel ranking: Who placed first in 2021? Retrieved August 17, 2023, from <https://japantoday.com/category/entertainment/top-japanese-youtube-channel-ranking-who-placed-first-in-2021>
- Karrh, J., et al. (2003). Practitioners' Evolving Views on Product Placement Effectiveness. *Journal of Advertising Research*, 43(2), 138-149.
- Kemp, S. (2023). DIGITAL 2023: JAPAN. Retrieved August 17, 2023, from <https://indd.adobe.com/view/b275cef0-a81f-4687-b3c0-eebabc30ca56?allowFullscreen=true&wmode=opaque>
- Mironova, E. (2016). Audience's behavior and attitudes towards lifestyle video blogs on YouTube. Retrieved August 17, 2023, from <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1481546/FULLTEXT01.pdf>
- O.T.K. (2023). What websites do Thais visit the most? Check statistics on digital media usage of Internet among Thais in 2023. Retrieved August 17, 2023, from <https://droidsans.com/the-state-of-digital-in-thailand-in-2023/>
- Ongkrutraksa, W. (2022). Exploring Young Consumers' Exposure, Attitude, and Behavioral Response to YouTube Video Game Streaming's Product Placement. *International Journal of Electronic Commerce Studies*, 13(3), 45-68.
- _____. (2022). Product Placement Approaches on YouTube: Impactful Tips from Influential YouTubers amid the Covid-19 Pandemic. *Communication and Media in Asia Pacific*, 5(2), 15-24.
- Pongsapitaksanti, P. (2010). A Comparison of Thai and Japanese Advertising Industries. *Japanese Studies Journal*. Retrieved August 17, 2023, from http://www.asia.tu.ac.th/journal/EA_Journal53_1/Art5.pdf
- Raharjo, T. W. (2019). Feeling in Responding Advertising Exposure on YouTube: The Moderation Influence of Online Experience. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, 33(1), 24-37.

- Ramadhani, S. et al. (2020). Consumer Attitude, Behavioral Intention, and Watching Behavior of Online Video Advertising on YouTube. *JURNAL APLIKASI MANAJEMEN*, 18(3), 493-503.
- Relevantaudien. (2023). 18 YouTube Statistics Marketers Must Know in 2023. Retrieved August 17, 2023, from <https://www.relevantaudience.com/th/18-youtube-statistics-marketers-must-know-in-2023/>
- Springnews. (2023). What is VTuber YouTuber? It generates millions in revenue annually. Retrieved August 17, 2023, from <https://www.springnews.co.th/news/824448>
- Sproutsocial. (2022). 30 YouTube Statistics to Power Your Marketing Strategy in 2022. Retrieved August 17, 2023, from <https://sproutsocial.com/insights/youtube-stats/>
- Thai PBS. (2018). "Celebrities' Social Responsibility" with online product reviews. Thai PBS. Retrieved August 17, 2023, from <https://www.thaipbs.or.th/news/content/271848>
- Yamada, M. (2022). Entering to the Japanese market with a sustainability valued product – sustainability awareness and media landscape in Japan. KTH Royal Institute of Technology. Retrieved August 17, 2023, from <https://www.divaportal.org/smash/get/diva2:1709486/FULLTEXT01.pdf>

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1*

THE COMPETENCY OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE DIGITAL AGE EFFECTING THE ACADEMIC AFFAIRS ADMINISTRATION IN PRIMARY SCHOOL UNDER SAKAEO PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ชัชฎาภรณ์ แหวนเงิน*, วัชรวิทย์ บุญลอย, เรืองวิทย์ นิลโคตร

Chatchadaporn Wanngoen, Waiwoot Boonloy, Reongwit Nilkote

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ประเทศไทย

Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: cwnet19@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 2) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ และ 4) สร้างสมการพยากรณ์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 313 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ วิเคราะห์ด้วยสถิติ ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.37) 2) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.43) 3) สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลจากการศึกษาสามารถสร้างสมการพยากรณ์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = 1.630 + 0.601^{**}X$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z}_y = 0.701^{**} Z_x$ เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

คำสำคัญ: สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา, ยุคดิจิทัล, การบริหารงานวิชาการ

* Received December 16, 2023; Revised December 26, 2023; Accepted December 27, 2023

Abstract

The purposes of the research were to: 1) to study the level of competency of school administrators in the digital age, 2) to study of the academic management level of school administrators in the digital age, 3) to study the relationship between the competencies of school administrators in the digital age that affect academic administration, and 4) to creating a forecasting equation for the performance of school administrators in the digital age that affects academic administration of schools under the sakaeo primary educational service area office 1. It is quantitative research. The sample group includes 313 teachers in schools under the Sa Kaeo Primary Educational Service Area Office, Area 1, academic year 2022, obtained using the proportional stratified random sampling method. The research instrument was a 5-level rating scale, one version, analyzed with statistics, consisting of mean, standard deviation. Pearson's correlation value and simple regression analysis. The results of the study were as follows: 1) the competency of school administrators in the digital age was at a high level ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.37), 2) the academic administration of school administrators was at a high level ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.43), 3) the competencies of school administrators In the digital age, there was a significant high positive relationship with academic administration of schools statistically at the .01 level, and 4) the competencies of school administrators in the digital age affecting management academic work of educational institutions under the sakaeo primary educational service area office 1. The results of the study can create a forecasting equation for the performance of school administrators in the digital era that affects the academic administration of educational institutions under the Sa Kaeo Primary Educational Service Area Office, Area 1. The forecasting equation in the form of raw scores is $\hat{Y} = 1.630 + 0.601^{**}X$ and the prediction equation in standard score form is $\hat{Z}_y = 0.701^{**} Z_x$ is in accordance with the set assumptions.

Keywords: Competencies of School Administrators, Digital Age, Academic Administration

บทนำ

ปัจจุบันองค์กรต่าง ๆ ได้นำหลักสมรรถนะ (Competency) มาใช้ในการบริหารอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสรรหา การพัฒนาและการรักษาบุคลากรในองค์กรซึ่งสมรรถนะ นั้นจะช่วยส่งเสริมให้ผลงานบุคลากรตรงตามความต้องการขององค์กร ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อความสำเร็จขององค์กร ดังนั้น บุคลากรในสถานศึกษาจึงควรยึดสมรรถนะในการทำงานเพื่อนำองค์กรไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีสมรรถนะในการทำงาน กล่าวคือ ผู้บริหารก็ควรยึดสมรรถนะหลักในการทำงาน คือ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง และทำงานเป็นทีม ควบคู่ไปกับสมรรถนะประจำสายงานที่ผู้บริหารควรปฏิบัติ ได้แก่ การวิเคราะห์และสังเคราะห์การสื่อสารและจิตใจ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการมีวิสัยทัศน์ ซึ่งจะเห็นได้ว่า สมรรถนะของผู้บริหารเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญกลยุทธ์หนึ่งที่จะทำให้การบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จ เพราะผลสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาที่เกิดจากผู้บริหารที่มีขีดความสามารถและมีสมรรถนะสูงย่อมประเมินได้จากคุณภาพของผู้เรียน เพราะผู้บริหารที่มีสมรรถนะจะส่งผลให้ครูผู้สอนมีประสิทธิภาพและส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามไปด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

งานวิชาการถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ซึ่งทั้งผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ให้มีความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทาง ปฏิบัติการประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง งานวิชาการของโรงเรียนประกอบด้วย งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก ซึ่งโรงเรียนจะต้องสร้างหลักสูตรของตนเอง เรียกว่า หลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้น ครูจะต้องทำหน้าที่ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกกิจกรรมในสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา และเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารส่งผลให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553) งานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนักและต้องทำความเข้าใจ การบริหารงานวิชาการจึงเป็นงานหลักที่จะขับเคลื่อน สถานศึกษาไปสู่เป้าหมาย การบริหารงานวิชาการจะเป็นตัวกำหนดปริมาณงานของสถานศึกษา จัดสรรทรัพยากรคุณภาพของสถานศึกษา เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร วิสัยทัศน์ การวางแผนเพื่อกำหนดให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชนท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ได้อย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ (ภาณุวัฒน์ ภาสแก้ว, 2559)

จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและสถานศึกษาในการนำมาปรับปรุงและพัฒนาตนเองในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนช่วยในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม (Quantitative Research)
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ปีการศึกษา 2565 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหากลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน

(Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 313 คน และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้อำเภอที่ตั้งของโรงเรียนเป็นชั้นของการสุ่ม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 จำนวน 35 ข้อ มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson. Product - Moment Correlation. Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ. (Item - Total. Correlation) มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.25 ถึง 0.77 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.93

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยส่งเครื่องมือรวบรวมข้อมูลไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 313 ฉบับ พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ให้สถานศึกษาส่งเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลให้กับครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบและรวบรวมไว้ โดยผู้วิจัยกำหนดวันในการรับเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการเก็บเครื่องมือรวบรวมข้อมูลกลับคืน และผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนและมีความสมบูรณ์ครบ 313 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลและการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ด้วยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล		N = 313			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1.	ด้านสร้างวิสัยทัศน์	4.35	0.41	มาก	1
2.	ด้านการพัฒนาตนเอง	4.33	0.42	มาก	2
3.	ด้านการทำงานเป็นทีม	4.14	0.45	มาก	4
4.	ด้านทักษะในยุคดิจิทัล	4.20	0.58	มาก	3
รวม		4.25	0.37	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$) เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสร้างวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.35$) ด้านการพัฒนาตนเอง ($\bar{X} = 4.33$) ด้านทักษะในยุคดิจิทัล ($\bar{X} = 4.20$) และด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.14$)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา		N = 313			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1.	ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.39	0.57	มาก	3
2.	ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา	4.25	0.63	มาก	5
3.	ด้านการวัดผลและประเมินผล	4.42	0.48	มาก	1
4.	ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพในสถานศึกษา	4.42	0.51	มาก	2
5.	ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.33	0.41	มาก	4
รวม		4.37	0.43	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = 4.42$) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.42$) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.39$) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.33$) และด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.25$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

ตารางที่ 3 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅
X ₁	1								
X ₂	0.587**	1							
X ₃	0.599**	0.455**	1						
X ₄	0.434**	0.356**	0.705**	1					
Y ₁	0.503**	0.387**	0.634**	0.754**	1				
Y ₂	0.253**	0.142*	0.526**	0.653**	0.683**	1			
Y ₃	0.332**	0.253**	0.528**	0.636**	0.626**	0.775**	1		
Y ₄	0.277**	0.364**	0.398**	0.517**	0.523**	0.536**	0.673**	1	
Y ₅	0.325**	0.405**	0.434**	0.502**	0.508**	0.465**	0.565**	0.683**	1

** P < .01

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ 9 ตัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($P < .01$) โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา (Y₂) และด้านการวัดผลและประเมินผล (Y₃) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.775 ส่วนตัวแปรสังเกตได้ที่มีความสัมพันธ์น้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาตนเอง (X₂) และด้านการทำงานเป็นทีม (X₃) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.445

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่ายและสมการพยากรณ์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

ตารางที่ 4 สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

ตัวแปร	N = 313		df	r_{xy}	a	b	β
	$\bar{x}$	S.D.					
X_{tot}	4.25	0.37	312	0.701**	1.630	0.601	0.701
Y_{tot}	4.37	0.43					

** P < .01

จากตารางที่ 4 แสดงว่าการพยากรณ์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 อยู่ในระดับสูงและมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าคงที่ของการพยากรณ์ เท่ากับ 1.630 ค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ เท่ากับ 0.601 และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ 0.701 สามารถสร้างสมการพยากรณ์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ได้ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ } \hat{Y} = 1.630 + 0.601^{**}X$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ } \hat{Z}_y = 0.701^{**} Z_x$$

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าในยุคปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 มีการอบรมและพัฒนาตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างต่อเนื่อง มีการบริหารงานที่สามารถมองเห็นภาพในอนาคตของสถานศึกษาที่พึงประสงค์ได้อย่างชัดเจน มีแนวทางการปฏิบัติที่บรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาคำนึงถึงกระบวนการที่จะไปให้ถึงจุดหมายได้จริง และสอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมของแต่ละสถานศึกษา โดยให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมกันทั้งจากภายในและนอกสถานศึกษา คอยดูแลตรวจสอบ กำกับติดตามให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมด้านอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามแนวคิดของ Boyatzis, R. ที่กล่าวว่า สมรรถนะเป็นสิ่งที่มิอยู่ในตัวบุคคล ซึ่งถือเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล เพื่อให้บรรลุถึงความต้องการของงานภายใต้ปัจจัยสภาพแวดล้อมขององค์การและทำให้บุคคลมุ่งมั่นสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ (Boyatzis, R. , 1982) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เชิดศักดิ์ สว่างแวว ที่กล่าวว่า สมรรถนะเป็นลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้บุคคลสามารถสร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงานอื่น ๆ ในองค์กร กล่าวคือ การที่บุคคลจะแสดงสมรรถนะใด สมรรถนะหนึ่งได้ มักจะต้องมีองค์ประกอบทั้งด้านความรู้ ทักษะ/ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ ได้แก่ บทบาทที่แสดงออกต่อสังคม (Social Role) ภาพลักษณ์ภายใน (Self - image) อุปนิสัย (Traits) และแรงผลักดันเบื้องต้น (Motives) ซึ่งสมรรถนะที่จะประเมินได้จากพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน บทบาทในงาน และมาตรฐานของความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคคล

โดยมาตรฐานของความสามารถ เป็นเครื่องสะท้อนถึงผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริง (เชิดศักดิ์ สว่างแวว, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีนิภา นิเมญ ที่ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ศรีนิภา นิเมญ, 2558) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภมรรวรรณ แป้นทอง ที่ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการเรียนรู้แบบดิจิทัล ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ภมรรวรรณ แป้นทอง, 2561)

2. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ให้ความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เรียน วางพื้นฐานในการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาและสามารถจัดการบริหารงานวิชาการให้ มีประสิทธิภาพด้วยขบวนการที่มีการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่กำหนดนโยบาย การวางแผนการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลการสอน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการศึกษาเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน จึงส่งผลให้การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามแนวคิดของ รุ่งच्छดาพร เวหะชาติ ที่กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดประเมินผลการเรียน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน (รุ่งच्छดาพร เวหะชาติ, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ต๋องตา กวดนอก ที่กล่าวว่า สมรรถนะการบริหารงานวิชาการเป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการนิเทศภายใน และด้านการอบรมทางวิชาการ (ต๋องตา กวดนอก, 2556) การวิจัยเพื่อการศึกษาหรือการกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนนักเรียน โดยการใช้ศาสตร์และศิลป์มาเป็นหลักการบริหารในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พันธ์ ด่วงเอก ที่ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติการบริหารงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของครูวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (พันธ์ ด่วงเอก, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีนิภา นิเมญ ที่ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ศรีนิภา นิเมญ, 2558) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลัยพร สาวิลัย ที่ศึกษาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง ผลการวิจัยพบว่า การบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก (มาลัยพร สาวิลัย, 2563)

3. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรสมรรถนะ ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมส่วนบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาที่สร้างแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งเป็นผลมาจากความรู้และทักษะในยุคดิจิทัล สามารถปฏิบัติงานได้โดดเด่นมากกว่าบุคคลอื่น ทำให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ซึ่งสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลส่งผลกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษานั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยยนต์ เพาพาน ที่กล่าวว่า ผู้บริหารในยุคดิจิทัลที่ต้องทำงานเพื่อให้มีความมั่นใจได้ว่าตนเองทำหน้าที่เป็นผู้นำ เพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน คือ ทันสมัย มองอนาคตอย่างมีวิสัยทัศน์ มีสัมพันธภาพ สร้างมิตรภาพที่เข้มแข็งและยั่งยืน การปรับตัวตอบสนองความไม่แน่นอนได้รวดเร็ว มุ่งมั่นและจัดการความขัดแย้งอย่างเป็นระบบ สร้างแรงบันดาลใจให้การจูงใจ ทะเยอทะยาน มุ่งสร้างความสำเร็จ โปร่งใส สร้างความไว้วางใจ เป็นที่เลื่อมมากกว่าการสอน ชื่อสัตย์และมีความรับผิดชอบ (ชัยยนต์ เพาพาน, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เอกชัย กี่สุขพันธ์ ที่กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลเป็นความสามารถของผู้บริหารในการเรียนรู้เข้าใจยอมรับการเปลี่ยนแปลงด้าน ICT และประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2562) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีนภา ฉิมเฉย ที่ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง (ศรีนภา ฉิมเฉย, 2558) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภมรรรณ แปนทอง ที่ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้แบบดิจิทัลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะผู้บริหารส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้แบบดิจิทัลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เมื่อผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะของผู้บริหารพัฒนาขึ้นจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้แบบดิจิทัลในสถานศึกษาได้เพิ่มมากขึ้น (ภมรรรณ แปนทอง, 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลัยพร สาวิสัย ที่ศึกษาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว มีความสัมพันธ์ในทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (มาลัยพร สาวิสัย, 2563)

4. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ดังสมการพยากรณ์ คือ $\hat{Y} = 1.630 + .601 * X$ แสดงว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักและให้ความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการ พัฒนาผู้เรียนให้สามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขด้วยสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ดังนั้น จึงส่งผลให้สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ซึ่งสอดคล้องกับ ครรชิต มัลลียงค์ ที่กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษามี

ความสำคัญมาก เพราะการศึกษาของเยาวชนจะทำให้ประเทศเจริญรุ่งเรือง หรือจะทำให้คนในประเทศแข่งขันกับคนในประเทศอื่น ๆ ได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับการบริหารสถานศึกษา หรืออีกนัยหนึ่ง ก็คือ ขึ้นอยู่กับผู้บริหารการศึกษาของบ้านเมืองนั่นเอง หากประเทศใดได้นักบริหารการศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถอย่างแท้จริง มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจงานด้านการศึกษา (ครรชิต มาลัยวงศ์, 2557) และผลกระทบของการศึกษาต่อความก้าวหน้าของประชาชนและประเทศชาติแล้ว ประเทศนั้นก็จะมี ความรุ่งเรืองในทุก ๆ ทาง ในทางตรงกันข้ามหากประเทศใดไม่มีนักบริหารการศึกษาที่เก่งและทำงานโดยกำหนดเอาความก้าวหน้าและความรุ่งเรืองของประเทศชาติเป็นธงชัยแล้วก็ยากที่ประเทศนั้นจะรุ่งเรืองได้ ซึ่งสอดคล้องกับ พรศิริ สังข์ทอง ที่กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษา ทำให้สถานศึกษาดำเนินงานได้อย่างมีคุณภาพ และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ (พรศิริ สังข์ทอง, 2562) ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีนภา ฉิมเฉย ที่ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะผู้บริหารของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ศรีนภา ฉิมเฉย, 2558) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลัยพร สาวิสัย ที่ศึกษาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (มาลัยพร สาวิสัย, 2563)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารใช้สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ดำเนินการบริหารตามแนวทางไปสู่ผลสำเร็จ เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมให้ครูในสถานศึกษามีการทำกิจกรรมร่วมกันในลักษณะที่มีการพัฒนางานร่วมกัน เพื่อให้เกิดมีการพัฒนาในด้านการทำงานเป็นทีม 2) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก แสดงว่าผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะในการบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูในสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร โดยใช้กิจกรรมการอบรมหรือแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง 3) ควรศึกษาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัญญาประดิษฐ์ที่ส่งผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 และ 4) ควรศึกษาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัญญาประดิษฐ์ที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

เอกสารอ้างอิง

ครรชิต มาลัยวงศ์. (2557). เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 21 พฤษภาคม 2564 จาก https://www.drkanichit.com/general_articles/articles/general_24.html

- ชัยยนต์ เพาพาน. (2557). ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติครู
ศาสตร์ ครั้งที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน: ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21.
กาฬสินธุ์: มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.
- เชิดศักดิ์ สว่างแวว. (2554). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของครูใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ต้องตา กวดนอก. (2556). การศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร
สถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. ใน สารนิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พนัส ดวงเอก. (2555). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษ
บุรีรัมย์ เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- พรศิริ สังข์ทอง. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมองค์กรของผู้บริหารงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา.
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ภมรรรณ แป้นทอง. (2561). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้แบบดิจิทัลใน
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ภาณุวัฒน์ กาศแก้ว. (2559). มิติวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการ
บริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มาลัยพร สาวิลัย. (2563). วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา รยอง. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการ
บริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2554). การบริหารวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: นาศิลป์.
- ศรีนภา ฉิมเฉย. (2558). สมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
การบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). แนวทางบริหารจัดการหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร:
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2553). หลักสูตรการสอบข้อเขียนภาค ก. การทดสอบสมรรถนะและความรู้ความสามารถทางการ
บริหาร. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานฯ.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2562). คุณลักษณะยุคดิจิทัล. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 2564 จาก [http://www.truepl
ookpanya.com//knowledge](http://www.truepl
ookpanya.com//knowledge)
- Boyatzis, R. . (1982). The competent manager: A model for effective performance. New York:
John Wiley & Sons.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational
and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

กลยุทธ์การจัดการการตลาดของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต๋นบุญทวี บ้านทุ่งม่านเหนือ ตำบลบ้านเป้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง*

MARKETING MANAGEMENT STRATEGY OF THE BOONTAWEE RICE CRACKER AGRICULTURAL PROCESSING COMMUNITY ENTERPRISE, BAN THUNG MAN NUEA, BAN PAO SUBDISTRICT, MUEANG DISTRICT, LAMPANG PROVINCE

พิมพ์พร เทพปินตา

Phimphorn Theppinta

คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยี วิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปาง ลำปาง ประเทศไทย

Faculty of Business Administration and Technology, Lampang Inter-Tech College, Lampang, Thailand

*Corresponding author E-mail: phimlct@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพการจัดการกลยุทธ์ทางการตลาดของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต๋นบุญทวี บ้านทุ่งม่านเหนือ ตำบลบ้านเป้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต๋นบุญทวี เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม โดยเลือกแบบเจาะจง คือ สมาชิกที่จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน จำนวน 25 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ความหมายทางภาษา ผลการศึกษา พบว่า ด้านจุดแข็ง มีผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋น และผู้นำกลุ่มมีศักยภาพในการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านจุดอ่อน กำลังการผลิตไม่เพียงพอต่อปริมาณการสั่งซื้อ ด้านโอกาส มีโอกาสขยายขนาดการผลิตเนื่องจากปัจจุบันภาครัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนผู้ประกอบการ SMEs และการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านอุปสรรค มีปัญหาความไม่แน่นอนของสภาพอากาศซึ่งมีผลกระทบต่อกระบวนการผลิตข้าวแต๋น ขนาดของโดมตากข้าวแต๋นยังไม่เพียงพอในการตาก และปัญหาความล่าช้าของแหล่งเงินทุนจากภาครัฐ แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การตลาด พบว่า กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ ควรพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และเพิ่มรสชาติที่มีหลากหลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม กลยุทธ์ด้านราคา ควรกำหนดราคาแบบเฉพาะกลุ่มหรือกำหนดราคาเชิงจิตวิทยาเพื่อเพิ่มยอดขาย การจำหน่าย กลยุทธ์ด้านการจัดจำหน่าย ควรเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผ่านการสื่อสารออนไลน์เพื่อเพิ่มกลุ่มเป้าหมายใหม่และติดต่อสื่อสารกับกลุ่มลูกค้าประจำได้สะดวกขึ้น กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาด ควรพัฒนาการส่งเสริมการตลาดออนไลน์มากขึ้น กลยุทธ์ด้านบุคคล ควรพัฒนาคนในทีมงาน ให้มีศักยภาพในด้านการขายมากขึ้น

คำสำคัญ: กลยุทธ์, การจัดการ, การตลาด, วิสาหกิจชุมชน

Abstract

The purposes of this research article are to 1) study the potential of marketing strategy management of entrepreneurs in the Boonthawee rice cracker agricultural processing community

* Received December 4, 2023; Revised December 25, 2023; Accepted December 26, 2023

enterprise group Ban Thung Man Nuea, Ban Pao Subdistrict, Mueang District, Lampang Province.

2) Study guidelines for developing appropriate marketing strategies of the Boonthawee rice cracker agricultural processing community enterprise group. It is qualitative research. The tools were in - depth interviews and focus groups. By specifically selecting 25 members who were registered as community enterprises. Data were analyzed using content analysis techniques analyze linguistic meaning. The results of the study found that in terms of strengths, there are Khao Tan products and group leaders have the potential to manage the group. Weaknesses: production capacity is insufficient to meet the order quantity. Opportunity: there is an opportunity to expand production scale. Because at present the government sector has a policy to promote investment in SMEs and the integration of community enterprises. In terms of obstacles, there is the problem of the uncertainty of the weather which affects the rice cracker production process. The size of the rice drying dome is not sufficient for drying and the problem of delays in funding from the government sector. Guidelines for developing marketing strategies found that product strategies should develop product formats and add a variety of flavors that are unique to each group. Pricing strategy should the price be set to a specific group or set a psychological price to increase sales. Distribution strategy should increase distribution channels through online communication. To add new target groups and communicate more easily with regular customers. Marketing promotion strategy More online marketing promotion strategies should be developed. People strategy should develop people in the team to have more potential in sales.

Keywords: Strategy, Management, Marketing, Community Enterprise

บทนำ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นกลุ่มวิสาหกิจส่วนใหญ่ของประเทศที่มีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นภาคธุรกิจที่มีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องและยังเป็นภาคธุรกิจที่มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นการลงทุนในประเทศเนื่องจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมักเป็นธุรกิจที่ผู้ประกอบการรายใหม่เริ่มเข้ามาลงทุนและพัฒนาตัวเองเพื่อเป็นผู้ประกอบการที่มีขนาดใหญ่ต่อไป (พิริยะ ผลพิรุฬห์, 2556) วิสาหกิจชุมชนมีความสำคัญมากในการหนุนเสริมรายได้ในชุมชนและขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก การสนับสนุนให้เกิดการรวมตัวกันของคนในชุมชนในรูปวิสาหกิจชุมชน หรือกิจการที่คนในชุมชนรวมตัวกันผลิตสินค้าหรือบริการ ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้ร่วมกัน และให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ เป็นนโยบายหลักที่รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผลักดันขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานราก วิสาหกิจชุมชนถือเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนเศรษฐกิจของประเทศ ปัจจุบันสามารถสร้างรายได้ต่อปีมากกว่า 2.55 หมื่นล้านบาท จากการรวมตัวของกลุ่มวิสาหกิจกว่า 8.5 หมื่นแห่ง มีสมาชิกกว่า 1.4 ล้านคน กรมส่งเสริมการเกษตรวางแผนเป้าหมายจะส่งเสริมศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน เพื่อพัฒนาสินค้าและบริการให้สามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นอีกไม่ต่ำกว่า 5% ต่อปี (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562) สถานการณ์การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า การแพร่ระบาดของโควิด - 19 ตั้งแต่ในช่วงปลายปี 2562 ได้ส่งผลให้รายได้ในหลายสาขาธุรกิจลดลง ทำให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเผชิญปัญหาการขาดสภาพคล่องอย่างรุนแรงนำไปสู่การชะลอการจ้างงานหยุดกิจการชั่วคราวหรือแม้กระทั่งยุติกิจการแบบถาวร ที่ผ่านมามาครรัฐและหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้องได้ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาศักยภาพในการประกอบธุรกิจด้วยการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับทัศนคติและทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้ด้านการเงิน การผลิตและบริการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ และการตลาดซึ่งส่วนใหญ่ยังมีลักษณะเป็นการอบรมพื้นฐานทั่วไปในภาพรวม ไม่เฉพาะเจาะจงตามความต้องการและรูปแบบที่หลากหลายของธุรกิจทำให้ผู้ประกอบการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์และต่อยอดการทำธุรกิจได้ไม่มากนัก นอกจากนี้ภาครัฐยังให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินธุรกิจ อาทิ การสนับสนุนแหล่งเงินทุนที่เหมาะสม การส่งเสริมด้านตลาด ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศอย่างฉับพลันทำให้ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติไม่สม่ำเสมอส่งผลให้ผู้บริโภคมีความตื่นตัวและบริโภคสินค้าและบริการที่ยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผลกระทบอย่างรุนแรงจากการแพร่ระบาดของโควิด - 19 ยังเป็นปัจจัยผลักดันผู้ประกอบการให้เพิ่มความยืดหยุ่นในการทำธุรกิจและเปลี่ยนผ่านไปสู่การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เครื่องจักรและระบบอัตโนมัติ เพื่อเพิ่มโอกาสทางธุรกิจ (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2565) ดังนั้นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำเป็นต้องเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และสร้างรายได้เปรียบจากการแข่งขันในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการประกอบการการพัฒนาเทคโนโลยีการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต การทำการการตลาด และการบริหารจัดการทางการเงินซึ่งเป็นแนวทางสำคัญที่สุดในการที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะมีขีดความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้น

ข้าวแต่นบุญทวี บ้านทุ่งม่านเหนือ ตำบลบ้านเป้า อำเภอมือง จังหวัดลำปาง ถือว่าเป็นวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตร ที่ทำการแปรรูปสินค้าเกษตร เริ่มจากการทำข้าวแต่นในครอบครัวมาตั้งแต่ปู่ ย่า ตา ยาย โดยนำข้าวที่เหลือจากรับประทานแล้วนำไปตากให้แห้ง แล้วนำมาทอดเป็นขนมให้ลูกหลานได้ขบเคี้ยวในสมัยก่อน ต่อมาได้มีการพัฒนาปรับปรุงโดยนำเอาน้ำแดงโสมมาผสม ทำให้รสชาติดีอร่อยเป็นที่ต้องการของตลาด จึงได้มีการรวมตัวกันครัวเรือนผู้ผลิตข้าวแต่นภายในหมู่บ้านประมาณ 50 ครอบครัว จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้วยทุนเริ่มแรก 200,000 บาท เมื่อปี 2543 และได้รับการสนับสนุนจากสภาวัฒนธรรมจังหวัดลำปาง 100,000 บาท ดำเนินการในรูปของร้านค้าและจัดหาวัสดุในการทำข้าวแต่น โดยมีพ่อค้าคนกลางมารับไปจำหน่ายและทางกลุ่มเองนำไปจำหน่ายตามงานแสดงสินค้าต่าง ๆ ทั่วประเทศ สำหรับตลาดต่างประเทศก็มีประเทศมาเลเซียและไต้หวัน โดยจัดส่งสัปดาห์ประมาณ 5,000 ถุง ทำให้สมาชิกมีรายได้ ส่วนด้านการตลาดเริ่มจำหน่ายในอำเภอมืองและจังหวัดก่อน แล้วขยายไปจังหวัดใกล้เคียงและทั่วประเทศ โดยมีพ่อค้าคนกลางมารับไปจำหน่ายและทางกลุ่มเองนำไปจำหน่ายตามงานแสดงสินค้าต่าง ๆ ทั่วประเทศ (รพีพรรณ ภิญญู, 2565) การจัดการการตลาดของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต่นบุญทวีบ้านทุ่งม่านเหนือ ตำบลบ้านเป้า อำเภอมือง จังหวัดลำปาง มีข้อจำกัดด้านกำลังการผลิต ทำให้การผลิตข้าวแต่นไม่ได้ตามยอดการสั่งซื้อ และยังมีปัญหาการขาดแคลนแรงงาน อีกทั้งสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และไม่มีประสบการณ์ด้านการทำการตลาด และมีจำนวนช่องทางการจัดจำหน่ายยังไม่มาก ซึ่งช่องทางการจัดจำหน่ายส่วนใหญ่เป็นแบบขายส่งผ่านตัวแทน ไม่ได้เน้นขายปลีก และยังมีปัญหาเงินทุนหมุนเวียนและรายได้ต่อปีมีจำกัด ทำให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ดำเนินไปช้า หมู่บ้านทุ่งม่านเหนือถือว่าเป็นหมู่บ้านที่ผลิตข้าวแต่นมากที่สุดในจังหวัดลำปาง และมีการรวมกลุ่มทำข้าวแต่นจนเป็นวิสาหกิจชุมชนข้าวแต่นหลายกลุ่มอาทิเช่น วิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต่น บุญทวี วิสาหกิจชุมชนข้าวแต่นน้ำแดงโสมแม่บัวจันทร์ วิสาหกิจชุมชนข้าวแต่นน้ำแดงโสมอำพันธ์ วิสาหกิจชุมชนข้าวแต่น พรพรรณ เป็นต้น ดังนั้นตลาดข้าวแต่นในปัจจุบันจึงมีการแข่งขันทางการตลาดสูงขึ้นมาก นอกจากนั้นยังพบปัญหาในการทำการตลาด เช่น ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงสภาพแวดล้อมทางการตลาด โดยการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาของการดำเนินงาน และนำแนวทาง มาใช้ในการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต่นบุญทวี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและขยายกิจการของผู้ประกอบการต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการกลยุทธ์ทางการตลาดของผู้ประกอบการ กรณีศึกษา: วิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต่นบุญทวี บ้านทุ่งม่านเหนือ ตำบลบ้านเป้า อำเภอมือง จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต่นบุญทวี บ้านทุ่งม่านเหนือ ตำบลบ้านเป้า อำเภอมือง จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้คือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต่นบุญทวี หมู่บ้านทุ่งม่านเหนือ ตำบลบ้านเป้า อำเภอมือง จังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบเจาะจง คือ สมาชิกที่จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนจำนวน 25 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) และการสังเกต (Observations) ด้วยวิธีการจัดบันทึกประกอบการสัมภาษณ์ ซึ่งสร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยผู้วิจัยโดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการตลาดของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต่นบุญทวี จังหวัดลำปาง

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนแบ่งการตลาด การกำหนดตลาดเป้าหมาย การวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ และกลยุทธ์ทางการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต่น บุญทวี จังหวัดลำปาง

ส่วนที่ 4 แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต่นบุญทวี จังหวัดลำปาง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดและแบบสอบถาม โดยใช้วัตถุประสงค์ของการวิจัย สร้างแบบสอบถาม ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาและนิยามคำศัพท์ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence Index = IOC) ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถาม ที่มีค่า IOC = 0.50 ขึ้นไป ผลการประเมินคุณภาพของแบบสอบถาม ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องโดยรวมเท่ากับ 0.87 ดังนั้น แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นและเชื่อถือได้

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และสรุปผลจากการตอบแบบสัมภาษณ์และข้อคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต่นบุญทวี จังหวัดลำปาง โดยใช้ระยะเวลา 3 สัปดาห์ ในการลงพื้นที่ภาคสนาม ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตการณ์มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มในประเด็น

ตามแบบสัมภาษณ์ทั้งในลักษณะแบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการกับประธานกลุ่มฯ กรรมการกลุ่มฯ และสมาชิกกลุ่มฯ ผู้วิจัยเป็นผู้รวบรวมข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจากแบบสัมภาษณ์

2. ผู้วิจัยตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับ ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกลุ่ม ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการตลาด จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และข้อมูลส่วนแบ่งการตลาด การกำหนดตลาดเป้าหมาย การวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ และแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต่น้อย จันทบุรี จังหวัดลำปาง ดำเนินโดยการสร้างรหัสและลงรหัสข้อมูลนั้นโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยวิเคราะห์ความหมายทางภาษา (Manifest) โดยตรงของตัวบทและเนื้อในของบท (Text) และวิเคราะห์ความหมายทางความรู้สึก หรือวิเคราะห์นัยที่แอบแฝงอยู่ (Latent) ซึ่งจะรวมการตีความและนัยทางบริบท (Context) ของภาษาและผู้ใช้ภาษาไว้ด้วย

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การศึกษาศักยภาพการจัดการกลยุทธ์ทางการตลาดของผู้ประกอบการ กรณีศึกษา: วิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต่น้อย บ้านทุ่งมันเหนือ ตำบลบ้านเป้า อำเภอมือง จังหวัดลำปาง

ปัจจัยภายในองค์กรที่ใช้ในการวิเคราะห์	จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weakness)
1. ด้านผลิตภัณฑ์	1. ผลิตภัณฑ์ข้าวแต่น้อยของกลุ่มวิสาหกิจฯ ได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิต และความปลอดภัยจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และได้รับมาตรฐาน GI และได้รับการรับรองเป็นสินค้า O - TOP ประจำจังหวัดลำปางระดับ 5 ดาว 2. ผลิตภัณฑ์ข้าวแต่น้อยไม่ทำมาจากวัตถุดิบในชุมชนที่มีคุณภาพคัดสรรมาอย่างดี มีขั้นตอนการผลิตที่มีคุณภาพ เช่น ขั้นตอนการทอดต้องทอดข้าวแต่น้อยในน้ำมันที่ร้อนจัดแล้วพลิกกลับไปมาจะทำให้ข้าวแต่น้อย พองตัวและกรอบอร่อย 3. ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต่น้อยมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแต่น้อย โดยเพิ่มรสชาติจากเดิมมีข้าวแต่น้อยคำเดียว ข้าวแต่น้อยหน้าน้ำอ้อย ข้าวแต่น้อยหน้าธัญญาพืช ข้าวแต่น้อยหน้าหมูหยองเป็นข้าวแต่น้อยรสชีส ข้าวแต่น้อยรสตั๋มยา ข้าวแต่น้อยรสสหาย เป็นต้น 4. ผลิตภัณฑ์ข้าวแต่น้อยสามารถเก็บไว้ได้นาน 5. ส่วนใหญ่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจฯ และแรงงานมีประสบการณ์ทำข้าวแต่น้อยมานานเกิน 5 ปีจึงมีความเชี่ยวชาญในการผลิตข้าวแต่น้อย 6. มีบรรพบุรุษที่มีการกำหนดตราสินค้าและเครื่องหมายการค้าไว้ชัดเจนและแบ่งบอกถึงเรื่องราวของข้าวแต่น้อยในบรรจุภัณฑ์	1. พื้นที่โรงงานที่ผลิตข้าวแต่น้อยมี ขนาดจำกัด ไม่สามารถรองรับการสั่งซื้อจำนวนมาก กำลังการผลิตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีจำกัด เมื่อมียอดการสั่งซื้อจำนวนมากทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะมีข้อจำกัดด้านกำลังการผลิตที่จำกัด มีสมาชิกที่และแรงงานน้อย ทำให้การผลิตข้าวแต่น้อยไม่ได้ตามยอดการสั่งซื้อ 2. การผลิตข้าวแต่น้อยขึ้นอยู่กับความไม่แน่นอนของสภาพอากาศซึ่งเป็นข้อจำกัดในด้านการผลิต 3. สมาชิกกลุ่มมักจะหยุดงานพร้อมกัน อันเนื่องมาจากงานสำคัญในหมู่บ้านเช่นติดงานขึ้นบ้านใหม่ งานศพ หรืองานในช่วงเทศกาลต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถผลิตข้าวแต่น้อยได้ตามเป้าหมาย 4. สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และไม่มีประสบการณ์ด้านการทำการตลาดของออนไลน์

ตารางที่ 1 การศึกษาศักยภาพการจัดการกลยุทธ์ทางการตลาดของผู้ประกอบการ กรณีศึกษา: วิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต๋นบุญทวี บ้านทุ่งม่านเหนือ ตำบลบ้านเป้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง (ต่อ)

ปัจจัยภายในองค์กรที่ใช้ในการวิเคราะห์	จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weakness)
2. ด้านราคา	1. ราคาผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋นสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคทุกระดับ 2. กลุ่มฯ กำหนดราคาขายส่งถุงละ 25 บาท ราคาขายปลีกถุงละ 35 บาท 3 ถุง 100 บาท แต่ถ้านสั่งการซื้อปริมาณมาก ๆ สามารถต่อรองราคาได้	1. ต้นทุนการผลิตข้าวแต๋นเพิ่มขึ้น เนื่องจากราคาวัตถุดิบเพิ่มขึ้น ค่าขนส่งและค่าแรงเพิ่มขึ้น แต่ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต๋นบุญทวี ยังจำหน่ายในราคาเดิม 2. เงินทุนหมุนเวียนและรายได้ต่อปีมีจำกัด ทำให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ดำเนินไปช้า
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	1. มีช่องทางการจัดจำหน่ายได้หลายช่องทาง เช่น วางจำหน่ายในร้านค้าทั่วไป ร้านค้าจำหน่ายของที่ระลึก สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อเพิ่มโอกาสการซื้อขายให้เข้าถึงลูกค้า 2. ร่วมงานจัดบูธแสดงผลผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋นตามงานเทศกาลต่าง ๆ ทั้งในและต่างจังหวัด หรือจำหน่ายผ่านร้านค้าออนไลน์ เช่น ไลน์, Facebook ข้าวแต๋นบุญทวี และมีการส่งออกจำหน่ายในต่างประเทศผ่านบริษัทตัวแทนจำหน่าย	1. ทำเลที่ตั้งของโรงงานผลิตข้าวแต๋นอยู่ในหมู่บ้านทุ่งม่านเหนือ ตำบลบ้านเป้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จึงอยู่ไกลจากตัวเมืองกว่า 17 กิโลเมตร 2. กลุ่มวิสาหกิจมีจำนวนช่องทางการจัดจำหน่ายยังมีไม่มาก ช่องทางการจัดจำหน่ายส่วนใหญ่เป็นแบบขายส่งผ่านตัวแทนไม่ได้เน้นขายปลีก ซึ่งรายได้จากการขายส่งมีรายได้น้อยกว่าการขายปลีก
4. ด้านการเงินและการบัญชี	1. มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย โดยมีประธานกลุ่มบันทึกรายการการเงินและทำบัญชี 2. มีการวางแผนการผลิตตามยอดการสั่งซื้อเพื่อลดความเสี่ยง ทางกลุ่มจะไม่สต็อกผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋นไว้มากเกินไปเนื่องจากพื้นที่จัดเก็บจำกัด	1. การทำบัญชีรายรับรายจ่ายของกลุ่มยังไม่สม่ำเสมอ จากการสังเกตพบว่าใช้วิธีจดบันทึกลงในสมุด 2. กระบวนการบริหารจัดการทำบัญชียังไม่ได้มาตรฐานการทำบัญชี
5. ด้านการส่งเสริมการตลาด	1. จากภาพลักษณ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต๋น บุญทวีมีความเป็นเอกลักษณ์ เพราะเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้านที่มีมาแต่บรรพบุรุษ จึงสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้า 2. สมาชิกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจในตัวผลิตภัณฑ์เป็นอย่างดีสามารถนำเสนอขายให้แก่ลูกค้าได้ดี เพราะเป็นผู้ผลิตและจำหน่ายเอง 3. มีการส่งเสริมการตลาดแบบการโฆษณาแบบปากต่อปาก 4. มีการส่งเสริมการขายในช่วงเทศกาลหรือมีงานประจำจังหวัด โดยลด แลก แจก แถม สำหรับลูกค้าที่สั่งซื้อจำนวนมาก 5. กลุ่มประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ มีภาวะผู้นำสูงมีความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มมานานและทำงานร่วมกับเครือข่ายร่วมกับภาครัฐและเอกชน	1. สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจยังขาดความรู้ทักษะการส่งเสริมทางการตลาดสมัยใหม่ 2. ชื่อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต๋นบุญทวี ยังไม่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป 3. สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต๋นบุญทวี ยังไม่เข้าใจกระบวนการทำการตลาด ผ่านโซเชียลมีเดีย (Social Media Marketing) ผ่านทางFacebook, LINE, TikTok, Instagram ฯลฯ ผ่านการสร้างคอนเทนต์หรือการพูดคุยปฏิบัติสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมกับผู้ติดตามรวมถึงการทำโฆษณาหรือยิงแอด

ตารางที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต๋นบุญทวี บ้านทุ่งม่านเหนือ ตำบลบ้านเป้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ปัจจัยภายนอกองค์กรที่ใช้ในการวิเคราะห์	โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
1. สภาพตลาด	จังหวัดลำปางมีแหล่งการท่องเที่ยวหลายแห่งและได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเมืองรอง	การมีคู่แข่งรายใหม่และมีการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋นเพิ่มขึ้น
2. ภาวะเศรษฐกิจ	1. ประเทศไทยอยู่ในช่วงภาวะเศรษฐกิจฟื้นตัวรัฐบาลใหม่ส่งเสริมการลงทุน SMEs และส่งเสริมการใช้จ่ายเงินของประชาชนเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ 2. รัฐบาลส่งเสริมคนไทยให้ท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้น 3. ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มขึ้น	ประชาชนทั่วไปมีรายได้จำกัดและมีหนี้ครัวเรือนสูง จึงระมัดระวังการใช้จ่ายเงินมากขึ้นส่วนใหญ่จะเลือกซื้อสินค้าและบริการเท่าที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ
3. สังคม	มีการจัดงานแสดงสินค้าและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ออกร้านในงาน ต่าง ๆ ที่ทางภาครัฐและเอกชนจัดขึ้นในโอกาสต่าง ๆ	ค่านิยมของคนในท้องถิ่นมีการบริโภคข้าวแต๋นน้อย ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นคนต่างจังหวัดและต่างประเทศ
4. กฎหมาย	มีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค และมีการกำหนดสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋นของกลุ่มวิสาหกิจฯ ได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตและความปลอดภัยจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และได้รับมาตรฐาน GI (สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์) และได้รับการรับรองเป็นสินค้า O - TOP ประจำจังหวัดลำปาง ระดับ 5 ดาว	1. ข้อจำกัดของกฎหมายบางข้อเป็นอุปสรรคต่อแหล่งลงทุนที่จะเข้ามาสนับสนุนการลงทุนในธุรกิจ 2. ความล่าช้าของแหล่งสนับสนุนเงินทุนจากภาครัฐเป็นอุปสรรคในการขยายการลงทุน เช่นการสร้างโดมพลังงานแสงอาทิตย์ตากข้าวแต๋น
5. การเมือง	สอดคล้องกับนโยบายส่งเสริม O - TOP ระดับ 5 ดาว	ความไม่ชัดเจนในการกำหนดนโยบายของพรรครัฐบาล
6. เทคโนโลยี	มีการนำเทคโนโลยีการผลิตใหม่ ๆ เข้ามาพัฒนาการผลิต เพื่อรองรับกับการขยายตลาดส่งออกต่างประเทศ	สมาชิกกลุ่มยังใช้วัฒนธรรมการทำงานแบบเดิม และยังปรับตัวไม่ทันต่อการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ

การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนแบ่งการตลาด การกำหนดตลาดเป้าหมาย การวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ และกลยุทธ์ทางการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต๋น บุญทวี จังหวัดลำปาง ได้ผลการสัมภาษณ์ดังนี้

ด้านการแบ่งส่วนตลาด มีการแบ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักและกลุ่มเป้าหมายรอง ดังนี้ 1) กลุ่มเป้าหมายหลัก คือ ลูกค้าประจำที่เป็นตัวแทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋น ของกลุ่มฯ ที่อยู่ในจังหวัดลำปาง 2) กลุ่มเป้าหมายรอง คือ ลูกค้าทั่วไปในต่างจังหวัดและลูกค้าในต่างประเทศ ด้านกลุ่มเป้าหมาย พบว่า มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋นของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต๋นบุญทวีตาม กลุ่มเป้าหมายหลัก คือ ร้านค้าทั่วไปและร้านจำหน่ายของที่ระลึกที่เป็นตัวแทนจำหน่าย ทั้งในจังหวัดลำปางและจำหน่าย กลุ่มเป้าหมายรอง คือ ลูกค้าต่างจังหวัดและต่างประเทศ

ด้านการวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ในตลาด พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต๋นบุญทวี มีการวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ในตลาด เพื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตข้าวแต๋นน้าแดงโมโนในหมู่บ้านทุ่งม่านเหนือด้วยกัน เพื่อวางแผนการสร้างภาพลักษณ์หรือการรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของกลุ่มเป้าหมาย

ทางกลุ่มได้เปรียบเทียบกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวแต่นแม่บัวจันทร์ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายข้าวแต่นรายใหญ่ในจังหวัดลำปาง ทำให้ทราบเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวแต่น แม่บัวจันทร์ว่ามีความหลากหลายของผลิตภัณฑ์มากกว่าผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต่นบุญทวี ด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ทั้งสองกลุ่มมีคุณภาพใกล้เคียงกัน ส่วนด้านราคาขายมีการกำหนดราคาขายเท่ากัน

การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกลยุทธ์ทางการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต่นบุญทวี จังหวัดลำปาง พบว่า

ด้านผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต่นบุญทวี มีการพัฒนารสชาติและความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ รักษามาตรฐานของผลิตภัณฑ์สม่ำเสมอทุกขั้นตอนการผลิต มีการปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ให้ทันสมัยเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และบ่งบอกถึงเรื่องราวของข้าวแต่นในบรรจุภัณฑ์ ทำให้ภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นดูทันสมัยและเหมาะสมสำหรับเป็นของฝากจากการมาท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง มีการดำเนินการผลิตตามมาตรฐาน ได้รับการรับรองจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, มาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หรือ GI (Geographical Indication) ซึ่งเปรียบเสมือนแบรนด์ของท้องถิ่นที่บอกคุณภาพและแหล่งที่มาของข้าวแต่นลำปาง และได้รับการรับรองเป็นสินค้า O - TOPประจำจังหวัดลำปาง ระดับ 5 ดาว แต่กลุ่มฯยังมีจุดอ่อนด้านปริมาณการผลิตไม่เพียงพอต่อการสั่งซื้อเนื่องจากมีโรงงานมีกำลังการผลิตน้อย ซึ่งแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ควรมีการวางแผนการผลิต และขอสนับสนุนกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ในการจัดหาเครื่องมือที่ใช้เพิ่มกำลังการผลิต

ด้านราคา พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต่นบุญทวี ได้กำหนดราคาขายของผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นในราคาคงที่ คือ จำหน่ายราคาส่งถูกลงละ 25 บาท ราคาปลีกถูกลงละ 35 บาท ถึงแม้ว่ากลุ่มจะมีต้นทุนเฉลี่ยสูงขึ้น แต่ทางกลุ่มฯ ก็ยังคงจำหน่ายในราคาเดิม เพื่อให้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายไม่คิดว่าราคาของผลิตภัณฑ์จะเพิ่มขึ้นทางกลุ่มฯ จึงมีกำไรลดลงแนวทางการพัฒนาด้านราคา ควรมีการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า เช่น การออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้สวยงามเป็นของที่ระลึก เป็นของฝาก เพื่อสามารถขายในราคาที่สูงขึ้น

ด้านการจัดจำหน่าย พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต่นบุญทวี ได้จัดช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าวแต่น ทั้งจำหน่ายเองโดยตรงในโอกาสงานต่าง ๆ ของทางจังหวัดลำปาง ลำพูน กรุงเทพฯ และขายส่งผ่านตัวแทนจำหน่าย และส่งไปวางจำหน่ายตามร้านค้าประจำ ทั้งในจังหวัดและส่งไปให้กลุ่มลูกค้าที่อยู่ต่างจังหวัด สำหรับลูกค้าต่างประเทศยังมีไม่มากใช้วิธีจำหน่ายส่งผ่านบริษัทตัวแทนผู้ส่งออก แนวทางการพัฒนาด้านการจัดจำหน่าย ควรมีการจัดทำช่องทางการขายแบบออนไลน์ การสร้างเพจ การใช้สื่อออนไลน์ในการขายสินค้า

ด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า มีการส่งเสริมการขายดังนี้ 1) การส่งเสริมการขายที่มุ่งสู่คนกลางที่เป็นตัวแทนจำหน่ายเพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีโอกาสระบายออกสู่ผู้บริโภคได้เร็วมากขึ้น 2) มีการส่งเสริมการขายแบบบอกต่อ จึงมีลูกค้าประจำเพิ่มขึ้น 3) มีการให้ส่วนลดทางการค้า โดยมอบส่วนลดแก่ศูนย์โอท็อปจังหวัด (ตัวแทนจำหน่าย) คือ เมื่อซื้อผลิตภัณฑ์ข้าวแต่น 5,000 บาท ขึ้นไป จะได้ส่วนลด 5% จากการขาย แต่พบประเด็นปัญหาของกลุ่มฯ ดังนี้ 1) ร้อยละ 60 ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต่นบุญทวีเป็นผู้สูงวัยยังขาดความรู้ทักษะการส่งเสริมทางการตลาดและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการตลาด 2) ชื่อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต่นบุญทวียังไม่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป 3) สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต่นบุญทวี ยังไม่เข้าใจกลยุทธ์การตลาดผ่านโซเชียลมีเดีย (Social Media Marketing) คือ ถึงแม้ว่าทางกลุ่มได้มีเพจ Facebook และ LINE แล้วแต่ยังไม่สามารถสร้างคอนเทนต์ หรือการพูดคุยปฏิสัมพันธ์การมีส่วนร่วมกับผู้ติดตาม รวมถึงการทำโฆษณาหรือยิงแอดได้ แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการตลาด ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำการตลาดออนไลน์ในช่องทางต่าง ๆ ที่หลากหลาย โดยขอหน่วยงานภายนอกเข้ามาให้ความรู้และสนับสนุน

ด้านบุคคล พบว่า ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต่นบุญทวี เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดีกับทุกคน มีความเป็นผู้นำ มีความสามารถในการโน้มน้าวผู้ร่วมงานให้ร่วมมือร่วมใจในการทำงานของกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มฯ มีความผูกพันซึ่งกันและกันเพราะบางคนทำงานร่วมกันมากกว่า 10 ปี และมีความสามารถในการโน้มน้าวให้ลูกค้าของกลุ่มกลายเป็นลูกค้าประจำด้วยมีประสบการณ์และความผูกพันกับลูกค้ามายาวนาน

อภิปรายผล

ผลการศึกษา พบว่า สภาพแวดล้อมทางการตลาด ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต่นบุญทวี จังหวัดลำปาง สภาพแวดล้อมภายในมีด้านจุดแข็ง คือ มีผลิตภัณฑ์ข้าวแต่น และมีด้านศักยภาพของผู้นำกลุ่มส่วนด้านจุดอ่อนมีข้อจำกัดด้านการผลิตไม่เพียงพอต่อกับปริมาณการสั่งซื้อ นอกจากนี้กลุ่มยังไม่มีรูปแบบการจัดการทางการตลาดที่ชัดเจน สมาชิกมีประสบการณ์ด้านการทำการตลาดผ่านทางโซเชียลมีเดียน้อย ราคาผลิตภัณฑ์ไม่สูงเกินไปเมื่อเปรียบเทียบกับคุณภาพ และคู่แข่งในในพื้นที่ใกล้เคียง จุดอ่อน การส่งเสริมการตลาดมีน้อย ควรกำหนดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่หลากหลายและผลิตผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายนั้น ๆ จัดทำระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์หรือออนไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมคนในยุคปัจจุบัน ส่วนสภาพแวดล้อมภายนอกด้านโอกาสมีโอกาสมหาศาลขนาดการผลิต เนื่องจากปัจจุบันภาครัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนผู้ประกอบการ SMEs และการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านอุปสรรค มีปัญหาความไม่แน่นอนของสภาพอากาศที่มีผลกระทบต่อกระบวนการผลิตข้าวแต่น ขนาดของโดมตากข้าวแต่นยังไม่เพียงพอในการตาก ปัญหาที่มีคู่แข่งทางการตลาดข้าวแต่น เนื่องจากคู่แข่งเข้ามาในตลาดนี้ได้ง่าย และปัญหาความล่าช้าของแหล่งเงินทุนจากภาครัฐ สอดคล้องกับมณีรัตน์ รัตนพันธ์ พบว่า จุดแข็ง คือ ผลิตภัณฑ์มีความโดดเด่นสวยงาม มีตลาดใหม่ ๆ ได้รับรองมาตรฐาน O - TOP 5 ดาว และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ราคาผลิตภัณฑ์ไม่สูงเกินไป ช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลายทั้ง off - line และ online และเป็นศูนย์เรียนรู้เกี่ยวกับการทอผ้า จุดอ่อน คือ การส่งเสริมการตลาดมีน้อย สมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุโอกาส คือ ภาครัฐให้การช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ คู่แข่งขันเป็นคู่แข่ง และข้อจำกัดคือ ราคาปัจจัยการผลิตสูง รสนิยมของคนรุ่นใหม่ ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ คู่แข่งขันมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่า (มณีรัตน์ รัตนพันธ์, 2563) และสอดคล้องกับ จันทรเพ็ญ แก้วดี และคณะ ที่กล่าวว่า สภาพแวดล้อมภายนอกเกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากภายนอกโดยอาจจำแนกการเปลี่ยนแปลงออกเป็นโอกาส และอุปสรรค คือ ช่องทางในการสร้างความเติบโตให้ธุรกิจขณะที่อุปสรรค คือ สิ่งท้าทายต่อการทำงานของสมาชิกวิสาหกิจ ผู้จัดการ หรือกรรมการกลุ่มจึงมีภาระ ที่จะต้องทำความเข้าใจและหากำไรจากโอกาสภายนอก และต้องระวังในอุปสรรคคุกคามที่อาจจะทำให้ประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวก็ได้เช่นเดียวกันเนื่องจากสภาพแวดล้อมภายนอกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาส่งผลเชิงลบต่อการดำเนินงานขององค์กร (จันทรเพ็ญ แก้วดี และคณะ, 2562) นอกจากนี้ จารุวรรณ มีโชติ และนิติพล ภูตะโชติ พบว่า จากการศึกษาสภาพแวดล้อมทั่วไปที่มีผลกระทบต่อธุรกิจ ได้แก่ ไม่แน่นอนทางด้านการเมืองที่มี ความผันผวนตลอดเวลา และปัญหาต่าง ๆ ด้านการเมืองที่เกิดขึ้นในประเทศอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดปัจจัยต่าง ๆ ที่ ส่งผลต่อสภาพเศรษฐกิจโดยตรง ยิ่งไปกว่านั้นสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันกำลังชะลอตัว ทำให้การซื้อขายของ ประชาชนมีจำกัด เนื่องจากค่าครองชีพและสินค้าอุปโภคบริโภคปรับราคาสูงขึ้น ซึ่งส่งผลต่อรายได้ของประชาชนที่มีรายได้น้อยหรือมีรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่สามารถควบคุมได้ยาก (จารุวรรณ มีโชติ และนิติพล ภูตะโชติ, 2558)

กลยุทธ์การตลาด ควรพัฒนากลยุทธ์การตลาดในด้าน กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ มีการดำเนินการคุณภาพมาตรฐานของผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานภาครัฐ กลยุทธ์ด้านราคา อาจใช้การกำหนดราคาเฉพาะกลุ่ม หรือการกำหนดราคาเชิงจิตวิทยาช่วยเสริมการตั้งราคา เนื่องจากต้นทุนเฉลี่ยในการผลิตข้าวแต่นสูงขึ้น แต่กลุ่มยังจำหน่ายในราคาเดิม กลยุทธ์ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ควรเพิ่มช่องทางการจำหน่าย

กับผู้ซื้อโดยตรงผ่านทางโซเชียลมีเดีย เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภคในปัจจุบัน กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาด ควรทำการตลาดออนไลน์กำหนดผู้ดูแลเพจ Facebook และ LINE เพื่อดึงดูดลูกค้าให้เข้ามาสนใจแบรนด์และตัดสินใจซื้อสินค้า กลยุทธ์ด้านบุคคล การส่งเสริมให้ผู้คนในองค์กรร่วมมือร่วมใจในการมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน และเสริมประสบการณ์ให้คนในกลุ่มฯ ประธานกลุ่มฯควรเพิ่มแรงจูงใจให้แก่ทีมงาน สมาชิกกลุ่ม พนักงาน หรือตัวแทนจำหน่ายของกลุ่มฯให้เป็นทีมงานนักขาย และมีส่วนร่วมในการกระตุ้นยอดขายของกลุ่มฯ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนนิกันต์ อินทรเผือก และคณะ ที่พบว่า การจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน ได้แก่ ความเชี่ยวชาญในการบริหารงาน การผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย การสร้างนวัตกรรมใน กระบวนการผลิต การปรับปรุงคุณภาพของสินค้าและผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง การสร้างตราสินค้าเพื่อการจดจำ การสร้างคุณภาพผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการสมาชิกกลุ่ม การพัฒนาบุคลากร และการบริหารการตลาด (ชนนิกันต์ อินทรเผือก และคณะ, 2564) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Mc Carthy, E. J., & Perreault, W. D., Jr. ที่ได้กล่าวถึง ปัจจัยทางการตลาด ต่างมีความจำเป็นในการนำมาใช้วางแผนดำเนินการกำหนดปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด เมื่อส่วนผสมทางการตลาดได้ถูกพัฒนา กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ จะมีความใกล้เคียงกัน ซึ่งให้เห็นว่า ปัจจัยเหล่านั้นล้วนมีความสำคัญทั้งสิ้น และเมื่อนำส่วนผสมทางการตลาดมาพิจารณาโดยกว้าง จะสังเกตเห็นว่า ตัวผลิตภัณฑ์จะเป็นตัวสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้าเป้าหมาย การมีช่องทางนำสินค้าวางในสถานที่ที่ลูกค้าเข้าถึงการส่งเสริมการขาย เพื่อสื่อสารกับลูกค้าเป้าหมายและผลิตภัณฑ์ได้ถูกออกแบบและวางแผนไว้เพื่อผู้บริโภค และตั้งราคาสินค้าโดยประมาณจากพฤติกรรมในการซื้อหรือมูลค่าของสินค้าที่ผู้บริโภคใช้อยู่ในปัจจุบัน (Mc Carthy, E. J., & Perreault, W. D., Jr., 1996) นอกจากนี้ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมกล่าวว่า การส่งเสริมการตลาดมีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจในปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูง เนื่องจากเป็นวิธีการที่องค์กรใช้เพื่อแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ และเป็นการจูงใจตลาด ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ขายและผู้ซื้อ (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2560) และ สุซานุช ว่องธนาทรัพย์ นพรัตน์ ภาคีสขุ และพิทักษ์ ศิริวงศ์ พบว่า การใช้กลยุทธ์การมุ่งเน้นลูกค้าเฉพาะกลุ่มด้วยสินค้าที่มีคุณภาพสูง กลยุทธ์การกำหนดราคาโดยตั้งราคาไว้ในระดับมาตรฐาน กลยุทธ์การเลือกทำเลที่ตั้งสถานประกอบการโดยการตั้งอยู่ภายในบริเวณโรงแรม กลยุทธ์การจัดการส่งเสริมการตลาดเป็นการลดราคา กลยุทธ์สร้างความแตกต่าง ควบคู่กับกลยุทธ์การจัดหน้าร้านยังส่งเสริมการรับรู้ให้กับผู้บริโภค ตั้งแต่พบเห็นและความเป็นเอกลักษณ์ กลยุทธ์การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า การให้บริการของพนักงาน การให้ความรู้และทักษะสินค้า บุคลิกภาพ การพูดคุย การเอาใจใส่ของพนักงาน และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อความพึงพอใจของผู้บริโภค (สุซานุช ว่องธนาทรัพย์ และคณะ, 2560) และสอดคล้องกับ สอองศ์โณม มณฑลกุลชาติ กล่าวว่า ปัจจัยด้านส่วนผสมทางการตลาด ที่มีต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการ พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ที่มีต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการแตกต่างกัน เนื่องจากผู้บริหารได้คำนึงและให้ความสำคัญในปัจจัยด้านต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์ และด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด มีต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการ (สอองศ์โณม มณฑลกุลชาติ, 2566)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาศักยภาพการจัดการกลยุทธ์ทางการตลาดของผู้ประกอบการ กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรข้าวแต่นบุญทวี บ้านทุ่งมันเหนือ ตำบลบ้านเป้า อำเภอมือง จังหวัดลำปาง พบว่า จุดแข็งของกลุ่ม คือ มีผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นที่โดดเด่นและผู้นำกลุ่มมีศักยภาพ ในด้านจุดอ่อน กำลังการผลิตไม่เพียงพอต่อกับปริมาณการสั่งซื้อ ซึ่งกลุ่มสามารถมีโอกาขยายขนาดการผลิต ในด้านอุปสรรค มีปัญหาความไม่แน่นอนของสภาพอากาศซึ่งมีผลกระทบต่อกระบวนการผลิตข้าวแต่น ขนาดของโดมตากข้าวแต่นยังไม่เพียงพอในการตาก และ

ปัญหาความล่าช้าของแหล่งเงินทุนจากภาครัฐ ดังนั้นแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การตลาด พบว่า กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ ควรพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และเพิ่มรสชาติที่มีหลากหลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม กลยุทธ์ด้านราคา ควรกำหนดราคาแบบเฉพาะกลุ่ม เพื่อเพิ่มยอดขาย กลยุทธ์ด้านการจัดจำหน่าย ควรเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผ่าน การสื่อสารออนไลน์ กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาด ควรพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดออนไลน์มากขึ้น และกลยุทธ์ด้านบุคคล ควรพัฒนานักในทีมงาน ให้การอบรม เพื่อให้มีศักยภาพในด้านการขายมากขึ้นข้อเสนอแนะ สำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ 1) กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ ควรจัดทำแผนธุรกิจการขยายขนาดการผลิต เพื่อเพิ่ม การผลิตข้าวแต๋นให้เพียงพอต่อการสั่งซื้อ โดยขอรับการสนับสนุนเงินทุนจากภาครัฐ หรือหาแหล่งเงินทุนจาก สถาบันการเงิน 2) กลยุทธ์ด้านราคา ควรเพิ่มการกำหนดราคาแบบเฉพาะกลุ่มหรือกำหนดราคาเชิงจิตวิทยา เพื่อเพิ่มยอดขายการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ 3) กลยุทธ์ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ควรเพิ่มกลุ่มเป้าหมายใหม่โดยใช้ช่อง ทางการจำหน่ายผ่านทางออนไลน์มากขึ้น 4) กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด ควรพัฒนาสมาชิกหรือเพิ่มบุคลากรไป อบรมความรู้เกี่ยวกับการทำกลยุทธ์การตลาดผ่านโซเชียลมีเดีย พร้อมทั้งกำหนดผู้ดูแลเพจ Facebook และ LINE ของกลุ่ม เพื่อสื่อสารคอนเทนต์ หรือพูดคุยปฏิสัมพันธ์การมีส่วนร่วมกับผู้ติดตามหรือลูกค้า 5) กลยุทธ์ด้านบุคคล ควรมีการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ ของสมาชิกกลุ่มฯ ประธานและกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ควรสร้าง เครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐที่ส่งเสริมและสนับสนุนแหล่งทุนแก่วิสาหกิจชุมชน หรือสถาบันการเงิน ที่เป็นแหล่งเงินกู้อัตราดอกเบี้ยต่ำ เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ มีเงินทุนขยายกำลังการผลิตให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากขึ้น ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษากับกลุ่มประชากรที่เป็น ผู้ประกอบการวิสาหกิจแปรรูปการเกษตรข้าวแต๋นบุญทวีเท่านั้น ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษา กับ กลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในธุรกิจประเภทอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก. เรียกใช้เมื่อ 22 พฤษภาคม 2566 จาก <https://saraburi.doae.go.th/province/>
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2560). กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด. เรียกใช้เมื่อ 28 พฤษภาคม 2565 จาก <https://bsc.dip.go.th/th/>
- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์. (2565). การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อมของประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 22 พฤษภาคม 2566 จาก <https://mgronline.com/smes/detail/9640000014375>
- จันทร์เพ็ญ แก้วดี และคณะ. (2562). สภาพแวดล้อมภายนอกการมีส่วนร่วมและความสามารถในการตลาดที่มีผล ต่อการเติบโตของ วิสาหกิจชุมชนเขตภาคเหนือตอนบน. มนุษยสังคมสาร (มสส.), 17(1), 21-48.
- จารุวรรณ มีโชติ และนิติพล ภูตะโชติ. (2558). การวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อเพิ่มยอดขาย ของร้านชัยทวี การไฟฟ้า อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา. ใน ประชุมวิชาการทางธุรกิจและนวัตกรรมทางการจัดการ ระดับชาติและนานาชาติ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชนิกานต์ อินทรเพือก และคณะ. (2564). รูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 12(2), 46-56.
- พิริยะ ผลพิรุฬห์. (2556). บทบาทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์. วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์ สถาบันพัฒนศาสตร์, 7(1), 205-250.
- มณีนรัตน์ รัตนพันธ์. (2563). แนวทางการพัฒนาการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าทอ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าทอร่มไทร. ใน การประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 11. มหาวิทยาลัยมหาดไทย.

- รพีพรรณ ภิญโญ. (2565). ข้าวแต่น้ำแดงโม กล่องความรู้กินได้. เรียกใช้เมื่อ 22 พฤษภาคม 2566 จาก https://drive.google.com/file/d/1oPBOZJezP_dq6w8K39gfJckAVFKsFL1b/view
- สอานค์โณม มณฑลกุลชาติ. (2566). กลยุทธ์ทางธุรกิจและความได้เปรียบทางการแข่งขันของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในยุค New Normal. ใน ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุซานุช ว่องธนาทรัพย์ และคณะ. (2560). แนวทางการใช้นวัตกรรมและกลยุทธ์ทางการตลาดของผู้ประกอบการสถานบันเทิง กรณีศึกษา ร้านไม้นส์เธอร์ทีน. ใน การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- Mc Carthy, E. J., & Perreault, W. D., Jr. (1996). Basic marketing: A global managerial approach (12th ed.). Chicago: Irwin.

ข้อต่อสู้ของรัฐเรื่องการกระทำของนักลงทุนต่างชาติที่ขัดต่อกฎหมาย
ของรัฐผู้รับการลงทุนในอนุญาโตตุลาการระหว่างรัฐกับนักลงทุน*
ILLEGALITY OF INVESTMENTS AS A HOST - STATE 'S DEFENCE
IN INVESTOR - STATE ARBITRATION

ตันสกุลวงศ์ เพ็ชรฉกรรจ์

Tonsakunwong Phetchakun

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Law, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: eyeshiled21yaha@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาถึงปัญหาความไม่สม่ำเสมอของคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในประเด็นเกี่ยวกับการกระทำของนักลงทุนต่างชาติที่ขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนในอนุญาโตตุลาการระหว่างรัฐกับนักลงทุน และ 2) เพื่อวิเคราะห์รวมถึงกำหนดแนวทางในการนำปัจจัยที่มีผลต่อการพิจารณาและการทำคำชี้ขาดคดีมาปรับใช้กับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นกับประเด็นดังกล่าว โดยวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพและใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร ซึ่งศึกษาค้นคว้าจากเอกสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ทั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่า ข้อหนึ่ง คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในประเด็นดังกล่าวมีความไม่สม่ำเสมอ กัน กล่าวคือ โดยทั่วไปแล้วเมื่อนักลงทุนต่างชาติได้กระทำการอันขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุน อนุญาโตตุลาการควรจะปฏิเสธการคุ้มครองแก่การลงทุนดังกล่าว ในชั้นของขอบอำนาจอนุญาโตตุลาการตามหลักความยินยอมและหลักมือสะอาด แต่ถึงกระนั้นกลับปรากฏคำชี้ขาดในลักษณะที่ว่าอนุญาโตตุลาการยังคงมีขอบอำนาจเหนือข้อพิพาทดังกล่าวอยู่ แต่ด้วยความบกพร่องของเนื้อหาจึงไม่สมควรรับไว้ในชั้นพิจารณา (Admissibility) และถึงขนาดปรากฏกรณีที่อนุญาโตตุลาการรับข้อพิพาทไว้ในชั้นพิจารณา (Merit) ต่อไปด้วย และข้อสองผู้วิจัยเห็นว่าเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวจากการศึกษาสามารถวิเคราะห์หาข้อสรุปและจัดทำข้อเสนอแนะได้ในลักษณะที่ว่า อนุญาโตตุลาการควรนำปัจจัยว่าด้วยข้อกำหนดทางกฎหมาย เนื้อหาและความรุนแรงของการกระทำ ช่วงเวลาในการกระทำผิด และความผิดของรัฐผู้รับการลงทุน ซึ่งล้วนแต่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความไม่สม่ำเสมอมาพิจารณาเรียงตามลำดับตามที่กล่าวมา จะช่วยผสานความไม่สม่ำเสมอและสร้างบรรทัดฐานอย่างเป็นระบบต่อการทำคำชี้ขาดได้ต่อไป

คำสำคัญ: ข้อต่อสู้ของรัฐ, คำชี้ขาด, การลงทุนที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย, ความยินยอม, ขอบอำนาจ

Abstract

The objectives of this research article are 1) to study the problem of irregularities in arbitral awards regarding actions of foreign investors that are contrary to the laws of the investment recipient state in investor-State arbitrations and 2) to Analyze and determine guidelines for applying factors affecting consideration and awarding of cases to disputes that arise on the said

* Received December 19, 2023; Revised December 28, 2023; Accepted December 29, 2023

issue. This research is qualitative research and uses documentary research methods. which studied and researched documents in Thai and foreign languages. The results of the research found that, number one, the arbitral awards in this matter are inconsistent, that is, generally when foreign investors have acted contrary to the law of investment recipient state Arbitrators should deny protection to such investments on the basis of consent and clean hands principles. But even so, the award appears in such a way that the arbitrator still has jurisdiction over the dispute. But due to the shortcomings of the content, it is not appropriate to accept it in the admissibility stage, and there are even cases where the arbitrator accepts the dispute in the merit stage as well. Secondly, the researcher sees that in order to solve the said problem from The study can analyze, draw conclusions and make recommendations in such a way that The arbitrator should take into account the following factors: Legal requirements Content and severity of the act The time period of the offense and the offense of the investee state These are all factors that affect the unevenness. Let's consider them in order as mentioned. It will help to consolidate irregularities and create a systematic norm for further arbitrations.

Keywords: Host - State's Defence, Award, Illegality Investment, Consent, Jurisdiction

บทนำ

การลงทุนต่างชาติมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ (ดร.นาถนรินทร์ จันท์งาม, 2562) ซึ่งเพื่อเป็นการดึงดูดให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศของตน ประกอบกับความต้องการที่จะคุ้มครองนักลงทุนต่างชาติ ตนในการลงทุนในต่างประเทศ ยกตัวอย่างในประเทศไทย เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 รัฐทั้งหลายจึงเห็นพ้องต้องกันในการให้ความสำคัญกับการสร้างระบบกฎหมายระหว่างประเทศขึ้น เพื่อคุ้มครองนักลงทุนและการลงทุนต่างชาติ โดยมีเป้าหมาย คือ การสร้างสภาพการณ์แวดล้อมที่เป็นคุณต่อการลงทุน เพื่อประโยชน์ร่วมกันของทั้งนักลงทุนต่างชาติและรัฐผู้รับการลงทุน ผ่านทางการจัดทำสนธิสัญญาการลงทุนผ่านทาง การจัดทำสนธิสัญญาการลงทุน ซึ่งถือว่าเป็นหนึ่งใบปอเกิดสำคัญของกฎหมายการลงทุนระหว่างประเทศที่มีความชัดเจน ซึ่งความชัดเจนดังกล่าวนี้จะช่วยเป็นหลักที่ปรากฏชัดปราศจากการถกเถียงในการสร้างสภาพการณ์ที่มีความเป็นธรรมและมีเท่าทันต่อการลงทุนในระดับนานาชาติ โดยการกำหนดมาตรฐานความคุ้มครองการลงทุน เช่น การปฏิบัติที่เป็นธรรมและเที่ยงธรรม การเวนคืน การให้ความคุ้มครองและประกันความมั่นคงอย่างเต็มที่ การไม่เลือกปฏิบัติ ผ่านทางการจัดทำสนธิสัญญาการลงทุน (อำนาจ ตั้งศรีพิมาน, 2565) และเพื่อให้การคุ้มครองนักลงทุนเกิดขึ้นได้จริงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยกระบวนการระงับข้อพิพาทในการแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างนักลงทุนต่างชาติและรัฐผู้รับการลงทุน ซึ่งวิธีการที่ประเทศต่าง ๆ นิยมใช้ คือ วิธีอนุญาโตตุลาการการลงทุนระหว่างประเทศและศาลการลงทุน แต่อย่างไรก็ตามในการระงับข้อพิพาททางการลงทุนสนธิสัญญาการลงทุนระหว่างประเทศโดยส่วนมากจะมีการกำหนดกระบวนการระงับข้อพิพาทการลงทุนระหว่างนักลงทุนต่างชาติ และรัฐผู้รับการลงทุนโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ เสียมากกว่าอันเป็นหลักประกันในการที่นักลงทุนต่างชาติ จะได้รับการพิจารณาคดีโดยอนุญาโตตุลาการที่มีความอิสระ เป็นกลาง และให้คำชี้ขาดที่สามารถบังคับได้ ทั้งนี้ จากการสำรวจสนธิสัญญาการลงทุนระหว่างประเทศ (International Investment Agreements, IIAs) กว่า 1,600 ฉบับ ขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co - operation and Development, OECD) ในปี ค.ศ. 2012 พบว่า ร้อยละ 96 ของสนธิสัญญาการลงทุนที่ได้สำรวจมีการกำหนดกลไกระงับข้อพิพาทระหว่าง

รัฐกับนักลงทุนโดยให้สิทธิแก่นักลงทุนต่างชาติในการยกข้อเรียกร้องต่อรัฐผู้รับการลงทุน ผ่านการอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ (International arbitration) ซึ่งถือว่าเป็นสถิติที่สูงมาก (ศฤงคาร วิเชียรรัตน์, 2564)

เมื่อนักลงทุนต่างชาติได้เข้ามาลงทุนในรัฐผู้รับการลงทุน นักลงทุนต่างชาติอาจกระทำการบางประการ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำที่นักลงทุนต่างชาติได้รู้ทราบและเข้าใจถึงข้อเท็จจริง และข้อกฎหมายอย่างถูกต้องครบถ้วน แต่ได้กระทำการโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อ หรือเป็นเพราะเหตุที่มีได้ศึกษาถึงกฎระเบียบภายในของรัฐผู้รับการลงทุนอย่างเพียงพอ จึงได้กระทำการบางประการที่ขัดต่อกฎหมายของรัฐกับผู้รับการลงทุน ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบหลายประการ ประเด็นปัญหาจึงเกิดขึ้นว่าเมื่อนักลงทุนต่างชาติซึ่งเป็นบุคคลที่สนธิสัญญาการลงทุนมุ่งหมายที่จะคุ้มครองได้กระทำการอันขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนแล้วจะก่อให้เกิดผลกระทบอะไรบ้างซึ่งอาจเป็นผลกระทบต่อเศรษฐกิจ หรือผลกระทบต่อการเคารพกฎหมาย อีกทั้งจะมีผลเป็นอย่างไรต่อการพิจารณาและการทำคำชี้ขาดในการอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ และรัฐผู้รับการลงทุนจะมีวิธีในการจัดการเรื่องนี้อย่างไร ซึ่งในประเด็นนี้ในทางกฎหมายภายในรัฐผู้รับการลงทุนอาจมีมาตรการในสร้างกฎเกณฑ์ที่มั่นคงแน่นอนหาซึ่งอาจสร้างผลร้าย หากนักนักลงทุนต่างชาติได้กระทำการอันขัดต่อกฎหมายภายในของรัฐ สำหรับในทางระหว่างประเทศนั้นการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับของรัฐผู้รับการลงทุนโดยนักลงทุนต่างชาตินั้นเป็นหนึ่งในข้อต่อสู้สำคัญของรัฐที่ยกขึ้นเพื่อให้อนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศปฏิเสธที่จะให้ความคุ้มครองแก่นักลงทุนที่กระทำความผิด ซึ่งโดยทั่วไปแล้วสนธิสัญญาการลงทุนมักจะมีกำหนดข้อบทว่าด้วยการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับเอาไว้ โดยจะระบุไว้ในลักษณะที่ว่า การลงทุนที่จะได้รับความคุ้มครองจะต้องเป็นการลงทุนที่ทำการ “ตามกฎหมายและข้อบังคับของรัฐผู้รับการลงทุน” (*in accordance with the host state's laws and regulations*) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อคุ้มครองแต่เฉพาะการลงทุนที่ชอบด้วยกฎหมายและปฏิเสธความคุ้มครองแก่การลงทุนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั่นเอง ยกตัวอย่างเช่น ความตกลงว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนระหว่างประเทศโอเออีเอ็มกับประเทศเยเมน ค.ศ. 1998 ที่ได้กำหนดข้อบทว่าด้วยการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับไว้ในส่วนหนึ่งของคำนิยามการลงทุนว่า

“การลงทุน” หมายถึง ทรัพย์สินใด ๆ ที่นักลงทุนเป็นเจ้าของและที่ลงทุนโดยนักลงทุน ... และได้รับการยอมรับโดยรัฐผู้รับการลงทุนว่าเป็นการลงทุนที่ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับ และได้มีการออกใบอนุญาตประกอบกิจการลงทุน (จุฬาลักษณ์ พินะ, 2557)

เมื่อสนธิสัญญาการลงทุนมีการกำหนดข้อบทว่าด้วยการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับเอาไว้และนักลงทุนต่างชาติได้กระทำการอันขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนแล้ว คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขข้อพิพาทในกรณีที่นักลงทุนต่างชาติละเมิดกฎหมาย ซึ่งแม้จะไม่ได้มีการวิเคราะห์ตัวเลขอย่างเด่นชัด แต่จากสถิติพบว่าคณะอนุญาโตตุลาการการลงทุนระหว่างประเทศโดยส่วนมากเห็นว่า การลงทุนที่กระทำการอันขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนจะไม่ได้รับการคุ้มครองจากสนธิสัญญา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การลงทุนดังกล่าวมิใช่การลงทุนที่รัฐผู้รับการลงทุนยอมรับ (Consent) ไว้ในสนธิสัญญา ส่งผลให้นักลงทุนต่างชาติไม่มีสิทธิที่จะนำข้อพิพาทดังกล่าวขึ้นสู่อนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ อนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศจึงไม่มีขอบอำนาจเหนือข้อพิพาทดังกล่าวนี้ ยกตัวอย่างเช่น คดี (Fraport v. & Republic of the Philippines, 2006); (Inceysa V. & v. Republic of El Salvador, 2006) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญ คือ คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศในประเด็นเรื่องการกระทำอันขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนมีความไม่สม่ำเสมอ กล่าวคือ ปรากฏคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการจำนวนหนึ่งที่เห็นว่า เมื่อสนธิสัญญามีการกำหนดข้อบทว่าด้วยการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับเอาไว้และนักลงทุนต่างชาติได้กระทำการอันขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุน ข้อพิพาทดังกล่าวยังคงอยู่ในขอบอำนาจของอนุญาโตตุลาการ (Jurisdiction) ที่จะพิจารณาและให้คำชี้ขาดข้อพิพาทนั้น แต่ถึงกระนั้นเพราะเหตุแห่งเนื้อหาของข้อพิพาท

ดังกล่าว มีความไม่เหมาะสม อนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศจึงไม่สมควรรับข้อพิพาทไว้พิจารณา (Admissibility) กล่าวคือ เป็นการปฏิเสธไม่รับข้อพิพาทไว้พิจารณาเพราะเหตุแห่งเนื้อหาของข้อพิพาท หากใช้เพราะเหตุแห่งการที่อนุญาโตตุลาการไม่มีขอบอำนาจไม่ ดังที่ปรากฏในคำชี้ขาดคดี (Plama v. Republic of Bulgaria, 2008) นอกจากนี้ ยังปรากฏคำชี้ขาดในคดีซึ่งแม้เป็นกรณีที่สนธิสัญญามีการกำหนดข้อบทว่าด้วยการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับเอาไว้ และนักลงทุนต่างชาติก็ได้กระทำการอันขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุน แต่อนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศกลับได้มีคำวินิจฉัยไปในแนวทางที่ว่า เป็นข้อพิพาทที่อยู่ขอบอำนาจของอนุญาโตตุลาการ (Jurisdiction) และมีความเหมาะสมสมควร (Admissibility) ที่เข้าสู่การพิจารณาคดี (Merit) ต่อไป ยกตัวอย่างเช่น ในคดี (Tokios Tokelés v. Ukraine, 2004); (Hamester GmbH & Co KG v. Republic of Ghana, 2010)

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงปัญหาความไม่สม่ำเสมอของคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในประเด็นเรื่องข้อต่อสู้ของรัฐว่าด้วยการกระทำของนักลงทุนต่างชาติ ที่ขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุน ซึ่งแม้จะไม่ปรากฏสถิติที่เด่นชัดเป็นตัวเลขเนื่องจากประเด็นปัญหาดังกล่าวยังไม่ปรากฏมากนักในประเทศไทยปัจจุบัน แต่ปฏิเสธไม่ได้เลยว่า ผลลัพธ์ที่สำคัญ อันเปรียบเสมือน out come ของวิจัยนี้ คือ การกำหนดบรรทัดฐานที่ชัดเจนในการพิจารณาและชี้ขาดคดีในกรณีที่นักลงทุนต่างชาติกระทำการอันขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุน ซึ่งอาจมีประโยชน์ต่อรัฐที่จะยกการกระทำของนักลงทุนต่างชาติที่ขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนเป็นข้อต่อสู้ในชั้นอนุญาโตตุลาการ และอาจมีประโยชน์ต่อนักลงทุนต่างชาติที่จะตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุน หรือใช้ประกอบการตัดสินใจวางแผนการลงทุนโดยคำนึงถึงความเสี่ยงและผลที่จะได้รับในกรณีที่ไม่นับปฏิบัติตามกฎหมาย นอกจากนี้ยังอาจเกิดประโยชน์แก่อนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศที่จะรับทราบถึงปัญหาความไม่สม่ำเสมอและกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการพิจารณาและทำคำชี้ขาดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาความไม่สม่ำเสมอของคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ในประเด็นเกี่ยวกับการกระทำของนักลงทุนต่างชาติที่ขัดต่อกฎหมาย ของรัฐผู้รับการลงทุนในอนุญาโตตุลาการระหว่างรัฐกับนักลงทุนอันเป็นการป้องกันปัญหาความไม่มั่นคงแน่นอนแห่งนิติฐานะซึ่งอาจเกิดขึ้นกับนักลงทุนต่างชาติและรัฐผู้รับการลงทุนได้
2. เพื่อวิเคราะห์และกำหนดแนวทางในการนำปัจจัยที่มีผลต่อการพิจารณาและการทำคำชี้ขาดคดีมาปรับใช้กับข้อพิพาทที่มีประเด็นเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับของรัฐผู้รับการลงทุนโดยนักลงทุนต่างชาติ อันเป็นการสร้างบรรทัดฐานในการทำชี้ขาดคดี ในประเด็นดังกล่าวนำไปสู่การป้องกันหรือแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น อีกทั้งเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมหรือการดำเนินนโยบายต่อไปได้ในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพและใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร โดยอาศัยการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทั้งภาษาไทยและต่างประเทศในรูปแบบของตำราทางกฎหมาย บทความทางกฎหมาย คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย และรายงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งข้อมูลเอกสารทางกฎหมายต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในรูปของสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นเครื่องมือวิจัยที่สำคัญ โดยมีการคัดกรองและกำหนดกรอบ และเลือกกลุ่มตัวอย่างจำกัดแต่เฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับข้อต่อสู้ของรัฐ เรื่องการกระทำของนักลงทุนต่างชาติที่ขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนและกำหนดกลุ่มตัวอย่างเฉพาะในส่วน of คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการเท่านั้นไม่รวมคำพิพากษาของศาล

จัดการและวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการเรียงเรียง การวิเคราะห์ สรุปผล และ จัดหาแนวทางคำชี้ขาดที่มีความสม่ำเสมอและเป็นระบบ ซึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นได้อาศัยความเห็นผู้เชี่ยวชาญจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านนิติศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านกฎหมายการลงทุนระหว่างประเทศ ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศเป็นส่วนสำคัญ

ผลการวิจัย

จุดเด่นของงานวิจัยอันเปรียบเสมือนแก่นของงานวิจัยนี้ คือ การสร้างบรรทัดฐานในการพิจารณาและทำคำชี้ขาดในกรณีที่รัฐผู้รับการลงทุนยกข้อต่อสู้ว่าด้วยการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายภายในของรัฐโดยนักลงทุนต่างชาติในชั้นในการอนุญาตตุลาการระหว่างรัฐกับนักลงทุน ซึ่งเพื่อศึกษาปัญหาความไม่สม่ำเสมอของคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการในประเด็นเกี่ยวกับการกระทำของนักลงทุนต่างชาติที่ขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนในอนุญาตตุลาการระหว่างรัฐกับนักลงทุน และเพื่อวิเคราะห์และกำหนดแนวทางในการนำปัจจัยที่มีผลต่อการพิจารณาและการทำคำชี้ขาดคดีมาปรับใช้กับข้อพิพาทที่มีประเด็นเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับของรัฐผู้รับการลงทุนโดยนักลงทุนต่างชาติ สามารถแสดงผลการวิจัยได้ ดังนี้

การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาตตุลาการระหว่างประเทศนั้นเป็นการระงับข้อพิพาทที่อยู่บนพื้นฐานของความยินยอมของคู่พิพาททั้งสองฝ่าย คือ รัฐผู้รับการลงทุนและนักลงทุนต่างชาติ ซึ่งเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของสนธิสัญญา คือ การคุ้มครองการลงทุน สนธิสัญญาคุ้มครองการลงทุนโดยส่วนมากจึงมักมีการกำหนดข้อบทว่าด้วยการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาตตุลาการไว้ ยกตัวอย่างเช่น ความตกลงว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนระหว่างประเทศเยอรมนีกับฟิลิปปินส์ ค.ศ. 1997 ข้อ 9(2)(b) ได้กำหนดว่า

“ในกรณีที่ข้อพิพาทและไม่สามารถเจรจาต่อรองกันได้ผู้ลงทุนมีสิทธิที่จะนำคดีขึ้นสู่ศูนย์ระหว่างประเทศเพื่อการระงับข้อพิพาททางการลงทุน”

ข้อบทตามสนธิสัญญา ซึ่งเกิดขึ้นบนพื้นฐานของการลงนามของทั้งสองฝ่ายจึงเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความยินยอมต้องตรงกันในการระงับข้อพิพาท โดยวิธีการอนุญาตตุลาการระหว่างประเทศในกรณีที่ทั้งสองฝ่ายมีข้อพิพาทเกิดขึ้นนั่นเอง โดยหากมองในมุมหนึ่งอาจกล่าวได้ว่าการนำคดีเข้าสู่การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาตตุลาการถือว่าเป็นสิทธิของนักลงทุนต่างชาติ แต่หากมองในมุมกลับแล้วนั้นหมายความว่าเฉพาะแต่นักลงทุนตามสนธิสัญญาเท่านั้นที่มีสิทธินำคดีเข้าสู่การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาตตุลาการ หากมิได้มีสถานะเป็นนักลงทุนตามสนธิสัญญาแล้วก็มีสิทธิดังกล่าวไม่ ปัญหาจึงเกิดขึ้นต่อมาว่าหากนักลงทุนต่างชาติซึ่งเป็นบุคคลที่สนธิสัญญามุ่งหมายที่จะคุ้มครองได้กระทำการบางประการที่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนจะมีผลเป็นเช่นไรต่อสถานะของการเป็นนักลงทุนและต่อการพิจารณาและการทำคำชี้ขาดคดี

ข้อบทว่าด้วยการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับ

การกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายหรือข้อบังคับของรัฐผู้รับการลงทุนมีความสัมพันธ์กับการคุ้มครองนักลงทุนตามสนธิสัญญาเนื่องจากโดยทั่วไปแล้วสนธิสัญญาคุ้มครองการลงทุนมักมีการกำหนดข้อบทว่าด้วยการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับเอาไว้โดยมีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองแต่เฉพาะการลงทุนที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นการปฏิเสธที่จะคุ้มครองการลงทุนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมักจะปรากฏในส่วนของนิยามของการลงทุน ยกตัวอย่างเช่น ความตกลงว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนระหว่างประเทศไอบานกับประเทศเยอรมนี ค.ศ. 1998 ข้อ 1 (1) ได้กำหนดความหมายของการลงทุนไว้ว่า คำว่า

“การลงทุน” หมายถึง ทรัพย์สินใด ๆ ที่นักลงทุนเป็นเจ้าของและที่ลงทุนโดยนักลงทุน ... และได้รับการยอมรับโดยรัฐผู้รับการลงทุนว่าเป็นการลงทุนที่ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับ และได้มีการออกใบอนุญาตประกอบกิจการลงทุน

นอกจากนี้ ยังอาจปรากฏในบทข้อบทว่าด้วยการส่งเสริม การรับ และการคุ้มครองการลงทุน (Promotion, Admission and Protection) ได้ด้วยเช่นกัน (ดร.นาถนรินทร์ จันทรงาม, 2562)

ความไม่สม่ำเสมอของคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในประเด็นว่าด้วยข้อต่อสู้ของรัฐเรื่องการกระทำของนักลงทุนต่างชาติที่ขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนซึ่งเป็นปัญหาวิสัยที่ต้องการทราบและค้นหาคำตอบสามารถแสดงโดยแยกเป็นประเด็นตามคำถามวิสัยได้เป็น 3 ประเด็น คือ การปฏิเสธความคุ้มครองการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนในชั้นของขอบอำนาจอนุญาโตตุลาการ (Jurisdiction) การปฏิเสธความคุ้มครองการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนโดยการไม่รับข้อพิพาทไว้พิจารณา (Admissibility) และการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายของนักลงทุนต่างชาติกับการรับข้อพิพาท ไว้พิจารณาในชั้นเนื้อหาแห่งคดี (Merits) ได้ดังนี้

การปฏิเสธความคุ้มครองการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนในชั้นของขอบอำนาจอนุญาโตตุลาการ (Jurisdiction)

เมื่อสนธิสัญญาการลงทุนได้กำหนดข้อบทว่าด้วยการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับโดยมีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองแต่เฉพาะการลงทุนที่ชอบด้วยกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุน ซึ่งอาจมาในลักษณะของถ้อยคำของบทนิยามการลงทุน หรือบทบัญญัติว่าด้วยการส่งเสริม การรับ และการคุ้มครองการลงทุน หากนักลงทุนได้กระทำการอันขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนแล้ว การลงทุนดังกล่าวจะไม่อยู่ในความหมายของการลงทุนตามสนธิสัญญาส่งผลให้นักลงทุนไม่อาจหยิบยกสิทธิตามสนธิสัญญาในการนำคดีเข้าสู่การระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการได้ อนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศจึงไม่มีขอบอำนาจเหนือข้อพิพาท ดังกล่าวปรากฏชัดในคดี *Fraport V. Republic of the Philippines* และคดี *Inceysa V. Republic of El Salvador* ดังนี้

Fraport V. Republic of the Philippines

ข้อเท็จจริงในคดีนี้มีอยู่ว่าบริษัท Fraport ซึ่งเป็นบริษัทที่จดทะเบียนและจัดตั้งขึ้นในประเทศเยอรมนีได้เช่าถือหุ้นในบริษัท Philippine International Air Terminals Co., Inc. หรือบริษัท PIATCO ซึ่งเป็นบริษัทที่ได้รับสัญญาสัมปทานการลงทุนเพื่อก่อสร้างและดำเนินการสถานีพักผู้โดยสารของสนามบินนานาชาติ รวมไปถึงบริษัทอื่น ๆ ที่ จัดตั้งในประเทศฟิลิปปินส์อีกหลายบริษัท และบริษัทเหล่านั้นล้วนแล้วแต่เป็นบริษัทที่ถือหุ้นอยู่ในบริษัท PIATCO แทบทั้งสิ้น จึงทำให้สัดส่วนการถือครองหุ้นในบริษัท PIATCO ของบริษัท Fraport ทั้งโดยตรงและทางอ้อม รวมทั้งสิ้นร้อยละ 61.44 ของหุ้นบริษัท PIATCO ทั้งหมด อันเป็นขัดต่อรัฐธรรมนูญว่าด้วยการลงทุนของชาวต่างชาติ ค.ศ. 1999 ที่กำหนดให้ การก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างเพื่อสาธารณประโยชน์ใด ๆ ต้อง อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายภายในของประเทศฟิลิปปินส์ที่วางข้อกำหนดเรื่อง การจำกัดการถือครองประโยชน์ในสิ่งปลูกสร้างเพื่อสาธารณประโยชน์ของชาวต่างชาติ ว่าสามารถถือครองประโยชน์ในสิ่งปลูกสร้าง เพื่อสาธารณประโยชน์ได้ไม่เกินร้อยละ 40 ของประโยชน์ในสิ่งปลูกสร้างนั้นทั้งหมด จึงเป็นกรณีที่สนธิสัญญาคุ้มครองการลงทุนมีการกำหนดข้อบทว่าด้วยการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับเอาไว้ และบริษัท Fraport ได้กระทำการอันขัดต่อกฎหมายของประเทศฟิลิปปินส์ซึ่งเป็นรัฐผู้รับการลงทุน การลงทุนดังกล่าวจึงไม่ใช่การลงทุนที่จะได้รับการยอมรับตามสนธิสัญญา ส่งผลให้บริษัท Fraport ไม่มีสิทธินำคดีเข้าสู่การระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการจึงไม่มีขอบอำนาจเหนือข้อพิพาทดังกล่าว

Inceysa V. Republic of El Salvador

ข้อเท็จจริงในคดีนี้มีอยู่ว่าบริษัท Inceysa ซึ่งเป็นบริษัทสัญชาติสเปนได้แสดงข้อมูลอันเป็นเท็จและปกปิดข้อมูลบางประการที่ควรต้องเปิดเผยแก่คณะกรรมการประเมินของประเทศเอลซัลวาดอร์ เพื่อให้ผ่านการพิจารณา

ในขั้นตอนการตรวจสอบคุณสมบัติของบริษัทที่เข้าร่วมการประมูล อันเป็นการขัดต่อข้อบังคับการประมูลและกฎหมายของประเทศเอลซัลวาดอร์ การลงทุนดังกล่าวจึงมิใช่การลงทุนที่ได้รับการยอมรับตามสนธิสัญญา ส่งผลให้บริษัท Inceysa ไม่มีสิทธินำคดีเข้าสู่การระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ อนุญาโตตุลาการจึงไม่มีขอบอำนาจเหนือข้อพิพาทดังกล่าว

การปฏิเสธความคุ้มครองการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนโดยการไม่รับข้อพิพาทไว้พิจารณา (Admissibility)

การปฏิเสธไม่รับข้อพิพาทไว้พิจารณา (Admissibility) เป็นอำนาจของอนุญาโตตุลาการในการพิจารณาถึงความบกพร่อง หรือความไม่เหมาะสมของข้อพิพาท ซึ่งจะแตกต่างกับการปฏิเสธความคุ้มครองในชั้นของขอบอำนาจอนุญาโตตุลาการที่จะพิจารณาแต่เฉพาะประเด็นเรื่อง “อำนาจของอนุญาโตตุลาการ” เหนือข้อพิพาทเท่านั้น ว่าอนุญาโตตุลาการมีขอบอำนาจเหนือข้อพิพาทดังกล่าวหรือไม่ ฉะนั้น แม้ว่าอนุญาโตตุลาการพิจารณาแล้วเห็นว่าตนมีขอบอำนาจเหนือข้อพิพาท แต่หากลักษณะของข้อพิพาทมีความบกพร่องหรือมีความไม่เหมาะสม อนุญาโตตุลาการยังคงมีอำนาจที่จะปฏิเสธไม่รับข้อพิพาทไว้พิจารณาได้

แม้ว่าโดยผลลัพธ์แห่งคดี ไม่ว่าอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศจะปฏิเสธไม่ให้ความคุ้มครองแก่การกระทำที่ขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนเพราะเหตุแห่งขอบอำนาจอนุญาโตตุลาการ (Jurisdiction) หรือเป็นกรณีที่ไม่รับข้อพิพาทไว้พิจารณาเนื่องจากข้อพิพาทมีความไม่เหมาะสม (Admissibility) จะมีผลทางกฎหมายเป็นอย่างเดียวกัน คือ ข้อพิพาทจะไม่ถูกนำขึ้นสู่ชั้นของการพิจารณา (Merit) ก็ตาม แต่ถึงกระนั้นปรากฏคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศจำนวนหนึ่งที่เห็นว่าในกรณีที่นักลงทุนต่างชาติได้กระทำการอันขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนควรเป็นประเด็นในส่วนของการไม่รับข้อพิพาทไว้พิจารณา (Admissibility) เพราะเหตุแห่งความบกพร่อง หรือความไม่เหมาะสมของเนื้อหามากกว่าจะเป็นประเด็นเรื่องขอบอำนาจอนุญาโตตุลาการ ปรากฏในคดี *Plama v Bulgaria*

Plama v Bulgaria

คดีนี้มีข้อเท็จจริงอยู่ว่าบริษัท Plama ได้แสดงข้อความ อันเป็นเท็จถึงสถานะทางการเงินที่สูงกว่าความเป็นจริง และจงใจปกปิดสถานะทางการเงินที่แท้จริง ซึ่งหากสาธารณรัฐบัลแกเรียได้ทราบถึงข้อเท็จจริง ดังกล่าว ก็คงจะไม่อนุญาตให้ บริษัท Plama ได้เข้ามาลงทุน การกระทำของบริษัท Plama เป็นการละเมิดต่อกฎหมายของสาธารณรัฐบัลแกเรียซึ่งจำเป็นต้องมีการเจรจาโดยสุจริต และขัดกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่สำคัญ คือ หลักสุจริต อีกทั้งยังขัดกับนโยบายสาธารณะระหว่างประเทศที่ปฏิเสธการคุ้มครองแก่การลงทุนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย อนุญาโตตุลาการจึงเห็นว่าเป็นข้อพิพาทที่ไม่เหมาะสมที่จะรับไว้ในชั้นพิจารณา (Admissibility) มิใช่เพราะขอบอำนาจอนุญาโตตุลาการ (Jurisdiction)

ด้วยผลของคดี ดังกล่าว จึงทำให้เริ่มมีการถกเถียงกันอย่างมากขึ้นว่าในกรณีที่นักลงทุนต่างชาติได้กระทำการอันขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนแล้วควรถูกหยาบยมาพิจารณาในชั้นใด ผลที่ตามมา คือ รัฐผู้รับการลงทุนเริ่มยกการกระทำของนักลงทุนต่างชาติที่ขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนเพื่อให้อนุญาโตตุลาการปฏิเสธไม่ให้ความคุ้มครองเพราะเนื้อหาของคดีมีความบกพร่องหรือมีความไม่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ในคดี *von Pezold v Zimbabwe* ซึ่งประเทศซิมบับเวในฐานะรัฐผู้รับการลงทุนได้กล่าวอ้างการไม่ได้รับอนุญาตให้ลงทุนภายในประเทศและการกระทำการอันขัดต่อกฎหมาย ท้องถิ่นบางประการของนักลงทุนต่างชาติขึ้นต่อสู่ในลักษณะที่ว่าเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมแทนที่จะอ้างถึงขอบอำนาจของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยัง ปรากฏการยกอ้างข้อต่อสู้ของรัฐเรื่องการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายของนักลงทุนในลักษณะที่เป็น การกล่าวรวมกันมาทั้ง เรื่องขอบอำนาจและความไม่เหมาะสมของข้อพิพาทด้วยเช่นในคดี *Oxus Gold v Uzbekistan* เป็นต้น

การกระทำที่ขัดต่อกฎหมายของนักลงทุนต่างชาติกับการรับข้อพิพาท ไว้พิจารณาในชั้นเนื้อหาแห่งคดี (Merits)

โดยหลักแล้วการลงทุนที่ขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนไม่สมควรที่จะได้รับการพิจารณาตัดสินกล่าวคือ อนุญาโตตุลาการควรจะปฏิเสธไม่รับไว้ในชั้นของการพิจารณาไม่ว่าเพราะเหตุแห่งขอบอำนาจของอนุญาโตตุลาการ หรือเพราะความไม่เหมาะสมของข้อพิพาท แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าปรากฏคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ อยู่จำนวนหนึ่ง ซึ่งแม้นักลงทุนต่างชาติจะได้กระทำการบางประการอันขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุน แต่อนุญาโตตุลาการ ก็ได้ปฏิเสธที่จะรับคดีดังกล่าวไว้พิจารณา เช่น ในคดี Tokios Tokeles v. Ukraine และคดี Hamester v. Ghana

Tokios Tokeles v. Ukraine

คดีนี้ข้อเท็จจริงมีอยู่ว่าบริษัท Tokios Tokeles ได้จดทะเบียนซื้อบริษัทไม่เป็นไปตามรูปแบบที่กฎหมายของประเทศยูเครนกำหนดและมีข้อผิดพลาดในเอกสารที่ยื่นเข้ามา เช่น ขาดลายเซ็นที่จำเป็นหรือขาดการรับรองเอกสาร แต่อย่างไรก็ตามอนุญาโตตุลาการในคดีนี้เห็นว่าการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนของบริษัท Tokios Tokeles ไม่กระทบต่อความคุ้มครองภายใต้สนธิสัญญาการลงทุนแต่อย่างใด การอาศัยเพียงความผิดปกติ (Irregularity) หรือข้อผิดพลาดเล็กน้อย (Minor Error) เพื่อปฏิเสธความคุ้มครองภายใต้สนธิสัญญาการลงทุนนั้น เป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความมุ่งประสงค์ (Object and purpose) ของสนธิสัญญาการลงทุน ที่ต้องการให้ความคุ้มครองอย่างกว้างขวางแก่นักลงทุนและการลงทุนต่างชาติ ด้วยเหตุนี้ คณะอนุญาโตตุลาการ จึงเห็นว่าแม้รัฐผู้รับการลงทุนจะสามารถพิสูจน์ได้จริงว่า ข้อที่ผู้ร้องนำมาจดทะเบียนบริษัทสาขาของตน ไม่เป็นไปตามรูปแบบที่กฎหมายกำหนดและมีข้อผิดพลาดใน เอกสารที่ผู้ร้องยื่นเข้ามา เช่น ขาดลายเซ็นที่จำเป็นหรือขาดการรับรองเอกสาร การดังกล่าวก็ไม่กระทบต่อความคุ้มครองการลงทุนภายใต้สนธิสัญญาการลงทุนแต่อย่างใด

Hamester v. Ghana

คดีนี้ข้อเท็จจริงมีอยู่ว่าบริษัท Hamester ได้กระทำการขัดกับกฎหมายของประเทศกานา คือ กระทำการทุจริตและฉ้อโกง อย่างไรก็ตามอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศในคดีนี้ได้ตัดสินว่าคดีอยู่ในขอบอำนาจของอนุญาโตตุลาการและสมควรรับไว้ในพิจารณาด้วยเหตุผลที่ว่า ข้อบทว่าด้วยการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับ นั้นปรับใช้เฉพาะกับพฤติกรรมของนักลงทุน ในขณะที่เริ่มต้นการลงทุนเท่านั้นไม่ครอบคลุมถึงพฤติกรรมของนักลงทุนหลังจากการลงทุน ที่อยู่นอกเหนือความคุ้มครองของสนธิสัญญาการลงทุนในภายหลัง ดังนั้น การลงทุนที่เกิดขึ้นตามกฎหมายและข้อบังคับของรัฐผู้รับการลงทุนแล้วจะไม่กลายเป็นการลงทุนที่อยู่นอกเหนือความคุ้มครองของสนธิสัญญาการลงทุนในภายหลัง เพียงเพราะการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมายของนักลงทุนต่างชาติในระหว่างที่ดำเนินการลงทุน ความชอบด้วยกฎหมายในระหว่างการดำเนินการลงทุนหรือความไม่ชอบด้วยกฎหมายในระหว่างการดำเนินการลงทุนเป็นเรื่องที่จะถูกนำไปพิจารณาในส่วนเนื้อหาของคดี (Merits)

อภิปรายผล

จะเห็นได้ว่าคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ในประเด็นข้อต่อสู้ของรัฐเรื่องการกระทำของนักลงทุนต่างชาติที่ขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนมีความไม่สม่ำเสมอซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็นสามแนวคำชี้ขาด คือ การปฏิเสธความคุ้มครองการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุน ในชั้นของขอบอำนาจอนุญาโตตุลาการ (Jurisdiction) การปฏิเสธความคุ้มครองการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุน โดยการไม่รับข้อพิพาทไว้พิจารณา (Admissibility) และการรับข้อพิพาทไว้พิจารณาในชั้นเนื้อหาแห่งคดี (Merits) โดยในส่วนอภิปรายผลนี้จะกล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อความไม่สม่ำเสมอ ดังกล่าวตามวัตถุประสงค์ในข้อที่ 1 รวมถึงกำหนดแนวทางในการทำคำชี้ขาดข้อพิพาทในประเด็นดังกล่าวตามวัตถุประสงค์ในข้อที่ 2 ดังนี้

วัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 1 คือ เพื่อศึกษาปัญหาความไม่สม่ำเสมอของคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในประเด็นเกี่ยวกับการกระทำของนักลงทุนต่างชาติ ที่ขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนในอนุญาโตตุลาการระหว่างรัฐกับนักลงทุน ซึ่งจากการศึกษาสามารถอภิปรายถึงปัจจัยที่มีผลต่อความไม่สม่ำเสมอของคำชี้ขาด โดยแบ่งออกเป็น 5 ปัจจัย คือ ข้อกำหนดทางกฎหมาย เนื้อหาและความรุนแรงของการกระทำ ช่วงเวลาในการกระทำ ความผิด และความผิดของรัฐผู้รับการลงทุนซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ดังนี้

ข้อกำหนดทางกฎหมาย

ข้อกำหนดทางกฎหมายโดยชัดแจ้ง

ข้อกำหนดทางกฎหมายโดยชัดแจ้ง คือ ข้อกำหนดทางกฎหมายที่ปรากฏอยู่ในรูปของข้อบทในสนธิสัญญาหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ มีการกำหนดข้อบทว่าด้วยการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งอาจปรากฏในรูปของบทนิยามการลงทุน บทส่งเสริม การรับและการคุ้มครองการลงทุนดังกล่าวไปแล้ว โดยจากการวิเคราะห์แนวคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ในประเด็นข้อต่อสู้ของรัฐเรื่องการกระทำของนักลงทุนต่างชาติ ที่ขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนแล้ว จะพบว่า ในกรณีที่ปรากฏข้อบทว่าด้วยการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับไว้เป็นการเฉพาะ และนักลงทุนต่างชาติได้กระทำการอันขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุน อนุญาโตตุลาการโดยส่วนมากมีแนวโน้มที่จะตัดสินไปในแนวทางที่ว่าการลงทุนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย มิใช่การลงทุนที่ได้รับการยอมรับตามสนธิสัญญา นักลงทุนต่างชาติจึงไม่มีสิทธินำคดีขึ้นสู่อนุญาโตตุลาการ ส่งผลให้อนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศไม่มีขอบอำนาจเหนือข้อพิพาทดังกล่าว แต่ทั้งนี้จะต้องนำปัจจัยอื่น ๆ ขึ้นมาพิจารณาประกอบด้วย ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาและระดับความรุนแรงของการกระทำ ช่วงเวลาในการกระทำ ความผิด หรือ ความผิดของรัฐผู้รับการลงทุน ปรากฏชัดในคดี *Fraport V. Republic of the Philippines* และคดี *Inceysa V. Republic of El Salvador*

ข้อกำหนดทางกฎหมายโดยนัย

ข้อกำหนดทางกฎหมายโดยนัยเป็นกรณีที่สนธิสัญญามีได้กำหนดข้อบทว่าด้วยการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับไว้เป็นการเฉพาะ อนุญาโตตุลาการจึงหยิบยกหลักการหรือหลักกฎหมายบางประการขึ้น เพื่อปฏิเสธการคุ้มครองการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งสิ่งที่อนุญาโตตุลาการนิยมนำมาใช้เป็นฐานในการอ้างข้อกำหนดโดยนัย คือ การอ้างวัตถุประสงค์โดยทั่วไปของสนธิสัญญาที่มุ่งคุ้มครองแต่เฉพาะการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย หรืออาจอ้างหลักกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น นโยบายสาธารณะระหว่างประเทศ หลักสุจริต หลักมือสะอาด ซึ่งล้วนแล้วแต่มุ่งคุ้มครองเฉพาะแต่การกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายทั้งสิ้น

เมื่อวิเคราะห์แนวคำวินิจฉัยชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ในประเด็นข้อต่อสู้ของรัฐ เรื่องการกระทำของนักลงทุนต่างชาติที่ขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนแล้ว จะพบว่า ในกรณีที่สนธิสัญญามีได้กำหนดข้อบทว่าด้วยการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับไว้เป็นการเฉพาะ อนุญาโตตุลาการมีแนวโน้มที่จะหยิบยกข้อกำหนดทางกฎหมายโดยนัยมาปฏิเสธการให้ความคุ้มครอง แก่การกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของนักลงทุนต่างชาติ แต่ด้วยเหตุที่สนธิสัญญา มิได้กำหนดข้อบทว่าด้วยการปฏิบัติตามกฎหมาย ไว้เป็นการเฉพาะอนุญาโตตุลาการจึงเห็นว่าข้อพิพาทดังกล่าวเป็นข้อพิพาทที่อยู่ในขอบอำนาจของอนุญาโตตุลาการ แต่ถึงกระนั้นด้วยเหตุที่ข้อพิพาทตั้งอยู่บนฐานของการกระทำที่ไม่ชอบกฎหมายจึงเป็นข้อพิพาทที่มีความบกพร่อง ไม่เหมาะสมที่รับไว้ในชั้นพิจารณา (Admissibility) ยกตัวอย่างเช่น ใน คดี *Plama v Bulgaria* เป็นต้น แต่ถึงกระนั้นต้องนำปัจจัยอื่น ๆ พิจารณาประกอบไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาและระดับความรุนแรงของการกระทำ ช่วงเวลาในการกระทำ ความผิด หรือ ความผิดของรัฐผู้รับการลงทุนด้วยเช่นกัน

เนื้อหาและความรุนแรงของการกระทำ

แม้ว่าโดยทั่วไปการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายจะเป็นสิ่งที่ไม่สมควรได้รับการคุ้มครอง แต่ถึงกระนั้นเมื่อวิเคราะห์แนวคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศในประเด็นเรื่องข้อต่อสู้ของรัฐเรื่องการกระทำของนัก

ลงทุนต่างชาติที่ขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนแล้วจะพบว่า อนุญาโตตุลาการมีแนวโน้มที่จะชั่งน้ำหนักระหว่างความร้ายแรงในการกระทำความผิด กับผลกระทบที่นักลงทุนจะได้รับจากการปฏิเสธขออำนาจอนุญาโตตุลาการ กล่าวคือ มิใช่ทุกการกระทำความผิดที่จะมีผลทำให้อนุญาโตตุลาการไม่มีขอบอำนาจเหนือข้อพิพาท เฉพาะแต่การกระทำที่มีเนื้อหาและระดับความรุนแรงที่เหมาะสมและได้สัดส่วนเท่านั้นที่จะทำให้อนุญาโตตุลาการไม่มีขอบอำนาจเหนือข้อพิพาท

การกระทำใดบ้างที่จะถือว่ามีเนื้อหาและความรุนแรงที่ได้สัดส่วน ในประเด็นนี้อนุญาโตตุลาการได้นำปัจจัยทั้งหมด 3 ประการ มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาถึงสัดส่วนของการกระทำความผิด คือ ความสำคัญของกฎหมายที่ละเมิด ความรุนแรง หรือความร้ายแรงของการละเมิด และการชั่งน้ำหนักระหว่าง 2 ปัจจัย ข้างต้นกับการปฏิเสธขออำนาจอนุญาโตตุลาการ ตัวอย่างของการละเมิดที่ร้ายแรง เช่น การละเมิดหลักการทางกฎหมายขั้นพื้นฐานของรัฐ การละเมิดกฎหมายที่กำหนดขึ้นเพื่อสาธารณะการกระทำที่เป็นการทุจริต เป็นต้น นอกจากนี้ในบางกรณีอนุญาโตตุลาการได้นำปัจจัย เรื่องโทษในการกระทำความผิดมา เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความสำคัญและความรุนแรงของการกระทำได้อีกด้วย

เมื่อวิเคราะห์แนวคำวินิจฉัยชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการแล้ว จะพบว่า ในกรณีที่มีการทำผิดนักลงทุนต่างชาติมีความเนื้อหาและระดับของความรุนแรงตามหลักได้สัดส่วนอนุญาโตตุลาการ มีแนวโน้มที่จะวินิจฉัยในลักษณะที่ว่าเป็นการลงทุนที่ไม่ชอบด้วยสนธิสัญญา อนุญาโตตุลาการจึงไม่มีขอบอำนาจเหนือข้อพิพาท ดังกล่าวแต่ในกรณีเป็นแต่เฉพาะการกระทำความผิดเล็กน้อยอนุญาโตตุลาการ เห็นว่าอยู่ในขอบอำนาจของตนและสมควรรับไว้ในชั้นพิจารณาต่อไป (Merit) ยกตัวอย่างเช่น คดี (Tokios Tokeles v. Ukraine, 2004); (ดร.นาถนรินทร์ จันทร์งาม, 2562)

ช่วงเวลาในการกระทำความผิด

อนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศได้นำปัจจัยว่าด้วยช่วงเวลาในการกระทำผิดมาใช้เป็นเกณฑ์ในการปฏิเสธหรือให้ความคุ้มครองแก่การลงทุนต่างชาติในลักษณะที่ว่า การกระทำใด ๆ ที่เกิดขึ้นภายหลังการดำเนินการลงทุนจะไม่ใช้ประเด็นเรื่องขออำนาจอนุญาโตตุลาการ กล่าวคือ เฉพาะแต่การกระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อน หรือขณะการลงทุนเท่านั้นที่อนุญาโตตุลาการจะปฏิเสธขออำนาจอนุญาโตตุลาการ การกระทำความผิดที่เกิดขึ้นภายหลังการลงทุนจะถูกนำไปใช้ในชั้นของการพิจารณา(merit)ต่อไป ดังที่ปรากฏในคดี Hamester v. Ghana เป็นต้น (ดร.นาถนรินทร์ จันทร์งาม, 2562)

ความผิดของรัฐผู้รับการลงทุน

เป็นกรณีที่รัฐผู้รับการลงทุนมีการกระทำ หรืองดเว้นการกระทำบางประการในลักษณะที่อาจตำหนิได้ว่าเป็นการมีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิด การทราบถึงการกระทำที่ผิดกฎหมายแต่ยินยอมด้วยความเต็มใจที่จะให้นักลงทุนแก้ไขให้ถูกต้อง หรือการเพิกเฉยกับการกระทำความผิด รัฐผู้รับการลงทุนจึงมีอาจหยิบยกการกระทำความผิดของนักลงทุนขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในชั้นของขออำนาจของอนุญาโตตุลาการได้ ปรากฏในหลายคดี เช่น (Georg Gavrilovic and Gavrilovic d.o.o. v. Republic of Croatia, 2018)

Gavrilovic v Croatia

คดีนี้ข้อเท็จจริงมีอยู่ว่า ประเทศโครเอเชีย ได้ยกข้อต่อสู้ว่า นาย Gavrilovic ซึ่งดำเนินกิจการแปรรูปเนื้อสัตว์ได้ดำเนินการทำการโอนเงินที่นำสงสัย รวมถึงมีการขายสินบนเป็นจำนวนมาก ข้อเท็จจริงปรากฏต่ออนุญาโตตุลาการต่อมาว่าแท้จริงแล้ว ประเทศโครเอเชีย ได้ว่าจ้างให้นาย Gavrilovic ลักลอบขนเงินออกนอกประเทศแลกกับการที่นาย Gavrilovic มีสิทธิที่จะลงทุนในบริษัทแปรรูปเนื้อสัตว์ ประเทศโครเอเชียจึงไม่อาจยกการกระทำความผิดของ Gavrilovic ซึ่งประเทศโครเอเชียมีส่วนรู้เห็นในการกระทำดังกล่าวเพื่อให้อนุญาโตตุลาการปฏิเสธขออำนาจอนุญาโตตุลาการได้ คดีจึงเข้าสู่ในชั้นของการพิจารณาต่อไป (Merit) ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 คือ เพื่อวิเคราะห์และกำหนดแนวทางในการนำปัจจัยที่มีผลต่อการพิจารณา และการทำคำชี้ขาดคดีมาปรับใช้กับข้อพิพาทที่มีประเด็นเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับของ รัฐผู้รับการลงทุนโดยนักลงทุนต่างชาติ ซึ่งจากการศึกษาสามารถอภิปรายถึงแนวทางการทำคำชี้ขาดของคณะ อนุญาโตตุลาการอันสอดคล้องกับผลการวิจัย ดังนี้

จากการวิเคราะห์ถึงเหตุปัจจัยที่มีผลต่อความไม่สม่ำเสมอของคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ว่าด้วยข้อ ต่อสู้ของรัฐเรื่องการกระทำของนักลงทุนต่างชาติ ที่ขัดต่อกฎหมายในการอนุญาโตตุลาการระหว่างรัฐกับนักลงทุน สามารถนำไปสู่องค์ความรู้ใหม่ที่ว่าด้วยการพิจารณาและการทำคำชี้ขาดในประเด็นดังกล่าว ตามวัตถุประสงค์วิจัย ข้อที่ 2 คือ ในการพิจารณาและการทำคำชี้ขาดคดีว่าด้วยข้อต่อสู้ของรัฐ เรื่องการกระทำของนักลงทุนต่างชาติที่ขัด ต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนนั้น อนุญาโตตุลาการจะต้องนำปัจจัยว่าด้วย ข้อกำหนดทางกฎหมาย เนื้อหาและ ความรุนแรงของการกระทำ ช่วงเวลาในการกระทำผิด และความผิดของรัฐผู้รับการลงทุน มาพิจารณาเรียง ตามลำดับอันจะเป็นบรรทัดฐานในการพิจารณาและทำคำชี้ขาดต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุน โดยนักลงทุนต่างชาตินั้นถือว่าเป็นข้อต่อสู้สำคัญของรัฐ ในการเรียกร้องให้อนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศปฏิเสธที่จะให้ความคุ้มครองแก่นักลงทุนต่างชาติ ในชั้นของ ขอบอำนาจอนุญาโตตุลาการ เนื่องจากหากพิสูจน์ได้ว่าอนุญาโตตุลาการไม่มีขอบอำนาจเหนือข้อพิพาทแล้วก็หา จำเป็นที่จะต้องพิจารณาในส่วนของเนื้อหาของคดีต่อไปไม่ แต่อย่างไรก็ตามแนวคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ ในประเด็นดังกล่าวมีความไม่สม่ำเสมอตามวัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 1 กล่าวคือ เมื่อนักลงทุนต่างชาติได้กระทำ การอันขัดต่อกฎหมายภายในของรัฐผู้รับการลงทุนแล้ว อนุญาโตตุลาการควรปฏิเสธการให้ความคุ้มครองในชั้น ของขอบอำนาจอนุญาโตตุลาการ ตามหลักความยินยอมของคู่สัญญาและหลักการมือสะอาด แต่อย่างไรก็ตาม ปรากฎกรณี ซึ่งเมื่อนักลงทุนต่างชาติได้กระทำการอันขัดต่อกฎหมายของรัฐผู้รับการลงทุนแต่อนุญาโตตุลาการ ยังคงมีขอบอำนาจเหนือข้อพิพาทอยู่ แต่อนุญาโตตุลาการปฏิเสธความคุ้มครองโดยการไม่รับข้อพิพาทไว้พิจารณา (Admissibility) และถึงขนาดการรับข้อพิพาทไว้พิจารณาในชั้นเนื้อหาแห่งคดี (Merits) ในบางคดี และในการทำ คำชี้ขาดคดีที่ประเด็นว่าด้วยข้อต่อสู้ของรัฐ เรื่องการกระทำของนักลงทุนต่างชาติ ที่ขัดต่อกฎหมายภายในของรัฐ ผู้รับการลงทุน ตามวัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 2 นั้น อนุญาโตตุลาการ จะต้องนำปัจจัยว่าด้วยข้อกำหนดทางกฎหมาย เนื้อหาและความรุนแรงของการกระทำ ช่วงเวลาในการกระทำผิด และความผิดของรัฐผู้รับการลงทุน มาพิจารณา เรียงตามลำดับอันเป็นบรรทัดฐานในการพิจารณาและทำคำชี้ขาด ซึ่งการกำหนดบรรทัดฐานในการพิจารณาและ การทำคำชี้ขาดบนพื้นฐานของความไม่สม่ำเสมอที่อาจถือว่าเป็นหนึ่งในจุดเด่นของงานวิจัยนี้ และเป็นผลลัพธ์ (Out Come) ที่ชัดเจนของงานวิจัย ซึ่งแม้ในปัจจุบันประเทศไทยจะยังมิได้รับผลกระทบจากความไม่สม่ำเสมอของ คำชี้ขาดมากนัก แต่การศึกษาถึงปัญหาความไม่สม่ำเสมอและกำหนดแนวทางการทำคำชี้ขาดนี้อาจเป็นประโยชน์ แก่ประเทศไทยที่จะใช้เป็นแนวทางในการยกข้อต่อสู้ในกรณีที่นักลงทุนต่างชาติกระทำการอันขัดต่อกฎหมายของ ประเทศไทย และตระหนักถึงผลเสียหากประเทศไทยซึ่งเป็นผู้รับการลงทุนมีส่วนในการกระทำผิดเสียเอง ซึ่งจากงานวิจัยดังกล่าวนี้ปรากฏข้อเสนอแนะสำคัญสองประการ คือ ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายซึ่งอนุญาโตตุลาการ ควรจะให้ความสำคัญ และกำหนดบรรทัดฐานที่ชัดเจนในการจัดการกับปัญหาดังกล่าว และ ข้อเสนอแนะใน การทำวิจัยต่อไป คือ ในการจัดการปัญหาเกี่ยวกับความผิดของรัฐผู้รับการลงทุนนั้นแท้จริงแล้วควรจัดอยู่ในหมวดหมู่ ของคำชี้ขาดในลักษณะใดเพราะความผิดของรัฐผู้รับการลงทุนบางกรณี เช่น การทุจริต อนุญาโตตุลาการปฏิเสธ ความคุ้มครองในชั้นของขอบอำนาจอนุญาโตตุลาการ แต่ความผิดของรัฐผู้รับการลงทุนโดยทั่วไปกลับเข้าสู่การพิจารณา ในชั้นเนื้อหาแห่งคดี (Merits) เป็นเรื่องที่จะต้องศึกษากันต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จุฬาลักษณ์ พินธะ. (2557). ข้อต่อสู้ของรัฐบาลเรื่องการทุจริตในการอนุญาตตุลาการระหว่างประเทศเรื่องการลงทุน. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขานิติศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดร.นาถนิรันดร์ จันทรงาม. (2562). หลักการพื้นฐานของกฎหมายการลงทุนระหว่างประเทศและการดำเนินการลงทุนระหว่างประเทศ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศฤงคาร วิเชียรรัตน์. (2564). ข้อคิดบางประการเกี่ยวกับแนวทางพัฒนากระบวนการระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐกับนักลงทุน โดยอาศัยวิธีการไกล่เกลี่ย. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำนาจ ตั้งศรีพินาน. (2565). การปฏิรูปการระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐและนักลงทุนต่างชาติ: ศาลการลงทุนระหว่างประเทศ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Fraport v. & Republic of the Philippines. (2006). ICSID Case No. ARB/03/26, Award (August 2, 2006).
- Georg Gavrilovic and Gavrilovic d.o.o. v. Republic of Croatia. (2018). ICSID Case No. ARB/12/39 (July 26, 2018).
- Hamster GmbH & Co KG v. Republic of Ghana. (2010). ICSID Case No. ARB/07/24 (June 18, 2010).
- Inceysa V. & v. Republic of El Salvador. (2006). ICSID Case No. ARB/03/26, Award (August 2, 2006).
- Plama v. Republic of Bulgaria. (2008). ICSID Case No. ARB/03/24 (August 27, 2008).
- Tokios Tokeles v. Ukraine. (2004). ICSID Case No. ARB/02/18 (April 29, 2004).

ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21***DEVELOPING LIFE AND CAREER SKILLS FOR STUDENTS IN THE 21ST CENTURY****ณฤทธิ์ จิงสมาน**

Narit Jeungsamarn

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ สุรินทร์ ประเทศไทย

Faculty of Industrial Technology, Surindra Rajabhat University, Surin, Thailand

*Corresponding author E-mai: naritinth@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ นำเสนอทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยสังเคราะห์จากหนังสือ ตำรา วารสาร วิจัย ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และอินเทอร์เน็ต ประกอบด้วย 1) ด้านทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง คือ การใช้ทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเองไว้ได้ทั้งในส่วนของโลกออนไลน์และโลกความจริง การเรียนรู้ และพัฒนาการสื่อสารกับผู้อื่น 2) ด้านทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว คือ การรู้จักปกป้องข้อมูลความส่วนตัวในโลกออนไลน์ โดยเฉพาะการแชร์ข้อมูลออนไลน์ 3) ด้านทักษะในการคิดวิเคราะห์มีวิจารณญาณที่ดี คือ การมีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกต้อง ข้อมูลที่มีประโยชน์ โดยใช้วิจารณญาณ และการตรวจสอบที่ถูกต้อง 4) ด้านทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ คือ การมีความสามารถในการบริหารจัดการเวลาใช้สื่อดิจิทัล รวมไปถึงการควบคุมเพื่อให้เกิดสมดุล 5) ด้านทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ คือ การมีความสามารถในการป้องกันตนเองจากการถูกกลั่นแกล้ง การป้องกันการถูกหลอกลวงจากผู้ประสงค์ร้ายบนโซเชียล 6) ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ผู้ใช้งานทั้งไบนโลกออนไลน์ คือ ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ผู้ใช้งานทั้งไบนโลกออนไลน์ และกลลวงทางโซเชียล 7) ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ คือ ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ การป้องกันการโจรกรรมข้อมูลหรือการโจมตีทางออนไลน์ 8) ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม คือ ทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความเห็นอกเห็นใจ และสร้างสัมพันธภาพที่ดี

คำสำคัญ: ทักษะความเป็นพลเมือง, พลเมืองดิจิทัล, นักศึกษาในศตวรรษที่ 21**Abstract**

This article aims to present digital citizenship skills for students in the 21st century, This academic article aims to present digital citizenship skills for students in the 21st century, From synthesizing books, textbooks, journals, research, electronic databases and internet, consisting of 1) skills in maintaining a good identity of oneself, namely using skills to maintain a good identity of oneself both in Part of the online world and the real world, learning and developing communication with others. 2) Personal data protection skills are knowing how to protect personal data in the online world. Especially sharing information online. 3) Analytical thinking skills and good judgment are having the ability to analyze information correctly. Useful

* Received December 13, 2023; Revised December 23, 2023; Accepted December 26, 2023

information By using your judgment and correct monitoring. 4) Skills in allocating screen time is having the ability to manage time using digital media. Including control to achieve balance. 5) Skills for dealing with online threats is having the ability to protect yourself from being bullied. Preventing being deceived by malicious users on the cyber world. 6) Skills in managing information that users leave online are skills in managing information that users leave online. and cyber scams 7) Skills for maintaining one's safety in the online world are skills for maintaining one's safety in the online world. Preventing data theft or online attacks 8) Skills in using technology Ethically is the skill to use technology with compassion and build good relationships.

Keywords: Citizenship Skills, Digital Citizenship, 21st Century Students

บทนำ

โลกดิจิทัลมีความสำคัญในการดำรงชีวิตในยุคดิจิทัล สิ่งสำคัญของการส่งเสริมการรู้ดิจิทัล คือ กระบวนการการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะการรู้ดิจิทัลไม่ได้เป็นเพียงการรู้ เกี่ยวกับเทคโนโลยีเท่านั้นแต่ครอบคลุมถึงประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับจริยธรรม สังคม และการสะท้อน ซึ่งฝังอยู่ในการทำงาน การเรียนรู้ การพักผ่อน และชีวิตประจำวัน ครอบครัวเป็นแกนหลักสำคัญซึ่งมีหน้าที่ดูแลการใช้สื่อดิจิทัลของเยาวชนซึ่งเป็นดิจิทัลเนทีฟ คอยปลูกฝังและสอนให้ใช้สื่อดิจิทัลไปในทางสร้างสรรค์ ปลอดภัย มีมารยาทในการเข้าสังคมออนไลน์ รับผิดชอบในสิ่งที่เขียน พูด และกระทำลงไปในโลกออนไลน์ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นปัจจัยสำคัญและนำไปสู่การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลได้ภายใต้กรอบของการรู้ดิจิทัล คือ รู้ใช้ รู้เข้าใจ และรู้สร้างสรรค์ ครูผู้สอนหรือสถาบันการศึกษายังเป็นแกนสำคัญในการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลของเยาวชนในระบบการเรียนการสอนที่ปรับเปลี่ยนไป นักศึกษาจะต้องเรียนรู้เพื่อให้ได้ความรู้หรือคำตอบ ซึ่งเกิดจากการสำรวจ ค้นหาหาข้อมูล การฝึกปฏิบัติการทดลอง รวมถึงการเรียนรู้ผ่านสิ่งต่าง ๆ รอบตัว สื่อดิจิทัลทำให้เกิดโอกาสในการช่วยให้นักศึกษาเข้าถึงและมีปฏิสัมพันธ์กับแหล่งสารสนเทศและกลุ่มนักศึกษาด้วยกัน เป็นการเรียนโดยการเรียนรู้จากการแก้ปัญหา และเรียนรู้จากการลงมือทำ สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นิตยา วงศ์ใหญ่, 2560) การเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 นักศึกษาต้องมีสมรรถนะในการเข้าถึง ค้นหา คัดกรอง วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน จัดการ ประยุกต์ใช้ สื่อสาร สร้าง แบ่งปัน และติดตามข้อมูล สารสนเทศ และสาร ได้อย่างเหมาะสม ปลอดภัย มีความรับผิดชอบ มีมารยาท เคารพสิทธิและกฎหมาย ด้วยเครื่องมือและเทคโนโลยีที่เหมาะสม และหลากหลาย และสถาบันการศึกษาต้องจัดทำหลักสูตรการเข้าใจดิจิทัลสำหรับพลเมืองไทย เพื่อสนับสนุนการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 หรือพลเมืองดิจิทัล โดยและกำหนดกรอบสมรรถนะด้านดิจิทัลประกอบด้วย 4 ด้าน คือ การเข้าถึง การประเมิน การสร้าง และการใช้เครื่องมือเทคโนโลยี โดยที่การเข้าถึงการประเมิน และการสร้างข้อมูลและสารสนเทศ จะเป็นกระบวนการทำงานหลัก และการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีจะเป็นส่วนประกอบ สนับสนุนให้กระบวนการการเข้าถึง การประเมิน และการสร้างให้เกิดสารสนเทศ และสารได้อย่างเหมาะสม นักศึกษาต้องรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ การใช้เครื่องมือและเทคโนโลยี คือ เครื่องมือ อุปกรณ์ เทคโนโลยี กระบวนการ เทคนิค และนวัตกรรมใดที่สามารถถูกใช้เพื่อการเข้าถึง การประเมิน และการสร้างข้อมูลสารสนเทศ และเนื้อหาสื่อได้ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นดิจิทัล หรืออิเล็กทรอนิกส์ หรือเทคโนโลยีสารสนเทศเสมอไป เทคโนโลยีมีการเกิดขึ้นใหม่และพัฒนาตนเอง ตลอดเวลา ซึ่งตัวนักศึกษาต้องมีความสามารถในการใช้เครื่องมือ หรือเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม และหลากหลายสำหรับเครื่องมือและเทคโนโลยีสำคัญในยุคดิจิทัลตัวอย่าง เช่น คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน อินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ ชุมชนออนไลน์ พาณิชนียอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้คนในยุคดิจิทัลต้องใช้ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2562)

เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2560 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 ซึ่ง พ.ร.บ.ดังกล่าว ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอัตราโทษปรับหรือจำคุกฐานส่งข้อมูลก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้รับหรือนำข้อมูลเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ บิดเบือน ลามก ตัดต่อภาพผู้อื่นให้เสียชื่อเสียง อับอาย รวมถึงมาตรการบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิด โดยมีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2560 เพื่อให้การใช้ออนไลน์เป็นไปอย่างถูกกฎหมาย เราจะสรุปสาระ พระราชบัญญัติว่าด้วย การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 แบบง่าย ๆ ดังนี้ 1) การฝากร้านใน Facebook IG ถือเป็นสแปม ปรับ 200,000 บาท 2) ส่ง SMS มาโฆษณา โดยไม่ได้รับความยินยอม ต้องมีทางเลือกให้ผู้รับสามารถปฏิเสธข้อมูลนั้นได้ ไม่เช่นนั้นถือเป็นสแปม ปรับ 200,000 บาท 3) ส่ง E - Mail ขยายของ ถือเป็นสแปม ปรับ 200,000 บาท 4) กด Like ได้ไม่ผิด พ.ร.บ. ยกเว้นการกด Like เรื่องเกี่ยวกับสถาบัน เสี่ยงเข้าข่ายความผิดมาตรา 112 หรือมีความผิดร่วม 5) กด Share ถือเป็นเผยแพร่ หากข้อมูลที่ Share นั้นมีผลกระทบต่อผู้อื่น อาจเข้าข่ายความผิดตาม พ.ร.บ. โดยเฉพาะที่กระทบต่อบุคคลที่ 3 6) พบข้อมูลผิดกฎหมายอยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ของเรา แต่ไม่ใช่สิ่งที่เจ้าของคอมพิวเตอร์กระทำเอง สามารถแจ้งไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบได้ หากแจ้งแล้วลบข้อมูลออกเจ้าของก็ จะไม่มีความผิดตามกฎหมาย เช่น ความเห็นในเว็บไซต์ต่าง ๆ รวมไปถึง Facebook ที่ให้แสดงความคิดเห็น หากพบว่าการแสดงความเห็นผิดกฎหมาย เมื่อแจ้งไปที่หน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อลบได้ทันที เจ้าของระบบเว็บไซต์ จะไม่มีความผิด 7) Admin ที่เปิดให้มีการแสดงความเห็นเมื่อพบข้อความที่ผิด พ.ร.บ. เมื่อลบออกจากพื้นที่ ที่ตนดูแล จะถือเป็นผู้พ้นผิด แต่หากไม่ยอมลบออก จะมีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ 8) การ Post สิ่งลามกอนาจาร ที่ทำให้เกิดการเผยแพร่สู่ประชาชนได้ จำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 100,000 บาท 9) การ Post เกี่ยวกับเด็กเยาวชน ต้องปิดบังใบหน้า ยกเว้นเมื่อเป็นการเชิดชู ชื่นชมอย่างให้เกียรติ 10) การให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เสียชีวิต ต้องไม่ทำให้เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียง หรือถูกดูหมิ่นเกลียดชัง ญาติสามารถฟ้องร้องได้ตามกฎหมายมีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ปรับไม่เกิน 200,000 บาท 11) การ Post คำว่าผู้อื่น มีกฎหมายอาญาอยู่แล้ว ไม่มีข้อมูลจริง หรือถูกตัดต่อ ผู้ถูกกล่าวหา เอาผิดผู้ Post ได้ โทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ปรับไม่เกิน 200,000 บาท 12) ไม่ทำการละเมิดลิขสิทธิ์ผู้ใด ไม่ว่าข้อความ เพลง รูปภาพ หรือวิดีโอ และ 13) ส่งรูปภาพแชร์ ของผู้อื่น เช่น สวสตี อวยพร ไม่ผิด ถ้าไม่เอาภาพไปใช้ในเชิงพาณิชย์หารายได้ (กองบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร, 2566)

ดังนั้น การส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนนั้น ผู้สอนและผู้นำสถาบันการศึกษาจำเป็นต้องมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในบริบทของเนื้อหาและการเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงไปจากการใช้เทคโนโลยี การส่งเสริมความสามารถของผู้สอน จะต้องมีการทำงานร่วมกันกับนักวิชาชีพ นักการศึกษา นักอุตสาหกรรม และ นักธุรกิจเพื่อการส่งเสริมและ การฝึกนวัตกรรมลงไปในการเรียนรู้รวมทั้งมีการปฏิบัติการสอนที่มีประสิทธิภาพที่จะ บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับรายวิชาในหลักสูตรสาขาต่าง ๆ โดยผู้สอนควรได้รับโอกาสในการส่งเสริมทักษะของตน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล ส่งเสริมความเป็นผู้นำในสถาบันการศึกษา นอกจากการรับรู้ นโยบาย วางเป้าหมายของการรู้ดิจิทัลแล้ว ผู้นำสถาบันการศึกษาจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมด้วย มาตรฐาน ระดับชาติ สนับสนุนการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลแบบมืออาชีพ ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการสอน ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนอาจมีการทำข้อตกลงกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เช่น การส่งเสริมบทเรียนให้ฟรีเป็นสาธารณะ เข้าถึงได้บนเว็บไซต์ออนไลน์ดิจิทัลที่เชื่อมโยงกับหลักสูตรผ่านอินเทอร์เน็ต ความเร็วสูงตัวชี้วัดการรู้ดิจิทัล (ิดา แซ่ซัน และทัศนีย์ หมอสอน, 2559)

ทั้งนี้ ผู้สอนจึงต้องพัฒนาทักษะการรู้ดิจิทัลของนักศึกษาด้านการสร้างสรรค์ ค้นหาวิธีการสื่อสารและถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจผ่านสื่อดิจิทัล สร้างเครือข่ายแบ่งปันข้อมูลความรู้ผ่านสื่อสารสนเทศดิจิทัล สร้างสารสนเทศดิจิทัลที่สามารถสะท้อนกลับเพื่อแก้ปัญหาทางสังคมและชุมชน มีทักษะในการใช้ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสื่อดิจิทัลที่สามารถนำมาใช้ทางการศึกษาได้อย่าง (Techataweewan, W. & Prasertsin, U., 2018) พัฒนาเกณฑ์การวัดระดับการรู้ดิจิทัลสำหรับนักศึกษา โดยนักศึกษาสามารถเลือกปฏิบัติด้วยวิธีที่เหมาะสมในการใช้เทคโนโลยี บุคลากรและประยุกต์เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร และสื่อดิจิทัลเพื่อสร้างผลงาน องค์ความรู้ หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ (บงกช ทองเยี่ยม, 2561) ส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย และหลายช่องทางด้วยสื่อดิจิทัล เพื่อสร้างทักษะการนำเสนอผลงาน ให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากความเสี่ยงหรืออันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้จากการใช้อินเทอร์เน็ต โดยเชื่อมโยงสู่เรื่องราวที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน เน้นยกตัวอย่างเหตุการณ์ สถานการณ์ข่าวปัจจุบัน ใช้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ทำให้เกิดความเข้าใจปฏิบัติได้ และสามารถป้องกันตนเองได้มากขึ้น (แววตา เตชะทวิวรรณ และคณะ, 2559) การรู้ดิจิทัลเป็นทักษะการคิด การประเมิน และการแสดงถึงจริยธรรมและมารยาทเน็ต กิริยา อากาที่พึงประพฤติปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมออนไลน์ หรือชุดวิธีประพฤติตนที่เหมาะสมเมื่อใช้อินเทอร์เน็ต (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์, 2566)

ด้านทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง

ทักษะของนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการสร้างความสมดุล และรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเองไว้ได้ ทั้งในส่วนของโลกออนไลน์และโลกความจริงในการเป็นพลเมืองดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การเรียนรู้ และการสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีวิจารณญาณ ใช้สื่อดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ มีการติดตามการเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรมเทคโนโลยีอยู่เสมอ การนับถือตนเอง และผู้อื่น สนับสนุนการเข้าถึงสื่อดิจิทัลและสิทธิต่าง ๆ เท่าเทียมทางดิจิทัล ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นในสังคมออนไลน์ด้วยความเคารพ ไม่กลั่นแกล้งคุกคามบนโซเชียล ไม่ละเมิดสิทธิอัตลักษณ์งานของผู้อื่นที่เผยแพร่ในแบบดิจิทัล ป้องกันตนเองป้องกันผู้อื่นและมีความรับผิดชอบทั้งทางร่างกายและจิตใจให้รู้จักป้องกันข้อมูลส่วนตัวจากผู้ไม่หวังดีในโลกโซเชียลและรู้จักการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลและอุปกรณ์ดิจิทัล (สุวรรณ วิทย์, 2564) การมีทักษะการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตัวเอง มีความสามารถในการสร้างและจัดการภาพลักษณ์ของตนเองในโซเชียล ในเชิงบวกภายใต้พื้นฐานความเป็นจริง รับผิดชอบในการกระทำ ไม่กระทำการผิดกฎหมายละเมิดจริยธรรม (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2566) การมีทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง ต้องมีความสามารถในการสร้างสมดุล บริหารจัดการ รักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเองไว้ได้ ทั้งในส่วนของโลกออนไลน์และโลกความจริง โดยตอนนี้ประเด็นเรื่องการสร้างอัตลักษณ์ออนไลน์ถือเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่ทำให้บุคคลสามารถแสดงออกถึงความเป็นตัวตนต่อสังคมภายนอก โดยอาศัยช่องทางการสื่อสารผ่านเว็บไซต์เครือข่ายสังคมในการอธิบายรูปแบบใหม่ของการสื่อสารแบบมีปฏิสัมพันธ์ทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นการแสดงออกเกี่ยวกับตัวตนผ่านเว็บไซต์เครือข่ายสังคมต่าง ๆ (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง, 2561) การมีทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง ต้องมีความสามารถในการสร้างและบริหารจัดการอัตลักษณ์ที่ดีของตนเองไว้ได้อย่างดีทั้งในโลกออนไลน์และโลกความจริง นักศึกษาต้องสามารถออกแบบสื่อสาร ติดต่อ เชื่อมโยง เรียนรู้ร่วมกัน รวมถึงความสามารถในการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อรวบรวม สร้างประเมินและประยุกต์ใช้สื่อดิจิทัลอย่างชาญฉลาด และเป็นพลเมืองดิจิทัลซึ่งหมายถึงเยาวชนที่มีความรับผิดชอบต่อเนื้อหา และการกระทำเมื่อใช้อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ และสื่อดิจิทัลอื่น ๆ และมีความปลอดภัย ถูกต้องตามกฎหมายและจริยธรรมในยุคดิจิทัล (Common Sense Media., 2009) ผู้สอนมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาทักษะการรู้ดิจิทัลของนักศึกษาต้องมีความสามารถทางด้าน ICT เป็นพื้นฐาน

หรือมีทักษะของการรู้ดิจิทัลซึ่งเกี่ยวกับความรู้ และทักษะเกี่ยวกับนโยบายทางการศึกษาและการใช้ ICT อย่างมีจริยธรรม ก้าวทันนวัตกรรมในการเรียนการสอนดิจิทัล (Unesco, 2011)

การเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมทักษะการรู้ดิจิทัลและวิธีการในการส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศนักศึกษาามีวิธีการที่ใช้ในการส่งเสริมในศตวรรษที่ 21 มี 5 วิธี ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจน และจัดสภาพแวดล้อมอย่างเหมาะสมเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ เช่น การมีโครงสร้างพื้นฐานและกระตุ้นการ ปฏิบัติและการส่งเสริมการใช้ระบบ E - learning ในทุกรายวิชา 2) หลักสูตรควรบูรณาการทักษะการรู้ดิจิทัลกับเนื้อหาในรายวิชาต่าง ๆ เนื่องจากการเรียนที่สนับสนุนการรู้ดิจิทัลนั้นไม่สามารถบรรลุได้เพียงแค่จัดการอบรมปฏิบัติการเท่านั้น หากแต่ต้องมีบทเรียน 3) การออกแบบการเรียนการสอนต้องให้นักศึกษาเป็นศูนย์กลาง (Student - Centred learning) นักศึกษาควรได้รับการกระตุ้นให้ฝึกปฏิบัติและการแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยมีเทคโนโลยีในการอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนทุกขั้นตอน ควรพัฒนาทักษะการคิดของนักศึกษาและควรเน้นการวัดผลที่ช่วยให้นักศึกษาพัฒนาความคิดโดยใช้กลยุทธ์การตั้งคำถาม 4) การประเมินผลสามารถช่วยให้ผู้สอนเรียนรู้เกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมของนักศึกษาเมื่อใช้สื่อสังคมออนไลน์ คำถามที่จะถามในชั้นเรียนควรเกี่ยวกับสถานการณ์จริงหรือผู้สอนควรมีกรณีศึกษาเพื่อให้นักศึกษาได้คิดอย่างมีวิจารณญาณ ถามคำถามและอภิปรายคำตอบในห้องนักศึกษาส่วนใหญ่ตระหนักถึงสิ่งที่ตนต้องทำอยู่แล้ว แต่มีความยากลำบากในการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน 5) มหาวิทยาลัยต้องกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและมีโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการรู้สารสนเทศ และหลักสูตรต้องสอดคล้องกับเนื้อหาของแต่ละรายวิชาแล้วผู้สอนต้องมีการใช้เทคนิคและวิธีการสอน การประเมินผลที่กระตุ้นให้นักศึกษาพัฒนากระบวนการคิด การตอบคำถาม การอภิปรายและได้ว่าที่ การสร้างสรรค์โครงการที่ใช้เครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะสม ผู้สอนจำเป็นต้องมีสมรรถนะดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ให้นักศึกษาสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์และความรับผิดชอบต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน (นิตยา วงศ์ใหญ่, 2560) นั่นคือ ผู้สอนต้องสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักศึกษาผ่านโลกออนไลน์ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนแนวคิด รวมถึงการสร้างปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้กับนักศึกษาได้ นอกจากนี้ ผู้สอนจำเป็นต้องสร้างเนื้อหาในสื่อดิจิทัลมากขึ้นเพื่อฝึกนักศึกษาให้เกิดความเข้าใจและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง สื่อดิจิทัลนี้จะแหล่งสารสนเทศที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษามากกว่าข้อมูลที่นักศึกษาได้จากโลกออนไลน์ การเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักศึกษาให้เกิดการรู้ดิจิทัล (ธิดา แซ่ซัน และทัศนีย์ หมอสอน, 2559) สร้างรูปแบบการค้นคว้าหาความรู้เพื่อการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง และเหมาะสมกับการรู้ดิจิทัล ทำให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดและรวบรวมสารสนเทศ เพื่อแก้ปัญหาอย่างมีความหมายและสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ (Ryberg, T. & Georgsen, M., 2010)

สรุปได้ว่า ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง ต้องปฏิบัติตนต่อผู้อื่นในสังคมออนไลน์ด้วยความเคารพ ไม่กลั่นแกล้งคุกคามบนโซเชียล ไม่ละเมิดสิทธิอัตลักษณ์งานของผู้อื่นที่เผยแพร่ในแบบดิจิทัล ไม่กระทำการผิดกฎหมายละเมิดจริยธรรม การมีทักษะในการสื่อสารติดต่อ เชื่อมโยง เรียนรู้ร่วมกันโดยยึดกฎหมายและจริยธรรม และเหมาะสมกับการรู้ดิจิทัล

ด้านทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว

การมีความสามารถในการบริหารจัดการข้อมูลส่วนตัว รู้จักปกป้องข้อมูลความส่วนตัวในโลกออนไลน์ โดยเฉพาะการแชร์ข้อมูลออนไลน์เพื่อป้องกันความเป็นส่วนตัวทั้งของตนเองและผู้อื่น รู้เท่าทันภัยคุกคามทางอินเทอร์เน็ต เช่น มัลแวร์ ไวรัสคอมพิวเตอร์ และกลลวงทางโซเชียล เป็นต้น (สุวรรณ วิทย์, 2564) รักษาความเป็นส่วนตัวในโลกออนไลน์ของตนเองและผู้อื่นได้ เพื่อความปลอดภัยทางข้อมูล (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2566)

มีดุลพินิจในการบริหารจัดการข้อมูลส่วนตัว ไม่แชร์ข้อมูลออนไลน์อันเป็นเท่จนโลกออนไลน์เพื่อป้องกันความเป็นส่วนตัวทั้งของตนเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องประกอบอยู่ในพลเมืองดิจิทัลทุกคน รู้ว่าข้อมูลใดควรเผยแพร่ ข้อมูลใดไม่ควรเผยแพร่ และต้องจัดการความเสี่ยงของข้อมูลของตนในสื่อสังคมดิจิทัลได้ด้วย (ไพลินรัตน์ กุณสิทธิ์, 2561) สิ่งที่ควรคำนึงสำหรับทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว มีดังนี้ 1) การรับรู้การกระทำของตนเอง นักศึกษามักจะไม่คำนึงถึงการแสดงความคิดเห็นและการโพสต์ข้อความ 2) ข้อมูลดิจิทัลของเยาวชนอาจถูกนำมาใช้ในทางที่ผิด เช่น การใช้ข้อมูลเพื่อการทุจริตทางการเงิน การโจรกรรมข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต การคุกคามทางอินเทอร์เน็ต 3) ผลกระทบในทางกฎหมาย เช่น การโพสต์ข้อความที่หมิ่นผู้อื่นอย่างไม่ได้ตั้งใจประมาท รู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือเจตนา ซึ่งการกระทำดังกล่าวมีผลในทางกฎหมาย สร้างความเสียหายให้เยาวชนและครอบครัวได้ (Unesco, 2014)

สรุปได้ว่า ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการรักษาข้อมูลส่วนตัว ต้องรู้จักปกป้องข้อมูลความเป็นส่วนตัวในโลกออนไลน์ ไม่แชร์ข้อมูลออนไลน์อันเป็นเท่จนโลกออนไลน์ รับรู้การกระทำของตนเอง ไม่ใช้ข้อมูลเพื่อการทุจริตทางการเงิน และการโพสต์ข้อความที่หมิ่นผู้อื่น

ด้านทักษะในการคิดวิเคราะห์มีวิจารณ์ญาณที่ดี

การมีความสามารถของนักศึกษาในการใช้ทักษะในการวิเคราะห์แยกแยะระหว่างข้อมูลที่ต้องการและข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ข้อมูลที่มีประโยชน์และข้อมูลที่อันตราย รู้เท่าทันสื่อดิจิทัลสำหรับพลเมืองและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะในการวิเคราะห์ และประเมินข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ (สุวรรณี ไหว้, 2564) สามารถคิดวิเคราะห์แยกแยะข้อมูลที่ต้องการหรือไม่ถูกต้อง วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ โดยใช้วิจารณ์ญาณและการตรวจสอบที่ถูกต้อง เช่น ภาพตัดต่อต่าง ๆ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2566) มีความสามารถในการ วิเคราะห์ตีความ และเข้าใจข้อมูลข่าวสาร (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง, 2561) ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยมีเป้าหมายเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโดยเฉพาะนักศึกษา คือ 1) เพิ่มขีดความสามารถในการ แข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีการผลิตและการบริการ 2) สร้างโอกาสทางสังคมอย่างเท่าเทียมด้วยข้อมูลข่าวสารและบริการต่าง ๆ ผ่านสื่อดิจิทัล 3) เตรียมความพร้อมให้บุคลากรทุกกลุ่มมีความรู้และทักษะที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพในยุคดิจิทัล 4) ปฏิรูปกระบวนการทำงานและการให้บริการภาครัฐด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูล เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559) นักศึกษาต้องเกิดความรู้ตระหนักและจัดการความเสี่ยงได้ 5) พัฒนาความสามารถนักศึกษาในการประเมินเนื้อหาในโลกดิจิทัล และนักศึกษาเมื่อเข้าใจ จะสามารถแสดงออกมาเป็นการกระทำที่รู้จักรักษาตนเองให้ปลอดภัยเมื่อออนไลน์ (Ministry of Education Singapore, 2014) มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่รวมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555) สร้างโอกาสให้นักศึกษาได้เข้าถึงสื่อเทคโนโลยี และมีเครื่องมือและแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพกว่าสู่ความเป็นพลเมืองดิจิทัลที่สมบูรณ์ (กาญจนา เดชสม, 2564)

สรุปได้ว่า ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการคิดวิเคราะห์มีวิจารณ์ญาณที่ดี ต้องรู้จักคิด วิเคราะห์ แยกแยะ การตรวจสอบที่ถูกต้อง การประเมินเนื้อหาในโลกดิจิทัล และเข้าใจข้อมูลข่าวสารและบริการต่าง ๆ ผ่านสื่อดิจิทัลตระหนักถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นบนโลกดิจิทัล

ด้านทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ

การใช้ทักษะความสามารถในการบริหารจัดการเวลาในการใช้สื่อดิจิทัลของนักศึกษา รวมไปถึงการควบคุมเพื่อจัดสรรเวลาให้เกิดสมดุลระหว่างโลกออนไลน์และโลกภายนอก ตระหนักถึงอันตรายจากการใช้เวลาบนโลกออนไลน์บนหน้าจอจนเกินไป รวมถึงผลเสียของการเสพติดสื่อดิจิทัล (สุวรรณ วัฑ, 2564) สามารถบริหารเวลาและควบคุมตนเองในโลกออนไลน์กับในชีวิตจริงได้อย่างสมดุล (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2566) ต้องมีทักษะในการบริหารเวลากับการใช้อุปกรณ์ยุคดิจิทัล รวมไปถึงการควบคุมเพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างโลกออนไลน์และโลกภายนอก สามารถที่บ่งบอกถึงความเป็นพลเมืองดิจิทัลได้เป็นอย่างดี (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง, 2561) มีความสามารถในการบริหารเวลาที่ใช้อุปกรณ์ยุคดิจิทัล สามารถทำงานที่หลากหลายในเวลาเดียวกันได้ แต่ต้องมีการจัดการเวลาที่อยู่หน้าจอเพื่อสร้างความสมดุลของชีวิต (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2565) ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอเป็นการบริหารเวลากับการใช้อุปกรณ์ รวมไปถึงการควบคุมเพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างโลกกายภาพกับโลกไซเบอร์ เป็นความสามารถส่วนหนึ่งของพลเมืองดิจิทัลที่สำคัญสำหรับนักศึกษา (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2566)

สรุปได้ว่า ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการจัดสรรเวลาหน้าจอจะต้องควบคุมการจัดสรรเวลาหน้าจอให้สมดุล ตระหนักถึงอันตราย รู้จักบริหารเวลาในการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อความสมดุลของชีวิต

ด้านทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์

การใช้ทักษะความสามารถในการป้องกันตนเองจากการถูกกลั่นแกล้งหรือการถูกหลอกลวงจากผู้ประสงค์ร้ายบนโลกออนไลน์ เช่น การว่าร้าย ใส่ความ ชูทำร้าย การใช้ถ้อยคำหยาบคาย (สุวรรณ วัฑ, 2564) มีความสามารถในการรับมือ ป้องกัน และมีภูมิคุ้มกันกับการข่มขู่บนโลกไซเบอร์อย่างเหมาะสม ไม่ใช่อารมณ์ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2566) พลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาจึงควรมีความสามารถในการรับรู้และรับมือการคุกคามข่มขู่บนโลกออนไลน์ได้อย่างชาญฉลาด เพื่อป้องกันตนเองและครอบครัวจากการคุกคามทางโลกออนไลน์ให้ได้ (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง, 2561) ต้องมีทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ ความสามารถในการรับรู้ และรับมือการคุกคามข่มขู่บนโลกออนไลน์ได้ โดยการเรียนรู้เท่าทันสื่อและนำเสนอไปใช้อย่างสร้างสรรค์ รวมไปถึงการสร้างความรู้ให้กับผู้สร้างสรรค์สื่อมากขึ้น (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2565) ตระหนักในความสำคัญของการเลือกและจัดสรรเวลาตนเองในการใช้สื่อ เรียนรู้ทักษะการดูแลแบบวิพากษ์ในการใช้สื่อดิจิทัล มีทั้งข้อดีและข้อจำกัด ส่วนแนวโน้มสื่อดิจิทัลในปัจจุบันให้มีความท้าทายในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อดิจิทัลบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีผู้ใช้จำนวนมาก ดังนั้นผู้ใช้อาจต้องมีวิจารณญาณในการใช้ให้รู้เท่าทันสื่อดิจิทัล (ภคพันธ์ เจริญเทพ, 2566)

สรุปได้ว่า ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ ต้องรับรู้และแสวงหาข้อมูลการป้องกันการถูกหลอกลวงและการคุกคามจากผู้ประสงค์ร้ายบนโลกออนไลน์และรู้เท่าทันสื่อ

ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ผู้ใช้งานทิ้งไว้บนโลกออนไลน์

ความสามารถในการใช้ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ผู้ใช้งานทิ้งไว้บนโลกออนไลน์ เข้าใจความเป็นไปในโลกดิจิทัลว่าจะทิ้งร่องรอยและประวัติไว้เสมอ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่ออนาคตและการใช้ชีวิต (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2566) ใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้อื่น และเปิดใช้งาน WiFi สาธารณะเสร็จแล้วควรลบรหัสผ่านหรือประวัติการใช้งาน (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง, 2561) ความเป็นพลเมืองดิจิทัลจึงต้องมีทักษะการใช้ชีวิตใน

โลกดิจิทัลอย่างมีความรับผิดชอบ (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2565) รู้เท่าทันกลลวงทาง ระวังรักษาความเป็นส่วนตัวและข้อมูลส่วนตัวของตัวเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สื่อโซเชียลในชีวิตประจำวัน หากอยากจะค้นคว้าหาความรู้หรือสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ สามารถเข้าไปใช้สื่อโซเชียลต่าง ๆ ได้ เช่น Facebook, Line, Instagram, Twitter ใช้เวลาไม่นานในการค้นคว้าหาความรู้หรือสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ เพียงไม่กี่นาทีก็สามารถทราบข้อมูลได้ และยังได้ตารางชีวิตประจำวันทั้งหมดว่าจะต้องทำอะไร ตอนไหน ไปที่ไหน กับใคร ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ อาจทำให้ผู้ไม่หวังดีนำไปใช้ในการวิเคราะห์วางแผนเพื่อมาหลอกลวงด้วยเหตุและผลข้างต้น การรักษาข้อมูลส่วนตัวและความเป็นส่วนตัวจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก การโพสต์อะไรในสื่อโซเชียลก็ควรเปิดเผยแต่พอดี เรื่องในครอบครัว ก็ให้อยู่ในครอบครัว ข้อมูลส่วนตัว เช่น บัตรประชาชน ตัวเครื่องบิน หนังสือเดินทาง รหัสผ่านต่าง ๆ ควรเก็บรักษาให้ดี ปฏิบัติตัวในการอยู่ในโลกออนไลน์ให้เหมือนในโลกชีวิตจริง เพื่อความปลอดภัยของตนเอง (สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน, 2566)

สรุปได้ว่า ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการบริหารจัดการ ข้อมูลที่ผู้ใช้งานทั้งไบนโลกออนไลน์ ต้องรักษาความเป็นส่วนตัวและข้อมูลส่วนตัวของตัวเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สื่อโซเชียลในชีวิตประจำวัน เก็บรักษาข้อมูลสำคัญเพื่อความปลอดภัย

ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์

ทักษะนักศึกษาในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ได้ เช่น การกำหนดรหัสผ่านต่าง ๆ ให้ปลอดภัย (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2566) ต้องมีทักษะและความสามารถในการป้องกันข้อมูลด้วยการสร้างระบบความปลอดภัยที่เข้มแข็ง และป้องกันการโจรกรรมข้อมูลไม่ให้เกิดขึ้นได้ และป้องกันการโจรกรรมข้อมูลหรือการโจมตีออนไลน์ได้ การปกป้องความเป็นส่วนตัวในโลกออนไลน์จากร่องรอยการใช้ดิจิทัลนักศึกษาต้องมีทักษะในการรักษาความปลอดภัยทางดิจิทัล รู้จักศึกษาวิธีป้องกันภัยคุกคามบนโลกไซเบอร์จากข้อเสนอแนะหรือข้อเสนอแนะจากการเข้าใช้งานบนอุปกรณ์ดิจิทัล คือ 1) ไม่ตั้งรหัสผ่านที่ง่ายเกินไป 2) ใส่ใจกับการตั้งค่าความเป็นส่วนตัว 3) ใส่ใจร่องรอยการเข้าใช้งานดิจิทัล 4) ควรติดตั้งโปรแกรมรักษาความปลอดภัยให้กับอุปกรณ์ดิจิทัลทุกตัว 5) สำรองข้อมูลไว้เสมอ การสำรองข้อมูลมักถูกมองข้ามเสมอ 6) ติดตั้งเครื่องมือติดตามอุปกรณ์หรือรับหน้าจอ 7) ระวังการรั่วไหลของข้อมูล 8) ระบบปฏิบัติการอยู่เสมอ 9) ระวังการรั่วไหลของข้อมูล 10) ลบข้อมูลหรือโปรแกรมที่ไม่ได้ใช้งานแล้ว 11) ระวังการรั่วไหลของข้อมูล 12) ใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างระมัดระวัง

สรุปได้ว่า ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ ต้องการกำหนดรหัสผ่านการเข้าใช้งานตนเองในโลกออนไลน์ให้ปลอดภัยและระมัดระวังการใช้ในโลกออนไลน์

ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม

ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความเห็นอกเห็นใจและสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในโลกออนไลน์ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2566) มีความสามารถในการเห็นอกเห็นใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นบนโลกออนไลน์ พลเมืองดิจิทัลที่ดีจะต้องรู้ถึงคุณค่าและจริยธรรมจากการใช้เทคโนโลยี ต้องตระหนักถึงผลพวงทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่เกิดจากการใช้อินเทอร์เน็ต การกดไลค์ กดแชร์ ข้อมูล ข่าวสาร ออนไลน์ รวมถึงรู้จักสิทธิและความรับผิดชอบออนไลน์ อาทิ เสรีภาพในการพูด การเคารพทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น และการปกป้องตนเองและชุมชนจากความเสียหายออนไลน์ เช่น การกลั่นแกล้งออนไลน์ ภาพลามกอนาจารนักศึกษา การจะเป็นพลเมืองดิจิทัลที่ดีนั้น ต้องมีความฉลาดทางดิจิทัล ซึ่งประกอบขึ้นด้วยชุดทักษะและความรู้ทั้งในเชิงเทคโนโลยีและการคิดขั้นสูง หรือที่

เรียกว่า “ความรู้ดิจิทัล” เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารในโลกไซเบอร์ รู้วิธีป้องกันตนเองจากความเสี่ยงต่าง ๆ ในโลกออนไลน์ เข้าใจถึงสิทธิ ความรับผิดชอบ และจริยธรรมที่สำคัญในยุคดิจิทัล และใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่เกี่ยวกับตนเอง ชุมชน ประเทศ และพลเมืองบนโลกได้อย่างสร้างสรรค์ (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2565)

จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ แบ่งเป็น 4 ประเด็น คือ 1) ความเป็นส่วนตัว ความเป็นส่วนตัวของข้อมูลและสารสนเทศ โดยทั่วไปหมายถึงสิทธิที่จะอยู่ตามลำพัง และเป็นสิทธิที่เจ้าของสามารถที่จะควบคุมข้อมูลของตนเองในการเปิดเผยให้กับผู้อื่น สิทธินี้ใช้ได้ครอบคลุมทั้งปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ 2) ความถูกต้อง ข้อมูลควรได้รับการตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะบันทึกข้อมูลเก็บไว้รวมถึงการปรับปรุงข้อมูลให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ นอกจากนี้ ควรให้สิทธิแก่บุคคลในการเข้าไปตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลตนเองได้ 3) ความเป็นเจ้าของเป็นกรรมสิทธิ์ในการถือครองทรัพย์สิน ซึ่งอาจเป็นทรัพย์สินทั่วไปที่จับต้องได้ เช่น คอมพิวเตอร์ รถยนต์ หรืออาจเป็นทรัพย์สินทางปัญญา ที่จับต้องไม่ได้ เช่น บทเพลง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ แต่สามารถถ่ายทอดและบันทึกลงในสื่อต่าง ๆ ได้ เช่น สิ่งพิมพ์ เทป ซีดีรอม เป็นต้น 4) การเข้าถึงข้อมูล การเข้าใช้งานโปรแกรม หรือระบบคอมพิวเตอร์ มักจะมีการกำหนดสิทธิตามระดับของผู้ใช้งาน ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันการเข้าไปดำเนินการต่าง ๆ กับข้อมูลของผู้ใช้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง และเป็นการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล

จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ 1) ไม่ใช้คอมพิวเตอร์เพื่อก่ออาชญากรรมหรือละเมิดสิทธิผู้อื่น 2) ไม่ใช้คอมพิวเตอร์รบกวนการผู้อื่น 3) ไม่ทำการสอดแนม แก้ไข หรือเปิดดูไฟล์ของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต 4) ไม่ใช้คอมพิวเตอร์ในการโจรกรรมข้อมูลข่าวสาร 5) ไม่ใช้คอมพิวเตอร์สร้างหลักฐานเท็จ 6) ไม่ใช้คอมพิวเตอร์ในการคัดลอกโปรแกรมที่มีลิขสิทธิ์ 7) ไม่ใช้คอมพิวเตอร์ในการละเมิดการใช้ทรัพยากรคอมพิวเตอร์โดยที่ตนเองไม่มีสิทธิ 8) ไม่ใช้คอมพิวเตอร์เพื่อนำเอาผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน 9) คำนึงถึงผลของการกระทำที่จะเกิดขึ้นกับสังคม 10) ใช้คอมพิวเตอร์โดยเคารพกฎระเบียบ กติกา และมารยาท (ณัฐ โธนาทรัพย์ และคณะ, 2561) 11) ไม่ควรให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ 12) ไม่บิดเบือนความถูกต้องของข้อมูลให้ผู้รับคนต่อไปได้ข้อมูลที่ถูกต้อง 13) ไม่ควรเข้าถึงข้อมูลของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต 14) ไม่ควรเปิดเผยข้อมูลกับผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาต 15) ไม่ทำลายข้อมูล 16) ไม่เข้าควบคุมระบบบางส่วน หรือทั้งหมดโดยไม่ได้รับอนุญาต 17) ไม่ทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเข้าใจว่าตัวเองเป็นอีกบุคคลหนึ่ง เช่น การปลอมอีเมลของผู้ส่งเพื่อให้ผู้รับเข้าใจผิด เพื่อการเข้าใจผิด หรือต้องการลวงความลับ 18) การขัดขวางการให้บริการของเซิร์ฟเวอร์ โดยการทำให้มีการใช้ทรัพยากรของเซิร์ฟเวอร์จนหมดหรือถึงขีดจำกัดของมัน ตัวอย่างเช่น เว็บเซิร์ฟเวอร์ หรืออีเมลเซิร์ฟเวอร์ การโจมตีจะทำได้โดยการเชื่อมต่อ กับเซิร์ฟเวอร์จนถึงขีดจำกัดของเซิร์ฟเวอร์ ทำให้ผู้ใช้นั้น ๆ ไม่สามารถเข้ามาใช้บริการได้ 19) ไม่ปล่อย หรือสร้างโปรแกรมประสงค์ร้าย (Malicious Program) ซึ่งเรียกอ ย ๆ ว่า (Malware) เป็นโปรแกรมที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อทำการ ก่อวินาศกรรม ทำลาย หรือทำความเสียหายระบบคอมพิวเตอร์ เครือข่าย โปรแกรมประสงค์ร้ายที่แพร่หลายในปัจจุบัน คือ ไวรัส เวิร์ม และม้าโทรจัน 1.1) ไม่ก่อความรำคาญให้กับผู้อื่น โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น สปแอม (Spam) (การส่งอีเมลไปยังผู้ใช้งานจำนวนมาก โดยมีจุดประสงค์เพื่อการโฆษณา) 1.2) ไม่ผลิตหรือใช้สปายแวร์ (Spyware) โดยสปายแวร์จะใช้ช่องทางการเชื่อมต่อทางอินเทอร์เน็ตเพื่อแอบส่งข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้นั้นไปให้กับบุคคลหรือองค์กรหนึ่งโดยที่ผู้ใช้ไม่ทราบ 1.3) ไม่สร้างหรือใช้ไวรัสเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายของผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตทั่วไป (ถวิล อรัญเวศ, 2566)

สรุปได้ว่า ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการใช้เทคโนโลยี อย่างมีจริยธรรม นักศึกษาต้องไม่ใช้คอมพิวเตอร์เพื่อก่ออาชญากรรม ไม่ใช้คอมพิวเตอร์ในการโจรกรรมข้อมูลข่าวสาร ไม่ควรเข้าถึงข้อมูลของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่ทำลายข้อมูล และไม่ก่อความรำคาญให้กับผู้อื่น

สรุป

จากการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จึงได้มีการเริ่มจัดตั้งหน่วยงานการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองให้ครอบคลุมทั้งเยาวชน และประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดิจิทัล ผ่านกลไกสนับสนุนที่ทางรัฐส่งเสริมให้ความรู้ทั้งนี้การตอบสนองในการให้ความรู้ ทั้งนี้การตอบสนองในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลผ่านการจัดโปรแกรมการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนานาชาติประเทศ ได้ยึดแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมให้เยาวชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล โดยจะต้องมีความรับผิดชอบ การปกป้องตนเองจากภัยคุกคามออนไลน์การมีจริยธรรมและพฤติกรรมที่เหมาะสมจากการใช้อินเทอร์เน็ต การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างระมัดระวัง การใช้อินเทอร์เน็ต ส่งผลต่อชื่อเสียง ความเป็นพลเมืองดิจิทัล และการรู้เท่าทันสื่อ ลักษณะในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดิจิทัล เกมจำลองมีเดีย กิจกรรมสำหรับนักศึกษา แผนการสอน วิดีโอสนับสนุนการเรียนการสอน และแหล่งข้อมูลทางการศึกษาแบบเปิดโครงการการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ต่าง ๆ ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) ด้านทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง เป็นการใช้ทักษะในการสร้างความสมดุล บริหารจัดการและรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเองไว้ได้ทั้งในส่วนของโลกออนไลน์และโลกความจริง การเรียนรู้และพัฒนาการสื่อสารกับผู้อื่นเหมาะสม มีความสามารถในการสร้างและจัดการภาพลักษณ์ของตนเองในสื่อโซเชียลในเชิงบวกภายใต้พื้นฐานความเป็นจริง รับผิดชอบในการกระทำ ไม่กระทำการผิดกฎหมายละเมิดจริยธรรม แสดงออกเกี่ยวกับตัวตนผ่านเว็บไซต์เครือข่ายสังคมต่าง ๆ 2) ด้านทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว คือ การรู้จักปกป้องข้อมูลความส่วนตัวในโลกออนไลน์ โดยเฉพาะการแชร์ข้อมูลออนไลน์เพื่อป้องกันความเป็นส่วนตัวทั้งของตนเองและผู้อื่น จัดการความเสี่ยงของข้อมูลของตนในสื่อสังคมดิจิทัลได้ การรับรู้การกระทำของตนเอง 3) ด้านทักษะในการคิดวิเคราะห์มีวิจารณญาณที่ดี คือ การมีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกต้องและข้อมูลที่ผิด ข้อมูลที่มีประโยชน์และข้อมูลที่ โดยใช้วิจารณญาณและการตรวจสอบที่ถูกต้อง ใช้สร้างสรรค์ ประเมิน สังเคราะห์ และสื่อสารข้อมูลข่าวสารผ่านเครื่องมือดิจิทัลด้วยทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 4) ด้านทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ คือ การมีความสามารถในการบริหารจัดการเวลาใช้สื่อดิจิทัล รวมไปถึงการควบคุมเพื่อให้เกิดสมดุล บริหารจัดการเวลาในโลกดิจิทัลและควบคุมตนเองในโลกออนไลน์กับในชีวิตจริงได้อย่างสมดุล การใช้อุปกรณ์ยุคดิจิทัล เช่น การดูทีวี การใช้สมาร์ทโฟน การทำงานด้วยคอมพิวเตอร์ การใช้แท็บเล็ต หรือการเล่นวิดีโอเกม 5) ด้านทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ คือ การมีความสามารถในการป้องกันตนเองจากการถูกกลั่นแกล้งหรือ รวมถึงการถูกหลอกลวงจากผู้ประสงค์ร้ายในโลกไซเบอร์ ทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ ความสามารถในการรับรู้และรับมือการคุกคามข่มขู่บนโลกออนไลน์เพื่อป้องกันตนเอง การใช้สื่ออย่างรู้ตัวและใช้สื่ออย่างตื่นตัว โดยการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เข้าถึงสื่อที่หลากหลายและมีคุณภาพ 6) ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ผู้ใช้งานทั้งไบนโลกออนไลน์ คือ ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลทางดิจิทัล ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ผู้ใช้งานทั้งไบนโลกออนไลน์ การมีดุลพินิจในการบริหารจัดการข้อมูลส่วนตัว รู้จักปกป้องความเป็นส่วนตัวบนโลกออนไลน์ทั้งของตนเองและผู้อื่น รู้เท่าทันกลลวงทางอินเทอร์เน็ต และกลลวงทางไซเบอร์สาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนยุคดิจิทัลจะถูกหลอกลวงง่าย 7) ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ คือ ทักษะนักศึกษาในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ การมีความสามารถป้องกันข้อมูลด้วยการสร้างระบบความปลอดภัยที่เข้มแข็ง การป้องกันการโจรกรรมข้อมูลหรือการโจมตีทางออนไลน์ได้ มีทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ ความสามารถในการป้องกันข้อมูลด้วยการสร้างระบบความปลอดภัยที่เข้มแข็งและป้องกันการโจรกรรมข้อมูลไม่ให้เกิดขึ้นได้ ไม่ตั้งรหัสผ่านที่ง่ายเกินไป ใส่ใจกับการตั้งค่าความเป็นส่วนตัว สารองข้อมูลไว้เสมอระมัดระวังการใช้บุคลุณข้อมูลหรือโปรแกรมที่ไม่ได้ใช้งานแล้ว 8) ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม คือ

การสื่อสารที่มีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อคนรอบข้าง ไม่ว่าพ่อแม่ ครู เพื่อนทั้งในโลก มีทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความเห็นอกเห็นใจและสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น การเคารพทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น และการปกป้องตนเองและชุมชนจากความเสี่ยงออนไลน์ เช่น การกลั่นแกล้งออนไลน์ ภาพลามกอนาจารนักศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2562). พลเมืองดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). การเสริมสร้างและเตรียมเยาวชนไทยในโลกยุคศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- กองบริการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2566). สรุปรพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560. เรียกใช้เมื่อ 20 ธันวาคม 2566 จาก <https://citcoms.nu.ac.th/computer-2560/>
- กาญจนา เดชสม. (2564). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล. *ครุศาสตร์วารสาร*, 15(1), 69-78.
- ณัฐ โอธนาทรัพย์ และคณะ. (2561). จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ. เรียกใช้เมื่อ 29 สิงหาคม 2566 จาก <http://www.jaturapad.com/archives/679>
- ถวิล อรัญเวศ. (2566). จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT). เรียกใช้เมื่อ 29 สิงหาคม 2566 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/687074>
- ธิดา แซ่ซัน และทัศนีย์ หมอสอน. (2559). การรู้ดิจิทัล: นิยาม องค์ประกอบ และสถานการณ์ในปัจจุบัน. *วารสารสารสนเทศศาสตร์*, 34(4), 12-21.
- นิตยา วงศ์ใหญ่. (2560). แนวทางการพัฒนาทักษะการรู้ดิจิทัลของดิจิทัลเนทีฟ. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*, 10(2), 73-82.
- บงกช ทองเยี่ยม. (2561). การพัฒนาตัวชี้วัดทักษะการรู้ดิจิทัลของนักศึกษาวิชาชีพครูในมหาวิทยาลัยแบบไม่จำกัดรับ. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 4(1), 300-310.
- ไพลินรัตน์ กุณสิทธิ์. (2561). การจัดการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์.
- ภาคพนธ์ เจริณาเทพ. (2566). เทคโนโลยีการสร้างสรรค์สื่อดิจิทัล. เรียกใช้เมื่อ 29 สิงหาคม 2566 จาก <https://library.wu.ac.th/km>
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2566). การจัดการเวลาใช้จอภาพดิจิทัล. เรียกใช้เมื่อ 29 สิงหาคม 2566 จาก <https://learningdq-dc.ku.ac.th/course/?c=7&l=3>
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง. (2561). คู่มือพลเมืองดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- แววตา เตชะทวิวรรณ และคณะ. (2559). การพัฒนาแบบวัดการรู้ดิจิทัลสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน. (2566). ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัล คืออะไร สิ่งที่คนยุคดิจิทัลควรรู้เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีบนโลกดิจิทัล. เรียกใช้เมื่อ 29 สิงหาคม 2566 จาก <http://www.childmedia.net/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2555). การส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนยุคใหม่เพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองด้วยการบูรณาการไอซีทีในการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์. (2566). แนวทางการส่งเสริม ทักษะการตระหนักรู้ (ด้านความมีจริยธรรม ด้านการรู้กฎหมาย และด้านการป้องกันตนเอง). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์.
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2565). ทักษะความฉลาดในการใช้ชีวิตพลเมืองของผู้เรียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.).
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2566). ทักษะการใช้ดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุวรรณ วิทย์. (2564). ความเป็นพลเมืองดิจิทัล. วารสารมนุษยศาสตร์ปริทัศน์, 7(2), 347-355.
- Common Sense Media. (2009). Digital Literacy and Citizenship in the 21st Century. Retrieved June 1, 2023, from <https://www.itu.int/council/groups/wg-cop/secondmeetingjune-CommonSenseDigitalLiteracy-CitizenshipWhitePaper.pdf>
- Ministry of Education Singapore. (2014). Student Development Curriculum Division. Syllabus Cyber Wellness Secondary. Singapore: Ministry of Education.
- Ryberg, T. & Georgsen, M. (2010). Enabling Digital Literacy: Development of Mesolevel Pedagogical Approaches. Nordic Journal of Digital Literacy, 5(2), 88-100.
- Techataweewan, W. & Prasertsin, U. (2018). Development of digital literacy indicators for Thai undergraduate students using mixed method research. Journal of Social Sciences, 39(2), 215-221.
- Unesco. (2011). Digital literacy in education. Retrieved June 1, 2023, from <https://iite.unesco.org/publications/3214688/>
- _____. (2014). Fostering Digital Citizenship through Safe and Responsible Use of ICT. Bangkok: Unesco.

ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21***DEVELOPING LIFE AND CAREER SKILLS FOR STUDENTS IN THE 21ST CENTURY****ณฤทธิ์ จิงสมาน**

Narit Jeungsamarn

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ สุรินทร์ ประเทศไทย

Faculty of Industrial Technology, Surindra Rajabhat University, Surin, Thailand

*Corresponding author E-mai: naritinth@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ นำเสนอทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยสังเคราะห์จากหนังสือ ตำรา วารสาร วิจัย ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และอินเทอร์เน็ต ประกอบด้วย 1) ด้านทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง คือ การใช้ทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเองไว้ได้ทั้งในส่วนของโลกออนไลน์และโลกความจริง การเรียนรู้ และพัฒนาการสื่อสารกับผู้อื่น 2) ด้านทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว คือ การรู้จักปกป้องข้อมูลความส่วนตัวในโลกออนไลน์ โดยเฉพาะการแชร์ข้อมูลออนไลน์ 3) ด้านทักษะในการคิดวิเคราะห์มีวิจารณญาณที่ดี คือ การมีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกต้อง ข้อมูลที่มีประโยชน์ โดยใช้วิจารณญาณ และการตรวจสอบที่ถูกต้อง 4) ด้านทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ คือ การมีความสามารถในการบริหารจัดการเวลาใช้สื่อดิจิทัล รวมไปถึงการควบคุมเพื่อให้เกิดสมดุล 5) ด้านทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ คือ การมีความสามารถในการป้องกันตนเองจากการถูกกลั่นแกล้ง การป้องกันการถูกหลอกลวงจากผู้ประสงค์ร้ายบนโซเชียล 6) ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ผู้ใช้งานทั้งไบนโลกออนไลน์ คือ ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ผู้ใช้งานทั้งไบนโลกออนไลน์ และกลลวงทางโซเชียล 7) ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ คือ ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ การป้องกันการโจรกรรมข้อมูลหรือการโจมตีทางออนไลน์ 8) ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม คือ ทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความเห็นอกเห็นใจ และสร้างสัมพันธภาพที่ดี

คำสำคัญ: ทักษะความเป็นพลเมือง, พลเมืองดิจิทัล, นักศึกษาในศตวรรษที่ 21**Abstract**

This article aims to present digital citizenship skills for students in the 21st century, This academic article aims to present digital citizenship skills for students in the 21st century, From synthesizing books, textbooks, journals, research, electronic databases and internet, consisting of 1) skills in maintaining a good identity of oneself, namely using skills to maintain a good identity of oneself both in Part of the online world and the real world, learning and developing communication with others. 2) Personal data protection skills are knowing how to protect personal data in the online world. Especially sharing information online. 3) Analytical thinking skills and good judgment are having the ability to analyze information correctly. Useful

* Received December 13, 2023; Revised December 23, 2023; Accepted December 26, 2023

information By using your judgment and correct monitoring. 4) Skills in allocating screen time is having the ability to manage time using digital media. Including control to achieve balance. 5) Skills for dealing with online threats is having the ability to protect yourself from being bullied. Preventing being deceived by malicious users on the cyber world. 6) Skills in managing information that users leave online are skills in managing information that users leave online. and cyber scams 7) Skills for maintaining one's safety in the online world are skills for maintaining one's safety in the online world. Preventing data theft or online attacks 8) Skills in using technology Ethically is the skill to use technology with compassion and build good relationships.

Keywords: Citizenship Skills, Digital Citizenship, 21st Century Students

บทนำ

โลกดิจิทัลมีความสำคัญในการดำรงชีวิตในยุคดิจิทัล สิ่งสำคัญของการส่งเสริมการรู้ดิจิทัล คือ กระบวนการการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะการรู้ดิจิทัลไม่ได้เป็นเพียงการรู้ เกี่ยวกับเทคโนโลยีเท่านั้นแต่ครอบคลุมถึงประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับจริยธรรม สังคม และการสะท้อน ซึ่งฝังอยู่ในการทำงาน การเรียนรู้ การพักผ่อน และชีวิตประจำวัน ครอบครัวเป็นแกนหลักสำคัญซึ่งมีหน้าที่ดูแลการใช้สื่อดิจิทัลของเยาวชนซึ่งเป็นดิจิทัลเนทีฟ คอยปลูกฝังและสอนให้ใช้สื่อดิจิทัลไปในทางสร้างสรรค์ ปลอดภัย มีมารยาทในการเข้าสังคมออนไลน์ รับผิดชอบในสิ่งที่เขียน พูด และกระทำลงไปในโลกออนไลน์ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นปัจจัยสำคัญและนำไปสู่การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลได้ภายใต้กรอบของการรู้ดิจิทัล คือ รู้ใช้ รู้เข้าใจ และรู้สร้างสรรค์ ครูผู้สอนหรือสถาบันการศึกษายังเป็นแกนสำคัญในการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลของเยาวชนในระบบการเรียนการสอนที่ปรับเปลี่ยนไป นักศึกษาจะต้องเรียนรู้เพื่อให้ได้ความรู้หรือคำตอบ ซึ่งเกิดจากการสำรวจ ค้นหาหาข้อมูล การฝึกปฏิบัติการทดลอง รวมถึงการเรียนรู้ผ่านสิ่งต่าง ๆ รอบตัว สื่อดิจิทัลทำให้เกิดโอกาสในการช่วยให้นักศึกษาเข้าถึงและมีปฏิสัมพันธ์กับแหล่งสารสนเทศและกลุ่มนักศึกษาด้วยกัน เป็นการเรียนโดยการเรียนรู้จากการแก้ปัญหา และเรียนรู้จากการลงมือทำ สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นิตยา วงศ์ใหญ่, 2560) การเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 นักศึกษาต้องมีสมรรถนะในการเข้าถึง ค้นหา คัดกรอง วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน จัดการ ประยุกต์ใช้ สื่อสาร สร้าง แบ่งปัน และติดตามข้อมูล สารสนเทศ และสาร ได้อย่างเหมาะสม ปลอดภัย มีความรับผิดชอบ มีมารยาท เคารพสิทธิและกฎหมาย ด้วยเครื่องมือและเทคโนโลยีที่เหมาะสม และหลากหลาย และสถาบันการศึกษาต้องจัดทำหลักสูตรการเข้าใจดิจิทัลสำหรับพลเมืองไทย เพื่อสนับสนุนการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 หรือพลเมืองดิจิทัล โดยและกำหนดกรอบสมรรถนะด้านดิจิทัลประกอบด้วย 4 ด้าน คือ การเข้าถึง การประเมิน การสร้าง และการใช้เครื่องมือเทคโนโลยี โดยที่การเข้าถึงการประเมิน และการสร้างข้อมูลและสารสนเทศ จะเป็นกระบวนการทำงานหลัก และการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีจะเป็นส่วนประกอบ สนับสนุนให้กระบวนการการเข้าถึง การประเมิน และการสร้างให้เกิดสารสนเทศ และสารได้อย่างเหมาะสม นักศึกษาต้องรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ การใช้เครื่องมือและเทคโนโลยี คือ เครื่องมือ อุปกรณ์ เทคโนโลยี กระบวนการ เทคนิค และนวัตกรรมใดที่สามารถถูกใช้เพื่อการเข้าถึง การประเมิน และการสร้างข้อมูลสารสนเทศ และเนื้อหาสื่อได้ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นดิจิทัล หรืออิเล็กทรอนิกส์ หรือเทคโนโลยีสารสนเทศเสมอไป เทคโนโลยีมีการเกิดขึ้นใหม่และพัฒนาตนเอง ตลอดเวลา ซึ่งตัวนักศึกษาต้องมีความสามารถในการใช้เครื่องมือ หรือเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม และหลากหลายสำหรับเครื่องมือและเทคโนโลยีสำคัญในยุคดิจิทัลตัวอย่าง เช่น คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน อินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ ชุมชนออนไลน์ พาณิชนียอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้คนในยุคดิจิทัลต้องใช้ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2562)

เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2560 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 ซึ่ง พ.ร.บ.ดังกล่าว ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอัตราโทษปรับหรือจำคุกฐานส่งข้อมูลก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้รับหรือนำข้อมูลเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ บิดเบือน ลามก ตัดต่อภาพผู้อื่นให้เสียชื่อเสียง อับอาย รวมถึงมาตรการบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิด โดยมีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2560 เพื่อให้การใช้ออนไลน์เป็นไปอย่างถูกกฎหมาย เราจะสรุปสาระ พระราชบัญญัติว่าด้วย การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 แบบง่าย ๆ ดังนี้ 1) การฝากร้านใน Facebook IG ถือเป็นสแปม ปรับ 200,000 บาท 2) ส่ง SMS มาโฆษณา โดยไม่ได้รับความยินยอม ต้องมีทางเลือกให้ผู้รับสามารถปฏิเสธข้อมูลนั้นได้ ไม่เช่นนั้นถือเป็นสแปม ปรับ 200,000 บาท 3) ส่ง E - Mail ขยายของ ถือเป็นสแปม ปรับ 200,000 บาท 4) กด Like ได้ไม่ผิด พ.ร.บ. ยกเว้นการกด Like เรื่องเกี่ยวกับสถาบัน เสี่ยงเข้าข่ายความผิดมาตรา 112 หรือมีความผิดร่วม 5) กด Share ถือเป็นเผยแพร่ หากข้อมูลที่ Share นั้นมีผลกระทบต่อผู้อื่น อาจเข้าข่ายความผิดตาม พ.ร.บ. โดยเฉพาะที่กระทบต่อบุคคลที่ 3 6) พบข้อมูลผิดกฎหมายอยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ของเรา แต่ไม่ใช่สิ่งที่เจ้าของคอมพิวเตอร์กระทำเอง สามารถแจ้งไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบได้ หากแจ้งแล้วลบข้อมูลออกเจ้าของก็ จะไม่มีความผิดตามกฎหมาย เช่น ความเห็นในเว็บไซต์ต่าง ๆ รวมไปถึง Facebook ที่ให้แสดงความคิดเห็น หากพบว่าการแสดงความเห็นผิดกฎหมาย เมื่อแจ้งไปที่หน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อลบได้ทันที เจ้าของระบบเว็บไซต์ จะไม่มีความผิด 7) Admin ที่เปิดให้มีการแสดงความเห็นเมื่อพบข้อความที่ผิด พ.ร.บ. เมื่อลบออกจากพื้นที่ ที่ตนดูแล จะถือเป็นผู้พ้นผิด แต่หากไม่ยอมลบออก จะมีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ 8) การ Post สิ่งลามกอนาจาร ที่ทำให้เกิดการเผยแพร่สู่ประชาชนได้ จำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 100,000 บาท 9) การ Post เกี่ยวกับเด็กเยาวชน ต้องปิดบังใบหน้า ยกเว้นเมื่อเป็นการเชิดชู ชื่นชมอย่างให้เกียรติ 10) การให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เสียชีวิต ต้องไม่ทำให้เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียง หรือถูกดูหมิ่นเกลียดชัง ญาติสามารถฟ้องร้องได้ตามกฎหมายมีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ปรับไม่เกิน 200,000 บาท 11) การ Post คำว่าผู้อื่น มีกฎหมายอาญาอยู่แล้ว ไม่มีข้อมูลจริง หรือถูกตัดต่อ ผู้ถูกกล่าวหา เอาผิดผู้ Post ได้ โทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ปรับไม่เกิน 200,000 บาท 12) ไม่ทำการละเมิดลิขสิทธิ์ผู้ใด ไม่ว่าข้อความ เพลง รูปภาพ หรือวิดีโอ และ 13) ส่งรูปภาพแชร์ ของผู้อื่น เช่น สวสตี อวยพร ไม่ผิด ถ้าไม่เอาภาพไปใช้ในเชิงพาณิชย์หารายได้ (กองบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร, 2566)

ดังนั้น การส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนนั้น ผู้สอนและผู้นำสถาบันการศึกษาจำเป็นต้องมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในบริบทของเนื้อหาและการเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงไปจากการใช้เทคโนโลยี การส่งเสริมความสามารถของผู้สอน จะต้องมีการทำงานร่วมกันกับนักวิชาชีพ นักการศึกษา นักอุตสาหกรรม และ นักธุรกิจเพื่อการส่งเสริมและ การฝึกนวัตกรรมการลงไปในการเรียนรู้รวมทั้งมีการปฏิบัติการสอนที่มีประสิทธิภาพที่จะ บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับรายวิชาในหลักสูตรสาขาต่าง ๆ โดยผู้สอนควรได้รับโอกาสในการส่งเสริมทักษะของตน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล ส่งเสริมความเป็นผู้นำในสถาบันการศึกษา นอกจากการรับรู้ นโยบาย วางเป้าหมายของการรู้ดิจิทัลแล้ว ผู้นำสถาบันการศึกษาจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมด้วย มาตรฐาน ระดับชาติ สนับสนุนการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลแบบมืออาชีพ ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการสอน ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนอาจมีการทำข้อตกลงกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เช่น การส่งเสริมบทเรียนให้ฟรีเป็นสาธารณะ เข้าถึงได้บนเว็บไซต์ออนไลน์ดิจิทัลที่เชื่อมโยงกับหลักสูตรผ่านอินเทอร์เน็ต ความเร็วสูงตัวชี้วัดการรู้ดิจิทัล (ิดา แซ่ซัน และทัศนีย์ หมอสอน, 2559)

ทั้งนี้ ผู้สอนจึงต้องพัฒนาทักษะการรู้ดิจิทัลของนักศึกษาด้านการสร้างสรรค์ ค้นหาวิธีการสื่อสารและถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจผ่านสื่อดิจิทัล สร้างเครือข่ายแบ่งปันข้อมูลความรู้ผ่านสื่อสารสนเทศดิจิทัล สร้างสารสนเทศดิจิทัลที่สามารถสะท้อนกลับเพื่อแก้ปัญหาทางสังคมและชุมชน มีทักษะในการใช้ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสื่อดิจิทัลที่สามารถนำมาใช้ทางการศึกษาได้อย่าง (Techataweewan, W. & Prasertsin, U., 2018) พัฒนาเกณฑ์การวัดระดับการรู้ดิจิทัลสำหรับนักศึกษา โดยนักศึกษาสามารถเลือกปฏิบัติด้วยวิธีที่เหมาะสมในการใช้เทคโนโลยี บุคลากรและประยุกต์เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร และสื่อดิจิทัลเพื่อสร้างผลงาน องค์ความรู้ หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ (บงกช ทองเยี่ยม, 2561) ส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย และหลายช่องทางด้วยสื่อดิจิทัล เพื่อสร้างทักษะการนำเสนอผลงาน ให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากความเสี่ยงหรืออันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้จากการใช้อินเทอร์เน็ต โดยเชื่อมโยงสู่เรื่องราวที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน เน้นยกตัวอย่างเหตุการณ์ สถานการณ์ข่าวปัจจุบัน ใช้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ทำให้เกิดความเข้าใจปฏิบัติได้ และสามารถป้องกันตนเองได้มากขึ้น (แววตา เตชะทวิวรรณ และคณะ, 2559) การรู้ดิจิทัลเป็นทักษะการคิด การประเมิน และการแสดงถึงจริยธรรมและมารยาทเน็ต กิริยา อากาที่พึงประพฤติปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมออนไลน์ หรือชุดวิธีประพฤติตนที่เหมาะสมเมื่อใช้อินเทอร์เน็ต (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์, 2566)

ด้านทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง

ทักษะของนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการสร้างความสมดุล และรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเองไว้ได้ ทั้งในส่วนของโลกออนไลน์และโลกความจริงในการเป็นพลเมืองดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การเรียนรู้ และการสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีวิจารณญาณ ใช้สื่อดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ มีการติดตามการเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรมเทคโนโลยีอยู่เสมอ การนับถือตนเอง และผู้อื่น สนับสนุนการเข้าถึงสื่อดิจิทัลและสิทธิต่าง ๆ เท่าเทียมทางดิจิทัล ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นในสังคมออนไลน์ด้วยความเคารพ ไม่กลั่นแกล้งคุกคามบนโซเชียล ไม่ละเมิดสิทธิอัตลักษณ์งานของผู้อื่นที่เผยแพร่ในแบบดิจิทัล ป้องกันตนเองป้องกันผู้อื่นและมีความรับผิดชอบทั้งทางร่างกายและจิตใจให้รู้จักป้องกันข้อมูลส่วนตัวจากผู้ไม่หวังดีในโลกโซเชียลและรู้จักการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลและอุปกรณ์ดิจิทัล (สุวรรณ วิทย์, 2564) การมีทักษะการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตัวเอง มีความสามารถในการสร้างและจัดการภาพลักษณ์ของตนเองในโซเชียล ในเชิงบวกภายใต้พื้นฐานความเป็นจริง รับผิดชอบในการกระทำ ไม่กระทำการผิดกฎหมายละเมิดจริยธรรม (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2566) การมีทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง ต้องมีความสามารถในการสร้างสมดุล บริหารจัดการ รักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเองไว้ได้ ทั้งในส่วนของโลกออนไลน์และโลกความจริง โดยตอนนี้ประเด็นเรื่องการสร้างอัตลักษณ์ออนไลน์ถือเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่ทำให้บุคคลสามารถแสดงออกถึงความเป็นตัวตนต่อสังคมภายนอก โดยอาศัยช่องทางการสื่อสารผ่านเว็บไซต์เครือข่ายสังคมในการอธิบายรูปแบบใหม่ของการสื่อสารแบบมีปฏิสัมพันธ์ทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นการแสดงออกเกี่ยวกับตัวตนผ่านเว็บไซต์เครือข่ายสังคมต่าง ๆ (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง, 2561) การมีทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง ต้องมีความสามารถในการสร้างและบริหารจัดการอัตลักษณ์ที่ดีของตนเองไว้ได้อย่างดีทั้งในโลกออนไลน์และโลกความจริง นักศึกษาต้องสามารถออกแบบสื่อสาร ติดต่о เชื่อมโยง เรียนรู้ร่วมกัน รวมถึงความสามารถในการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อรวบรวม สร้างประเมินและประยุกต์ใช้สื่อดิจิทัลอย่างชาญฉลาด และเป็นพลเมืองดิจิทัลซึ่งหมายถึงเยาวชนที่มีความรับผิดชอบต่อเนื้อหา และการกระทำเมื่อใช้อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ และสื่อดิจิทัลอื่น ๆ และมีความปลอดภัย ถูกต้องตามกฎหมายและจริยธรรมในยุคดิจิทัล (Common Sense Media., 2009) ผู้สอนมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาทักษะการรู้ดิจิทัลของนักศึกษาต้องมีความสามารถทางด้าน ICT เป็นพื้นฐาน

หรือมีทักษะของการรู้ดิจิทัลซึ่งเกี่ยวกับความรู้ และทักษะเกี่ยวกับนโยบายทางการศึกษาและการใช้ ICT อย่างมีจริยธรรม ก้าวทันนวัตกรรมในการเรียนการสอนดิจิทัล (Unesco, 2011)

การเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมทักษะการรู้ดิจิทัลและวิธีการในการส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศนักศึกษาามีวิธีการที่ใช้ในการส่งเสริมในศตวรรษที่ 21 มี 5 วิธี ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจน และจัดสภาพแวดล้อมอย่างเหมาะสมเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ เช่น การมีโครงสร้างพื้นฐานและกระตุ้นการ ปฏิบัติและการส่งเสริมการใช้ระบบ E - learning ในทุกรายวิชา 2) หลักสูตรควรบูรณาการทักษะการรู้ดิจิทัลกับเนื้อหาในรายวิชาต่าง ๆ เนื่องจากการเรียนที่สนับสนุนการรู้ดิจิทัลนั้นไม่สามารถบรรลุได้เพียงแค่จัดการอบรมปฏิบัติการเท่านั้น หากแต่ต้องมีบทเรียน 3) การออกแบบการเรียนการสอนต้องให้นักศึกษาเป็นศูนย์กลาง (Student - Centred learning) นักศึกษาควรได้รับการกระตุ้นให้ฝึกปฏิบัติและการแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยมีเทคโนโลยีในการอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนทุกขั้นตอน ควรพัฒนาทักษะการคิดของนักศึกษาและควรเน้นการวัดผลที่ช่วยให้นักศึกษาพัฒนาความคิดโดยใช้กลยุทธ์การตั้งคำถาม 4) การประเมินผลสามารถช่วยให้ผู้สอนเรียนรู้เกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมของนักศึกษาเมื่อใช้สื่อสังคมออนไลน์ คำถามที่จะถามในชั้นเรียนควรเกี่ยวกับสถานการณ์จริงหรือผู้สอนควรมีกรณีศึกษาเพื่อให้นักศึกษาได้คิดอย่างมีวิจารณญาณ ถามคำถามและอภิปรายคำตอบในห้องนักศึกษาส่วนใหญ่ตระหนักถึงสิ่งที่ตนต้องทำอยู่แล้ว แต่มีความยากลำบากในการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน 5) มหาวิทยาลัยต้องกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและมีโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการรู้สารสนเทศ และหลักสูตรต้องสอดคล้องกับเนื้อหาของแต่ละรายวิชาแล้วผู้สอนต้องมีการใช้เทคนิคและวิธีการสอน การประเมินผลที่กระตุ้นให้นักศึกษาพัฒนากระบวนการคิด การตอบคำถาม การอภิปรายและได้ว่าที่ การสร้างสรรค์โครงการที่ใช้เครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะสม ผู้สอนจำเป็นต้องมีสมรรถนะดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ให้นักศึกษาสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์และความรับผิดชอบต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน (นิตยา วงศ์ใหญ่, 2560) นั่นคือ ผู้สอนต้องสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักศึกษาผ่านโลกออนไลน์ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนแนวคิด รวมถึงการสร้างปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้กับนักศึกษาได้ นอกจากนี้ ผู้สอนจำเป็นต้องสร้างเนื้อหาในสื่อดิจิทัลมากขึ้นเพื่อฝึกนักศึกษาให้เกิดความเข้าใจและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง สื่อดิจิทัลนี้จะแหล่งสารสนเทศที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษามากกว่าข้อมูลที่นักศึกษาได้จากโลกออนไลน์ การเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักศึกษาให้เกิดการรู้ดิจิทัล (ธิดา แซ่ซัน และทัศนีย์ หมอสอน, 2559) สร้างรูปแบบการค้นคว้าหาความรู้เพื่อการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง และเหมาะสมกับการรู้ดิจิทัล ทำให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดและรวบรวมสารสนเทศ เพื่อแก้ปัญหาอย่างมีความหมายและสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ (Ryberg, T. & Georgsen, M., 2010)

สรุปได้ว่า ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง ต้องปฏิบัติตนต่อผู้อื่นในสังคมออนไลน์ด้วยความเคารพ ไม่กลั่นแกล้งคุกคามบนโซเชียล ไม่ละเมิดสิทธิอันเป็นงานของผู้อื่นที่เผยแพร่ในแบบดิจิทัล ไม่กระทำการผิดกฎหมายละเมิดจริยธรรม การมีทักษะในการสื่อสารติดต่อ เชื่อมโยง เรียนรู้ร่วมกันโดยยึดกฎหมายและจริยธรรม และเหมาะสมกับการรู้ดิจิทัล

ด้านทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว

การมีความสามารถในการบริหารจัดการข้อมูลส่วนตัว รู้จักปกป้องข้อมูลส่วนตัวในโลกออนไลน์ โดยเฉพาะการแชร์ข้อมูลออนไลน์เพื่อป้องกันความเป็นส่วนตัวทั้งของตนเองและผู้อื่น รู้เท่าทันภัยคุกคามทางอินเทอร์เน็ต เช่น มัลแวร์ ไวรัสคอมพิวเตอร์ และกลลวงทางโซเชียล เป็นต้น (สุวรรณ วิทย์, 2564) รักษาความเป็นส่วนตัวในโลกออนไลน์ของตนเองและผู้อื่นได้ เพื่อความปลอดภัยทางข้อมูล (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2566)

มีดุลพินิจในการบริหารจัดการข้อมูลส่วนตัว ไม่แชร์ข้อมูลออนไลน์อันเป็นเท่จนโลกออนไลน์เพื่อป้องกันความเป็นส่วนตัวทั้งของตนเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องประกอบอยู่ในพลเมืองดิจิทัลทุกคน รู้ว่าข้อมูลใดควรเผยแพร่ ข้อมูลใดไม่ควรเผยแพร่ และต้องจัดการความเสี่ยงของข้อมูลของตนในสื่อสังคมดิจิทัลได้ด้วย (ไพลินรัตน์ กุณสิทธิ์, 2561) สิ่งที่ควรคำนึงสำหรับทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว มีดังนี้ 1) การรับรู้การกระทำของตนเอง นักศึกษามักจะไม่คำนึงถึงการแสดงความคิดเห็นและการโพสต์ข้อความ 2) ข้อมูลดิจิทัลของเยาวชนอาจถูกนำมาใช้ในทางที่ผิด เช่น การใช้ข้อมูลเพื่อการทุจริตทางการเงิน การโจรกรรมข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต การคุกคามทางอินเทอร์เน็ต 3) ผลกระทบในทางกฎหมาย เช่น การโพสต์ข้อความที่หมิ่นผู้อื่นอย่างไม่ได้ตั้งใจประมาท รู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือเจตนา ซึ่งการกระทำดังกล่าวมีผลในทางกฎหมาย สร้างความเสียหายให้เยาวชนและครอบครัวได้ (Unesco, 2014)

สรุปได้ว่า ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการรักษาข้อมูลส่วนตัว ต้องรู้จักปกป้องข้อมูลความเป็นส่วนตัวในโลกออนไลน์ ไม่แชร์ข้อมูลออนไลน์อันเป็นเท่จนโลกออนไลน์ รับรู้การกระทำของตนเอง ไม่ใช้ข้อมูลเพื่อการทุจริตทางการเงิน และการโพสต์ข้อความที่หมิ่นผู้อื่น

ด้านทักษะในการคิดวิเคราะห์กรณีวิจารณ์งานที่ดี

การมีความสามารถของนักศึกษาในการใช้ทักษะในการวิเคราะห์แยกแยะระหว่างข้อมูลที่ต้องการและข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ข้อมูลที่มีประโยชน์และข้อมูลที่อันตราย รู้เท่าทันสื่อดิจิทัลสำหรับพลเมืองและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะในการวิเคราะห์ และประเมินข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ (สุวรรณี ไหว้, 2564) สามารถคิดวิเคราะห์แยกแยะข้อมูลที่ต้องการหรือไม่ถูกต้อง วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ โดยใช้วิจารณ์งานและการตรวจสอบที่ถูกต้อง เช่น ภาพตัดต่อต่าง ๆ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2566) มีความสามารถในการ วิเคราะห์ตีความ และเข้าใจข้อมูลข่าวสาร (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง, 2561) ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยมีเป้าหมายเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโดยเฉพาะนักศึกษา คือ 1) เพิ่มขีดความสามารถในการ แข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีการผลิตและการบริการ 2) สร้างโอกาสทางสังคมอย่างเท่าเทียมด้วยข้อมูลข่าวสารและบริการต่าง ๆ ผ่านสื่อดิจิทัล 3) เตรียมความพร้อมให้บุคลากรทุกกลุ่มมีความรู้และทักษะที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพในยุคดิจิทัล 4) ปฏิรูปกระบวนการทำงานและการให้บริการภาครัฐด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูล เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559) นักศึกษาต้องเกิดความรู้ตระหนักและจัดการความเสี่ยงได้ 5) พัฒนาความสามารถนักศึกษาในการประเมินเนื้อหาในโลกดิจิทัล และนักศึกษาเมื่อเข้าใจ จะสามารถแสดงออกมาเป็นการกระทำที่รู้จักรักษาตนเองให้ปลอดภัยเมื่อออนไลน์ (Ministry of Education Singapore, 2014) มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่รวมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555) สร้างโอกาสให้นักศึกษาได้เข้าถึงสื่อเทคโนโลยี และมีเครื่องมือและแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพกว่าสู่ความเป็นพลเมืองดิจิทัลที่สมบูรณ์ (กาญจนา เดชสม, 2564)

สรุปได้ว่า ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการคิดวิเคราะห์กรณีวิจารณ์งานที่ดี ต้องรู้จักคิด วิเคราะห์ แยกแยะ การตรวจสอบที่ถูกต้อง การประเมินเนื้อหาในโลกดิจิทัล และเข้าใจข้อมูลข่าวสารและบริการต่าง ๆ ผ่านสื่อดิจิทัลตระหนักถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นบนโลกดิจิทัล

ด้านทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ

การใช้ทักษะความสามารถในการบริหารจัดการเวลาในการใช้สื่อดิจิทัลของนักศึกษา รวมไปถึงการควบคุมเพื่อจัดสรรเวลาให้เกิดสมดุลระหว่างโลกออนไลน์และโลกภายนอก ตระหนักถึงอันตรายจากการใช้เวลาบนโลกออนไลน์บนหน้าจอจนเกินไป รวมถึงผลเสียของการเสพติดสื่อดิจิทัล (สุวรรณี ไวก่, 2564) สามารถบริหารเวลาและควบคุมตนเองในโลกออนไลน์กับในชีวิตจริงได้อย่างสมดุล (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2566) ต้องมีทักษะในการบริหารเวลากับการใช้อุปกรณ์ยุคดิจิทัล รวมไปถึงการควบคุมเพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างโลกออนไลน์และโลกภายนอก สามารถที่บ่งบอกถึงความเป็นพลเมืองดิจิทัลได้เป็นอย่างดี (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง, 2561) มีความสามารถในการบริหารเวลาที่ใช้อุปกรณ์ยุคดิจิทัล สามารถทำงานที่หลากหลายในเวลาเดียวกันได้ แต่ต้องมีการจัดการเวลาที่อยู่หน้าจอเพื่อสร้างความสมดุลของชีวิต (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2565) ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอเป็นการบริหารเวลากับการใช้อุปกรณ์ รวมไปถึงการควบคุมเพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างโลกกายภาพกับโลกไซเบอร์ เป็นความสามารถส่วนหนึ่งของพลเมืองดิจิทัลที่สำคัญสำหรับนักศึกษา (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2566)

สรุปได้ว่า ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการจัดสรรเวลาหน้าจอจะต้องควบคุมการจัดสรรเวลาหน้าจอให้สมดุล ตระหนักถึงอันตราย รู้จักบริหารเวลาในการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อความสมดุลของชีวิต

ด้านทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์

การใช้ทักษะความสามารถในการป้องกันตนเองจากการถูกกลั่นแกล้งหรือการถูกหลอกลวงจากผู้ประสงค์ร้ายบนโลกออนไลน์ เช่น การว่าร้าย ใส่ความ ชูทำร้าย การใช้ถ้อยคำหยาบคาย (สุวรรณี ไวก่, 2564) มีความสามารถในการรับมือ ป้องกัน และมีภูมิคุ้มกันกับการข่มขู่บนโลกไซเบอร์อย่างเหมาะสม ไม่ใช่อารมณ์ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2566) พลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาจึงควรมีความสามารถในการรับรู้และรับมือการคุกคามข่มขู่บนโลกออนไลน์ได้อย่างชาญฉลาด เพื่อป้องกันตนเองและครอบครัวจากการคุกคามทางโลกออนไลน์ให้ได้ (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง, 2561) ต้องมีทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ ความสามารถในการรับรู้ และรับมือการคุกคามข่มขู่บนโลกออนไลน์ได้ โดยการเรียนรู้เท่าทันสื่อและนำเสนอไปใช้อย่างสร้างสรรค์ รวมไปถึงการสร้างความรู้ให้กับผู้สร้างสรรค์สื่อมากขึ้น (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2565) ตระหนักในความสำคัญของการเลือกและจัดสรรเวลาตนเองในการใช้สื่อ เรียนรู้ทักษะการดูแลแบบวิพากษ์ในการใช้สื่อดิจิทัล มีทั้งข้อดีและข้อจำกัด ส่วนแนวโน้มสื่อดิจิทัลในปัจจุบันให้มีความท้าทายในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อดิจิทัลบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีผู้ใช้จำนวนมาก ดังนั้นผู้ใช้อาจต้องมีวิจารณญาณในการใช้ให้รู้เท่าทันสื่อดิจิทัล (ภักพนธ์ เจริญเทพ, 2566)

สรุปได้ว่า ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ ต้องรับรู้และแสวงหาข้อมูลการป้องกันการถูกหลอกลวงและการคุกคามจากผู้ประสงค์ร้ายบนโลกออนไลน์และรู้เท่าทันสื่อ

ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ผู้ใช้งานทิ้งไว้บนโลกออนไลน์

ความสามารถในการใช้ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ผู้ใช้งานทิ้งไว้บนโลกออนไลน์ เข้าใจความเป็นไปในโลกดิจิทัลว่าจะทิ้งร่องรอยและประวัติไว้เสมอ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่ออนาคตและการใช้ชีวิต (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2566) ใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้อื่น และเปิดใช้งาน WiFi สาธารณะเสร็จแล้วควรลบรหัสผ่านหรือประวัติการใช้งาน (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง, 2561) ความเป็นพลเมืองดิจิทัลจึงต้องมีทักษะการใช้ชีวิตใน

โลกดิจิทัลอย่างมีความรับผิดชอบ (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2565) รู้เท่าทันกลลวงทาง ระวังรักษาความเป็นส่วนตัวและข้อมูลส่วนตัวของตัวเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สื่อโซเชียลในชีวิตประจำวัน หากอยากจะค้นคว้าหาความรู้หรือสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ สามารถเข้าไปใช้สื่อโซเชียลต่าง ๆ ได้ เช่น Facebook, Line, Instagram, Twitter ใช้เวลาไม่นานในการค้นคว้าหาความรู้หรือสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ เพียงไม่กี่นาทีก็สามารถทราบข้อมูลได้ และยังได้ตารางชีวิตประจำวันทั้งหมดว่าจะต้องทำอะไร ตอนไหน ไปที่ไหน กับใคร ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ อาจทำให้ผู้ไม่หวังดีนำไปใช้ในการวิเคราะห์วางแผนเพื่อมาหลอกลวงด้วยเหตุและผลข้างต้น การรักษาข้อมูลส่วนตัวและความเป็นส่วนตัวจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก การโพสต์อะไรในสื่อโซเชียลก็ควรเปิดเผยแต่พอดี เรื่องในครอบครัว ก็ให้อยู่ในครอบครัว ข้อมูลส่วนตัว เช่น บัตรประชาชน ตัวเครื่องบิน หนังสือเดินทาง รหัสผ่านต่าง ๆ ควรเก็บรักษาให้ดี ปฏิบัติตัวในการอยู่ในโลกออนไลน์ให้เหมือนในโลกชีวิตจริง เพื่อความปลอดภัยของตนเอง (สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน, 2566)

สรุปได้ว่า ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการบริหารจัดการ ข้อมูลที่ผู้ใช้งานทั้งไบนโลกออนไลน์ ต้องรักษาความเป็นส่วนตัวและข้อมูลส่วนตัวของตัวเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สื่อโซเชียลในชีวิตประจำวัน เก็บรักษาข้อมูลสำคัญเพื่อความปลอดภัย

ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์

ทักษะนักศึกษาในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ได้ เช่น การกำหนดรหัสผ่านต่าง ๆ ให้อปลอดภัย (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2566) ต้องมีทักษะและความสามารถในการป้องกันข้อมูลด้วยการสร้างระบบความปลอดภัยที่เข้มแข็ง และป้องกันการโจรกรรมข้อมูลไม่ให้เกิดขึ้นได้ และป้องกันการโจรกรรมข้อมูลหรือการโจมตีออนไลน์ได้ การปกป้องความเป็นส่วนตัวในโลกออนไลน์จากร่องรอยการใช้ดิจิทัลนักศึกษาต้องมีทักษะในการรักษาความปลอดภัยทางดิจิทัล รู้จักศึกษาวิธีป้องกันภัยคุกคามบนโลกไซเบอร์จากข้อเสนอแนะหรือข้อเสนอแนะจากการเข้าใช้งานบนอุปกรณ์ดิจิทัล คือ 1) ไม่ตั้งรหัสผ่านที่ง่ายเกินไป 2) ใส่ใจกับการตั้งค่าความเป็นส่วนตัว 3) ใส่ใจร่องรอยการเข้าใช้งานดิจิทัล 4) ควรติดตั้งโปรแกรมรักษาความปลอดภัยให้กับอุปกรณ์ดิจิทัลทุกตัว 5) สำรองข้อมูลไว้เสมอ การสำรองข้อมูลมักถูกมองข้ามเสมอ 6) ติดตั้งเครื่องมือติดตามอุปกรณ์หรือรับหน้าจอ 7) ระวังการรั่วไหลของข้อมูล 8) ระบบปฏิบัติการอยู่เสมอ 9) ระวังการรั่วไหลของข้อมูล 10) ลบข้อมูลหรือโปรแกรมที่ไม่ได้ใช้งานแล้ว 11) ระวังการรั่วไหลของข้อมูล 12) ใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างระมัดระวัง

สรุปได้ว่า ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ ต้องการกำหนดรหัสผ่านการเข้าใช้งานตนเองในโลกออนไลน์ให้อปลอดภัยและระมัดระวังการใช้ในโลกออนไลน์

ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม

ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความเห็นอกเห็นใจและสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในโลกออนไลน์ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2566) มีความสามารถในการเห็นอกเห็นใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นบนโลกออนไลน์ พลเมืองดิจิทัลที่ดีจะต้องรู้ถึงคุณค่าและจริยธรรมจากการใช้เทคโนโลยี ต้องตระหนักถึงผลพวงทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่เกิดจากการใช้อินเทอร์เน็ต การกดไลค์ กดแชร์ ข้อมูล ข่าวสาร ออนไลน์ รวมถึงรู้จักสิทธิและความรับผิดชอบออนไลน์ อาทิ เสรีภาพในการพูด การเคารพทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น และการปกป้องตนเองและชุมชนจากความเสียหายออนไลน์ เช่น การกลั่นแกล้งออนไลน์ ภาพลามกอนาจารนักศึกษา การจะเป็นพลเมืองดิจิทัลที่ดีนั้น ต้องมีความฉลาดทางดิจิทัล ซึ่งประกอบขึ้นด้วยชุดทักษะและความรู้ทั้งในเชิงเทคโนโลยีและการคิดขั้นสูง หรือที่

เรียกว่า “ความรู้ดิจิทัล” เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารในโลกไซเบอร์ รู้วิธีป้องกันตนเองจากความเสี่ยงต่าง ๆ ในโลกออนไลน์ เข้าใจถึงสิทธิ ความรับผิดชอบ และจริยธรรมที่สำคัญในยุคดิจิทัล และใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่เกี่ยวกับตนเอง ชุมชน ประเทศ และพลเมืองบนโลกได้อย่างสร้างสรรค์ (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2565)

จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ แบ่งเป็น 4 ประเด็น คือ 1) ความเป็นส่วนตัว ความเป็นส่วนตัวของข้อมูลและสารสนเทศ โดยทั่วไปหมายถึงสิทธิที่จะอยู่ตามลำพัง และเป็นสิทธิที่เจ้าของสามารถที่จะควบคุมข้อมูลของตนเองในการเปิดเผยให้กับผู้อื่น สิทธินี้ใช้ได้ครอบคลุมทั้งปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ 2) ความถูกต้อง ข้อมูลควรได้รับการตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะบันทึกข้อมูลเก็บไว้รวมถึงการปรับปรุงข้อมูลให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ นอกจากนี้ ควรให้สิทธิแก่บุคคลในการเข้าไปตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลตนเองได้ 3) ความเป็นเจ้าของเป็นกรรมสิทธิ์ในการถือครองทรัพย์สิน ซึ่งอาจเป็นทรัพย์สินทั่วไปที่จับต้องได้ เช่น คอมพิวเตอร์ รถยนต์ หรืออาจเป็นทรัพย์สินทางปัญญา ที่จับต้องไม่ได้ เช่น บทเพลง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ แต่สามารถถ่ายทอดและบันทึกลงในสื่อต่าง ๆ ได้ เช่น สิ่งพิมพ์ เทป ซีดีรอม เป็นต้น 4) การเข้าถึงข้อมูล การเข้าใช้งานโปรแกรม หรือระบบคอมพิวเตอร์ มักจะมีการกำหนดสิทธิตามระดับของผู้ใช้งาน ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันการเข้าไปดำเนินการต่าง ๆ กับข้อมูลของผู้ใช้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง และเป็นการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล

จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ 1) ไม่ใช้คอมพิวเตอร์เพื่อก่ออาชญากรรมหรือละเมิดสิทธิผู้อื่น 2) ไม่ใช้คอมพิวเตอร์รบกวนการผู้อื่น 3) ไม่ทำการสอดแนม แก้ไข หรือเปิดดูไฟล์ของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต 4) ไม่ใช้คอมพิวเตอร์ในการโจรกรรมข้อมูลข่าวสาร 5) ไม่ใช้คอมพิวเตอร์สร้างหลักฐานเท็จ 6) ไม่ใช้คอมพิวเตอร์ในการคัดลอกโปรแกรมที่มีลิขสิทธิ์ 7) ไม่ใช้คอมพิวเตอร์ในการละเมิดการใช้ทรัพยากรคอมพิวเตอร์โดยที่ตนเองไม่มีสิทธิ 8) ไม่ใช้คอมพิวเตอร์เพื่อนำเอาผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน 9) คำนึงถึงผลของการกระทำที่จะเกิดขึ้นกับสังคม 10) ใช้คอมพิวเตอร์โดยเคารพกฎระเบียบ กติกา และมารยาท (ณัฐ โธนาทรัพย์ และคณะ, 2561) 11) ไม่ควรให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ 12) ไม่บิดเบือนความถูกต้องของข้อมูลให้ผู้รับคนต่อไปได้ข้อมูลที่ถูกต้อง 13) ไม่ควรเข้าถึงข้อมูลของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต 14) ไม่ควรเปิดเผยข้อมูลกับผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาต 15) ไม่ทำลายข้อมูล 16) ไม่เข้าควบคุมระบบบางส่วน หรือทั้งหมดโดยไม่ได้รับอนุญาต 17) ไม่ทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเข้าใจว่าตัวเองเป็นอีกบุคคลหนึ่ง เช่น การปลอมอีเมลของผู้ส่งเพื่อให้ผู้รับเข้าใจผิด เพื่อการเข้าใจผิด หรือต้องการลวงความลับ 18) การขัดขวางการให้บริการของเซิร์ฟเวอร์ โดยการทำให้มีการใช้ทรัพยากรของเซิร์ฟเวอร์จนหมดหรือถึงขีดจำกัดของมัน ตัวอย่างเช่น เว็บเซิร์ฟเวอร์ หรืออีเมลเซิร์ฟเวอร์ การโจมตีจะทำได้โดยการเปิดการเชื่อมต่อกับเซิร์ฟเวอร์จนถึงขีดจำกัดของเซิร์ฟเวอร์ ทำให้ผู้ใช้คนอื่น ๆ ไม่สามารถเข้ามาใช้บริการได้ 19) ไม่ปล่อย หรือสร้างโปรแกรมประสงค์ร้าย (Malicious Program) ซึ่งเรียกอ ย ๆ ว่า (Malware) เป็นโปรแกรมที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อทำการ ก่อวินาศกรรม ทำลาย หรือทำความเสียหายระบบคอมพิวเตอร์ เครือข่าย โปรแกรมประสงค์ร้ายที่แพร่หลายในปัจจุบัน คือ ไวรัส เวิร์ม และม้าโทรจัน 1.1) ไม่ก่อความรำคาญให้กับผู้อื่น โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น สปแอม (Spam) (การส่งอีเมลไปยังผู้ใช้จำนวนมาก โดยมีจุดประสงค์เพื่อการโฆษณา) 1.2) ไม่ผลิตหรือใช้สปายแวร์ (Spyware) โดยสปายแวร์จะใช้ช่องทางการเชื่อมต่อทางอินเทอร์เน็ตเพื่อแอบส่งข้อมูลส่วนตัวของผู้นั้นไปให้กับบุคคลหรือองค์กรหนึ่งโดยที่ผู้ใช้ไม่ทราบ 1.3) ไม่สร้างหรือใช้ไวรัสเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายของผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตทั่วไป (ถวิล อรัญเวศ, 2566)

สรุปได้ว่า ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการใช้เทคโนโลยี อย่างมีจริยธรรม นักศึกษาต้องไม่ใช้คอมพิวเตอร์เพื่อก่ออาชญากรรม ไม่ใช้คอมพิวเตอร์ในการโจรกรรมข้อมูลข่าวสาร ไม่ควรเข้าถึงข้อมูลของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่ทำลายข้อมูล และไม่ก่อความรำคาญให้กับผู้อื่น

สรุป

จากการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จึงได้มีการเริ่มจัดตั้งหน่วยงานการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองให้ครอบคลุมทั้งเยาวชน และประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดิจิทัล ผ่านกลไกสนับสนุนที่ทางรัฐส่งเสริมให้ความรู้ทั้งนี้การตอบสนองในการให้ความรู้ ทั้งนี้การตอบสนองในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลผ่านการจัดโปรแกรมการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนานาชาติประเทศ ได้ยึดแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมให้เยาวชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล โดยจะต้องมีความรับผิดชอบ การปกป้องตนเองจากภัยคุกคามออนไลน์การมีจริยธรรมและพฤติกรรมที่เหมาะสมจากการใช้อินเทอร์เน็ต การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างระมัดระวัง การใช้อินเทอร์เน็ต ส่งผลต่อชื่อเสียง ความเป็นพลเมืองดิจิทัล และการรู้เท่าทันสื่อ ลักษณะในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดิจิทัล เกมจำลองมีเดีย กิจกรรมสำหรับนักศึกษา แผนการสอน วิดีโอสนับสนุนการเรียนการสอน และแหล่งข้อมูลทางการศึกษาแบบเปิดโครงการการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ต่าง ๆ ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) ด้านทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง เป็นการใช้ทักษะในการสร้างความสมดุล บริหารจัดการและรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเองไว้ได้ทั้งในส่วนของโลกออนไลน์และโลกความจริง การเรียนรู้และพัฒนาการสื่อสารกับผู้อื่นเหมาะสม มีความสามารถในการสร้างและจัดการภาพลักษณ์ของตนเองในสื่อโซเชียลในเชิงบวกภายใต้พื้นฐานความเป็นจริง รับผิดชอบในการกระทำ ไม่กระทำการผิดกฎหมายละเมิดจริยธรรม แสดงออกเกี่ยวกับตัวตนผ่านเว็บไซต์เครือข่ายสังคมต่าง ๆ 2) ด้านทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว คือ การรู้จักปกป้องข้อมูลความส่วนตัวในโลกออนไลน์ โดยเฉพาะการแชร์ข้อมูลออนไลน์เพื่อป้องกันความเป็นส่วนตัวทั้งของตนเองและผู้อื่น จัดการความเสี่ยงของข้อมูลของตนในสื่อสังคมดิจิทัลได้ การรับรู้การกระทำของตนเอง 3) ด้านทักษะในการคิดวิเคราะห์มีวิจารณญาณที่ดี คือ การมีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกต้องและข้อมูลที่ผิด ข้อมูลที่มีประโยชน์และข้อมูลที่ โดยใช้วิจารณญาณและการตรวจสอบที่ถูกต้อง ใช้สร้างสรรค์ ประเมิน สังเคราะห์ และสื่อสารข้อมูลข่าวสารผ่านเครื่องมือดิจิทัลด้วยทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 4) ด้านทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ คือ การมีความสามารถในการบริหารจัดการเวลาใช้สื่อดิจิทัล รวมไปถึงการควบคุมเพื่อให้เกิดสมดุล บริหารจัดการเวลาในโลกดิจิทัลและควบคุมตนเองในโลกออนไลน์กับในชีวิตจริงได้อย่างสมดุล การใช้อุปกรณ์ยุคดิจิทัล เช่น การดูทีวี การใช้สมาร์ทโฟน การทำงานด้วยคอมพิวเตอร์ การใช้แท็บเล็ต หรือการเล่นวิดีโอเกม 5) ด้านทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ คือ การมีความสามารถในการป้องกันตนเองจากการถูกกลั่นแกล้งหรือ รวมถึงการถูกหลอกลวงจากผู้ประสงค์ร้ายในโลกไซเบอร์ ทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ ความสามารถในการรับรู้และรับมือการคุกคามข่มขู่บนโลกออนไลน์เพื่อป้องกันตนเอง การใช้สื่ออย่างรู้ตัวและใช้สื่ออย่างตื่นตัว โดยการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เข้าถึงสื่อที่หลากหลายและมีคุณภาพ 6) ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ผู้ใช้งานทั้งไวบนโลกออนไลน์ คือ ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลทางดิจิทัล ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ผู้ใช้งานทั้งไวบนโลกออนไลน์ การมีดุลพินิจในการบริหารจัดการข้อมูลส่วนตัว รู้จักปกป้องความเป็นส่วนตัวบนโลกออนไลน์ทั้งของตนเองและผู้อื่น รู้เท่าทันกลลวงทางอินเทอร์เน็ต และกลลวงทางไซเบอร์สาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนยุคดิจิทัลจะถูกหลอกลวงง่าย 7) ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ คือ ทักษะนักศึกษาในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ การมีความสามารถป้องกันข้อมูลด้วยการสร้างระบบความปลอดภัยที่เข้มแข็ง การป้องกันการโจรกรรมข้อมูลหรือการโจมตีทางออนไลน์ได้ มีทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ ความสามารถในการป้องกันข้อมูลด้วยการสร้างระบบความปลอดภัยที่เข้มแข็งและป้องกันการโจรกรรมข้อมูลไม่ให้เกิดขึ้นได้ ไม่ตั้งรหัสผ่านที่ง่ายเกินไป ใส่ใจกับการตั้งค่าความเป็นส่วนตัว สารองข้อมูลไว้เสมอระมัดระวังการใช้บลูทูธลบข้อมูลหรือโปรแกรมที่ไม่ได้ใช้งานแล้ว 8) ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม คือ

การสื่อสารที่มีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อคนรอบข้าง ไม่ว่าพ่อแม่ ครู เพื่อนทั้งในโลก มีทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความเห็นอกเห็นใจและสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น การเคารพทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น และการปกป้องตนเองและชุมชนจากความเสี่ยงออนไลน์ เช่น การกลั่นแกล้งออนไลน์ ภาพลามกอนาจารนักศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2562). พลเมืองดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). การเสริมสร้างและเตรียมเยาวชนไทยในโลกยุคศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- กองบริการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2566). สรุปรพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560. เรียกใช้เมื่อ 20 ธันวาคม 2566 จาก <https://citcoms.nu.ac.th/computer-2560/>
- กาญจนา เดชสม. (2564). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล. *ครุศาสตร์วารสาร*, 15(1), 69-78.
- ณัฐ โอธนาทรัพย์ และคณะ. (2561). จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ. เรียกใช้เมื่อ 29 สิงหาคม 2566 จาก <http://www.jaturapad.com/archives/679>
- ถวิล อรัญเวศ. (2566). จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT). เรียกใช้เมื่อ 29 สิงหาคม 2566 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/687074>
- ธิดา แซ่ซัน และทัศนีย์ หมอสอน. (2559). การรู้ดิจิทัล: นิยาม องค์ประกอบ และสถานการณ์ในปัจจุบัน. *วารสารสารสนเทศศาสตร์*, 34(4), 12-21.
- นิตยา วงศ์ใหญ่. (2560). แนวทางการพัฒนาทักษะการรู้ดิจิทัลของดิจิทัลเนทีฟ. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*, 10(2), 73-82.
- บงกช ทองเยี่ยม. (2561). การพัฒนาตัวชี้วัดทักษะการรู้ดิจิทัลของนักศึกษาวิชาชีพครูในมหาวิทยาลัยแบบไม่จำกัดรับ. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 4(1), 300-310.
- ไพลินรัตน์ กุณสิทธิ์. (2561). การจัดการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์.
- ภาคพนธ์ เจริณาเทพ. (2566). เทคโนโลยีการสร้างสรรค์สื่อดิจิทัล. เรียกใช้เมื่อ 29 สิงหาคม 2566 จาก <https://library.wu.ac.th/km>
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2566). การจัดการเวลาใช้จอภาพดิจิทัล. เรียกใช้เมื่อ 29 สิงหาคม 2566 จาก <https://learningdq-dc.ku.ac.th/course/?c=7&l=3>
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง. (2561). คู่มือพลเมืองดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- แววตา เตชะทวิวรรณ และคณะ. (2559). การพัฒนาแบบวัดการรู้ดิจิทัลสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน. (2566). ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัล คืออะไร สิ่งที่คนยุคดิจิทัลควรรู้เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีบนโลกดิจิทัล. เรียกใช้เมื่อ 29 สิงหาคม 2566 จาก <http://www.childmedia.net/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2555). การส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนยุคใหม่เพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองด้วยการบูรณาการไอซีทีในการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์. (2566). แนวทางการส่งเสริม ทักษะการตระหนักรู้ (ด้านความมีจริยธรรม ด้านการรู้กฎหมาย และด้านการป้องกันตนเอง). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์.
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2565). ทักษะความฉลาดในการใช้ชีวิตพลเมืองของผู้เรียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.).
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2566). ทักษะการใช้ดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุวรรณ วิทย์. (2564). ความเป็นพลเมืองดิจิทัล. วารสารมนุษยศาสตร์ปริทัศน์, 7(2), 347-355.
- Common Sense Media. (2009). Digital Literacy and Citizenship in the 21st Century. Retrieved June 1, 2023, from <https://www.itu.int/council/groups/wg-cop/secondmeetingjune-CommonSenseDigitalLiteracy-CitizenshipWhitePaper.pdf>
- Ministry of Education Singapore. (2014). Student Development Curriculum Division. Syllabus Cyber Wellness Secondary. Singapore: Ministry of Education.
- Ryberg, T. & Georgsen, M. (2010). Enabling Digital Literacy: Development of Mesolevel Pedagogical Approaches. Nordic Journal of Digital Literacy, 5(2), 88-100.
- Techataweewan, W. & Prasertsin, U. (2018). Development of digital literacy indicators for Thai undergraduate students using mixed method research. Journal of Social Sciences, 39(2), 215-221.
- Unesco. (2011). Digital literacy in education. Retrieved June 1, 2023, from <https://iite.unesco.org/publications/3214688/>
- _____. (2014). Fostering Digital Citizenship through Safe and Responsible Use of ICT. Bangkok: Unesco.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงาน
บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด*

FACTORS AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF WORK DEPARTMENT HEADS OF
CAPRIC (THAILAND) CO., LTD.

วนิดา มะสะอะ* และชินโสณ วิสิฐนิธิกิจ

Wanida Masa-aa and Chinnaso Visitnitikija

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Graduate School, Kasem Bundit University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: wanida.lah2525@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การบริหารจัดการของหัวหน้าหน่วยงาน 2) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงาน 3) เปรียบเทียบประสิทธิผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงานจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล 4) ปัจจัยการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงาน บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด เลือกตัวอย่างจำนวน 50 คน ใช้การคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง (Sample size) แบบทราบบจำนวนประชากรที่แน่นอนของ ทาโร ยามาเน่ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ทดสอบแบบ T - test, F - test (One - way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 31 - 40 ปี การศึกษาดำรงปริญญาตรี การทำงาน 10 ปีขึ้นไป ปัจจัยการบริหารจัดการอยู่ในระดับสำคัญมาก ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงานอยู่ในระดับมาก เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงานและหน่วยงาน ที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงานบริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด ไม่แตกต่างกัน การวางแผน และการจัดองค์การมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงาน บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา ด้านการวางแผน หัวหน้าควรมีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้เป็นไปตามแผนงาน ความสามารถและตำแหน่งงานของพนักงาน คอยควบคุมติดตามการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด และหัวหน้าควรมีการวางแผนในการถ่ายทอดกลยุทธ์ของผู้บริหารไปสู่แผนการปฏิบัติงานให้พนักงานปฏิบัติงานได้ตามแผนงานอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการจัดองค์การ หัวหน้าควรมีการจัดพนักงานให้ตรงตามตำแหน่งงานและความสามารถของพนักงาน และควรจัดบุคลากรให้เพียงพอต่องานที่รับผิดชอบเพื่อให้เกิดประสิทธิผล

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, ประสิทธิภาพในการทำงาน, ปฏิบัติงาน, บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด

Abstract

The purposes of this research are to study 1) Department heads' management, 2) The work efficiency of department heads, 3) Compare the work effectiveness of department heads classified by personal information, and 4) Management factors that affect the effectiveness

* Received December 17, 2023; Revised December 28, 2023; Accepted December 29, 2023

of work of department heads of Capric (Thailand) Co., Ltd. Select a sample of 50 people using calculations to find a sample (Sample size) using the exact population of Taro Yamane a questionnaire used as a tool for the study. Statistics used are percentage, mean, T - test, F - test (One - Way ANOVA), and multiple regression analysis. The study found that most respondents were female, 31 - 40 years old, had less than a bachelor's degree, and worked for ten years or more. The management factors are at a significant level. The work effectiveness of department heads is at a high level. The differences in personal information in terms of gender, age, level of education, period of work, and different departments did not affect the performance of company department heads of Capric (Thailand) Co., Ltd. Planning and organization influence the work effectiveness of the department heads of Capric (Thailand) Co., Ltd, with a statistical significance of 0.05. Recommendations from the study result that department heads should assign duties and responsibilities according to the plan and assign job positions appropriate to employees' abilities. Supervise and monitor the performance of employees to ensure that they follow the specified procedure. The department heads should have a plan for interpreting management strategies to operational plans so that employees can understand and work effectively according to the program. Sufficient personnel to carry out their responsibilities to be effective.

Keywords: Management, Work Effectiveness, Perform Work, Capric (Thailand) Co., ltd.

บทนำ

ในปัจจุบัน มีธุรกิจรายใหม่จำนวนมาก มีความต้องการในการแข่งขันมากขึ้น หากพิจารณาแยกออกเป็นรายธุรกิจ จะพบว่า การประกอบหรือดำเนินธุรกิจในประเทศไทย ค่อนข้างมี ความหลากหลาย ทำให้หลาย ๆ ธุรกิจต้องเตรียมความพร้อมต่อการรับมือในด้านการเปลี่ยนแปลงการแข่งขันที่สูงขึ้น ทำให้ธุรกิจหรือองค์กรต้องวางแผนให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่มาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ปรับโครงสร้าง ปรับสมดุล ปรับเปลี่ยน และปรับปรุงให้องค์กรสามารถก้าวข้ามผ่านช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงหรือปัญหาที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อองค์การ เพื่อนำองค์การไปสู่เป้าหมายความสำเร็จตามที่วางไว้ การนำระบบการจัดการมาใช้ในการดำเนินการทางธุรกิจ จึงควรให้ความสำคัญ และมีความเข้าใจถึงหลักของการจัดการอย่างมีคุณภาพ ผู้บริหารควรเล็งเห็นถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมขององค์การเป็นปัจจัยสำคัญ การลำดับการทำงานหรือดำเนินการใด ๆ ควรมีระบบระเบียบ และแบบแผน ควรมีการคาดการณ์ วางโครงสร้างการทำงานรวมถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายออกมาให้ชัดเจน (จิตตรา มุลเพชร, 2564)

นักวิชาการทางการบริหารต่างเห็นสอดคล้องกันว่า ทักษะทางการบริหาร 3 ระดับ ดังกล่าวข้างต้นต่างมีความสำคัญต่อความเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิผล แต่ทักษะแต่ละระดับมีความเกี่ยวข้องกับผู้บริหารในระดับต่าง ๆ มากน้อยต่างกันดังนี้ คือ ผู้บริหารระดับต้น ซึ่งใช้เวลาส่วนใหญ่กับการทำงานของเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติจะมีความเกี่ยวข้องกับทักษะเชิงเทคนิคมากกว่าในทางกลับกัน ผู้บริหารระดับสูงซึ่งมักใช้เวลากับการกำหนดนโยบายขององค์การ จึงจะต้องเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ขององค์การ และการนำองค์การสู่ความสัมพันธ์กับภายนอก จึงมีความเกี่ยวข้องกับทักษะเชิงมนทัศน์มากกว่า ส่วนทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์แม้จะมีความสำคัญต่อผู้บริหารทุกระดับ แต่ผู้บริหารระดับกลางอาจจำเป็นต้องมีทักษะนี้มากกว่าทักษะอื่น เพราะต้องติดต่อสื่อสารกับผู้บริหาร ทั้งระดับสูงและระดับต้น เนื่องจากมีภาระหน้าที่รับนโยบายจากผู้บริหารระดับสูงมาปฏิบัติ โดยอาศัยผู้บริหารระดับต้นเป็นกลไกที่สำคัญ (วิโรจน์ สารรัตน์, 2555)

เป้าหมายของการทำงานนั้น ถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จในแต่ละองค์กรจำเป็นต้องมีการกำหนดเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้แต่ละหน่วยงานภายในองค์กร มีการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกันและบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า องค์กรที่มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสูง จะเป็นองค์กรที่ประสบความสำเร็จในการทำงานได้ตามเป้าหมายในทางตรงกันข้ามองค์กรที่มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานต่ำ จะเป็นองค์กรที่ไม่ประสบผลสำเร็จในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้ตั้งเอาไว้ ภาวะผู้นำสมัยใหม่ (Modern Leadership) สมชาย เทพแสง ได้กล่าวว่า เป็นรูปแบบของการบริหารที่พัฒนามาจากรูปแบบเดิมในสมัยก่อนได้ถูกนำมาพัฒนาและปรับปรุง เพื่อให้ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน อีกทั้งยังสร้างความสอดคล้องต่อองค์กรโดยมีการนำไปปฏิบัติอย่างชัดเจน (สมชาย เทพแสง, 2556) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพต่อการปฏิบัติงานของพนักงานนั้น เป็นสิ่งที่สำคัญเพราะเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน เนื่องจากความแตกต่างของพฤติกรรมมนุษย์ ทั้งทางด้านอารมณ์ ความถนัด ความประพฤติ ความสามารถ ทักษะ ความต้องการความแตกต่างทางสังคม ลักษณะนิสัย ที่มีความแตกต่างอย่างสิ้นเชิง สิ่งเหล่านี้สามารถพัฒนาได้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง 1 ที่กระตุ้นให้แต่ละคนมีพฤติกรรมต่างกัน องค์กรจะอย่างไรเพื่อให้บุคคลเกิดขวัญกำลังใจในการทำงาน มีทัศนคติที่ดีในการทำงาน มีความจงรักภักดีต่อองค์กร ลดปัญหาและอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้น และให้พนักงานในองค์กรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ดี (รัฐพล ศรีกัญญา, 2551) อย่างไรก็ตามการที่พนักงานจะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ทั้งปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้นักศึกษามีการแสดงพฤติกรรมแตกต่างกัน และส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันด้วย (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงาน บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด และนำผลจากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของหัวหน้าหน่วยงาน (วชิรวัชร งามละม่อม, 2559) เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการบริหารจัดการของหัวหน้าหน่วยงาน บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงาน บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด
3. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงานบริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงาน บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงาน บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนไว้

1. ขอบเขต

1.1 ด้านเนื้อหา ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงาน บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีการจัดการสมัยใหม่ของ Louis, A. ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การเป็นผู้นำ (Leading) การควบคุม (Controlling) และ ทฤษฎีประสิทธิภาพ (Louis, A., 1958) ของ Cherrington, D. ประกอบด้วย คุณภาพของงานที่ได้ทำ (Quality of Work) ปริมาณงานที่ได้ทำ (Quantity of Work) การพัฒนาคุณภาพส่วนบุคคล (Personality Quality Development)

การพัฒนาการจัดการบริหาร (Improvement in Performance of Administration) (Cherrington, D., 1994)

1.2 ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคลากรของบริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด โดยเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 ราย การศึกษาในครั้งนี้ ใช้การคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) แบบทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนของ ทาโร ยามาเน่ ระดับความเชื่อมั่น 95%

1.3 ด้านระยะเวลาในการศึกษา เริ่มต้นเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566 - เดือนกันยายน พ.ศ. 2566

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นทำการทดสอบ หาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) การหาความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผู้วิจัยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 มาใช้เป็นข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่าน ซึ่งได้ตรวจสอบแบบสอบถามแล้ว เห็นว่าแบบสอบถามทุกข้อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความเที่ยงตรงของเนื้อหา ครบถ้วนในแต่ละด้าน และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาค่า Validity โดยใช้ IOC ซึ่งจะต้องไม่ต่ำกว่า 0.5 ในแต่ละข้อผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบและนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรงของ IOC เท่ากับ .892

การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษาจำนวน 30 คน โดยการนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) หาความเชื่อมั่นรวม เพื่อให้เกิดความชัดเจนของข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.70 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเพียงพอ โดยใช้ Program SPSS ในการคำนวณหาค่า Reliability ใช้คำสั่ง Analyze Scale Reliability Analysis ซึ่งผลการทดสอบได้ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .966

3. การเก็บข้อมูล คือ ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมจากการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งตำรา เอกสาร และผลการศึกษาวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มเป้าหมาย และรับกลับคืนมาด้วยตนเอง ดำเนินการตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ ครบถ้วน และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่ออธิบายข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและตัวแปรต่าง ๆ สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ T - test การวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F - test, (One - way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงาน บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31 - 40 ปี จบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ระยะเวลาการทำงาน 10 ปี ขึ้นไป หน่วยงานที่สังกัด คือ ฝ่ายผลิต

1. ปัจจัยการบริหารจัดการการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงาน บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด
ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปัจจัยด้านการบริหารจัดการของหัวหน้าหน่วยงาน บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด

ปัจจัยการบริหาร จัดการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
ด้านการวางแผน	4.13	.83	มาก
ด้านการจัดองค์การ	3.96	.96	มาก
ด้านการเป็นผู้นำ	4.13	.79	มาก
ด้านการควบคุม	4.02	.89	มาก

จากผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลระดับความสำคัญของปัจจัยการบริหารจัดการการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงาน บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด พบว่า ด้านการเป็นผู้นำ ด้านการวางแผน ด้านการควบคุม ด้านการจัดองค์การ ในภาพรวมของปัจจัยการบริหารจัดการอยู่ในระดับสำคัญมาก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านการวางแผน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X} = 4.13$) ประกอบด้วย มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินการตามแผนให้แก่พนักงาน ($\bar{X} = 4.24$) สามารถปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดได้ ($\bar{X} = 4.22$) มีการกระจายจากแผนกลยุทธ์ไปสู่แผนปฏิบัติการ ($\bar{X} = 4.08$) มีการวางแผนการปฏิบัติงานที่ยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ ($\bar{X} = 4.06$) และ มีการทบทวนแผนการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.04$)

ด้านการจัดองค์การ ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X} = 3.96$) ประกอบด้วย หน่วยงานมีการจัดวางบุคลากรให้ตรงตามตำแหน่งและความสามารถ ($\bar{X} = 4.10$) มีการพิจารณาแบ่งงานภายในที่ชัดเจน ($\bar{X} = 4.02$) จัดบุคลากรเพียงพอต่องาน ($\bar{X} = 3.94$) แบ่งงานย่อยมีปริมาณงานที่เหมาะสมกับจำนวนบุคลากร ($\bar{X} = 3.88$) และมีการแบ่งงานที่ไม่ซ้ำซ้อน ($\bar{X} = 3.86$) ตามลำดับ

ด้านการเป็นผู้นำ ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X} = 4.13$) ประกอบด้วย สามารถปฏิบัติตามคำสั่งการของผู้บังคับบัญชาได้ทุกครั้ง ($\bar{X} = 4.30$) มีความสามารถในการเชื่อมโยงงาน และบุคคลเข้าด้วยกันได้ ($\bar{X} = 4.16$) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 4.12$) มีการมอบหมายให้ผู้ปฏิบัติงานดำเนินการตามที่ต้องการได้ ($\bar{X} = 4.06$) และสามารถสร้างแรงจูงใจให้ทุกคนอยากร่วมทำงานได้ ($\bar{X} = 4.00$) ตามลำดับ

ด้านการควบคุม ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X} = 4.02$) ประกอบด้วย ผู้บริหารสามารถติดตามควบคุมงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย ($\bar{X} = 4.10$) มีการประเมินผลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย ($\bar{X} = 4.06$) มีการควบคุมพิจารณาถึงข้อผิดพลาด และจุดอ่อนที่เกิดขึ้นเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง ($\bar{X} = 3.98$) สามารถสร้างระบบกลไกในการควบคุมติดตามและรายงานเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมาย ($\bar{X} = 3.98$) และมีการตรวจสอบการดำเนินการขององค์การให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ($\bar{X} = 3.96$) ตามลำดับ

2. ข้อมูลประสิทธิผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงาน บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงาน บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด

ประสิทธิผลการ ปฏิบัติงาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
คุณภาพของงานที่ได้ทำ	4.16	.85	มาก
ปริมาณงานที่ได้ทำ	4.12	.83	มาก
การพัฒนาคุณภาพส่วนบุคคล	3.91	.95	มาก
การพัฒนาการจัดการบริหาร	3.92	.91	มาก

จากการศึกษาข้อมูล พบว่า ระดับความคิดเห็นของประสิทธิผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงานบริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด ภาพมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.03$) ประกอบด้วย ด้านคุณภาพของงานที่ได้ทำ ($\bar{X} = 4.16$) ปริมาณงานที่ได้ทำ ($\bar{X} = 4.12$) ด้านการพัฒนาการจัดการบริหาร ($\bar{X} = 3.92$) และการพัฒนาคุณภาพส่วนบุคคล ($\bar{X} = 3.91$) ตามลำดับ

3. เปรียบเทียบประสิทธิผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงานบริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

สรุปผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบ พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงานบริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด ที่แตกต่างกัน จากการศึกษาค้นคว้า เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงาน และหน่วยงานที่แตกต่างกัน มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของหัวหน้า

หน่วยงานบริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด ที่ไม่แตกต่างกัน

4. ปัจจัยการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงาน บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการ ด้านการวางแผน และด้านการจัดองค์การ มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงาน บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากการศึกษา เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงาน บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด ผู้ศึกษามีประเด็นที่จะอภิปราย ดังนี้

ปัจจัยการบริหารจัดการการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงาน บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก เนื่องจากการปฏิบัติงานมีการศึกษาข้อมูลและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กฤษ จรินทร์ และลัดดาวัลย์ ฤทธิ์สมบูรณ์ ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการองค์กรและแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานในธุรกิจผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ : นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี จากการศึกษาพบว่า ภาพรวมของปัจจัยการบริหารจัดการ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก (กฤษ จรินทร์ และลัดดาวัลย์ ฤทธิ์สมบูรณ์, 2563)

ปัจจัยการบริหารจัดการด้านการวางแผน จากการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับสำคัญมาก เนื่องจากการวางแผนจะต้องมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันเพื่อให้มีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลาตามความเหมาะสม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กฤษ จรินทร์ และลัดดาวัลย์ ฤทธิ์สมบูรณ์ ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการองค์กรและแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานในธุรกิจผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ : นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการด้านวางแผน การวางแผนที่ดีนั้น จะทำให้พนักงานทราบถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของบริษัทที่ชัดเจน ทำให้พนักงานรู้ทิศทางการดำเนินงานขององค์กร เมื่อรับรู้แล้วจะส่งผลพนักงานมีความมั่นใจในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ และปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสำคัญมาก (กฤษ จรินทร์ และลัดดาวัลย์ ฤทธิ์สมบูรณ์, 2563)

ปัจจัยการบริหารจัดการด้านการจัดองค์การ จากการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับสำคัญมาก เนื่องจากการจัดองค์การต้องมีการจัดโครงสร้างให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่และต้องสอดคล้องกับ นโยบายของผู้บริหาร โดยมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุวดี พิงสุ และชินโสณ วิสิฐนิกิจา ศึกษาเรื่องปัจจัยด้านการบริหารที่ส่งผลต่อตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานของผู้จัดการธนาคารกรุงศรีอยุธยา จังหวัดอยุธยา จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการด้านการจัดองค์การ ผู้บริหารมีการจัดโครงสร้างการบริหารงานและมีการแบ่งสายงานอย่างชัดเจน มีการมอบหมายงาน มีการทำความเข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติงาน ผู้บริหารจัดให้มีเครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำงานเพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานมีการกำหนดปฏิทินการทำงานล่วงหน้า มีการกำหนดตัวบุคคลรับผิดชอบงานแต่ละด้านเป็นส่วนใหญ่ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสำคัญมาก (สุวดี พิงสุ และชินโสณ วิสิฐนิกิจา, 2561)

ปัจจัยการบริหารจัดการด้านการเป็นผู้นำ จากการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับสำคัญมาก เนื่องจากผู้นำเป็นเรื่องของการพยายามให้มีอิทธิพลต่อผู้อื่น เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลซึ่งผู้บริหารจะต้องตั้งใจให้คนทุ่มเทแรงกายและแรงใจอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้บรรลุความสำเร็จขององค์กรเท่าที่ทำได้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จิราภรณ์ เอื้อศิริพรฤทธิ์ และพวงา จันทระาศ ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารและการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการของผู้บริหารระดับต้น

ในการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการด้านการนำองค์การ ผู้บริหารมีศักยภาพความเป็นผู้นำขององค์การอย่างเด่นชัดสามารถนำพาองค์การไปสู่วัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การได้อย่างดีเยี่ยม ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสำคัญมาก (จิราภรณ์ เอื้อศิริพรฤทธิ์ และพจนา จันทรภาส, 2558)

ปัจจัยการบริหารจัดการด้านการควบคุม จากการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับสำคัญมาก เนื่องจากผู้บริหารมีการกำกับ ควบคุม ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลอย่างเป็นระบบ สามารถให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ตามที่องค์การได้กำหนดไว้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นายสุนทร เสงี่ยมพงษ์ ศึกษาเรื่องประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน : กรณีศึกษา พนักงานฝ่ายปฏิบัติการเสาโทรคมนาคม บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการด้านการควบคุม มีการควบคุมการทำงาน โดยใช้วิธีการกำกับติดตามการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด เพื่อให้การทำงานเป็นไปตามมาตรฐานที่วางไว้และเกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุด ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานในภาพรวมมีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสำคัญมาก (สุนทร เสงี่ยมพงษ์, 2559)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยปัจจัยด้านการบริหารจัดการและประสิทธิผลการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับสำคัญมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับสำคัญมาก ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงาน บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด พบว่า หัวหน้าหน่วยงานที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงาน และหน่วยงานของหัวหน้าหน่วยงาน มีการรับรู้ต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงาน บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด ไม่แตกต่าง จากการศึกษา เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงานบริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา ดังนี้ 1) ด้านการวางแผน หัวหน้าหน่วยงานควรมีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้เป็นไปตามแผนงานตามความสามารถและตำแหน่งงานของพนักงาน คอยควบคุมดูแลติดตามการปฏิบัติงานของพนักงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด หัวหน้าหน่วยงานควรมีการวางแผนในการถ่ายทอดกลยุทธ์ของผู้บริหารไปสู่แผนการปฏิบัติงานและการวางแผนการปฏิบัติงานที่ยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ และมีการทบทวนแผนการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องให้พนักงานมีความเข้าใจและปฏิบัติงานได้ตามแผนงานอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านการจัดองค์การ หัวหน้าหน่วยงานควรมีการจัดวางพนักงานให้ตรงตามตำแหน่งงานและความสามารถของพนักงาน มีการแบ่งงานในหน่วยงานให้ชัดเจนเหมาะสม ควรจัดบุคลากรให้เพียงพอต่องานที่รับผิดชอบ แบ่งงานย่อยมีปริมาณงานที่เหมาะสมกับจำนวนบุคลากร และมีการแบ่งงานที่ไม่ซ้ำซ้อนเพื่อให้เกิดประสิทธิผล 3) ด้านการเป็นผู้นำ หัวหน้าหน่วยงานควรปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารในองค์กรได้ทุกหน่วยงาน ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม เพื่อเชื่อมโยงงานกับเพื่อนร่วมงานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องแสดงบทบาทความเป็นผู้นำเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา มีการมอบหมายให้ผู้ปฏิบัติงานดำเนินการตามที่ต้องการได้ และท่านสามารถสร้างแรงจูงใจให้ทุกคนอยากมาร่วมกันทำงานให้เกิดประสิทธิผล 4) ด้านการควบคุม หัวหน้าหน่วยงานควรมีการติดตามและควบคุมงานของพนักงานให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงาน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ หากพบปัญหาหรือข้อบกพร่องสามารถควบคุมปัญหาและสามารถแก้ไขปรับปรุง และมีการตรวจสอบการดำเนินการขององค์การให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรมีบทบาทการควบคุมองค์กรที่พอเหมาะไม่ควรมีการควบคุมที่เข้มงวดจนเกินไป เนื่องจากองค์กรที่ประสบความล้มเหลวมักเกิดจากการขาดการควบคุม หรือมีการควบคุมที่

ไว้ประสิทธิภาพแต่ในทางกลับกัน คือ มีการควบคุมมากจนเกิดความผิดพลาดขององค์กรเอง การควบคุมจึงเป็นหน้าที่หลักทางการบริหารที่มีความสำคัญ ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการทางการบริหาร

เอกสารอ้างอิง

- กฤษ จรินทร์ และ ลัดดาวัลย์ ฤทธิ์สมบูรณ์. (2563). การบริหารจัดการองค์กร และแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ในการทำงานในธุรกิจผลิตชิ้นส่วนยานยนต์: นิคม อุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี. วารสารเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 3(1), 1-15.
- จิตตรา มูลเพชร. (2564). แนวทางการจัดการสมัยใหม่ที่มีผลต่อการดำเนินการ กรณีศึกษา องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จิราภรณ์ เอื้อศิริพรฤทธิ์ และพจนา จันทระภาส. (2558). แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารและการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการของผู้บริหารระดับต้นในการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- รัฐพล ศรีกัญญ. (2551). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการปฏิบัติงานของพนักงาน ธนาคารธนชาติ จำกัด (มหาชน) สำนักงานอาคารกลาสเฮ้าส์ รัชดาภิเษก. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วชิรวัชร งามละม่อม. (2559). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, 2(1), 1-28.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2555). หนังสือ แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- สมชาย เทพแสง. (2556). ภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ : รูปแบบของภาวะผู้นำสมัยใหม่ LEARNING. วารสารบริหารการศึกษา มศว, 10(19), 34-45.
- สุนทร เสี่ยงพงษ์. (2559). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายปฏิบัติการเสาโทรคมนาคม บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน). ใน สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศิลปศาสตร. มหาวิทยาลัยเกริก.
- สุดี พิงสุ และชินโสณ วิสิฐนิจิภา. (2561). ปัจจัยด้านการบริหารที่ส่งผลต่อตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานของผู้จัดการธนาคารกรุงศรีอยุธยา จังหวัดอยุธยา. วารสารวิจัยรำไพพรรณี, 12(1), 90-95.
- Cherrington, D. (1994). Organizational behavior: the management of individual and organizational performance. Boston: Allyn and Bacon.
- Louis, A. (1958). Management and organization. New York: McGraw-Hill Inc.

การบริหารทรัพยากรบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
ของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด*

HUMAN RESOURCE MANAGEMENT THAT AFFECTS WORK EFFICIENCY OF
PERSONNEL OF CAPRIC THAILAND CO., LTD

วรัญญา กันปี* และชินโสณ วิสิฐนิธิกจิ

Warunya Kunpee and Chinnaso Visitnitikija

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Master of Business Administration, Kasem Bundit University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: warunya0922@gmail.co.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การบริหารทรัพยากรบุคคล ของ บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด 2) ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด 3) เปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล 4) การบริหารทรัพยากรบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคลากรบริษัทแคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด ที่มีอายุงาน 3 ปีขึ้นไป หรือพนักงานตำแหน่งตั้งแต่หัวหน้างานขึ้นไป โดยเลือกตัวอย่าง จำนวน 80 ราย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ทดสอบแบบ T - test, F - test (One way ANOVA) และ Multiple Regression พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 31 - 40 ปี การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี เป็นพนักงาน อายุงาน 4 - 6 ปี สังกัดฝ่ายผลิต ตำแหน่งหัวหน้างาน 1) การบริหารทรัพยากรบุคคลภาพรวม อยู่ในระดับสำคัญมาก 2) ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3) ข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด ไม่แตกต่างกัน 4) การบริหารทรัพยากรบุคคลด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อเสนอแนะ การประเมินผลการปฏิบัติงาน ผู้บริหารหน่วยงานควรกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จในการทำงานแต่ละหน้าที่ ให้มีความเป็นมาตรฐานสำหรับใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ประกาศหลักเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติให้บุคลากรทราบทั่วกัน หัวหน้างานต้องให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ต่อพนักงานเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงการทำงาน

คำสำคัญ: การบริหารทรัพยากรบุคคล, ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด

Abstract

This research aimed to study 1) Human resources management, 2) The work efficiency of the personnel, 3) Comparing the work efficiency of personnel classified by personnel data, and 4) Human resources management that affects the work efficiency of the personnel of Capric

* Received December 14, 2023; Revised December 25, 2023; Accepted December 30, 2023

(Thailand) Limited. The population and sample used in the study are 80 employees of Capric (Thailand) Co., Ltd, with three years of service or more or positions ranging from supervisor to higher. Questionnaires were used to collect the data, and statistics were used, including percentage, mean, T - test, F - test (one - way ANOVA), and multiple regression. The results from the study showed that most of the respondents were female, aged 31 - 40 years old, less than a bachelor's degree education, company employees, working period of 4 - 6 years, supervisor's positions, and production area. The study also found that 1) Human resources management efficiency is significant, 2) The efficiency in work performance of the average personnel was at a high level, 3) The difference in personal information does not affect the human resources management efficiency of the personnel of Capric (Thailand) Limited, and 4) The human resources management in terms of performance evaluation significantly influences personnel performance at the 0.05 level. Feedback: the performance evaluation administrators should set indicators for success in each function as standards for evaluating performance and announce the criteria for performance evaluation to the personnel after assessment. Supervisors must provide feedback to employees to encourage the development and improvement of work to achieve efficiency according.

Keywords: Human Resources Management, Work Efficiency, Capric (Thailand) Co., Ltd.

บทนำ

การบริหารจัดการองค์การในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ทำให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิรูประบบการบริหารจัดการองค์การให้มีประสิทธิภาพ โดยการปรับบทบาทภารกิจ โครงสร้าง กฎ ระเบียบ ให้มีความเหมาะสม ทันสมัยและสอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน โดยมีเป้าประสงค์ เพื่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ลดขั้นตอนการปฏิบัติที่ไม่จำเป็นที่ก่อให้เกิดการบรรลุเป้าหมาย ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การบริหารทรัพยากรบุคคล เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการแนวใหม่ โดยมีเป้าหมายให้ บุคลากรเปี่ยมคุณภาพ ความรู้ความสามารถ การบริหารทรัพยากรบุคคลมีความสำคัญมากต่อองค์การ องค์การไม่ต้องการให้เกิดความผิดพลาดเกิดขึ้นในการบริหารทรัพยากรบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการสรรหาและคัดเลือก การจ้างคนที่ไม่เหมาะสมกับงาน อัตราการลาออกจากงานของพนักงาน การปฏิบัติงานไม่เต็มความสามารถ ไม่ตั้งใจปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย องค์การไม่ให้ความสำคัญในการฝึกอบรมและพัฒนา ทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานลดลง ส่งผลให้องค์การไม่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ (ไพรินทร์ สงละเอียด, 2560)

การพัฒนาทรัพยากรบุคคลเป็นการนำศักยภาพของแต่ละบุคคลมาใช้ ไม่ว่าจะเป็นการนำความรู้ ความสามารถ รวมไปถึงกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสร้างให้แต่ละบุคคลเกิดทัศนคติที่ดีต่อองค์การ ตลอดจนเกิดความตระหนักในคุณค่าของตนเอง เพื่อนร่วมงานและองค์การ และการพัฒนาศักยภาพของบุคคลต้องเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติ รวมถึงเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน เพื่อให้บุคลากรได้รับความรู้ และสามารถนำไปปรับใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น (Hongsaeng, P., 2012) การที่บุคคลแต่ละคนมีความต้องการในสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นมักเป็นเพราะเขาขาดสิ่งนั้น ความต้องการ ที่เกิดขึ้นจึงเป็นแรงผลักดันให้บุคคล

แสดงพฤติกรรมเพื่อให้ได้สิ่งเหล่านั้นมา การที่บุคคลพร้อมยินยอมทำงานตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความพึงพอใจในงานนั้น ๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่ามีความสำคัญมากประการหนึ่งในการทำงาน โดยความพึงพอใจในงานที่ทำงานจะช่วยให้งานสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างดีที่สุดและได้ประสิทธิผลมากที่สุด เพราะบุคคลเหล่านั้นจะปฏิบัติด้วยความตั้งใจ ขยัน มีความเพียรพยายามในการทำงานยิ่งขึ้น ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานมากขึ้น ทำงานด้วยความกระตือรือร้น อุทิศให้เกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติงานสูง และในทางตรงกันข้ามหากบุคคลเหล่านั้นไม่มีความพึงพอใจในงานที่ได้รับมอบหมายหรือปฏิบัติอยู่ งานจะดำเนินไปอย่างไม่ราบรื่น การปฏิบัติงานลดต่ำลง ความรับผิดชอบต่องานนั้นจะหมดไป ทำให้ประสิทธิภาพของงานด้อยคุณภาพลงในที่สุด การเพิ่มประสิทธิผลการทำงาน การสร้างแรงจูงใจในการทำงานและการสร้างความผูกพันในงานโดยการเสริมแรงจูงใจ เพิ่มความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานและทักษะที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น การมีส่วนร่วมโดยกระบวนการพัฒนา การใช้เทคนิคการจัดกระบวนการ การเรียนรู้ การศึกษา อบรม จะสามารถนำไปสู่การเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จิตตาทกานต์ อังศุวาลกิจ และคณะ, 2564)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษา การบริหารทรัพยากรบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด และนำผลจากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงในการบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของบุคลากร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารทรัพยากรบุคคลของบริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด
3. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด จำแนก

ตามข้อมูลส่วนบุคคล

4. เพื่อศึกษาการบริหารทรัพยากรบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารทรัพยากรบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนไว้ ดังนี้

1. ขอบเขต

1.1 ด้านเนื้อหา ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยอาศัยทฤษฎีการบริหารทรัพยากรบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jackson, S. E. & Schuler, R., Werner, J. M. และ Snell, A. S. & Shad S. M. ประกอบด้วย การวางแผนด้านกำลังคน การสรรหาและการคัดเลือก การประเมินผลการปฏิบัติงาน การฝึกอบรมและพัฒนา การจ่ายค่าตอบแทน (Jackson, S. E. & chuler, R., 2003); (Werner, J. M., 2006); (Snell, A. S. & Shad S. M., 2019) และทฤษฎีประสิทธิภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของ Peterson, E. & Plowman, E.G. ประกอบด้วย ด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน ด้านเวลา ด้านค่าใช้จ่าย (Peterson, E. & Plowman, E.G., 1989)

1.2 ด้านประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 95 ราย และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคลากรของบริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด ที่มีอายุงาน 3 ปีขึ้นไป หรือพนักงานที่มีตำแหน่งตั้งแต่หัวหน้างานขึ้นไป โดยเลือกตัวอย่าง จำนวน 80 ราย

1.3 ด้านระยะเวลาในการศึกษาอยู่ระหว่าง เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566 - เดือนกันยายน พ.ศ. 2566

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นทำการทดสอบ หาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability)

การหาค่าความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผู้วิจัยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 มาใช้เป็นข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ซึ่งได้ตรวจสอบแบบสอบถามแล้ว เห็นว่าแบบสอบถามทุกข้อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความเที่ยงตรงของเนื้อหา ครบคลุมในแต่ละด้าน และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาค่า Validity โดยใช้ IOC ซึ่งจะต้องไม่ต่ำกว่า 0.5 ในแต่ละข้อผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบ และนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผลการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรงใช้ได้โดยมีค่า IOC เท่ากับ .846

การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษา จำนวน 80 คน โดยการนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) หาความเชื่อมั่นรวม โดยใช้วิธีของ (กลยา วาณิชยบัญชา, 2545) เพื่อให้เกิดความชัดเจนของข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.70 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเพียงพอ โดยใช้ Program SPSS ในการคำนวณหาค่า Reliability ใช้คำสั่ง Analyze Scale Reliability Analysis ซึ่งผลการทดสอบได้ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .969

3. การเก็บข้อมูล คือ ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมจากการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งตำรา เอกสาร และผลการศึกษาวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมจาก การศึกษาค้นคว้าจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งตำรา เอกสาร และผลการศึกษาวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมจาก การศึกษาค้นคว้าจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งตำรา เอกสาร และผลการศึกษาวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มเป้าหมาย และการรับกลับคืนมาด้วยตนเอง ดำเนินการตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ครบถ้วน และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้ โดยแบบสอบถามกลุ่มเป้าหมายประกอบไปด้วย 1) ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรบุคคลของบริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด ในด้านการวางแผนด้านกำลังคน ด้านการสรรหาและการคัดเลือก ด้านการจ่ายค่าตอบแทน ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานการฝึกอบรมและพัฒนา 2) ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ในด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน ด้านเวลา ด้านค่าใช้จ่าย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่ออธิบายข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและตัวแปรต่าง ๆ สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ T - test การวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F - test, (One - way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารทรัพยากรบุคคล ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31 - 40 ปี ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัท ระยะเวลาการทำงาน ระหว่าง 4 - 6 ปี หน่วยงานฝ่ายผลิต ตำแหน่งระดับหัวหน้างาน

1. ข้อมูลระดับความสำคัญของการบริหารทรัพยากรบุคคลของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด จากการวิจัยพบว่า ด้านการวางแผนด้านกำลังคน ด้านการสรรหาและการคัดเลือก ด้านการจ่ายค่าตอบแทน ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และด้านการฝึกอบรมและพัฒนา ในภาพรวมของการบริหารทรัพยากรบุคคล อยู่ในระดับสำคัญมากในภาพรวมของการบริหารทรัพยากรบุคคล อยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การบริหารทรัพยากรบุคคลของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด

การบริหารทรัพยากรบุคคล	B	Std. Error	Beta	t	Sig	ผลการทดสอบ
ค่าคงที่ (Constant)	1.545	.228		6.781	.000*	
การวางแผนด้านกำลังคน	.181	.094	.249	1.937	.057	ไม่มี
การสรรหาและการคัดเลือก	.007	.099	.009	.074	.941	ไม่มี
การจ่ายค่าตอบแทน	-.031	.093	-.052	-.340	.735	ไม่มี
การประเมินผลการปฏิบัติงาน	.310	.129	.427	2.399	.019*	มี
การฝึกอบรมและพัฒนา	.168	.095	.230	1.778	.079	ไม่มี

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารทรัพยากรบุคคล บริษัทแคบริค (ไทยแลนด์) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถอธิบายประเด็นของคำถามด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ได้ดังนี้ ระดับความ คิดเห็นต่อการวางแผนด้านกำลังคน โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก (3.83) ด้านการสรรหาและการคัดเลือก ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก (3.56) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมาก ด้านการจ่ายค่าตอบแทน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก (3.61) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมาก ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก (3.56) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมาก ด้านการพัฒนาและฝึกอบรม ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก (3.83) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมาก ข้อมูลระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด ผลจากการวิจัย พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน ด้านเวลา ด้านค่าใช้จ่าย ในภาพรวมของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน

2. ภาพรวมของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด อยู่ในระดับความเห็นด้วยมาก โดยมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
ด้านคุณภาพของงาน	3.98	0.84	เห็นด้วยมาก
ด้านปริมาณงาน	3.99	0.86	เห็นด้วยมาก
ด้านเวลา	3.92	0.90	เห็นด้วยมาก
ด้านค่าใช้จ่าย	3.88	0.86	เห็นด้วยมาก
รวม	3.94	0.87	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาพรวมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญเห็นด้วยมาก ที่ 3.94 และเมื่อพิจารณารายด้านระดับความสำคัญเห็นด้วยมาก 4 รายการ ประกอบด้วย ด้านคุณภาพของงาน มีค่าเฉลี่ย 3.98 ด้านปริมาณงาน มีค่าเฉลี่ย 3.99 ด้านเวลา มีค่าเฉลี่ย 3.92 และด้านค่าใช้จ่าย ค่าเฉลี่ย 3.88 ตามลำดับ ดังนี้

ด้านคุณภาพของงาน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก (3.98) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วย ด้านปริมาณงาน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก (3.99) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความสำคัญ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ด้านเวลา ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก (3.92) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมาก ด้านค่าใช้จ่าย ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก (3.88) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

3. ข้อมูลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด ที่จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล สรุปผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบ พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลด้านเพศ ด้านอายุ ด้านระยะเวลาทำงาน และด้านหน่วยงาน มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด ไม่แตกต่างกัน ส่วนข้อมูลส่วนบุคคล ด้านระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร แตกต่างกัน แต่ไม่สามารถวิเคราะห์รายคู่ออกมาได้เนื่องจากข้อมูลระดับการศึกษาจะมีผู้ที่จบปริญญาโท เพียงแค่หนึ่งท่านเท่านั้น ซึ่งน้อยกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด

ข้อมูลส่วนบุคคล	ประสิทธิภาพการปฏิบัติ		Sig	ผลการทดสอบ
	T	F		
เพศ	1.961	-	.056	ไม่แตกต่าง
อายุ		1.508	.208	ไม่แตกต่าง
ระดับการศึกษา		5.256	.007	แตกต่าง
ระยะเวลาการทำงาน		.396	.811	ไม่แตกต่าง
หน่วยงาน		2.100	.054	ไม่แตกต่าง
ตำแหน่งงาน		.151	.860	ไม่แตกต่าง

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานจำแนกตามเพศ ได้ค่าสถิติทดสอบ เท่ากับ 1.961 และค่า Sig เท่ากับ .056 จำแนกตามอายุ ได้ค่าความแปรปรวน เท่ากับ 1.508 และค่า Sig. เท่ากับ .208 จำแนกตามระยะเวลาการทำงาน ได้ค่าความแปรปรวน เท่ากับ .396 และค่า Sig. เท่ากับ .811 จำแนกตามหน่วยงาน ได้ค่าความแปรปรวน เท่ากับ 2.100 และค่า Sig. เท่ากับ .054 จำแนกตำแหน่งความแปรปรวน เท่ากับ .151 และค่า Sig .860 นั้น คือ ข้อมูลส่วนบุคคลแตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ของบุคลากร บริษัทแคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด ไม่แตกต่างกัน ส่วนระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร แตกต่างกัน แต่ไม่สามารถวิเคราะห์รายคู่ออกมาได้เนื่องจากข้อมูลระดับการศึกษาจะมีผู้ที่จบปริญญาโท เพียงแค่หนึ่งท่าน เท่านั้น จำแนกตามระดับการศึกษาได้ค่าความแปรปรวน เท่ากับ 5.256 และค่า Sig. เท่ากับ .007

4. ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด ผลการวิเคราะห์ พบว่า การบริหารทรัพยากรบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน ด้านเวลาและด้านค่าใช้จ่ายมีอิทธิพลต่อการประเมินผลการปฏิบัติงาน บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง การบริหารทรัพยากรบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด ผู้ศึกษามีประเด็นสำคัญที่จะอภิปราย ดังนี้

1. การบริหารทรัพยากรบุคคลของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด พบว่า การวางแผน ด้านกำลังคน การสรรหาและการคัดเลือก การจ่ายค่าตอบแทน การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการฝึกอบรม และพัฒนาในภาพรวมของ การบริหารทรัพยากรบุคคล อยู่ในระดับความสำคัญมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศระ สุขสานต์และสุมาลี รามันท์ ศึกษาเรื่องปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ความผูกพันต่อองค์กรและความพึงพอใจในงาน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ของพนักงานอุตสาหกรรมรถยนต์แห่งหนึ่ง ในจังหวัดระยอง ที่พบว่า ระดับการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยรวมอยู่ในระดับมาก (อิสระ สุขสานต์ และสุมาลี รามันท์, 2565)

การวางแผนด้านกำลังคน ในการบริหารทรัพยากรบุคคลของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติศักดิ์ อังคะนาวิณ และคณะ ศึกษาเรื่องการศึกษาระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา เขตอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี พบว่า การบริหารทรัพยากรบุคคลด้านวางแผนด้านกำลังคน โดยรวม อยู่ในระดับสำคัญมาก (กิตติศักดิ์ อังคะนาวิณ และคณะ, 2561) ผู้วิจัยพบว่า ในบางแผนมีการวางแผน ด้านกำลังคนที่ไม่สอดคล้องกับปริมาณการขายและปริมาณการผลิต

การสรรหาและการคัดเลือก ในการบริหารทรัพยากรบุคคลของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ของ ภิญญาพัชญ์ นาคภิบาล ศึกษาเรื่อง การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานธุรกิจโรงแรมรีสอร์ท พบว่า การบริหารทรัพยากรบุคคลด้านการสรรหาและการคัดเลือก โดยรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก (ภิญญาพัชญ์ นาคภิบาล, 2562) ผู้วิจัยพบว่า ต้นสังกัดที่ทำการร้องขออัตรากำลังคน ยังมีการคัดเลือกที่ล่าช้า ไม่ตอบสนองกับความต้องการที่ทันทั่วถึงและจึงไม่สามารถแข่งขันกับตลาดภายนอกได้

การจ่ายค่าตอบแทน ในการบริหารทรัพยากรบุคคลของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันวิสา จงรักษ์ และเนตรพัฒนา ยาวีราข ศึกษาเรื่อง กระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอุตสาหกรรมถ่านหินในประเทศอินโดนีเซีย พบว่า การบริหารทรัพยากรบุคคลด้านการจ่ายค่าตอบแทน โดยรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก (วันวิสา จงรักษ์ และเนตรพัฒนา ยาวีราข, 2559) ผู้วิจัย พบว่า ค่าตอบแทน และสวัสดิการที่ให้กับพนักงาน ยังไม่มีความเหมาะสมกับทุกคน ทุกตำแหน่งและไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน

การประเมินผลการปฏิบัติงาน ในการบริหารทรัพยากรบุคคลของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศระ สุขสานต์และสุมาลี รามันท์ ศึกษาเรื่อง ปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ความผูกพันต่อองค์กรและความพึงพอใจในงาน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ของพนักงานอุตสาหกรรมรถยนต์แห่งหนึ่ง ในจังหวัดระยอง พบว่า การบริหารทรัพยากรบุคคลด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก (อิสระ สุขสานต์ และสุมาลี รามันท์, 2565) ผู้วิจัยพบว่า ผู้บริหารหน่วยงานยังไม่สามารถกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จในการทำงานแต่ละหน้าที่ให้มีความเป็นมาตรฐานสำหรับใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การฝึกอบรมและพัฒนา ในการบริหารทรัพยากรบุคคลของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ เพ็ชรสุวรรณการพัฒน์ ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของพนักงานโรงแรมบางกอกเซ็นเตอร์ พบว่า การบริหารทรัพยากรบุคคลด้านการฝึกอบรมและพัฒนา โดยรวม อยู่ในระดับสำคัญมาก (จุฑารัตน์ เพ็ชรสุวรรณการพัฒน์, 2560) ผู้วิจัยพบว่า ผู้บริหารในแต่ละแผนกไม่เห็นถึงความสำคัญการฝึกอบรมและพัฒนา ไม่ว่าเป็นการฝึกอบรมแบบ On the job training การอบรมสัมมนา ดูงานศึกษาต่อระดับที่สูงขึ้น เป็นการ Up Skill -Re Skill เท่าที่ควร

2. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด พบว่า ด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน ด้านเวลา และด้านค่าใช้จ่าย ในภาพรวมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร อยู่ในระดับ เห็นด้วยมากสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติศักดิ์ อังคะนาวัน และคณะ ศึกษาเรื่อง การศึกษากระบวนการบริหาร ทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา เขตอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ที่พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ (กิตติศักดิ์ อังคะนาวัน และคณะ, 2561)

3. เปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด พบว่า ในภาพรวมประสิทธิภาพที่จำแนกตามปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคล ระดับการศึกษา และกลุ่มงานมีผลต่อประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของพนักงาน แตกต่างกันไป เพศ อายุ และระยะเวลาในการปฏิบัติงานส่งผลต่อประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของพนักงานไม่แตกต่างกัน (ไพรินทร์ สงละเอียด, 2560)

4. การบริหารทรัพยากรบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัทแคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด ผลการวิเคราะห์การบริหารทรัพยากรบุคคลที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ บุคลากร พบว่า การประเมินผลการปฏิบัติงาน บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องการบริหารทรัพยากรบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด ผู้ศึกษาได้ข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหาร ทรัพยากรบุคคลของบริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร เปรียบเทียบ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่จำแนกตามปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคล การบริหารทรัพยากรบุคคลที่ส่งผล ต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัทแคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 80 ชุด เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบ สมมติฐานแบบ One - Way ANOVA และ Multiple Regression Analysis จากการศึกษาการบริหารทรัพยากร บุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด ผู้ศึกษามี ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้ ด้านการวางแผนด้านกำลังคน ผู้บริหารหน่วยงานควรให้ความสำคัญกับ การวางแผนอัตรากำลังคนให้มีความเหมาะสมกับปริมาณงานของหน่วยงาน จัดอัตรากำลังคนให้สอดคล้องกับ ปริมาณงาน มีการติดตามตรวจสอบการใช้กำลังคนให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ด้านการสรรหาและการคัดเลือก ผู้บริหารหน่วยงานควรมีระบบการสรรหาที่หลากหลายเพื่อให้ได้ บุคลากรตรงตามคุณสมบัติของแต่ละตำแหน่ง มีกำหนดหลักเกณฑ์การสรรหาที่ชัดเจนมีความเป็นธรรม กรณี การสรรหาเพื่อทดแทนพนักงานในตำแหน่งที่ว่างลงต้องดำเนินการให้ได้ตามระยะเวลาที่กำหนด ด้านการจ่าย ค่าตอบแทน ผู้บริหารหน่วยงานควรกำหนดค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ ตามผลการปฏิบัติงานด้วยความ ยุติธรรม เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ ทัดเทียมกับธุรกิจประเภทเดียวกันเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้เกิด ประสิทธิภาพ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ผู้บริหารหน่วยงานควรมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จในการทำงาน แต่ละหน้าที่ให้มีความเป็นมาตรฐานสำหรับใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ประกาศหลักเกณฑ์การประเมินผล การปฏิบัติให้บุคลากรทราบทั่วกัน หลังจากการประเมินผลปฏิบัติงานหัวหน้างานต้องให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ต่อพนักงานเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพตามตัวชี้วัด ความสำเร็จของงานและได้รับผลตอบแทนตามที่คาดหวัง ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา ผู้บริหารหน่วยงานควรให้ โอกาสและส่งเสริมบุคลากรได้รับการพัฒนาตนเองในรูปแบบ ต่าง ๆ ทั้งการเรียนรู้จากหน่วยงานในลักษณะ

On the job training การอบรมสัมมนาบุคลากรระดับที่สูงขึ้น เป็นการ Up Skill - Re Skill ให้มีความรู้ทักษะที่เพิ่มขึ้น มีความพร้อมในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลตามที่หน่วยงานกำหนด ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้งต่อไป ควรศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อความภักดีต่อ บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด และศึกษาสมรรถนะการทำงานของบุคลากร บริษัท แคบริค (ไทยแลนด์) จำกัด

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2545). การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและวิจัยการ. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิตติศักดิ์ อังคะนาวัน และคณะ. (2561). การศึกษากระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา เขตอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี. วารสาร "ศึกษาศาสตร์ มจร" คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 6(2), 590-599.
- จุฑารัตน์ เพ็ชรสุวรรณการพัฒน์. (2560). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมบางกอกเซ็นเตอร์. ใน วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์. วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- จิตาทกานต์ อังศุवालกิจ และคณะ. (2564). กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอปากคาด จังหวัดบึงกาฬ. วารสารรัชต์ภาคย์, 15(43), 339-351.
- ไพรินทร์ สงละเอียด. (2560). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของพนักงานราชการ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน. ใน รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภิญญาพัชญ์ นาคภิบาล. (2562). การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานธุรกิจโรงแรมรีสอร์ท. วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 5(1), 1-12.
- วันวิสา จงรักษ์ และเนตรพัฒนา ยาวิราช. (2559). กระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอุตสาหกรรมถ่านหินในประเทศไทยอินโดนีเซีย. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 11(1), 113-121.
- อิสระ สุขสานต์ และสุมาลี รามัญ. (2565). ปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ความผูกพันต่อองค์กรและความพึงพอใจในงาน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานอุตสาหกรรมรถยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดระยอง. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 8(1), 181-194.
- Hongsaeng, P. (2012). Human Resource Management Affecting Branch Staffs' Organizational Commitment in Government Savings Bank in Bangkok Metropolitan Master of Business Administration: Srinakharinwirot University.
- Jackson, S. E. & chuler, R. (2003). Managing human resource through strategic partnership. 8th ed. Cincinnati, OH: South-Western.
- Peterson, E. & Plowman, E. G. (1989). Business Organization and Management. Homewood, Illinois: Richard D. Irwin.
- Snell, A. S. & Shad S. M. (2019). Managing Human Resources. 18th ed. Singapore: Cengage Learning Asia.
- Werner, J. M. (2006). Human Resource Development. OH: Thomson South-Western.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิว ของกลุ่มวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร*

MARKETING MIX FACTORS THAT AFFECT THE DECISION TO PURCHASE SKIN CARE PRODUCTS AMONG WORKING AGE GROUPS IN BANGKOK

มนัญญา อินชำนาน* และวัชรระ ยี่สุนเทศ

Mananya Inchamnan and Watchara Yeesoontes

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Master of Business Administration, Kasem Bundit University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: mon.mananya@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ส่วนประสมทางการตลาด 2) การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิว 3) เปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของกลุ่มวัยทำงาน ในเขตกรุงเทพมหานครจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล และ 4) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของกลุ่มวัยทำงาน ในเขตกรุงเทพมหานคร เลือกตัวอย่างจำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาประมวลผลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละและค่าเฉลี่ย T - test การวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F - test (One - way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวอยู่ในระดับความสำคัญมาก เพศ อายุ และอาชีพ ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวที่ต่างกัน ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาด มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของกลุ่มวัยทำงาน ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา ผู้ประกอบการควรมีการสร้างภาพลักษณ์ของแบรนด์ให้เป็นที่รู้จัก มีความน่าเชื่อถือ และสร้างเอกลักษณ์ให้เป็นจุดเด่นของแบรนด์ บรรจุภัณฑ์เข้ากับกลุ่มเป้าหมาย ผลิตภัณฑ์ที่มีความอ่อนโยนมีส่วนผสมจากธรรมชาติ มีความหลากหลาย ราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ และเหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย มีช่องทางจำหน่ายที่หาซื้อได้ง่าย เช่น Wason, Eveandboy, 7eleven หรือร้านโชห่วยตามชุมชน มีการโฆษณาทั้งออฟไลน์และออนไลน์ มีโปรโมชั่นพิเศษตามเทศกาล การให้สิทธิพิเศษสำหรับสมาชิก มีโปรโมชั่นลด แลก แจก แถม ตามวันสำคัญต่าง ๆ ทางการตลาด เช่น วันที่ 12 เดือน 12 และมีการดีลการแพตฟอร์มต่าง ๆ เช่น SHOPEE LAZADA เพื่อขอเป็นโค้ดส่วนลดในการซื้อสินค้า

คำสำคัญ: ส่วนประสมการตลาด, การตัดสินใจซื้อ, ผลิตภัณฑ์บำรุงผิว

Abstract

This study aims to study 1) Marketing mix 2) Decision to purchase skin care products among working age groups in Bangkok 3) Compare the decision to purchase skin care products among working age groups in Bangkok classified by personal information and 4) Marketing mix

* Received December 15, 2023; Revised December 26, 2023; Accepted December 27, 2023

factors affecting the decision to purchase skin care products among working age groups in Bangkok. A sample of 400 people was selected, and a questionnaire was used as a tool for the study. Processed using percentage statistics and mean T - test. ANOVA analysis using F - test (One - way ANOVA) and Multiple Regression Analysis, occupation: private sector employee, average monthly income 15,001 - 20,000 baht or more. Factors in the marketing mix and decision to purchase skin care products are at a very important level. Different genders, age and occupations affect the decision to purchase different skin care products. Marketing mix factors, product, distribution channels and marketing promotions affects the decision to purchase skin care products for working age people in Bangkok with statistically significant at the .05 level. Suggestions from the study results, Entrepreneurs should create a brand image to be known, reliable and create a unique identity that is a highlight of the brand, packaging that suits the target group. Gentle products containing natural ingredients, variety. The price is appropriate for the quality and suitable for the target group. There are distribution channels that are easy to purchase such as Watson, Eveandboy, 7eleven or grocery stores in communities. There is advertising both offline and through online channels. There are special promotions according to festivals. Providing special privileges for members. There are promotions for discounts, exchanges, giveaways and freebies on various important marketing days such as the 12th of the 12th month and there are deals on various platforms such as SHOPEE LAZADA to request a car part code to purchase products.

Keywords: Marketing Mix, Purchase Decision, Skincare Products

บทนำ

ปัจจุบันนี้มีภาวะต่าง ๆ เช่น คิวารณ ผุ่น หรือแสงแดด สิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการทำลายสุขภาพผิวทำให้สุขภาพผิวเสื่อมสภาพลงเรื่อย ๆ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของโลกในปัจจุบัน ทำให้ภาวะแวดล้อมจะเป็นสิ่งที่ทำร้ายผิวในทางที่เลวร้ายลง ทำให้ผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในชีวิตประจำวันมากขึ้น เมื่อผิวของเราต้องการการดูแลเอาใจใส่ มักจะมาจากการสังเกตของเนื้อผิวว่าผิวเริ่มแห้งหรือดูหม่นคล้ำ และหากอายุเยอะขึ้น ผิวของผู้ที่เริ่มสูงอายุมักจะมีปัญหาที่ซับซ้อนกว่ามากขึ้น ส่วนใหญ่แล้วเมื่ออาบน้ำทำความสะอาดผิวแล้ว ก็มักจะตามด้วยการทาครีมหรือโลชั่นบำรุงผิวเพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นผิว ผลิตภัณฑ์กลุ่มบำรุงผิวเป็นเครื่องสำอางขั้นต้นหรือเรียกว่า เครื่องสำอางพื้นฐานที่คนทั่วไปควรใช้ในชีวิตรประจำวัน (Amarc, 2566) เครื่องสำอางเข้ามามีบทบาทในชีวิตรประจำวันของคนในวัยทำงานที่มีอายุ 20 - 60 ปี มากขึ้น ตลาดผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางมีความหลากหลายทั้งในเรื่องของราคาและคุณภาพที่สามารถตอบสนองความต้องการของคนวัยทำงาน โดยคนทำงานยุคใหม่มีทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการที่เปลี่ยนไปด้วยช่องทางการจำหน่ายเครื่องสำอางมีหลายช่องทาง ได้แก่ การจำหน่ายผ่านห้างสรรพสินค้า Counter sale) การจำหน่ายผ่านระบบขายตรง (Direct sale) การจำหน่ายผ่านซูเปอร์มาร์เก็ตร้านเสริมสวยหรือสถาบันเสริมความงาม (Beauty salon) ร้านขายยา (Drug store) และร้านสะดวกซื้อ (Convenient store) (พรเทพ ทพพรกุล, 2559)

ตลาดเครื่องสำอาง คือ กลุ่มการดูแลผิวหน้าเครื่องสำอางดูแลผิวหน้าสามารถขายได้ ตั้งแต่ช่วงวัย 20 - 60 ปี ซึ่งแต่ละสภาพผิวหน้าก็จะเป็นเครื่องสำอางที่ต้องดูแลแตกต่างกันไป เมื่อตลาดมีขนาดใหญ่ขึ้นจึงเกิดผู้ประกอบการเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาผลิตภัณฑ์กว่า 50% ในตลาดเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางที่มีส่วนผสมของสารต้องห้ามสารเคมีที่ทาง องค์การอาหารและยาห้ามใส่ในเครื่องสำอาง เช่น ไฮโดรควิโนน (Hydroquinone) ใช้กัน

มากในกลุ่มเครื่องสำอางป้องกันฝ้า, โปรทแอมโมเนีย (AmmoniatedMercury) เป็นเครื่องสำอางป้องกันฝ้ากรดวิตามิน A เป็นยารักษาที่ดีในการรักษาสิว และลบริ้วรอยใช้เกินปริมาณ ทำให้หน้าแดง แพ้หน้าพัง แสบร้อนรุนแรง และสารสเตียรอยด์ (Steroids) กดสิว ฆ่าเชื้อ ทำให้ไม่มีการติดเชื้อ ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก ซึ่งถูกออกแบบมาโดยใช้ส่วนผสมจากธรรมชาติ 100% เพื่อเป็นทางเลือกใหม่ให้กับผู้บริโภคที่มีความกังวลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่อาจผสมสารเคมีต้องห้ามหรือสารเคมีที่อาจก่อเกิดการแพ้ทั้งต่อผิวหนังและผิวภายใน อีกทั้งในปี 2562 กระแสด้านความสวยทั้งภายนอกและภายใน กระแสความใส่ใจความงามและสุขภาพ กำลังมาแรงควบคู่กันทำให้ทั่วโลกหันมาสนใจต่อกระแสผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกที่มาจากธรรมชาติ 100% และหันมาใส่ใจเรื่องสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงผู้บริโภคชาวไทยที่เริ่มให้ความสนใจกับผลิตภัณฑ์ดูแลผิวหน้าออร์แกนิกเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะตลาดผลิตภัณฑ์บำรุงผิวออร์แกนิกที่มีกระแสเป็นอย่างมาก ในทางกลับกันประเทศไทยถือว่าผลิตภัณฑ์ดูแลผิวจากออร์แกนิกยังคงมีผู้ประกอบการเพียงน้อยรายสวนทางกับความต้องการที่เกิดขึ้นของคนไทยในปัจจุบัน อาทิเช่น ERB, Organika, Vowda, Harnn, Kaff & Co. (จุฑารัตน์ ทองสนิท และคณะ , 2562) กระแสของ “ผลิตภัณฑ์ที่มาจากธรรมชาติ หรือผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก” เป็นเทรนด์ที่ได้รับความนิยมจากแบรนด์ดังต่าง ๆ ทั่วโลกทำให้หลาย ๆ แบรนด์ได้ดึงดูดผู้คนมาเป็นจุดขายของผลิตภัณฑ์ ซึ่งส่วนใหญ่คนทั่วไปไม่ทราบวาระหว่างผลิตภัณฑ์บำรุงผิวในท้องตลาดที่เป็นผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ กับผลิตภัณฑ์บำรุงผิวแบบออร์แกนิกนั้น มีความแตกต่างกันที่จริงแล้วผลิตภัณฑ์บำรุงผิวทั้งสองชนิดนั้นมีความปลอดภัย เพราะเป็นสารสกัดที่มาจากธรรมชาติเหมือนกัน และไม่มีสารที่อาจก่อให้เกิดการระคายเคืองต่อผิว (สาริศา เทียนทอง, 2564)

จากแนวโน้มทางการตลาดปัจจุบันคาดว่า ตลาดผลิตภัณฑ์ด้านความสวยความงามมีโอกาสดิบโตอีกมากในประเทศไทย ตลาดที่คนไทยยังให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องความสวยความงาม ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ญี่ปุ่นและแบรนด์ต่าง ๆ มีการทำช่องทางทางการตลาดเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งเครื่องสำอางญี่ปุ่นที่ใช้เพื่อการแต่งหน้า และการบำรุงผิวมีการนำเข้าสินค้าจากประเทศญี่ปุ่นอย่างต่อเนื่อง ผู้บริโภคในประเทศไทยมีโอกาสทดลองใช้สินค้าและมีการซื้อผลิตภัณฑ์ของญี่ปุ่นมาใช้เป็นระยะเวลานานพอสมควร ดังนั้นผู้บริโภคจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการสื่อสารตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวญี่ปุ่นของผู้บริโภคเพศหญิง ในกรุงเทพมหานครเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ และธุรกิจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์บำรุงผิวนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดต่อไป (ลลิตา เกษมวงศ์, 2563) ในปัจจุบันผู้ประกอบการในตลาดกลุ่มผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้าดำเนินธุรกิจได้ยากมากขึ้น เนื่องจากสภาพการแข่งขันที่รุนแรงภายในตลาดที่เกิดขึ้นทั้งภายในประเทศและการนำเข้าตราสินค้าใหม่ ๆ จากต่างประเทศประกอบกับความเข้มงวดของมาตรการควบคุมการโฆษณาผลิตภัณฑ์บำรุง ผิวหน้าขององค์การอาหารและยาที่มีกฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการโฆษณาประโยชน์และสรรพคุณ ของตัวผลิตภัณฑ์ส่งผลให้การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจในตัวผลิตภัณฑ์และการเข้าถึงผู้บริโภคทำได้ยากลำบากมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการเกิดขึ้นของช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าใหม่ ๆ เช่น Sephora, Eve and Boy เป็นต้นทำให้ผู้บริโภคมีทางเลือกและความสะดวกในการเลือกซื้อสินค้ามากขึ้นทำให้ผู้ประกอบการในตลาดกลุ่มผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้า (Facial Skincare) ทั้งผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายสินค้าจำเป็นต้องทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้บริโภค เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการ ของผู้บริโภคได้อย่างถูกต้องและนำมาใช้ในการประกอบการพิจารณาตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เช่น การสร้างและนำเสนอกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันต่อคู่แข่งการสร้างความภักดีต่อตราสินค้าของผู้บริโภค (Brand Loyalty) เป็นต้น เพื่อการสร้างและรักษาฐานลูกค้าการสร้างผลกำไรในการดำเนินธุรกิจที่เพิ่มขึ้นและเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จของธุรกิจในระยะยาว (ธัญวรา ชีวธรรมธาดา, 2558)

ในส่วนของผู้บริโภคในปัจจุบัน จะพบว่า มีปัจจัยต่าง ๆ มากมายที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อ และกระบวนการตอบสนองเชิงพฤติกรรมของผู้บริโภค เช่น ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด, ปัจจัยภายในตัวผู้บริโภคเอง ได้แก่ ความต้องการ การรับรู้ การเรียนรู้ ทักษะ และบุคลิกภาพของตัวผู้บริโภคเอง และปัจจัยภายนอก ได้แก่ อิทธิพลของวัฒนธรรมกลุ่มอ้างอิง ชั้นทางสังคม และครอบครัวที่มีผลต่อตัวผู้บริโภค ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคทั้งสิ้น (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2548)

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของกลุ่มวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจำหน่ายผลิตภัณฑ์บำรุงผิวให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของกลุ่มวัยทำงาน ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของกลุ่มวัยทำงาน ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของกลุ่มวัยทำงาน ในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของกลุ่มวัยทำงาน ในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของกลุ่มวัยทำงาน ในเขตกรุงเทพมหานคร เลือกตัวอย่าง จำนวน 400 คน การศึกษาในครั้งนี้ ใช้การคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง (Sample size) แบบไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนของ Cochran ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ในการคำนวณ จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 คน แต่ทั้งนี้เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นในการตอบแบบสอบถาม ข้อมูลไม่สมบูรณ์ครบถ้วน ทางผู้ศึกษาจึงได้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็น จำนวน 400 คน การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษา จำนวน 40 คน โดยการนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) หาความเชื่อมั่นรวมโดยใช้วิธีของ Cronbach เพื่อให้เกิด ความชัดเจนของข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.70 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเพียงพอ โดยใช้ Program SPSS ในการคำนวณค่า Reliability ใช้คำสั่ง Analyze Scale Reliability Analysis ซึ่งผลการทดสอบได้ค่าความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.982 สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการอธิบายผลประกอบตารางและอธิบายความในลักษณะพรรณนา

1. ขอบเขตการศึกษา

การกำหนดขอบเขตของการวิจัยนี้จะอธิบายในประเด็นหัวข้อดังต่อไปนี้

- 1.1 ด้านเนื้อหา การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของกลุ่มวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร อาศัยทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดของ Kotler & Keller ซึ่งประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ด้านส่งเสริมการตลาด (Promotion) และทฤษฎีการตัดสินใจของ Kotler & Armstrong ประกอบด้วย การรับรู้ถึงความต้องการ การค้นหาข้อมูล การประเมินผลทางเลือก การตัดสินใจซื้อ พฤติกรรมหลังการซื้อ (Kotler & Keller, K., 2016)

1.2 ด้านประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ผู้ที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของกลุ่มวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 400 ราย

1.3 ด้านระยะเวลา ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา ระหว่างเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 - เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.1 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้สร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1.1 ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องรวมทั้งหลักการ และวิธีการสร้างแบบสอบถาม เพื่อการวิจัยตลอดจนกำหนดกรอบแนวความคิดการวิจัย โดยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

2.1.2 ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร บทความและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม

2.1.3 กำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถามให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย

2.1.4 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามฉบับร่าง

2.1.5 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อนำไปปรับปรุงในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์

2.1.6 ทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้เสนอแนะ

2.1.7 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity)

2.1.8 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อทำการตรวจสอบอีกครั้งแล้วนำมาแก้ไขให้สมบูรณ์ ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2.1.9 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้วทดลองใช้ (Try - out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 40 คน

2.1.10 นำแบบสอบถามที่ผ่านการวิเคราะห์ จำแนกแล้วมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัต (Cronbach's alpha coefficient)

โดยใช้สูตร

$$IOC = \sum R N$$

เมื่อ	IOC	หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence)
	R	หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ค่า	+1	หมายถึง ข้อคำถามสามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน
ค่า	0	หมายถึง ไม่แน่ใจว่าจะวัดได้
	-1	หมายถึง ข้อคำถามไม่สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน
	N	หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 โครงสร้างแบบสอบถามประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบดังนี้ เพศ อาชีพ ระดับการวัดตัวแปรแบบนามบัญญัติ (Nominal Scale) อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการวัดตัวแปรแบบเรียงลำดับหรืออันดับ (Ordinal Scale) เป็นการวัดข้อมูลเพื่อจัดแบ่งข้อมูลออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามคุณสมบัติที่กำหนด โดยมีคำตอบให้เลือก

หลายคำตอบ แต่ผู้ตอบสามารถเลือกตอบเพียงข้อเดียว ข้อมูลที่วัดได้ในการตรวจสอบแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้ได้ส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบข้อความเนื้อหา ภาษา ความชัดเจน และความถูกต้อง ครบถ้วนตามประเด็นที่ศึกษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ดำเนินการทดสอบกับกลุ่มตัวแทน จำนวน 40 คน นำผลมาปรับปรุงอีกครั้งก่อนนำออกใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างระดับนี้ใช้สถิติอย่างง่ายในการคำนวณ คือ ค่าร้อยละ โดยในส่วนข้อมูลส่วนที่ 1 ประกอบด้วยจำนวนคำถามทั้งสิ้น 4 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของกลุ่มวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเป็นลักษณะคำถามแบบค่าคะแนน แบ่งค่าคะแนนระดับความสำคัญออกเป็น 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert) แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นข้อคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของกลุ่มวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเป็นลักษณะคำถามแบบค่าคะแนน แบ่งค่าคะแนนระดับความพึงพอใจออกเป็น 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert) แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นข้อคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการศึกษาวิจัยไปทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability)

การหาค่าความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence)
	R	หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ค่า	+1	หมายถึง ข้อคำถามสามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน
ค่า	0	หมายถึง ไม่แน่ใจว่าจะวัดได้
	-1	หมายถึง ข้อคำถามไม่สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน
	N	หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 มาใช้เป็นข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ซึ่งได้ตรวจสอบแบบสอบถามแล้ว เห็นว่าแบบสอบถามทุกข้อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความเที่ยงตรงของเนื้อหาครอบคลุมในแต่ละด้าน และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาค่า Validity โดยใช้ IOC ซึ่งจะต้องไม่ต่ำกว่า 0.5 ในแต่ละข้อผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบโดยใช้วิธีของ เพื่อให้เกิดความชัดเจนของข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.70 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเพียงพอ โดยใช้ Program SPSS ในการคำนวณหาค่า Reliability ใช้คำสั่ง Analyze Scale Reliability Analysis ซึ่งผลการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .946 และนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผลการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรงใช้ได้โดยมีค่า IOC เท่ากับ .802

3. การเก็บข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ชุด กำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่ พฤศจิกายน 2565 ถึง กุมภาพันธ์ 2566 ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มเป้าหมาย และรับกลับคืนมาด้วยตนเอง ดำเนินการตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ ครบถ้วน และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติที่ใช้ประกอบด้วย

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่ออธิบายข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและตัวแปรต่าง ๆ

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ T - test การวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F - test, (One - way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของกลุ่มวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร แสดงผล ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงถึงสัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เพศ	หญิง	317	79.0
	ชาย	83	21.0
	รวม	400	100
อายุ	20 - 30 ปี	252	63.0
	31 - 40 ปี	129	32.0
	41 - 50 ปี	19	5
	รวม	400	100
อาชีพ	พนักงานเอกชน	191	48.0
	ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	103	26.0
	ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ	49	12.0
	อื่น ๆ	49	12.0
	รับจ้างทั่วไป	8	2.0
	รวม	400	100
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ต่ำกว่า 15,000	37	9.3
	15,001 - 20,000	105	26.3
	20,001 - 30,000	97	24.3
	30,001 - 40,000	96	24.0
	มากกว่า 40,000 บาท	65	16.3
	รวม	400	100

จากตารางที่ 1 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีทั้งสิ้น 400 แห่ง จำแนกได้เป็นเพศหญิง จำนวน 317 คน คิดเป็นร้อยละ 79 และเป็นเพศชาย จำนวน 83 คน คิดเป็น ร้อยละ 21

จำแนกได้เป็นอายุ 20 - 30 ปี จำนวน 252 คน คิดเป็นร้อยละ 63 รองลงมาคืออายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32 และ อายุ 41 - 50 ปี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 5 ตามลำดับ

จำแนกได้เป็นพนักงานเอกชน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 48 รองลงมาเป็นข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 26 ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12 อื่น ๆ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12 และรับจ้างทั่วไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2 ตามลำดับ

จำแนกได้เป็น ผู้ที่มีรายได้ต่อเดือน 15,001 - 20,000 บาท จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3 รองลงมารายได้ต่อเดือน 20,001 - 30,000 บาท จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.3 รายได้ต่อเดือน 30,001 - 40,000 บาท จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 รายได้ต่อเดือนมากกว่า 40,000 บาท จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 16 และรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9 ตามลำดับ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของกลุ่มวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2 แสดงผลวิเคราะห์ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
ด้านผลิตภัณฑ์	3.96	.86	มาก
ด้านราคา	3.94	.80	มาก
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.91	.92	มาก
ด้านการส่งเสริมทางการตลาด	3.87	.85	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า มีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก ($\bar{X} = 3.92$) มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับสำคัญมากทั้ง 4 รายการ ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 3.96$) ด้านราคา ($\bar{X} = 3.94$) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X} = 3.91$) และด้านการส่งเสริมทางการตลาด ($\bar{X} = 3.87$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิว

การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิว	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
ด้านการรับรู้ปัญหา	3.96	.08	มาก
ด้านการค้นหาข้อมูล	3.53	.99	มาก
ด้านการประเมินทางเลือก	4.00	.74	มาก
ด้านการตัดสินใจซื้อ	3.97	.80	มาก
ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ	3.88	.80	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์การตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับสำคัญปานกลาง ($\bar{X} = 3.86$) มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับสำคัญมากทั้ง 5 รายการ ประกอบด้วย ด้านการประเมินทางเลือก ($\bar{X} = 4.00$) ด้านการตัดสินใจซื้อ ($\bar{X} = 3.97$) ด้านการรับรู้ปัญหา ($\bar{X} = 3.96$) ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ ($\bar{X} = 3.88$) และด้านการค้นหาข้อมูล ($\bar{X} = 3.53$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของกลุ่มวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	B	Std. Error	Beta	t	Sig	ผลการทดสอบ
(Constant)	1.237	.146		8.448	.000	มี
ด้านผลิตภัณฑ์	.193	.038	.254	5.112	.000	มี
ด้านราคา	.118	.046	.134	2.573	.010	มี
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	.139	.042	.173	3.268	.001	มี
ด้านส่งเสริมการตลาด	.222	.039	.267	5.684	.000	มี

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของกลุ่มวัยทำงาน ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาด มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของกลุ่มวัยทำงาน ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของกลุ่มวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ศึกษามีประเด็นที่จะอภิปราย ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมทางการตลาด พบว่า ภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความสำคัญมาก พบว่า งานวิจัยของ ปัทมพร คัมภีระ ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อเครื่องสำอาง ในระบบออนไลน์ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ อยู่ในระดับสำคัญมาก (ปัทมพร คัมภีระ, 2557)

ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ระดับความสำคัญค่าเฉลี่ยใน ภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมากประเด็นที่อยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด คือ การจัดจำหน่ายเครื่องสำอาง จากการศึกษางานวิจัยของ สรรพสิริ ชัยเกียรติธรรม ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวสำหรับเพศชาย ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับสำคัญมาก (สรรพสิริ ชัยเกียรติธรรม, 2559)

ปัจจัยด้านราคา ระดับความสำคัญค่าเฉลี่ยใน ภาพรวมอยู่ในระดับมากประเด็นที่อยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด คือ การชำระเงินให้เลือกละเอียดหลายช่องทาง เช่น เงินสด แสกนจ่าย หรือ การชำระด้วยบัตรเครดิต (จากการศึกษางานวิจัยของ พิพัฒน์ ไชยพัฒน์ ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์โพลีแลมినาร์ของผู้บริโภค พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านราคา ผู้บริโภคให้ความสำคัญ อยู่ในระดับสำคัญมาก (พิพัฒน์ ไชยพัฒน์, 2562)

ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ระดับความสำคัญค่าเฉลี่ยใน ภาพรวมอยู่ในระดับมากประเด็นที่อยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด คือ สามารถเช็คผลิตภัณฑ์ผ่านทางเว็บไซต์ เช่น สถานะของสินค้าและสถานะของการส่งของ จากการศึกษางานวิจัยของ สุดารัตน์ โลกธรรมรักษ์ ศึกษาเรื่อง ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวสำหรับเพศชายของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับสำคัญมาก (สุดารัตน์ โลกธรรมรัตน์ , 2554)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา เรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของกลุ่มวัยทำงาน ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ในภาพรวมของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับสำคัญมากและภาพรวมของข้อมูลการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของกลุ่มวัยทำงาน ในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับความเห็นด้วยมาก ข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของกลุ่มวัยทำงาน ในเขตกรุงเทพมหานครที่แตกต่างกัน ข้อมูลส่วนบุคคล ด้านเพศ อายุ และอาชีพ ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวที่แตกต่างกัน ส่วนรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการผลิตหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์บำรุงผิวนำไปปรับปรุงแก้ไข พัฒนาคุณภาพการให้บริการให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ ด้านผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการ ควรให้ความสำคัญในการคิดค้นสูตรใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ให้เหมาะสมกับผิวของผู้บริโภค ณ ปัจจุบัน ควรให้ความสำคัญในจัดทำป้าย

ระบุราคาผลิตภัณฑ์ให้ชัดเจน การกำหนดช่องทางชำระเงินที่หลากหลาย เลือกทำเลที่ตั้งร้านที่การเดินทางสะดวก อยู่ในแหล่งชุมชน มีที่จอดรถเพียงพอ และมีสาขาให้เลือกใช้บริการหลากหลายสาขา และควรให้ความสำคัญการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

เอกสารอ้างอิง

- กัลลยา วาณิชย์บัญชา. (2548). การวิเคราะห์สถิติ : สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฑารัตน์ ทองสนธิ และคณะ . (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ดูแลผิวหน้าออร์แกนิกของผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์, 3(2),9-19.
- ธันวา อีธรรมธาดา. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้า (Facial Skincare) ระดับ Counter Brand ของผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปัทมพร คัมภีระ. (2557). พฤติกรรมการซื้อเครื่องสำอางผ่านเว็บไซต์เฟซบุ๊กของนักศึกษาหญิง ในเขต กรุงเทพมหานคร. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- พรเทพ ทพยพรกุล. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อเครื่องสำอางในระบบออนไลน์ของผู้บริโภคในเขต กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิพัฒน์ ไชยพัฒน์. (2562). ปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์โฟมล้างหน้าของผู้บริโภค. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเกริก .
- ลลิตา เกษมวงศ์. (2563). การสื่อสารการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวญี่ปุ่นของผู้บริโภคเพศหญิงในกรุงเทพมหานคร. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- สรพรสิริ ชัยเกียรติธรรม. (2559). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวสำหรับเพศ ชายในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สาริศา เทียนทอง. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวออร์แกนิกแบรนด์ไทย ในเขต กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล. ใน สารนิพนธ์ ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุดารัตน์ โลกธรรมรัตน์. (2554). ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวสำหรับเพศชายของนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Amarc. (2566). โลชั่น ครีมบำรุงผิวทำไมเราจำเป็นต้องทา? Retrieved พฤศจิกายน 27 , 2562 , from <https://amarc.co.th/lotion-knowledge-th/>
- Kotler & Keller, K. (2016). Marketing Management. (15th global Ed). London, England: Pearson Education Limited.

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษา

โดยใช้ทฤษฎีระบบกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1*

THE RELATIONSHIP BETWEEN SCHOOL ADMINISTRATIONS USING SYSTEM THEORY AND THE STUDENT CARE SYSTEM IN SCHOOLS UNDER CHANTHABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

กาญจนา เขียวหวาน*, ธีรังกูร วรบำรุงกุล, วัยวุฒิ บุญลอย

Kanchana Khiawwan, Theerangkoon Warabamrunkul, Waiwoot Boonloy

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ประเทศไทย

Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: janeojane3@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้ทฤษฎีระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 2) ศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้ทฤษฎีระบบกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 302 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนโดยใช้อำเภอเป็นขั้น คัดเลือกครูจากการสุ่มอย่างง่าย ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเทียบจากตารางเทียบหากกลุ่มตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการบริหารโดยใช้ทฤษฎีระบบ เท่ากับ 0.93 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่างโดยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ความร่วมมือในการทำวิจัยต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 นำสำเนาหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล โดยกำหนดวันในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาโดยใช้ทฤษฎีระบบ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด 2) การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) การบริหารโดยใช้ทฤษฎีระบบมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ทางบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, การบริหารสถานศึกษา, ทฤษฎีระบบ, ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

* Received December 15, 2023; Revised December 27, 2023; Accepted December 28, 2023

Abstract

The objectives of this research were to: 1) Study school administrations using system theory in schools under the Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 1, 2) To study the operations of the student care system in these schools, and 3) Study the relationship between the school administrations using system theory and the operations of the student care system in these schools. This research was quantitative. The sample was a group of 302 teachers under Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 1 in the academic year 2022. The sample size was determined using Krejcie & Morgan's table and proportional stratified random sampling regarding schools' districts. The research instrument used was five-rating scale questionnaire; the reliability of the portion regarding the school administration using system theory was at 0.93, and the reliability of the portion regarding the school care system was at 0.97. The statistics used to analyze data were: mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The researcher collected data by himself from the sample group. by requesting a letter from Rambhai Barni Rajabhat University to request assistance in doing research from the Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 1, bring a copy of the letter requesting cooperation in research to the Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 1 to request cooperation in collecting information by specifying a date for collecting data from the sample. The results were as follows: 1) The school administrations using system overall and in each aspect were at the highest level 2) The operations of the student care system overall and in each aspect were at the highest level and 3) The relationship between the school administrations using system theory and the operations of the student care system were positively correlated at the statistically significant level of .05

Keywords: The Relationship, School Administration, System Theory, Student Care System

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ภายใต้การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก ศตวรรษที่ 21 สิ่งที่สำคัญ คือ การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหาร จัดการศึกษา เนื่องจากยังบริหารและจัดการศึกษา ด้วยโครงสร้างกฎระเบียบ กติกา และแบบแผนการปฏิบัติรูปแบบเดิม ที่ขาดความคล่องตัว ซึ่งกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน หากมีการปรับปรุงแก้ไขพัฒนากระบวนการบริหารงานของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น จะส่งผลให้หน่วยงานและสถานศึกษา สามารถบริหารและจัดการศึกษาที่แสดงความรับผิดชอบต่อคุณภาพมาตรฐานให้แก่ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลมากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ระบุประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาไว้ดังนี้ หมวด 1 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนา คนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง มีความสุข หมวด 4 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคน มีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการ จัดการศึกษาต้องส่งเสริม ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และหมวด 4

มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณา จากพัฒนาการของผู้เรียนความประพฤติการสังเกต พฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไป ในกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสม ของแต่ละระดับ และรูปแบบการศึกษา ให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาส การเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนตามวรรคหนึ่งมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ, 2545)

ทฤษฎีระบบเป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการ ในปัจจุบันมีหลายภาคส่วนที่ได้นำเอา ทฤษฎีนี้ ไปใช้เป็นกรอบในการบริหารองค์กร ทั้งสถานประกอบการภาครัฐกิจของเอกชน และในองค์กรของรัฐ คำว่าระบบเป็นกลุ่มขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกันในลักษณะที่ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่ง อันเดียวกัน ทฤษฎีระบบเป็นวิธีการบริหารงานที่จะเพิ่มความเข้าใจรู้จุดเด่นจุดด้อยในองค์กร เพื่อการพัฒนาและ แก้ปัญหา ดังนั้นต้องวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) ไปพร้อมกับการนำเอาทฤษฎีระบบมาใช้ จะทำให้ทราบ ถึงผลผลิตหรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และองค์ประกอบใดของระบบที่เป็นสาเหตุ ของปัญหา ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ทำให้ให้ทราบปัญหาจุดที่ต้องได้รับการพัฒนาแก้ไขได้มากขึ้น และ ปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบ (นพพล โพธิ์เงิน, 2560)

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา ที่จะดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอน วิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน มีครูประจำชั้น หรือครู ที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา อาทิ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร ครูทุกคน ฯลฯ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กำหนดนโยบายสำคัญให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่ง จัดให้ มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และดำเนินการต่อเนื่อง เพื่อความยั่งยืน นักเรียนทุกคนจะต้องได้รับ การดูแล ช่วยเหลือ พิทักษ์ ปกป้อง ค้ำครองอย่างรอบด้าน ด้วยกระบวนการที่ถูกต้อง เหมาะสม และทันการณ์ ได้รับ การพัฒนาในทุกมิติ เพื่อให้เป็นคนดี มีความสุข และปลอดภัยในสภาพสังคมปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีวิสัยทัศน์ ในการนำสำนักงานเขตพื้นที่ให้เป็น องค์กร ที่มีความเข้มแข็ง บริหารจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐานสร้างโอกาสทางการศึกษาพัฒนาเด็กไทย ในศตวรรษที่ 21 เน้นการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายบนพื้นฐานสังคมพหุวัฒนธรรม สู่ความสำเร็จตามแนวทาง ของศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน มีเป้าประสงค์ให้เด็กในวัยเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างมี คุณภาพ ทัวถึง และเท่าเทียม สร้างผู้เรียนให้เป็น คนดีมีคุณภาพ ครูและบุคลากรทางการศึกษาจัดการเรียนรู้ได้ อย่างมีคุณภาพ มียุทธศาสตร์การพัฒนากลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกระดับโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนทุก กลุ่มเป้าหมายได้รับการทางการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้สมรรถนะและ ทักษะ การเรียนรู้ตามคุณลักษณะเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการ การศึกษา ส่งเสริมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในสังกัด มีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ตามหลักธรรมาภิบาล จัดรูปแบบการบริหารจัดการที่หลากหลาย โดยเน้นการสร้าง ความเข้มแข็งสู่ความเป็นเลิศ “STRONGER MODEL” ติดตาม ตรวจสอบประเมินผล และนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพโดยมีส่วนร่วมทุก ภาคส่วน (พรณรงค์ ทรัพย์คง, 2563) ข้อมูลการสำรวจจำนวนเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1 ปีการศึกษา 2561 และปีการศึกษา 2562 พบว่า ปีการศึกษา 2561 มีเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา จำนวน 7,345 คน และปีการศึกษา 2562 มีเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา จำนวน 6,847 คน เมื่อเปรียบเทียบปีการศึกษา 2561 กับ ปีการศึกษา 2562 เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาลดลง จำนวน 498 คน คิดเป็นร้อยละ 6.78 จำนวนเด็กด้อยโอกาสทางในปีการศึกษา 2563 พบว่า เด็กมีผลกระทบ

จากเอดส์ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.01 ชนกลุ่มน้อย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.01 เด็กยากจน จำนวน 5,716 คน คิดเป็นร้อยละ 99.55 กำพำ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 0.38 ทำงานรับผิดชอบตนเอง และครอบครัว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.01 รวมทั้งสิ้น 5,742 คน ข้อมูล ณ วันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2563 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) มีเด็กด้อยโอกาสจำนวนลดน้อยลงทุกปี แต่หากเทียบ จำนวนนักเรียนในปีการศึกษา 2563 มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 18,908 คน มีจำนวนเด็กด้อยโอกาส 5,742 คน คิดเป็นร้อยละ 30 ซึ่งยังคงถือว่ามียังมีจำนวนมาก ระบบการบริหารการศึกษาและสถานศึกษาจึงควรพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนและความเสมอภาคทางการศึกษาที่แท้จริง

จากประเด็นปัญหาและความสำคัญดังกล่าว การศึกษาความสัมพันธ์การบริหารจัดการสถานศึกษา โดยใช้ทฤษฎีระบบกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จะเป็นประโยชน์กับการบริหารสถานศึกษา สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนาการดำเนินการตามแนวทางการบริหารอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาระบบการบริหาร การศึกษาและสถานศึกษา ให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนและความเสมอภาคทาง การศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2565 พบว่า ปีการศึกษา 2564 มีจำนวนเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา จำนวน 5,421 คน ปีการศึกษา 2565 มีจำนวนเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา จำนวน 5,048 คน เมื่อสรุปในภาพรวมเปรียบเทียบปีการศึกษา 2564 กับปีการศึกษา 2565 จำนวนเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาลดลง จำนวน 373 คน จะเห็นจำนวนเด็กด้อย โอกาสลดลงในทุกปี อันเกิดจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1 ได้จัดให้มีโครงการ ป้องกันและลดปัญหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน “พาน้องกลับมาเรียน” กิจกรรมตามแผนงาน ลงพื้นที่ ติดตามค้นหาเด็กตกหล่น เด็กออกกลางคัน และเด็กที่มีแนวโน้มออกกลางคันเป็นรายบุคคลร่วมกับสถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ผลการดำเนินงานเชิงปริมาณ ผลการติดตามเด็กออกกลางคันใน เขตพื้นที่การศึกษา ปีการศึกษา 2565 (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2566) พบว่า มีเด็กออกกลางคันตามรายชื่อ ของ สพฐ. จำนวน 21 คน กลับมาเรียนในสังกัด สพฐ. จำนวน 1 คน ส่งต่อไปเรียน กศน. จำนวน 2 คน อายุพ้น เกณฑ์ไม่ประสงค์เรียนต่อ (ประกอบอาชีพ) จำนวน 4 คน เด็กต่างด้าวกลับประเทศ จำนวน 12 คน ส่งต่อผู้เกี่ยวข้อง ให้ความช่วยเหลือ จำนวน 2 คน เชิงคุณภาพเด็กตกหล่น เด็กออกกลางคันและเด็กที่มีแนวโน้มออกกลางคันในเขต พื้นที่การศึกษาได้รับการติดตามช่วยเหลือให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา เพื่อให้ได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพอย่าง น้อยจนจบการศึกษาภาคบังคับ และหรือได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นหรือได้รับการส่งเสริมให้มียานทำมีอาชีพ โดยบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือ และส่งต่อเพื่อให้เด็ก เหล่านั้นได้รับความช่วยเหลือต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้ทฤษฎีระบบสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาโดยใช้ทฤษฎีระบบกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาโดยใช้ทฤษฎีระบบกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ดำเนินการดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2565 ครูจำนวน 1,330 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2565 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยเปิดตารางเทียบหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซีและ มอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 302 คน ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้อำเภอที่ตั้งของสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม หลังจากนั้นคัดเลือกครูของแต่ละอำเภอที่ตั้งของสถานศึกษาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้สถานศึกษาเป็นหน่วยในการสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้ทฤษฎีระบบ กับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามทฤษฎีการวัดเจตคติของลิเคิร์ต (Likert Scale) จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามการบริหารโดยใช้ทฤษฎีระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 29 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านการผลิต และด้านข้อมูลย้อนกลับ และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 37 ข้อ แบ่งเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อนักเรียน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสรุปเป็นนิยามศัพท์ของการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. เลือกเทคนิคที่ใช้ในการวัด ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) ที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จากมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุด

3. สร้างข้อความเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้ทฤษฎีระบบ และข้อความเกี่ยวกับงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ตามนิยามศัพท์เฉพาะ

4. นำข้อความที่สร้างขึ้นทั้งหมดมาปรับปรุงภาษาให้อ่านง่าย เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน ตรวจสอบความตรงของข้อความรายข้อด้วยวิธีการหาค่าดัชนี IOC (Index of Item - Objective Congruence) รายข้อแล้วคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

5. สร้างเป็นแบบสอบถามแล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน (Pearson Product - Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อ กับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item - Total Correlation) คัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป

6. สร้างเป็นแบบสอบถาม โดยจัดเรียงข้อความตามลำดับของตัวแปรแล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้ครั้งแรก จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ความร่วมมือจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
2. นำสำเนาหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยติดต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
3. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยดำเนินการส่งข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทางเอกสาร และเก็บออนไลน์ทาง Google Form

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาโดยใช้ทฤษฎีระบบ และการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้วยวิธีหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาโดยใช้ทฤษฎีระบบ กับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามการปฏิบัติของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product - Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาโดยใช้ทฤษฎีระบบกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาโดยใช้ทฤษฎีระบบสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปรากฏผลการวิจัย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการบริหารโดยใช้ทฤษฎีระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

การบริหารโดยใช้ทฤษฎีระบบ	n = 302		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านปัจจัยนำเข้า	4.59	0.37	มากที่สุด	4
2. ด้านกระบวนการ	4.76	0.45	มากที่สุด	3
3. ด้านผลผลิต	4.80	0.41	มากที่สุด	2
4. ด้านข้อมูลย้อนกลับ	4.81	0.42	มากที่สุด	1
รวม	4.74	0.39	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 แสดงว่า การบริหารโดยใช้ทฤษฎีระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.74) และเมื่อเรียงลำดับรายด้านจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ คือ 1) ด้านข้อมูลย้อนกลับ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.81) 2) ด้านผลผลิตอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.80) และ 3) ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.76)

2. ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปรากฏผลการวิจัยดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	n = 302		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.67	0.30	มากที่สุด	4
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.71	0.28	มากที่สุด	3
3. ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน	4.72	0.26	มากที่สุด	2
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.86	0.29	มากที่สุด	1
5. ด้านการส่งต่อ	4.19	0.38	มาก	5
รวม	4.63	0.24	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 แสดงว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ 1) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$) 2) ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$) 3) ด้านการคัดกรองนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$) 4) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) และ 5) ด้านการส่งต่ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาโดยใช้ทฤษฎีระบบกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปรากฏผลการวิจัยดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรการบริหารโดยใช้ทฤษฎีระบบกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X	Y
X ₁	1					
X ₂	0.81*	-				
X ₃	0.85*	0.87*	-			
X ₄	0.83*	0.79*	0.91*	-		
X	0.92*	0.93*	0.97*	0.94*		
Y	0.75*	0.70*	0.80*	0.76*	0.80*	1

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปร การบริหารโดยใช้ทฤษฎีระบบกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวม ($r_{xy} = 0.80$) มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยการเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้

ด้านผลผลิต มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r_{x3y} = 0.80$)

ด้านข้อมูลย้อนกลับ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r_{x4y} = 0.76$)

ด้านปัจจัยนำเข้า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r_{x1y} = 0.75$)

ด้านกระบวนการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r_{x2y} = 0.70$)

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาโดยใช้การบริหารโดยใช้ทฤษฎีระบบและการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การบริหารโดยใช้ทฤษฎีระบบตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้ทฤษฎีระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยพบว่า การบริหารโดยใช้ทฤษฎีระบบตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.74$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับรายด้านจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ 1) ด้านข้อมูลย้อนกลับ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.81$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.42) 2) ด้านผลผลิต มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.80$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.41) 3) ด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.76$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.45) และ 4) ด้านปัจจัยนำเข้า มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.59$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.37) เป็นไปตามแนวคิดของ บุศรา เชื่อดี กล่าวว่า การศึกษาองค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทบริหาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เมื่อพิจารณาในการจัดกลุ่มองค์ประกอบ สามารถจัดกลุ่มได้ 4 องค์ประกอบ ตามทฤษฎีระบบ (System Theory) ดังนี้ 1) ด้านปัจจัยนำเข้า 2) ด้านกระบวนการ 3) ด้านผลผลิต และ 4) ด้านข้อมูลย้อนกลับ การประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทบริหารการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทบริหาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า องค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบ มีผลการประเมินที่ยอมรับได้ตามเกณฑ์ อยู่ในระดับมากที่สุด (บุศรา เชื่อดี, 2560) อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปุญชรัศม์ พันธุ์วัฒน์ และคณะ ได้ศึกษาเรื่องสภาพปัญหาการบริหารจัดการ ของโรงเรียนพร้าวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ การวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบและการปรับปรุงแก้ไข ผลการใช้รูปแบบ พบว่า รูปแบบมีความเป็นระบบ เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ผลการประเมินความพึงพอใจ พบว่า มีความพึงพอใจในรูปแบบการบริหารจัดการงานอยู่ในระดับมากที่สุด (ปุญชรัศม์ พันธุ์วัฒน์ และคณะ, 2562) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิดา จำรัส และคณะ ได้ศึกษาเรื่องการใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีระบบเพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาคูระสะเต็มที่ประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า กระบวนการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงผลผลิตผลลัพธ์ และผลกระทบจะช่วยให้ผู้วิจัยหรือผู้ดำเนินโครงการมองการดำเนินงานในลักษณะองค์รวมเพื่อจะช่วยให้ในการทำความเข้าใจระบบตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น (สุทธิดา จำรัส และคณะ, 2562) อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระธนาธร ธีรปัญญา ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานเชิงระบบหรือการบริหารงานตามทฤษฎีเชิงระบบมาใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการบริหารจัดการยุคใหม่ ที่วิเคราะห์ระบบของ

ทฤษฎี ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยนำเข้า (In put) กระบวนการ (Process) และผลลัพธ์ (Out come) มีการนำเทคนิคหรือวิธีการต่าง ๆ มาเสริมให้การปฏิบัติงานดีขึ้น (พระชนนธรร ธีรปญโญ, 2559)

2. การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 อยู่ในระดับมากที่สุด

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็น ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.63) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.24) เมื่อเรียงลำดับรายด้านจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ 1) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.86) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.29) 2) ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.72) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.26) 3) ด้านการคัดกรองนักเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.71) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.28) 4) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.67) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.30) และด้านที่อยู่ในระดับมาก คือ 5) ด้านการส่งต่อ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.19) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.38) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือเป็นกระบวนการขั้นตอนที่เป็นไปตามระบบในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาที่มีทั้งบุคลากรภายในและภายนอกที่ฝึสมความร่วมมือกัน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และคุณภาพมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ ธนภฤต อึ้งน้อย เรื่อง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิผล พบว่า ครูควรมีจิตวิทยาในการทำความรู้จักนักเรียน โรงเรียนควรมีวิธีการที่หลากหลายในการเก็บข้อมูลนักเรียน และมีแผนในการส่งเสริมนักเรียน แต่ละคน มีการคัดกรองนักเรียนโดยการจัดกลุ่มนักเรียน จำแนกนักเรียนความสามารถพิเศษกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาเป็นรายกรณี ผลการพัฒนาแบบ พบว่า รูปแบบประกอบด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไข และ 5) การส่งต่อนักเรียน (ธนภฤต อึ้งน้อย, 2563) อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ วรุฒิ สุขะเสวก ได้ศึกษาเรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ระดับการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตนักศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมาก การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนักศึกษา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตนักศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดนครสวรรค์ ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนักศึกษา ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตนักศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดนครสวรรค์ ได้ตัวแปรเกณฑ์ จำนวน 5 ด้าน โดยมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์เท่ากับ ร้อยละ 30 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 (วรุฒิ สุขะเสวก, 2563) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของสิทธิพงศ์ เจริญพรเศรษฐ์ และคณะ พบว่า ความคิดเห็นของครูต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนกลุ่มบางบ่อ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งต่อนักเรียน และด้านการคัดกรองนักเรียน (สิทธิพงศ์ เจริญพรเศรษฐ์ และคณะ, 2565) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของปัญญศรีศรี พันธ์วัฒน์ และคณะ พบว่า ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการ งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการคัดกรองนักเรียน ของโรงเรียนพริ้ววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ เกิดจากกระบวนการคัดกรองนักเรียนรูปแบบการบริหารจัดการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนพริ้ววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ การวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบและการปรับปรุงแก้ไข ผลการใช้

รูปแบบ พบว่า รูปแบบมีความเป็นระบบ เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ผลการประเมินความพึงพอใจ พบว่า มีความพึงพอใจในรูปแบบการบริหารจัดการงานอยู่ในระดับมากที่สุด (บุญชูศรี พันธ์วัฒน์ และคณะ, 2562)

3. การบริหารโดยใช้การบริหารโดยใช้ทฤษฎีระบบและการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้ทฤษฎีระบบมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยพบว่าการบริหารโดยใช้ทฤษฎีระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น การบริหารโดยใช้ทฤษฎีระบบมีค่าเพิ่มขึ้น การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ก็จะมีค่าเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นการบริหารโดยใช้ทฤษฎีระบบกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ จะเห็นได้ว่าการบริหารโดยใช้ทฤษฎีระบบมีค่าเพิ่มขึ้น การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนก็จะมีค่าเพิ่มขึ้นไปด้วย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีการบริหารโดยใช้ทฤษฎีระบบกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเหมาะสม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเมื่อได้นำหลักการบริหารโดยใช้ทฤษฎีระบบควบคู่ไปกับการบริหารการมีส่วนร่วมของเครือข่ายการศึกษาทั้งหลาย สถานศึกษานั้นก็ได้ชื่อว่า เป็นสถานศึกษาที่มีระบบดีเยี่ยม และมีผลให้ครูเกิดการยอมรับ จนกระทั่งเกิดการพัฒนาของครูในการดำเนินงานกำกับดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามเป้าหมายขององค์การ สอดคล้องกับการศึกษาของบุญชูศรี พันธ์วัฒน์ และคณะ เรื่องการศึกษาสภาพปัญหา ระบบบริหารจัดการ งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพร้าววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า 4 องค์ประกอบ คือ การวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบและ การปรับปรุงแก้ไข ผลการใช้รูปแบบ มีความเป็นระบบ เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด (บุญชูศรี พันธ์วัฒน์ และคณะ, 2562) อีกทั้ง สอดคล้องกับการศึกษาของสิทธิพงศ์ เจริญพรเศรษฐ์ และคณะ พบว่า ความคิดเห็นของครูต่อระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ของโรงเรียนกลุ่มบางบ่อ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน (สิทธิพงศ์ เจริญพรเศรษฐ์ และคณะ, 2565) และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของวรวิมล สุขะเสวก พบว่า ระดับการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตนักศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมาก การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนักศึกษา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตนักศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดนครสวรรค์ ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนักศึกษา ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตนักศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดนครสวรรค์ ได้ตัวแปรเกณฑ์ จำนวน 5 ด้าน โดยมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ เท่ากับ ร้อยละ 30 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (วรวิมล สุขะเสวก, 2563)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

- 1) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีการบริหารสถานศึกษาโดยใช้ทฤษฎีระบบ ในด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านข้อมูลย้อนกลับ อยู่ในระดับดีมากในทุกด้าน
- 2) การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

พบว่า ในด้านรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน และด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการส่งต่อนักเรียนอยู่ในระดับมาก 3) การบริหารโดยใช้ทฤษฎีระบบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ในทุกด้าน พบว่า ด้านผลผลิตมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากที่สุด และด้านกระบวนการมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยสุด ในส่วน ของข้อเสนอแนะผู้สนใจควรนำเอาผลการศึกษาที่ได้จากการผลงานวิจัยไปพัฒนาเป็นแบบสำรวจเพื่อเก็บข้อมูล และศึกษาในพื้นที่และประชากรที่กว้างขึ้นในระดับประเทศ ซึ่งจะทำให้บุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจ ในการบริหารโดยใช้ทฤษฎีระบบกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และนำผลของการศึกษา ดังกล่าวมาช่วยพัฒนาการศึกษา ซึ่งจะทำให้มีการปรับปรุงหรือการกำหนดมาตรการที่จะขับเคลื่อนให้การนำเอา นโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ การใช้ทฤษฎีระบบมีความสำคัญ ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร จัดการสถานศึกษา จึงควรส่งเสริมพัฒนาความรู้และทักษะในด้านดังกล่าวให้กับผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผน ปรับกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้การบริหารงานของสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ ตลอดจน ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู เพื่อนำไปพัฒนาการบริหาร การศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ธนกฤต อึ้งน้อย. (2563). การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิผลของ โรงเรียนขนาดเล็ก : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวังจาน. วารสารครูสภาวิทยากร JOURNAL OF TEACHER PROFESSIONAL DEVELOPMENT, 1(3), 31-42.
- นพพล โพธิ์เงิน. (2560). การบริหารการศึกษาตามหลักไตรสิกขากับทฤษฎีเชิงระบบ. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 4(1), 143-145.
- บุศรา เชื้อดี. (2560). รูปแบบการบริหารโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทบริหารสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการ ส่งเสริมการศึกษาเอกชน. ใน ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์.
- บุญศรีศรี พันธ์วัฒน์ และคณะ. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการงานคัดกรองนักเรียนของระบบการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนพร้าววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย นครสวรรค์, 21(2), 176-177.
- พรณรงค์ ทรัพย์คง. (2563). วิสัยทัศน์และแนวทางการพัฒนา สพป.จบ.1 ปี 2564. เรียกใช้เมื่อ 2 ธันวาคม 2563 จาก <https://www.chan1.net/story/803>
- พระธนาธร ธีรปัญญา. (2559). บทวิเคราะห์ศักยภาพทางการบริหารและแนวทางการพัฒนาเชิงระบบของโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา. ธรรมทรรศน์, 16(3), 217-233.
- วรวิมล สุขะเสวก. (2563). การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตนักศึกษา ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดนครสวรรค์. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์, 8(1), 377-389.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). คู่มือการคัดเลือกสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประจำปีการศึกษา 2564. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สิทธิพงศ์ เจียมพรเศรษฐ์ และคณะ. (2565). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกลุ่มบางบ่อ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร, 5(1), 162-177.
- สุทธิดา จำรัสมนต์ และคณะ. (2562). มุมมองทฤษฎีระบบของรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครูสะเต็ม. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ, 12(1), 147-158.

ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานในสถานการณ์ COVID - 19
ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเกาะสมุย*
FACTORS ASSOCIATION TO BURNOUT SYNDROME IN COVID - 19
OF NURSE KOH SAMUI HOSPITAL

จิราภรณ์ ลิ้มนิจสรกุล

Jiraporn Limnitsorakool

กลุ่มงานจิตเวช โรงพยาบาลเกาะสมุย สุราษฎร์ธานี ประเทศไทย

Department of Psychiatry, Koh - Samui Hospital, Surat Thani, Thailand

*Corresponding author E-mail: jira401ster@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจ แบบภาคตัดขวางครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะหมดไฟในการทำงานและปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานในสถานการณ์ COVID - 19 ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเกาะสมุย โดยใช้แนวคิดของมาสลาซ กลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลวิชาชีพ ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเกาะสมุยอย่างน้อย 1 ปี จำนวน 110 คน ใช้สูตรคำนวณของ Cohen เครื่องมือวิจัย เป็นแบบสอบถาม 2 ส่วน คือ ปัจจัยส่วนบุคคล และแบบสอบถามภาวะหมดไฟในการทำงาน สำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของศูนย์สุขภาพจิตที่ 7 จังหวัดขอนแก่น เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 3 เดือน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ได้แก่ Independent t - test และ ANOVA ผลการวิจัยมี ดังนี้ 1) พยาบาลวิชาชีพมีภาวะหมดไฟในการทำงานในสถานการณ์ COVID - 19 อยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 59.1 ระดับปานกลางร้อยละ 39.1 และภาวะหมดไฟในการทำงานระดับสูง ร้อยละ 1.8 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ และด้านการลดความเป็นบุคคล อยู่ในระดับต่ำ แต่ด้านความสำเร็จส่วนบุคคล อยู่ในระดับสูง 2) เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานในสถานการณ์ COVID - 19 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มอายุที่น้อยกว่าหรือ เท่ากับ 30 ปี กลุ่มที่มีภาระครอบครัวที่เดือดร้อนมาก แผนกที่ปฏิบัติงานไม่สัมผัสกับ COVID - 19 โดยตรง ลักษณะงานในฐานะผู้ปฏิบัติงาน มีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงาน อย่างมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ส่วนตัวแปร ด้านเพศ สถานภาพ ระยะเวลาปฏิบัติงาน เงินเดือน ค่าตอบแทนความเสี่ยงในการปฏิบัติงานโรคประจำตัวและภูมิแพ้ ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($p > 0.05$)

คำสำคัญ: ภาวะหมดไฟ, โรค COVID - 19, พยาบาลวิชาชีพ

Abstract

The survey research is cross - sectional survey studies this time has the objective of studying work burnout and factors association to burnout syndrome in COVID - 19 of nurse Koh Samui Hospital. Using the concepts of Maslach's theory. The sample group is professional nurses who worked in Koh Samui Hospital for at least 1 year, totaling 110 people, using Cohen's formula

* Received December 19, 2023; Revised December 30, 2023; Accepted December 30, 2023

to calculate. Research tools It's a questionnaire. It consists of two parts of information: personal factors and a questionnaire on work burnout for public health officials at Mental Health Center No. 7, Khon Kaen Province. Data were collected using questionnaires and interviews with a sample group over a period of 3 months. Data were analyzed using descriptive statistics, including percentage, mean, and standard deviation. and inferential statistics, including independent t-tests and ANOVA. The research results are as follows: 1) Professional nurses have a low level of burnout during the COVID - 19 situation 59.1 percent, a medium level of 39.1 percent, and a high level of work burnout 1.8 percent. When considering each aspect, it was found that emotional exhaustion and depersonalization are at a low level, but personal success is at a high level. 2) When analyzed the factors affected work burnout in the COVID - 19 situation, the research results found that age groups less than or equal to 30 years, groups with family burdens that were very difficult, departments where work was not directly exposed to COVID - 19, and Job description as a worker affected the state of burnout at work. There is a statistically significant difference ($p < 0.05$). As for the variables of gender, status, length of service, salary, work risk compensation, congenital disease, and hometown, there was no statistical difference ($p > 0.05$).

Keywords: Burnout, COVID - 19, Professional Nurses

บทนำ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เกิดจากเชื้อไวรัส SAR - CoV - 2 สามารถติดเชื้อสู่คนได้ โดยเฉพาะในระบบทางเดินหายใจและทางเดินอาหาร ก่อให้เกิดอาการป่วย เช่น ไข้หวัด ไข้หวัดใหญ่ ฯลฯ ผ่านการไอจาม มีผื่นผื่นของน้ำมูกหรือเสมหะที่มีไวรัสอยู่รวมถึงการที่ไวรัสบนแป้นกับมือและสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน อาการและอาการแสดง ได้แก่ ไอ จาม น้ำมูกไหล หายใจหอบ หายใจลำบาก เจ็บคอ ไข้ อ่อนเพลีย อูจจาระร่วง รายที่รุนแรง อาจพบปอดอักเสบ ไตวาย น้ำท่วมปอด ระบบหัวใจและหลอดเลือดล้มเหลว (เอกลักษณ์ แสงศิริรักษ์ และสิรินรัตน์ แสงศิริรักษ์, 2563) มีการระบาดใหญ่ได้รวดเร็ว การดูแลรักษาเป็นไปอย่างฉุกเฉิน มีคนป่วยหนัก และตายมากเกินไปที่จะเป็น ในขณะที่ประเทศไทย ส่วนใหญ่มีอาการไม่รุนแรงมีเพียงประมาณ ร้อยละ 15 ที่มีอาการรุนแรงและมีอัตราการเสียชีวิตประมาณ ร้อยละ 21 มีรายงานผู้ป่วยยืนยันทั่วโลก 613,822,943 ราย เสียชีวิต 6,516,461 ราย ในขณะที่ประเทศไทย มียอดผู้ป่วยยืนยัน 4,668,244 ราย เสียชีวิต 32,554 ราย ณ วันที่ 12 กันยายน 2565 (กรมประชาสัมพันธ์, 2565)

การระบาดของโรคที่เกิดขึ้นต่อเนื่องยาวนาน ทำให้เกิดผลกระทบต่อสังคมหลายด้านอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งผลกระทบด้านเศรษฐกิจ และปัญหาต่อสุขภาพจิตของประชาชนทั่วไปและบุคลากรทางการแพทย์ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้แก่ ความเครียด ภาวะหมดไฟ โรคซึมเศร้า และการฆ่าตัวตาย ซึ่งเป็นปัญหาด้านสุขภาพจิตสำคัญที่ต้องรับมืออย่างทันที่และมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพยาบาลวิชาชีพ ที่ต้องทำงานท่ามกลางการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สภาพแวดล้อมที่มีแต่ความเจ็บป่วย ผู้ที่เสี่ยงต่อความตาย ความทุกข์ทรมาน ภาระงานมาก อัตรากำลังไม่พอ ทำงานเกินเกณฑ์มาตรฐาน หัวหน้าขาดความเข้าใจแลกรวยาก อุปกรณ์ไม่เพียงพอ (นิศากร กะการดี และคณะ, 2563) นโยบายและการบริหารงานในหน่วยงาน ที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของพยาบาล เงินเดือน สวัสดิการ และผลประโยชน์ตอบแทนที่ขาดความเหมาะสมไม่เพียงพอ เมื่อเทียบกับลักษณะงานที่ต้องรับผิดชอบต่อชีวิตมนุษย์ เสี่ยงต่อการติดเชื้อ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นภาวะกดดันให้พยาบาลเกิดความเครียดจากการทำงานได้ จากความเครียดและภาวะกดดันดังกล่าวหากเกิดต่อเนื่องและเรื้อรังเป็นระยะเวลานาน ก็จะนำไปสู่ความเหนื่อยหน่าย (Burn Out) (ทิพรัตน์ บำรุงพนิชถาวร และคณะ, 2565)

ภาวะหมดไฟในการทำงาน หรืออาการ Burnout Syndrome ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโรคใหม่จากองค์การอนามัยโลก (WHO) เป็นผลจากความเครียดเรื้อรัง ในสถานที่ทำงาน ซึ่งควรได้รับการดูแลจากแพทย์เฉพาะทางก่อนจะรุนแรงและคุกคามการใช้ชีวิต ภาวะนี้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจที่เป็นผลมาจากความเครียด จนบางครั้งรู้สึกเหนื่อยล้าทางอารมณ์ เบื่อหน่าย ไม่หยิบจับทำอะไร รู้สึกสูญเสียพลังงานทางจิตใจ มองงานที่กำลังทำอยู่ในเชิงลบขาดความสุข สนุกในเนื้องาน หมดแรงจูงใจประสิทธิภาพการทำงานต่ำลง บางรายอาจรู้สึกเหินห่างจากเพื่อนร่วมงาน จนทำให้มีความรู้สึกหมดเรี่ยวแรงในการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ภาวะหมดไฟในการทำงานยังส่งผลถึงร่างกายด้วยเช่นกัน เช่น นอนไม่หลับ กังวลใจทุกครั้งที่ต้องทำงาน รู้สึกเหนื่อยล้า อ่อนเพลีย อาจมีอาการปวดศีรษะ คลื่นไส้อาเจียน รวมถึงปวดเมื่อยร่างกาย และประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ในบางรายอาจมีอาการแปรปรวน รู้สึกสิ้นหวัง ล้มเหลวในการทำงาน หงุดหงิดจนแสดงออกด้วยการทะเลาะเบาะแว้งในที่ทำงาน หากเป็นมากขึ้นอาจปิดกั้นตนเองจากเพื่อนร่วมงาน พูดน้อยลง ขาดสมาธิและความคิดเริ่มสร้างสรรค์ (กรมสุขภาพจิต, 2564) ดังผลการสำรวจภาวะผลสำรวจสุขภาพจิตคนไทยกับ COVID - 19 ของกรมสุขภาพจิต ตั้งแต่เดือน มี.ค. 2563 พบบุคลากรมีภาวะเหนื่อยล้าทางอารมณ์ รู้สึกหมดพลัง หมดหวัง สูญเสีย พลังงานทางจิตใจ รองลงมาเป็นการมองความสัมพันธ์ในที่ทำงานในทางลบ ระวังง่ายขึ้น และมองความสามารถในการทำงานของตนเองลดลง (กรมสุขภาพจิต, 2563) ดังการศึกษาพบ บุคลากรทางการแพทย์ โรงพยาบาลสุรินทร์ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ส่วนใหญ่มีระดับความเครียดและอารมณ์ซึมเศร้าปานกลางถึงสูง และความเครียดและอารมณ์ซึมเศร้าลดลงเมื่อระยะเวลาผ่านไป (เอกลักษณ์ แสงศิริรักษ์ และสิรินรัตน์ แสงศิริรักษ์, 2563)

อำเภอเกาะสมุย ในช่วงสถานการณ์ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบสถานการณ์ การแพร่ระบาดที่รุนแรง มียอดผู้ป่วยยืนยัน จำนวน 34,362 ราย เสียชีวิต 50 ราย ณ วันที่ 26 กันยายน 2665 (ศูนย์ข้อมูล COVID - 19 อำเภอเกาะสมุย, 2565) ที่ต้องให้การดูแลรักษาทั้งในโรงพยาบาล โรงพยาบาลสนาม การออกดูแลผู้ป่วยที่บ้าน ที่ชุมชน ประกอบกับเกาะสมุย เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่สำคัญ ต้องรับนโยบายต่าง ๆ ที่พ่วงเศรษฐกิจ อาทิ การออกตรวจหาเชื้อในกลุ่มแรงงานข้ามชาติ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าเกาะสมุย ในโครงการ Samui Sandbox Test & Go การเร่งฉีดวัคซีนป้องกันการติดเชื้อโควิดให้ครอบคลุมประชาชนทั้งเกาะสมุย สิ่งเหล่านี้ ต้องใช้ทรัพยากรทางบุคลากรทางสุขภาพของโรงพยาบาลเกาะสมุยและเครือข่าย ต้องเผชิญกับผลกระทบทางร่างกายและจิตใจ เกิดภาวะกดดัน ต้องปรับการทำงาน ส่งผลต่อการเกิดความเครียด วิตกกังวล เคร้า ท้อแท้ ดังจะเห็นได้จากผลการประเมิน Mental Health Check In ในบุคลากรของโรงพยาบาลเกาะสมุย ในปี พ.ศ.2565 พบว่า มีภาวะเครียด ร้อยละ 13.27 มีภาวะซึมเศร้า ร้อยละ 23.98 และมีความคิดทำร้ายตนเอง ร้อยละ 5.93 ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาที่เกิดจากการทำงานอย่างเหน็ดเหนื่อย การเผชิญกับความยากลำบากในการทำงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID - 19 อาจส่งผลต่อการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ยังไม่มีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานในสถานการณ์ COVID - 19 ของพยาบาล ดังนั้นผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานในสถานการณ์ COVID - 19 ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเกาะสมุย เพื่อที่จะใช้เป็นข้อมูลในการหาทางป้องกันและแก้ไขการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ ที่ต้องทำงานในสถานการณ์ที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อต่าง ๆ รวมถึงเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ผู้บริหารนำมาวางแผนในการดูแลพยาบาลวิชาชีพ และบุคลากรทางการแพทย์อื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะหมดไฟ (Burn Out Syndrome) ในการทำงานในสถานการณ์ COVID - 19 ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเกาะสมุย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาวะภาวะหมดไฟ (Burn Out Syndrome) ในการทำงานในสถานการณ์ COVID - 19 ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเกาะสมุย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่งแบบภาคตัดขวาง (Cross - Sectional Survey Study)

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ พยาบาลวิชาชีพ ที่ประสบการณ์การทำงานในโรงพยาบาลเกาะสมุย อย่างน้อย 1 ปี
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลวิชาชีพทั้งเพศหญิงและเพศชายที่ทำงานในแผนกต่าง ๆ ภายในโรงพยาบาลเกาะสมุย อย่างน้อย 1 ปี มีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 110 คน โดยใช้สูตรคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Cohen ที่สามารถสื่อสารและเข้าใจภาษาไทยได้ดี มีความสนใจและยินยอมให้ความร่วมมือในการวิจัย มีการปฏิบัติหน้าที่ในขณะที่มีการระบาดของเชื้อ COVID - 19

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปที่เป็นปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยเกี่ยวกับงานและองค์กร ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน เงินเดือน ค่าตอบแทนความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน ภาระครอบครัว โรคประจำตัว แผนก ลักษณะงานที่ปฏิบัติ และ ภูมิำเนา
2. แบบสอบถามภาวะหมดไฟในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ จากแบบสอบถาม ภาวะหมดไฟในการทำงานสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของศูนย์สุขภาพจิตที่ 7 จังหวัดขอนแก่น (นันทาดี วรวิสุต และคณะ, 2560) จำนวน 22 ข้อ จำแนกเป็น 3 ด้าน คือ ความอ่อนล้าทางอารมณ์ จำนวน 9 ข้อ (ข้อ 1, 2, 3, 6, 8, 13, 14, 16, 20) การลดความเป็นบุคคล จำนวน 5 ข้อ (ข้อ 5, 10, 11, 15, 22) และความสำเร็จส่วนบุคคล จำนวน 8 ข้อ (ข้อ 4, 7, 9, 12, 17, 18, 19, 21) รวมทั้งสิ้น 22 ข้อ เป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 7 ระดับ (ระหว่าง 0 - 6 คะแนน) โดยด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ และด้านการลดความเป็นบุคคล ข้อคำถามทางลบ โดยมีเกณฑ์การให้ คะแนน ดังนี้ 0 คะแนน หมายถึง ไม่เคยมีความรู้สึกเช่นนั้นเลย - 6 คะแนน หมายถึง มีความรู้สึกเช่นนั้นทุก ๆ วัน ส่วนด้านความสำเร็จส่วนบุคคลเป็นข้อคำถามทางบวก โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตรงกันข้าม ดังนี้ 6 คะแนน หมายถึง ไม่เคยมีความรู้สึกเช่นนั้นเลย - 0 คะแนน หมายถึง มีความรู้สึกเช่นนั้นทุก ๆ วัน (นันทาดี วรวิสุต และคณะ, 2560) และมีเกณฑ์การแบ่งระดับภาวะหมดไฟในแต่ละด้านตามคะแนน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์ระดับภาวะหมดไฟในการทำงาน

ภาวะหมดไฟในการทำงาน	ด้าน		
	ความอ่อนล้าทางอารมณ์ (คะแนน)	การลดความเป็นบุคคล (คะแนน)	ความสำเร็จส่วนบุคคล (คะแนน)
ระดับต่ำ	0 - 16	0 - 6	39 คะแนนขึ้นไป
ระดับปานกลาง	17 - 26	7 - 12	32 - 38
ระดับสูง	27 คะแนนขึ้นไป	13 คะแนนขึ้นไป	0 - 31

การแปลผลคะแนนภาวะหมดไฟภาพรวม เป็นการพิจารณาขอบเขตของคะแนนเฉลี่ยเพื่อใช้ในการแปลผลข้อมูลตามความหมายของข้อมูล กำหนด ไว้เป็น 3 ระดับ มีเกณฑ์การพิจารณาจากพิสัย (มนัสพงษ์ มาลา, 2564) ดังนี้

ภาวะหมดไฟในการทำงานระดับสูง หมายถึง 89 - 132 คะแนน

ภาวะหมดไฟในการทำงานระดับปานกลาง หมายถึง 45 - 88 คะแนน

ภาวะหมดไฟในการทำงานระดับน้อย หมายถึง ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 44 คะแนน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตเวชศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญทางอายุรศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญทางสังคมศาสตร์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของเนื้อหา และความชัดเจนของภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม ให้ตรงกับเรื่องที่ต้องการจะวัด จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำก่อนนำไปทดสอบ มีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (IOC: Index of item objective congruence) เท่ากับ 1.0

2. การตรวจสอบความเชื่อถือ ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และแก้ไข นำไปทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยนำไปทดสอบกับพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's alpha correlation coefficient) เท่ากับ .90

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากพยาบาลวิชาชีพ ไม่มีการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion criteria) คือ พยาบาลวิชาชีพทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีประสบการณ์การทำงานในโรงพยาบาลเกษมสุข อย่างน้อย 1 ปี ที่ยินยอม เข้าร่วมการวิจัยและสามารถอ่านภาษาไทยได้ และเกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria) คือ พยาบาลวิชาชีพ ที่ไม่ได้ปฏิบัติงานในช่วงที่มีการระบาดของ COVID - 19 ซึ่งในเกณฑ์ดังกล่าว จะขออนุญาต อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย รวมทั้งประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการวิจัยอย่างละเอียด และตอบคำถามต่าง ๆ ที่กลุ่มตัวอย่างสงสัยด้วยความเต็มใจ ไม่ปิดบังซ่อนเร้น จนกลุ่มตัวอย่างพอใจและเข้าร่วมโครงการนี้โดยสมัครใจ และความเป็นอิสระในการให้ข้อมูลผู้วิจัยโดยไม่ส่งผลกระทบต่อ ใด ๆ ตลอดจน การเก็บรักษาความลับและการนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม หากกลุ่มตัวอย่างยินยอมตอบแบบสอบถาม การวิจัย ถือว่าเป็นการยินยอมให้ข้อมูลการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้อง เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลและคะแนนรวมของภาวะหมดไฟ ในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลและภาวะหมดไฟในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โดยสถิติอนุมาน (Inferential statistic) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามโดยใช้ Independent t - test และ ANOVA

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง งานวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี เอกสารรับรองหมายเลข STPHO2023-141

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์ โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย จำแนกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล

จากการศึกษาพบว่า พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเกาะสมุย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 90.9 มีอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี ร้อยละ 58.2 รองลงมา 41 - 50 ปี ร้อยละ 17.3 อายุเฉลี่ย 34 - 54 ปี อายุต่ำสุด 22 ปี อายุมากที่สุด 59 ปี มีสถานภาพโสด ร้อยละ 60.9 มีระยะเวลาปฏิบัติงาน 1 - 10 ปี ร้อยละ 66.4 รองลงมา 21 - 30 ปี ร้อยละ 14.5 ระยะเวลาปฏิบัติงานเฉลี่ย 11.27 ปี ระยะเวลาปฏิบัติงานต่ำสุด 1 ปี ระยะเวลาปฏิบัติงานมากที่สุด 38 ปี อัตราเงินเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 25,000 บาท ร้อยละ 60.9 รองลงมา มากกว่าหรือเท่ากับ 45,001 บาท ร้อยละ 19.8 เงินเดือนเฉลี่ยต่อเดือน 28,924 บาท ค่าตอบแทนความเสี่ยงปฏิบัติงาน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท ร้อยละ 74.5 รองลงมา 5,001 - 20,000 บาท ร้อยละ 18.2

ด้านภาระครอบครัว มีภาระครอบครัวไม่เดือดร้อนมากที่สุด ร้อยละ 42.7 รองลงมา ภาระครอบครัวเดือดร้อนปานกลาง ร้อยละ 41.8 มีภาระครอบครัวไม่เดือดร้อน ร้อยละ 8.2 และมีภาระครอบครัวที่เดือนร้อนมากน้อยที่สุด ร้อยละ 7.3 ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 77.3 โรคประจำตัวที่พบมากที่สุด คือ โรคไขมันในเลือดสูง ร้อยละ 6.4

ด้านงาน แผนกที่ปฏิบัติงาน มากที่สุด คือ ผู้ป่วยนอก ร้อยละ 10.9 ลักษณะงานส่วนใหญ่ เป็นผู้ปฏิบัติงาน ร้อยละ 86.4 ในขณะที่เป็นหัวหน้างาน ร้อยละ 13.6

ด้านภูมิสำเนา พบว่า ส่วนใหญ่จะมีภูมิสำเนานอกอำเภอกะสมุย ร้อยละ 70.9 และมีภูมิสำเนาในอำเภอกะสมุย เพียงร้อยละ 29.1

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาภาวะหมดไฟในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ ในสถานการณ์ COVID - 19

การศึกษาพบว่า พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเกาะสมุย ส่วนใหญ่ มีระดับภาวะหมดไฟในการทำงานอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 59.1 มีระดับภาวะหมดไฟในการทำงานสูง เพียงร้อยละ 1.8 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางแสดงระดับภาวะหมดไฟในการทำงาน ของพยาบาลวิชาชีพ (n = 110)

ระดับ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ (0 - 44)	65	59.1
ปานกลาง (45 - 88)	43	39.1
สูง (98 - 132)	2	1.8
รวม	110	100

$\bar{X} = 1.4$ S.D. = 0.5

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ อยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 50 ด้านการลดความเป็นบุคคลอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 56.4 และด้านการลดความสำเร็จส่วนบุคคล อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 97.3 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางแสดงระดับภาวะหมดไฟด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ ด้านการลดความเป็นบุคคลและด้านความสำเร็จส่วนบุคคล ในพยาบาลวิชาชีพ (n = 110)

ด้าน	ระดับภาวะหมดไฟในการทำงาน					
	ต่ำ		ปานกลาง		สูง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความอ่อนล้าทางอารมณ์	55	50	25	22.7	30	27.3
การลดความเป็นบุคคล	62	56.4	28	25.5	20	18.2
ความสำเร็จส่วนบุคคล	1	9	2	1.8	107	97.3

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ด้านภาวะอ่อนล้าทางอารมณ์ ที่พบมากที่สุด คือ ฉันรู้สึกอ่อนเพลียตอนต้นนอนและตอนเช้าทำงาน ร้อยละ 30 รองลงมา คือ ฉันรู้สึกว่ากำลังทำงานในหน้าที่ ที่หนักเกินไป ร้อยละ 16.4 และฉันรู้สึกเหนื่อยหน่ายกับงานที่ทำอยู่ ร้อยละ 14.6 ตามลำดับ ด้านการลดความเป็นบุคคล ที่พบมากที่สุด คือ ฉันกังวลใจว่างานที่ทำอยู่ ทำให้ฉันกลายเป็นคนเจ้าอารมณ์ ร้อยละ 15.4 ฉันกลายเป็นคนแข่งกระด้าง ตั้งแต่เริ่มทำงานนี้ ร้อยละ 7.3 รองลงมา คือ ฉันรู้สึกไม่พอใจต่อพฤติกรรมของผู้รับบริการบางคน ร้อยละ 7.2 ตามลำดับ ส่วนด้านความสำเร็จส่วนบุคคล ที่พบมากที่สุด คือ ฉันสามารถสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองกับผู้รับบริการได้ไม่ยาก ร้อยละ 70 รองลงมา คือ ฉันรู้สึกว่าได้สร้างสิ่งที่มีคุณค่ามาก ให้กับงานที่ฉันทำอยู่ ร้อยละ 66.4 และฉันรู้สึกเป็นสุข ภายหลังจากการให้บริการกับผู้รับบริการอย่างใกล้ชิด ร้อยละ 61.9 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตารางแสดงระดับภาวะหมดไฟด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ ด้านการลดความเป็นบุคคลและด้านความสำเร็จส่วนบุคคล ในพยาบาลวิชาชีพ รายข้อ (n = 110)

ข้อ	ภาวะหมดไฟในการทำงาน	ร้อยละ						
		0	1	2	3	4	5	6
ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์								
3	ฉันรู้สึกอ่อนเพลียตอนตื่นนอนและตอนเช้าทำงาน	5.5	19.1	18.2	15.5	11.8	15.5	14.5
8	ฉันรู้สึกเหนื่อยหน่ายกับงานที่ทำอยู่	8.2	30.0	17.3	20.0	10.0	9.1	5.5
14	ฉันรู้สึกว่าการกำลังทำงานในหน้าที่ ที่หนักเกินไป	17.3	24.5	16.4	17.3	8.2	10.0	6.4
ด้านการลดความเป็นบุคคล								
10	ฉันกลายเป็นคนแข็งกระด้าง ตั้งแต่เริ่มทำงานนี้	33.6	29.1	10.9	10.9	8.2	1.8	5.5
11	ฉันกังวลใจว่างานที่ทำอยู่ ทำให้ฉันกลายเป็นคนเจ้าอารมณ์	25.5	28.2	9.1	10.0	11.8	10.9	4.5
15	ฉันรู้สึกไม่พอใจใสใจต่อพฤติกรรมของผู้รับบริการบางคน	26.4	35.5	10.9	11.8	8.2	3.6	3.6
ด้านความสำเร็จส่วนบุคคล								
17	ฉันสามารถสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองกับผู้รับบริการได้ไม่ยาก	1.8	1.8	2.7	10.9	12.7	43.6	26.4
18	ฉันรู้สึกเป็นสุข ภายหลังจากการให้บริการกับผู้รับบริการอย่างใกล้ชิด	1.8	0	6.4	11.8	18.2	36.4	25.5
19	ฉันรู้สึกว่าได้สร้างสิ่งที่มีคุณค่ามาก ให้กับงานที่ฉันทำอยู่	0.9	1.8	3.6	11.8	15.5	40.0	26.4

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ

จากการวิเคราะห์ ปัจจัยส่วนบุคคลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานในสถานการณ์ COVID - 19 ของพยาบาลวิชาชีพ ได้แก่ กลุ่มอายุ ภาระครอบครัวที่ต้องดูแล แผนกที่ปฏิบัติงานและลักษณะงานที่ปฏิบัติ โดยสามารถวิเคราะห์ ได้ดังนี้ ดังตารางที่ 5

อายุ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี จะมีคะแนนเฉลี่ยภาวะหมดไฟในการทำงานสูงกว่ากลุ่มอายุอื่น เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีภาวะหมดไฟในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี และกลุ่มอายุ 51 - 60 ปี มีภาวะหมดไฟในการทำงานแตกต่างกัน ในขณะที่กลุ่มอายุอื่น ๆ มีภาวะหมดไฟในการทำงานไม่แตกต่างกัน

ภาระครอบครัวที่ต้องดูแล ภาระครอบครัวที่เดือดร้อนมาก มีคะแนนเฉลี่ยภาวะหมดไฟในการทำงานสูงกว่ากลุ่มที่มีภาระครอบครัวน้อยกว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติ พบว่า กลุ่มที่มีภาระครอบครัวที่เดือดร้อนมากกับกลุ่มที่ไม่มีภาระครอบครัว กลุ่มที่มีภาระครอบครัวที่ไม่เดือดร้อนจะมีภาวะหมดไฟในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และกลุ่มที่ไม่มีภาระครอบครัว และกลุ่มที่มีภาระครอบครัวที่ไม่เดือดร้อนจะมีภาวะหมด

ไฟในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนั้น กลุ่มที่มีภาระครอบครัวที่ไม่เดือดร้อน และกลุ่มที่มีภาระครอบครัวที่เดือดร้อนปานกลาง มีภาวะหมดไฟในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แผนกที่ปฏิบัติงาน พบว่า แผนกที่ไม่ได้สัมผัสผู้ป่วย COVID - 19 มีคะแนนเฉลี่ยด้านภาวะหมดไฟสูงกว่าแผนกที่สัมผัส COVID - 19 โดยตรงเมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติ พบว่า ภาวะหมดไฟในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ลักษณะงานที่ปฏิบัติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปฏิบัติงานมีคะแนนเฉลี่ยภาวะหมดไฟในการทำงานสูงกว่ากลุ่มหัวหน้างาน เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติ พบว่า ภาวะหมดไฟในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะหมดไฟด้านต่าง ๆ ในพยาบาลวิชาชีพ (n = 110)

กลุ่มที่	ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	t / F	หมายเหตุ (คู่ที่ต่างกัน)
อายุ (ปี)				2.779**	
1.	≤ 30	43.4	19.9		1,4
2.	31 - 40	35.7	16.5		
3.	41 - 50	36.8	17.9		
4.	51 - 60	39.5	14.6		
ภาระครอบครัวที่ต้องดูแล				4.948**	
1.	ไม่มีภาระครอบครัว	47.2	16.6		1,2 1,4
2.	มีภาระครอบครัวที่ไม่เดือดร้อน	31.9	16.5		
3.	มีภาระครอบครัวที่เดือดร้อนปานกลาง	44.0	19.5		2,3 2,4
4.	มีภาระครอบครัวที่เดือดร้อนมาก	19.0	21.4		
แผนกที่ปฏิบัติงาน				2.380***	
1.	แผนกที่ไม่ได้สัมผัส Covid โดยตรง	42.9	20.2		
2.	แผนกที่สัมผัส Covid โดยตรง	34.6	16.6		
ลักษณะงาน				-3.145**	
1.	หัวหน้างาน	27.8	14.8		
2.	ผู้ปฏิบัติงาน	41.3	19.1		

ส่วนปัจจัยด้าน เพศ สถานภาพสมรส ระยะเวลาการปฏิบัติงาน เงินเดือน ค่าตอบแทนความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน โรคประจำตัว ภูมิสำเนา แตกต่างกัน ไม่พบความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟในการทำงาน ที่นัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ไม่เกี่ยวข้องกับภาวะหมดไฟด้านต่าง ๆ ในพยาบาลวิชาชีพ (n = 110)

กลุ่มที่	ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	t / F	หมายเหตุ (คู่ที่ต่างกัน)
เพศ				1.752	
1.	ชาย	49.5	17.8		
2.	หญิง	38.5	19.0		
สถานภาพสมรส				1.802	
1.	คู่	42.2	19.7		
2.	โสด	35.9	16.9		
3.	หม้าย/หย่าแยก	33.3	21.0		

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ไม่เกี่ยวข้องกับภาวะหมดไฟด้านต่าง ๆ ในพยาบาลวิชาชีพ (ต่อ) (n = 110)

กลุ่มที่	ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	t / F	หมายเหตุ (คู่ที่ต่างกัน)
ระยะเวลาการปฏิบัติงาน				1.579	
1.	1 - 10	41.9	20.3		
2.	11 - 20	39.4	15.9		
3.	21 - 30	34.2	16.1		
4.	31 - 40	30.9	15.1		
เงินเดือน				1.753	
1.	≤ 25,000	42.1	19.4		
2.	25,001 - 35,000	44.3	12.7		
3.	35,001 - 45,000	32.9	19.3		
4.	≥ 45001	34.0	19.1		
ค่าตอบแทนความเสี่ยงปฏิบัติงาน (บาท)				0.305	
1.	≤ 5,000	39.7	20.1		
2.	5,001 - 2,0000	39.3	15.9		
3.	20,001 - 35,000	25.0	12.7		
4.	35,001 - 50,000	41.5	10.6		
5.	> 50,001	42.0	22.8		
โรคประจำตัว				1.039	
1.	ไม่มี	40.5	18.7		
2.	มี	36.0	20.4		
ภูมิลาเนา				-17.47	
1.	อำเภอเกาะสมุย	34.6	17.5		
2.	นอกอำเภอเกาะสมุย	41.5	19.5		

อภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะหมดไฟในการทำงานในสถานการณ์ COVID - 19 ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเกาะสมุย สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์งานวิจัย ดังนี้

1. ภาวะหมดไฟ (Burn Out Syndrome) ในการทำงานในสถานการณ์ COVID - 19 ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเกาะสมุย การศึกษา พบว่า ภาวะหมดไฟในการทำงาน อยู่ในระดับต่ำ มากที่สุด ร้อยละ 59.1 ระดับปานกลางร้อยละ 39.1 และภาวะหมดไฟในการทำงานอยู่ในระดับสูง มีเพียง ร้อยละ 1.8 เมื่อพิจารณาภาวะหมดไฟในการทำงานรายด้าน พบว่า ความอ่อนล้าทางอารมณ์ อยู่ในระดับต่ำ ด้านการลดความเป็นบุคคล อยู่ในระดับต่ำ และด้านความสำเร็จส่วนบุคคล อยู่ในระดับสูง อีกทั้งยังมีการศึกษาด้านปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน ในโรงพยาบาลชุมชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID - 19 จำนวน 241 คน พบว่า ผู้ปฏิบัติงาน มีภาวะหมดไฟในการทำงานด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ ในระดับต่ำ ร้อยละ 65.1 มีภาวะหมดไฟในการทำงาน ด้านการลดความเป็นบุคคล อยู่ในระดับต่ำร้อยละ 42.5 และมีภาวะหมดไฟในการทำงานด้านความสำเร็จส่วนบุคคลอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 47

ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเกาะสมุย ที่ต้องให้การรักษาพยาบาลผู้ป่วยโรคติดเชื้อ COVID - 19 ทั้งที่อยู่ในแผนกที่ต้องรับผู้ป่วย COVID - 19 โดยตรง และที่สัมผัสสัมผัสผู้ป่วยที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ หรือตรวจพบเชื้อภายหลังจากนอนในแผนกไปช่วงหนึ่ง ในช่วงเวลาที่มีการระบาดของโรคมองว่าเป็น

ความท้าทาย เป็นสิ่งแปลกใหม่ จึงทำให้เกิดความอยากรู้อยากลอง เพื่อศึกษา จึงเป็นแรงผลักดันที่ช่วยลดการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงาน ลักษณะการทำงาน ของกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะไม่มีการเปลี่ยนแปลง ตรงกับความสามารถที่เรียนมาจึงทำให้เกิด ความเคยชิน เมื่อทำงานไปนานแล้วไม่เจอสิ่ง ที่แปลกใหม่หรือมีความท้าทายตนเองก็จะเกิด การเบื่อในงานที่ทำ ตรงกันข้ามหากมีสิ่งท้าทายใหม่ ๆ ทำให้เกิดความรู้สึก อยากรจะแก้ไขปัญหานั้นเพื่อพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น (สิมาพร พรหมสาร และคณะ, 2564) นอกจากนั้น พยาบาลวิชาชีพมีความคาดหวังในงานอาชีพและได้รับการตอบสนองจากองค์กรที่ทำงานอยู่ทั้งในด้านการพัฒนาระบบ การทำงาน และสวัสดิการในการทำงาน จะส่งผลต่อความพึงพอใจและประสิทธิภาพในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ ทำให้พยาบาลวิชาชีพมีความผูกพันต่ออาชีพมากยิ่งขึ้น (มงคล เอกพันธ์ และคณะ, 2561)

2. ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานในสถานการณ์ COVID - 19 ของพยาบาลวิชาชีพ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงาน ได้แก่ อายุ ภาระครอบครัว แผนกที่ปฏิบัติงาน และลักษณะงานที่ปฏิบัติ โดย พบว่า พยาบาลวิชาชีพ อายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี จะมีคะแนนเฉลี่ยภาวะหมดไฟในการทำงานสูงกว่ากลุ่มอายุอื่น เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีภาวะหมดไฟในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดย กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี และกลุ่มอายุ 51 - 60 ปี มีภาวะหมดไฟในการทำงานแตกต่างกัน ในขณะที่กลุ่มอายุอื่น ๆ มีภาวะหมดไฟในการทำงานไม่แตกต่างกัน อีกทั้งยังมีการศึกษาภาวะหมดไฟ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ จะพบว่า กลุ่มอายุน้อยมีการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานสูงกว่ากลุ่มที่มีอายุมาก (ปองกานต์ ศิริรัตน์, 2563) เนื่องจากกลุ่มอายุมากจะมีประสบการณ์ต่อบุคคลหลากหลายประเภท ทำให้เกิดความรอบคอบ ความนิ่ง วุฒิภาวะทางอารมณ์สูง มองโลกได้กว้างระมัดระวังเสมอ ทำให้เกิดความสอดคล้องและการปรับตัวให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในความเป็นจริงได้ดีกว่ากลุ่มอายุน้อย ส่งผลให้มีโอกาสในการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานได้น้อยกว่า นอกจากนี้ พบว่าพยาบาลจบใหม่ต้องทำงานหนักและพบเจอ กับสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ไม่ได้คาดคิดไว้ทำให้ความหวังที่ตั้งใจไว้ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ได้เจอจนทำให้เกิดความเครียด และนำไปสู่การเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานได้ (มนัสพงษ์ มาลา, 2564)

การศึกษายังพบอีกว่า พยาบาลวิชาชีพ ภาระครอบครัวที่เดือดร้อนเดือดร้อนมาก มีคะแนนเฉลี่ยภาวะหมดไฟในการทำงาน สูงกว่ากลุ่มที่มีภาระครอบครัวน้อยกว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติ พบว่า กลุ่มที่มีภาระครอบครัวที่เดือดร้อนมาก กับกลุ่มที่ไม่มีภาระครอบครัว กลุ่มที่มีภาระครอบครัวที่ไม่เดือดร้อนจะมีภาวะหมดไฟในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนั้นการศึกษาภาวะเหนื่อยล้าในการทำงานและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของแพทย์ประจำบ้าน โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ จำนวน 320 คน พบว่า ปัจจัยการมีภาระครอบครัวมาก มักนำไปสู่การมีรายจ่ายที่สูง ซึ่งอาจทำให้เกิดการมีรายได้น้อยพอใช้ หรือทำให้บุคคลจำเป็นต้องทำงานหนักขึ้น เพื่อหารายได้มาเป็นค่าใช้จ่ายดังกล่าว ซึ่งก็ย่อมทำให้บุคคลเกิดความเครียดเรื้อรัง และเกิดภาวะเหนื่อยล้าในการทำงานได้ (ศรัณย์ ศรีคำ และคณะ, 2557)

ในด้าน แผนกที่ปฏิบัติงาน การศึกษา พบว่า แผนกที่ไม่ได้สัมผัสผู้ป่วย COVID - 19 มีคะแนนเฉลี่ยด้านภาวะหมดไฟสูงกว่า แผนกที่สัมผัส COVID - 19 โดยตรง เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติ พบว่า ภาวะหมดไฟในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องจากแผนกที่สัมผัสผู้ป่วย COVID - 19 โดยตรง ได้รับคำตอบแทนความเสี่ยง COVID - 19 จำนวนมาก ร่วมกับได้ผลตอบแทนด้านอื่น ๆ มากกว่าแผนกที่ไม่ได้สัมผัสกับผู้ป่วย COVID - 19 โดยตรง ในขณะเดียวกัน แผนกที่ไม่ได้สัมผัสผู้ป่วย COVID - 19 โดยตรงยังต้องมีการะงานอื่น ๆ เพิ่มขึ้นแทนแผนกที่รับผู้ป่วย COVID - 19 มีภาวะที่อาจจะประสบกับผู้ป่วยที่ติดเชื้อ COVID - 19 ได้ตลอดเวลา อีกทั้งยังมีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID - 19 ที่พบว่า การได้รับ

ผลตอบแทนที่ไม่สมดุลกับงานมีความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟในการทำงาน เนื่องจากในการทำงาน บุคคลย่อมต้องคาดหวังว่าจะได้รับผลตอบแทนจากงานที่ตนเองทำ ยิ่งเป็นงานที่มีความซับซ้อนและความยากในงานสูงต้องคาดหวังว่าจะได้รับผลตอบแทนที่มีค่าสูงตามไปด้วย แต่เมื่อได้รับผลตอบแทนกลับไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้หรือน้อยเกินไปไม่คุ้มค่ากับที่ทุ่มเทแรงกายแรงใจ ความสามารถและความคิดเพื่อให้งานสำเร็จจะทำให้เกิดความท้อแท้ การรู้สึกว่าคุณสมบัติที่ตนเองมีอยู่ไม่มีค่าจนนำไปสู่การเกิดภาวะหมดไฟในการทำงาน (ทิพรัตน์ บำรุงพนิชถาวร และคณะ, 2565)

การศึกษายังพบว่า ปัจจัยด้านลักษณะงานมีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงาน โดย กลุ่มผู้ปฏิบัติงานจะมีคะแนนเฉลี่ยภาวะหมดไฟในการทำงานสูงกว่ากลุ่มหัวหน้างาน เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติ พบว่าภาวะหมดไฟในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องจากผู้ปฏิบัติงาน ไม่สามารถควบคุม หรือตัดสินใจในการทำงานของตนเอง ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาในการทำงานของตนเอง นอกจากนั้น ยังมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการทำงานที่ตนมีเป็นพื้นฐานในการทำงาน แก้ไขปัญหาและยังโดนกฎและนโยบายวัฒนธรรมองค์กรบีบบังคับทำให้ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ จนส่งผลให้เกิดความคิดที่ว่าผลลัพธ์ไม่ได้เกิดจากตัวเองจึงไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในผลงานที่ออกมาขาดความคิดสร้างสรรค์และการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้ (สิมาพร พรหมสาร และคณะ, 2564)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา พบว่า พยาบาลวิชาชีพ ที่ปฏิบัติหน้าที่รักษาพยาบาลผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา COVID - 19 โรงพยาบาลเกาะสมุย ส่วนใหญ่มีภาวะหมดไฟในระดับน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับพยาบาลวิชาชีพที่ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่รักษาพยาบาลผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา COVID - 19 ซึ่งมีภาวะหมดไฟในระดับสูงกว่า นอกจากนั้น ยังพบว่า ปัจจัยด้านอายุ ลักษณะงาน และภาระครอบครัวที่เดือดร้อน สัมพันธ์กับภาวะหมดไฟในการทำงาน ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ต่อประสิทธิภาพในการทำงาน อารมณ์รุนแรงต่อเพื่อนร่วมงาน และนำไปสู่การลาออกในที่สุด ดังนั้นผู้บริหารควรให้การสนับสนุนทางสังคมแก่พยาบาลวิชาชีพ ทั้งกลุ่มที่สัมผัสและไม่สัมผัสผู้ป่วยอย่างเท่าเทียมกัน เช่น การให้คำแนะนำ การรับฟัง การสนับสนุนสิ่งของที่จำเป็น สวัสดิการ หรือการทำให้บุคคลรู้สึกว่าคุณค่า และมีความหมาย การปรับปรุงการบริหารจัดการขององค์กร ตลอดจนดูแลบุคลากรที่สัมผัสเสี่ยงที่จะเกิดภาวะหมดไฟในการทำงาน ก็จะเป็นแนวทางหนึ่งในการช่วยป้องกันภาวะหมดไฟจากการทำงาน ที่จะเกิดขึ้นกับบุคลากรสุขภาพในสถานการณ์ COVID - 19 ระบาด เมื่อบุคลากรมีสุขภาพที่ดีก็จะมีประสิทธิภาพในการทำงาน สามารถให้บริการด้านสุขภาพได้อย่างมีคุณภาพในที่สุด ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป 1) ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เช่น ภาระงาน ชั่วโมงการทำงาน นโยบายด้านการงานที่เพิ่มขึ้น ปัจจัยด้านองค์กร ในขณะที่เกิดสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟ จะช่วยให้มองเห็นแนวทางการแก้ปัญหาภาวะหมดไฟในการทำงานได้ชัดเจนขึ้น 2) ควรศึกษาภาวะหมดไฟในการทำงานในบุคลากรสาธารณสุขอื่น ๆ ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล เพื่อนำมาสู่การแก้ปัญหาภาวะหมดไฟในการทำงานทั้งระบบ สามารถนำไปใช้ป้องกันการเกิดภาวะหมดไฟ ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมประชาสัมพันธ์. (2565). เกาะติดยอดผู้ติดเชื้อโควิด 19 รายสัปดาห์. เรียกใช้เมื่อ 2565 กันยายน 12 จาก <https://www.facebook.com/informationcovid19/>
- กรมสุขภาพจิต. (2563). องค์ความรู้การดูแลสุขภาพใจในสถานการณ์การระบาด โควิด-19 ใจพร้อม ไม่ยอมป่วย. เรียกใช้เมื่อ 2565 ตุลาคม 23 จาก <https://dmh-elibrary.org/items/show/318>

- กรมสุขภาพจิต. (2564). ภาวะหมดไฟในการทำงาน. เรียกใช้เมื่อ 2565 ตุลาคม 23 จาก <https://dmh.go.th/news/view.asp?id=2445>
- ทิพรรัตน์ บำรุงพนิชถาวร และคณะ. (2565). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ Covid-19. วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา, 7(1), 100-110.
- นันทาวดี วรสุวิทย์ และคณะ. (2560). โครงการวิจัยพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางใจป้องกันภาวะ. ขอนแก่น: ศูนย์สุขภาพจิตที่ 7 จังหวัดขอนแก่น.
- นิศากร กะการดี และคณะ. (2563). ความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพเจนเนอเรชันวาย. วารสารพยาบาลทหารบก, 21(1), 293-301.
- ปองกานต์ ศิโรรัตน์. (2563). การศึกษาเกี่ยวกับภาวะหมดไฟในการทำงาน (Job Burnout) ของพนักงานองค์กรรัฐวิสาหกิจกลุ่มเจนเนอเรชันเบบี้บูมเมอร์. เรียกใช้เมื่อ 2566 ตุลาคม 19 จาก <https://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/3879>
- มงคล เอกพันธ์ และคณะ. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันวิชาชีพพยาบาล กรณีศึกษา โรงพยาบาลนครพนม. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 9(1), 54-77.
- มนัสพงษ์ มาลา. (2564). ภาวะเมื่อยล้าหมดไฟในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เขตสุขภาพที่ 4. วารสารวิชาการสาธารณสุข, 30(5), 944-954.
- ศรัณย์ ศรีคำ และคณะ. (2557). ภาวะเหนื่อยล้าในการทำงานและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ของแพทย์ประจำบ้าน โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, 59(2), 139-150.
- สิมาพร พรหมสาร และคณะ. (2564). ความเครียดและภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ โรงพยาบาลศิริราชระหว่างการรักษาพยาบาลผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. เวชสารแพทย์ทหารบก, 74(3), 197-204.
- เอกลักษณ์ แสงศิริรักษ์ และสิรินรัตน์ แสงศิริรักษ์. (2563). ความเครียดและอารมณ์เศร้าของบุคลากรทางการแพทย์ในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, 65(4), 400-408.

**ประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์: แนวทางการส่งเสริม
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลตะเคียน อำเภอรันด จังหวัดสงขลา***
**MISFORTUNE FLOATING TRADITION: GUIDELINES FOR CULTURAL TOURISM
PROMOTION IN TAKIYA SUBDISTRICT, RANOT DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE**

สุดา เรืองศรี*, สุธิรา ชัยรักษา, ธีรวัฒน์ ช่างสาน

Suda Rounsri, Suthira Chaiyakasa, Teerawat Changsan

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

The Faculty of Humanities and Social, Nahon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author Email: suda07838@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบริบททางวัฒนธรรม ประวัติ ความเชื่อ พิธีกรรมของประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์ จัดทำฐานข้อมูล เส้นทางท่องเที่ยวและหาแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลตะเคียน อำเภอรันด จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า บริบททางวัฒนธรรม ได้แก่ วัดศาลาธรรม วัดหัวป่า วัดระโนด บ้านร้อยแปดเสา โครงการส่งน้ำ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สะพานเฉลิมพระเกียรติ วัดวารีปาโมกข์ เหล้าตะเคียน ลูกปัดมโนราห์ ตลาดน้ำ คลองระโนด และวงเวียนพระแม่โพสพ มีประวัติ 100 กว่าปีมาแล้ว มีการทำแพ นำสิ่งของใส่ในแพ ลอยออกสู่ทะเล ซึ่งเป็นความเชื่อในสังคมไทย พิธีกรรมมี 2 วัน วันที่ 31 ธันวาคม กลางคืนสวดมนต์ข้ามปี ในวันที่ 1 ทำบุญตักบาตร ภาควาย แห่และส่งแพสู่ทะเล นำบริบททางวัฒนธรรมมาเป็นฐานข้อมูล ส่วนเส้นทางท่องเที่ยว มี 3 เส้นทาง 1) วันที่ 1 มกราคม ไปวัดวารีปาโมกข์ วัดหัวป่า พักโฮมสเตย์ที่ตำบลบ้านขาว ไปสะพานเฉลิมพระเกียรติ 2) เที่ยวตลาดน้ำคลองระโนด วัดศาลาธรรม วงเวียน พระแม่โพสพ วัดระโนด และศูนย์ศิลปวัฒนธรรม บ้านร้อยแปดเสา และไปดูลูกปัดมโนราห์ สะพาน เฉลิมพระเกียรติ หลังเที่ยงวันที่ 31 ธันวาคม ไปวัดวารีปาโมกข์ และ 3) เที่ยวสะพานเฉลิมพระเกียรติ โครงการส่งน้ำ วัดหัวป่า ดูลูกปัดมโนราห์ เหล้าตะเคียน บ้านร้อยแปดเสา วัดศาลาธรรม และบ่ายวันที่ 31 ธันวาคม ไปวัดวารีปาโมกข์ ส่วนแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรเชิญชวน ประชาสัมพันธ์ ให้ร่วมจัดงาน ให้การสนับสนุนงบประมาณ เชิญท่องเที่ยว และพัฒนาบุคคล ประชาชนในท้องถิ่น ภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการธุรกิจและนักท่องเที่ยว เพื่อทำตามบทบาทหน้าที่ของตน

คำสำคัญ: งานประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์, ฐานข้อมูลเชิงวัฒนธรรม, แนวทางส่งเสริม, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Abstract

This qualitative research aimed to study the cultural context, history, beliefs, and rituals of the floating raft tradition to ward off misfortune; create a cultural database; map tourism routes; and identify ways to promote cultural tourism in Ta - Khria Subdistrict, Ranot District, Songkhla Province. The research found the cultural contexts to include Wat Sala Dhamma, Wat Hua Pa,

* Received December 13, 2023; Revised December 27, 2023; Accepted December 29, 2023

Wat Ranot, Baan Roy Paet Sao, the Irrigation Project, Arts and Culture Center, Chaloe Phra Kiat Bridge, Wat Wari Pamokkha, Ta Kria Liquor, Manora beads, Khlong Ranot Floating Market, and Phra Mae Phosop Circle. The Floating Raft tradition has over 100 years of history where people create floats to carry objects and float them out to sea, reflecting Thai beliefs. The rituals span two days - chanting to bring in the new year on the night of December 31; alms offerings on the morning of January 1; parading and floating rafts in the afternoon. Key cultural sites formed a cultural database. Three tourism routes were mapped: 1) January 1 - Visit Wat Wari Pamokkha, Wat Hua Pa, stay overnight at Baan Khao homestay, visit Chaloe Phra Kiat Bridge; 2) Visit Khlong Ranot Floating Market, Wat Sala Dhamma, Phra Mae Phosop Circle, Wat Ranot, Arts and Culture Center, Baan Roy Paet Sao, see Manora beads, Chaloe Phra Kiat Bridge. Afternoon of December 31 - visit Wat Wari Pamokkha; 3) Visit Chaloe Phra Kiat Bridge, Irrigation Project, Wat Hua Pa, see Manora beads, Ta Kria Liquor, Baan Roy Paet Sao, Wat Sala Dhamma. And in the afternoon of December 31 - visit Wat Wari Pamokkha. Recommendations to promote cultural tourism include invitation and publicity to encourage participation; budget support; tourism promotion; and capacity building of locals, government, private sector, businesses and tourists to fulfil their roles and duties.

Keywords: Floating Raft Tradition to Ward Off Misfortune, Cultural Database, Guidelines for Promoting, Cultural Tourism

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,, 2565) กล่าวว่า ไทยเป็นจุดหมาย ของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืนเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างขีดความสามารถ ในการแข่งขันที่มุ่งเน้นการสร้างหลากหลายด้านการท่องเที่ยว รักษาการเป็นจุดหมายปลายทาง ที่สำคัญของการท่องเที่ยวระดับโลกที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกระดับและเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยว ที่มีคุณภาพสูง แหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทยมีหลายพื้นที่ทั้ง ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้ ในแต่ละภูมิภาคแต่ละจังหวัดล้วนแล้วแต่มี แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีลักษณะ ที่แตกต่างกันไป (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2540)

ในส่วนของภาคใต้ โดยเฉพาะจังหวัดสงขลามิแหล่งท่องเที่ยวมากมาย และมีประเพณี วัฒนธรรมที่หลากหลาย แต่ในที่นี่ก็จำเพาะประเพณีลอยแพสะเดาเคราะห์ ตำบลตะเคียน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา เท่านั้น หากจะถามว่าการลอยแพสะเดาเคราะห์ ของชุมชนตะเคียนเกิดตั้งแต่เมื่อไร ก็คงจะตอบยากยิ่ง เพราะสืบถามชาวบ้านก็ตอบเสียงเดียวกันว่า บรรพบุรุษคราวปู่ตายาย ก็สืบสานประเพณีมาแล้วเป็น การแสดงออกถึงบุญคุณต่อวิถีชีวิต และเป็นการสืบชะตาชีวิตให้อายุยาวนาน (เจษฎา นิลสงวนเดช, 2561)

ประเพณีลอยแพสะเดาเคราะห์ ของชุมชนตะเคียน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลาเป็น ประเพณี ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนกับสายน้ำ ชาวตะเคียนพึ่งพิงธรรมชาติ ในทางเกษตรกรรม แต่ขณะเดียวกัน ถ้าธรรมชาติไม่สามารถตอบสนองแล้วก็จะความต้องการ เช่น ฝนไม่ตกต้อง ตามฤดูกาล ภัยธรรมชาติต่างๆ จะส่งผลกระทบกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่และการเกษตรกรรมโดยตรง ปรากฏการณ์ดังกล่าวนอกจากความเชื่อ ในหลักวิทยาศาสตร์แล้ว ชาวตะเคียนก็ยังเชื่อว่า มีสิ่งที่มีอำนาจ เหนือธรรมชาติลบล้าง ให้เกิดความเสียหาย ชาวตะเคียนจึงก่อให้เกิด ความเชื่อและพิธีกรรม ที่เกี่ยวกับ ประเพณี ลอยแพสะเดาเคราะห์ เป็นพิธีกรรม ความเชื่อของดังกล่าว

ผู้วิจัยมีความมุ่งหวังจะส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์ เป็นกิจกรรมหลักในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลตะเคียน อีกทั้งเป็นการ อนุรักษ์สืบสาน ประเพณี ของชุมชนให้คงอยู่อย่างถาวรสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบททางวัฒนธรรม ตำบลตะเคียน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ความเชื่อ พิธีกรรมของประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์ ตำบลตะเคียน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา
3. เพื่อจัดทำฐานข้อมูลและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และหาแนวทางส่งเสริม การท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม ตำบลตะเคียน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิจัยเชิงคุณภาพโดยมีรายละเอียด ดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรอง ประกอบด้วย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก มีดังนี้ นักวัฒนธรรมจังหวัด ปราชญ์ชาวบ้าน ตำบลตะเคียน ผู้นำชุมชนในท้องถิ่นและเจ้าอาวาส วัดวารีปาโมกข์ และ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลรอง มีดังนี้ ผู้อำนวยการสถานศึกษาในพื้นที่ ข้าราชการบำนาญ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ตะเคียน ชาวบ้านในพื้นที่และกลุ่มเยาวชนได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบบันทึกการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือในการวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัย สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้การสัมภาษณ์โดยตรง (face - to - face) ผู้วิจัย สังเกตพิธีกรรมงานประเพณีลอยแพ สะเดาะเคราะห์ ตามแบบสังเกต (Observation) และผู้วิจัยได้ดำเนินการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และผู้ให้ ข้อมูลรอง ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์ ประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกตและสนทนากลุ่ม แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ ความเหมาะสมและทำการปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และการนำเสนอผล การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) สรุปผลการวิจัย ด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ และการเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ ของการวิจัย วางเค้าโครงการเขียนรายงาน แล้วจึงลงมือเขียนงานวิจัย

ผลการวิจัย

เพื่อศึกษาบริบททางวัฒนธรรม ตำบลตะเคียน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า

1. บริบททางวัฒนธรรม ตามองค์ประกอบที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว ที่ได้จากการสัมภาษณ์ จำนวน 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มโบราณคดี และพิพิธภัณฑ์สถานต่าง ๆ ได้แก่ วัดศาลาธรรม ทอดเจียมวัดศาลาธรรม วัดหัวป่า ตาหลวงปลอดวัดหัวป่า และวัดระโนด พระครูบรรหารศาสนกิจ (พลับ ธมฺมโชโต) 2) กลุ่มสถาปัตยกรรม สิ่งปลูกสร้าง ผังเมือง รวมถึงซากปรักหักพังของสิ่งปลูกสร้างในอดีต ได้แก่ บ้านร้อยแปดเสา โครงการส่งน้ำ และบำรุงรักษาระโนด - กระแสสินธุ์ สำนักชลประทานที่ 16 กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมและสวนบูรพาจารย์ และสะพานเฉลิมพระเกียรติ 3) กลุ่มศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ ได้แก่ วัดวารีปาโมกข์ และกลุ่มวัฒนธรรมเก่าแก่โบราณ 4) วัฒนธรรมพื้นบ้านหรือ วัฒนธรรมย่อย ได้แก่ เหล้าตะเคียน หัตถกรรมลูกปัดมโนราห์ ชุมชนบ้านขาว ตำบลบ้านขาว อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ตลาดน้ำคลองระโนด และวงเวียนพระแม่โพสพ

2. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ความเชื่อ พิธีกรรมของประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์ ตำบลตะเคียน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา สำหรับผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยแยกเป็น 3 ประเด็น

2.1 ประวัติความเป็นมาของประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์ ตำบลตะเคียน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ประวัติงานประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์ ตำบลตะเคียน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา มีประมาณ 100 กว่าปีมาแล้ว ซึ่งในยุคแรกนั้น ประมาณ พ.ศ. 2465 ต่างคนต่างทำกิจกรรมคล้าย ๆ กับการลอยกระทงเนื่องจากพื้นที่ใกล้ทะเล ต่อมามีการรวมตัวกันทำเป็นแพ ทุกคนนำสิ่งของมาใส่ในแพร่วมกัน แล้วทำพิธีลอยแพออกสู่ทะเล การจัดงาน จะจัดเป็นเวลา 2 วัน ในวันที่ 31 ธันวาคม กิจกรรมในคืนแรก คือ การสวดมนต์ ทำพิธีการสวดยันแพ หรือการสมโภชแพ มีพิธีกรรมการสวดมนต์ เป็นการสวดมนต์ข้ามปีส่งท้ายปีเก่า ต้อนรับปีใหม่ เมื่อเสร็จพิธีสวดมนต์ข้ามปี มีการแสดงบนเวที จนถึงเช้าวันใหม่ คือ วันที่ 1 มกราคม ชาวตะเคียนจะไปร่วมกิจกรรมทำบุญตักบาตรต้อนรับปีใหม่ที่วัดวารีปาโมกข์ เมื่อเวลา 13.00 น. ชาวตะเคียนจัดเตรียมขบวนแพและแห่รอบโบสถ์ ก่อนที่จะส่งแพออกสู่ทะเล

2.2 ความเชื่อของประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์ ตำบลตะเคียน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อของประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์ ตำบลตะเคียน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลาเป็นความเชื่อที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทยเรื่องผีสงเทวดา ถือว่ามีอิทธิฤทธิ์และอำนาจเหนือมนุษย์ สามารถให้คุณให้โทษได้ ชาวตำบลตะเคียนและผู้ที่มีความเชื่อ ในการจัดพิธีลอยแพสะเดาะเคราะห์ ประกอบกับเป็นพื้นที่อยู่ริมทะเลสาบ อุปกรณ์สำคัญในพิธีที่จะต้องเตรียม คือ แพ ที่ทำจากไม้ไผ่ และเครื่องสักการะ จึงต้องการเสริมดวงชะตา จัดงานประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์ ตำบลตะเคียน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา จะทำให้พบกับความสำเร็จและสามารถสร้างขวัญและกำลังใจให้ชาวตะเคียนและผู้ที่มีความเชื่อในการดำเนินชีวิตต่อไป

2.3 พิธีกรรมของประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์ ตำบลตะเคียน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า พิธีกรรมของประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์ ตำบลตะเคียน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา จัดเป็นเวลา 2 วัน คือ ในวันที่ 31 ธันวาคม กิจกรรมในคืนแรก คือ การสวดมนต์ ทำพิธีการสมโภชแพ ซึ่งมีผู้คนเข้าร่วมในการประกอบพิธีกรรม กันอย่างเนืองแน่น แสดงออกถึงความเคารพและความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา และความเชื่อใน งานประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์ หลังจากพิธีสมโภชแพ จะเริ่มการประกอบพิธีกรรมการสวดมนต์ข้ามปีส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ เมื่อเสร็จพิธีสวดมนต์ข้ามปี มีการแสดง จนถึงเช้าวันใหม่ คือ วันที่ 1 มกราคม ผู้คนในหมู่บ้านต่างพากันเดินทางไปวัด ร่วมกิจกรรมทำบุญตักบาตรต้อนรับปีใหม่ เมื่อเวลา 13.00 น. ชาวตะเคียนจัดเตรียมขบวนแพและแห่รอบโบสถ์ ก่อนที่จะส่งแพออกสู่ทะเล

3. เพื่อจัดทำฐานข้อมูลและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และหาแนวทางส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลตะเคียน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา

สำหรับผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยแยกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

3.1 ฐานข้อมูลและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลตะเคียน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ฐานข้อมูลเชิงวัฒนธรรม ที่เป็นบริบททางวัฒนธรรม ตามองค์ประกอบที่เป็น สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว สามารถเชื่อมโยงไปสู่เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลตะเคียน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ดังนี้

ฐานข้อมูลเชิงวัฒนธรรม ที่เป็นบริบททางวัฒนธรรม ตามองค์ประกอบที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว ตำบลตะเคียน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา ได้แก่ วัดวารีปาโมกข์ วัดศาลาธรรม ทวดเจียม ร้อยแปดเสา อดีตบ้านขุนตะเคียน เหล้าตะเคียน สินค้าชุมชนหมู่บ้าน โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาระโนด - กระแสสินธุ์ สำนักชลประทานที่ 16 กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ วัดหัวป่า ตาหลวงปลอด หัตถกรรมลูกปัดมโนราห์ ชุมชนบ้านขาว ตลาดน้ำคลองระโนด วงเวียนพระแม่โพสพ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมและสวนบูรพาจารย์ วัดระโนด และสะพานเฉลิมพระเกียรติ

ภาพที่ 1 ฐานข้อมูลเชิงวัฒนธรรม

เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลตะเคียน อำเภอนาด จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กำหนดได้ 3 เส้นทาง ดังนี้

เส้นทางที่ 1 ในช่วงปีใหม่นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยววัดวารีปาโมกข์ เป็นสถานที่จัดงานประเพณีของทุกปี เลยไปนมัสการสรีระสังขารพระครูพิสิษฐ์บุญสาร (ตาหลวงปลอด) ที่วัดหัวป่า ก่อนจะแวะเข้าพักโฮมสเตย์ที่ตำบลบ้านขาว แล้วไปเที่ยวที่ทะเลน้อย สะพานเฉลิมพระเกียรติ

ภาพที่ 2 เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เส้นทางที่ 1

เส้นทางที่ 2 เที่ยวตลาดน้ำคลองระโนด ไปวัดศาลาธรรม และไปวงเวียนพระแม่โพสพ ไปวัดระโนด และศูนย์ศิลปวัฒนธรรมและสวนบูรพาจารย์ ไปบ้านร้อยแปดเสา และไปดูหัตถกรรมลูกปัดมโนราห์ ชุมชนบ้านขาว ต่อไปสะพานเฉลิมพระเกียรติ หลังเที่ยงวันที่ 31 ธันวาคม ไปวัดวารีปาโมกข์

ภาพที่ 3 เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เส้นทางที่ 2

เส้นทางที่ 3 เทียวสะพานเฉลิมพระเกียรติ ต่อไปโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาระโนดกระแสน้ำ สำนักชลประทานที่ 16 ไปวัดหัวป่า ไปดูหัตถกรรมลูกปัดโบราณ ชุมชนบ้านขาว แวะดูสินค้าชุมชน เหล้าตะเครียะ ไปบ้านร้อยแปดเสา ไปวัดศาลาธรรม และภาคบ่ายวันที่ 31 ธันวาคม ไปเที่ยว งานประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์ ที่วัดวารีปาโมกข์ ต่อไป

ภาพที่ 4 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เส้นทางที่ 3

3.2 แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลตะเครียะ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า จากบริบททางวัฒนธรรม ตำบลตะเครียะ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ซึ่งมีฐานข้อมูลเชิงวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงไปสู่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นำไปสู่การกำหนดแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลตะเครียะ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ดังนี้

เชิญชวน ประชาชนในท้องถิ่น ภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการธุรกิจและนักท่องเที่ยว ร่วมท่องเที่ยว สถานที่ต่าง ๆ ที่น่าสนใจดึงดูดใจของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ด้านโบราณคดี และพิพิธภัณฑ์สถานต่าง ๆ สถาปัตยกรรม สิ่งปลูกสร้าง ผังเมือง รวมถึงซากปรักหักพังของสิ่งปลูกสร้างในอดีต ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม

และวัฒนธรรมเก่าแก่โบราณ วัฒนธรรมพื้นบ้านหรือวัฒนธรรมย่อย ตามฐานข้อมูลเชิงวัฒนธรรมเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และงานงานประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์ : แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลตะเคียน อำเภอรอนด จังหวัดสงขลา

ประชาสัมพันธ์ ผ่านพบ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ให้ประชาชนในท้องถิ่น ภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการ ธุรกิจและนักท่องเที่ยว ได้รับทราบฐานข้อมูลเชิงวัฒนธรรม และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ให้ชุมชนเข้ามาส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ ร่วมกันพัฒนาเส้นทางรองและเส้นทางเชื่อมโยง กับงานประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์: แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลตะเคียน อำเภอรอนด จังหวัดสงขลา

ภาครัฐ เอกชน ทุกคน ร่วมจัดงาน ร่วมจัดทำแพ ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ควรให้การสนับสนุนในการสร้างรายได้ให้กับชุมชน ให้ชุมชนเข้ามาส่วนร่วมในการบริหาร จัดการและส่งเสริมการตลาดด้วยการเพิ่มช่องทางโฆษณา ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวไปยัง กลุ่มนักท่องเที่ยวในหลายช่องทาง ที่เชื่อมโยงกับงานประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์: แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลตะเคียน อำเภอรอนด จังหวัดสงขลา

ภาครัฐ เอกชน ประชาชนในพื้นที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพ เพื่อทำหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ของตน ในการส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการบริการ การท่องเที่ยว มีสถานประกอบการร้านอาหารและมีร้านผลิตภัณฑ์สินค้า ตลอดจนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและจัดงานตลอดถึงการท่องเที่ยว เป็นแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การบริหารจัดการ และส่งเสริมการตลาด ที่เชื่อมโยงกับงานประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์: แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลตะเคียน อำเภอรอนด จังหวัดสงขลา

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์: แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลตะเคียน อำเภอรอนด จังหวัดสงขลา พบว่า

1. บริบททางวัฒนธรรม ตำบลตะเคียน อำเภอรอนด จังหวัดสงขลา ตามองค์ประกอบที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว ดังนี้ โบราณคดี และพิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ ได้แก่ วัดศาลาธรรม ทวดเจียม วัดหัวป่า ตาหลวง ปลอด และวัดระโนด พระครูบรรหารศาสนกิจ สถาปัตยกรรม สิ่งปลูกสร้าง ผังเมือง รวมถึงซากปรักหักพังของสิ่งปลูกสร้างในอดีต ได้แก่ บ้านร้อยแปดเสา โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาระโนด - กระแสสินธุ์ สำนักชลประทานที่ 16 ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมและสวนบูรพาจารย์ และสะพานเฉลิมพระเกียรติ ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ประเพณี และเทศกาลต่าง ๆ ได้แก่ วัดวาริปาโมกข์ และวัฒนธรรมเก่าแก่โบราณ วัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือวัฒนธรรมย่อย ได้แก่ เหล้าตะเคียน หัตถกรรมลูกปัดมโนราห์ ชุมชนบ้านขาว ตำบลบ้านขาว อำเภอรอนด จังหวัดสงขลา ตลาดน้ำคลองระโนด และวงเวียนพระแม่โพสพ อีกทั้งยังมีการศึกษาของศิริพร ถาวรวิสิทธิ์ และเสรี วงษ์มณฑา ที่สรุปว่า จังหวัดน่าน มีทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลาย อาทิ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ขนบประเพณี (ศิริพร ถาวรวิสิทธิ์ และเสรี วงษ์มณฑา, 2561)

2. ประวัติความเป็นมา ความเชื่อ พิธีกรรมของประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์ ตำบลตะเคียน อำเภอรอนด จังหวัดสงขลา พบว่า ประวัติความเป็นมาของประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์ ตำบลตะเคียน อำเภอรอนด จังหวัดสงขลา มีประมาณ 100 กว่าปีมาแล้ว ต่อมามีการรวมตัวกันทำเป็นแพ ทุกคนนำสิ่งของมาใส่ในแพร่วมกัน แล้วทำพิธีลอยแพ การจัดงาน จะจัดเป็นเวลา 2 วัน คือ ในวันที่ 31 ธันวาคม เริ่มต้นกลางคืน ผู้คนทยอยไปที่วัดปาริปาโมกข์ กิจกรรมในคืนแรก คือ การสวดมนต์ การทำพิธีสมโภชแพ เมื่อเสร็จพิธี จะมีการแสดงต่าง ๆ ตั้งแต่ค่ำคืน 31 ธันวาคม ถึงวันรุ่งขึ้นของวันที่ 1 มกราคมของทุกปี ผู้คนจะออกมาทำบุญตักบาตร เมื่อเวลา 15.00 น. พิธีสมโภชแพและแห่แพ เรือประมงของชาวบ้านใช้ลากแพออกสู่กลางทะเล ส่วนความเชื่อของประเพณีลอยแพ

สะเดาะเคราะห์ ตาบลดะเคราะห์ อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา เป็นความเชื่อที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทยเรื่องผีสงขลาสามารถให้คุณให้โทษได้เป็นความเชื่อของชาวตะเครียะ ที่มีต่อการประกอบประเพณีการลอยสะเดาะเคราะห์ ว่าจะสามารถช่วยเหลือให้พ้นทุกข์จากโรคร้าย จะทำให้พบกับความสำเร็จและสามารถสร้างขวัญและกำลังใจให้ชาวตะเครียะที่มีความเชื่อในการดำเนินชีวิตต่อไป และพิธีกรรมของประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์ ตาบลดะเคราะห์ อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา การจัดงาน จะจัดเป็นเวลา 2 วัน คือ ในวันค่าของวันที่ 31 ธันวาคม กิจกรรมในคืนแรก คือ การสวดมนต์ การสมโภชแพ ก่อนเวลา 24.00 น. เริ่มประกอบพิธีกรรมการสวดมนต์ข้ามปี ส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ สำหรับวันที่ 1 มกราคม ของทุกปี ผู้เฒ่าผู้แก่ ออกมาทำบุญตักบาตร เมื่อเวลา 15.00 น. พิธีสมโภชแพ พิธีสะเดาะเคราะห์ นำผู้เข้าร่วมพิธีกรรมแห่แพรอบโบสถ์ ลากแพออกไปสู่ทะเลกว้างของทะเลสาบสงขลา อีกทั้งยังมีการศึกษาของ อัจฉรี จันทมูล ที่สรุปว่า ประวัติความเป็นมาของเทศกาลและงานประเพณี จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นประเพณีอันดีงามที่ได้ถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาช้านาน โดยจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีด้วยความเชื่อและความศรัทธา (อัจฉรี จันทมูล, 2561) นอกจากนี้การศึกษาของอภิญา เงินดี ได้สรุปว่า ประวัติความเป็นมาของความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของชุมชนชายแดนไทย-พม่า สองฝั่งแม่น้ำเมย มีมาตั้งแต่ครั้งที่พระเจ้าอโศกมหาราช (อภิญา เงินดี, 2554)

3. ฐานข้อมูลและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และหาแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตาบลดะเคราะห์ อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา พบว่า ฐานข้อมูลเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ วัดวารีปาโมกข์ วัดศาลาธรรม ทวดเจียม บ้านร้อยแปดเสา เหล้าตะเครียะ สินค้าชุมชนหมู่บ้าน โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาระโนด - กระแสสินธุ์ สำนักชลประทานที่ 16 กรมชลประทาน วัดหัวป่า ตาหลวงปลอด หัตถกรรมลูกปัดมโนราห์ ชุมชนบ้านชาววงเวียนพระแม่โพสพ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมและสวนบูรพาจารย์ วัดระโนด และสะพานเฉลิมพระเกียรติ และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 3 เส้นทาง ดังนี้ เส้นทางที่ 1 ในช่วงปีใหม่นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยววัดวารีปาโมกข์ เลยไปนมัสการสรีระสังขารพระครูพิสิษฐ์ญาณสาร (ตาหลวงปลอด) ที่วัดหัวป่า ก่อนจะแวะเข้าพักโฮมสเตย์ที่ตำบลบ้านขาว แล้วไปเที่ยวที่ ทะเลน้อย สะพานเฉลิมพระเกียรติ เส้นทางที่ 2 เที่ยวตลาดน้ำคลองระโนดต่อไปวัดศาลาธรรม และไป วงเวียนพระแม่โพสพ วัดระโนด และศูนย์ศิลปวัฒนธรรมและสวนบูรพาจารย์ ไปบ้านร้อยแปดเสา และไปดูหัตถกรรมลูกปัดมโนราห์ ชุมชนบ้านขาว ต่อไปสะพานเฉลิมพระเกียรติ หลังเที่ยง วันที่ 31 ธันวาคม ไปวัดวารีปาโมกข์ และเส้นทางที่ 3 เที่ยวสะพานเฉลิมพระเกียรติ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาระโนด - กระแสสินธุ์ สำนักชลประทานที่ 16 และไปวัดหัวป่า เลยไปดูหัตถกรรมลูกปัดมโนราห์ ชุมชนบ้านขาว และแวะดูสินค้าชุมชน เหล้าตะเครียะ ไปบ้านร้อยแปดเสา ไปวัดศาลาธรรม และภาคบ่ายวันที่ 31 ธันวาคม ไปเที่ยวงานประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์ ที่วัดวารีปาโมกข์ อีกทั้งยังมีการศึกษาของชุมพล รอดแจ่ม ที่สรุปว่า ผลการวิจัยทำให้ทราบถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยว ได้แก่ การแสวงหาสถานที่ ทำบุญ การมาไหว้พระ การชมโบราณสถาน และมีข้อเสนอแนะจากการศึกษาว่า หน่วยงานราชการระดับท้องถิ่น ควรมีการสำรวจความต้องการของชุมชนถึงความพร้อมในการปรับปรุงพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวในระยะยาว เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (รอดแจ่ม ชุมพล, 2556) นอกจากนี้การศึกษาของ ศิริพร ถาวรวิสิทธิ์ และ เสรี วงษ์มณฑา ที่สรุปว่า สิ่งที่สนับสนุนและโอกาสด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน ที่จะช่วยยกระดับทางการท่องเที่ยว คือ การมีชายแดนที่ติดกับประเทศอื่น ๆ เช่น ลาว จีน เกิดเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงถึงกัน คนน่านก็ต้องเตรียมความพร้อมในการรองรับด้านการท่องเที่ยว ชุมความเป็นเมืองเก่าที่ยังคงสมบูรณ์ (ศิริพร ถาวรวิสิทธิ์ และเสรี วงษ์มณฑา, 2561) แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตาบลดะเคราะห์ อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา มีดังนี้

3.1 เชิญชวน ประชาชนในท้องถิ่น ภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการธุรกิจและนักท่องเที่ยวร่วมท่องเที่ยวสถานที่ต่าง ๆ ที่น่าสนใจดึงดูดใจของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ด้านโบราณคดี และพิพิธภัณฑ์สถานต่าง ๆ สถาปัตยกรรม สิ่งปลูกสร้าง ผังเมือง รวมถึงซากปรักหักพังของสิ่งปลูกสร้างในอดีต ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม

และวัฒนธรรมเก่าแก่โบราณ วัฒนธรรมพื้นบ้านหรือวัฒนธรรมย่อย ตามฐานข้อมูลเชิงวัฒนธรรม เส้นทาง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และงานงานประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์: แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม ตำบลตะเคียน อำเภอรอนด จังหวัดสงขลา อีกทั้งยังมีการศึกษาของสุชาติ รักเกื้อ ที่สรุปว่า แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลนครชุมมีแนวทางที่สำคัญได้แก่ ด้านการตลาด การท่องเที่ยว ควรจัดสถานที่ที่จำหน่ายสินค้าและของที่ระลึกไว้บริการนักท่องเที่ยว(รักเกื้อ สุชาติ, 2560) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของชุมพล รอดแจ่ม ที่สรุปว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยว ได้แก่ คำบอกเล่า การแสวงหาสถานที่ ทำบุญ การมาไหว้พระ การชมโบราณสถาน และมีคนรู้จักชักชวน (รอดแจ่ม ชุมพล, 2556)

3.2 ประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ เว็บไซต์ เพชบุ๊ก ให้ประชาชนในท้องถิ่น ภาครัฐ เอกชนผู้ประกอบการ ธุรกิจและนักท่องเที่ยว ได้รับทราบ ฐานข้อมูลเชิงวัฒนธรรม และเส้นทางการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม ที่ให้ชุมชน เข้ามาส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ ร่วมกันพัฒนาเส้นทางรอง และเส้นทางเชื่อมโยง กับงานประเพณีลอยแพ สะเดาะเคราะห์: แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลตะเคียน อำเภอรอนด จังหวัดสงขลา อีกทั้งยังมีการศึกษาของกุลชลิ พวงเพชร และชวลิต ศุภศักดิ์อึ้ง ที่สรุปว่า ทายาทไทยพวนถนนใหญ่ จังหวัด ลพบุรี ขาดความตระหนักไม่ให้ความสำคัญกับประเพณีของชุมชน ขาดการประชาสัมพันธ์และการสนับสนุน งบประมาณจากภาครัฐ (กุลชลิ พวงเพชร และชวลิต ศุภศักดิ์อึ้ง, 2565) และการศึกษาศิริพร ถาวรวิสิทธิ์ และ เสรี วงษ์มณฑา ที่สรุปว่าจังหวัดน่าน มีทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลาย นอกจากนี้ ทุกฝ่ายที่มีส่วน เกี่ยวข้อง ต้องเข้ามาสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวการประชาสัมพันธ์ (ศิริพร ถาวรวิสิทธิ์ และเสรี วงษ์มณฑา, 2561)

3.3 ภาครัฐ เอกชน ประชาชนในพื้นที่ ร่วมจัดงาน ร่วมจัดทำแพ ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ควรให้การสนับสนุนในการสร้างรายได้ให้กับชุมชน ให้ชุมชนเข้ามาส่วนร่วม ในการบริหารจัดการ และส่งเสริมการตลาดด้วยการเพิ่มช่องทางโฆษณา ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยว ในหลายช่องทาง ที่เชื่อมโยงกับงานประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์ : แนวทาง การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม ตำบลตะเคียน อำเภอรอนด จังหวัดสงขลา อีกทั้งยังมีการศึกษาของกุลชลิ พวงเพชร และชวลิต ศุภศักดิ์อึ้ง ที่สรุปว่า แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ ได้แก่ ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานอย่างจริงจัง โดยภาครัฐ มีการสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอ (กุลชลิ พวงเพชร และชวลิต ศุภศักดิ์อึ้ง, 2565)

3.4 ภาครัฐ เอกชน ประชาชนในพื้นที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพ เพื่อทำหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ ของตน ในการส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการบริการ การท่องเที่ยว มีสถานประกอบการร้านอาหารและ มีร้าน ผลิตภัณฑ์สินค้า ตลอดจนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและจัดงานตลอดถึงการท่องเที่ยว เป็นแนวทางส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การบริหารจัดการ และส่งเสริมการตลาด ที่เชื่อมโยงกับงานประเพณีลอยแพสะเดา เเคราะห์: แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลตะเคียน อำเภอรอนด จังหวัดสงขลา อีกทั้ง การศึกษาของชายชาญ ปฐมกาญจน และ นรินทร์ สังข์รักษา ที่สรุปว่า ด้านบุคลากรหรือคน ต้องมีการพัฒนา บุคลากรเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่มีจิตอาสาการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน (ชายชาญ ปฐมกาญจน และนรินทร์ สังข์รักษา, 2557) นอกจากนี้ การศึกษาของกุลชลิ พวงเพชร และ ชวลิต ศุภศักดิ์อึ้ง ที่สรุปว่า ควรมีการพัฒนา ศักยภาพการบริการแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว (กุลชลิ พวงเพชร และชวลิต ศุภศักดิ์อึ้ง, 2565)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

บริบททางวัฒนธรรม ได้แก่ วัดศาลาธรรม วัดหัวป่า วัดระโนด บ้านร้อยแปดเสา โครงการส่งน้ำ ศูนย์ ศิลปวัฒนธรรม สะพานเฉลิมพระเกียรติ วัดวาริปาโมกษ์ เหล้าตะเคียน ลูกปัดมโนราห์ ตลาดน้ำคลองระโนด และวงเวียนพระแม่โพสพ ส่วนประวัติ ความเชื่อ พิธีกรรมของประเพณีลอยแพสะเดาะเคราะห์ ตำบลตะเคียน

มี 100 กว่าปีมาแล้ว เป็นความเชื่อที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทย มีพิธีกรรม ตั้งแต่คืนวันที่ 31 ธันวาคม สวดมนต์ข้ามปี เข้าวันที่ 1 มกราคม ทำบุญตักบาตร ตอนบายแก้แค้นและลอยแพสู่ทะเล นำบริบทมาเป็นฐาน และนำไปสู่ การจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้ 3 เส้นทาง โดยมีแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลตะเคียน อำเภอรอนด จังหวัดสงขลา เชิญชวนร่วมจัดงาน ร่วมเป็นเจ้าภาพเจ้าบ้าน ร่วมท่องเที่ยว ร่วมประชาสัมพันธ์ ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ และพัฒนาบุคคล ภาครัฐ เอกชน ประชาชนในพื้นที่ เพื่อทำ หน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ของตน ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้ 1) การนำผลการวิจัยไปใช้ในแต่ละพื้นที่ จะต้องพิจารณาจากบริบท ประวัติ ความเชื่อ พิธีกรรมของประเพณีต่าง ๆ และแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมปรับใช้ตามความเหมาะสมกับพื้นที่ 2) ควรมีการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม ในอำเภอรอนด ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษางานประเพณีอื่น ๆ แห่งใหม่ที่ใกล้เคียง ตำบลตะเคียนอำเภอรอนด จังหวัดสงขลา 2) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร ด้านการท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

- กุลชลี พวงเพชร และ ขวลิศ ศุภศักดิ์ธำรง. (2565). การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ จังหวัดลพบุรี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 41(6), 49-65
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - พ.ศ. 2570). กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- เจษฎา นิลสงวนเดชะ. (2561). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของภาคีการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาประเพณีถือศีลกินผัก ศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย จังหวัดตรัง. ใน รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัย หอการค้าไทย.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2540). โครงการวิถีทรรศน์ วิถีไทย การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชายชาญ ปฐมกาญจนา และ นรินทร์ สังข์รักษา. (2557). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมี ส่วนร่วมของชุมชนตลาดบางหลวงทออำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์. 26(1), 118-129
- ชุมพล รอดแจ่ม. (2556). เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม อำเภอบางกรวย จังหวัด นนทบุรี. วิทยาลัยราชพฤกษ์ ใน รายงานการวิจัย. วิทยาลัยราชพฤกษ์.
- ศิริพร ถาวรวิสิทธิ์ และ เสรี วงษ์มณฑา. (2561). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดน่าน. วารสารสมาคมนักวิจัยแห่งประเทศไทย. 26(1), 244-256
- สุชาติ รักเกื้อ. (2560). แนวทางพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของเทศบาลตำบลนครชุม อำเภอ เมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร. เรียกใช้เมื่อ 24 ตุลาคม 2566 จาก <https://research.kpru.ac.th/sac/fileconference/9422018-05-01.pdf>
- อภิญา เงินดี. (2554). การศึกษาความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมของพระพุทธศาสนาใน ฐานะทุนทางสังคม วัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาชุมชนชายแดนไทยขมมา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อจณรี จันทมูล. (2561). การศึกษาเทศกาลและงานประเพณีเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัด อำนาจเจริญ. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันอุดมศึกษา.

รูปแบบการพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์ออมทรัพย์*

PERSONNEL DEVELOPMENT MODEL OF SAVINGS COOPERATIVE

ธานี ก่อบุญ

Thanee Khoboon

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ปทุมธานี ประเทศไทย

Faculty of Liberal Arts, North Bangkok University, Pathum Thani, Thailand

*Corresponding author E-mail: thanee_k@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งได้สังเคราะห์จากเอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทุนมนุษย์ในองค์กร การพัฒนาคุณภาพ การปฏิบัติงานองค์ความรู้และรูปแบบการพัฒนาบุคลากรจากนักวิชาการในประเทศและต่างประเทศ พร้อมสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์ออมทรัพย์จังหวัดสกลนคร ได้ 4 รูปแบบ ประกอบด้วย รูปแบบที่ 1 การพัฒนาความรู้พื้นฐานและกระบวนการดำเนินงาน พัฒนาด้านที่เป็นแกนหลักของการปฏิบัติงาน ได้แก่ 1) การปฐมนิเทศบุคลากรใหม่ 2) การฝึกอบรมระยะประจำการ 3) การศึกษาต่อ 4) การเผยแพร่ข่าวสารทางวิชาการ รูปแบบที่ 2 การพัฒนาเพิ่มพูนประสิทธิภาพ เป็นการพัฒนาหลังจากเข้ามาทำงาน ประกอบด้วย 1) การฝึกอบรมระยะประจำการ 2) การสัมมนาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3) การสอนงาน 4) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 5) การโยกย้ายสับเปลี่ยนหน้าที่ 6) การมอบหมายงาน 7) การหาพี่เลี้ยงช่วยสอนงานให้ 8) การให้รักษาการแทน 9) ให้ทำหน้าที่ผู้ช่วยงาน 10) ให้สังเกตการทำงาน 11) การฝึกงานเพื่อเพิ่มพูนทักษะทางใดทางหนึ่ง 12) การจัดอบรมระยะสั้น 13) การฝึกอบรมเพื่อแนะนำงาน 14) การจัดอบรมวิชาการทั่วไปเพื่อเพิ่มพูนความรู้ตามความต้องการของเจ้าหน้าที่ 15) การส่งเจ้าหน้าที่ไปอบรมวิชาการระยะสั้นที่หน่วยงานอื่น ๆ จัดขึ้นเป็นครั้งคราว รูปแบบที่ 3 การพัฒนาความเป็นผู้นำ ประกอบด้วย 1) การฝึกอบรมระยะประจำการ 2) การศึกษาดูงานในองค์กร 3) การอบรมวิทยากร 4) การมอบหมายให้มีส่วนร่วม ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างแผนก 5) การศึกษาอบรมวิทยากร และรูปแบบที่ 4 การพัฒนาด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) การสื่อสารและการทำงานเป็นทีมร่วมกัน 2) มนุษย์สัมพันธ์ของบุคลากรกับชุมชน 3) ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนาบุคลากร, การพัฒนาทุนมนุษย์, สหกรณ์ออมทรัพย์

Abstract

This academic article aims to present a model for personnel development of savings cooperatives. which was synthesized from documents Articles and research related to human capital development in organizations Improving the quality of work, knowledge and personnel development models from academics in the country and abroad. along with a synthesis of 4 models of human resource development of Sakon Nakhon Provincial Savings Cooperatives, consisting of Model 1 Development of basic knowledge and operating processes Develop the

* Received December 9, 2023; Revised December 25, 2023; Accepted December 27, 2023

core aspects of operations, including 1) Orientation for new personnel 2) Training while stationed 3) Continuing education 4) Dissemination of academic news. Model 2: Developing and increasing efficiency It is development after coming to work, consisting of 1) Training while stationed, 2) Seminars by experts, 3) Job teaching, 4) Workshops, 5) Transfer of duties, 6) Work assignments, 7) Finding a senior to help. Teach the job. 8) Providing security guards instead. 9) Act as a work assistant 10) Observe work 11) Do an internship to enhance skills in some way. 12) Organizing short training sessions 13) Training to introduce work 14) Organizing general academic training to increase knowledge according to the needs of officials 15) Sending officials to attend short-term academic training organized by other agencies on a regular basis. Time. Model 3: Leadership development consists of 1) Training while stationed, 2) Study tours in the organization, 3) Trainer training, 4) Participation assignments. in solving problems that arise between departments 5) Education and training of lecturers and Model 4, other developments Related topics include 1) Communication and teamwork, 2) Human relations between personnel and the community, 3) Creativity and innovation.

Keywords: Personnel Development Model, Human Capital Development, Savings Cooperative

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 สถานการณ์โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม โครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัย ส่งผลกระทบต่อประชากรโลก ทำให้องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนต้องมีการปรับเปลี่ยน เพื่อให้อยู่รอดและมีความเหมาะสม กับสถานการณ์ดังกล่าว (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559) การดำเนินงานของหน่วยธุรกิจต่าง ๆ ผู้บริหารขององค์กรต้องให้ความสำคัญกับบุคลากรเพราะเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่ขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่องค์กร รวมถึงนำพาองค์กรผ่านพ้นสถานการณ์วิกฤติต่าง ๆ ที่องค์กรต้องเผชิญ (เดชา เดชะวัฒนไพศาล, 2559) สหกรณ์ออมทรัพย์เป็นสถาบันการเงินอีกรูปแบบหนึ่ง (รังสรรค์ ปิติปัญญา, 2565) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์โลกเพื่อ 1) การนำองค์กรสมัยใหม่ 2) การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ 3) การพัฒนาองค์กรสู่รูปแบบการบริหารองค์กรที่มีความคล่องตัว 4) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของสมาชิก 5) การเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืนของสหกรณ์ภายใต้แผนพัฒนาสหกรณ์แห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2566 - 2570 โดยกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “สหกรณ์เข้มแข็งและเป็นองค์กรสมรรถนะสูงด้วยเทคโนโลยีนวัตกรรม เพื่อเป็นกลไกสำคัญ ในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก” (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2566)

เนื่องจากการดำเนินงานที่ผ่านมาของ สหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย พบปัญหาหลายด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านนโยบายและกฎหมายด้านนโยบาย 2) ปัญหาการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ 3) ปัญหาการกำกับควบคุม และตรวจสอบสหกรณ์ 4) ปัญหารูปแบบและโครงสร้างของสหกรณ์ 5) ปัญหาระบบการบริหารจัดการสหกรณ์ไทย 6) ปัญหาการพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์ 7) ปัญหาด้านภาพลักษณ์องค์กร (สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย, 2555) โดยเฉพาะปัญหาด้านบุคลากรของสหกรณ์ (จิรณัทย์ ชาญเชิงพานิชย์, 2564) พบว่า 1) สมาชิกเป็นปัญหาที่สำคัญในการดำเนินกิจการของสหกรณ์ของประเทศไทย เพราะองค์กรทุกองค์กรจะสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็ต่อเมื่อองค์กรนั้นมีทรัพยากรมนุษย์ที่ดีมีคุณภาพ ซึ่งสมาชิกถือเป็นทรัพยากรหนึ่งขององค์กรที่มีความสำคัญ แต่ไม่ใช่ในฐานะผู้ให้บริการหรือดำเนินงานโดยตรง แต่เป็นผู้ใช้บริการและเป็นเจ้าของสหกรณ์นั่นเอง ในปัจจุบันสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ยังคงขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดการมีส่วนร่วมของ

กิจการสหกรณ์และขาดความมีวินัยของสมาชิกในการเป็นเจ้าของสหกรณ์ 2) คณะกรรมการดำเนินการ พบว่า การบริหารงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ ขาดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริง และปัญหาการทุจริตต่อหน้าที่ส่งผลให้สหกรณ์ ไม่สามารถดำเนินกิจการให้มีประสิทธิภาพได้ 3) เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ส่วนใหญ่จะเป็นการดำเนินงานที่ไม่มี ประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่มีศักยภาพไม่เพียงพอ ขาดความรู้ ความเข้าใจในกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์อย่าง ถ่องแท้ส่งผลให้ในบางกรณีอาจตกเป็นเครื่องมือของการทุจริต

จังหวัดสกลนคร มีสหกรณ์ออมทรัพย์ จำนวน 9 แห่ง มีบุคลากรสหกรณ์ ประกอบด้วยกรรมการ ดำเนินการ 123 คน ฝ่ายจัดการ 85 คน และสมาชิกสหกรณ์ 26,778 คน มีสินทรัพย์รวม 34,512.87 ล้านบาท สหกรณ์ออมทรัพย์จึงเป็นสถาบันการเงินรูปแบบหนึ่ง ที่มีความสำคัญยิ่งต่อระบบการเงินทั้งภาคการออม ให้บริการ เงินกู้และการจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเสริมสร้างฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกสหกรณ์ สหกรณ์ออมทรัพย์มี คณะกรรมการดำเนินการและฝ่ายจัดการ ทำหน้าที่บริหารจัดการสหกรณ์แทนสมาชิก ให้มีความเจริญมั่นคง สร้างความเชื่อมั่นและความศรัทธาแก่มวลสมาชิก ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสหกรณ์ออมทรัพย์จึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินการและฝ่ายจัดการ ส่วนการดำเนินงานของสหกรณ์ ออมทรัพย์ในจังหวัดสกลนคร ที่ผ่านมามีปัญหาหลายด้าน (สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสกลนคร, 2564) ได้แก่ 1) ปัญหาด้านบุคลากร ประกอบด้วย 1) สมาชิกสหกรณ์ส่วนหนึ่งขาดความเชื่อมั่นต่อสหกรณ์ ขาดความรู้ใน หลักการ อุดมการณ์ วิธีการสหกรณ์และการวางแผนทางการเงินของสมาชิก 2) กรรมการดำเนินการส่วนหนึ่งยัง ขาดความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่ การจัดการองค์กร ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการ 3) กรรมการดำเนินการขาดความรู้ ความสามารถและความเชี่ยวชาญในการบริหารธุรกิจการเงิน 4) เจ้าหน้าที่ สหกรณ์บางส่วนมีศักยภาพและทักษะไม่เพียงพอ ขาดความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์อย่าง ถ่องแท้ 5) เจ้าหน้าที่สหกรณ์บางส่วนทำงานไม่เป็นเป้าหมาย

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จึงจำเป็นต้องหารูปแบบการพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์ออมทรัพย์ จังหวัดสกลนคร เพื่อให้คุณภาพการปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายของสหกรณ์ออมทรัพย์และสร้างความพึงพอใจต่อ สมาชิกสหกรณ์ที่มารับบริการ บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อหารูปแบบการพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์ออม ทรัพย์ จังหวัดสกลนคร ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยการค้นคว้าเอกสาร งานวิจัยเกี่ยวกับหลักการ และแนวคิดการพัฒนาทุนมนุษย์ เทคนิคและวิธีการพัฒนาบุคลากรและรูปแบบการพัฒนาการพัฒนาบุคลากร แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำมาจัดหมวดหมู่เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์ออมทรัพย์ จังหวัดสกลนคร ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ไปสู่ความเข้มแข็งและมั่นคงต่อไป

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทุนมนุษย์

การพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงาน

ประดิษฐ์ สุคนธสวัสดิ์ ได้สรุปว่า คุณภาพ การปฏิบัติงานเป็นประสิทธิภาพขององค์กร นอกจากจะพิจารณา ถึงทรัพยากร เช่น คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ที่เป็นปัจจัยนำเข้าและผลผลิตขององค์กร คือการบรรลุเป้าหมายแล้ว ยังมี ปัจจัยอื่น ๆ อีก คือ ผลการทำงานที่มองเห็นได้สัมพันธ์ในทางบวกกับคุณภาพและสามารถมองได้ชัดเจนจะมีผลต่อ คุณภาพการทำงาน (ประดิษฐ์ สุคนธสวัสดิ์, 2550)

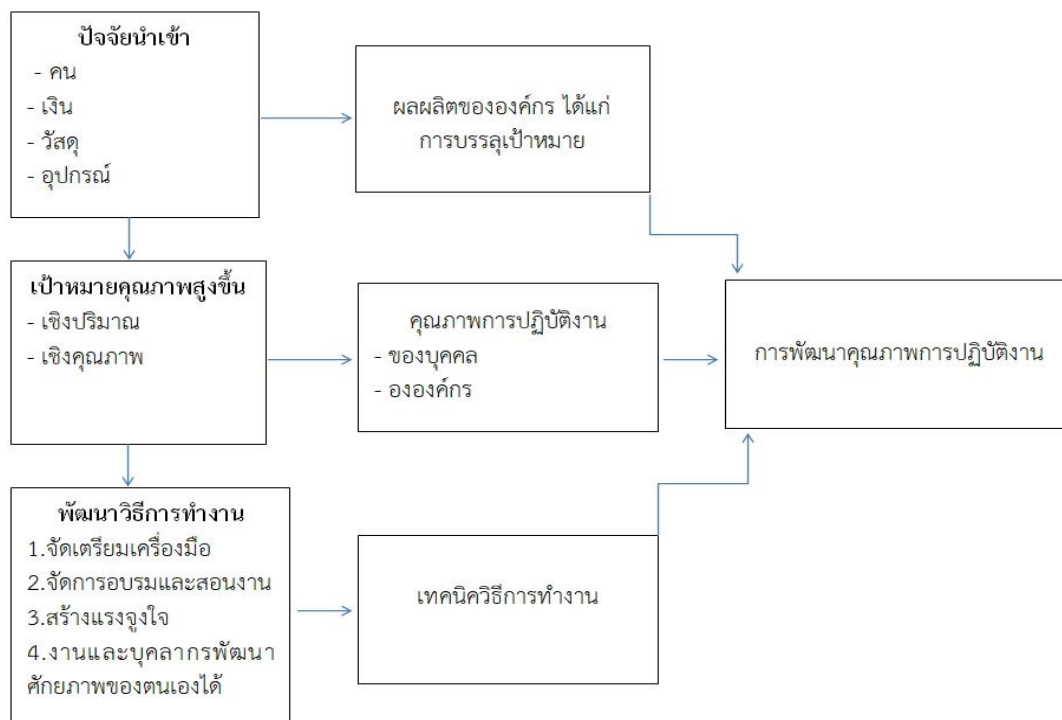
เช่นเดียวกับ อนุทิน จิตตะสิริ ได้สรุปว่า การพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงาน หมายถึง การกระทำใด ๆ หรือ พยายามที่จะทำการใด ๆ ที่มีความมุ่งหมายจะได้รับผลอะไรสักอย่างให้เกิดขึ้นที่จะมีคุณภาพสูงต่อผลที่ได้รับนั้น ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งอาจแบ่งคุณภาพเป็น 2 ระดับ คือ คุณภาพของบุคคล และคุณภาพขององค์กร (อนุทิน จิตตะสิริ, 2551)

เช่นเดียวกับ (วิฑูรย์ สิมะโชคดี, 2541) ได้สรุปว่า การพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานหรือการพัฒนาวิธีการทำงาน (Improving work methods) เป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของหัวหน้างานในองค์กรมีเทคนิค ดังนี้

1. จัดเตรียมเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อม
2. จัดทำการอบรมและสอนงานให้แก่บุคลากร
3. สร้างแรงจูงใจในการพัฒนางานการปฏิบัติงาน
4. มีความเชื่อว่างานทุกอย่างและบุคลากรสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงาน จะต้องมีความพร้อมของปัจจัยมุ่งนำให้มีคุณภาพสูงขึ้นทั้งในระดับของบุคคลและองค์กร บรรลุเป้าหมาย และพัฒนาวิธีการทำงาน เทคนิควิธีการทำงาน ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงแนวคิดการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงาน

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทุนมนุษย์ในองค์กร

จีระ หงส์ลดารมย์ สังคมไทยได้แบ่งการพัฒนาทุนมนุษย์ ออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

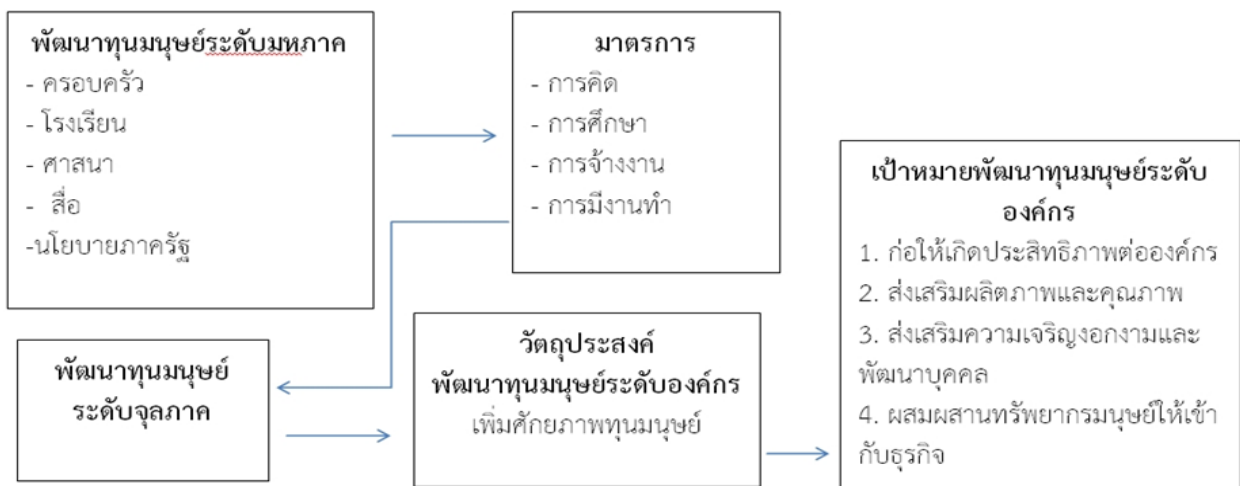
1. การพัฒนาทุนมนุษย์ในระดับมหภาค เป็นการพัฒนาทุนมนุษย์ในระดับชาติ ได้แก่ การพัฒนากำลังคนและประชากรของประเทศ การพัฒนาทุนมนุษย์ระดับมหภาค เริ่มต้นจากครอบครัว โรงเรียน ศาสนา สื่อ และนโยบายภาครัฐ โดยใช้มาตรการเกี่ยวกับการคิด การศึกษา การจ้างงานและการมีงานทำ ขอบเขตของการพัฒนาทุนมนุษย์อาจเลือกใช้สมรรถนะหลักและขอบเขตสมรรถนะประจำกลุ่มงาน

2. การพัฒนาทุนมนุษย์ในระดับจุลภาค เป็นการพัฒนาทุนมนุษย์ระดับองค์กร มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพทุนมนุษย์ให้สามารถนำทุนมนุษย์มาลงทุนและให้ผลตอบแทนจากการลงทุนอย่างคุ้มค่า ในระดับจุลภาคนั้นการศึกษามีส่วนสำคัญอย่างมากในการพัฒนาทุนมนุษย์เพราะช่วยเพิ่มระดับความสามารถทางการแข่งขันในตลาดแรงงานให้มีขีดความสามารถในการเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิตพื้นฐานให้กลายเป็นสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ (จีระ หงส์ลดารมย์, 2555)

ชาญชัย อาจินสมอาจารย์ เป้าหมายของการพัฒนาทุนมนุษย์ในองค์กร มีดังนี้

1. ก่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อองค์กร บุคลากรที่มีพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ที่ดี มีความเชี่ยวชาญเฉพาะในระดับปฏิบัติการ การนิเทศงานและการบริหารมีอย่างเพียงพอจะทำให้เกิดประสิทธิภาพ
2. ส่งเสริมผลิตภาพและคุณภาพ เพื่อพัฒนาระบบพัฒนาการพัฒนาทุนมนุษย์ให้บุคลากรได้รับโอกาสอย่างเสมอภาคในความก้าวหน้าในองค์กรภายใต้พื้นฐานการปฏิบัติงาน ในองค์กรควรส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ ความรับผิดชอบเพื่อผลิตภาพที่มีคุณภาพ
3. ส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาบุคคล บุคลากรต้องมีความมั่นใจในหลักบริหารงานบุคคล นโยบายต้องยุติธรรมเพื่อส่งเสริมความเจริญงอกงามและการพัฒนาส่วนบุคคล
4. ผสมผสานทรัพยากรมนุษย์ให้เข้ากับธุรกิจ ควรขยายและเพิ่มเติมเนื้อหาของงาน เพื่อได้ทำงานที่ส่งเสริมทีมงาน ให้โอกาสในการเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ อย่างหลากหลาย ทำให้เกิดความพอใจมากขึ้นและงานที่มีความสำคัญมากขึ้น (ชาญชัย อาจินสมอาจารย์, 2548)

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาทุนมนุษย์มี 2 ระดับ คือ 1) ระดับมหภาค เป็นการพัฒนาทุนมนุษย์ในระดับชาติ เริ่มต้นจากครอบครัว โรงเรียน ศาสนา สื่อ และนโยบายภาครัฐ ใช้มาตรการเกี่ยวกับการคิด การศึกษา การจ้างงานและการมีงานทำ ขอบเขตของการพัฒนาทุนมนุษย์อาจเลือกใช้สมรรถนะหลักและขอบเขตสมรรถนะประจำกลุ่มงาน 2) ระดับจุลภาค เป็นการพัฒนาทุนมนุษย์ระดับองค์กร เพื่อเพิ่มศักยภาพทุนมนุษย์ให้สามารถนำทุนมนุษย์มาลงทุนและให้ผลตอบแทนจากการลงทุนอย่างคุ้มค่า ใช้การศึกษาเพราะช่วยเพิ่มระดับความสามารถทางการแข่งขันให้สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ เป้าหมายพัฒนาทุนมนุษย์ระดับองค์กร ได้แก่ 1) ก่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อองค์กร 2) ส่งเสริมผลิตภาพและคุณภาพ 3) ส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาบุคคล และ 4) ผสมผสานทรัพยากรมนุษย์ให้เข้ากับธุรกิจ ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทุนมนุษย์

รูปแบบการพัฒนาบุคลากร

นักวิชาการให้แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาบุคลากรอย่างหลากหลาย โดยมีรูปแบบและกิจกรรมการพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกัน ดังนั้นจึงขอสรุปและสังเคราะห์ในรายละเอียดแต่ละรูปแบบ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รูปแบบการพัฒนาบุคลากร

นักวิชาการ	รูปแบบการพัฒนาบุคลากร	สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์ออมทรัพย์
(ปิ่นรส มาลากุล ณ อยุธยา, 2543)	การพัฒนาบุคลากรตามกระบวนการเรียนรู้ - การเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง - การเรียนรู้ด้วยการสังเกตจากผู้อื่น - การเรียนรู้จากแนวคิดเชิงวิชาการ - การเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริง การศึกษาเพื่อให้ความรู้กว้าง ๆ จัดอย่างเป็นพิธีการ เป็นหลักสูตร การเพิ่มพูนทักษะและความรู้เฉพาะอย่าง - การอบรมปฐมนิเทศ - การฝึกหัดโดยการลงมือทำ - การพัฒนาเพิ่มพูนทักษะการทำงาน - การพัฒนาระดับหัวหน้างาน - การพัฒนาระดับการจัดการ - การพัฒนานักบริหาร การพัฒนาบุคลากรที่เป็นการพัฒนาตนเอง - การปฐมนิเทศเจ้าหน้าที่ใหม่ - การฝึกงานเพื่อเพิ่มพูนทักษะ - การจัดอบรมระยะสั้น	- รูปแบบการพัฒนาการปฏิบัติงานเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานและกระบวนการดำเนินงาน ดังนี้ - การปฐมนิเทศ เป็นการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการซึ่งจำเป็นมากสำหรับพนักงานใหม่ที่ต้องทำงานในลักษณะเดียวกันเป็นจำนวนมาก - การฝึกอบรมระยะประจำการ เป็นกระบวนการให้ความรู้แก่บุคลากรเพื่อต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้าอบรมด้านความรู้ความเข้าใจ ความชำนาญ ตลอดจนทัศนคติที่ถูกต้อง - การศึกษาต่อ เป็นการส่งบุคลากรไปศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์ วิทยาการใหม่ ๆ นำความรู้ปรับปรุงองค์กรให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี
(สมพงษ์ เกษมสิน, 2533)	- การฝึกอบรมเพื่อแนะนำงาน - การจัดอบรมวิชาการทั่วไป - การสัมมนา - การประชุมเชิงปฏิบัติการ	- การเผยแพร่ข่าวสารทางวิชาการ เป็นการจัดกิจกรรมให้บุคลากรได้รับความรู้จากตำรา เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานหรือความก้าวหน้าทางวิชาการต่าง ๆ
(Castaler,W., 1992)	การพัฒนาบุคลิกลักษณะของแต่ละองค์กรอาจแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและความสำคัญขององค์กรนั้น ๆ - การบรรยาย - การจัดประชุมใหญ่ - การสัมมนา - การอภิปรายแบบมีหัวข้อ - การประชุมเชิงปฏิบัติการ - การสับเปลี่ยนหมุนเวียนงาน - การประชุมย่อย - การให้หัวข้อเรื่องไปศึกษาค้นคว้า - การอ่านสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ - การเข้าฝึกอบรม - การหากรณีศึกษา - การดูภาพยนตร์	รูปแบบการพัฒนาเทคนิคเพื่อประสิทธิภาพ - การฝึกอบรมระยะประจำการ เป็นกระบวนการให้ความรู้แก่บุคลากรเพื่อต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้าอบรมด้านความรู้ความเข้าใจ ความชำนาญ ตลอดจนทัศนคติที่ถูกต้อง - การสัมมนา เป็นการร่วมกันศึกษาวิเคราะห์เรื่องที่กำหนดขึ้น โดยอาจเกี่ยวข้องกับการสำรวจปัญหาการหาทางแก้ไข ปัญหา การกำหนดแนวทางปฏิบัติ หรือการวิเคราะห์แนวโน้มในอนาคต โดยมีผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือวิทยากรให้ความรู้หรือข้อมูล - การสอนงาน ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานได้สอนงานให้บุคลากรให้มีความรู้ ความชำนาญ มีทักษะเพื่อที่จะสามารถเลือกสรรวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อที่จะก่อประโยชน์สูงสุดกับงานขององค์กร

ตารางที่ 1 รูปแบบการพัฒนานุเคราะห์ (ต่อ)

นักวิชาการ	รูปแบบการพัฒนานุเคราะห์	สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนานุเคราะห์ของสหกรณ์ออมทรัพย์
	- การฟังเพลง - การดูโทรทัศน์ - การเล่นเกมต่าง ๆ - การกระตุ้นให้มีการศึกษา - การฝึกอบรมจากการรับรู้ - การสอนงาน - การฝึกงาน - การสาธิต - การปฐมนิเทศ - การให้ความช่วยเหลือ - การเรียนพิเศษ - การเขียนโครงการวิทยานิพนธ์ - การเสนอโครงการวิจัย - การเยี่ยมเยียน - การแลกเปลี่ยน - การฝึกตนเอง - การศึกษาร่วมกัน - บทบาทสมมุติ - การระดมสมอง - การเข้าสถาบันอบรม - การทัศนศึกษา - การฝึกตัดสินใจ	- การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นการเข้าร่วมปรึกษาหารือระหว่างบุคลากรในองค์กรกับผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์หรือผู้ร่วมงานที่มีประสบการณ์ในงานนั้น ๆ อยู่แล้ว เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาในทางปฏิบัติร่วมกัน - การสอนงาน ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานได้สอนงานให้บุคลากรให้มีความรู้ความชำนาญ มีทักษะเพื่อที่จะสามารถเลือกสรรวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อที่จะก่อประโยชน์สูงสุดกับงานขององค์กร - การโยกย้ายสับเปลี่ยนหน้าที่ เป็นการจัดการบุคลากรเข้าปฏิบัติงานให้ตรงกับความรู้ ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ เพื่อสร้างประสบการณ์ให้แก่บุคลากร เพิ่มทักษะการปฏิบัติงาน - การหมุนเวียนงาน เป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานและองค์กร เป็นการปรับเปลี่ยนผู้ปฏิบัติงานที่อยู่ในตำแหน่งเดิมและยังไม่สามารถเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นได้ โดยให้ไปปฏิบัติงานในหน้าที่อื่นไปก่อนในช่วงที่รอการพิจารณาเลื่อนตำแหน่ง - การมอบหมายงานเป็นการทำให้ผู้ปฏิบัติงานต้องศึกษางาน คิดหาวิธีบริหาร การตัดสินใจ การฝึกแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
(กิตติมา ปรีดีติลล, 2532)	- การปฐมนิเทศ - การสอนงาน - การอบรมให้รู้จักรับผิดชอบงาน - การสับเปลี่ยนโยกย้ายหน้าที่ - การหาพี่เลี้ยงช่วยสอนงานให้ - การให้รักษาการณ์แทน - ให้ทำหน้าที่ผู้ช่วยงาน - ให้สังเกตการทำงาน - ส่งไปศึกษาดูงาน - ประชุมสัมมนาและฝึกอบรม - ส่งเข้าประชุมเรื่องเกี่ยวข้องกับงาน - จัดเอกสารทางวิชาการให้เพียงพอ - การอ่านแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง - ให้ทำการทดลอง วิจัย - ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน - ให้มีการปรึกษาหารือ - การนิเทศงาน	การพัฒนาความเป็นผู้นำ มีดังนี้ - การฝึกอบรมขณะประจำในหน้าที่ เป็นกระบวนการให้ความรู้แก่บุคลากรเพื่อต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญ ตลอดจนทัศนคติที่ถูกต้อง - การฝึกอบรมขณะประจำการ เป็นกระบวนการให้ความรู้แก่บุคลากรเพื่อต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้าอบรมด้านความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญ ตลอดจนทัศนคติที่ถูกต้อง ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ลดโอกาสความผิดพลาด ความเสียหายใด ๆ ที่เกิดจากการปฏิบัติงาน - การศึกษาดูงาน เป็นการศึกษานอกสถานที่เพื่อการเรียนรู้และแสวงหาประสบการณ์ ใหม่ ๆ ที่คาดหวังว่าจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในองค์กรหน่วยงาน หรือปรับปรุงกระบวนการทำงานในบทบาทหน้าที่สำคัญของแต่ละบุคคล ทั้งปัจจัยความ

ตารางที่ 1 รูปแบบการพัฒนาบุคลากร (ต่อ)

นักวิชาการ	รูปแบบการพัฒนาบุคลากร	สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาบุคลากร ของสหกรณ์ออมทรัพย์
		สำเร็จและปัญหาอุปสรรค/ข้อควรระวังที่จะได้เรียนรู้จากองค์กรที่ไปศึกษาดูงาน - การศึกษาอบรมวิทยากร หมายถึง บุคคลซึ่งมีความรู้ ความสามารถ ตลอดจนการพูดหรือนำเสนอ และใช้เทคนิคต่าง ๆ ในเรื่องนั้น ๆ ในการถ่ายทอด อันจะทำให้ผู้รับการฝึกอบรมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ ความสามารถ จนสามารถทำให้ผู้รับการฝึก อบรมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ
(Sims, R.R., 2006)	- การสอนงาน คือการที่ผู้บังคับบัญชาจัดสถานการณ์และสภาพแวดล้อมให้เหมือนจริง โดยมีกำหนดเวลาและวิธีการสอนวิธีการปฏิบัติงานให้กับผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานเดียวกัน เพื่อฝึกทักษะ ช่วยเหลือ ปรับปรุงแก้ไขและขัดเกลาจนบุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐาน - ระบบพี่เลี้ยง คือ การที่ผู้มีประสบการณ์มากกว่าหรือผู้บังคับบัญชาให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและให้กำลังใจอย่างต่อเนื่องกับผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า - การให้คำปรึกษา คือ การที่ผู้บังคับบัญชา ผู้มีประสบการณ์หรือผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อผู้ขอคำแนะนำอย่างต่อเนื่อง การให้คำแนะนำมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานในปัจจุบันดีขึ้น - การหมุนเวียนงาน คือ การสลับสับเปลี่ยนหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่งงาน ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรมีความสัมพันธ์ในการประสานงานดีขึ้น	การพัฒนาในด้านอื่น ๆ มีดังนี้ - การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน ความสามารถในการนำเสนอความคิดทั้งในรูปแบบการพูดและการเขียนได้อย่างชัดเจน สามารถฟังและถอดความหมายได้อย่างชัดเจนและสามารถทำงานร่วมกับทีมที่มีสมาชิกหลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ - มนุษย์สัมพันธ์ของบุคลากรกับชุมชน ความสามารถในการดำเนินชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมหรือชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีความเข้าใจตนเองและผู้อื่น อันจะนำมาซึ่งความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีจุดประสงค์ร่วมกันให้เกิดความสำเร็จโดยมีความสุข - ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การรู้จักใช้เทคนิคในการสร้างแนวคิดที่หลากหลาย เช่น การระดมสมอง ปรับปรุงแนวคิดตัวเองให้ความคิดสร้างสรรค์และแปลกใหม่จนกลายเป็นนวัตกรรมเชิงรูปธรรม
(Muller, D. G., 1992)	รูปแบบการพัฒนาการปฏิบัติงานเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานและกระบวนการดำเนินงาน มีดังนี้ - การฝึกอบรมขณะประจำการ - การปฐมนิเทศ - การศึกษาต่อเนื่องที่จัดโดยองค์กร - การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ทางวิชาการ การพัฒนาด้านเทคนิคเพิ่มพูนประสิทธิภาพ - การฝึกอบรมขณะประจำการ - การฝึกอบรมทักษะบางอย่าง - การสอนงาน - การประชุมเชิงปฏิบัติการ - การสัมมนา - การโยกย้าย สับเปลี่ยนหน้าที่การงาน	

ตารางที่ 1 รูปแบบการพัฒนาบุคลากร (ต่อ)

นักวิชาการ	รูปแบบการพัฒนาบุคลากร	สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์ออมทรัพย์
	- การมอบหมายให้มีส่วนร่วมแก้ปัญหา - การหมุนเวียนงาน การพัฒนาความเป็นผู้นำ มีดังนี้ - การฝึกอบรมระยะประจำในหน้าที่ - โครงการศึกษาดูงานที่จัดในองค์กร - การศึกษาอบรมวิทยากร การพัฒนาในด้านอื่น ๆ มีดังนี้ - การฝึกอบรมด้านการพูด การเขียน - มนุษย์สัมพันธ์ของบุคลากรกับชุมชน - ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม - การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน - ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและ เทคโนโลยี	

กล่าวโดยสรุป รูปแบบการพัฒนาบุคลากร มี 6 รูปแบบ ประกอบด้วย

รูปแบบที่ 1 การพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อให้ความรู้กว้าง ๆ เป็นการจัดการศึกษาที่เป็นพิธีการ เป็นหลักสูตร จัดโดยภาครัฐหรือเอกชน

รูปแบบที่ 2 การพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มพูนทักษะและความรู้เฉพาะอย่าง เป็นการพัฒนาบุคลากรหลังจากที่เข้าปฏิบัติงานแล้ว ซึ่งเป็นการฝึกอบรมระหว่างประจำการ กิจกรรม ประกอบด้วย

- การอบรมปฐมนิเทศ
- การเพิ่มพูนทักษะในการทำงาน
- การพัฒนาระดับหัวหน้างาน
- การพัฒนาระดับการจัดการ
- การพัฒนานักบริหาร

รูปแบบที่ 3 การพัฒนาด้านที่เป็นแกนหลักในการปฏิบัติงาน เป็นการพัฒนาเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานและกระบวนการดำเนินงานตามหน้าที่ กิจกรรม ประกอบด้วย

- การฝึกอบรมระยะประจำการ
- การปฐมนิเทศ
- การศึกษาต่อเนื่องที่จัดโดยองค์กร

รูปแบบที่ 4 การพัฒนาด้านเทคนิค เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพด้านเทคนิคต่าง ๆ ของผู้ปฏิบัติงาน กิจกรรมประกอบด้วย

- การฝึกอบรมระยะประจำการ
- การฝึกอบรมทักษะเฉพาะบางอย่าง
- การสอนงาน
- การประชุมเชิงปฏิบัติการ
- การสัมมนา
- การโยกย้าย สับเปลี่ยนหน้าที่การเงิน

รูปแบบที่ 5 การพัฒนาด้านความเป็นผู้นำ เพื่อปรับปรุงทักษะในการเป็นผู้นำ กิจกรรม ประกอบด้วย

- การฝึกอบรมคณะประจำการ
- การศึกษาดูงานที่จัดในองค์กร
- การศึกษาอบรมวิทยากร

รูปแบบที่ 6 การพัฒนาด้านอื่น ๆ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการปฏิบัติงานและความเป็นผู้นำ กิจกรรม ประกอบด้วย

- การฝึกอบรมทักษะการสื่อสาร การพูด การเขียน
- การฝึกอบรมการบริการ มนุษย์สัมพันธ์
- การฝึกอบรมทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ

รูปแบบการพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์ออมทรัพย์ จังหวัดสกลนคร

บุคลากรของสหกรณ์ออมทรัพย์จังหวัดสกลนคร ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ มาจากการได้รับเลือกตั้งจากสมาชิกเพื่อให้ทำหน้าที่บริหารงานสหกรณ์แทนสมาชิก พัฒนาสหกรณ์ให้มีความเจริญรุ่งเรืองและก้าวหน้ามั่นคง สร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาแก่สมาชิก 2) เจ้าหน้าที่สหกรณ์ เป็นบุคลากรที่สำคัญในการดำเนินงานของสหกรณ์ เนื่องจากเป็นผู้ปฏิบัติงานในสหกรณ์ประกอบด้วย ผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ หัวหน้าฝ่ายทั่วไป เจ้าหน้าที่ธุรการ เจ้าหน้าที่การเงิน เจ้าหน้าที่บัญชีเจ้าหน้าที่สินเชื่อ โดยทั้งหมดเป็นผู้ที่ให้บริการแก่สมาชิกและดำเนินกิจกรรมของสหกรณ์เพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการสังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาบุคลากร สามารถนำประยุกต์ใช้เป็นรูปแบบการพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์ออมทรัพย์ จังหวัดสกลนคร ได้ 4 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มพูนทักษะและความรู้เฉพาะอย่าง เป็นการพัฒนาบุคลากรหลังจากที่เข้าปฏิบัติงานแล้ว ซึ่งเป็นการฝึกอบรมระหว่างประจำการ กิจกรรม ประกอบด้วย

- การฝึกอบรมคณะประจำการ
- การสัมมนาโดยผู้เชี่ยวชาญ
- การสอนงาน
- การประชุมเชิงปฏิบัติการ
- การโยกย้ายสับเปลี่ยนหน้าที่
- การมอบหมายงาน
- การหาพี่เลี้ยงช่วยสอนงานให้
- การให้รักษาการณแทน
- ให้ทำหน้าที่ผู้ช่วยงาน
- ให้สังเกตการทำงาน
- การฝึกงานเพื่อเพิ่มพูนทักษะทางใดทางหนึ่ง
- การจัดอบรมระยะสั้น
- การฝึกอบรมเพื่อแนะนำงาน
- การจัดอบรมวิชาการทั่วไปเพื่อเพิ่มพูนความรู้ตามความต้องการของเจ้าหน้าที่
- การส่งเจ้าหน้าที่ไปอบรมวิชาการระยะสั้นที่หน่วยงานอื่น ๆ จัดขึ้นเป็นครั้งคราว

รูปแบบที่ 2 การพัฒนาด้านเทคนิค เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพด้านเทคนิคต่าง ๆ ของผู้ปฏิบัติงาน กิจกรรมประกอบด้วย

- การฝึกอบรมขณะประจำการ
- การสอนงาน
- การประชุมเชิงปฏิบัติการ
- การสัมมนา
- การโยกย้าย สับเปลี่ยนหน้าที่การเงิน

รูปแบบที่ 3 การพัฒนาด้านความเป็นผู้นำ เพื่อปรับปรุงทักษะในการเป็นผู้นำ กิจกรรมประกอบด้วย

- การฝึกอบรมขณะประจำการ
- การศึกษาดูงานในองค์กร
- การอบรมวิทยากร
- การมอบหมายให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างแผนก
- การศึกษาอบรมวิทยากร

รูปแบบที่ 4 การพัฒนาด้านอื่น ๆ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการปฏิบัติงานและความเป็นผู้นำกิจกรรมประกอบด้วย

- การสื่อสารและการทำงานเป็นทีมร่วมกัน
- มนุษย์สัมพันธ์ของบุคลากรกับชุมชน
- ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

สรุป

การพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์ออมทรัพย์ จังหวัดสกลนคร มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงภายนอก และตอบสนองต่อความต้องการคาดหวังและต้องการของสมาชิกสหกรณ์ เพื่อนำไปสู่การบริการที่รวดเร็ว ถูกต้องและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ รูปแบบการพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์จึงต้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสหกรณ์ออมทรัพย์ มี 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 การพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มพูนทักษะและความรู้เฉพาะอย่าง เป็นการพัฒนาบุคลากรหลังจากที่เข้าปฏิบัติงานแล้ว ซึ่งเป็นการฝึกอบรมระหว่างประจำการ รูปแบบที่ 2 การพัฒนาด้านเทคนิค เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพด้านเทคนิคต่าง ๆ ของผู้ปฏิบัติงาน รูปแบบที่ 3 การพัฒนาด้านความเป็นผู้นำ เพื่อปรับปรุงทักษะในการเป็นผู้นำ รูปแบบที่ 4 การพัฒนาด้านอื่น ๆ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการปฏิบัติงานและความเป็นผู้นำ การใช้รูปแบบการพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่แตกต่างกัน เพื่อนำไปสู่คุณภาพการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นในที่สุด ข้อเสนอแนะผลจากบทความนี้ได้รูปแบบการพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์ ออมทรัพย์ จังหวัดสกลนคร สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับบุคลากรของสหกรณ์ออมทรัพย์ในพื้นที่อื่น ๆ ได้และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานสหกรณ์จังหวัด สามารถนำไปพัฒนาเป็นหลักสูตร ในการพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์ออมทรัพย์ได้ และสามารถต่อยอดในการศึกษาวิจัยในประเด็นอื่น ๆ ได้แก่ คุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสหกรณ์ออมทรัพย์

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2566). แผนยุทธศาสตร์พัฒนาสหกรณ์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมส่งเสริมสหกรณ์.
- กิตติมา ปรีดีดิolk. (2532). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: อักษรการพิมพ์.
- จิรณทัย ชาญเชิงพานิชย์. (2564). การจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์. กรุงเทพมหานคร: บริษัทแดเน็กซ์ จำกัด.
- จีระ หงส์ลดารมภ์. (2555). เอกสารประกอบการสัมมนา 8K's + 5 K's ทูมมนุษย์คนไทยในการรองรับประชาคมอาเซียน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชาญชัย อาจิมสมาจารย์. (2548). การบริหารงานทูนมนุษย์แผนใหม่. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- เดชา เดชะวัฒนไพศาล. (2559). รูปแบบการพัฒนาบุคลากรสถาบันวิจัยและพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประดิษฐ์ สุคนธสวัสดิ์. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการพัฒนาตำบล. ในวิทยานิพนธ์การจัดการภาครัฐและเอกชนมหาบัณฑิต สาขาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปิ่นรส มาลากุล ณ อยุธยา. (2543). แนวคิดเรื่ององค์กรเรียนรู้ รวมบทความวิชาการ 100 ปี รัฐประศาสนศาสตร์ไทย พ.ศ. 2442 - 2443. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รังสรรค์ ปิติปัญญา. (2565). การพัฒนาทูนมนุษย์ในสหกรณ์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2541). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในผู้จัดการรายวัน. กรุงเทพมหานคร: เนตรนิมิตการพิมพ์.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2533). การบริหารงานทูนมนุษย์แผนใหม่. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย. (2555). รายงานฐานะการเงินและผลการดำเนินงานสหกรณ์ออมทรัพย์ประจำปี 2555. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สันนิบาตสหกรณ์.
- สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสกลนคร. (2564). สรุปผลการดำเนินงานประจำปี 2564. สกลนคร: สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสกลนคร.
- อนุทิน จิตตะสิริ. (2551). ประสิทธิภาพของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาระบบงานบริหารเอกสาร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Castaler,W. (1992). Developing and Defending a Dissertation Proposal. Pennsylvania: University of Pennsylvania.
- Muller, D. G. (1992). A model for Human Resource Development. Personnel Journal, 21(10), 18-31.
- Sims, R. R. (2006). Human Resource Development: Today and Tomorrow Economic. Journal, 65(1), 1-15.

แนวทางการสร้างกระบวนการออกแบบสร้างสรรค์ เพื่อเสริมสร้างเจตคติด้านความยั่งยืน*

GUIDELINES FOR CREATING A CREATIVE DESIGN PROCESS TO ENHANCE SUSTAINABLE ATTITUDES

มนัสสินย์ คุ่มวิชัยรัตน์* และขจรศักดิ์ นาคปาน

Manussain Khumvijairat and Khajornsak Nakpan

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: manussarin.khu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบการเสริมสร้างเจตคติด้านความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) ค้นหาแนวทางการสร้างกระบวนการออกแบบสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมเจตคติด้านความยั่งยืน เป็นการวิจัยและพัฒนา ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลความรู้และความหมายของเจตคติในหลายมิติ การศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา และการวิเคราะห์กรณีตัวอย่างของงานศิลปะและการออกแบบที่นำเสนอแนวคิดด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการนำหลักแนวคิดของทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญามาใช้ในการพัฒนากระบวนการออกแบบสร้างสรรค์ เพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งนักออกแบบสามารถนำแนวทางการสร้างกระบวนการออกแบบสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างเจตคติด้านความยั่งยืนไปใช้ในการออกแบบงานสร้างสรรค์ เพื่อเชื่อมโยงเข้ากับประสบการณ์การเรียนรู้ของบุคคลได้ ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการเสริมสร้างเจตคติด้านความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ 1.1) การสร้างการเรียนรู้ทางประสาทสัมผัสที่มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ 1.2) การสร้างประสบการณ์ ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้กับสภาพแวดล้อมเพื่อโน้มน้าวให้เกิดความเข้าใจถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) แนวทางการสร้างกระบวนการออกแบบสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมเจตคติด้านความยั่งยืน นักออกแบบสามารถสื่อสารโดยใช้การออกแบบทัศนธาตุที่แสดงสัญลักษณ์เชิงเปรียบเทียบด้วยรูปทรงที่ชัดเจน หรือรูปทรงสัญลักษณ์ที่เป็นสากล ในการถ่ายทอดแนวคิด ข้อเสนอแนะควรพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการเรียนรู้ที่เข้าถึงได้ง่าย เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักถึงความสำคัญของความยั่งยืน ซึ่งเป็นส่วนช่วยขับเคลื่อนความคิดและเจตคติที่นำไปสู่การเรียนรู้ ด้วยความมุ่งมั่นให้เกิดความร่วมมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและรูปแบบการดำเนินชีวิตเพื่อความยั่งยืนอย่างเป็นวงกว้าง

คำสำคัญ: กระบวนการออกแบบ, เจตคติ, การเรียนรู้, พฤติกรรม, ยั่งยืน

Abstract

This research aims to 1) Study and enhance the sustainable attitude model of natural resources and environment. 2) To find guidelines for creating a creative design process to enhance

* Received December 4, 2023; Revised December 24, 2023; Accepted December 26, 2023

sustainable attitudes. This research is a research & development, collecting knowledge and meaning of attitudes in many dimensions, study theory of intellectual development and case analysis of art and design process of environmental conservation, focusing on applying the theory of intellectual development and developing of creating a creative design process to link with awareness experience in of natural resources and the environment conservation and sustainability. The designer can apply guidelines for creating a creative design process to enhance sustainable attitudes for creative work and link with a person's perceptual experience. The result found that 1) The design process to enhance sustainable attitudes toward natural resources and the environment is 1.1) Creating sensory perception to changing attitudes. 1.2) Creating a reaction experience between users and the environment to convince them to understand the essentials of natural resources and the environment. 2) The guidelines for creating a creative design process to enhance sustainable attitudes are that the designer can communicate by designing visual elements that express allegorical symbols with precise shapes or universal shapes to convey ideas and suggestions. It should develop guidelines for enhancing awareness that is easily accessible, create knowledge and understanding and awareness of the importance of sustainability, which is a part of driving thoughts and attitudes that lead to learning, and anticipate cooperation in adjusting behavior and lifestyles for widespread sustainability.

Keywords: Design Process, Attitude, Perception, Behavior, Sustainable

บทนำ

แนวโน้มปัญหาสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องอันเป็นผลมาจากกิจกรรมการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศที่ทวีความรุนแรงขึ้น ในกรณีของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่าในรอบ 40 - 50 ปี ที่ผ่านมา สภาวะความรุนแรงภูมิอากาศในประเทศมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ ประเทศไทยมีอุณหภูมิเพิ่มขึ้น 1 องศา และในอนาคตประมาณกลางศตวรรษที่ 21 อุณหภูมิประเทศไทยอาจเพิ่มขึ้น 1 - 2 องศา (อัศมน ลิมสกุล, 2566) หากพิจารณาจากดัชนีความเสี่ยงด้านภูมิอากาศโลก (Global Climate Risk Index) พบว่า ประเทศไทยถูกจัดอันดับเป็นประเทศที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอันดับที่ 9 จาก 180 ประเทศทั่วโลก และงานศึกษาของ Eckstein พบว่า การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสร้างความเสียหายต่อเศรษฐกิจไทยมูลค่า 7,719 ล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็น 0.82% ของ GDP ในช่วงปี ค.ศ. 2000 - 2019 โดยส่งผลกระทบต่อภาคท่องเที่ยว ภาคอุตสาหกรรม และภาคเกษตร (สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์, 2566) สภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงอย่างกระทันหันส่งผลให้เกิดภาวะโลกรวน ส่งผลกระทบที่เป็นอันตรายต่อทุกชีวิต ทั้งการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ คลื่นความร้อน ภัยแล้ง พายุ อุทกภัย ฝุ่นพิษ ฯลฯ ทำให้ทุกชีวิตบนโลกเผชิญความเสี่ยงและก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพในระยะยาว การแก้ไขและรับมือภาวะฉุกเฉินด้านสภาพอากาศจึงเป็นเรื่องที่ทุกคนบนโลกต้องร่วมมือกันชะลอการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมให้มีความใกล้เคียงสภาวะปกติที่สุด กรอบอนุสัญญา UNFCCC ให้ความหมายของการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไว้ว่า เป็นการตอบสนองต่อภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งเป็นความพยายามที่จะลดความเปราะบางของระบบทางชีววิทยาและสังคมต่อการเปลี่ยนแปลงที่ค่อนข้างจะฉับพลันและขัดแย้งกับผลกระทบที่เกิดจากภาวะโลกร้อน (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2559) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนเริ่มต้นได้ด้วย การอนุรักษ์ หรือ การสงวนรักษา หมายถึง การใช้ การระวังรักษาทรัพยากร ด้วยวิธีฉลาด และให้เกิดประโยชน์มากที่สุด (อำนาจ เจริญศิลป์, 2544) เพราะทรัพยากรในโลกนี้มีอยู่อย่างจำกัด ทรัพยากรทั้งหมดไม่ได้มีไว้เพียงเพื่อตอบสนองความต้องการใช้ประโยชน์ของมนุษย์เท่านั้น จึงควรระมัดระวังในการใช้มิให้มีการสูญเสีย และจะต้องอยู่อย่างยั่งยืน เพื่อประโยชน์ของทุกชีวิตร่วมกันเท่านั้น จึงควรระมัดระวังในการใช้ มิให้มีการสูญเสีย และจะต้องใช้อย่างยั่งยืน (สมาคมพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2566) ดังนั้นการตัดสินใจมีส่วนร่วมในแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจึงเปรียบเสมือนจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางความคิดที่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาวะสมดุล ผู้วิจัยจัดทำงานวิจัยชิ้นนี้ขึ้นเพื่อศึกษาและค้นหารูปแบบของการออกแบบสร้างสรรค์ที่สามารถสื่อสารและส่งผ่านข้อมูลปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมให้เข้าถึงการรับรู้ของบุคคล เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมความเคยชิน เจตคติไม่ใช่พฤติกรรม แต่เป็นสภาวะทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด และเป็นตัวกำหนดแนวทางในการแสดงออกของพฤติกรรม (อุษณีย์ วรรณจิณี, 2536) การเปลี่ยนเจตคติเกี่ยวกับความยั่งยืน สู่การปรับเปลี่ยนกิจกรรมในชีวิตประจำวันเพื่อลดโลกร้อน สำคัญที่สุดคือการทำ ความเข้าใจว่าก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse Gases) ถูกปลดปล่อยสู่ชั้นบรรยากาศโลกและเป็นตัวการที่ทำให้เกิดการสะสมพลังงานความร้อนในชั้นบรรยากาศมากที่สุด เกิดขึ้นจากกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง เช่น การเลือกซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค หรือการเลือกใช้ยานพาหนะ หากมีการปรับพฤติกรรมจากเดิมไปบ้างเพียงเล็กน้อย เช่น การเปลี่ยนจากการเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคลมาเป็นการเดินทางโดยรถไฟฟ้าจะสามารถลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ 0.0600 CO₂eq/ก.ม./คน (Uthai Moolpak, 2022) เพื่อปรับตัวให้อยู่รอดได้ในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศ และนำไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ต่อยอดสู่การสร้าง ความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการเสริมสร้างเจตคติด้านความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อค้นหาแนวทางการสร้างกระบวนการออกแบบสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมเจตคติด้านความยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยเพื่อค้นหาวิธีการในการเสริมสร้างเจตคติ

1. วิจัยข้อมูลความรู้เกี่ยวกับเจตคติของบุคคล
 - 1.1 การศึกษาข้อมูลความรู้และความหมายของเจตคติในหลายมิติ
 - 1.2 การจัดกลุ่มความหมายของเจตคติ เพื่อหาความสำคัญของเจตคติที่ส่งผลต่อพฤติกรรมมนุษย์
2. ทบทวนวรรณกรรม กระบวนการรับรู้ข้อมูลที่ส่งผลต่อเจตคติ
3. ทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาที่ส่งผลต่อการรับรู้
 - ทบทวนวรรณกรรม การสร้างการรับรู้ประสบการณ์ใหม่
4. ทบทวนวรรณกรรม การเปลี่ยนเจตคติ
 - ปัจจัยที่บุคคลเกิดเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

วิธีดำเนินการวิจัยเพื่อค้นหาแนวทางการสื่อสารเรื่องความยั่งยืน

ทบทวนวรรณกรรม แนวคิดเรื่องความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการสร้างความเชื่อมโยงการรับรู้ความยั่งยืน

1. ความรู้ ความเข้าใจ (Knowledge) พฤติกรรมการดำรงชีวิตที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความยั่งยืน

2. ประสบการณ์ (Experience) กลวิธีการเชื่อมโยงการรับรู้ความยั่งยืน

2.1 เจตคติของมนุษย์ต่อการจัดการความยั่งยืนในมิติสิ่งแวดล้อม

2.2 การตระหนักรู้เรื่องความยั่งยืน

3. การรับรู้ (Perception) กำหนดกรอบแนวคิด “การเสริมสร้างเจตคติด้านความยั่งยืน” เพื่อคัดเลือกแนวทางในการสร้างกระบวนการออกแบบสร้างสรรค์ที่เสริมสร้างเจตคติด้านความยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัยเพื่อค้นหาวิธีการในการออกแบบด้วยกลวิธีเชื่อมต่อใหม่

1. ศึกษาวิธีการสื่อสารแนวคิดด้านความยั่งยืนในผลงานออกแบบสร้างสรรค์

2. ศึกษาผลงานออกแบบสร้างสรรค์ที่นำเสนอแนวคิดด้านความยั่งยืน เพื่อวิเคราะห์รูปแบบ เพื่อค้นหา

วิธีการสื่อสารในงานศิลปะและการออกแบบ

วิธีดำเนินการวิจัยเพื่อวิเคราะห์หาแนวทางการสร้างกระบวนการออกแบบสร้างสรรค์

1. ศึกษารูปแบบการออกแบบสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับการเสริมสร้างเจตคติด้านความยั่งยืน

2. ศึกษาสุนทรียศาสตร์แห่งการออกแบบ

3. ศึกษาวิธีการนำเสนอผลงานออกแบบสร้างสรรค์ด้านความยั่งยืน

ผลการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ดำเนินการภายใต้แนวคิดสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ แนวคิดเรื่องความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการทางสติปัญญา

ความยั่งยืน คือ การดำรงสภาพของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เหมาะสมตามสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อการคงอยู่ต่อไป การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนควรมุ่งเน้นให้บุคคลมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อจำกัดของทรัพยากรประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติที่ใช้แล้วไม่หมดสิ้น เช่น อากาศ น้ำ แสงอาทิตย์ ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วทดแทนได้ เช่น ดิน พืช ป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วหมดไป เช่น แก๊สธรรมชาติ ถ่านหิน และแร่ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติประเภทใดจำเป็นต้องบริหารจัดการอย่างเหมาะสม หลีกเลี่ยงการเกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติให้ได้มากที่สุด

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการทางสติปัญญา ผู้วิจัยนำหลักการทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญามาใช้ในการวิเคราะห์หาแนวทางการสร้างกระบวนการออกแบบสร้างสรรค์ เพื่อการสื่อสารเรื่องความยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาการทางสติปัญญา ฌอง เพียเจต์ ของบุคคลเป็นไปตามวัยต่าง ๆ ดังนี้ 1) ขั้นประสาทรับรู้และการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Stage) 2) ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Preoperational Stage) 3) ขั้นปฏิบัติการคิดด้านรูปธรรม (Concrete Operation Stage) 4) ขั้นปฏิบัติการคิดด้วยนามธรรม (Formal Operational Stage) ผู้วิจัยนำจุดเด่นของการพัฒนาทั้งความคิดและพฤติกรรม มาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการสร้างกระบวนการออกแบบสร้างสรรค์ เพื่อการสื่อสารเรื่องความยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาการออกแบบสร้างสรรค์ที่สามารถสื่อสารและส่งผ่านข้อมูลปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมให้เข้าถึงการรับรู้ของบุคคล การรับรู้ หรือการตีความสิ่งเร้าที่ได้รับจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 โดยเรียนรู้ผ่านความรู้สึก อารมณ์ และประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ในตัวบุคคล

การสร้างการรับรู้ผ่านรูปแบบพหุสัมผัส เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างร่างกายของผู้ชมกับงานศิลปะหรือการออกแบบได้มากขึ้น ถึงแม้ว่าการแสดงงานศิลปะแบบดั้งเดิมได้รับการออกแบบให้เกิดประสบการณ์จากการมองเห็น แต่ในความเป็นจริงสมองของมนุษย์สามารถประมวลผลข้อมูลโดยรวมการกระตุ้นจากประสาทสัมผัสอื่น ๆ เข้าด้วยกันได้ ผลงาน “Full Stop” มีการสร้างการรับรู้ผ่านการมองเห็นรูปทรงกลมสีเข้มขนาดใหญ่

สร้างการรับรู้ผ่านการได้ยินเสียงคำราม เสียงระฆังที่ดังกึกก้อง ตัดกับเสียงฝนที่เงียบสงบ และสร้างการรับรู้ผ่านการสัมผัส ผ่านอุปกรณ์ที่ให้ความรู้สึกคล้ายกับแรงกดอากาศบนมือขณะที่ลอยอยู่กลางอากาศ เป็นการสร้างการรับรู้ทางประสาทสัมผัสที่หลากหลาย สร้างประสบการณ์ร่วมในการชมงานศิลปะที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ชมกับสภาพแวดล้อม

ภาพที่ 1 ผลงานศิลปะ “Full Stop” by John Latham

การใช้สัญลักษณ์ที่แสดงภาพจำ ของข้อมูลเดิม หรือประสบการณ์เดิม ภาพจำ คือ ภาพที่มีความเป็นเอกลักษณ์ที่กลายเป็นความทรงจำ เน้นให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกเชื่อมโยงต่อประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเร้า นำไปสู่การแปลความหมาย ซึ่งจะส่งผลต่อกระบวนการคิด มีผลการศึกษาพบว่า สมอคนเรานั้นใช้เวลาเพียง 1 ใน 4 วินาที ในการทำความเข้าใจภาพ ต่างจากการอ่านตัวอักษรที่จะต้องใช้เวลาถึง 8 วินาที ในการทำความเข้าใจ การสร้างภาพจำด้วยสัญลักษณ์ทางทัศนธาตุหรือรูปลักษณ์ของสิ่งแวดล้อมเพื่อทำให้เกิดความรู้สึกพิเศษหรือความทรงจำร่วมและเข้าถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมหรือธรรมชาติร่วมกัน ผู้วิจัยศึกษาผลงานศิลปะร่วมสมัย “Life Guard - Amazonia” ที่สื่อแนวความคิดเรื่องความยั่งยืน และให้ความสำคัญกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภาพผลงานแสดงให้เห็น นักพฤกษศาสตร์กำลังรวบรวมพันธุ์พืชอย่างระมัดระวังและวางไว้บนเปลหามผู้ป่วย ศิลปินใช้สัญลักษณ์เปลหามผู้ป่วยเพื่อเตือนใจและแสดงให้เห็นถึงสภาพร่างกายบอบช้ำที่ต้องการดูแลรักษา เช่นเดียวกันกับป่าฝนอเมซอนที่เปรียบเสมือนอวัยวะที่สำคัญที่กำลังถูกคุกคามจากการตัดไม้ทำลายป่า ผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นว่า ผลงาน “Life Guard - Amazonia” มีการใช้สัญลักษณ์ที่แสดงภาพจำของข้อมูลเดิม คือ ทัศนธาตุรูปทรงของพันธุ์พืช และใช้สัญลักษณ์ในการเปรียบเทียบที่มีความเป็นสากล อย่างเช่น เปลหามผู้ป่วย ในการสื่อความหมาย มีการสื่อสารอย่างตรงประเด็นทำให้ผู้ชมงานศิลปะรับรู้ เข้าใจ และตีความหมายได้ชัดเจน

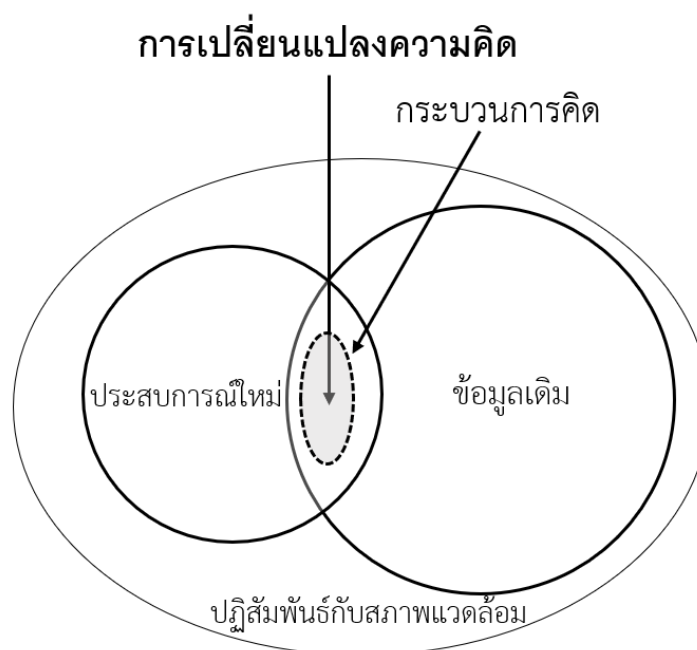
ภาพที่ 2 ผลงานศิลปะร่วมสมัย “Life Guard - Amazonia”

ผู้วิจัยรวบรวมความหมายของเจตคติในหลากหลายทัศนะและสรุปความหมายของเจตคติโดยค้นพบคำสำคัญที่ถูกกล่าวถึงในความหมายของเจตคติดังนี้ 1) ความรู้สึก 2) อารมณ์ 3) ความชอบ 4) ค่านิยมและความเชื่อ 5) ความเข้าใจ 6) ความคิด 7) ประสบการณ์ 8) พฤติกรรมการแสดงออก 9) การโน้มเอียง 10) การประเมินค่า

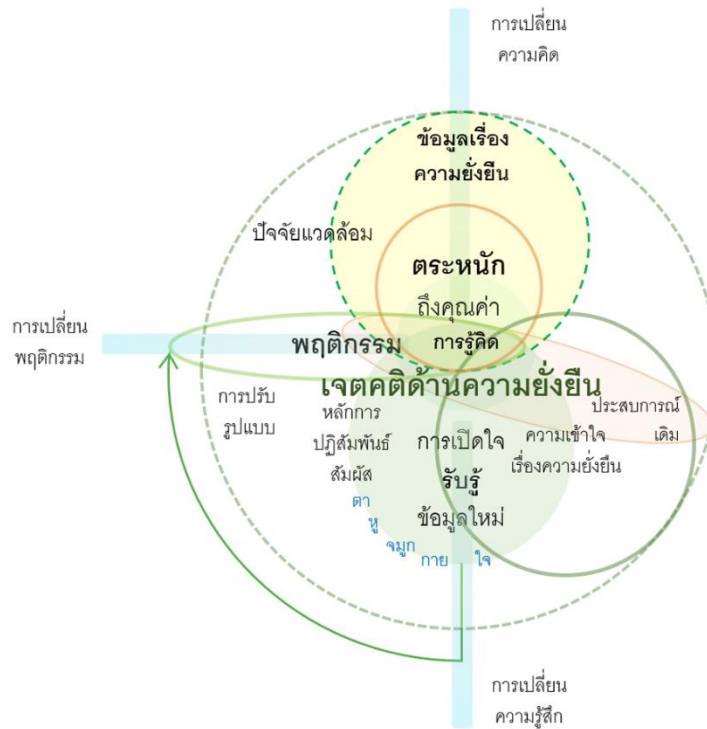
จึงสรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ความคิดเห็นเชิงประเมินที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ อันเกิดจากความเข้าใจ ความรู้สึก ความเชื่อ ประสบการณ์ และสติปัญญา ที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลเจตคติจึงเปรียบเสมือนการแสดงออกทางความคิด ค่านิยม ความเชื่อที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การเสริมสร้างเจตคติจึงเป็นวิธีการโน้มน้าวให้เกิดความเข้าใจ การสร้างแรงจูงใจ การสร้างรับรู้ที่จะมีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ

การสร้างการรับรู้ประสบการณ์ใหม่จำเป็นต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ซึ่งการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมในการนำเสนอข้อมูลไปยังผู้รับจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพทางการสื่อสาร อีกทั้งยังส่งอิทธิพลต่อการรับรู้และกระบวนการคิดที่มีประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 3 ภาพกระบวนการเปลี่ยนแปลงความคิดที่เกิดจากการเชื่อมโยงประสบการณ์
โดยอิงจากกระบวนการพัฒนาการทางสติปัญญา ฌอง เพียเจต์

รูปแบบการเสริมสร้างเจตคติด้านความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยได้ออกแบบกรอบแนวคิด “การเสริมสร้างเจตคติด้านความยั่งยืน” รูปแบบการเสริมสร้างเจตคติด้านความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเน้นการสื่อสารผ่านงานออกแบบสร้างสรรค์ การโน้มน้าวใจโดยชี้ให้เห็นถึงผลกระทบเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรต้น คือ การเปิดใจรับรู้ข้อมูลใหม่ ตัวแปรตาม คือ การตระหนักถึงคุณค่าความยั่งยืน ตัวแปรควบคุม คือ ข้อมูลเรื่องความยั่งยืน ซึ่งปัจจัยแวดล้อมเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ยากต่อการควบคุมที่อาจส่งผลให้กระบวนการรับรู้คลาดเคลื่อนได้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงออกแบบกรอบแนวคิด “การเสริมสร้างเจตคติด้านความยั่งยืน” ที่มีลักษณะที่เปิดกว้างทางการรับรู้ ที่นักออกแบบสามารถออกแบบงานสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงเข้ากับประสบการณ์เดิมเรื่องความยั่งยืนของผู้ชมงานศิลปะและการออกแบบได้

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิด “การเสริมสร้างเจตคติด้านความยั่งยืน”

เจตคติของมนุษย์ที่ยั่งยืน หมายถึง การรู้คิดและพฤติกรรมของบุคคลที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืน ด้วยความรู้สึกที่ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ จากการมีประสบการณ์การรับรู้ถึงปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่ออนาคต โดยสามารถใช้สติปัญญาในการดำรงสภาพแวดล้อมให้คงอยู่ต่อไป

ผู้วิจัยวิเคราะห์จุดเด่นทางความคิดและพฤติกรรม จากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคล เพื่อค้นหาแนวทางการสร้างกระบวนการออกแบบสร้างสรรค์เพื่อการสื่อสารเรื่องความยั่งยืน ดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์แนวทางการสร้างกระบวนการออกแบบสร้างสรรค์ พิจารณาจากจุดเด่นทางด้านความคิด และพฤติกรรม จากพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคล

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลของ ฌอง เพียเจต์	จุดเด่น		วิเคราะห์แนวทาง การสร้างกระบวนการ ออกแบบสร้างสรรค์
	ความคิด	พฤติกรรม	
ขั้นประสาทรับรู้และการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Stage)		- การมอง การเคลื่อนไหว	- การใช้ทัศนธาตุ
ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Preoperational Stage)	- สามารถโยงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ หรือมากกว่ามาเป็นเหตุผลเกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน - มีความคิดรวบยอดกับสิ่งต่าง ๆ - รู้จักแยกประเภท แยกชิ้นส่วนของวัตถุ		- การเปรียบเทียบ - การใช้ภาพรวมทิศทางเดียวกัน - การใช้จำนวนวัตถุที่มากกว่าหนึ่ง

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์แนวทางการสร้างกระบวนการออกแบบสร้างสรรค์ พิจารณาจากจุดเด่นทางด้านความคิด และพฤติกรรม จากพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคล (ต่อ)

ทฤษฎีพัฒนาการทาง สติปัญญาของบุคคล ของ ฌอง เพียเจต์	จุดเด่น		วิเคราะห์แนวทาง การสร้างกระบวนการ ออกแบบสร้างสรรค์
	ความคิด	พฤติกรรม	
ขั้นปฏิบัติการคิด ด้านรูปธรรม (Concrete Operation Stage)	- สามารถตั้งเกณฑ์ในการแบ่งสิ่ง แวดล้อมออกเป็นหมวดหมู่ - สามารถที่จะเข้าใจความสัมพันธ์ ของส่วนย่อย ส่วนรวม - สามารถคิดย้อนกลับ		- การใช้ความแตกต่างของ รูปทรง - การใช้ความสอดคล้องของ รูปทรง - การใช้ผลลัพธ์ของเหตุการณ์
ขั้นปฏิบัติการคิดด้วย นามธรรม (Formal Operational Stage)	- สามารถคิดหาเหตุผลนอกเหนือ ไปจากข้อมูลที่มีอยู่ - สามารถที่จะตั้งสมมุติฐานและ ทฤษฎี		- จินตนาการ - สื่อแนวความคิด

จากการวิเคราะห์แนวทางการสร้างกระบวนการออกแบบสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างเจตคติด้านความยั่งยืน ได้เป็นองค์ประกอบ 9 ด้าน คือ 1) ทักษะธาตุ 2) การเปรียบเทียบ 3) ภาพรวมทิศทางเดียวกัน 4) จำนวนวัตถุที่มากกว่าหนึ่ง 5) ความแตกต่างของรูปทรง 6) ความสอดคล้องของรูปทรง 7) ผลลัพธ์ของเหตุการณ์ 8) จินตนาการ 9) สื่อแนวความคิด ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิจัย แนวทางการสร้างกระบวนการออกแบบสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างเจตคติด้านความยั่งยืน

แนวทางการสร้างกระบวนการออกแบบสร้างสรรค์ เพื่อเสริมสร้างเจตคติด้านความยั่งยืน			ผลการวิจัย
องค์ประกอบที่ใช้	การแสดงออกทาง ผลงานสร้างสรรค์	ผลลัพธ์ที่คาดหวัง	
ทักษะธาตุ	การใช้ เส้น สี รูปร่าง รูปทรง และลักษณะพื้นผิว	กระตุ้นการมองเห็น	การใช้เส้น สี รูปร่าง รูปทรง และลักษณะ พื้นผิว ทำให้สามารถมองเห็น รับรู้ งานออก แบบสร้างสรรค์ได้อย่างชัดเจน รวมถึงเกิด ประสบการณ์สุนทรีย์
การเปรียบเทียบ	การสร้างภาพจำลองของ สัญลักษณ์ ทักษะธาตุทาง ธรรมชาติ	กระตุ้นการเชื่อมโยงเหตุ การณ์อย่างเป็นเหตุผล	การสร้างภาพจำลองของสัญลักษณ์ ทักษะธาตุ ทางธรรมชาติ ทำให้สามารถถึงความทรงจำ ร่วมและเชื่อมโยงเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ภาพรวมทิศทางเดียว กัน	การสร้างเอกภาพในชิ้นงาน	กระตุ้นให้เกิดความคิดรวบ ยอด	การสร้างเอกภาพในชิ้นงานทำให้สามารถ เข้าใจภาพรวมของข้อมูลที่ต้องการสื่อสาร
จำนวนวัตถุที่มีมาก กว่าหนึ่ง	การออกแบบโดยใช้องค์ ประกอบวัตถุ จำนวน 2 ขึ้น ขึ้นไป	กระตุ้นให้เกิดการแยก ประเภท	การออกแบบโดยใช้องค์ประกอบวัตถุจำนวน 2 ขึ้นขึ้นไป ทำให้สามารถแยกประเภทวัตถุได้
ความแตกต่างของรูป ทรง	การสร้างความแตกต่างของ รูปทรงในชิ้นงาน	กระตุ้นให้เกิดการแบ่ง หมวดหมู่	การสร้างความแตกต่างของรูปทรงในชิ้นงาน ทำให้สามารถแบ่งหมวดหมู่ของรูปทรงหรือ วัตถุจำลองที่เห็น

ตารางที่ 2 ผลการวิจัยแนวทางการสร้างกระบวนการออกแบบสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างเจตคติด้านความยั่งยืน (ต่อ)

แนวทางการสร้างกระบวนการออกแบบสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างเจตคติด้านความยั่งยืน			ผลการวิจัย
องค์ประกอบที่ใช้	การแสดงผลทางผลงานสร้างสรรค์	ผลลัพธ์ที่คาดหวัง	
ความสอดคล้องของรูปทรง	การสร้างความสอดคล้องของรูปทรงในชิ้นงาน	กระตุ้นให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ของส่วนย่อยและส่วนรวม	การสร้างความสอดคล้องของรูปทรงในชิ้นงาน ทำให้สามารถเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของส่วนย่อย ส่วนรวม ของรูปทรงหรือวัตถุจำลองที่เห็น
ผลลัพธ์ของเหตุการณ์	การแสดงผลทางของเหตุการณ์	กระตุ้นการคิดย้อนกลับ	การแสดงผลทางของเหตุการณ์ทำให้สามารถจินตนาการ เกิดการคิดเกี่ยวกับเหตุที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์นั้น
จินตนาการ	การแสดงผลถึงสิ่งที่เหนือความเป็นจริงที่แตกต่างไปจากที่เคยพบเห็น	กระตุ้นการหาเหตุผลที่นอกเหนือไปจากข้อมูลที่มีอยู่	การแสดงผลถึงสิ่งที่เหนือความเป็นจริงที่แตกต่างไปจากที่เคยพบเห็นทำให้สามารถคิดหาเหตุผลที่แตกต่างออกไป และเปิดรับข้อมูลใหม่ ๆ
สื่อแนวความคิด	การสื่อแนวความคิดในชิ้นงาน	กระตุ้นการตั้งสมมติฐาน	การสื่อแนวความคิดในชิ้นงานทำให้สามารถเข้าใจปัญหาได้ตรงประเด็นยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการเสริมสร้างเจตคติด้านความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยสรุปกรอบแนวคิด “การเสริมสร้างเจตคติด้านความยั่งยืน” มีจุดมุ่งหมายเริ่มต้นปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ตัวบุคคลเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับสังคม การเปิดใจรับข้อมูลเรื่องความยั่งยืนเพื่อทำความเข้าใจในประสบการณ์ใหม่ นำไปปรับและจัดระบบเข้ากับประสบการณ์เดิมเป็นเครือข่ายทางปัญญา เกิดความตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นำมาสู่การรู้คิดและการมีเจตคติด้านความยั่งยืน จึงสรุปได้ว่ารูปแบบการเสริมสร้างเจตคติด้านความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ 1.1) การสร้างการรับรู้ทางประสาทสัมผัสที่มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ 1.2) การสร้างประสบการณ์ ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้กับสภาพแวดล้อมเพื่อโน้มน้าวให้เกิดความเข้าใจถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. แนวทางการสร้างกระบวนการออกแบบสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมเจตคติด้านความยั่งยืน โดยการออกแบบสื่อการเรียนรู้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้ชมงานศิลปะและการออกแบบเห็นความสำคัญของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความสมดุลทั้งต่อตนเองและระบบนิเวศ ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องเริ่มจากตัวบุคคลและการร่วมมือกันจากหลายภาคส่วนในระยะยาว เพราะความยั่งยืน หมายถึง ความสามารถในการดำรงสภาพอยู่ได้ต่อไปยังอนาคต ภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัด ตามวงจรการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก โดยมีสามองค์ประกอบเป็นเงื่อนไขที่สำคัญและจำเป็น ซึ่งต่างเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ เกียวโยง และวนเวียนกันเป็นกลไกควบผสม เรียกว่า วงจรความยั่งยืน เรื่อยไปเป็นเวลายาวนาน ด้วยความขยันหมั่นเพียร วิริยะอุตสาหะอดทนอดกลั้น (National Geographic, 2023) การศึกษาการออกแบบสร้างสรรค์ที่สามารถสื่อสารและส่งผ่านข้อมูลปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมให้เข้าถึงการรับรู้ของบุคคล Garrison & Magoon อธิบายว่า การรับรู้คือ ขั้นตอนที่สมองแปลว่าความหมายจากสิ่งเร้า โดยทำให้ทราบความหมายของสิ่งเร้า

ผ่านประสาทสัมผัสของร่างกายโดยอาศัยประสบการณ์ในการช่วยแปลความหมาย (จักรกฤษ เดชพร, 2563) แนวทางการสร้างความเชื่อมโยงของการรับรู้ผ่านผลงานออกแบบสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างเจตคติด้านความยั่งยืนมีส่วนช่วยเพิ่มความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการใช้ประสาทสัมผัสหลายทางพร้อมกัน สุนทรียภาพทางการออกแบบจากคำกล่าวของนักออกแบบชาวออสเตรเลีย Jon Lang argues that in the design process the fundamental goal has always been beauty, the aesthetic and delightful aspects of the artifact. He also suggests approaching the aesthetic experience from three standpoints: the sensory, formal and symbolic interaction between the user and the built environment. (Kirsi Niinimäki, 2014) Jon Lang อ้างเหตุผลเกี่ยวกับกระบวนการออกแบบไว้ว่า การออกแบบมีเป้าหมายพื้นฐานคือความสวยงาม และการเข้าถึงประสบการณ์ด้านสุนทรียภาพจาก 3 ทาง คือ ประสาทสัมผัสหลักการ และสัญลักษณ์ที่สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้กับสภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้น นักออกแบบสามารถสื่อสารโดยใช้ ทักษะธาตุ สัญลักษณ์ รูปแบบงาน และสื่อ ในการถ่ายทอดแนวความคิด การออกแบบทักษะธาตุที่แสดงสัญลักษณ์เชิงเปรียบเทียบด้วยรูปทรงที่ชัดเจนสามารถสร้างความเข้าใจด้านความยั่งยืนอยู่ในระดับดี แต่สัญลักษณ์ที่เป็นนามธรรมมีความซับซ้อนทางรูปทรง จะสร้างความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง ควรพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการรับรู้ที่เข้าถึงได้ง่าย เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักถึงความสำคัญของความยั่งยืน แนวทางการสร้างกระบวนการออกแบบสร้างสรรค์ซึ่งต้องคำนึงถึงการกระทบต่อประสบการณ์รับรู้เป็นสำคัญ เน้นการออกแบบสื่อให้เข้าถึงบุคคล โดยไม่จำกัดเพศและวัย เน้นการยึดหยุ่นมากกว่าการออกแบบที่ระบุกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน ซึ่งอุปสรรคสำคัญของการออกแบบสร้างสรรค์ให้เข้าถึงความเข้าใจของทุกคน คือ บุคคลมีข้อมูลเดิมเรื่องความจำเป็นเร่งด่วนของ ปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศไม่เท่ากัน จึงจำเป็นต้องออกแบบงานสร้างสรรค์ที่มีความเป็นสากล มีการสื่อสารที่ค่อนข้างชัดเจน หรือเข้าถึงได้จากสื่อแนวความคิด ทั้งนี้ เพื่อให้การรู้คิดด้านความยั่งยืนเกิดขึ้นจริงและถูกนำมาใช้เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินชีวิตไปในทิศทางที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

รูปแบบการเสริมสร้างเจตคติด้านความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ การสร้างการรับรู้ทางประสาทสัมผัสในด้านต่าง ๆ ที่มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และการสร้างประสบการณ์ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้กับสภาพแวดล้อมเพื่อโน้มน้าวให้เกิดความเข้าใจถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แนวทางการสร้างกระบวนการออกแบบสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมเจตคติด้านความยั่งยืน นักออกแบบสามารถสื่อสารโดยใช้การออกแบบทักษะธาตุที่แสดงสัญลักษณ์เชิงเปรียบเทียบด้วยรูปทรงที่ชัดเจน หรือรูปทรงสัญลักษณ์ที่เป็นสากลในการถ่ายทอดแนวความคิด การใช้ทักษะธาตุของธรรมชาติที่ใช้ส่งผลต่อการรับรู้ (ผิวสัมผัสของวัตถุ เสียงของวัตถุ) ทักษะธาตุที่แสดงออกถึงความหมาย (รูปร่าง รูปทรง และสีของวัตถุ) ทักษะธาตุที่แสดงออกถึงประสบการณ์ทางสุนทรียะ (ความลงตัวของการจัดองค์ประกอบและพื้นที่ว่าง) เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผลงานสร้างสรรค์เกิดความงาม การสร้างกระบวนการออกแบบสร้างสรรค์ที่เสริมสร้างเจตคติด้านความยั่งยืน เพื่อให้เกิดวิถีปฏิบัติที่ยั่งยืน เป็นการสร้างความเชื่อ ทัศนคติ หรือเจตคติที่เป็นแรงขับเคลื่อนภายใน การเปลี่ยนแปลงเพื่อความยั่งยืนเริ่มจากการเปิดใจรับรู้ข้อมูลใหม่ ความเชื่อใหม่ ซึ่งอาจจะสอดคล้องหรือสวนทางกับความเชื่อเดิมที่มีอยู่ การเปลี่ยนเจตคติเกี่ยวกับความยั่งยืนส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเคยชิน เพราะเจตคติเป็นสภาวะทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึก ความคิด ซึ่งอาจส่งผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคล จากผลวิจัยแนวทางการสร้างกระบวนการออกแบบสร้างสรรค์ เพื่อเสริมสร้างเจตคติด้านความยั่งยืนควรออกแบบรูปแบบของผลงานสร้างสรรค์ที่สามารถสื่อสารความหมายชัดเจนเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญของ

ความยั่งยืนและมีเจตคติที่ดีที่นำไปสู่การเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อความยั่งยืนอย่างต่อเนื่องและมั่นคง ข้อเสนอแนะ คือ การที่จะสร้างแรงผลักดันให้บุคคลในสังคมเกิดวิถีปฏิบัติที่ยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง ภายหลังจากการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจด้านความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติผ่านผลงานออกแบบสร้างสรรค์ ควรมีองค์ประกอบจำนวน 3 ข้อ คือ 1) ข้อมูลแนวทางการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับความยั่งยืน 2) แนวทางการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 3) สัญลักษณ์การเป็นผู้ร่วมรักษโลก เพื่อเป็นสัญลักษณ์ที่ระลึกให้เกิดจิตสำนึกอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการอนุรักษ์อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- จักรกฤษ เดชพร. (2563). การรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในมุมมองของผู้บริโภค กรณีศึกษา บริษัท อ่าพลฟู๊ดส์ไพรเวตส์ จำกัด. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมทางธุรกิจ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์. (2566). การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ. เรียกใช้เมื่อ 30 ตุลาคม 2566 จาก <https://www.pier.or.th/abridged/2023/12/>
- สมาคมพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2566). ปรับทัศนคติใหม่ สู่ชีวิตที่ดีกว่า เพื่อโลกที่ยั่งยืน. เรียกใช้เมื่อ 30 ตุลาคม 2566 จาก <https://adeq.or.th/mindset-for-sustainable/>
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2559). แผนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ. เรียกใช้เมื่อ 30 ตุลาคม 2566 จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER38/DRAWER027/GENERAL/DATA0000/00000852.PDF>
- อัศมน ล้มสกุล. (2566). การรับมือสภาวะสุดโต่งทางสภาพภูมิอากาศของไทย. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2566 จาก <https://tdri.or.th/2015/10/extreme-weather/>
- อำนาจ เจริญศิลป์. (2544). การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- อุษณีย์ วรรณจียี. (2536). การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ และเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้เทคนิคการสร้างไดอะแกรมกับการสอนอ่านตามคู่มือครู. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- Kirsi Niinimäki. (2014). Green Aesthetics in Clothing. *Artifact*, 3(3), 1-13.
- National Geographic. (2023). มนุษย์กับความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม มีความสำคัญอย่างไรในยุคปัจจุบัน. Retrieved August 20, 2023, from <https://ngthai.com/science/46163/human-and-environmentalsustainability/>
- Uthai Moolpak. (2022). ปรับพฤติกรรมในชีวิตประจำวันเพื่อรู้เท่าทันภาวะโลกร้อน. Retrieved August 30, 2023, from <https://actionforclimate.deqp.go.th/news/4264/>

ผลทางชีวภาพของสารสกัด เบตา กลูแคน และการใช้ประโยชน์ ในทางการแพทย์*

BIOLOGICAL EFFECTS OF BETA GLUCAN EXTRACTED AND MEDICAL USE

ปาไลดา ชำนาญหม่อ

Palida Chamnanmoh

กลุ่มงานทันตกรรม โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ ประเทศไทย

Dental Work Group, Sawan Pracharak Hospital, Nakhon Sawan, Thailand

*Corresponding author E-mail: jeanpalida@gmail.com

บทคัดย่อ

เบตาไกลูแคน คือ พอลิเมอร์ของ กลูโคส ที่พบได้ใน เห็ด รา สาหร่าย เป็นส่วนประกอบของแบคทีเรียและยีสต์ รวมถึงพบมากในข้าวโอต ข้าวบาเลย์ โครงสร้างโมเลกุลของสาร เบตาไกลูแคน มี 1,3 กลูแคนเป็นโครงสร้างหลักบริเวณแกนกลาง เรียงเป็นสายเชื่อมต่อกันด้วยพันธะไกลโคซิดิก โครงสร้างโมเลกุลต่างกันตามสารตั้งต้นก่อนการสกัด คุณสมบัติทางชีวภาพของ เบตาไกลูแคนจึงต่างกันไปตามแหล่งที่มาวิธีการสกัด และคุณสมบัติการละลายน้ำ การก่อมวลเหนียวฤทธิ์ทางชีวภาพที่น่าสนใจของสารนี้ คือ การมีสมบัติกระตุ้นภูมิคุ้มกันได้ ชนิดไม่จำเพาะที่มีประสิทธิภาพสูง ซึ่งคุณสมบัตินี้ได้ถูกนำมาพิจารณาใช้เป็น ตัวปรับภูมิคุ้มกัน ทางชีวภาพ แล้วได้รับการพัฒนาเป็นสารอาหารสกัด ในรูปแบบต่าง ๆ อีกทั้ง สารเบตาไกลูแคน ยังมีคุณสมบัติทางชีวภาพอื่นที่น่าสนใจ ทั้งสมบัติลดโคเลสเตอรอล, สมบัติความต้านทานต่ออนุมูลอิสระ ที่พบได้จาก เบตาไกลูแคนที่สกัดจากข้าวโอต, สมบัติต้านมะเร็งลดการเติบโตและแพร่กระจายของ เซลล์มะเร็ง ที่มีการศึกษาในผู้ที่รับประทานสารเบตาไกลูแคน Lentinan ที่สกัดจากเห็ดหอม, สมบัติปรับการใช้น้ำตาลในเซลล์ร่างกาย, ช่วยในขบวนการหายใจของเซลล์, สมบัติด้านจุลชีพที่พบได้จากเบตาไกลูแคนที่สกัดจากยีสต์หมักเบียร์ รวมถึงการนำไปใช้ในอุตสาหกรรมอาหารจากสมบัติการก่อเจล การรื้อไวรัสเบตาไกลูแคน ในฉบับนี้จึงนำมาเพื่อการเข้าใจถึงฤทธิ์ทางชีวภาพ เพื่อการนำไปใช้ของเบตาไกลูแคนแต่ละชนิด รวมถึงประโยชน์ต่อร่างกายในด้านต่าง ๆ อย่างไรก็ตามเบตาไกลูแคนยังไม่มีอาการอ้างถึงการนำมาใช้เพื่อป้องกันหรือรักษาโรคได้

คำสำคัญ: เบตาไกลูแคน, สมบัติทางชีวภาพ, ตัวปรับภูมิคุ้มกัน

Abstract

Beta - glucan is a polymer of glucose commonly found in fungi, bacteria, yeast, oats, barley, and rice. The molecular structure of beta-glucan consists of a central 1,3 - glucan backbone linked by 1,6 - glucosidic bonds, forming a chain connected by long side branches. The structure can vary depending on the source and extraction method. The biological properties of beta-glucan vary based on its origin, extraction methods, and water solubility. Notably, beta-glucan is recognized for its potent immunomodulatory properties, acting as a non-specific biological immune modifier. It has been developed into various nutritional supplements, taking different forms. Beta - glucan has also demonstrated other intriguing biological properties

* Received December 12, 2023; Revised December 20, 2023; Accepted December 24, 2023

such as hypocholesterolemic effects, resistance to insulin, and potential anti - tumor effects. Studies have shown that beta-glucan derived from oats possesses hypocholesterolemic effects, while beta - glucan from rice exhibits insulin resistance. Beta - glucan from mushrooms, particularly Lentinan extracted from shiitake mushrooms, has anti-tumor properties, inhibiting the growth and spread of cancer cells. Moreover, beta - glucan has been studied for its wound healing properties and its ability to modulate sugar utilization in body cells. The versatility of beta - glucan extends to its application in the food industry, where it can be used to form gels. This review aims to provide a comprehensive understanding of the biological properties of various types of beta - glucans, exploring their potential benefits in different aspects of human health. However, it's important to note that while beta - glucan shows promise in various areas, there is currently no conclusive evidence supporting its use for preventing or treating diseases

Keywords: Beta Glucan, Biological Properties, Immune Modulators

บทนำ

ปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์ ทางธรรมชาติ หลายชนิดที่ถูกนำมาใช้เป็นผลิตภัณฑ์อาหารเสริม ที่หวังผลในการบำรุงรักษา ฟันฟุร่างกายให้แข็งแรง เช่น ช่วยเสริมสร้างผิวพรรณให้เปล่งปลั่ง สดใส ช่วยป้องกันไม่ให้มีความเสี่ยงจนเกิดโรคร้ายในอนาคต, ช่วยบำบัดฟื้นฟูจากการเจ็บป่วยที่มีอยู่ให้ดีขึ้น ช่วยดูแลให้ร่างกายแข็งแรง, ช่วยเสริมภูมิคุ้มกันหลาย ๆ ผลิตภัณฑ์ถูกสกัดมาจากพืช ที่มีความหลากหลายทางเคมีตามแต่ละสายพันธ์ ความหลากหลายทางโครงสร้างโมเลกุล ส่งผลต่อสมบัติทางชีวภาพที่แตกต่างกัน แล้วถูกนำมาสกัดใช้ในรูปแบบของยาเม็ดแคปซูล หรือเตรียมในรูปแบบสารละลายพร้อมทาน

เบตาไกลูแคน เป็นสารสกัดชนิดหนึ่ง ที่มาจากธรรมชาติ พบได้ทั้งจากโครงสร้างของแบคทีเรีย เช่น *Cryptococcus neoformans* Yuan H. et al. และราอีสต์ เช่น *Candida albicans* สาหร่าย เห็ด ข้าวโอ๊ต ข้าวสาลี ข้าวบาเลย์ (Yuan H. et al, 2019) Jayachandran, M. et al ที่ถูกกล่าวถึงว่า มีสมบัติเป็นอาหารเสริมที่มีประโยชน์มากมายเช่น การกระตุ้นภูมิคุ้มกันให้ร่างกายแข็งแรง ลดอาการอักเสบ ต้านทานต่อการติดเชื้อ ต่อต้านอนุมูลอิสระ ช่วยลดริ้วรอย ช่วยลดคอเลสเตอรอล เป็นต้นโครงสร้างโมเลกุลหลักของเบตาไกลูแคน เป็น โพลีเมอร์ของกลูโคส ในรูปแบบของ พอลิซัคคาไรด์ (Polysaccharide) ที่มักถูกกล่าวถึง คือ เบตา 1,3 1,6 กลูแคน (Beta 1,3 1,6 Glucan) จาก ยีสต์ เบตา 1,3 1,4 กลูแคน (Beta 1,3 1,4 Glucan) จากข้าวโอ๊ต มีเบตาไกลูแคนชนิดที่พบได้ในแบคทีเรีย สาหร่าย (Algae) ที่มีลักษณะเป็น เบตา 1,3 กลูแคน (Beta1,3 Glucan) ที่ไม่มีกิ่ง โครงสร้างโมเลกุลของเบตาไกลูแคนจะมีหลายแบบทั้งส่วนของโครงสร้างหลัก, ส่วนกิ่ง, รูปร่าง, การละลายน้ำ และสมบัติ มีขั้วของโมเลกุลแตกต่างกันตามชนิดของที่มา ส่งผลถึงสมบัติทางชีวภาพที่ต่างกัน เบตาไกลูแคน ทั้งชนิดละลายน้ำและไม่ละลายน้ำ สามารถถูกนำมาเตรียม ในรูปแบบรับประทานแล้วก็สามารถออกฤทธิ์ทางชีวภาพได้ดี รูปแบบโครงสร้างโมเลกุล เบตา 1,3 ที่มีโครงสร้าง 1,4 กลูแคนทั้งแบบกิ่ง และเส้นตรง จะมีคุณสมบัติ Immune Modulatory ต่ำกว่าโครงสร้างแบบเบตา 1,3กลูแคนที่มีโครงสร้าง 1,6กลูแคน (Jayachandran M. et al, 2018)

เบตา กลูแคน ที่มีโครงสร้าง เบตา 1,3 1,4 กลูแคน จะพบได้ในกลุ่มธัญพืช ข้าวโอ๊ต ข้าวสาลี เป็นกลุ่มเส้นใย ที่มักไม่ละลายน้ำ (Sima P. et al, 2018) โอ๊ต เบตาไกลูแคน ไม่ว่าจะอยู่ในรูปข้าวโอ๊ตเต็มเมล็ด (Oat Grain) รำข้าวโอ๊ต (Oat Bran) หรือ ผงข้าวโอ๊ต (Oat Powder) ต่างมีลักษณะเป็น เบตาไกลูแคน สายยาว ไม่มีกิ่ง ที่เชื่อมต่อกันทาง 1,3 1,4 Glycosedie Bond. ข้าวโอ๊ต ไม่ถูกย่อยสลายด้วยเอนไซม์ สร้างสมบัติเป็น Mucus Layer ในกระเพาะอาหารสามารถ ปกป้องไม่ให้เกิดการระคายเคืองและบรรเทาการระคายเคืองในกระเพาะอาหารได้

ทั้งยังมีสมบัติ ช่วยลดปริมาณน้ำตาลหลังมื้ออาหาร (Postprandial Glucose) ลดระดับ อินซูลิน และยังลดระดับ คอเลสเตอรอลในเลือดได้

เบตาไกลูแคนที่มีโครงสร้าง เบตา1,3 1,6 กลูแคน จะพบได้ในกลุ่มรา เห็ด ยีสต์ สาหร่าย เป็นกลุ่มที่มีโครงสร้างที่ ละลายน้ำได้ (Sima P. et al, 2018) ในกลุ่มนี้เป็นที่ทราบกันว่า เห็ด (Mushroom) เป็นสิ่งมีชีวิตที่อยู่กลุ่มเดียวกับราและยีสต์ อยู่ในอาณาจักรเห็ดรา (Kingdom Of Fungi) ไฟลัม เบซิไดโอไมโคตา (Phylum Basidiomycota) ซึ่งมีหลักฐานมากมายกล่าวถึง คุณสมบัติที่ช่วยลดความเสี่ยงต่อการเกิดหลอดเลือดหัวใจ กระตุ้นการทำงานของระบบภูมิคุ้มกันและช่วยต้านมะเร็ง นอกจากนี้ส่วนประกอบที่น่าสนใจ คือ การมีวิตามินซี มีแร่ธาตุ ฟอสฟอรัส แคลเซียม เหล็ก แล้วโครงสร้างหลัก คือ การมีเบตาไกลูแคนที่มีโครง (Backbone) เป็น 1,3 กลูแคน แต่มีโครงสร้างกิ่ง เป็น 1,6 เบตา กลูแคน สายสั้น ๆ ส่วนที่พบในยีสต์ จะเป็น 1,6 เบตาไกลูแคน สายยาว เป็นโครงสร้างกิ่ง

เบตาไกลูแคน ในยีสต์ มีองค์ประกอบ ประมาณ 30% - 60% ของ น้ำหนักแห้งเซลล์แห้งของยีสต์ โดยที่ 60% ของ เบตาไกลูแคนของยีสต์จะเป็น กลูโคส สายยาว ต่อกันด้วย 1,3 glycosidic bond มากกว่า 1500 จุด เชื่อมต่อกัน น้ำหนักโมเลกุลประมาณ 240 KDa ส่วนประกอบอื่น คือ Mannan และ Chitin และยังถูกกล่าวถึง ประโยชน์ของเบตาไกลูแคนในกลุ่มนี้ในเรื่องกระตุ้นภูมิคุ้มกัน, ต้านต่อแบคทีเรีย, ต้านการเกิดมะเร็งและกระตุ้นให้เกิดการหายของแผลได้อีกด้วย. นอกจากนี้ สมบัติของกลุ่ม ยีสต์เบตาไกลูแคน ยังกล่าวถึง เป็นสารสร้างความหนืด (Thickener Property), สารให้ความคงตัว (Emulsifying Stabilizer), สารทดแทนไขมัน (Fat Substitute Property, อ้วนน้ำ, สร้างผิวฟิล์ม (Film Forming), ไม่ระคายเคือง, ย่อยสลายง่าย, มีความเข้ากันได้ทางชีวภาพ จึงเป็นเหตุให้ถูกนำมาพัฒนาทางเภสัชภัณฑ์ได้ง่าย (Yuan H. et al, 2019)

เนื่องจาก เบตาไกลูแคนที่มาจากหลายแหล่งจะให้สมบัติทางชีวภาพที่มีความหลากหลายแล้ว ยังพบว่า เมื่อนำเบตาไกลูแคนสกัดมาหลาย ๆ บริษัท นำมาทดสอบสมบัติชีวภาพกลับตอบสนองได้ไม่เท่ากัน ดังนั้น การกล่าวถึง สมบัติทางชีวภาพด้านใดจึงขออ้างอิงถึงบริษัทที่นำมาศึกษาด้วย โดยมีสมบัติ ดังนี้

1. สมบัติ กระตุ้นภูมิคุ้มกันของร่างกาย (Immunomodulatory Effect)
2. สมบัติต้านทานการติดเชื้อ และรักษา การติดเชื้อในร่างกาย
3. สมบัติต้าน มะเร็ง
4. สมบัติลด คอเลสเตอรอล
5. สมบัติ Antidiabetes
6. สมบัติกระตุ้นการหายของแผล
7. สมบัติ Antioxidant

สมบัติ กระตุ้นภูมิคุ้มกันของร่างกาย (immunomodulatory effect)

เบตาไกลูแคนมีสมบัติที่เด่นชัดเรื่อง การกระตุ้นภูมิคุ้มกันของร่างกาย จากวิจัยมากมาย มีการกล่าวถึง กลุ่มยีสต์เบตาไกลูแคน เป็น biological response modifier (BRM) หรือเป็นสารที่มีความสามารถในการปรับ ภูมิคุ้มกัน (Jayachandran M. et al, 2018) พบว่า ยีสต์ *Saccharomyces cerevisiae* (Brewer Yeast) ที่มักถูก กล่าวถึง สมบัติด้านการกระตุ้นภูมิคุ้มกัน เมื่อนำมาพิจารณาเพื่อดูชนิดของเบตาไกลูแคนที่ทำให้ เกิดผลทางชีวภาพ นั้นพบว่า Zymosan, Glucan phosphate, PGG glucan เป็นเบตาไกลูแคนชนิดที่มีมวลโมเลกุลต่างกัน โครงสร้าง โมเลกุลไม่เหมือนกัน ให้สมบัติกระตุ้นภูมิคุ้มกันได้ไม่เหมือนกัน Zymosan เป็นเบตาไกลูแคนส่วนที่มีมวลโมเลกุลมาก ให้สมบัติกระตุ้นเม็ดเลือดขาว กระตุ้นให้เกิดกระบวนการ phagocytic, antimicrobial, สร้าง reactive oxygen, กระตุ้นให้เกิดการสร้าง pro inflammatory cytokine เช่น IL 8, IL 6, IL 1 β และ TNF ∞ ได้, กระตุ้นให้ macrophage

เก็บ apoptotic cell ผ่านกระบวนการ phosphatidylserine receptor (Brown GD. et al, 2003) เหมือน เช่น Wojcik R ได้พบว่า ยีสต์เบตากลูแคน ที่ใช้ทำการหมักเบียร์ไวน์หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถกระตุ้นกระบวนการ phagocytic ของ granulocyte และ monocyte ได้ (Chan GC. et al, 2009) Glucan phosphate เป็นเบตากลูแคนชนิดมีมวลโมเลกุลขนาดกลางถึงเล็ก พบว่า กระตุ้น leucocyte ได้และกระตุ้น nuclear transcription factor NFkB ได้แต่ไม่สามารถกระตุ้น TNF ∞ และ IL 1B ได้ หรือ Laminarin ที่มีมวลโมเลกุลขนาดน้อยกว่า 5000 - 10000 mW ที่พบว่า ไม่สามารถกระตุ้นภูมิคุ้มกันตรง ๆ ได้ (Brown GD. et al, 2003) แต่การศึกษาหนึ่งกล่าวถึง กลุ่มยีสต์เบตากลูแคนชนิดรับประทานจะทำงานโดยการกระตุ้น specific receptor dectin -1 ของ macrophage และมาผ่านการกระตุ้น complement receptor 3 ของ granulocyte รวมถึง การทำงานผ่าน dectin -1 และ TLR - 2 ของ intestinal epithelial cells และ gut associated lymphoid tissue (GALT) cells (Chan GC. et al, 2009) มีการศึกษาในคนไข้ที่ติดเชื้อ COVID - 19 ระดับ mild to moderate ที่ได้รับการรักษาด้วยยาวิธีมาตรฐานแล้วให้ได้รับ สารสกัดเบตากลูแคนที่ได้จาก Aureobasidium pullulans ที่ถูกนำมาใช้เป็นสารอาหารเสริมให้คนไข้ 3 gm/d และสารสกัด N 163 beta glucan 10g/d ต่อเนื่องกันพบได้ว่า พบว่า มีการลดลงอย่างมีนัยสำคัญของระดับ IL - 6 and D dimer , มีการลดลงของ neutrophil to lymphocyte ratio, มีการเพิ่มขึ้นของ lymphocyte to creactive protein ratio และมีการเพิ่มขึ้นของ leukocyte to C reactive protein ratio จนครบ 30 วันของการรักษา จึงเชื่อได้ว่าการใช้สารสกัดเบตากลูแคน ในช่วงที่มีการติดเชื้อ สามารถลดความเสี่ยงต่อการเกิด cytokine storm และลดการเกิดภูมิคุ้มกัน ทั้งชนิด innate และ adaptive เพื่อต่อต้านเชื้อCOVID19 ที่เป็นไวรัส โดยไม่เกิดการอักเสบมากเกินไป (hyperinflammation) และพบว่า ลดระดับของ of IL - 1 β , IL - 2, IL - 4, IL - 6, IL - 12, TNF - α , IFN - γ , มีการเพิ่มขึ้นของ IL - 8 (Raghavan K. et al, 2022) แต่ก็มีการศึกษาในระดับภูมิคุ้มกันในเลือดของผู้ที่มีสุขภาพดีได้รับ เบตากลูแคนชนิดละลายน้ำที่ทำมาจาก S cerevisiae(Glucan #300BG Biothera, Eagan, Minnesota, USA, for Transferpoint, Columbia, USA) 1000มิลลิกรัม วันละ1ครั้ง เป็นเวลา 7 วัน พบว่า ไม่มีความแตกต่างของการ สร้าง TNF ∞ , IL 6, IL 1b, IL 10 และ interferon เมื่อเปรียบเทียบกับ กลุ่มที่ไม่ได้รับสารสกัด และไม่พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อเปรียบเทียบ ความสามารถในการกำจัดเชื้อราเมื่อเทียบกับกลุ่มที่ไม่ได้รับสาร (Auinger A. et al, 2013) ดังเช่น การศึกษาในคนที่ได้รับอาหารที่มีส่วนผสมของเบตากลูแคนที่ทำมาจาก เห็ดชิตาเกะ(Lentinula endodes) 10 กรัมต่อวัน เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ก็ไม่พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงของระดับ IL 1 β , IL 6, TNF ∞ (Molales, D. et al, 2021) มีการศึกษาถึงการใช้เบตากลูแคนที่มีผลต่อโรค atopic dermatitis ที่เป็นการอักเสบเรื้อรังที่ผิวหนังที่เกิดได้ในเด็กและผู้ใหญ่ พบว่า การรับประทาน เบตากลูแคน 1,3 1,6 จากยีสต์ 0.01 กรัมต่อกิโลกรัม หรือรับประทาน Lactobacillus Plantarum LM 1004 0.1 กรัมต่อกิโลกรัม สามารถลดอาการคันบวมลดระดับ serum histamine และลดระดับmRNA Th2 Th17 cell transcription factor เพิ่ม Th1 และ Treg cell ซึ่งแสดงถึง การเพิ่มขึ้นของภูมิคุ้มกัน อย่างมีนัยสำคัญ (Kim IS. et al, 2019)

สมบัติต้านทานการติดเชื้อและรักษา การติดเชื้อในร่างกาย

สมบัติต่อการเพิ่มความต้านทานการติดเชื้อ และรักษาการติดเชื้อได้ก็เป็นอีกสมบัติทางชีวภาพ ที่มีการกล่าวถึง โดยเฉพาะในการใช้สารเบตากลูแคน ชนิดละลายน้ำได้ ที่สามารถต้านทานการติดเชื้อแบคทีเรียได้ โดยพบว่าการลดการติดเชื้ออย่างรุนแรงและลดอัตราการตาย เมื่อนำคนไข้ได้รับสารสกัดเบตากลูแคน PGG glucan (จาก Saccharomyces cerevisiae) 1.0 mg วันละครั้ง ทั้งก่อนและหลัง gastrointestinal (non colorectal)

procedure เมื่อเทียบกับกลุ่มไม่ได้รับสารสกัด โดยเชื่อว่า การได้รับสารสกัดน่าจะไปเพิ่มกระบวนการ phagocytosis และสนับสนุน การกำจัดphagocytic bacteriaในกระแสเลือดได้ (Dellinger EP. et al, 1999) หรือ จากการศึกษาในมนุษย์กลุ่มคนไข้ที่อายุ 50 - 70 ปี ที่มีรายงานการเป็นโรคติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจส่วนต้น อย่างน้อย 1 ครั้งใน 12 เดือนที่ผ่านมา เมื่อให้รับประทาน เบตากลูแคนในรูป สารสกัดจาก *Saccharomyces cerevisiae* ("Baker's Yeast") 250 mg WELLMUNE (Wellmune Biothera, Eagan, MN, USA) วันละ 1 ครั้ง เป็นเวลา 90 วัน ก็พบว่า มีจำนวนคนไข้ที่มีการติดเชื้ออีกลดลง และในกลุ่มคนที่อายุเกิน 60 ปี มีระยะเวลา การติดเชื้อลดลงเมื่อตรวจร่างกาย พบว่า มีการเพิ่มของ interferon gamma ตั้งแต่ วันที่ 45 ของการทาน (Fuller R. et al, 2017) อีกหนึ่งการศึกษาที่สำรวจในผู้สูงอายุวัยมาราธอน อายุ 29 - 46 ปี พบว่า ไม่มีความแตกต่างของ การเป็นหวัด common cold หลังวิ่ง 28 วัน ทั้งในกลุ่มที่รับประทาน เบตากลูแคน ชนิดละลายน้ำ ชนิดไม่ละลาย น้ำหรือ กลุ่มที่ไม่ได้รับประทาน แต่พบว่า หากให้รับประทาน เบตากลูแคน 250 mg 1 แคปซูลต่อวัน ก่อนปั่น จักรยาน 60 นาที กลุ่มที่ทานเบตากลูแคน มี sIgA สูงขึ้นใน 2 ชั่วโมงหลังวิ่ง เมื่อเทียบกับคนที่ไม่ได้รับประทาน (McFarlin BK. et al, 2013) หรือการศึกษาในมนุษย์ที่พบว่ากลุ่มคนไข้ที่ได้รับประทานเบตากลูแคนที่สกัดจาก ยีสต์ชนิดไม่ละลายน้ำ 900 มิลลิกรัม (Yestimun provided by Leiber GmbH, Germany) ก็พบว่า สามารถลด จำนวนครั้งของการเป็น common cold ในหนึ่งปี, ลดจำนวนครั้งของอาการหวัดที่ทำให้นอนได้ลำบาก (Cold - related sleep difficulties) ได้มากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับประทานสารสกัดเบตากลูแคน (Auinger A. et al, 2013) มีการศึกษาในกลุ่มนักกรีฑา ที่ให้รับประทานเบตากลูแคน (Beta 1,3 1,6 Glucan) ชนิดไม่ละลายน้ำ ที่ สกัดจากpleuran ซึ่งเป็นการสกัดจากเห็ดชนิด Pleurotus ostreatus (Imunoglucan inc.) พบว่า ในกลุ่มที่ รับประทานสารสกัด เมื่อให้รับประทาน 3 เดือน ก่อนการแข่งขันวิ่งมาราธอนและ 3 เดือน หลังการแข่งขันมี การลดลงอย่างมีนัยสำคัญของการมีอาการติดเชื้อของระบบทางเดินหายใจ ส่วนต้นและกลุ่มที่รับประทานสารสกัด มีการเพิ่มขึ้นของ NK cell ภายหลังรับประทานครบ สามเดือนหลังการแข่งขันและยังสูงกว่าก่อนรับประทานสาร สกัดต่ออีกสามเดือนหลังรับประทานไปแล้ว (Bergendiova K. et al, 2011) การศึกษาพบว่า สารสกัด เบตากลู แคน จากเห็ด *Agaricus Blazei* สามารถยับยั้งการก่อ biofilm ของ *Pseudomonas aeruginosa* (Soković M. et al, 2014) หรือสารสกัดจากเห็ดหูหนูสามารถยับยั้งเชื้อ *S. Aureus* ได้จาก susceptibility test (Cai M. et al, 2015) จากผลทุกการศึกษา พบได้ว่า สารสกัดน่าจะส่งผลต่อ innate immune function ที่ซึ่งตอบสนองต่อเชื้อ โรคที่เข้ามาในรูปแบบ pathogen - associated molecular patterns (PAMPs) แล้วเซลล์เม็ดเลือดขาว ก็มี ตัวรับในรูปแบบของ pattern recognition receptor (PRR) คาดว่า สารสกัดเบตากลูแคนจะแสดงตัวเป็น PAMPs เพื่อให้ PRR สามารถตอบสนองต่อการติดเชื้อได้. ส่วนของ PRR ที่แสดงว่าสัมพันธ์กับ เบตากลูแคน คือ การแสดงออกของ Dectin - 1 ที่แม้ว่าตัวที่มีบทบาทปกติจะเป็น toll like receptor (TLR)และ complement receptor - 3 (CR - 3) แต่พบว่า มีการเชื่อมต่อของเบตากลูแคนกับ dectin - 1 จนมีการกระตุ้นให้มี antigen presenting cell เช่น macrophage dendritic cell จนมีการเหนี่ยวนำให้เกิดทั้ง innate และ adaptive immune response แล้วกำจัดเชื้อโรคได้ (Auinger A. et al, 2013) มีการกล่าวถึงขนาดของเบตากลูแคนที่ เหมาะสมจะให้ กระตุ้นmacrophage พบว่า หากทำให้ขนาดของเบตากลูแคน เป็นmicroparticulate ขนาด 1 - 2µ ด้วยวิธี sonication ร่วมกับ spray drying จะทำให้มีขนาดพอดีที่จะกระตุ้น macrophage ให้จับกับเบตากลูแคน ได้มากกว่าชนิด ที่มีหลาย ๆ ขนาดปนกัน (Hunter KW. et al, 2002)

สมบัติด้านมะเร็ง

สมุนไพรที่ถูกนำมาใช้รักษามะเร็ง มีฤทธิ์ด้านการเกิดมะเร็ง มักอ้างถึง สมบัติ การยับยั้งการแบ่งตัว ของเซลล์มะเร็ง (Cytotoxic Effect) หรือสมบัติการควบคุมภูมิคุ้มกัน (Immunomodulatory) (Chan GC. et

al, 2009) จากที่กล่าวมาแล้วว่า เบตาไกลูแคน มีผลต่อ NK cell และ macrophage ซึ่งเป็นเซลล์ที่สามารถ กำจัด เชื้อโรค และ tumor cell ได้ (Chan GC. et al, 2009) เนื่องจากเป็น first line defense และพบอีกว่า NK cell สามารถจดจำและกำจัดเซลล์มะเร็งได้อีกด้วย แต่ภายใต้สถานการณ์ที่มีสารก่อภูมิแพ้ มลพิษ UV ความเครียดและการรับประทานอาหารที่ไม่สมดุล ที่ส่งผลให้ภูมิคุ้มกันทำงานได้ไม่เต็มที่ เบตาไกลูแคนสามารถช่วยเสริมภูมิ หรือ ในแง่ของการใช้เป็นการร่วมรักษา มีการศึกษาในคนไข้ที่กล่าวถึง คนไข้ที่เป็นมะเร็งกระเพาะปัสสาวะชนิดที่ผ่าตัดไม่ได้ เมื่อได้รับการรักษาด้วย S-1/paclitaxel ก็ให้ lentinan ที่เป็น เบตาไกลูแคนชนิดหนึ่ง 2 มิลลิกรัม พบว่า ลดอาการ ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาเคมีบำบัดได้ คนไข้ทนต่อการรักษามะเร็งกระเพาะปัสสาวะได้ดีโดยกล่าวถึงว่า Lentinan ไปเสริมการทำงานของ monoclonal antibody โดยการกระตุ้น antibody - dependent cellular cytotoxicity and complement dependent cytotoxicity จนเกิดการทำลายของเซลล์มะเร็ง (Ina K. et al, 2013)

สมบัติลด คอเลสเตอรอล

มีการศึกษาที่พบว่า การทาน เบตา กลูแคน ที่ผลิตจากข้าวโอต สามารถลดระดับ แอลดีแอลคอเลสเตอรอล (LDL cholesterol) และคอเลสเตอรอลรวม (Total Cholesterol) ได้ซึ่งเป็นการลดความเสี่ยงต่อการเกิด โรคหลอดเลือดหัวใจและป้องกันการสร้างตะกอนเลือด จากสมบัติทางกายภาพของเบตาไกลูแคน โอตเบตาไกลูแคน จะรวมตัวกันเป็นมวลหนืด (Viscous Mass) ในลำไส้เล็กจะลดการดูดซึมคอเลสเตอรอลลง และลดการดูดกลับ ของกรดน้ำดี (Bile Acid) เมื่อกรดน้ำดีถูกดูดกลับในกระแสเลือดลดลง ก็จะมีการสร้างกรดน้ำดีมากขึ้น กรดน้ำดี สร้างจากคอเลสเตอรอล ดังนั้น จึงเป็นการลดคอเลสเตอรอลในกระแสเลือดและยังเป็นการลดระดับไลโปโปรตีน จากคอเลสเตอรอลอีกด้วย (Russo P. et al, 2012) อีกทั้งยังพบว่า เบตาไกลูแคน เป็น 프리ไบโอติก (Prebiotics) สำหรับจุลินทรีย์โปรไบโอติกที่อยู่ในลำไส้ ชนิด Bifidobacterium และ Lactobacillus ที่สามารถ กระตุ้นกรด น้ำดีให้เกิดการ Deconjugate และเกิดการขับออกไปกับอุจจาระก็จะเป็นการลดระดับคอเลสเตอรอลในอีกทางหนึ่ง (Fernandez-Julia PJ. et al, 2021) มีการศึกษาที่ให้ ประชากรทดสอบ ได้รับข้าวโอต เฉลี่ย 3 กรัม/วัน (3 - 12 กรัม) แบบข้าวโอตเต็มเมล็ดบด ข้าวโอตบดหยาบและรำข้าวโอต ไปผสมในขนมปังบิสกิต หลังจากรับประทาน เฉลี่ย 5.5 สัปดาห์ (2 - 12 สัปดาห์) คนที่รับประทานข้าวโอตสามารถลดระดับคอเลสเตอรอล 0.25 มิลลิโมลต่อลิตร และ ไม่มีผลต่อระดับ HDL และไตรกลีเซอไรด์ (Maki KC. et al, 2010) แต่มีการศึกษาที่กล่าวถึง การรับประทาน เบตาไกลูแคน ชนิดที่ผลิตจากเห็ดชิตาเกะ (lentinan edodes) ประมาณ 3.5 กรัมต่อวัน ติดต่อกัน 8 สัปดาห์ พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงของจุลินทรีย์ในลำไส้เล็กเป็นกลุ่มโปรไบโอติก แต่ไม่พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงของระดับ คอเลสเตอรอลโดยคาดว่า เบตาไกลูแคนชนิดที่ผลิตจากเห็ดนี้ไม่สามารถ ก่อมวลหนืดหรือขับน้ำดีออกได้เท่า เบตาไกลูแคนจากข้าวโอต (Morales D. et al, 2021)

สมบัติ Antidiabetes

เบตาไกลูแคน ที่ผลิตจากยีสต์ สามารถลด postprandial glucose โดยการไปทำให้การดูดซึมน้ำตาลเข้า ลงและลดภาวะไวต่ออินซูลิน (Ikewaki N. et al, 2020) หรือในกลุ่มประชากรทดสอบที่เป็นเบาหวาน ได้รับสาร สกัดเบตา กลูแคน จากเห็ดหลินจือ 12 สัปดาห์ ก็สามารถลด post prandial blood glucose ได้เฉลี่ย 11 มิลลิโมล (Gao Y. et al, 2004) การลดการดูดซึมน้ำตาลเข้าสู่กระแสเลือดน่าจะเกิด โดยการกด sodium glucose transporter 1 expression ของเนื้อเยื่อในลำไส้ และส่งเสริมการสร้างไกลโคเจน ยับยั้งไม่ให้เกิดการสะสมไขมันในตับ (Cao Y. et al, 2016)

สมบัติกระตุ้นการหายของแผล

Macrophage Cell มีบทบาทสูงต่อกระบวนการหายของแผลทั้งจากการผ่าตัดและอุบัติเหตุ มีการศึกษาที่กล่าวถึง เบตาไกลูแคนช่วยลดการติดเชื้อ, เพิ่มการทนต่อแรงดึง (Tensile Strength) ของแผล, ลดโอกาสเสียชีวิต (Browder W. et al, 1990) ,โดยสมบัติการกระตุ้นภูมิคุ้มกันได้ของเบตาไกลูแคน ที่ส่งเสริมการทำงานของ macrophage จะช่วยการสร้างคอลลาเจน โดยการหลั่งสาร cytokines, growth factor ไปกระตุ้นคอลลาเจน มีหลักฐานเพิ่มเติมว่ามี glucan receptor บน dermal fibroblast ซึ่งหมายถึง เบตาไกลูแคนเองสามารถกระตุ้น fibroblast ให้ผลิตคอลลาเจนได้โดยตรงด้วยการกระตุ้น nuclear factor - 1 ให้มี pro collagen mRNA expression จนเกิดการสร้างคอลลาเจนเพิ่มขึ้น (Wei D. et al, 2002) มีการศึกษาที่ประยุกต์โดยการทำ beta glucan collagen matrix ออกมาปิดแผลชั่วคราว ในแผลไฟไหม้ระดับลึกถึงชั้นหนังแท้ (Partial Thickness Burns) พบว่า ไม่ต้องเปลี่ยนแผ่นปิดแผลบ่อย,แผลสมานเร็ว, เจ็บปวดน้อยและไม่มีปัญหาเรื่องแผลเป็น (Delatte S.J. et al, 2001)

สมบัติ Antioxidant

นอกจากสมบัติกระตุ้นภูมิคุ้มกัน การต้านอนุมูลอิสระ ก็เป็นสิ่งที่มักถูกกล่าวถึง การเกิดริ้วรอย เหี่ยวยานของผิวหนัง ปัจจัยของอายุเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน แต่ก็มีจากปัจจัยภายนอก เช่น แสงแดด อาหาร มลพิษ ล้วนก่อ อนุมูลอิสระในร่างกายได้ทั้งสิ้น Pillai ได้ทำการศึกษา การทำสารละลายเบตาไกลูแคน 0.5% (5mg/ml) ที่สกัดจากข้าวโอต เป็นเวลาต่อเนื่องกัน 8 สัปดาห์ ในกลุ่มประชากรทดสอบ พบว่า ริ้วรอย ตื้นลง ขนาดเล็กลง และผิวหยาบน้อยลง เมื่อเปรียบเทียบกับภาพถ่ายดิจิทัล (Du B. et al, 2014) หรือ ที่มีการกล่าวถึงสมบัติการต้านอนุมูลอิสระ จากอาหารกลุ่มข้าวบาเลย์ ธัญพืชต่าง ๆ มานาน ต่อมาพบว่า เบตาไกลูแคน ในธัญพืช สามารถกำจัดอนุมูลอิสระ ได้มีการศึกษา โดยการเอาเบตาไกลูแคนจาก ยีสต์ ข้าวโอต ข้าวบาเลย์ มาทำการทดสอบ hydroxyl radical scavenging activity พบว่า เบตาไกลูแคนที่สกัดจากข้าวบาเลย์ให้สมบัติการกำจัดอนุมูลอิสระ สูงที่สุดถึง 60% และเพิ่มการกำจัดได้มากขึ้น เมื่อเพิ่มปริมาณมากขึ้น ในขณะที่ เบตาไกลูแคน สกัดจากยีสต์และข้าวโอต กำจัดอนุมูลอิสระได้ไม่ดีเท่าและไม่ต่างกันนัก ทั้งที่เบตาไกลูแคนจากโอตและข้าวบาเลย์มีโครงสร้างเดียวกัน คือ 1,3 1,4 glucan แต่ยีสต์มีโครงสร้าง 1,3 1,6 glucan แสดงถึง โครงสร้าง โมเลกุล รวมถึงแหล่งที่มาที่มีผลต่อสมบัติของสาร แม้แต่เบตาไกลูแคนข้าวบาเลย์ ที่สกัดจาก สารที่เป็น กรด หรือ ต่างเล็กน้อย ก็ให้สมบัติต้านอนุมูลอิสระที่มากกว่า การสกัดด้วยสารละลายที่เป็นกลาง (Kofuji K. et al, 2012)

มีการศึกษาถึง ผลกระทบ จากการทาน เบตา กลูแคน โดยทำการ ทดสอบจากการรับประทาน สารสกัดจากเห็ด หลินจือ (G Lucidum) ขนาด 1250 มิลลิกรัม ต่อน้ำหนักตัวเป็นกิโลกรัม ขนาด 2500 มิลลิกรัมต่อน้ำหนักตัวเป็นกิโลกรัม และ 5000 มิลลิกรัมต่อน้ำหนักตัวเป็นกิโลกรัม ต่อเนื่อง 90 วัน พบว่า ไม่พบการกลายพันธุ์ของโคโลนีของแบคทีเรีย (Revertant Colony) ไม่พบความผิดปกติของโครโมโซมในขณะแบ่งเซลล์ (Chromosome Aberration Test) ไม่พบความผิดปกติของ ไมโครนิวเคลียส (Mammalian Erythrocyte micronucleus test) ที่แสดงถึง การไม่มีgenotoxic effect ไม่พบว่าสัตว์ทดลองมีน้ำหนักตัวมากขึ้น ไม่พบว่าผลการวิเคราะห์ปัสสาวะ(urine analysis) มีความผิดปกติ ไม่พบว่ามี ความผิดปกติทางจุลพยาธิวิทยาและไม่พบการเสียชีวิต แต่กลับพบว่า กลุ่มที่ทาน 2000 มิลลิกรัมต่อน้ำหนักตัวเป็นกิโลกรัมมี MCV และ MCH ที่สูงขึ้นและค่า hematocrit สูงขึ้น (Chen S.N. et al, 2011) แต่ก็มีรายงานการท้องเสีย ท้องอืด ในกลุ่มประชากรทดสอบ กลุ่มเบาหวานที่รับประทานอาหารที่ผสมเบตาไกลูแคนจากข้าวโอต 3 - 6 มิลลิกรัมต่อวัน ซึ่งเป็นสิ่งที่พบได้จากการรับประทานข้าวโอต (Bays H. et al, 2011) จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ยังไม่มีการศึกษาถึงการผล

ของการรับประทานเบต้ากลูแคนส่งผลต่อเชื้อในช่องปากอย่างไร การศึกษาด้านนี้ยังต้องการการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อทราบถึงผลกระทบที่แน่นอนของเบต้ากลูแคนต่อเชื้อในช่องปากและสุขภาพช่องปากอย่างละเอียดมากขึ้น

สรุป

จากการศึกษามากมายจึงเชื่อได้ว่าเป็นเบต้ากลูแคนเป็น สารสกัดหนึ่งที่มีศักยภาพสูง มีฤทธิ์ทางชีวภาพมากมาย แต่เนื่องด้วยสารสกัดเบต้ากลูแคน มาจากหลายแหล่งไม่ว่าจะมาจากยีสต์ ที่พบได้ว่ามีคุณประโยชน์ด้านการกระตุ้นภูมิคุ้มกัน ข้าวโอต ข้าวบาเลย์ ที่มีสมบัติด้านการลดคอเลสเตอรอล การต้านอนุมูลอิสระ ต้านริ้วรอย เห็ด สาหร่าย ที่มีฤทธิ์ลดน้ำตาลในเลือด หรือจากแหล่งอื่น ก็ยังมีความแตกต่างในการออกฤทธิ์ซึ่งยังแปรผันตาม วิธีการสกัด ขนาดโมเลกุล โครงสร้างโมเลกุลและขนาดที่ใช้ อย่างไรก็ตามการศึกษาพัฒนาสารสกัดเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ หรือการส่งเสริมการรับประทานอาหารที่มีเบต้ากลูแคน ก็จะเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์

เอกสารอ้างอิง

- Auinger A. et al. (2013). Yeast (1,3) - (1,6) - beta-glucan helps to maintain the body's defence against pathogens: a double-blind, randomized, placebo - controlled, multicentric study in healthy subjects. *Eur J Nutr*, 52(8), 1913-1918.
- Bays H. et al. (2011). Reduced viscosity Barley β - Glucan versus placebo: a randomized controlled trial of the effects on insulin sensitivity for individuals at risk for diabetes mellitus. *Nutr Metab (Lond)*, 8(1), 58-68.
- Bergendiova K. et al. (2011). Pleuran (β - glucan from *Pleurotus ostreatus*) supplementation, cellular immune response and respiratory tract infections in athletes. *Eur J Appl Physiol*, 111(9), 2033-2040.
- Browder W. et al. (1990). Beneficial effect of enhanced macrophage function in the trauma patient. *Ann Surg*, 211(5), 605-612.
- Brown GD. et al. (2003). Fungal beta - glucans and mammalian immunity. *Immunity*, 19(3), 311-315.
- Cai M. et al. (2015). Extraction, Antimicrobial, and Antioxidant Activities of Crude Polysaccharides from the Wood Ear Medicinal Mushroom *Auricularia auricula - judae* (Higher Basidiomycetes). *Int J Med Mushrooms*, 17(6), 591-600.
- Cao Y. et al. (2016). Hypoglycemic activity of the Baker's yeast β -glucan in obese/type 2 diabetic mice and the underlying mechanism. *Mol Nutr Food Res*, 60(12), 2678-2690.
- Chan GC. et al. (2009). The effects of beta-glucan on human immune and cancer cells. *J Hematol Oncol*, 2(3), 25-35.
- Chen SN. et al. (2011). Safety assessment of mushroom β - glucan: subchronic toxicity in rodents and mutagenicity studies. *Food Chem Toxicol*, 49(11), 2890-2898.
- Delatte SJ. et al. (2001). Effectiveness of beta-glucan collagen for treatment of partial-thickness burns in children. *J Pediatr Surg*, 36(1), 113-118.
- Dellinger EP. et al. (1999). Effect of PGG - glucan on the Rate of Serious Postoperative Infection or Death Observed After High-Risk Gastrointestinal Operations. *Archives of Surgery*, 134(9), 977-983.

- Du B. et al. (2014). Skin health promotion effects of natural beta-glucan derived from cereals and microorganisms: a review. *Phytother Res*, 28(2), 159-166.
- Fernandez-Julia PJ. et al. (2021). A comprehensive review on the impact of β -glucan metabolism by *Bacteroides* and *Bifidobacterium* species as members of the gut microbiota. *Int J Biol Macromol*, 181(5), 877-889.
- Fuller R. et al. (2017). Yeast-derived β -1,3/1,6 glucan, upper respiratory tract infection and innate immunity in older adults. *Nutrition*, 3(2), 30-35.
- Gao Y. et al. (2004). A phase I/II study of Ling Zhi mushroom *Ganoderma lucidum* (W.Curt.:Fr.) Lloyd (Aphyllophoromycetideae) extract in patients with type II Diabetes Mellitus. *International Journal of Medicinal Mushrooms*, 6(4), 33-39.
- Hunter KW. et al. (2002). Preparation of microparticulate beta-glucan from *Saccharomyces cerevisiae* for use in immune potentiation. *Lett Appl Microbiol*, 35(4), 267-271.
- Ikewaki N. et al. (2020). Biological response modifier glucan through balancing of blood glucose may have a prophylactic potential in COVID-19 patients. *J Diabetes Metab Disord*, 19(2), 2041-2044.
- Ina K. et al. (2013). The use of lentinan for treating gastric cancer. *Anticancer Agents Med Chem*, 13(5), 681-688.
- Jayachandran M. et al. (2018). A critical review on the impacts of β -glucans on gut microbiota and human health. *J Nutr Biochem*, 61(2), 101-110.
- Kim IS. et al. (2019). Oral Administration of β - Glucan and *Lactobacillus plantarum* Alleviates Atopic Dermatitis - Like Symptoms. *J Microbiol Biotechnol*, 29(11), 1693-1706.
- Kofuji K. et al. (2012). Antioxidant Activity of β -Glucan. *ISRN Pharm*, 2(1), 125-137.
- Maki KC. et al. (2010). Whole - grain ready - to - eat oat cereal, as part of a dietary program for weight loss, reduces low - density lipoprotein cholesterol in adults with overweight and obesity more than a dietary program including low-fiber control foods. *J Am Diet Assoc*, 110(2), 205-214.
- McFarlin BK. et al. (2013). Baker's yeast beta glucan supplementation increases salivary IgA and decreases cold/flu symptomatic days after intense exercise. *J Diet Suppl*, 10(3), 171-183.
- Morales D. et al. (2021). Modulation of human intestinal microbiota in a clinical trial by consumption of a β - D - glucan - enriched extract obtained from *Lentinula edodes*. *Eur J Nutr*, 60(6), 3249-3265.
- Raghavan K. et al. (2022). Beneficial effects of novel *aureobasidium pullulans* strains produced beta - 1,3 - 1,6 glucans on interleukin - 6 and D - dimer levels in COVID - 19 patients; results of a randomized multiple - arm pilot clinical study. *Biomed Pharmacother*, 145(2), 58-69.
- Russo P. et al. (2012). Beta - glucans improve growth, viability and colonization of probiotic microorganisms. *Int J Mol Sci*, 13(5), 6026-6039.
- Sima P. et al. (2018). β - glucans and cholesterol (Review). *Int J Mol Med*, 41(4), 1799-1808.

- Soković M. et al. (2014). *Agaricus blazei* hot water extract shows anti quorum sensing activity in the nosocomial human pathogen *Pseudomonas aeruginosa*. *Molecules*, 19(4), 4189-4199.
- Wei D. et al. (2002). Glucan stimulates human dermal fibroblast collagen biosynthesis through a nuclear factor-1 dependent mechanism. *Wound Repair Regen*, 10(3),161-168.
- Yuan H. et al. (2019). Effect of the Modifications on the Physicochemical and Biological Properties of β -Glucan-A Critical Review. *Molecules*, 25(1),57-78.

ผลของโปรแกรมการอบรมการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้และการให้คำปรึกษา

เรื่องการเลิกบุหรี่ในแกนนำนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยเชียงราย

THE EFFECTS OF POTENTIAL DEVELOPMENT ON KNOWLEDGE AND COUNSELLING
SKILLS ON SMOKING CESSATION TRAINING PROGRAM AMONG NURSING STUDENT
LEADERS CHIANG RAI COLLEGEนฏกร อิตุพร^{1*}, อ้อฤทัย ธนะคำมา², สาวิตรี จีระยา¹, ทรงวุฒิ สังข์บุญ³

Natakorn I-Tuporn, Orruethai Thanakumma, Sawitri Jeeraya, Songwut Sungbun

¹คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย เชียงราย ประเทศไทย

Faculty of Nursing, Chiang Rai College, Chiang Rai, Thailand

²คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม นครปฐม ประเทศไทย

Faculty of Nursing, Nakhon Pathom Rajabhat University, Nakhon Pathom, Thailand

³คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยวิทยาศาสตร์การแพทย์เจ้าฟ้าจุฬาภรณ ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Nursing, HRH Princess Chulabhorn College of Medical Science, Chulabhorn Royal Academy, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: natakorn.ituporn@crc.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทัศนคติต่อบุหรี่ของแกนนำนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยเชียงราย 2) เปรียบเทียบความรู้เรื่องบุหรี่ของแกนนำนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยเชียงราย ก่อนและหลังเข้าโปรแกรมการอบรมการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้และการให้คำปรึกษาเรื่องการเลิกบุหรี่ โดยใช้วิธีการวิจัยแบบกึ่งทดลองกลุ่มเดียววัดผลก่อน - หลังการทดลอง ประชากร คือ นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยเชียงราย กลุ่มตัวอย่างเป็นแกนนำนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเชียงราย จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล 2) แบบประเมินทัศนคติของแกนนำนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับบุหรี่ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.76 3) แบบทดสอบความรู้เรื่องบุหรี่เกี่ยวกับโทษและพิษภัย กฎหมาย และการเลิกบุหรี่ มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ เท่ากับ 0.86 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 และ 4) โปรแกรมการอบรมการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้และการให้คำปรึกษาเรื่องการเลิกบุหรี่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ paired t - test เพื่อเปรียบเทียบความรู้เรื่องบุรื้ก่อนและหลังการเข้าโปรแกรม ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100.00 มีทัศนคติเชิงลบต่อบุหรี่ โดยคะแนนต่ำสุด เท่ากับ 33 คะแนน และคะแนนสูงสุด เท่ากับ 55 คะแนน ($\bar{X}$ = 43.10, S.D. = 6.12) 2) กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องบุรื้รายด้านและภาพรวมเพิ่มขึ้นภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (p - value < .05 และ < .001 ตามลำดับ) โดยคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องบุรื้ก่อนและภายหลังเข้าโปรแกรมเท่ากับ 16.27 คะแนน และ 17.73 คะแนน ตามลำดับ

คำสำคัญ: ทัศนคติและความรู้เรื่องบุรื้, แกนนำนักศึกษาพยาบาล, วิทยาลัยเชียงราย

* Received December 17, 2023; Revised December 26, 2023; Accepted December 30, 2023

Abstract

The objectives of this research article aimed to 1) Study attitude toward tobacco among nursing student leaders, and 2) Compare knowledge of tobacco among nursing student leaders before and after engaging in a potential development on knowledge and counselling skills on smoking cessation training program. Using quasi-experimental the one-group pretest - posttest design. The population included nursing students Chiang Rai College. The sample group used in this study was 30 second - year nursing students Chiang Rai College, was purposively selected. The research instruments were 1) A demographic data questionnaire. 2) A attitude toward tobacco questionnaire, the reliability of Cronbach's alpha coefficient was equal to 0.76. 3) A knowledge of tobacco test, the index of item-objective congruence was equal to 0.86 and the reliability was equal to 0.84. And 4) A potential development on knowledge and counselling skills on smoking cessation training program. Statistics used in data analysis include the frequency, percentage, mean, standard deviation, and paired t-test to compare knowledge of tobacco before and after engaging in the program. The research results found that 1) The percentage of 100.00 of the sample had attitude toward tobacco negatively, the minimum score was equal to 33 points and the maximum score was equal to 55 points ($\bar{X}$ = 43.10, S.D. = 6.12). 2) After the experiment, the sample had the average score of knowledge of tobacco in each item and overall gained more than the pre - experimental period is significantly statistic at .05 (p - value < .05 and < .001, respectively), before and after the experiment, the average score of knowledge of tobacco was equal to 16.27 and 17.73, respectively.

Keywords: Attitude and Knowledge of Tobacco, Nursing Student Leader, Chiang Rai College

บทนำ

ในปี ค.ศ. 2017 ทั่วโลกมีผู้สูบบุหรี่ประมาณ 1,100 ล้านคน และเสียชีวิตจากการสูบบุหรี่มากถึงปีละไม่ต่ำกว่า 7 ล้านคน โดยประมาณ 890,000 คน เสียชีวิตจากการสูบบุหรี่มือสอง (World Health Organization, 2017) และคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2573 จะมีผู้เสียชีวิตประมาณปีละ 10 ล้านคน โดยร้อยละ 70 ของผู้เสียชีวิตเกิดขึ้นในประเทศกำลังพัฒนา และในอีก 50 ปีข้างหน้าจะมีผู้เสียชีวิตทั่วโลกจากการสูบบุหรี่ ประมาณ 450 ล้านคน หากไม่มีการควบคุมป้องกันการบริโภคยาสูบ (Hurt, R. D., 1999) สำหรับประเทศไทยประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไปจำนวน 57 ล้านคน พบผู้สูบบุหรี่จำนวน 9.9 ล้านคน (ร้อยละ 17.40) โดยผู้ชายจะสูบบุหรี่มากกว่าผู้หญิงถึง 26 เท่า (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2564) จากข้อมูลดังกล่าวเป็นสัญญาณเตือนบ่งบอกให้เห็นว่าการที่อุตสาหกรรมยาสูบมีกลยุทธ์การตลาดรูปแบบใหม่ ๆ อาจส่งผลให้มีผู้ทดลองสูบบุหรี่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละปี จากวิจัยทางการแพทย์ พบว่า ในบุหรี่ยี่สิบมีสารเคมีมากกว่า 4,000 ชนิด สารพิษเหล่านี้ ก่อให้เกิดโรคร้ายหลายชนิดกว่า 25 โรค ส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งต่อตัวผู้สูบและบุคคลใกล้ชิดที่ได้รับควันบุหรี่มือสองและมือสาม ซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (สุกัญญา คำก้อน และคณะ, 2563) ทำให้ผู้สูบบุหรี่ทนทุกข์ทรมานจากการเจ็บป่วยและเสียชีวิต นอกจากนี้ การสูบบุหรี่ในที่สาธารณะยังทำให้ผู้ที่อยู่ในบริเวณนั้นได้รับสารพิษจากควันบุหรี่ทั้งที่ไม่สูบบุหรี่อีกด้วย (ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ, 2561)

นักศึกษาพยาบาลเป็นกลุ่มทรัพยากรบุคคลที่สำคัญในการเป็นผู้นำ หรือต้นแบบด้านสุขภาพให้กับนักศึกษาในรั้ววิทยาลัย และจะเป็นผู้ที่รับช่วงต่อการดูแลสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสุขภาพของประชาชนในอนาคต เพื่อให้นักศึกษาพยาบาลได้รับการเตรียมความพร้อมด้านการสร้างเสริมสุขภาพอย่างเพียงพอทั้งมิติด้านความรู้ ทักษะ และทักษะที่จำเป็นในการป้องกันและควบคุมการสูบบุหรี่ จึงต้องวางแผนการพัฒนาศักยภาพด้านการควบคุมยาสูบให้กับนักศึกษาและเสริมสร้างพลังการเรียนรู้ด้วยการจัดโปรแกรมการอบรมโดยใช้กรอบแนวคิดการสร้างเสริมพลังอำนาจ (เนติยา แจ่มทิม และคณะ, 2559) มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การค้นพบสภาพการณ์จริง (Discovering Reality) ขั้นตอนที่ 2 การสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Reflection) ขั้นตอนที่ 3 การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสม (Taking Charge) และขั้นตอนที่ 4 การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ (Holding on) มาเป็นพื้นฐานในการจัดทำโปรแกรมการอบรมเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อให้แกนนำนักศึกษารับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา มีการคิดพิจารณาทบทวน หาแนวทางการแก้ไข จนเกิดความมั่นใจ รู้สึกมีพลังอำนาจ มีความสามารถในการให้คำปรึกษา เพื่อการควบคุมบริโภคยาสูบ และเป็นผู้ให้คำปรึกษาดิตตามให้กำลังใจแก่เพื่อนนักศึกษาตนเอง จะช่วยทำให้นักศึกษาที่สูบบุหรี่ ลด ละ เลิก การสูบบุหรี่ได้อย่างยั่งยืนต่อไป การทำกิจกรรมให้กับนักศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เสริมสร้างความมั่นใจในการให้คำแนะนำหรือปรึกษาเรื่องบุหรี่ด้วยความตระหนักรู้ว่านักศึกษาพยาบาลเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญพิเศษในการกำหนดอนาคตของระบบสุขภาพ และสุขภาวะของประเทศชาติ หากได้รับการพัฒนาที่ไม่เพียงพอ อาจกลายเป็นจุดอ่อนของการพัฒนาสุขภาพมากยิ่งขึ้น วิทยาลัยเชียงรายมีการจัดการเรียนการสอน จำนวน 6 คณะวิชา มีนักศึกษาทั้งหมดประมาณ 700 คน โดยจากการสำรวจจำนวนผู้สูบบุหรี่ย้อนหลัง 3 ปี ในปี พ.ศ. 2558, 2559 และ 2560 พบผู้สูบบุหรี่หน้าใหม่เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ต่อปี และบางคนมีความต้องการที่จะเลิกสูบบุหรี่ (ชมรมนักศึกษาพยาบาลสร้างสังคมไทยปลอดบุหรี่, 2561) ดังนั้น แสดงให้เห็นว่ามีนักสูบบุหรี่หน้าใหม่เพิ่มขึ้นและมีผู้ต้องการจะเลิกสูบบุหรี่ หากมีทีมช่วยเหลือในการเลิกสูบบุหรี่ผู้ที่อยากเลิกสูบบุหรี่ย่อมจะสามารถเลิกได้

ดังนั้น ทีมผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาทัศนคติต่อบุหรี่ของแกนนำนักศึกษาพยาบาล และความรู้เรื่องบุหรี่ของแกนนำนักศึกษาพยาบาลภายหลังเข้าโปรแกรมการอบรมการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ และการให้คำปรึกษาเรื่องการเลิกบุหรี่ที่ประยุกต์มาจากการพัฒนาศักยภาพแกนนำนักศึกษาพยาบาล ด้านความรู้ ทักษะต่อบุหรี่ และทักษะการให้คำปรึกษาเรื่องการเลิกสูบบุหรี่ในชุมชนของสุกัญญา คำก้อน และคณะ เพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจในการพัฒนาศักยภาพของแกนนำนักศึกษาพยาบาลด้านการควบคุมบริโภคยาสูบ และเป็นผู้ให้คำปรึกษาดิตตามให้กำลังใจแก่เพื่อนนักศึกษาตนเองจะช่วยทำให้นักศึกษาที่สูบบุหรี่ ลด ละ เลิก การสูบบุหรี่ได้อย่างยั่งยืนต่อไป (สุกัญญา คำก้อน และคณะ, 2563)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติต่อบุหรี่ของแกนนำนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยเชียงราย
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้เรื่องบุหรี่ของแกนนำนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยเชียงราย ก่อนและหลังเข้าโปรแกรมการอบรมการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้และการให้คำปรึกษา เรื่องการเลิกบุหรี่ของแกนนำนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นแบบกึ่งทดลองกลุ่มเดียวแบบวัดผลก่อนและหลังการทดลองซึ่งผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของวิทยาลัยเชียงราย เลขที่ 9/2563 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติ

ต่อบุหรี่ และเปรียบเทียบความรู้เรื่องบุหรี่ปีก่อนและหลังเข้าโปรแกรมการอบรมการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้และการให้คำปรึกษา เรื่องการเลิกบุหรี่ของแกนนำนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยเชียงราย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียด ดังนี้ 1) ประชากร คือ นักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย จำนวน 480 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย จำนวน 30 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยมีคุณสมบัติที่กำหนด ได้แก่ มีความสนใจอยากเป็นแกนนำนักศึกษาพยาบาล เรื่องการเลิกบุหรี่ ไม่มีประวัติการใช้สารเสพติด และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมครบตามกำหนดของโปรแกรมการอบรม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

3.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของแกนนำนักศึกษา จำนวน 7 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคการศึกษาสุดท้าย (GPA) โรคประจำตัว ประวัติการเจ็บป่วย ประวัติการสูบบุหรี่ของบุคคลในครอบครัว และญาติสายตรงเสียชีวิตหรือเจ็บป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุจากบุหรี่

3.2 แบบประเมินทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ จำนวน 20 ข้อ เป็นข้อความเชิงบวกและข้อความเชิงลบ แบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) โดยข้อความเชิงบวก 5 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยอย่างมาก 4 คะแนน หมายถึง เห็นด้วย 3 คะแนน หมายถึง เฉย ๆ 2 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วย และ 1 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างมาก สำหรับข้อความเชิงลบมีการให้ค่าคะแนนในทางตรงกันข้าม คะแนนของทัศนคติต่อบุหรี่ มีค่าอยู่ระหว่าง 20 - 100 คะแนน และจัดกลุ่มทัศนคติต่อบุหรี่ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ทัศนคติเชิงลบต่อบุหรี่ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 20 - 60 คะแนน และทัศนคติเชิงบวกต่อบุหรี่ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 61 - 100 คะแนน การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือได้นำไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.76

3.3 แบบทดสอบความรู้เรื่องบุหรี่เกี่ยวกับโทษและพิษภัย กฎหมาย และการเลิกบุหรี่ จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบปรนัย 2 ตัวเลือก ตอบถูก ได้ 1 คะแนน และตอบผิด ได้ 0 คะแนน มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 0 - 20 คะแนน และจัดกลุ่มความรู้เรื่องบุหรี่ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ความรู้ระดับต่ำ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 0 - 6 คะแนน ความรู้ระดับปานกลาง มีคะแนนอยู่ระหว่าง 7 - 13 คะแนน และความรู้ระดับสูง มีคะแนนอยู่ระหว่าง 14 - 20 คะแนน การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือได้นำไปหาความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ในโปรแกรมพัฒนาศักยภาพนักศึกษาพยาบาล ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (The index of item - objective congruence: IOC) ได้เท่ากับ 0.86 และนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 จำนวน 30 คน ได้ค่า Kuder - Richardson 20 (KR - 20) เท่ากับ 0.84

3.4 โปรแกรมการอบรมการพัฒนาศักยภาพแกนนำนักศึกษาพยาบาล เป็นโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจในการพัฒนาศักยภาพแกนนำนักศึกษาพยาบาลความรู้เรื่องพิษภัยบุหรี่ อันตรายของบุหรี่ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผลกระทบของบุหรี่ที่ประยุกต์มาจากการพัฒนาศักยภาพแกนนำนักศึกษาพยาบาล ด้านความรู้ ทัศนคติต่อบุหรี่ และทักษะการให้คำปรึกษาเรื่องการเลิกสูบบุหรี่ในชุมชนของ สุกัญญา คำก้อน และคณะ โปรแกรมการอบรมจัดขึ้น 2 วัน โดยจัดห่างกัน 1 เดือน ภายในโปรแกรมการอบรมประกอบด้วย การบรรยาย โดยทีมผู้วิจัยและจัดกิจกรรมกลุ่มให้ผู้อบรมได้ค้นหาข้อมูล นำเสนอ และร่วมกันสรุปข้อมูลที่ได้รับ การบรรยายหลักการให้คำปรึกษาเพื่อช่วยเลิกบุหรี่ โดยอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญการช่วยเลิกบุหรี่ และการฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษาในการเลิกบุหรี่ โดยวิทยากรต้นแบบที่มีประสบการณ์การให้คำแนะนำช่วยเลิกบุหรี่และผู้วิจัย โดยจับคู่ฝึกปฏิบัติให้คำปรึกษารายบุคคลในการให้บริการช่วยเลิกบุหรี่ โดยได้รับคำแนะนำจากวิทยากรและผู้วิจัย (สุกัญญา คำก้อน และคณะ, 2563)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของวิทยาลัยเชียงราย และทำการขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูลจากนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเชียงราย ตามโปรแกรมการอบรมการพัฒนาศักยภาพแกนนำนักศึกษา โดยผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดในหนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย ให้ผู้เข้าร่วมวิจัยรับทราบและลงนามเข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจ การปฏิเสธหรือยุติการเข้าร่วมวิจัยจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้เข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยใช้รหัสแทนชื่อผู้เข้าร่วมวิจัยในแบบสอบถาม และข้อมูลถูกเก็บเป็นความลับและนำเสนอในภาพรวม ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้ 1) ก่อนทดลอง ผู้วิจัยแจกแบบประเมินทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี และแบบทดสอบความรู้เรื่องบุหรีให้แกนนำนักศึกษาพยาบาลตอบแบบประเมิน และเก็บคืนเมื่อตอบแบบประเมินเสร็จ 2) จัดกิจกรรมตามโปรแกรมการอบรมการพัฒนาศักยภาพแกนนำนักศึกษาพยาบาล ที่เน้นการเสริมสร้างพลังอำนาจในการพัฒนาศักยภาพแกนนำนักศึกษาพยาบาลความรู้เรื่องพิษภัยบุหรี กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผลกระทบของบุหรีและการให้คำปรึกษาเรื่องการเลิกบุหรีแก่ผู้เข้าร่วมวิจัย จำนวน 2 วัน 3) หลังทดลอง ผู้วิจัยแจกแบบทดสอบความรู้เรื่องบุหรีให้แกนนำนักศึกษาพยาบาลตอบแบบประเมิน และเก็บคืนเมื่อตอบแบบประเมินเสร็จ

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ แล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและทัศนคติต่อบุหรี โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบความรู้เรื่องบุหรีก่อนและหลังเข้าโปรแกรมการอบรมการพัฒนา ศักยภาพด้านความรู้และการให้คำปรึกษาเรื่องการเลิกบุหรี โดยใช้ paired t - test กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ($p - value < .05$)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 86.70 มีอายุ 20 ปี ร้อยละ 66.70 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคการศึกษาสุดท้าย (GPA) อยู่ระหว่าง 2.51 - 3.00 ร้อยละ 50.00 ไม่มีโรคประจำตัว และประวัติการเจ็บป่วย ร้อยละ 96.70 บุคคลในครอบครัวไม่มีประวัติสูบบุหรี่ ร้อยละ 80.00 และไม่มีญาติสายตรงเสียชีวิตหรือเจ็บป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุจากบุหรี ร้อยละ 96.70

2. กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเชิงลบต่อบุหรี ร้อยละ 100.00 โดยคะแนนรวมต่ำสุด เท่ากับ 33 คะแนน และคะแนนรวมสูงสุด เท่ากับ 55 คะแนน

ตารางที่ 1 คะแนนทัศนคติของแกนนำนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับบุหรี

คะแนน	ความถี่	ร้อยละ	การแปลผล
$\bar{X} = 43.10$, S.D. = 6.12, Min = 33.00, Max = 55.00			
20 - 30	0	0.00	ทัศนคติเชิงลบต่อบุหรี
31 - 40	13	43.40	
41 - 50	12	39.90	
51 - 60	5	16.70	
61 - 70	0	0.00	ทัศนคติเชิงบวกต่อบุหรี
71 - 80	0	0.00	
81 - 90	0	0.00	
91 - 100	0	0.00	
	n = 30	100.00	

3. ผลการศึกษาผลของโปรแกรมการอบรมการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้เรื่องบุหรีของแกนนำนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยเชียงราย พบว่า ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องบุหรีโดยรวมอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 100.00 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 30.00 มีคะแนนอยู่ในช่วง 15.00 คะแนน ($\bar{X} = 16.27$, S.D. = 1.87, Min = 14, Max = 20) และภายหลังเข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องบุหรีโดยรวมอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 100.00 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 36.70 มีคะแนนอยู่ในช่วง 19.00 คะแนน ($\bar{X} = 17.73$, S.D. = 1.48, Min = 15, Max = 20)

ตารางที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับบุหรีโดยรวมของแกนนำนักศึกษาพยาบาล

คะแนน	ก่อนเข้าโปรแกรม			หลังเข้าโปรแกรม	
	ความถี่	ร้อยละ		ความถี่	ร้อยละ
	$\bar{X} = 16.27$, S.D. = 1.87			$\bar{X} = 17.73$, S.D. = 1.48	
14	5	16.70		0	0.00
15	9	30.00		2	6.70
16	5	16.70		6	20.00
17	2	6.70		5	16.70
18	3	10.00		4	13.30
19	5	16.70		11	36.70
20	1	3.30		2	6.70
	n = 30	100.00		n = 30	100.00

เมื่อเปรียบเทียบความรู้เรื่องบุหรีก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องบุหรีโดยรวมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $<.001$ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องบุหรีเกี่ยวกับโรคและพิษภัยของบุหรีเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $<.001$ โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม เท่ากับ 7.77 คะแนน และ 8.40 คะแนน ตามลำดับ กฎหมายควบคุมบุหรีเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $.001$ โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม เท่ากับ 3.83 คะแนน และ 4.40 คะแนน ตามลำดับ และการเลิกบุหรีเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $.003$ โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม เท่ากับ 4.67 คะแนน และ 4.93 คะแนน ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความรู้เรื่องบุหรีก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจในการพัฒนาศักยภาพแกนนำนักศึกษาพยาบาลด้านความรู้และการให้คำปรึกษาเรื่องการเลิกบุหรี

ความรู้เรื่องบุหรี	ระยะเวลา	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	p - value
โรคและพิษภัย				4.29	$<.001^*$
	ก่อนเข้าโปรแกรม	7.77	1.43		
	หลังเข้าโปรแกรม	8.40	1.16		
กฎหมาย				3.80	$.001^*$
	ก่อนเข้าโปรแกรม	3.83	0.91		
	หลังเข้าโปรแกรม	4.40	0.62		
การเลิกบุหรี					
	ก่อนเข้าโปรแกรม	4.67	0.48	3.25	$.003^*$
	หลังเข้าโปรแกรม	4.93	0.25		
ภาพรวม				6.56	$<.001^*$
	ก่อนเข้าโปรแกรม	16.27	1.87		
	หลังเข้าโปรแกรม	17.73	1.48		

*p < .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. แกนนำนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยเชียงราย ร้อยละ 100.00 มีทัศนคติเชิงลบต่อบุหรี่ คล้ายคลึงกับการศึกษาของ อารีย์ เสนีย์ และคณะ พบว่า แกนนำนักศึกษาพยาบาล มีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อบุหรี่หลังการพัฒนาศักยภาพแกนนำสูงกว่าก่อนพัฒนาศักยภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) (อารีย์ เสนีย์ และคณะ, 2556) ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีทัศนคติต่อบุหรี่ในทางลบเพิ่มมากขึ้น และการศึกษาของ กรรณิการ์ ฉัตรดอกไม้ไพร และศศิธร รุจนเวช พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติในการให้บริการช่วยเหลือบุหรี่ ภายหลังการอบรม 6 สัปดาห์มากกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) แต่ค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติในการให้บริการเลิกบุหรี่ระหว่างก่อนการอบรมและภายหลังการอบรมทันที และระหว่างภายหลังการอบรมทันทีและภายหลังการอบรม 6 สัปดาห์ ไม่แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเชิงลบต่อบุหรี่อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างได้รับทราบเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่มาบ้างแล้วผ่านช่องทางและสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง (กรรณิการ์ ฉัตรดอกไม้ไพร และศศิธร รุจนเวช, 2564) ซึ่งอธิบายได้ตามทฤษฎีพฤติกรรมของนักจิตวิทยาสังคม ที่กล่าวว่า ทัศนคติเป็นความเชื่อ ความรู้สึก และรูปแบบพฤติกรรมต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งในขณะที่บุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (ประนอม คำผา, 2547)

2. แกนนำนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยเชียงราย มีความรู้เรื่องบุหรี่ยารายด้านและโดยรวมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยการเรียนรู้เพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมโปรแกรมการอบรม อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เพิ่มมากขึ้นเป็นผลมาจากผ่านกระบวนการให้ความรู้ร่วมกับการฝึกทักษะอย่างเป็นขั้นตอน เรื่องโทษและพิษภัยบุหรี่ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมบุหรี่ และเทคนิคการให้คำปรึกษาการเลิกบุหรี่ ตามขั้นตอนการสร้างเสริมพลังอำนาจ 4 ขั้นตอนของ (เนติยา แจ่มทิม และคณะ, 2559) คือ การค้นพบสภาพการณ์จริง การสะท้อนคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสม และการคงไว้ซึ่งการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมกลุ่ม เป็นผู้ออกแบบกิจกรรม มีส่วนร่วมในการนำเสนอ กฎหมายการควบคุมการบริโภคยาสูบผ่านการศึกษาค้นคว้าข้อมูล การประยุกต์ใช้ความรู้ในการฝึกประสบการณ์ การให้คำปรึกษาการเลิกบุหรี่ ส่งผลให้แกนนำนักศึกษาพยาบาลมีความรู้ และประสบการณ์ด้านทักษะเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ สุธิกาญจน์ ไชยลาภ และคณะ พบว่า การสร้างเสริมทักษะการป้องกันพิษภัยจากบุหรี่ของนักศึกษาพยาบาลที่มีขั้นตอนการสอนทั้งทฤษฎีและฝึกปฏิบัติซ้ำ ๆ ช่วยเพิ่มทักษะให้นักศึกษาพยาบาลได้ ส่งผลให้นักศึกษาพยาบาลมีทักษะการให้ความรู้แก่บุคลากรในสถาบันการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ซึ่งให้เห็นว่าการสร้างพลังอำนาจให้แกนนำนักศึกษาพยาบาลจะสามารถเป็นผู้รณรงค์และป้องกันผู้สูบบุหรี่รายใหม่ได้ดี (สุธิกาญจน์ ไชยลาภ และคณะ, 2561) และการศึกษาของ พัชรภรณ์ ไชยสังข์ และคณะ พบว่า แกนนำนักศึกษาพยาบาลที่มีการทบทวนเพิ่มความรู้ซ้ำ ๆ จนนักศึกษามีความมั่นใจและสามารถให้คำปรึกษา เรื่องการเลิกบุหรี่ทางออนไลน์ได้ มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับบุหรี่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) (พัชรภรณ์ ไชยสังข์ และคณะ, 2563) และการศึกษาของ กรรณิการ์ ฉัตรดอกไม้ไพร และศศิธร รุจนเวช พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีความรู้ภายหลังเพิ่มหลังเข้าโปรแกรมการอบรมในการช่วยเหลือบุหรี่ สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการแจกเอกสารที่เกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่และการให้บริการช่วยเหลือบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) ซึ่งเห็นว่าการสร้างพลังอำนาจให้แกนนำนักศึกษาพยาบาลที่เน้นทั้งทฤษฎีและฝึกปฏิบัติ ในการให้คำปรึกษาจากโปรแกรมการอบรมที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาค้นหาข้อมูล และวิทยากรที่มุ่งเน้นและให้คำแนะนำนักศึกษา มีการเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเองผ่านการทำกิจกรรมกลุ่ม ส่งผลให้นักศึกษามีความเชื่อมั่นและสร้างพลังอำนาจของตนเองว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการช่วยเหลือบุหรี่ และมีความมั่นใจจนสามารถเป็นผู้รณรงค์และป้องกันผู้สูบบุหรี่รายใหม่ได้ดี (กรรณิการ์ ฉัตรดอกไม้ไพร และศศิธร รุจนเวช, 2564)

องค์ความรู้ใหม่

โปรแกรมการอบรมการพัฒนาศักยภาพ ด้านความรู้และการให้คำปรึกษาเรื่องการเลิกบุหรี่ที่เน้นประเด็น การเสริมสร้างพลังอำนาจในการพัฒนาศักยภาพแก่แกนนำนักศึกษาพยาบาล เป็นโปรแกรมที่สามารถนำมา ประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานศึกษาที่มีบริบทแตกต่างกัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) แกนนำนักศึกษาพยาบาลมีทัศนคติเชิงลบต่อบุหรี่ 2) แกนนำนักศึกษาพยาบาล มีความรู้เรื่องบุหรี่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมการอบรมการพัฒนา ศักยภาพ ด้านความรู้และการให้คำปรึกษาเรื่องการเลิกบุหรี่ ดังนั้น 1) ควรต่อยอดโดยนำโปรแกรมการอบรมการพัฒนา ศักยภาพด้านความรู้และการให้คำปรึกษาเรื่องการเลิกบุหรี่ที่เน้นการเสริมสร้างพลังอำนาจ ในการพัฒนา ศักยภาพ แก่แกนนำนักศึกษาพยาบาลไปยังนักศึกษาสาขาอื่น และต่อเนื่องทุกปี เพื่อสร้างพลังอำนาจแก่แกนนำนักศึกษาใน การป้องกันผู้สูบบุหรี่ใหม่ 2) ควรพัฒนาเป็นแนวปฏิบัติในการให้คำปรึกษาในการเลิกบุหรี่แก่นักศึกษาพยาบาล ทุกชั้นปี เพื่อให้ นักศึกษาพยาบาลทุกคนประยุกต์ใช้ความรู้การให้คำปรึกษาเลิกบุหรี่ในผู้ป่วยที่สูบบุหรี่และผู้ที่สนใจ เลิกบุหรี่ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากเครือข่ายวิชาชีพสุขภาพเพื่อสังคมไทยปลอดบุหรี่ โครงการพัฒนา สถาบันอุดมศึกษาปลอดบุหรี่เพื่อสุขภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ ฉัตรดอกไม้ไพร และศศิธร รุจนเวช. (2564). ผลของโปรแกรมการอบรมนักศึกษาพยาบาลในการให้ บริการช่วยเหลือเลิกบุหรี่ในชุมชน. วารสารแพทยธานี, 48(2), 348-365.
- ชมรมนักศึกษาพยาบาลสร้างสังคมไทยปลอดบุหรี่. (2561). สถิติการสูบบุหรี่ของวิทยาลัยเชียงราย. เชียงราย: วิทยาลัยเชียงราย.
- เนติยา แจ่มทิม และคณะ. (2559). ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจในการป้องกันโรคความดันโลหิตสูง ของประชากรที่เสี่ยงต่อการเป็นโรคความดันโลหิตสูง ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา, 22(1), 65-76.
- ประนอม คำผา. (2547). กระบวนการทำงานเพื่อหารายได้ระหว่างเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. ใน วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการจัดการทั่วไป. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- พัชรภณัท ไชยสังข์ และคณะ. (2563). ประสิทธิภาพของการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้และทักษะการให้ คำปรึกษาเรื่องการเลิกบุหรี่ทางออนไลน์ในสถาบันการศึกษา ใน แกนนำนักศึกษาพยาบาล. วารสารพยาบาล, 69(1), 36-43.
- ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ. (2561). รายงานสถิติการบริโภคยาสูบของประเทศไทย พ.ศ. 2561 (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ. (2564). เผยผลสำรวจพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของสำนักงานสถิติ แห่งชาติ ปี 2564. เรียกใช้เมื่อ 9 มีนาคม 2565 จาก <https://www.thaihealth.or.th/?p=264104>
- สุกัญญา คำก้อน และคณะ. (2563). โปรแกรมช่วยเหลือเลิกบุหรี่สำหรับผู้กลับมาสูบบุหรี่ซ้ำของทหารกองประจำการในค่าย กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ จังหวัดชลบุรี. วารสารพยาบาล, 69(1), 44-53.

- สุธีกาญจน์ ไชยลาภ และคณะ. (2561). กิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์วิชาชีพในการเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และทักษะการป้องกันพิษภัยจากบุหรี่ของนักศึกษาพยาบาล. วารสารพยาบาล, 67(1), 33-39.
- อารีย์ เสนีย์ และคณะ. (2556). การพัฒนาศักยภาพแกนนำนักศึกษาพยาบาล ด้านความรู้ ทักษะการต่อต้านบุหรี่ และทักษะการให้คำปรึกษาเรื่องการเลิกบุหรี่ในชุมชน. วารสารพยาบาล, 62(1), 22-31.
- Hurt, R. D. (1999). Treat tobacco dependent and “bend the trend”. Bulletin of the World Health Organization, 77(5), 367-383.
- World Health Organization. (2017). WHO global report on trends in tobacco smoking 2000-2025. Retrieved 2021, from <https://www.who.int/publications/i/item/who-global-report-on-trends-in-prevalence-of-tobacco-use>

การประเมินพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษา* AN EVALUATION OF SOCIAL MEDIA USE BEHAVIORS AND SOCIAL MEDIA LITERACY OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

เจือใจ โพธิ์ศรีทอง*, นลินี ณ นคร, สัจจวรรณ จัตุระโท

Juijai Posritong, Nalinee Na Nakorn, Sungworn Ngudgratoke

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี ประเทศไทย

Master of Education Program, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: ju.b.jang@windowslive.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษา 2) ประเมินการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษา และ 3) ศึกษาผลกระทบของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนประถมศึกษา ปีที่ 4 - 6 จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 480 คน โดยสุ่มหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบมาตราประมาณค่า (ความเที่ยง .990) และแบบวัดการตัดสินใจตามสถานการณ์ (ความเที่ยง .551) วิเคราะห์โดยเทคนิคพรเพ็น ซิตัสเตอร์ ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า อุปกรณ์ที่ใช้มากที่สุด คือ โทรศัพท์มือถือ ระยะเวลาใช้น้อยกว่า 30 นาที/ครั้ง สื่อสังคมออนไลน์ที่นักเรียนมีบัญชี คือ เฟซบุ๊ก ความถี่ในการใช้ 1-2 ครั้ง/วัน ช่วงเวลาที่ใช้บ่อยที่สุด เวลา 18.01 น. - 24.00 น. และเหตุผลหลักในการใช้ เพื่อความบันเทิง 2) การประเมินการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เมื่อวัดด้วยมาตราประมาณค่า พบว่า นักเรียนมีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ระดับน้อย และวัดด้วยแบบวัดการตัดสินใจตามสถานการณ์ อยู่ในระดับปานกลาง และ 3) ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษาที่วัดด้วยมาตราประมาณค่าและปรับแก้ด้วยคะแนนพรเพ็น สิตัสตี้ พบว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\delta = 19.28$), $t = 6.40$, $p = .00$ และวัดแบบวัดการตัดสินใจตามสถานการณ์ พบว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\delta = 0.19$), $t = .46$, $p = 0.84$

คำสำคัญ พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์, การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์, การวิเคราะห์ผลกระทบ, เทคนิคพรเพ็น ซิตัสเตอร์

Abstract

This research aims to 1) Examine primary school students' social media use behaviors, 2) Assess the social media literacy of the primary school students, and 3) Investigate the impact

* Received December 8, 2023; Revised December 27, 2023; Accepted December 30, 2023

of social media use on the social media literacy of the primary school students. Using multi-stage sampling, a sample of 480 4th-6th grade students in Nakhonsrithmmarat province was selected. The measure social media literacy included a rating scale self-assessment (reliability of .990) and situational judgement test (reliability of .551). The data were analyzed using a propensity score matching technique. Research results were as follows: 1) the analysis of primary school students' social media use behaviors shows that students mostly used mobile phones. Their duration of use was less than 30 minutes a day. The primary social media platform on which students have accounts was Facebook.-They used these platforms once or twice daily, with maximum usage between 6:01 p.m. to 12:00 a.m. The predominant purpose of their social media use was for the entertainment. 2) Based on the social media literacy of primary school students assessed by the rating scale, students exhibited a low level of social media literacy. Conversely, when evaluated using an item, they demonstrated a medium level of social media literacy. 3) According to the propensity score matching analysis conducted to assess the impact of social media uses on social media literacy of primary school students, it was found that, based on scores from student's responses to rating scale self-assessment, social media uses had a significant positive impact on students' social media literacy at $\alpha = .05$ ($\delta = 19.28$), $t = 6.40$, $p = .00$. However, when the impact assessment was conducted using scores from students' responses to the situational judgement test, social media uses had a nonsignificant impact on students' social media literacy ($\delta = 0.19$), $t = .46$, $p = 0.84$.

Keywords: Social Media Use Behaviors, Social Media Literacy, Impact Assessment, Propensity Score Matching Technique

บทนำ

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านการสื่อสารได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแทบทุกมิติ และมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตมนุษย์ในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการศึกษา จากบทเรียนของการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของปัจจัย และเงื่อนไขที่จะมีอิทธิพลต่อองค์ประกอบต่าง ๆ สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ใช้กระบวนการสังเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศโดยกำหนดจุดหมายที่ 12 เป้าหมายคนไทยได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพในทุกช่วงวัย มีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ มีคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉมฉบับพลันของโลก สามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข โดยต้องพัฒนาผู้อยู่ในช่วงวัยการศึกษาในระดับพื้นฐาน ให้มีความตระหนักรู้ในตนเอง มีทักษะดิจิทัลและมีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ การดำรงชีวิตและการทำงาน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2566 - 2570, 2565) ทั้งนี้ในระยะของแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 13 ยังเป็นช่วงเวลาที่แนวโน้มของการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดของสื่อจากรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ไปเป็นสื่อสังคมออนไลน์ บทบาทของเครือข่ายทางสังคมออนไลน์เริ่มขยายตัวมากขึ้นเรื่อย ๆ ส่วนหนึ่งมีผลมาจากนโยบายของภาครัฐที่สนับสนุนให้เกิดการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลายทำให้เด็กและวัยรุ่นมีช่องทางที่จะก้าวเข้าสู่โลกออนไลน์ได้ง่ายขึ้น จากผลสรุปการใช้ไอซีทีของเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2565 รายงานว่าเด็กและเยาวชนไทยอายุ 6 - 11 ปี ใช้อินเทอร์เน็ตสูงถึงร้อยละ 95.6 และใช้มือถือสูงถึงร้อยละ 95.8 ขณะที่เด็กอายุ 12 - 14 ปี ใช้

อินเทอร์เน็ตสูงกว่า คือ ร้อยละ 98.9 และใช้มือถือ ร้อยละ 99.1 ซึ่งแนวโน้มการใช้อินเทอร์เน็ตและมือถือสูงขึ้น จากปี 2563 (กองสถิติเศรษฐกิจ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565); (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2565) ได้รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยใน ปี พ.ศ. 2565 ว่าในภาพรวม พฤติกรรมออนไลน์ของคนไทยที่เปลี่ยนแปลงไป (ปี 2556 - 2565) คือ ใช้เพื่อการติดต่อสื่อสาร กลุ่ม Gen Z (อายุน้อยกว่า 22 ปี) ใช้เวลาในการออนไลน์เริ่มลดลงเป็น 8 ชั่วโมง 24 นาทีต่อวัน ซึ่งในปี 2565 มีการผ่อนคลาย มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของ COVID - 19 ทำให้นักเรียน/นักศึกษาสามารถเข้าเรียน ในสถานศึกษา หรือ เริ่มเรียนแบบผสมระหว่างเรียนออนไลน์และเรียนที่โรงเรียนได้ (hybrid learning) ส่วนอุปกรณ์ที่ใช้ในการเข้าถึง อินเทอร์เน็ต คือ โทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 97.15 ปี 2566 การเรียนในศตวรรษนี้ จึงแตกต่างไปจากเดิม เช่น การเข้าถึงความรู้และข้อมูลอย่างไม่มีที่สิ้นสุด (เนื้อหา) มากขึ้นผ่านทางอินเทอร์เน็ต เป้าหมาย คือ การเรียนรู้ ทักษะ (เข้าถึง วิเคราะห์ประเมิน สร้าง) เพื่อแก้ไขปัญหา การเรียนรู้แบบในเวลาจริง (real - time learning) จากหลากหลายสถานที่แหล่งที่มาซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาพและอิเล็กทรอนิกส์ การวิเคราะห์ข้อมูลสื่อประสมการใช้ เครื่องมือเทคโนโลยีสื่อประสมสำหรับการแสดงออก การแสดงความเชี่ยวชาญผ่านสื่อประสม (Jolls, T., 2008) จากการเปลี่ยนแปลงการเรียนดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า สื่อมีอิทธิพลต่อการกำหนดการรับรู้ ความเชื่อ และทัศนคติ ความสำคัญของสารสนเทศในสังคมและ ความจำเป็นในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ความสำคัญที่เพิ่มขึ้นของการสื่อสาร ด้วยภาพและข้อมูล เมื่อเป็นเช่นนี้การรู้เท่าทันสื่อจึงมีความสำคัญต่อการเรียน

จากการเปลี่ยนรูปแบบการเรียนดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า สื่อมีอิทธิพลต่อการกำหนดการรับรู้ ความเชื่อ และทัศนคติ มีความสำคัญของสารสนเทศในสังคมและความจำเป็นในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการสื่อสารด้วย ภาพและข้อมูลจะมีความสำคัญที่เพิ่มขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้การรู้เท่าทันสื่อจึงมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กอายุ 10 - 14 ปี ทั้งในฐานะผู้ส่งสาร และผู้รับสาร ที่นักเรียนต้องรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อจะได้เลือกใช้งานสื่อ สังคมออนไลน์ได้อย่างมีวิจารณญาณ เพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Jolls, T., 2008) จาก Center for Media Literacy อธิบายว่า การรู้เท่าทันสื่อ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ การเข้าถึงสื่อ (Access) การวิเคราะห์สื่อ (Analyze) การประเมินสื่อ (Evaluate) การสร้าง สรรค์สื่อ (Create) และการมีส่วนร่วมใน สื่อ (Participate) และจากการศึกษาตัวอย่างงานวิจัย ที่เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ที่ผ่านมา มีการนำ องค์ประกอบของการรู้เท่าทันสื่อมาศึกษาในแง่มุม ต่าง ๆ ทั้งที่อิงองค์ประกอบและไม่อิงองค์ประกอบของ (Jolls, T., 2008) จาก Center for Media Literacy ตัวอย่างการวิจัยเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่อิงแนวคิด ของ (Jolls, T., 2008) จาก Center for Media Literacy เช่น ศึกษากฎหมาย จุลลรัตน์เมธี และนุชประภา โมกข์ศาสตร์ ศึกษาการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนเพื่อการเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย (ศึกษากฎหมาย จุลลรัตน์เมธี และนุชประภา โมกข์ศาสตร์, 2562) โดยใช้กรอบแนวคิดและชุดตัวชี้วัดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ ศิริกาญจน์ จันทรวีชีโน ศึกษาทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 4 ด้าน โดยยึดกรอบแนวคิดของยูเนสโก UNESCO คือ ทักษะด้านการเข้าถึง ทักษะ ด้านการวิเคราะห์ ทักษะด้านการประเมินค่า (ศิริกาญจน์ จันทรวีชีโน, 2564) และทักษะด้านการสร้างสรรค์ ปัญญาพร เกื้อนุ้ย ศึกษาการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเข้าถึงสื่อและสารสนเทศ ด้านการประเมินผลและ การทำความเข้าใจสื่อและสารสนเทศ (ปัญญาพร เกื้อนุ้ย, 2565) และด้านการใช้และการสร้างสื่อและสารสนเทศ (สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) ศึกษาการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศตาม กรอบการประเมินการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ 3 ตัวชี้วัด คือ การเข้าถึง การประเมินและการสร้าง สำหรับตัวอย่างการวิจัยเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่ออิงแนวคิดของ (Jolls, T., 2008) จาก Center for Media Literacy เช่น (ปกรณ ประจันบาน และอนุชา กอนพวง, 2559) พัฒนาแบบ

วัดทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านการรู้เท่าทันสื่อ ส่วนการนำกรอบแนวคิดการรู้เท่าทันสื่อของ (Jolls, T., 2008) มาศึกษาในแง่ผลของการศึกษาผลกระทบนั้นยังไม่พบตัวอย่างการวิจัย

โดยการศึกษาผลกระทบของโครงการ นโยบายทางสังคมมีการดำเนินการในหลายแนวทางทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเป้าหมายของการศึกษา เช่น การศึกษาเชิงลึก การสำรวจความเห็นจากมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย วิธีการประมาณการสมการถดถอย การใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติ การศึกษาเปรียบเทียบโดยใช้กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง คำว่า ผลกระทบ เป็นคำที่อธิบายถึงผลที่มีต่อผู้รับประโยชน์จากโครงการโดยตรง (สังวรณั จัตตระโทก, 2564) กล่าวว่า ผลกระทบ หมายถึง ผลลัพธ์สุทธิ (Net Result) ของโครงการ เช่น ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนในโครงการที่ดำเนินการขึ้น ซึ่งคำนวณจากผลต่างของผลลัพธ์ที่วัดจากกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการกับกลุ่มที่ไม่ได้รับโครงการ นอกจากนี้ผลกระทบยังหมายถึงผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มคนในระดับกว้าง (สังวรณั จัตตระโทก, 2564) กล่าวว่า คำว่า “ผลกระทบ” เป็นคำสะท้อนถึงความเป็นสาเหตุ - ผลลัพธ์ ของโครงการหรือเป็นความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานกิจกรรมของโครงการกับผลลัพธ์ของโครงการ (Outcome) การประเมินผลกระทบจึงเป็นการระบุขนาดของผลการดำเนินกิจกรรมของโครงการที่มีต่อสถานะของกลุ่มคน หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ และบางครั้งต้องอธิบายให้ได้ว่าทำไมผลที่เกิดขึ้นจึงเป็นผลขนาดเล็ก หรือใหญ่ แล้วแต่กรณี (สังวรณั จัตตระโทก, 2564) ดังนั้นหากต้องการศึกษาผลกระทบให้สามารถเข้าใจผลในเชิงเหตุผล - ผลลัพธ์ (Cause - Effect) ได้อย่างชัดเจน จำเป็นต้องควบคุมตัวแปรอื่นก่อน เทคนิคที่นิยมใช้ควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนในปัจจุบัน คือ เทคนิคโพรเพนซิตีสกอร์ (Propensity Score) ซึ่งมีบทบาทในการควบคุมปัจจัยแทรกซ้อนหลาย ๆ ตัวเพื่อให้ประเมินอิทธิพลของตัวแปรต้นต่อตัวแปรตามได้ชัดเจนมากขึ้น (สังวรณั จัตตระโทก, 2564) ผู้วิจัยจึงเลือกเทคนิคโพรเพนซิตีสกอร์ (Propensity score) มาประเมินผลกระทบการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษาโดยการควบคุมตัวแปรอิทธิพลของตัวแปรต้นที่มีอิทธิพลต่อการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนที่มีอายุในช่วง 10 - 12 ปี ซึ่งเป็นวัยที่เตรียมเข้าสู่วัยรุ่น และจากผลการสำรวจ พบว่า มีการใช้อินเทอร์เน็ตสูงขึ้นและใช้มือถือสูงร้อยละ 99 โดยงานวิจัยนี้พยายามขจัดปัจจัยแทรกซ้อน ได้แก่ ตัวแปรภูมิหลังของนักเรียน ประกอบด้วย ตัวแปรเพศ อายุ ระดับชั้น ตัวแปรข้อมูลของโรงเรียน ประกอบด้วย จำนวนครู จำนวนนักเรียน จำนวนคอมพิวเตอร์ จำนวนคอมพิวเตอร์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต และขนาดโรงเรียน เพื่อจะทำให้เห็นผลกระทบของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษาชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ประเมินการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ และศึกษาผลกระทบของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษา เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้ไปประกอบการช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแนะนำ ส่งเสริมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างถูกวิธี นำไปสู่สภาวะการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยและเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษา
2. เพื่อประเมินการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษา
3. เพื่อศึกษาผลกระทบของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างและประชากร

1.1 ประชากร เป็นนักเรียนประถมศึกษา 4 ถึง 6 ปีการศึกษา 2565 สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช จำนวน 7,563 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ถึง 6 จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 480 คน ได้มาโดยการสุ่มหลายขั้นตอน โดยมีขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

สุ่มเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช มา 2 เขต จาก 4 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช ได้แก่ พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 1 และพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

สุ่มอำเภอจากพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 1 และพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 มาอย่างละ 2 อำเภอ

สุ่มโรงเรียนจากอำเภอในข้อที่ 2 มาอย่างละ 2 โรงเรียน รวมเป็น 4 โรงเรียน

สุ่มนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 จากโรงเรียนที่สุ่มได้ในข้อที่ 3 มาระดับชั้นละ 30 คน ได้นักเรียน ประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 160 คน ได้นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 160 คน ได้นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 160 คน รวมเป็น 480 คน

2. เครื่องมือการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือ 2 ฉบับ ดังนี้

แบบประเมินพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์และการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังของนักเรียน จำนวน 8 ข้อ ประกอบด้วย ตัวแปรเพศ อายุ ระดับชั้น ข้อมูลของ โรงเรียน ประกอบด้วย จำนวนครู จำนวนนักเรียน จำนวนคอมพิวเตอร์ จำนวนคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ขนาดโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการและเติมข้อความ

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ 1) อุปกรณ์ที่ใช้เป็นช่องทางในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 2) สื่อสังคมออนไลน์ที่นักเรียนมีบัญชีผู้ใช้ 3) ความถี่ต่อวัน ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 4) ช่วงเวลาที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ 5) ระยะเวลาเฉลี่ยต่อครั้ง ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 6) ระยะเวลาเฉลี่ยต่อวันในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และ 7) เหตุผลในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีลักษณะเป็นแบบ ตรวจสอบรายการ จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 3 วัดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษา โดยใช้มาตรประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 5 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการเข้าถึงสื่อ ทักษะการวิเคราะห์สื่อ ทักษะการประเมินสื่อ ทักษะการสร้าง สรรค์สื่อ และทักษะการมีส่วนร่วมในสื่อ จำนวน 25 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่มากที่สุด ถึงน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 วัดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษา โดยใช้แบบวัดการตัดสินใจ ตาม สถานการณ์ (situational judgement test) แบ่งออกเป็น 5 ทักษะ ทำนองเดียวกับมาตรประมาณค่า จำนวน 10 ข้อ ลักษณะเป็นข้อสอบแบบสถานการณ์ให้เลือกตอบ 4 ตัวเลือก ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน

แบบบันทึกข้อมูลของโรงเรียน เป็นแบบบันทึกข้อมูลของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้อมูลด้าน จำนวนครู จำนวนนักเรียน จำนวนคอมพิวเตอร์ จำนวนคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต และขนาดโรงเรียน ซึ่งสืบค้นมาจากฐานข้อมูล bopp-obec โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 <https://data.bopp-obec.info/emis/schooldata-view>. และโทรศัพท์ขอสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับ จำนวนคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้จากเจ้าหน้าที่ดูแลเครื่องคอมพิวเตอร์

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบวัดการรู้เท่าทันสื่อของปกรณ (ปกรณ ประจันบาน และอนุชา กอนพวง, 2559) มาทำการศึกษาในบริบทการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษา จึงทำการตรวจสอบคุณภาพรายข้อ และคุณภาพทั้งฉบับก่อนนำไปใช้ ทั้งนี้ทำการวิเคราะห์คุณภาพรายข้อโดยหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนราย

ข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item Total Correlation) และหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยหาสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) กรณีคะแนนไม่เป็น 0 และ 1 ส่วนกรณีคะแนนเป็น 0 และ 1 ใช้วิธีของคูเดอร์ริชาร์ดสัน สูตร KR 20 ดังนี้

- คุณภาพแบบวัดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ แบบมาตราประมาณค่า จำนวน 25 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.83 - 0.94 ความเที่ยง เท่ากับ .990

- คุณภาพแบบวัดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ แบบวัดการตัดสินใจตามสถานการณ์ จำนวน 10 ข้อ มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.379 - 0.479 ค่าอำนาจจำแนก 0.354 - 0.937 ความเที่ยงเท่ากับ .551

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ประสานงานครูผู้ประสานงานการเก็บข้อมูล พร้อมอธิบายรายละเอียดของแบบประเมินพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษาเพื่อให้เข้าใจตรงกันในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนัดวันส่งและรับแบบประเมินดังกล่าว และตรวจสอบความสมบูรณ์ และความครบถ้วนของการตอบคำถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษาโดยหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษาโดยหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์ผลกระทบของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการรู้เท่าทันทางสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษา ด้วยเทคนิคพรเพนสตีส์เตอร์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ มีดังนี้

1. การศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า 1) นักเรียนส่วนมาก มีจำนวนอุปกรณ์ที่ใช้เป็นช่องทางในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 1 เครื่อง (ร้อยละ 89.63) 2) อุปกรณ์หลักที่นักเรียนใช้ คือ โทรศัพท์มือถือ (ร้อยละ 49.41) รองลงมา คือ ไอแพด/ แท็บเล็ต (ร้อยละ 25.00) 3) สื่อสังคมออนไลน์หลักที่นักเรียนมีบัญชี คือ Facebook รองลงมา คือ Line (ร้อยละ 34.16) 4) ความถี่ต่อวันในการใช้สื่อสังคมออนไลน์สูงสุด คือ ใช้ 1 - 2 ครั้ง/วัน (ร้อยละ 75.00) 5) ช่วงเวลาที่นักเรียนใช้สื่อสังคมออนไลน์บ่อยที่สุด คือ เวลา 18.01 น. - 24.00 น. (ร้อยละ 60.83) 6) ระยะเวลาเฉลี่ยต่อครั้งที่นักเรียนใช้สื่อสังคมออนไลน์สูงสุด คือ น้อยกว่า 30 นาที/ครั้ง (ร้อยละ 56.67) 7) ระยะเวลาเฉลี่ยต่อวันในที่นักเรียนใช้สื่อสังคมออนไลน์สูงสุด คือ ใช้น้อยกว่า 30 นาที/วัน (ร้อยละ 60.78) และ 8) เหตุผลหลักในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ คือ เพื่อความบันเทิง (ร้อยละ 30.09) รองลงมา คือ เพื่อการสื่อสาร (ร้อยละ 19.29)

2. การประเมินการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษา เมื่อวัดด้วยมาตราประมาณค่า พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ระดับน้อย ส่วนรายด้านอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน เมื่อวัดด้วยแบบวัดการตัดสินใจตามสถานการณ์ พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ระดับปานกลาง ส่วนรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการเข้าถึงสื่ออยู่ในระดับสูง

3. การศึกษาผลกระทบของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษา

3.1 ผลการคำนวณคะแนนพรเพนสตีส์ เพื่อเปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนประถมศึกษา โดยแบ่งกลุ่มการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์สูง และกลุ่ม

ที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่ำ พบว่า ค่าเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์สูงมีค่าเท่ากับ .598 (SD = .264) และกลุ่มที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่ำมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ .098 (S.D. =.183) ส่วนผลการเปรียบเทียบการแจกแจงของพรเพนสิตี้สเกอร์ของกลุ่มนักเรียนที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์สูงและต่ำ พบว่า ค่าพรเพนสิตี้สเกอร์ของทั้งสองกลุ่มมีการกระจายของคะแนนระหว่าง .0 ถึง 1.0 จึงน่าจะช่วย ในการจับคู่ (Matching) กลุ่มตัวอย่างนักเรียนทั้งสองกลุ่มให้เท่าเทียมกันเพื่อนำไปเปรียบเทียบกันได้

3.2 ผลการวิเคราะห์ความเท่าเทียมกันของภูมิหลังของกลุ่มที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์สูงและกลุ่มที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่ำ ก่อนและหลังปรับแก้ด้วยคะแนนพรเพนสิตี้ เพื่อเปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษา โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรภูมิหลังก่อนปรับแก้ด้วย คะแนนพรเพนสิตี้ของกลุ่มที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์สูง (High Use) และกลุ่มที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่ำ (Low Use) จะเห็นได้ว่าตัวแปรภูมิหลังทุกตัว มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และภายหลังการปรับแก้ด้วยคะแนนพรเพนสิตี้จะเห็นว่า สถิติ F และ F^* ของโมเดลที่มีปฏิสัมพันธ์จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางมีค่าน้อยและไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า คะแนนพรเพนสิตี้ช่วยขจัดความแตกต่างของตัวแปรภูมิหลังของกลุ่มที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์สูงและกลุ่มที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่ำได้ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สถิติพื้นฐานและผลการวิเคราะห์ความเท่าเทียมกันของภูมิหลังของกลุ่มที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์สูงและกลุ่มที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่ำ ก่อนและหลังปรับแก้ด้วยคะแนนพรเพนสิตี้

ตัวแปรภูมิหลัง	การใช้สื่อสังคมออนไลน์				ก่อนปรับแก้		หลังปรับแก้			
		n	M	S.D.	t	p	F	p	F*	p
sex	high use (1)	383	1.41	.50	-1.76	.08	.02	.89	1.50	.21
	low use (0)	96	1.51	.50						
age	high use (1)	382	10.23	1.03	-.80	.42	1.42	.23	.45	.71
	low use (0)	94	10.34	1.16						
level	high use (1)	380	1.94	.79	-.91	.36	.53	.47	.35	.79
	low use (0)	94	2.02	.83						
size	high use (1)	96	1.95	.20	5.33	0.00	.105	.746	.07	.98
	low use (0)	384	1.70	.45						
teacher	high use (1)	96	18.22	4.32	-5.94	0.00	.68	.40	.68	.57
	low use (0)	384	24.09	9.41						
student	high use (1)	96	178.83	86.65	-9.82	0.00	1.47	.22	.98	.40
	low use (0)	384	355.91	171.14						
computer	high use (1)	96	27.93	6.61	-5.20	0.00	1.80	.19	1.79	.15
	low use (0)	384	39.93	22.34						
internet	high use (1)	96	15.14	5.07	-7.40	0.00	2.26	.13	1.83	.13
	low use (0)	384	28.73	17.78						

หมายเหตุ: F* หมายถึง F จากโมเดลที่มีปฏิสัมพันธ์จากการวิเคราะห์ two - way ANOVA

3.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษา

3.3.1 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนประถมศึกษาที่วัดด้วยมาตราประมาณค่า

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษาที่วัดด้วยมาตรประมาณค่า จำแนกตามกลุ่มที่แบ่งตามคะแนนโพเพนลิตี้ ($k = 5$) และผลการเปรียบเทียบในภาพรวม พบว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่งผลกระทบต่อการใช้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\delta = 19.28$), $t = 6.40$, $p = .00$ รายละเอียด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษาที่วัดด้วยมาตรประมาณค่า ที่ปรับแก้ด้วยคะแนนโพเพนลิตี้

k	การรู้เท่าทันสื่อ	n	M	S.D.	n	n ² /N ²	Diff	t	p
1	high use (1)	14	73.78	15.14	345	0.51	23.31	6.17	.00
	low use (0)	331	50.46	13.79					
2	high use (1)	2	63.50	2.12	7	0.00	25.10	6.85	.00
	low use (0)	5	38.40	4.77					
3	high use (1)	33	32.93	11.08	63	0.01	7.00	3.16	.00
	low use (0)	30	25.93	5.11					
4	high use (1)	5	46.80	7.98	7	0.00	21.80	3.65	.02
	low use (0)	2	25.00	0.00					
5	high use (1)	42	40.69	9.40	58	0.01	7.56	2.37	0.02
	low use (0)	16	33.12	14.06					
							19.28	6.40	.00

3.3.2 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนประถมศึกษาที่วัดด้วยแบบวัดการตัดสินใจตามสถานการณ์

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษาที่วัดด้วยแบบวัดการตัดสินใจตามสถานการณ์จำแนกตามกลุ่มที่แบ่งตามคะแนนโพเพนลิตี้ ($k = 5$) และผลการเปรียบเทียบในภาพรวม พบว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่งผลกระทบต่อการใช้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\delta = 0.19$), $t = .46$, $p = 0.84$ รายละเอียด ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษาที่วัดด้วย แบบวัดการตัดสินใจตามสถานการณ์ ที่ปรับแก้ด้วยคะแนนโพเพนลิตี้

k	การรู้เท่าทันสื่อ	n	M	S.D.	n	n^2/N^2	Diff	t	p
1	high use (1)	14	6.35	1.98	345	0.51	0.00	.00	0.99
	low use (0)	331	6.35	1.83					
2	high use (1)	2	5.00	0.00	7	0.00	-1.20	-1.23	0.28
	low use (0)	5	6.20	1.30					
3	high use (1)	33	6.42	0.96	63	0.17	0.59	1.66	0.10
	low use (0)	30	5.83	1.72					
4	high use (1)	5	5.60	0.89	7	0.00	1.60	1.88	0.12
	low use (0)	2	4.00	1.41					
5	high use (1)	42	5.97	2.46	58	0.01	0.85	1.18	0.24
	low use (0)	16	5.12	2.44					
							0.19	.46	0.84

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่นำเสนอข้างต้น ผู้วิจัยเสนอประเด็นการอภิปรายข้อค้นพบสำคัญที่ได้จากการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า อุปกรณ์ที่นักเรียนใช้เป็นช่องทางในการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากที่สุด คือ โทรศัพท์มือถือ (ร้อยละ 49.41) รองลงมา คือ ไอแพด/แท็บเล็ต (ร้อยละ 25) ระยะเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่ใช้น้อยกว่า 30 นาที/ครั้ง สื่อสังคมออนไลน์ที่นักเรียนมีบัญชีผู้ใช้งานมากที่สุด คือ เฟซบุ๊ก (ร้อยละ 86.25) รองลงมา คือ ไลน์ (ร้อยละ 73.75) ความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่ใช้ 1 - 2 ครั้ง/วัน ช่วงเวลาที่ใช้อย่างน้อยที่สุด คือ เวลา 18.01 น. ถึง 24.00 น. และเหตุผลในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อความบันเทิง รองลงมา คือ เพื่อการสื่อสาร พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ดังกล่าวนี้ มีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ (กองสถิติเศรษฐกิจ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565) ที่สำรวจเยาวชนทั้งประเทศ พบว่า ระดับประถมศึกษามีการใช้โทรศัพท์มือถือสูง (กลุ่มอายุ 12 - 14 ปี ร้อยละ 99.1 และกลุ่มอายุ 6 - 11 ปี ร้อยละ 95.8) ส่วนเหตุผลของ การใช้สื่อสังคมออนไลน์นั้นก็ไปในทิศทางเดียวกับผลการสำรวจของ (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2565) ที่รายงานว่า เยาวชนในช่วงวัยนี้ใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อการสื่อสารเป็นลำดับแรก ซึ่งผลการวิจัยนี้ พบว่า นักเรียนประถมศึกษาใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อการสื่อสารเป็นลำดับที่สอง ส่วนช่วงเวลาของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษาสอดคล้องกับช่วงเวลาที่กลุ่มเยาวชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในวันที่มีการเรียน คือ ช่วงหลังเลิกเรียน ช่วงก่อนนอน (ทัศนีย์ ประธาน, และคณะ, 2562)

2. ผลการประเมินการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษา เมื่อวัดด้วยมาตรฐานค่า พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ระดับน้อย ส่วนรายด้านอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน เมื่อวัดด้วยแบบวัดการตัดสินใจตามสถานการณ์ พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ระดับปานกลาง ส่วนรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการเข้าถึงสื่ออยู่ในระดับสูง

3. การวิเคราะห์ผลกระทบของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ที่วัดด้วยมาตรฐานค่า และปรับแก้ตัวแปรแทรกซ้อนด้วยเทคนิคโพเพนซิติสเกอร์ พบว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่งผลกระทบต่อ การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อวิเคราะห์ผลกระทบโดยใช้คะแนนจากแบบวัดการตัดสินใจตามสถานการณ์ พบว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่งผลกระทบต่อ การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือไม่ส่งผลกระทบทางบวก ผลการวิเคราะห์มีประเด็นอภิปราย ดังนี้

3.1 ผลการวิจัยนี้ไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่งผลกระทบทางบวกหรือไม่มีผลกระทบทางบวกต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนประถมศึกษา เนื่องจากผลกระทบที่ได้จากการวัด 2 วิธีนี้ไม่สอดคล้องกันแม้ว่าคำถามที่วัดคุณลักษณะจะวัดในนิยามเดียวกัน กล่าวคือ ผลจากการวัด หรือคะแนนการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้จากมาตรฐานค่าเป็นระดับความสามารถของนักเรียนที่รายงานตนเองตามการรับรู้ ประสบการณ์ที่ตนได้ปฏิบัติในเรื่องการเข้าถึงสื่อ การวิเคราะห์สื่อ การประเมินสื่อ การสร้างสรรค์สื่อ และการมีส่วนร่วมในสื่อว่าปฏิบัติมากน้อยระดับใด ขณะที่ผลการวัดหรือคะแนนที่ได้จากแบบวัดการตัดสินใจตามสถานการณ์นั้นเป็นระดับความสามารถที่นักเรียนตอบภายใต้สถานการณ์สมมติที่นักเรียนตัดสินใจกระทำในสถานการณ์ซึ่งสะท้อนถึงประสบการณ์เกี่ยวกับการเข้าถึงสื่อ การวิเคราะห์สื่อ การประเมินสื่อ การสร้างสรรค์สื่อ และการมีส่วนร่วมในสื่อที่ผ่านมา การคิด ตัดสินใจตอบส่วนหนึ่งมาจากการใช้ความสามารถทางปัญญาเพื่อเลือกคำตอบหนึ่งคำตอบจากตัวเลือกที่กำหนดให้ แบบแผนการตอบที่ไม่สอดคล้องกันของทั้งสองลักษณะนี้อาจทำให้ การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียน มีความแตกต่างกัน

3.2 การใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่งผลกระทบต่อเชิงบวกแสดงให้เห็นว่านักเรียนยังมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากจะมีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้นซึ่งเป็นเรื่องดี สมควรส่งเสริมให้นักเรียนใช้สื่อสังคมออนไลน์ ในขณะที่อีกด้านหนึ่ง พบว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์ไม่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ทางบวก อย่างไรก็ตาม การทำให้นักเรียนมีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เพิ่มขึ้นย่อมสามารถทำได้ ถ้านักเรียนได้รับ การอบรม เลี้ยงดูอย่างเอาใจใส่ ได้รับฝึกฝนให้ทำกิจกรรมเชิงตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และรู้จักใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างมีดุลพินิจ ซึ่ง (ชุตติมาภรณ์ คำชาย, 2561) ให้ข้อเสนอแนะว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์หากใช้อย่างรู้เท่าทันย่อมส่งผลดีต่อการใช้ชีวิตในยุคปัจจุบันที่สื่อสังคมออนไลน์เข้าถึงง่าย สะดวก รวดเร็ว ฉะนั้นเมื่อการจำกัดการเข้าถึงสื่อที่เป็นไปได้ยากจึงควรเน้นที่ การเสพสื่ออย่างมีสติ การให้คำแนะนำเด็กว่า ต้องรู้จักวิเคราะห์เนื้อหาสื่อ มีวิจารณญาณในการบริโภคสื่อ รู้จักประเมินคุณค่าของสื่อว่ามีประโยชน์ต่อตนเองมากน้อยเพียงใด รู้จักเลือกสื่อที่มีเนื้อหา ความคิด มุมมองที่ดีและเป็นประโยชน์ และรู้จักนำไปใช้เผยแพร่ต่ออย่างเหมาะสมโดยไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่น เพื่อให้เด็กและเยาวชนเกิดการเข้าใจ และสามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย

3.3 พ่อแม่หรือผู้ปกครอง เป็นสถาบันครอบครัวที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดจึงจำเป็นต้องทำอย่างยิ่ง ที่พ่อแม่ผู้ปกครองต้องทำความเข้าใจภัยอันตรายต่าง ๆ ที่แฝงมากับสื่ออินเทอร์เน็ต และความเสี่ยงทั้งหลายที่เด็กต้องเผชิญที่นับวันจะยิ่งซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถป้องกันได้ ถ้าพ่อแม่ผู้ปกครองรู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและสามารถปรับตัวเพื่อช่วยชี้นำเด็กให้ สามารถคิดวิเคราะห์ แยกแยะได้ด้วยตนเองว่าสิ่งใดดี สิ่งใดไม่ดี เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันการให้รู้เท่าทันการใช้สื่อดิจิทัล คือ รู้ใช้ (Use) รู้เข้าใจ (Understand) และรู้สร้างสรรค์ (Create) (สุภารักษ์ จูตระกูล, 2559) นอกจากนี้ ครอบครัวจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีใน การรู้จักเลือกสื่อและใช้ประโยชน์จากสื่ออย่างพอดีทั้งเนื้อหาและปริมาณ สอนและปลูกฝังค่านิยมใน การบริโภคสื่อที่ดีให้กับบุตรหลาน พุดคุยวิเคราะห์สื่อร่วมกันเพื่อให้รู้เท่าทันสื่อซึ่งจะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กตั้งแต่เยาว์วัย รวมถึงต้องติดตามเทคโนโลยีที่มีในปัจจุบันให้ทันและควรหาความรู้เกี่ยวกับการป้องกัน การใช้อินเทอร์เน็ตที่ไม่เหมาะสม (ชุตติมาภรณ์ คำชาย, 2561)

3.4 สถาบันการศึกษาควรนำข่าวสารข้อมูลหรือเนื้อหาจากสื่อสังคมออนไลน์หลากหลายประเภทเข้ามาในห้องเรียนเพื่อให้เกิดผลกระทบการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ทางบวกด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เด็กได้ฝึกตั้งคำถาม ตีความ วิเคราะห์เนื้อหา ประเมินคุณค่า และคาดการณ์ผลกระทบต่อผู้รับสารและผู้ส่งสาร โดยบูรณาการแนวทางการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์กับสาระการเรียนรู้กลุ่มวิชาต่าง ๆ ซึ่งแนวทางนี้ถูกนำมาใช้ใน สหกรณ์รัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) ที่มีการบูรณาการแนวทางการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ และดิจิทัลในรายวิชาบังคับ สำหรับนักเรียนระดับประถมและมัธยมศึกษา (อายุ 5 - 16) ปี เช่น วิชาภาษาเกาหลี วิชาจริยธรรม วิชาสังคมศึกษา ที่เสริมมุมมองการวิเคราะห์และวิพากษ์เนื้อหาสื่อ เสริมภาพในการแสดงความคิดเห็นรวมถึงการใช้อินเทอร์เน็ตที่คำนึงถึงการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลและความเป็นส่วนตัว ขณะที่วิชาฝึกทักษะ (practical studies) เน้นทักษะการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อค้นหาและเก็บข้อมูล (พรรษาสิริ กุหลาบ, 2563) การส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล ยิ่งฝึกฝนจะยิ่งทำให้เด็กมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อที่แข็งแกร่งขึ้นเป็นลำดับ นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรม วรรณคดีการรู้เท่าทันสื่อในสถาบันการศึกษา โดยการจัดตั้งครูและนักเรียนแกนนำในการรณรงค์ ส่งเสริม ร่วมกิจกรรมเท่าทันสื่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้นักเรียนเกิดความตื่นตัว และเกิดกระแสความนิยมใหม่ที่เป็นผู้บริโภคสื่ออย่างชาญฉลาด ใช้อย่างเหมาะสมและพอดี รวมทั้งครูต้องสอนในเรื่องทักษะชีวิตที่ไม่มีในตำราเรียน การปลูกฝังหรือสร้างจิตสำนึกให้เด็กตระหนักว่า วัฒนธรรมไทยเป็นสิ่งที่มีความค่าเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กและเยาวชนให้เป็นคนมีคุณธรรมจริยธรรมและมีสติ พร้อมทั้งเข้าใจการเปิดรับความหลากหลายของวัฒนธรรม (ชุตติมาภรณ์ คำชาย, 2561)

3.5 หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม กำกับ ดูแลเด็กและเยาวชนให้มีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ตามขอบข่ายหน้าที่ของหน่วยงาน เช่น การออกกฎหมายที่ทันต่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ การควบคุมสื่อที่กระทำผิด การบังคับใช้กฎหมาย การลงโทษผู้กระทำผิด การกำกับดูแลทางวิชาชีพ จรรยาบรรณของสื่อ การสร้างกลไกการเฝ้าระวังสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่สร้างสรรคสังคมและสนับสนุนสื่อที่สร้างสรรค ทั้งนี้การวิจัยของชุดิมาภรณ์ คำชาย ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไว้หลายประการ เช่น 1) ควรมีการออกกฎหมายควบคุมสื่อและโฆษณาที่ปรากฏบนสื่อออนไลน์ โดยกฎหมายควรมีความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์และทันต่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ สำหรับประมวลกฎหมายอาญาก็อาจจะปรับปรุงแก้ไขให้ครอบคลุมธุรกิจสื่อลามกบนอินเทอร์เน็ตโดยมีบทลงโทษผู้กระทำผิดที่ชัดเจนและมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดจริงจัง 2) ควรเร่งส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และโทรคมนาคมรวมตัวกันเพื่อให้มีการกำกับดูแลทางวิชาชีพ จรรยาบรรณในเนื้อหาสื่อที่อาจส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน โดยให้มีการออกกฎแนวปฏิบัติทางจรรยาบรรณวิชาชีพ ควบคุมดูแลจรรยาบรรณของสื่อให้ได้มาตรฐาน 3) ส่งเสริมกลไกการเฝ้าระวังสื่อที่ไม่สร้างสรรคสังคม สนับสนุนให้หน่วยงานหลัก เช่น สถาบันเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตสำหรับครอบครัว เพื่อทำหน้าที่ เป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตกับพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ 4) ควรมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้เท่าทันสื่อผ่านสถาบันต่าง ๆ และสร้างการมีส่วนร่วมให้กับเด็กและเยาวชนในเรื่องสื่อออนไลน์ (ชุดิมาภรณ์ คำชาย, 2561) นอกจากนี้องค์กรภาครัฐอาจจัดกิจกรรมให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วมในโอกาสสำคัญต่าง ๆ เช่น วันเด็ก หรือหน่วยงานอาจเข้าไปร่วมจัดกิจกรรมในสถานศึกษาเพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่แสดงถึงรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ เช่น การดำเนินงานทำนองเดียวกับคณะกรรมการความปลอดภัยทางอินเทอร์เน็ตของเกาหลี (Korean Internet Safety Commission; KISCOM) องค์กรกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต (Korean Broadcasting Institute; KBI) ที่ส่งผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อและศิลปะไปร่วมสอนในโรงเรียนรวมถึงผลิตวัสดุการศึกษาและการให้คำแนะนำเพื่อให้ครูและผู้ปกครองนำไปใช้ต่อไป หรืออาจใช้แนวทางของกระทรวงศึกษาธิการของสิงคโปร์ที่จัดทำแนวทางการสอนทักษะ การรู้เท่าทันสารสนเทศโดยจัดทำชุดคู่มือเบื้องต้น เรื่องสุขภาวะทางอินเทอร์เน็ต (Cyber Wellness Starter Kit) เรื่องประโยชน์และความเสี่ยงจากการใช้อินเทอร์เน็ตให้โรงเรียนนำไปใช้ โดยมีหัวข้อที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ การสร้างความสัมพันธ์เพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากเด็กผ่านช่องทางออนไลน์ (Online Grooming) ภาพโป๊เปลือยการติดเกม และความเสี่ยงจากการดาวน์โหลดแบบผิดกฎหมาย (พรรษาสิริ กุหลาบ, 2563) เป็นต้น

3.6 บทบาทของสื่อมวลชนที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เชิงบวกนั้นสื่อมวลชนควรมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสื่อที่ดีเพื่อการพัฒนาเด็ก เยาวชน และสังคม ควรต่อต้านสื่อที่ส่งเสริมค่านิยม ความคิด หรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ควรคำนึงถึงจรรยาบรรณเป็นหลักโดยนำเสนอสิ่งที่เป็จริงไม่บิดเบือน นำเสนอสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อสังคม พัฒนามาตรฐานในการนำเสนอ และควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (ชุดิมาภรณ์ คำชาย, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมของ BBC ในสหราชอาณาจักรที่ดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศและดิจิทัล โครงการ BBC School Report ที่จัดอบรมการเป็นนักข่าวให้กับนักเรียนและนำผลงานของเด็กและเยาวชนไปเผยแพร่ทางช่องทางของ BBC การจัดอบรมเรื่องข่าวและข้อมูลปลอม (Fake News and Fake Information) ในโรงเรียนและการจัดทำเว็บไซต์ที่เป็นแหล่งข้อมูลออนไลน์สำหรับนักการศึกษาและผู้ปกครองเกี่ยวกับบทเรียนและคู่มือเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ (พรรษาสิริ กุหลาบ, 2563)

3.7 บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนควรสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์และมีวิจารณญาณ (เกิดกระบวนการคิดได้ คิดเป็น และเห็นถูก) ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมพื้นที่สร้างสรรค์ให้กับเด็กและเยาวชนเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้เกิด เครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังสื่อ เครือข่ายผู้บริโภคเฝ้าระวังสื่อตลอดจน

เครือข่ายสังคมในหลากหลายรูปแบบเพื่อร่วมกันปกป้องคุ้มครองเด็ก (ชุดิมาภรณ์ คำชาย, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดโครงการอบรมเกี่ยวกับการผลิตสื่อให้กับนักเรียนประถมศึกษาในประเทศสิงคโปร์ (พรราชสีมา กุหลาบ, 2563)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1) พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อาจมีผลกระทบทางบวกและไม่มีผลกระทบต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนทางบวก ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยเฉพาะครูผู้สอนควรนำสื่อสังคมออนไลน์มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียน โดยบูรณาการทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เข้ากับสาระวิชาต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนมีความตระหนักถึงผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์อย่างรอบด้าน เข้าใจถึงความหมายของเนื้อหาจากสารและรูปแบบของสื่อที่ให้เห็นหรือได้ยิน สามารถวิเคราะห์และแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อการตรวจสอบ สามารถประเมินความสมจริงของเนื้อหาสารอย่างสมเหตุสมผลก่อนที่จะตัดสินใจเชื่อหรือส่งต่อข้อมูลไปยังผู้อื่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและจริยธรรมของตนเองที่อาจสร้างผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคม 2) หน่วยงานต้นสังกัดหรือสถานศึกษาควรจัดทำนโยบายหรือสนับสนุนแนวทางการผลิตนวัตกรรมการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ที่มีการบูรณาการแนวทางการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์กับสาระการเรียนรู้กลุ่มวิชาต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นสื่อในการเรียนรู้โดยเฉพาะสาระเทคโนโลยี หรืออาจสนับสนุนสื่อเสริมประเภทต่าง ๆ เช่น วิดีทัศน์ นอกจากนี้ สถานศึกษาควรจัดทำกิจกรรมเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านเสียงตามสายที่นักเรียนสามารถเข้าถึงได้นอกเวลาเรียนโดยให้นักเรียนสร้างเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับช่องทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์ ตลอดจนภัยจากสื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ให้นักเรียน อีกด้านหนึ่งสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลทั้งด้านการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์ให้แก่ผู้ปกครองเพื่อช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจ เข้าถึงภัยอันตรายต่าง ๆ ที่แฝงมากับสื่ออินเทอร์เน็ต เรียนรู้วิธีการเฝ้าระวังการบริโภคสื่อของบุตรหลานให้รู้เท่าทันทั้งในบริบทของผู้รับสารและผู้ส่งสาร 3) หน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ควรมีแนวทางที่เป็นรูปธรรมในการกำกับ การติดตามและประเมินการใช้สื่อหรือเฝ้าระวังสื่อสังคมออนไลน์ที่อาจส่งผลกระทบต่อเด็ก ควรนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยต่าง ๆ ไปเป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อการรณรงค์การให้ความสำคัญต่อการรู้ทันและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น การดำเนินงานหอกระจายข่าวเสียงตามสายของชุมชน 4) พ่อแม่ผู้ปกครองควรปรับตัวให้ทันต่อโลกของการเปลี่ยนแปลง โดยเข้ามาเรียนรู้ร่วมกับบุตรหลาน และ ร่วมมือกับครู สถานศึกษา และชุมชนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเฝ้าระวัง การชี้แนะ การเข้าถึง การใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์อย่างใกล้ชิด ข้อเสนอแนะ 1) ควรมีการศึกษาซ้ำในแง่มุมของการใช้แบบวัดการตัดสินใจตามสถานการณ์ คือ การใช้แบบวัดการตัดสินใจตามสถานการณ์ที่ให้ผู้ตอบประเมินความเหมาะสมของตัวเลือกแต่ละตัวโดยใช้มาตราประมาณค่าแทนการเลือกคำตอบหนึ่งคำตอบจากตัวเลือกที่กำหนด 2) หากมีการประเมินการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในครั้งต่อไป ควรทำการวิเคราะห์องค์ประกอบการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์อีกครั้ง เนื่องจากการประเมินการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ และการศึกษาผลกระทบของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ครั้งนี้ศึกษาภายใต้องค์ประกอบของการรู้เท่าทันสื่อ 3) ทบทวนตัวแปรแทรกซ้อนอื่นที่มีผลกระทบต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ เช่น ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวซึ่งการวิจัยนี้ไม่ได้นำตัวแปรนี้มาศึกษา รวมทั้งการขยายขนาดตัวอย่างให้ใหญ่ขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กองสถิติเศรษฐกิจ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). สรุปผลที่สำคัญการใช้ไอซีทีของเด็กและเยาวชนพ.ศ. 2565. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- ชุติมาภรณ์ คำชาย. (2561). อิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชนในเขต กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ณัฐกาญจน์ ศุภรัตน์เมธี และนุชประภา โมกข์ศาสตร์. (2562). การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนเพื่อ การเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- ทัศนีย์ ประธาน, และคณะ. (2562). ศึกษาอิทธิพลพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และจิตลักษณะของกลุ่ม เยาวชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏ ภูเก็ต, 16(1), 140-167.
- ปกรณ์ ประจันบาน และอนุชา กอนพ่วง. (2559). การวิจัยและพัฒนาแบบวัดทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านการรู้เท่า ทนสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 18 (1), 144-154.
- ปัญจพร เกื้อนุ้ย. (2565). พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์และการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียน โรงเรียนข้างกลางประชานุกูล จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 9(6), 198-211.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2566-2570. (2565). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 139 ตอนพิเศษ 258 ง หน้า 1 (ตุลาคม 2565).
- พรรษาสิริ กุหลาบ. (2563). การส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัลสำหรับเด็กและเยาวชน: กรณี ศึกษาจากเกาหลีใต้สิงคโปร์ และสหราชอาณาจักร. วารสารศาสตร์, 13(2), 130-165.
- ศิริกาญจน์ จันทร์วิชโน. (2564). ทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสถาบัน อุดมศึกษาในกำกับของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชา สารสนเทศศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สังวรรณ จัตตะโก. (2564). หน่วยที่ 4 การประเมินโครงการและนโยบายด้วยโปรแกรมสปีดสโตร์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). สรุปผลการสำรวจข้อมูลสถานการณ์การ รู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและการเข้าใจดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2566. กรุงเทพมหานคร: กระทรวง ดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2565). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศ ไทย ปี 2565. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สุภารักษ์ จูตระกูล. (2559). ครอบครัวกับการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล (Digital Literacy) ของดิจิทัลเนทีฟ (Digital Natives) Digital Literacy, Digital Natives and Family. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราช ภัฏเชียงใหม่, 11(1)(มกราคม - มิถุนายน 2559), 131-150.
- Jolls, T. (2008). Literacy for the 21st century: An overview & orientation guide to media literacy education. (2nd ed.). CA: Center for Media Literacy.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ-ราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า และเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการ แก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ อาทิ วิทยาศาสตร์สุขภาพ หรือ การพยาบาล

ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิด รายชื่อ (Double Blind Peer – Reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับพิจารณา ตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย และผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลัง เสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน **วารสารมีกำหนดออกปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน) ดังต่อไปนี้**

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

1) **บทความวิจัย (Research Article)** เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ สหวิทยาการอื่น ๆ

2) **บทความวิชาการ (Academic Article)** เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 – 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษ หน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอ รูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียด ของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้ สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำต่อบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3 – 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 1 Tab และ หัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student Centred Learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 5) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 6) องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับเข้าใจง่าย
- 7) สรุป (Conclusion) / ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป
- 8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือสามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น วารสาร ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์ และรายการอ้างอิงจะต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการอ้างอิง/1 บทความ ทั้งนี้วารสารขอปฏิเสธการอ้างอิงหรือข้อมูลการอ้างอิงที่อยู่ในรูปแบบออนไลน์ หรือเว็บไซต์ (URL) เนื่องจากไม่สามารถระบุฐานข้อมูลชัดเจน เพื่อสามารถสืบค้นภายหลังได้

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด – ปิด แล้วระบุชื่อ – นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่าง “....โดยการส่งเสริมการประกอบวิชาชีพชุมชนโรงเรียน ซึ่งเป็นนวัตกรรมต้นแบบครบวงจรทั้งการเรียนรู้การผลิต (พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ, 2563) ทั้งนี้เพื่อค้นหาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล จนนำไปสู่การจัดการปัญหาของตนเองได้....” เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ ชื่อที่/ เลขหน้า มาด้วย เว้นวรรคหนึ่งครั้งแล้วตามด้วยอ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตัวอย่าง เช่น “ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบ เป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพศาลในภคะทั้งหลาย ต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ, 2560)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมชื่อผู้แต่งทั้งสองราย แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ และเชมณัฐ อินทรสุวรรณ, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ศุศราภรณ์ แต่งตั้งลำ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลและอักษรย่อของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kemp, S., 2020)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลและอักษรย่อของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Levinson, D. & Ember, M., 1996)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Davis, S. N. et al., 2020)

กรณีการอ้างอิงผู้แต่งคนเดียวกัน เผยแพร่ปีเดียวกัน แต่ผลงานต่างกัน ให้กำหนดลำดับของเอกสารอ้างอิงโดยใช้ตัวอักษรอิงตามลักษณะภาษาของเอกสารอ้างอิง ต่อท้ายปีที่เผยแพร่แทน เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ, 2560 ก) (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ, 2560 ข) (Kemp, S., 2020 A) (Kemp, S., 2020 B) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/(เลขหน้าที่ย่าง).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสุกิจ สุกจินโธ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย ใน ปิวิตร ว่องวีระ. ทฤษฎี และวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (หน้า 112). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จิตวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม,/(เล่มที่ย่าง, หน้า เลขหน้าที่ย่าง). สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทธาจพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, /เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เพือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมบูรณ์ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาสัจ 4 ของพระอริยบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นายมนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

วรพล ไม้สน (พลังวัชร). (5 พ.ย. 2559). หลักการ วิธีการ เป้าหมาย ในการปรึกษาทางโหราศาสตร์. (นางณฐณัช แก้วลลิก, ผู้สัมภาษณ์)

(9) กฎหมาย, ระเบียบ, พระราชบัญญัติ หรือ ประกาศ ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).// ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/ (วัน เดือน ปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

-:ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

จิตติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจรสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

สมบูรณ์ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาสัจ 4 ของพระอริยบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (3rd ed.). NY: Harper & Collins.

Muniyandi, M. et al. (2015). Health literacy on tuberculosis amongst vulnerable segment of population: Special reference to Saharia tribe in central India. The Indian journal of medical research, 141(5), 640-647.

Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. The Iranian Journal of Allergy, 6(5), 25-28.

5. การส่งบทความเข้าระบบ Thaijo เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารมหาวิทยาลัยนครพนมได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JMND> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง E-mail: tak.punyada@gmail.com

6. รูปแบบการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Ver. 2019 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล .PDF .JPG .GIF หรือ .bmp บทความที่มีโมเดล รูปร่าง แผนภูมิ ต้องทำการจัดกลุ่มวัตถุให้เป็นกลุ่มเดียวกันให้เรียบร้อย เพื่อป้องกันความผิดพลาด หรือคลาดเคลื่อนของเนื้อหา ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการ หรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับแจ้งวารสาร ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารฯ

โครงร่าง/รูปแบบ ต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)
ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt) (ไม่ระบุคำนำหน้า, ยศ, ตำแหน่งทางวิชาการ)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt) (หลักสูตร/คณะ, มหาวิทยาลัย, จังหวัด, ประเทศ)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

*Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)...ระบุประเภทของวิจัย, วัตถุประสงค์ของการวิจัย, ประชากรกลุ่มตัวอย่าง, เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย, การเก็บรวบรวมข้อมูล, สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล, ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด) 300 คำ

คำสำคัญ: 3 – 5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) มีเนื้อความตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords: 3 – 5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างอิงนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. (16 pt).....

2. (16 pt).....

3. (16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16.pt).....ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ.....

.....

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 ชื่อภาพ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตารางที่ 1 ชื่อตาราง

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่สอดคล้อง.....
กับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

.....

.....

.....

.....

.....

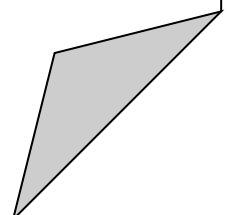
.....

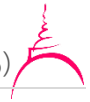
.....

.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt).....ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สาระหัตถ์ออกมาในรูปแบบ.....
โมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดได้ใจความพร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการ.....
วิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....

.....

.....

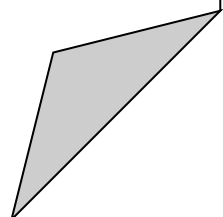
.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

(16 pt) ตัวอย่าง ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของ
ผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง

เอกสารอ้างอิง (18 pt) (ต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการ)

(16 pt)

โครงร่าง/รูปแบบ ต้นฉบับบทความวิชาการ

บทความวิชาการ (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)
ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt) (ไม่ระบุคำนำหน้า, ยศ, ตำแหน่งทางวิชาการ)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt) (หลักสูตร/คณะ, มหาวิทยาลัย, จังหวัด, ประเทศ)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

*Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3 – 5 คำ

Abstract (18 pt)

...(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

.....

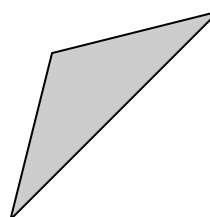
.....

.....

Keywords: 3 – 5 words

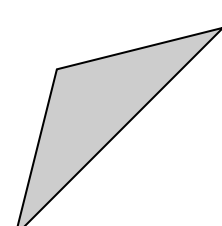
บทนำ (18 pt)

.....(16 pt).....

.....(16 pt).....

(16 pt).

(16 pt).

